

New Testament

Kuranko Language

Kuranko - Bible - New Testament

Matiyu	3	
Maraka	66	
Luka	105	
Yoni	171	
Kewolenu	221	
Romu	285	
1 Kɔrenti	313	
2 Kɔrenti	341	
Kalesiya	359	
Efesa	369	
Filipai	379	
Kolosi	386	
1 Tesalonaika	393	
2 Tesalonaika	398	
1 Timoti	401	
2 Timoti	409	
Taita	415	
Failiman	419	
Hiburunu	421	
Yemesi	442	
1 Pita	449	
2 Pita	457	
1 Yoni	462	
2 Yoni	469	
3 Yoni	470	
Yude	471	
Lankɛnimayɛ	473	

Kuranko - Bible - New Testament

Matiyu

Matiyu 1

- ¹Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ, Yisa Kirasiti kɔni, wo bɔra Dawuda anube Iburayima bɔnsɔnnu tɔ. A bɔra bɔnsɔn min bɛɛ rɔ, wonu tɔgɛ sɛbɛnɛ yan tɔ.
- ²Iburayima ya Isiyaka sɔrɔn. Isiyaka ya Yakoba sɔrɔn. Yakoba ya Yuda anube a na kelen nyɔgɛnu sɔrɔn.
- ³Yuda anube Temara ya Pɛresi anube Seraha sɔrɔn. Pɛresi ya Hesirɔn sɔrɔn. Hesirɔn ya Rama sɔrɔn.
- ⁴Rama ya Aminadabu sɔrɔn. Aminadabu ya Neson sɔrɔn. Neson ya Salaman sɔrɔn.
- ⁵Salaman anube Rehabi ya Bowasi sɔrɔn. Bowasi anube Ruti ya Obɛdi sɔrɔn. Obɛdi ya Yesi sɔrɔn.
- ⁶Yesi le ya Mansa Dawuda sɔrɔn. Mansa Dawuda anube Yurayala musi ya Silameni sɔrɔn.
- ⁷Silameni ya Rihobowami sɔrɔn. Rihobowami ya Abaya sɔrɔn. Abaya ya Esa sɔrɔn.
- ⁸Esa ya Yehosafati sɔrɔn. Yehosafati ya Yehoram sɔrɔn. Yehoram ya Yusaya sɔrɔn.
- ⁹Yusaya ya Yɔtam sɔrɔn. Yɔtam ya Ehasi sɔrɔn. Ehasi ya Hesakaya sɔrɔn.
- ¹⁰Hesakaya ya Manasa sɔrɔn. Manasa ya Amɔn sɔrɔn. Amɔn ya Yosaya sɔrɔn.
- ¹¹Yosaya mara Yehoyasin anube a na kelen nyɔgɛnu benba la wo tumɛ anu bi birale rɔ Babilɔn nyamanɛ rɔ.
- ¹²Anu tɛ kɔmɛ Babilɔn, Yehoyasin ya Siyalitiyeli sɔrɔn. Siyalitiyeli mara Sarababulu fa kiname la.
- ¹³Sarababulu ya Abayudi sɔrɔn. Abayudi ya Ilayakim sɔrɔn. Ilayakim ya Esɔri sɔrɔn.
- ¹⁴Esɔri ya Sedoki sɔrɔn. Sedoki ya Ekim sɔrɔn. Ekim ya Ilayudi sɔrɔn.
- ¹⁵Ilayudi ya Eliyasa sɔrɔn. Eliyasa ya Matan sɔrɔn. Matan ya Yakoba sɔrɔn.
- ¹⁶Yakoba ya Yusufu sɔrɔn. Yusufu wo ya Mariyama furu. Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ, Yisa, wo sɔrɔnta Mariyama bolo.
- ¹⁷Min bɛɛ tɔgɛ ratɛgɛnɛ ka a dabira Iburayima ma, ka a sigi Dawuda la, bɔnsɔn matiye tan-ni-nani le. Ka a dabira Dawuda ma, ka a sigi Isirela mɔgɛnuna birale rɔ Babilɔn,

bɔnsɔn matiyi tan-ni-nani le. Ka a dabira mɔgenuna birale ma Babilɔn, ka a sigi Allata-Mɔgɔ-Yabɔne sɔrɔn wati ma, bɔnsɔn matiyi tan-ni-nani le.

¹⁸Allata-Mɔgɔ-Yabɔne, Yisa sɔrɔnta nya min, wo le ke la. A na Mariyama mabirane Yusufu le bolo nun. Kɔnɔ yanni anu ni a latenbi ala kei ma, Mariyama tɛrenara a kolome la Allala Ni Senime senbe bolo.

¹⁹Ala kei, Yusufu, mɔge le wo la min bi ko-lateleɛne kela tuma-wo-tuma. A ma di a ye a ni Mariyama lamiliya gbɛ rɔ woletɔ a ya a latege ko a ni a bole bɔ a furu koe rɔ dogɔn rɔ.

²⁰Nba, Yusufu ye a mirila koe ke ma tume min, Marita melika bɔra a ye gbɛ rɔ kiyo rɔ. A ko, “Yusufu, Dawuda bɔnsɔn, i kana kilan Mariyama bi-koe la ka a ma ila musi la. A ara buyi min bi wo la, Allala Ni Senime kewɔle le wo la.

²¹A ye nala den kei sɔrɔnna. I ni a tɔgɔ sa Yisa bawo ale le si ala mɔgenu kisi anu hakenu ma.”

²²Nba, ke beɛ mara alako Mari ya min beɛ fɔ nebi ye, wonu ni bɔ a la ko,

²³“Sunkurun-nasɔlɔne si buyi bi ka den kei sɔrɔn. Anu si a tɔge rakele ko Imanuweli.” Tɔge wo kɔre le ko, “Alla ye ma fe.”

²⁴Nba, Yusufu kundenta tume min, a ya a ma iko Marita melika ya a fɔ a ye nya min. A ya Mariyama bi

²⁵kɔnɔ a ma a latenbi a kɔma ha a ya dan wo sɔrɔn. Yusufu ya a tɔgɔ sa Yisa.

Matiyu 2

¹Yisa sɔrɔnta Betalehem soe burɔ Yudiya nyamane rɔ wo tume Herodi ye mansaye la nyɔ kun na. A ma me wo kɔma, minnu ya lolenu karan lɔn, wo donu bɔra tele bɔe ka na Yerusalem.

²Anu ya nyinikale ke ko, “Denne min sɔrɔnta ka na ma manse la Yahudiyanu kun na, wo ye mi? Ma ara a sɔrɔn-tamasere-lole yen ma ware tele bɔe min ke, ma ara na a bato tine.”

³Mansa Herodi ya anuna nyinikale lamɔen tume min, wo ya a yisi tɔrɔ bereke! Ado kume wo ya Yerusalem ke beɛ tɔrɔ.

⁴A ya saraka-masɔla-wenu anube tɔn-karan-mɔgenu naden ka anu manyinika ko, “Wola Kirasiti ke si sɔrɔn kan tine mintan tɔ?”

⁵Anu ya a yabi ko, “A si sɔrɔn Betalehem soe burɔ Yudiya nyamane rɔ. Ma ya wo lɔn bawo nebi do ya a sebe nun ko,

⁶‘Ile Betalehem soe, so dɔgɔmanɛ ma i la tun Yuda nyamane rɔ bawo kun tigi do si bɔ ile rɔ min si kun-tigiye ke Isirela mɔgenu kun na, Marita mɔgenu kɔni.’ “

⁷Wo kɔma, Mansa Herodi ya henkilime wonu kele dogɔn rɔ alako a ni a lɔn anu bolo lole wo bɔra gbɛ rɔ anu ye wati min gben!

⁸A ya anu sɔ Betalehem ka anu masara ko, “Wo ta denne wo nyini berɛkɛ! Wo wa a yen tume min, wo ni na a rakaran n ye. Nde beren ni ta a bato.”

⁹Manse ban wo fɔla, henkilime wonu wulita ka ta. Anu bi kile la tume min, anu ya lole min yen tele bɔɛ, wo bɔra gbɛ rɔ anu ye tun. Anu ya a yen tume min, anu sewara kati! Lole wo sɔra anu yarɔ san ma ha a nara sɔ kan tine wo rɔ denne wo ye kan min.

¹¹Anu donta bɔn la denne anube a na Mariyama ye kan min. Anu ya denne yen min kɛ, anu ya anu nyenkin ka a bato. Wo kɔma, anu ya anuna bɔrenu naka ka a sanbenu di a ma. Anu ya a sanba sene la, anube isenti min tɔgɛ farankinsense, anube tulu-suma-diyame min tɔgɛ mira.

¹²Kɔnɔ Alla ya henkilime wonu nalɔn kiyo rɔ ko anu kana segi Mansa Herodi wara tun, woletɔ anu segira anu bare kila gberɛ fɛ.

¹³Wo kɔma, Marita melika bɔra gbɛ rɔ Yusufu ye kiyo rɔ. A ko, “I lasɔ. I ni denne anube a na bi ka wo buri ka ta Iyipiti nyamane rɔ. Herodi kɛ si dan kɛ nyini a faga koe la. Wo ni to nyɔ ha n ni a fɔ i ye tume min ko wo ni bɔ nyɔ.”

¹⁴Woletɔ Yusufu ya denne anube a na bi suyi wo rɔ ka Iyipiti nyamanita-kile bira.

¹⁵Wonu tora nyɔ ha Mansa Herodi tenbira. Wo mara alako Mari ya min fɔ nebi ye nun, wo la ni kanbali bawo nebi le ya a fɔ ko Mari ya ala dan kele ko a ni bɔ Iyipiti.

¹⁶Herodi ya a lɔn tume min ko tele-bɔɛ-henkilimenu bara a yanfa, a yisi bɔra berɛkɛ! A ya a fɔ ko den kei min bɛɛ ye Betalehem soe burɔ anube a dafɛ-soenu tɔ, a ko dan minnu sɔrɔn ma tenbi san fila la, wo bɛɛ ni faga. Henkilimenu ya lole wo yen wati min, ale Herodi ya san fila koe wo lategɛ wola ko la.

¹⁷Nebi Yeremaya ya min fɔ, wo bɔra a la. A ko,

¹⁸“Ma ya diyi-kɛ-kan anube sɔnkɔ-sɔnke lamɔɛn Rema soe burɔ. Reseli ye dila ala dannuna ko la. A ye dila ado a ma ti diya bawo anu bara ala dan bɛɛ faga.”

¹⁹Mansa Herodi tenbi kɔmɛ, Marita melika bɔra gbɛ rɔ Yusufu ye kiyo rɔ Iyipiti nyamane rɔ.

²⁰A ko, “I lasɔ. I ni denne anube a na bi. I ni segi anu na Isirela nyamane rɔ bawo minnu ya anu taya denne kɛ faga koe ma, wonu bara tenbi.”

²¹Nba, Yusufu ya a lasɔ. A ya denne anube a na bi ka Isirela nyamanita-kile bira.

²²A ya a lamɔɛn tume min ko Herodila dan Akileyasi ara sigi mansayɛ la a fa gbɛ rɔ Yudiya nyamane kun na, Yusufu kilanta nyɔ-sigi-koe ma. Marita melika ya a lalɔn kiyo rɔ tun ko a kana sigi nyɔ rɔ. Wo le ya a ma, anu tara sigi Kalili sigisɔn rɔ.

²³Anu sigira soe do burɔ min tɔgɛ Nasareti. Wo mara tume min, nebinu ya min fɔ kɔrɔma la, wo kanbalita ko, “Mɔgenu si a lɔn Nasareti kɛ la.”

Matiyu 3

- ¹San yirika tenbine, Yōni-Batasi-Keƙe ya kawandili-bɔe dabira wule rɔ Yudiya nyamane rɔ.
- ²A ye a fɔla mɔgenu ye nun ko, “Wo ni tubi ka wo ke-nyanu yeƙema bawo Alla min bi Arinyeni tɔ, wota mansaye ara gberɛn!”
- ³Ado Nɛbi Aiseya taranta kumala Yōni ke lela ko la nun. A ya a fɔ ko, “Mɔge do ye gbele-gbelenna wule rɔ. A ye a fɔla ko, ‘Bee ni kile laka Mari ye. Bee ni kila lateleɛne ladan a ye.’ “
- ⁴Duruki min nadanne nyomo-siyi la, Yōni ya wo don a kan na ka a bute kiri sogogbole la. A taranta kɔndɔnnu anube liyi dɔnna nun.
- ⁵Mɔgenu tora nala a wara ka bɔ Yerusalem anube Yudiya nyamane tengbenya bee rɔ anube nyamane minnu bi Yorodan be dafe.
- ⁶Anu ya anu sɔ anu hakenu na tume min, a ya anu batasi Yorodan be rɔ.
- ⁷Yōni ya Farisi anube Sadusi siyaman yen nala a wara tume min anu batasi koe la, a ya a fɔ anu ye ko, “Wo sɔn yogo iko duguma-fannu. Allala diminye min bi nala, yon ya a fɔ wo ye ko wo si ke bɔla wo kɔrɔ?”
- ⁸Wo ni koe donu ke minnu si a yira ko wo ara wo ke-nyanu yeƙema.
- ⁹Wo ka wo miri ko Iburayima mane wo benba la min ke, wo ti tɔrɔye sɔrɔn. N bi a fɔla wo ye, hali kuri kenu, Alla si ke wonu mala danna na Iburayima ye!
- ¹⁰Yende kɔrɔ ara bi ka kɔlɔma-kurinu tege anu sulinu tɔ. Kɔlɔma min gbɔe ma di, a kaken, a ni tege ka a lake te rɔ.
- ¹¹“N bi wo batasila yi rɔ alako mɔgenu ni a lɔn ko wo ara tubi ka wo ke-nyanu yeƙema. Kɔnɔ min bi nala nde kɔma, wo si wo batasi Allala Ni Senime la anube te min si wo seninya. A makawara nde ko pirr! Nde ma ben, hali ka ala sanbare bi a ye.
- ¹²Ala fere labenne ka ala fui-fan bee rafe gbere-kole ma. A si a bere ladeɛn ka a layele bire la kɔnɔ a si a fofe anube a fɔrɔn mintan te la ado te wo ti dufen deɛ!”
- ¹³Wo wati rɔ, Yisa bɔra Kalili sigison rɔ ka ta Yōni bara Yorodan be fe alako a ni a batasi.
- ¹⁴Kɔnɔ Yōni ya a raya ko Yisa ni a miriya wo yeƙema. Yōni ko, “A ma ken, nde ni ile batasi. Ile ni nde batasi!”
- ¹⁵Kɔnɔ Yisa ya a yabi ko, “A ni ma wo nya na bawo a benne ma ni koe bee ke iko a di Alla ye nya min.” Wo le ya a ma, Yōni sɔnta.
- ¹⁶Yōni ya Yisa batasi. A bɔra yi rɔ nkekuna, san kole de lakara. A ya Allala Ni Senime yigimatɔe yen iko kangbɔe. Wo sigira a kuma.

¹⁷Wo kɔma, kuman kan bɔra Arinyeni tɔ, a ko, “N nyere diyana-dan le ke la min wara-koe ara n hene feu!”

Matiyu 4

¹Wo kɔma, Allala Ni Senime tara Yisa la wule rɔ a kɔrɔbɔ-koe la Setane bolo.

²Yisa ya tele bi-nani, su bi-nani bɔ tume min a ma fen dɔn, kɔnke ya a bira.

³Setane nara a wara. A ko, “Ni Allatalala dan le ile la, kuri kenu yelema bire di la.”

⁴Yisa ya a yabi ko, “A sebene Allata kitabu rɔ ko, ‘Hadama dan ti a to dɔnte dɔron ma kɔnɔ a si Allala kume ma ata dɔn-fan la.’ “

⁵Wo kɔma, Setane ya Yisa bi ka ta a la Yerusalem so-senime rɔ ka a sigi Alla Bato Bɔn kun-tema-sore la.

⁶A ya a fɔ Yisa ye ko, “Ni Allatalala dan le ile la, i gban ka yigi dugi ma bawo a sebene ala kitabu rɔ ko, ‘Alla si ala melikanu sɔ i lakanan koe la. Anu si anu bole sigi i kɔrɔ alako i kana i kian gbesi kurinu na.’ “

⁷Yisa ya a yabi ko, “A sebene Allatalata kitabu rɔ fanan ko, ‘I kana ita Mari Alla kɔrɔbɔ.’ “

⁸Wo kɔma, Setane ya Yisa bi ka ta a la kɔnkɔ-layan-be kuma ka duninya-mansaye bee yira a la anube anuna gbiliye.

⁹Setane ya a fɔ a ye ko, “Ni i ya i nyenkin n kɔrɔ ka n bato, n si ke bee di i ma.”

¹⁰Yisa ya a yabi ko, “Setane, bɔ n fe! A sebene Allatalata kitabu rɔ ko, ‘I ni ita Mari Alla kelen pe le bato ka ata wɔle ke!’ “

¹¹Wo ban, Setane bɔra Yisa fe. Nba, melikanu nara a denben tine.

¹²Yisa ya a lamɔen tume min ko anu bara Yɔni-Batasi-Kele sa ye le la, a tara Kalili sigison rɔ.

¹³A bɔe Nasareti soe burɔ, a tara a sigi Kapereniyam soe burɔ Kalili dale dafe min bi Sebulɔn anube Nafatali nyamanenu tɔ.

¹⁴Wo mara alako Nebi Aiseyata kume la ni kanbali min ko,

¹⁵“Nyamane min dira Sebulɔn anube Nafatali bɔnsɔnnu ma, wonu bi kɔgɔ-yi wara la Yorodan be tɔnkɔn kelan rɔ, sibolo gberenu sigine Kalili tengbenya min tɔ!

¹⁶Minnu sigine pinpi-fin-be rɔ, wonu si na wan-belebele yen. Minnu sigine pinpi-makilanni-be rɔ, tele ara feren anu ma!”

¹⁷Ka a fɔlɔ tume wo ma, Yisa ya kawandili-bɔe dabira ka a fɔ ko, “Wo ni tubi ka wo ke-nyanu yelema bawo Alla min bi Arinyeni tɔ, wota mansaye ara gberen!”

¹⁸Yisa ye tagamana Kalili dale dafe tume min, a ya na-kelen-nyogoma fila yen, Saimon (min toge fanan Pita) anube Anduru. Wonu bi yege birala yale la dale ro bawo anu denuta wole le wo la.

¹⁹Yisa ya a fo anu ye ko, “Wo ni bila n fe. N si wo madegen mogonyini-nya la Alla ye iko moge si yegenu nyini nya min ka anu bira.”

²⁰Anu ya anuna yalenu boloka kelenna ka bila a fe.

²¹A tenbira nyo. A ya na-kelen-nyogoma fila gberε yen, Yemesi anube Yoni koni, Sebedila dannu. Anube anu fa sigine anuna kulon ro anuna yalenu taben tine. Yisa ya anu kele.

²²Tiriyante wo ro, anu ya anu fa anube anuna kulon boloka ka bila Yisa fe.

²³Yisa tara Kalili sigison bee ro ka mogenu karan Yahudiyana dina-bonnu na. A ye Allala mansaye kibara-nyime kawandili bola. A ya kiraye su bee dandan mogenu to.

²⁴Yisa mankan nyensenta Siriya nyamane bee ro. Wo le ya a ma, mogenu nara kirayatoe su bee la a wara. A nyinato wo, a kirikirisato wo, a solomonya-fagani-tigi wo, Yisa ya wonu dama lakendeya.

²⁵Nyama bilara a fe. Kalili ka wo, Yerusalem ka wo, Yudiya ka wo, Yorodan be kan-koma-mogo wo, anube minnu bora so kun tan wonu to wo, wonu bilara a fe.

Matiyu 5

¹Yisa ya nyama yen min ke, a yeleta konke kuma anu yarō ka a mayigi. Ala karan dannu yeleta a fe nyo.

²A ya anu karan dabira.

³A ko, “Mogosewane le wo moge la min si a yigi bee sa Alla ro bawo Alla min bi Arinyeni to, a si ata mansaye soron!

⁴Mogosewane le wo moge la min bi dila a yisi ro bawo Alla si a yisi-kime!

⁵Mogosewane le wo moge la min famayigine Alla ye bawo Alla si duninya bee ma ate la!

⁶Mogosewane le wo moge la Alla sako-ke-koe di min ye bawo Alla si wo tigi wasa feu!

⁷Mogosewane le wo moge la min bi kinikinina donu ma bawo Alla si kinikini ale fanan ma!

⁸Mogosewane le wo moge la min sondome gbene bawo a si to Alla fe!

⁹Mogosewane le wo moge la min bi yisi-kime lanala mogenu tema bawo Alla si ale kele ko ata moge!

10Mɔgɔ-sewane le wo mɔge la anu bi min tɔrɔla ala ko-lateleññela ko la bawo Alla min bi Arinyeni tɔ, a si wota mansaye sɔrɔn!

11“Mɔgenu ba wo mɔen ka wo bira boloko-yogome-ke ka tɔge sa wo la ndela ko la, wo ni sewa.

12Wo ni sewa ka nyagalen bawo barayi-ba marane wo ye Arinyeni tɔ. Ado anu ya fɔlɔ-nebinu bira boloko-yogome-ke wo nya na le nun.

13“Wo mane mɔgenu ye iko kɔge. Ni kɔgɔ-diyɛ bɔra a la, a si diya kama tun? A ti fenfen nyinya worɔ fɔ ka a lake a rɔ mɔgenu kian kɔrɔ. Anu ni tagama a kuma.

14“Wo mane mɔgenu ye iko wan-takane. Ado soe min sɔne kɔnke kuma, wo dogon-koe gbɛle.

15Mɔgɔ ti lenpu lamalan ka bɔnku-dage burun a kuma fɔ ka a sigi san ma. A si waan raka mɔge bɛɛ ye bɔn la worɔ.

16Iko lenpu si waan raka mɔge ma nya min, wo ni wola kɛwɔle yira mɔgenu na wo nya na le. Anu si wo ke-nya-nyimenu yen worɔ ka wo Fa gbiliya min bi Arinyeni tɔ.

17“Alla ya tɔn min di Nɛbi Musa ma wo, anubɛ nebinuna karan wo, wo kana wo miri ko n bara na wonu bɔ tine anu gbɛ rɔ. N ma na ka wonu bɔ anu gbɛ rɔ fɔ ka anu dafa.

18Wa wo henkili to ke ko! Fananta san kole anubɛ dugu kole ye nyɔ, hali a nyantarani, a ti bɔ tɔn la fɔ tɔn bɛɛ da ni fa.

19Woletɔ hali tɔn dɔgɔmane, ni min ba a ban wo bira-koe ma ka donu karan wo ma fanan, Alla min bi Arinyeni tɔ, wo tigi si ma mɔgɔ dɔgɔmane la ata mansaye rɔ. Kɔnɔ ni min si tɔn bira ka donu karan a bira-koe ma, wo tigi si ma mɔgɔ ba la Allala mansaye rɔ.

20N bi a fɔla wo ye, ni wo ma telen ka tenbi tɔn-karan-mɔgenu anubɛ Farisinu na, wo ti don Allata mansaye rɔ ni!

21“A fɔra fɔlɔ-mɔgenu ye ko, ‘I kana mɔgɔ faga. Ado ni min ya mɔgɔ faga, mɔgɔ banu si wo tigi kiti.’ Wo ma wo lamɔen nun, ba?

22Kɔnɔ nde ye a fɔla wo ye kaka ko min ba diminya a na kelen nyɔge ma, mɔgɔ banu si wo mɔge kiti. Min ba a fɔ a ta-nyɔge ma ko, ‘Fenfen ma ile la,’ mɔgɔ banu si wo kiti. Min ba a fɔ a ta-nyɔge ma ko, ‘Ile kun-takolɔn,’ wo tigi ye nyahanama-te-kile le ma.

23Woletɔ ni i ye a fɛ ka Alla kɔ saraka mintan tine kuma Mari bato bɔn la, i henkili la ni bila ko ila ko sigine i ta-nyɔge burɔ,

24ila kɔ-fan to saraka mintan tine tɔgɔfɛ. I ni ta tiriya ka yisi-kime don wobe i ta-nyɔge tema. Wo wa ban, i ni segi ka ila kɔ-fan di Alla ma.

25“Ni i bilara mɔge do la, yanni a ni ta i lakiti, i ni a madiya. Ni i ma wo ma, a si ta i la ka i don kiti-tegelenu bolo. Wonu si i don i maralenu bolo. Wonu fanan si i sa yele la.

26 Wa wo henkili to ke ko! I ti bɔ nyɔ ni! Fɔ i ni yili wo bɛɛ sara feu!

27 “Wo ara a lamɔɛn nun ko, ‘I kana yɛlɛnyɛ kɛ.’

28 Kɔnɔ kaka, n bi a fɔla wo ye ko min ba musɪ mafɛlɛn ha a sɔgɛ ni a bira ko a ni a masɔrɔn, wo mɔgɛ ara ban yɛlɛnyɛ kɛla a yisi rɔ.

29 Woletɔ ni i bolo-nyimama-yɛ ya i don hake rɔ, a labɔ a kolon rɔ ka a lake a rɔ! Yanni i fɛrɛ-bɔnkɛ bɛɛ la ni don nyahanama rɔ, a fisa, i ni foo i ya-kɛlan wo la.

30 Ni i bolo nyime ya i don hake rɔ, a tɛgɛ a la ka a lake a rɔ! Yanni i fɛrɛ-bɔnkɛ bɛɛ la ni don nyahanama rɔ, a fisa, i ni foo i bolo kɛlan wo la.

31 “A fɔra fanan ko, ‘Min ba ala musɪ boloka, fɔ a ni furu-tinya-kɛdi di a ma.’

32 Kɔnɔ kaka, n bi a fɔla wo ye, ni mɔgɛ ya ala musɪ boloka, ni musɪ wo ma yɛlɛnyɛ kɛ, a ara musɪ wo sɔ yɛlɛnyɛ la wo rɔ. Ado ni kei gbɛrɛ ya a furu, wo fanan bara yɛlɛnyɛ kɛ.

33 “A fɔra fɔlɔ-mɔgɛnu ye fanan ko, ‘I ka i dakan tinya. I wara lanyiri kiri minna ko la Mari ye, fɔ i ni wo ma.’ Wo ara wo lamɔɛn, nyɛ?”

34 Kɔnɔ kaka, n bi a fɔla wo ye ko wo kana wo gboro Arinyeni tɔ bawo Allata mansaya-waganɛ le wo la.

35 Wo kana wo gboro dugu kole rɔ bawo Alla kin sɔ tinɛ le wo fanan na. Wo kana wo gboro Yerusalem tɔ bawo ale Alla mansa ba warɛ le soe wo la.

36 Hali wo kunyɛ, wo kana wo gboro a rɔ bawo hali wo kun-sigi kɛlan, wo ti ke a lafinna, ni wo ma, ka a ma, a ni gbɛ.

37 Ni i ko, ‘ɔn,’ a ni ma ɔn la. Ni i ko, ‘Ade,’ a ni ma ade la. I wa min fɔ wo kɔma, wo bɔnɛ Setanɛ bolo.

38 “Wo ara a lamɔɛn nun ko, ‘Yɛ-nyɔgɔn le yɛ la. Nyin-nyɔgɔn le nyin la.’

39 Kɔnɔ kaka, n bi a fɔla wo ye ko min ba ko-yogɛ ma i la, i kana i tayili sara. Min ba i dɛ fan kɛlan ratii, i ni doi fanan tintan a la, a ni wo bɛrɛn tatii.

40 Ni mɔgɛ ya ila duruku-kɔrɔ-donyɛ bi i bolo min dɛ ma gbɛlɛ kiti sa tinɛ, i ni a kumabile fanan di a ma min dɛ gbɛlɛ.

41 Ni kɛlɛ dan do ya i fɔrɔsɛ ko i ni ta ala dunɛ la meli kɛlɛn, i ni ta a la ha meli fila.

42 Ni mɔgɛ ya fan manyinika i bolo, i ni wo di a ma. Ni mɔgɛ do tara i wara yili tɛgɛ tinɛ, i ni a dɔndɔ.

43 “Wo ara a lamɔɛn nun ko, ‘I ni i diyana-mɔgɛnu keni. I yogɛnu ni gboya i ye.’

44 Kɔnɔ kaka, n bi a fɔla i ye ko i ni i yogɛnu keni ka madiyali kɛ anu ye, hali minnu sa i birala a kin na!

⁴⁵Wo le si a ma, i si ma iko i Fa Alla min bi Arinyeni tɔ bawo a ye ala tele labɔla mɔgɔ-nyime anube mɔgɔ yogome bɛɛ ye nya-kun-kelen. Ko-lateleenni-kɛla wo, ko-yogoma-kɛla wo, Alla ye bande lanala wo bɛɛ ye.

⁴⁶Ni i ya i diyana-mɔgɛ dɔrɔn keni, i si barayi nyamintan sɔrɔn Alla bolo? Hali duti-makelelenu fanan si wo ma!

⁴⁷Ni i ya i diyana-mɔgɛ dɔrɔn kɔndɔn, i wara nfen ma worɔ ka tenbi mɔgɛ doinu na? Hali minnu sa Alla batola, wonu fanan si wo ma!

⁴⁸Wo ni wo telen iko i Fa Alla min bi Arinyeni tɔ, wo telenne nya min.”

Matiyu 6

¹Yisa ko, “Wo wa wuli ko-nyime kɛla tume min, wo ni a ma wo ferema. Wo kana a ma gbɛ rɔ alako mɔgenu ni wo yen. Ni wo ya koe kɛnu ma gbɛ rɔ, wo ti barayi sɔrɔn wo Fa Alla bolo Arinyeni tɔ.

²“Ni i ye a fɛ ka bolo-kolɔn kɔ, i kana a mayon alako mɔgɛ bɛɛ ni i yen mɔgɛ kɔla iko nyere-mayiralenu. Wonu denu si wo ma Yahudiyanuna dina-bɔnnu na anube barenu tɔ bawo anu bi a fɛ, mɔgenu ni anu matɔgɔ. Wa wo henkili to kɛ ko! Wonu bara ban anu sare sɔrɔnna feu!

³Kɔnɔ i wa mɔgɛ kɔ, hali i diyana-mɔgɔ berebere kana a lɔn.

⁴I ni a ma dogɔn rɔ. Woletɔ i Fa Alla min bi i yenna a kɔla dogɔn rɔ, wo si i barayi.

⁵“Wo tenbi madiyahali kɛla, wo kana a ma iko nyere-mayiralenu! A di wonu ye ka madiyahali kɛ anu kulu mayelene la Yahudiyanuna dina-bɔnnu na anube sere tema alako mɔgenu ni anu yen. Wa wo henkili to kɛ ko! Anu bara ban anu sare sɔrɔnna feu!

⁶Kɔnɔ i tenbi madiyahali kɛla, i kelan ni don ila konko la ka a dɛ latogon. I ni i Fa Alla madiyahali, i sa min yenna. Ale i Fa Alla min bi i yenna a kɛla dogɔn rɔ, wo si i barayi.

⁷“Wo tenbi madiyahali kɛla, wo kana segi wo gbɛ ma ka to kuma kelen fɔla ka a fɔ ka a fɔ iko Alla-lɔnbɛlenu si a ma nya min. Anu bi anu mirila ko Alla si anu kan lamɔɛn ka a tɛgɛ anuna madiyahali-yannu fɛ.

⁸Wo kana ma iko wonu. Yanni wo ni Alla madiyahali, wo makoe ye min na, wo Fa Alla ya wo bɛɛ lɔn.

⁹“Wo ni madiyahali kɛ ka le ko, ‘Ma Fa min bi Arinyeni tɔ, i tɔgɛ ni seninya.

¹⁰Ila mansaye ni na ma kuma. I sako ni kɛ duninya rɔ iko a ye kɛla Arinyeni tɔ nya min.

¹¹I ni bita dɔn-fan di ma ma.

¹²Ma ara bila i la minnu na, i ni ma makoto wonu na iko male berɛn bi wonu makotola nya min, minnu bara bila ma la.

- 13**I kana sɔn, ma ni don kɔrɔbɔlɛ rɔ fɔ ka ma tanka Setane ma.’
- 14**“Ado minnu bara ko-yogome ke wo la, ni wo ya anu makoto, wo Fa Alla min bi Arinyeni tɔ, wo si wo fanan makoto.
- 15**Kɔnɔ ni wo ma sɔn anu makoto-koe ma, wo Fa Alla fanan ti sɔn wo makoto-koe ma.
- 16**“Wo wa sunye don tume min, wo kana wo yakore sa a rɔ iko nyere-mayiralenu si a ma nya min. Anu kenena anu nyere makinikinina alako mogenu ni a lon ko anu bi sunye le tɔ. Wa wo henkili to ke ko! Anu bara ban anu sare sɔronna feu!
- 17**I wa sunye don, i ni i ye laku ka i kunye rabɔ,
- 18**woletɔ mogɔ ti a lon ko i ye sunye rɔ. I ya sa i Fa Alla min na, wo si wo lon. I Fa Alla min bi i yenna a kela dogon rɔ, wo si i barayi.
- 19**“Wo kana wola nonfuli lamara wola bonnu na duninya ke rɔ, korokoroye anube kisinu si a tinya kan min. Kankannu fanan si ila bon kerika a kankan.
- 20**Kɔnɔ wo ni a lamara Arinyeni tɔ, korokoroye anube kisinu ti ke a tinyana kan min. Kankannu ti ke a bila nyɔ.
- 21**Ado mogola nonfuli ye kan min, a henkili si ta nyɔ tuma-wo-tuma.
- 22**“Mogɔ ye mani de a fere-bonke ye iko lenpu lamalanne. Ni moge ye kende, a fere-bonke bee si to waan rɔ.
- 23**Kɔnɔ ni moge ye ma kende, a fere-bonke si to pinpi rɔ. A ye min si waan ladon a fere-bonke rɔ, ni a ye wo ma kende, a si ma pinpi-makilanne la worɔ!
- 24**“Mogɔ ti ke wole kela tigi fila ye wati kelan rɔ. Ni a ya wo ma, kelen si diya a ye, kelen si gboya a ye. A si kelan gbiliya ka kelan lafeya. Wole fanan bi wo nya le. Wo ti Alla anube nonfuli nyini nya-kun-kelen.
- 25**“N bi a folo wo ye worɔ, wo makoe ye fan min bee la, a mara don-fan la wo, a mara fereya-bae la wo, wo kana hon wonuna ko la. Niyi ma tenbi don-fan la, wa? Fere-bonke ma tenbi fereya-bae la, wa?
- 26**Wo ni konanu mafelen. Anu ti sugi fui. Anu ti a tege. Anu ti a sa bire la. Kɔnɔ wo Fa min bi Arinyeni tɔ, wo le ye anu dama kandanna! Wole ma tenbi konanu na, wa?
- 27**Yon bi wo tema min si hon koe do la ha a ni san do sa a nyere siyi kuma?
- 28**“Wo ye honna fereya-bae la nfenna? Wo ni kon-ferenu sabatine mafelen. Anu sa wolila ka anu nyere fereya bɔ.
- 29**Kɔnɔ n bi a folo wo ye ko, hali Silameni min mara bana la nun, a makiri-nya ma ke kon-fere ke kelen tɔ.
- 30**Binye don? A ye nyɔ watini doron, wo koma, te ni a mintan. Alla ye binye wo fereya bɔla. Alla ti to wole fanan fereya bɔla wo nya na, wa? Wola denkeninye dogo de!

³¹“Woletɔ wo kana hɔn ka a fɔ ko, ‘N si dɔn-fan sɔrɔn mintɔ? N si yi mintan min? N si fereya-bɛ nyamintan don?’

³²(Hali Alla-lɔnbɛlɛnu bi nyinina kɛnu denu ma tuma-wo-tuma.) Kɔnɔ wo Fa Alla min bi Arinyeni tɔ, wo ya a lɔn ko wo makoe ye fan kɛ bɛɛ la.

³³Wo ni Allala mansaye anube ata telenbagaye fɔlɔn nyini. Wo kɔma, ale ni na to fan kɛ bɛɛ dila wo ma.

³⁴Woletɔ wo kana hɔn sinanna ko la. Sina ye nala yakɔrɔ-mamɔɛ min na a bolo, wo ara a bɔ. Wo kana tɔrɔye do sa bita tɔrɔye kuma bawo tele bɛɛ anube ata tɔrɔye le.”

Matiyu 7

¹Yisa ko, “Wo kana mɔgɛnu yiliki, woletɔ Alla ti wole fanan yiliki

²bawo wo ye mɔgɛnu yilikila nya min, Alla ye wole fanan yilikila wo nya na le. Wo wa a ma mɔgɛnu ye nya min, Alla si a ma wole fanan ye wo nya na le.

³Nfenna ko la, i si buriburi yen i ta-nyɔge ye ma kɔnɔ kɔn-gbondon min bi ile nyere ye ma, i henkili sa tugula wo la?

⁴I ye i sisila a fɔla i ta-nyɔge ma kama worɔ ko, ‘Na, n ni buriburi bɔ i ye ma,’ ado kɔn-gbondon ye ile fɔlɔn ye ma?

⁵Ile nyere-mayirale! Kɔn-gbondon bɔ ile fɔlɔn ye ma, wo kɔma, buriburi min bi i ta-nyɔge ye ma, i si ke wo yenna ka wo bɔ a ma.

⁶“Wo kana fen-senime di wulinu ma bawo ala ban, anu si segi wo kan ma ka wo kin. Wo kana kuru-da-gbɛlɛnu nake kɔsenu kɔrɔ bawo anu si wonu tatenten anu kian kɔrɔ.

⁷“To tarali kɛla, wo si a sɔrɔn. To nyinine kɛla, wo si a yen. To de matugula, a la si ka wo ye.

⁸Min ba to tarali kɛla, wo si a sɔrɔn. Min ba to nyinine kɛla, wo si a yen. Min ba to de matugula, a la si ka wo ye.

⁹Yonna dan si a tara biredi ma, a ni kuri don a bolo?

¹⁰A wa a tara yege ma, a ni duguma-fan don a bolo?

¹¹Hali wole min yogo, wo ya a lɔn ko a kin ka fen nyime di wola dannu ma. Wo Fa min bi Arinyeni tɔ don, wo ti fen nyime di wo ma min tenbira wo la, wa? Ale ma tenbi wo la, wole min bi a tarala kɔni?

¹²“Alla ya tɔn min di Nɛbi Musa ma anube nɛbinuta karan, wo kɔrɛ le kɛ la ko, ‘Wo ye a fe mɔge donu ni min ma wo ye, wole fanan ni wo ma anu ye.’

¹³“Wo ni don da-dɔgɔmane la bawo kilɛ min bi tala nyahanama rɔ, wo don de kolo. A tagama ko ma gbɛle. Ado mɔgɔ siyaman bi tala wo le fe.

¹⁴Kilɛ min bi tala nimaya tinɛ, wo tagama koe gbɛɛ. A dɛ ma kolo. Ado mɔgɔ siyaman sa a yenna.

¹⁵“Wo ni a ma wo fɛrɛma foninya-nɛbinuna ko la. Anu si a fɔ ko anu bi kumala Alla ye kɔnɔ anu foni. Anu kungban-kungban ye nala wo wara iko sagenu kɔnɔ anu sɔn mani de iko suluku-kɔnkɔtoe.

¹⁶Wo si anu lɔn anuna kɛwɔlɛnu fɛ. Mɔgɔ ti kɔn-gbɛɛ kerɪ wɔnɔ-fire rɔ. Toro-gbɛɛ fanan ti kerɪ tiri-wɔnɛ rɔ.

¹⁷Kɔlɔma min sabatira, wo le si gbɔ wɛ kɛ. Kɔlɔma min ma sabati, wo gbɛɛ ti mɔgɛ munanfaga.

¹⁸Kɔlɔma min sabatira, wola gbɛɛ si mɔgɛ munanfaga. Kɔlɔma min ma sabati, wo le ti gbɔ wɛ kɛ.

¹⁹Kɔlɔma minna gbɛɛ ti mɔgɛ munanfaga, wo kuri si tɛgɛ ka a lake tɛ rɔ.

²⁰Nba, wo si foninya-nɛbinu lɔn anu gbɛɛ fɛ wo nya na le.

²¹“Min bɛɛ ye a fɔla ko ata Mari le nde la, wo bɛɛ ti don Allala mansayɛ rɔ fɔ minnu bi n Fa diyana koenu kɛla, n Fa min bi Arinyɛni tɔ kɔni.

²²Tele-laban-lunyɛ, mɔgɔ siyaman si a fɔ ko ata Mari le nde la ko a ya wɔlɔyiya-kumenu fɔ n tɔgɛ rɔ. A si a fɔ fanan ko a ya nyina siyaman gben n tɔgɛ rɔ ka kabana ko siyaman kɛ n tɔgɛ rɔ!

²³Nba, n si a fɔ wonu ye worɔ ko, ‘N ma wo lɔn mume! Wo bɔ n fɛ, wole ko-yogoma-kɛlɛnu!’

²⁴“Nba, mɔgɛ min bɛɛ ye nna kumɛ kɛ lamɔɛnna ka a bira, wo si ma iko kei-hɛnkilime min ya ala bɔn sɔ fara kole kuma.

²⁵Banda-wɛ nara. Bɛnu fara. Fɔnyɔ tugura ala bɔn wo ma. Kɔnɔ bɔn wo ma bui bawo a sɔnɛ fara kole kuma.

²⁶Min bɛɛ ye nna kumɛ kɛ lamɔɛnna kɔnɔ anu sa a birala, wo si ma iko kei kuntakolɔn min ya ala bɔn sɔ kɛnken ma.

²⁷Banda-wɛ nara. Bɛnu fara. Fɔnyɔ tugura ala bɔn wo ma! Ala bɔn buira fugbu! A rakerikerita iko kolo lamurunɛ!”

²⁸Yisa banta koe wonu fɔla tumɛ min, nyama kawara ala karan wo ma.

²⁹Anu ko ale sa iko anuna tɔn-karan-mɔgɛnu bawo fanka ye ala karan la.

Matiyu 8

¹Yisa bɔra kɔnkɛ kuma tumɛ min, nyama tugura a fɛ.

²Nba, fɛrɛma-yogoma kirayatɔe do nara a wara ka a nyenkin Yisa kɔrɔ. A ko, “N fa, ni i ye a fɛ ka n nakɛndɛya, n ya a lɔn ko wo sɛnbɛ ye ile bolo ka n nakɛndɛya.”

- ³Yisa ya a bole sa kirayatōe wo kuma. A ya a fō a ye ko, “N bara sōn i lakendeya-koe ma.” A fere kendeyara tiriya!
- ⁴Wo kōma, Yisa ya a fō a ye ko, “I tole masō! I kana ke fō mōgō wo mōgō ye kōnō ta saraka masōle wara tiriya! I ni i nyere yira a la iko tōn ya a fō nya min. Nebi Musa ya sarake minna ko fō, i ni wo bō ka a yira mōge beē la ko i wara kendeya.”
- ⁵Yisa donta Kapereniyam soe burō tume min, Romu kele-den-kun-tigi do nara a wara. A ya Yisa madiya a denben koe la.
- ⁶A ko, “N fa, nna wōli kele kire sani bōn la. A ti ke a mamagala. A tōrōne dume bolo kati!”
- ⁷Yisa ko, “N si ta a lakendeya.”
- ⁸Kele-den-kun-tigi wo ya a fō a ye ko, “Ade, n fa. A ma ken, i ni i sale ladon nde sufala bōn la. Hali i kumara le dōrōn, nna wōli kele si kendeya.”
- ⁹Nde ye kele-den-kunye donu kōrō. Kele dannu bi nde fanan kōrō. N ba a fō wo do ye ko, ‘Ta!’ A si ta. N ba a fō, ‘Na!’ A si na. N ba a fō nna yōon ye ko, ‘Ke ma!’ A si wo ma.”
- ¹⁰Yisa ya wo lamōen tume min, a kawara. A ya a fō a gba-fe-bilalenu ye ko, “Wa wo henkili to ke ko! N ma ke-nyōgōn-denkeninye yen mōgō wo mōgō bolo Isirela mōgenu tema.
- ¹¹Wo ni wo henkili to ke ko! Mōgō siyaman si na ka bō duninya fan beē rō ka ladiye ke Iburayima anube Isiyaka anube Yakoba fe Allata mansaye rō min bi Arinyeni tō.
- ¹²Kōnō minnu benne nun ka don Allata mansaye rō, wonu na si fili pinpi-makilanne rō. Anu si di nyō ka anu nyin masōgō dume bolo.”
- ¹³Wo kōma, Yisa ya a fō kun tigi wo ye ko, “Ta ila bōn la. Ila wōli kele si kendeya ka a tege ila denkeninye ma.” Nba, kun tigi wola wōli kele kendeyara wati wo nyere rō.
- ¹⁴Yisala te Pitala bōn la, a ya Pita biran-musi ferema-kaliyane sane taran nyō.
- ¹⁵Yisa ya musu wo bole bira tume min, ferema-kaliye ya a boloka. Musu wo ya a laso ka wōle ke dabira Yisa ye.
- ¹⁶Wo wulōn wure la, mōgenu nara nyinatōe siyaman na Yisa wara. Yisata kume ya nyina-yoge wonu gben. Min beesi kire, a ya wo beē lakendeya.
- ¹⁷A ya wo ma alako Nebi Aiseya kan ni bō a la ko, “A ya mala kirayenu bi ma ye ka mala gbandayenu bō ma rō.”
- ¹⁸Yisa ya a yen min ke a lafoone nyama-belebele-we la tume min, a ya a fō ala karan dannu ye ko, “Ma ni ta dale kōgōma.”
- ¹⁹Tōn-karan-mōge do nara a wara. A ko, “Karan-mōgō, i tara kan-bo-kan, n tabenne ka bila i fe nyō.”

- ²⁰Yisa ya a fɔ a ye ko, “Farannu bi banbannu bolo anu si ki kan min. Kona-nyagannu bi konanu bolo fanan kɔnɔ kun sa tine sa nde, Hadama dan bolo.”
- ²¹Ala karan dan do ya a fɔ a ye ko, “N fa, sɔn, n ni ta n fa togon fɔlɔn.”
- ²²Yisa ya a fɔ a ye ko, “Bila n fɛ. Mɔgɔ faganenu ni anuna mɔgɔ faganɛ togon.”
- ²³Yisa anubɛ ala karan dannu siginɛ kulɔn wo rɔ.
- ²⁴A ma mɛ, fɔn-belebele kerita anu kun na. Nba, yi burunda lunku-lankana ka kɛ kulɔn rɔ. Kɔnɔ wo ya a taran, Yisa ye kinɔgɔ rɔ nun.
- ²⁵Karan dannu tara a wara ka a lakunden. Anu ko, “Mari, ma lakisi! Ma ye nala fagala!”
- ²⁶Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wo kilannɛ nfenna? Wola denkeninyɛ ma kolo mumɛ!” Wo kɔma, a ya a lasɔ ka fɔnyɔ anubɛ yi makuma. Fɔnyɔ anubɛ yi wo sigira-a-la don!
- ²⁷Karan dan wonu bɛɛ kawara. Anu ya anu nyɔgɔn manyinika ko, “Nfen mɔgɔ sufa ye kɛ la? Hali fɔnyɔ anubɛ yi ye ata kumɛ birala!”
- ²⁸Yisa tara Kadara kenuna nyamanɛ rɔ dale tɔnkɔn kelan rɔ. Nyinato fila ya a taran nyɔ minnu siginɛ kaburu-soe burɔ. Nyinenu bi mɔgɛ wonu fɛ. Ado gbalo mɔgɛ le wonu na kati! Anu yogoyara ha mɔgɔ wo mɔgɔ ti sisi bɔla kile wo fɛ.
- ²⁹Tiriyante wo rɔ, anu gbele-gbelenta ko, “Allala dan, i ye nfen nyinina ma fɛ? I wara na ma tɔrɔ koe la, yanni ma kiti wati ni ke, wa?”
- ³⁰Kɔsɔ-melan-wɔrɛ taranta anu de-nyinina nyɔ.
- ³¹Nyinenu tora Yisa madiyala ko, “Ni i ye ma gbenna le, nba, ma ladon kɔsɔ-melan kenu tɔ.”
- ³²Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wo ta.” Woletɔ anu tara ka don kɔsɛnu tɔ. Kɔsɛ wo bɛɛ burumatoe yigira kɔnkɔ-kerikerinya la ka bui dale rɔ. Anu fagara nyɔ.
- ³³Nba, minnu bi kɔsɛ wonu fɛ-birala nun, wonu burumatoe tara soe. Koe min mara nyinato-kɔrɛnu anubɛ kɔsɛnu na, anu ya wo bɛɛ lakaran mɔgɛnu ye.
- ³⁴Min bɛɛ ye soe wo rɔ, wonu nara Yisa labɛn tine. Anu ya a yen tumɛ min, anu ya a madiya ko, “I yandi, bɔ mala nyamanɛ kɛ rɔ.”

Matiyu 9

- ¹Yisa sigira kulɔn rɔ ka dale tɛgɛ ka ta a warɛ soe burɔ.
- ²Kei min solomonya-faganɛ a la, mɔgɛ donu nara wo la Yisa wara. A sanɛ sanyili rɔ. Yisa ya anuna denkeninya-wɛ yen tumɛ min, a ya a fɔ kirayatoe wo ye ko, “N bɔ, i yisi sa! I hakenu ma ara koto.”
- ³Nba, tɔn-karan-mɔgɛ donu ya a fɔ anu nyɔgɔn tɛma ko, “E, kei kɛ ye kumala iko Alla le ale la. A ye Alla lafeyala.”

- ⁴Yisa ya anuna miriya ragbɛ. A ko, “Wo ye wo mirila ko-yogome ma nfenna?”
- ⁵Ka a fɔ ko i hakenu ma ara koto, anube ka a fɔ ko i lasɔ ka tagama, nyamintan fɔɛ gbele?
- ⁶N si a yira wo la ko senbɛ ye nde, Hadama dan bolo dugu kole kɛ kuma ka hake makoto.” Woletɔ a ya a fɔ kirayatɔe wo ye ko, “I lasɔ ka ila sanyili bi. Segi i ware bɔn la!”
- ⁷Kei wo ya a lasɔ. A segira a ware.
- ⁸Mɔgenu ya a yen tume min, anu kawara. Anu ya Alla tanto bawo a ara senbɛ su wo di mɔgenu ma.
- ⁹Nba, Yisa bɔra nyɔ tume min, a ya duti-makelele do yen. A tɔgɛ Matiyu. A siginɛ ala wɔli kɛ tine. Yisa ya a fɔ a ye ko, “Bila n fɛ.” Matiyu ya a lasɔ ka bila a fɛ.
- ¹⁰Yisa ye fen dɔn la Matiyula bɔn la tume min, duti-makelele siyaman anube hake tigi siyaman nara ka sigi ale anube ala karan dannu fɛ nyɔ.
- ¹¹Farisi donu ya wo yen min kɛ, anu ya a fɔ Yisala karan dannu ye ko, “Nfenna wo karan-mɔgɔ ye fen-dɔn-kɛla duti-makelelenu anube hake tiginu fɛ?”
- ¹²Yisa ya anu kan lamɔɛn nkekuna, a ya a fɔ anu ye ko, “Mɔgɛ minnu kende, wonu mako sa besi-bɔle la fɔ minnu kire.
- ¹³Wo ta kume kɛ kɔrɛ nyini Allata kitabu rɔ ko, ‘A sa nyinina saraka-soge ma ma bolo fɔ kinikinɛ,’ bawo n ma na mɔgɔ-telennenu keke tine fɔ hake tiginu alako wonu ni bila n fɛ.”
- ¹⁴Yɔni-Batasi-Kɛle gba-fɛ-bilalenu nara Yisa wara ka a manyinika ko, “Malebɛ Farisinu bi sunyɛ donna tuma-wo-tuma kɔnɔ nfenna ila karan dannu ti sunyɛ don mumɛ?”
- ¹⁵Yisa ya anu yabi ko, “A ye wo burɔ ko mɔgɛ minnu bi kɔnyɔ-masɔɛ rɔ, fananta kɔnyɔ-tigi ye anu fɛ, wonu si di, wa? Wo ti ma mumɛ! Kɔnɔ a wati wa ke, anu ba kɔnyɔ-tigi wo bi anu tema tume min, anu si sunyɛ don worɔ.
- ¹⁶“Mɔgɛ ti kura-kundu-kende bi ka duruku kɔrɛ labetere wo la bawo a kende wo ra si don ka duruku kɔrɛ wo rafara ka tenbi a fɔle la.
- ¹⁷Mɔgɔ ti ke baan lamarala gbolo-bɔrɔ-kɔrɛ rɔ. Ni a ya wo ma, a wa kanfa, a si gbolo-bɔrɔ-kɔrɛ wo rafara. Baan wo si bon. Gbolo-bɔrɛ wo si tinya. Kɔnɔ baan la ni mara gbolo-bɔrɔ-kure rɔ. A file bɛɛ la si mara a kin na worɔ.”
- ¹⁸Nba, Yisa ye kɛ fɔla anu ye tume min, Yahudiyana kun tigi do nara a wara ka a nyenkin a kɔrɔ. A ko, “Nna dunmusi faga-san le. I yandi, na. I ni i kɔɛn sa a kuma alako a niyi ni segi a rɔ tun.”
- ¹⁹Nba, Yisa ya a lasɔ. Anube ala karan dannu bilara kun tigi wo fɛ.

²⁰Anu tamatoe, musu do ye nyɔ musinuna kirayɛ ye min na san tan-ni-fila kɔrɔ. A ya a fɔ a yisi rɔ ko, “Ni n ya n bole tugu ala duruki da-gbole la dɔrɔn, n si kɛndɛya.” Woletɔ a nara Yisa kɔma ka a bole tugu ala duruki da-gbole la.

²²Yisa ya a tintan tumɛ min, a ya ale musu yen. A ya a fɔ a ye ko, “N na, i yisi ni kimɛ! Ila denkeninyɛ ara i lakɛndɛya.” Musu wo kɛndɛyara wati kelan wo kɔrɔ tiriya!

²³Nba, anu ke, Yisa donta kun tigi wola bɔn la. A ya saya-sigi-salenu anubɛ saya-di-kɛlenu yen tumɛ min,

²⁴a ko, “Wo bɛɛ bɔ yan! Dunmusu kɛ fagani ma. A ye kinɔgɛ le tɔ dɔrɔn.” Anu dama ya Yisa mayelan dabira.

²⁵Mɔgenu banta bɔla nya min wo, Yisa donta furi wo kuma bɔn la ka a bira a bole ma. Dunmusu ya a lasɔ.

²⁶Wo yen mɔgenu bolo, ala kabana-ko-mankan nyensenta nyamanɛ wo kan tine bɛɛ rɔ.

²⁷Yisa bɔra nyɔ tumɛ min, kei-fiyon fila bilara a fɛ. Anu bi gbele-gbelenna ko, “Mansa Dawudala dan, kinikini ma ma!”

²⁸Yisa donta bɔn la tumɛ min, kei-fiyon file wonu nara a wara. A ya anu manyinika ko, “Wo lanɛ a la ko n si ke wo ye lakala, wa?” Anu ya a yabi ko, “Ma tigi, ɔnde!”

²⁹Nba, Yisa ya a bole tugu anu ye la. A ko, “A ni ma wo ye iko wo denkeninyanɛ nya min!”

³⁰Tiriye wo rɔ, anu ye lakara. Yisa ya anu makawandi bɛrɛkɛ! A ko, “Wo kana kɛ fɔ mɔgɔ wo mɔgɔ ye de!”

³¹Kɔnɔ anu tara Yisata kabana koe wo nyensen nyamanɛ wo kan tine bɛɛ rɔ.

³²Nba, mɔgɔ file wonu bi bɔla bɔn la ka wo, mɔgɛ donu nara kei do la Yisa wara min ti ke kumala bawo nyinatɔe le.

³³Yisa ya nyine gben nya min wo, kei wo ya kumɛ dabira. Mɔgɛ bɛɛ kawara! Anu ko, “Ma ma kɛ nyɔgɔn kabana koe yen bɛ Isirela nyamanɛ rɔ mumɛ!”

³⁴Kɔnɔ Farisinu ya a fɔ ko, “Nyina-manse le ye senbɛ wo dila a ma ko a ni nyinenu gben.”

³⁵Nba, Yisa tara so-wɛnu anubɛ so-mɛsɛnu tɔ. A ya mɔgenu kɔndɔn ka anu karan Yahudiyannu dina-bɔnnu na. A ya kibara-nyimɛ kawandili bɔ ka kirayɛ sufa bɛɛ lakɛndɛya mɔgenu na.

³⁶A ya nyama yen tumɛ min, a yisi lafara kinikinɛ la anuna ko la bawo anu kɔndɔfilinɛ. Anu ti ke anu nyɛrɛ fɛ-birala iko sage minnu fɛ-birala sa.

³⁷Nba, a ya a fɔ ala karan dannu ye ko, “Fui-fan-tɛgɛtɛ kolo kɔnɔ a tɛgɛlenu ma siya.

³⁸Wo ni seni-tigi madiya alako a ni wɔli kɛlenu nata ala fui-fan tɛgɛ tine.”

Matiyu 10

- ¹Yisa ya ala karan den mɔgɔ tan-ni-file keke anu nyɔgɔn fe ka anu masara. A ya nyina-gben-senbe di anu ma. A ya kiraya sufa beɛ lakendeya-senbe fanan di anu ma.
- ²Kilaya tan-ni-file wonu tɔge le kenu na. Saimon (min tɔgɔ fanan Pita) anube wo na kelen nyɔge Anduru anube Sebedila den Yemesi, wonube wo na kelen nyɔge Yɔni.
- ³Filipi anube Batalamiyu, Tamasi anube Matiyu (duti-makelele kɔni), Alifala den Yemesi anube Tadiyasi,
- ⁴Saimon (min si keke ke ala nyamanɛla ko la) anube Yudasi-Isakariyati min ya Yisa don a yogenu bolo tɔ.
- ⁵Yisa ya mɔgɔ tan-ni-file wonu masara ka anu nata ko, “Wo kana ta sibolo gberɛnuna nyamani woo rɔ, hali Samariya kenuna soenu tɔ.
- ⁶Kɔnɔ wo ye min mala, wo ta Isirela mɔgenu bara min filifiline iko sagenu.
- ⁷Wo ta anu makawandi ko, ‘Alla min bi Arinyeni tɔ, wota mansaye ara gberɛn!’
- ⁸Wo ni kirayatoenu nakendeya ka furinu nawuli. Wo ni kunatoenu nakendeya ka nyinenu fanan gben. N bara senbe wo di wo ma. Wo ma a sɔnkɔ bɔ, wo don ka a sɔnkɔ makele.
- ⁹Wo kana ta wodi woo la wo bolo.
- ¹⁰Bɔrɔ wo, duruku fila nyɔgɔ wo, sanbara wo, hali sewuri, wo kana ta wo fenfen na wo bolo tagama wo rɔ. Wo makoe taranta fan minnu na, wo ye tala minnu bara, wonu si wo di wo ma.
- ¹¹“Wo wa don so-wo-so burɔ min si sɔn wo yiya-koe ma, wo ni ta wo ware. Wo ni to ale fe ha wo bɔ-tume nyɔ.
- ¹²Wo wa don bɔn la tume min, wo ni a fɔ ko, ‘Alame yisi-kime dira wo ma.’
- ¹³Ni bonna-mɔge wonu ya wo rabira a kin na, wola yisi-kima-duwa-kɔndɔli si to anu fe. Kɔnɔ ni anu ma wo rabira, wo ni Alla madiya ko wola duwe ni bɔ anu fe.
- ¹⁴Ni mɔge do ye bɔn wo la, ni wo ma, soe wo burɔ min ma sɔn wo rabirala ka anu tole masɔ wola kume la, wo ni bɔ nyɔ rɔ. Wo ni wo kin-gbangban ragbɔngbɔn anu kan ma nyɔ rɔ.
- ¹⁵Wa wo henkili to ke ko! Kiti-tege-tele rɔ, Alla si kinikini Sɔdɔm anube Kɔmɔra soe mɔgenu ma ka tenbi soe wo la!
- ¹⁶“Wo ni wo tole masɔ! N bi wo latala sulukinu tema iko sagenu. Wo ni halliya iko duguma-fannu. Wo ni ma keke-tegebele la iko kangbɔenu.
- ¹⁷Wo ni a ma wo ferɛma bawo mɔge donu bi nyɔ minnu si wo bira ka ta wo la kiti tege tine. Anu si wo gbesi Yahudiyanuna dina-bɔnnu na.

18 Ka a tɛgɛ nde ma, anu si wo rasagan kun tiginu anubɛ mansenu yakɔrɔ. Wo si nta kibara-nyime fɔ wonu ye anubɛ sibolo gberenu fanan.

19 Anu ba ta wo la nyɔ, wo si min fɔ anubɛ wo si a fɔ nya min, wo kana hami wola ko la. A wati wa ke, wo ye nala min fɔla, wo si wo sɔrɔn

20 bawo wo ye min fɔla, wota kuma ma wonu na. Kumɛ wonu bi bɔla wo Fa Allala Ni Senime le bolo min bi kumala wo rɔ.

21 “Mɔgenu si anu na kelen nyɔgenu kunyɛ madon anu yogenu bolo alako anu ni anu faga. Fanu si wo nyɔgɔn ma anuna dannu na. Dannu si wuli anu sɔrɔnnenu kan ma hali ka anu nadon sayɛ rɔ.

22 Wo si gboya mɔgɛ bɛɛ ye ndela ko la kɔnɔ ni min si a munyu ha ala ban, wo tigi si kisi.

23 Anu ba a lagbɛleya wo kuma so kelen tɔ tumɛ min, wo ni wo buri ka ta so gbɛrɛ rɔ. Wa wo henkili to ke ko! Yanni nde, Hadama dan ni na, wo ti wola wɔli laban Isirela nyamane soe bɛɛ burɔ.

24 “Karan den woo ma tenbi a karan-mɔgɔ la. Yɔɔn woo ma tenbi a tigi la.

25 Nba, karan dan wa ke a karan-mɔgɔ rɔ, a kaken, wo ni a wasa. Yɔɔn fanan ba ke a tigi rɔ, a kaken, wo ni a wasa. Ni anu ya denbaya-tigi kele ko, Biyesiba, denbaye toenu si tɔgɔ-yogomɛ sɔrɔn ka tenbi ale la!

26 “Nba, wo kana kilan mɔgenu na. Fenfen yamatogonne, wo yama si ka. Gbundu koe bɛɛ la si bɔ gbɛ rɔ.

27 N bi min fɔla wo ye pinpi rɔ, wo ni wo fɔ tun waan rɔ. Wo ara min namɔɛn n bolo dogɔn rɔ, wo ni wo fɔ gbɛ rɔ bɛɛ yala.

28 Minnu si ke fɛrɛ-bɔnke fagala kɔnɔ a ti ke niyi fagala, wo kana kilan wonu na. Wo ni kilan Alla la bawo wo si ke niyi anubɛ fɛrɛ-bɔnke le kela nyahanama rɔ nya-kun-kelen.

29 I si ke kona-mɛsɛ fila sanna kaba kelen na. Hali wo, kona kelen berɛn ti bui dugi ma, wo Fa Alla sa min kalama.

30 Nba, wole don, hali wo kun-sigi, Alla ya wo bɛɛ yatɛ lɔn.

31 Woletɔ wo kana kilan bawo wo tenbira kona siyamenu na.

32 “Mɔgɔ wo mɔgɔ wa a sɔn a la gbɛ rɔ ko ntɛ le ale la, n si wo nyɔgɔn ma n Fa Alla yakɔrɔ min bi Arinyeni tɔ.

33 Kɔnɔ mɔgɔ wo mɔgɔ wa a ban n na gbɛ rɔ, nde fanan si n ban a la worɔ n Fa Alla yakɔrɔ min bi Arinyeni tɔ.

34 “Wo mirine ko n bara na yisi-kime la duninya ke rɔ, wa? Ade, n ma na yisi-kime la fɔ kele.

³⁵N bara na ka keƙe lawuli den keinube anu fanu tema, dunmusinube anu nanu tema, mama-musunenube anu mamanu tema.

³⁶I yoge berebere si taran ila denbaye tema.

³⁷“Mogɔ wo mogɔ wa a na, ni wo ma, a fa keni ka tenbi nde la, a ma ken, wo tigi ni bila n fe. Mogɔ wo mogɔ wa ala dan keni ka tenbi nde la, a ma ken, wo tigi ni bila n fe.

³⁸Min ti a nyere faga-kɔn bi ka bila n kin-gbe fe, a ma ken, wo tigi ni bila n fe.

³⁹Min ba a raya ka a nyere niyi lakisi, wo si bɔnɔ a rɔ. Min ba bɔnɔ a niyi rɔ ndela ko la, wo si a sɔrɔn.

⁴⁰“Mogɔ wo mogɔ min ba wole, nta karan danna tabira, wo ara nde rabira. Nba, ni min ya nde rabira, a ara ale fanan tabira min ya n sɔ.

⁴¹Min ba Allala kilaye rabira bawo Allala kilaye le, ale fanan si barayi sɔrɔn iko kilaye wo. Min ba mogɔ-nyime rabira bawo mogɔ-nyime le, ale fanan si barayi sɔrɔn iko mogɔ-nyime wo.

⁴²Wa wo henkili to ke ko! Min ba yi kime di nna mogɔ dogɔmani kelen ma bawo nna moge le, ale fanan si barayi sɔrɔn, yɔ!”

Matiyu 11

¹Yisa banta a sarala ala karan den tan-ni-file la tume min, a bɔe nyɔ, a tara Kalili nyamanita soenu tɔ ka mogenu karan anube ka kawandili bɔ.

²Yɔni-Batasi-Keƙe ye yele la tume min, a ya Allata-Mogɔ-Yabɔnela wɔli-ke-toge lamɔen, Yisa kɔni. Woletɔ a ya ala karan dan donu nata Yisa wara.

³Anu ke, anu ya Yisa manyinika ko, “A fɔ ma ye, wa, Yɔni ya minna na-koe fɔ, ile le wo la, ka, ma ni dogbere makɔni?”

⁴Yisa ya anu yabi ko, “Wo ye min namɔenna ka min tayen wo nyere ye la, wo segi ka wo dantege Yɔni ye.

⁵Ya-fiyɔnnu bi fan yenna, namarenu bi tagamana, kunatoenu bara kendeƙa, tologberenu bi ko lamɔenna, furinu na ara wuli ka niyi lafe, kibara-nyime kawandili ara bɔ bolo-kolɔnnu ye.

⁶Sika sa ale min tɔ ndela ko la, duwa-dan le wo tigi la!”

⁷Yɔnila karan danna segimatɔe, Yisa ya Yɔni wara-koe fɔ nyama ye. A ko, “Wo tara Yɔni wara wule rɔ tume min, wo miriya ye nfen yen-koe ma nun? Fɔnyɔ ye kale min namagala nun, ba? Wo dɔrɔn?”

⁸Nba, wo tara nfen yen-koe la worɔ? Kei min fereya bɔne kura nyime la, wa? Ade! Moge fereya bɔne sufa, wonu bi mansenuna bolɔn burɔ!

⁹Wa a fɔ n ye, wo miriya ye nfen yen-koe ma nun? Nebi, wa? Ɔnde kɔnɔ n bi a fɔla wo ye, wo ya min yen, wo tenbira nebi la de!

¹⁰Ado a sebene Allata kitabu rɔ Yɔni lela ko la nun ko ala kilaye le Yɔni ke la. Alla ko, ‘N bi nna kilaye latala i yarɔ ka kile laka i ye.’

¹¹Wa wo henkili to ke ko! Yɔni-Batasi-Kele makawara ka tenbi mɔge bee la nun. Kɔnɔ Alla min bi Arinyeni tɔ, ale min dɔgɔ ata mansaye rɔ, wo makawara Yɔni ko.

¹²Ka a dabira Yɔnila kawandili-bɔ-wati ma, ha ka a sigi bi tele nyere la, karagbelenu bi anu tayala Allala mansaye kelela ka ala fanka bi anu nyere ye fɔrɔse la.

¹³Alla ya tɔn min di Nebi Musa ma anube nebi doinuta kume, wo bee ye Allala mansaya-koe fɔla ha ka ke Yɔnita wati ke ma.

¹⁴Nba, ni wo si la anuna kume la, Yɔni le ale Nebi Ilaya wo la, a fɔra min ma ko a ye nala.

¹⁵Nba, ni min si ko nya-yen, a ni a tole masɔ!

¹⁶“Nba, n si bi-tele-ke-mɔgenu sankanfen ma? Anu mani de iko denne minnu bi tolonna bare rɔ. Dennenu bi anu kan nabɔla anu ta-nyɔgenu ma.

¹⁷Anu bi a fɔla ko, ‘Ma ara kɔnyɔ-masɔ-sigi sa wo ye kɔnɔ wo ma wo dɔn! Ma ara saya-sigi sa wo ye kɔnɔ wo ma di!’

¹⁸Nba, Yɔnila ne, a ma na fen dɔn anube minni koe la dɔrɔn. Bee ko nyinatɔe le ale la!

¹⁹Nde, Hadama danla ne, n ya fen dɔn ka n min. Bee ko, ‘Kei ke mafelen! Nugulame anube gbɛe-minne le. Duti-makelelenu anube hake tiginu diyana-mɔge le.’ Hali wo, Allata henkilimaye ara yen ata kewɔli-latelelennenu fe ko tonye le.”

²⁰Wo kɔma, Yisa ya kabana ko siyaman ke soe minnu tɔ nun, a ya a dabira ka soe wonu sigilenu makuma bawo anu ma tubi ka anu ke-nya yelema.

²¹A ko, “Ile Koresin so-burɔ-mɔgenu, gbalo ye wo kuma! Ile Beti-Sayida so-burɔ-mɔgenu, gbalo ye wole fanan kuma bawo kabana koe minnu bara ke wo rɔ, ni wo nyɔgɔn kera Taya anube Saidon soenu tɔ nun, nyɔ-mɔgenu bara tubi nun, bi ma! Anu si kasa-kure don anu kan na nun ka ta-gbangban ke anu kunye rɔ ka a yira ko anu bara anu ke-nyanu yelema!

²²Nba, n ni a fɔ wo ye. Kiti-tɛge-lunye, Alla si kinikini Taya anube Saidon so-burɔ-mɔgenu ma ka tenbi wole la.

²³Nba, ile Kapereniyam so-burɔ-mɔgenu! Wo ye a fe ka wo nyere layele ha ka ke Arinyeni tɔ, nyɛ? Ade, Alla si wo lafili ka wo ladon nyahanama rɔ bawo kabana koe minnu bara ke wole tema, ni wonu kera Sɔdɔm so burɔ nun, a ye nyɔ nun ha bi!

²⁴Nba, n ni a fɔ wo ye. Kiti-tɛge-tume wa ke, Alla si kinikini Sɔdɔm so-burɔ-mɔgenu ma ka tenbi ile la.”

²⁵Wo wati ya a taran, Yisa ya a fɔ ko, “E, n Fa, san kole anube dugu kole Mari! N bi baraka birala i ye bawo i wara koe min dogon henkilimenu anube mɔgɔ karannenu ma, i wara wo yira karanbelenu na.

²⁶Ɔnde, n Fa, ado wo bɛɛ ara i wasa ka a ma wo nya.

²⁷“N Fa ara fan bɛɛ di n ma. Mɔgɔ wo mɔgɔ ma nde, Allala dan lɔn fɔ a Fa Alla. Mɔgɔ wo mɔgɔ ma n Fa Alla lɔn fɔ nde, ala dan anube n bi a fe ka a yira minnu na.

²⁸“Min bɛɛ ara bandan ala dunu gbilime kɔrɔ, wo ni na nde wara. N si sulen di wo tigi ma.

²⁹Wo ni nta dune bi ka wo sa wo kuma. Wo ni karan nde fe bawo n dinyane, n famayigine. Nba, wo si wo sulen worɔ.

³⁰N si dune min di wo ma, a ma gbili. Ado n si dune min sa wo kuma, wo fe kati!”

Matiyu 12

¹Yisa tenbira sene do rɔ Sulen-Tele ma tume min, kɔnke ye ala karan danna na nun. Woletɔ anu ya fui-fan-gbesi dabira ka a togotogon anu bolo tɔ ka a kole dɔn.

²Farisinu ya wo yen tume min, anu ya a fɔ Yisa ye ko, “A mafelen ila karan danna bi min mala ke la Sulen-Tele ma. Anu bi mala tɔn tinyana wo la!”

³Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Dawuda ya min ma wo tume kɔnke ye anube a keminenu na, wo ma wo karan be, wa?”

⁴A donta Allala bɔn la. Biredi min dantegene Alla ma, hali anu bi tɔn tinyana a dɔn tine, anube ala keminenu ya wo dɔn. Ado saraka masolenu denu dɔrɔn kaken ka biredi wo dɔn nun.

⁵Alla ya tɔn min di Nebi Musa ma, wo ma wo karan be, wa? Saraka masole minnu bi wolila Allala bɔn la, wonu bi Sulen-Tele wonu tɔn tinyana. Kɔnɔ hali wo, anu yilikini ma.

⁶N bi a fɔla wo ye, fan do ye yan min kolo Alla Bato Bɔn ko.

⁷A sebene Allata kitabu rɔ ko, ‘N sa saraka-soge fe fɔ kinikine.’ Ni wo ya wo kɔre lɔn nun bereke, wo ti mɔgɔ magbalane kenu yiliki.

⁸Ado Sulen-Tele Mari le nde, Hadama dan la.”

⁹Yisa bɔra nyɔ ka ta Yahudiyanauna dina-bɔn do la Sulen-Tele wo ma.

¹⁰Kei do ye nyɔ min bole fagane a la kɔnɔ mɔge donu bi nyɔ minnu bi a fe ka tɔge sa Yisa la. Woletɔ anu ya a manyinika ko, “Ni mɔgɔ ya mɔgɔ dandan Sulen-Tele ma, wo si mala tɔn tinya, wa?”

¹¹Yisa ya anu yabi ko, “Sage ye wole min bolo, ni a buira denka-we rɔ Sulen-Tele ma, a tigi ti a layele, wa?”

- 12**Ado mɔgɔni-gbuyi tenbira sage la pirr! Woletɔ mala tɔn sɔnnɛ ko ma ni mɔgɛ denbe Sulen-Tele ma.”
- 13**Wo kɔma, a ya a fɔ kei wo ye ko, “I bole rasagan.” A ya a rasagan. A kɛndɛyara iko a bole doi.
- 14**Wo le ya a ma, Farisinu tara ka anu nyɔgɔn yen Yisa kan ma, ni anu si ke ka a faga nya min.
- 15**Yisa ya a faga koe wo lamɔɛn tumɛ min, a bɔra nyɔ ka ta. Mɔgɔ siyaman bilara a fɛ. A ya kirayatɔe bɛɛ lakɛndɛya.
- 16**A ya a fɔ anu ye ko anu kana ala koe fɔ mɔgɛnu ye
- 17**alako Nɛbi Aiseya ya Alla kuman kan min natenbi, wo ni kanbali ko,
- 18**“N bara nna wɔli kɛɛ min yabɔ, wo le kɛ la. N bara wo keni ado wo ara n hɛnɛ feu! N si nta Ni Senime sa a kuma. A si telenbagayɛ wara-koe fɔ sibole bɛɛ ye.
- 19**A ti seren-seren mɔgɔ ma ado a ti kuma a yisi ma. A ti nyɛɛ nyama ma bare rɔ.
- 20**Fanka sa mɔgɛ min na, a ti tɔrɔya sa wo kuma. Yigi sa mɔgɛ min na, a ti wo yisi tinya. A si to ko-nyime kɛla ha telenbagayɛ ni nɔlɛ kɛ.
- 21**Nba, mɔgɛ bɛɛ si anu yigi sa ale kuma.”
- 22**Nba, mɔgɛ donu nara kei do la Yisa wara. Fiyɔn le. A ti ke kumala fanan bawo nyinatɔe le. Yisa ya a lakɛndɛya min kɛ, a wulita kumala anube a yɛ lakara ka fenyen-kɛ fanan.
- 23**Nyama bɛɛ kawara Yisa ma. Anu ya nyinikali kɛ ko, “Kɛ si ma Mansa Dawudala dan la min si na ma kisi, wa?”
- 24**Farisinu ya wo lamɔɛn tumɛ min, anu ya a fɔ nyama ye ko, “A ye nyinenu gbenna bawo senbɛ wo bɔnɛ nyina-kun-tigi bolo, Biyesiba kɔni.”
- 25**Anu bi anu mirila min ma, Yisa ya wo lɔn. Woletɔ a ya a fɔ anu ye ko, “Ni mɔgɛnu bi anu nyɔgɛnu kɛlɛla nyamani woo rɔ ka dan-nafare sa anu nyɔgɔn tɛma, nyamane wo ti mɛ! Ni so-burɔ-mɔgɛnu bi anu nyɔgɛnu kɛlɛla, ni wo ma, denbayɛ ka dan-nafare sa anu nyɔgɔn tɛma, wo si tinya pɔ!
- 26**Ni mɔgɛ doinu bi anu nyɔgɛ kɛlɛla Setanɛla mansayɛ rɔ, wo kɔrɛ le ko dan-nafare ara ban sala anu tɛma feu! Anu si ke sola kama?
- 27**Wo ye a fɔla ko n bi nyinenu gbenna bawo nyina-kun-tigi Biyesiba le ye senbɛ wo dila n ma. Nba, yon bi senbɛ dila wola mɔgɛnu ma worɔ ka nyinenu gben? Wola mɔgɛnu bi a yirala wo rɔ ko wo foni feu!
- 28**Kɔnɔ ni Allala Ni Senime le ye anu gben-senbɛ dila n ma, wo ye a yirala wo rɔ ko Allala mansayɛ ara ke wo ma nun. Ka, a sa wo nya?

- 29“Mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke sɛnbɛ-tigila bɔn tinyana ka a bolo-fannu bi fɔ ni a ya sɛnbɛ-tigi wo kiri fɔlɔn. Wo kɔma, a ni bon-burɔ-fannu bi.
- 30“Mɔgɔ wo mɔgɔ min sa nde fɛ, wo ye n kan ma. Min sa n denbena ka fannu naden, wo ye wonu tanyɛnsɛna.
- 31Wo le ya a to, n bi a fɔla wo ye ko mɔgɛnu bi hake min bɛɛ kɛla anubɛ anu bi kuma-yogomɛ min bɛɛ fɔla, anu ma si koto wo bɛɛ la. Kɔnɔ min bi kuma-yogomɛ fɔla Allala Ni Senimɛ ma, a ma ti koto wo la.
- 32Min si kuma-yogomɛ fɔ nde, Hadama dan ma, a ma si koto wo la. Kɔnɔ mɔgɔ wo mɔgɔ min si kuma-yogomɛ fɔ Allala Ni Senimɛ ma, a ma ti koto bi, a ma ti koto habadan!
- 33“Ka kɔn-gbɔ-nyimɛ sɔrɔn fɔ kɔlɔma sabatine ni taran i bolo. Kɔlɔma min sabatini ma, ni wo ye i bolo, wo gbɛɛ ti mɔgɔ munanfaga. Kɔlɔma si lɔn a gbɛɛ le fɛ.
- 34Wo sɔn yogo iko duguma-fannu. Wo sɔn yogoyanɛ min kɛ, wo si ke kuma-nyimɛ fɔla kama? Ado mɔgɛ yisi fannɛ min na, a dɛ ye wo le fɔla.
- 35Mɔgɔ-nyimɛ si ko-nyimɛ labɔ ata nyimayɛ rɔ. Sɔn-yogoma-tigi si ko-yogomɛ labɔ ata sɔn-yogomɛ rɔ.
- 36“Nba, n ni a fɔ wo ye, kiti-tɛgɛ-lunye, mɔgɛnu bi kuntanya-kumɛ min bɛɛ fɔla, anu si anu dantɛgɛ Alla ye wo bɛɛla ko la.
- 37Nba, Alla si mɔgɛ bɛɛ kiti anu kuman kan le fɛ. A si yo sɔrɔn anu fɛ, a si yilikiyi sɔrɔn anu fɛ.”
- 38Wo kɔma, tɔn-karan-mɔgɛ donu anubɛ Farisi donu ko, “Karan-mɔgɔ, ma ye a fɛ ka i yen kabana koe do kɛla.”
- 39Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wole sɔn-yogoma-tiginu anubɛ Alla-lɔnbɛlenu, wo ye n manyinikala ko n ni kabana koenu kɛ wo ye, nyɛ? Wo ti kabana ko gbɛɛ yen fɔ Nɛbi Yonata kabana koe.
- 40Iko Nɛbi Yona ya su sawa anubɛ tele sawa kɛ yege-ba burɔ nya min, nde, Hadama dan si su sawa anubɛ tele sawa kɛ dugu kɔrɔ wo nya na le.
- 41Ninɛfa so-burɔ-mɔgɛnu si anu nasɔ kiti-tɛgɛ-lunye ka wo maburi bawo wonu ya Nɛbi Yonala kawandilɛ lamɔɛn tumɛ min, anu ya anu kɛ-nya yɛlema. Nba, n bi a fɔla wo ye ko mɔgɛ do ye yan min kolo Nɛbi Yona ko pirr!
- 42Musu-manɛ min bɔra Siba nyamanɛ rɔ don? Wo si a lasɔ kiti-tɛgɛ-lunye ka wo maburi bawo ale bɔra ata nyamanɛ rɔ pon ka na a tole masɔ Mansa Silamenita henkilimaya-karan la. Nba, n bi a fɔla wo ye, mɔgɛ do ye yan min kolo Mansa Silameni ko pirr!
- 43“Nba, nyina-yoge wa bɔ mɔgɔ fɛ tumɛ min, a si yilan-yilan wulɛ rɔ ka a sulen tine nyini. Ni a ma kan tine do yen,

⁴⁴a si a fɔ a nyere ye ko, ‘N bɔra bɔn min na, sɔn, n ni segi nyɔ.’ Nba, a si segi ka bon-takolon taran. A seninyanɛ. A bɛɛ rabenne feu!

⁴⁵A si ta worɔ ka na nyina wɔrɔnfila gbere la a bolo minnu yogo ale nyere ko. Anu si na ka anu sigi a fe bɔn wo la. Nba, mɔge wola ban si yogoya ka tenbi a fɔlɔte la. A si ma bita mɔgɔ-yogomenu na wo nya na le fanan.”

⁴⁶Yisa ye kumala mɔgenu ye tume min, a na anube a dɔgenu nara. Anu sɔra luyi ma ka nyinikali ke ko a yen-sɔge ye anu na.

⁴⁷Woletɔ mɔge do ya a fɔ a ye ko, “N fa, i na anube i dɔgenu sɔne luyi ma. Anu bi i yen-koe rɔ.”

⁴⁸Yisa ya a yabi ko, “N na ye yon na? N dɔgenu bi yonnu na?”

⁴⁹Wo kɔma, a ya a bolo-nɔlɔne sɔ ala karan dannu na. A ko, “N na anube n dɔgenu de kenu na!

⁵⁰N Fa Alla min bi Arinyeni tɔ, min bi a diyana koe kela, n na kelen nyɔge anube n na le wonu na.”

Matiyu 13

¹Wo tele nyere rɔ, Yisa bɔra bɔn la ka ta dale dafɛ. A sigira nyɔ ka mɔgenu-karan dabira.

²Nyama min kinkinta a la, wo siya min ke, a donta kulɔn rɔ ka a mayigi nyɔ. Nyama sɔra yi kɔnkɔn la.

³A ya ko siyaman fɔ anu ye tilinu tɔ. A ko, “Kei do tara ala sene rɔ sugu fui tine.

⁴A ye sugi fuila tume min, do buira kila kole la. Konanu nara ka a dɔn.

⁵Do buira fara kole kuma, bɔnke ma siya kan min. A ferenta tiriya bawo bɔnke ma siya nyɔ.

⁶Tele bɔra tume min, a mafɔsɔra ka gbala bawo a suli ma yigi dugi rɔ bereke!

⁷Sugi do buira wɔnenu tema. Anube wɔnenu yeleta a nyɔgɔn fe kɔnɔ tɔ-a-la, wɔnenu ya a dɔn.

⁸Kɔnɔ do buira dugu lamone rɔ. A ferenta ka a kole don, do kolo keme, do bi-wɔrɔ, do bi-sawa.”

⁹Yisa ko, “Nba, ni min si ko nya-yen, a ni a tole masɔ wo la!”

¹⁰Wo kɔma, karan dannu nara Yisa wara ka a manyinika koe do ma. Anu ko, “I tenbi kumala mɔgenu ye tume min, nfenna i si to kumala anu na tilinu tɔ?”

¹¹Yisa ya anu yabi ko, “Alla min bi Arinyeni tɔ, ata mansaye gbundu-ko-henkilimaye dira wole ma kɔnɔ a ma di wonu ma.

12Fan bi min bolo, a si to wo kuma sala dɛɛ ado wo si a sɔrɔn duk! Kɔnɔ fen sa min bolo, hali a dɔgɔmanɛ min bi a bolo, wo si bɔ a bolo.

13Wo le ya a to, n bi kumala wonu ye tilinu tɔ. Anu bi fan mafelenna kɔnɔ anu sa a yenna. Anu bi anu tole masɔla kɔnɔ anu sa ko lamɔɛnna, hali ka a nya-yen.

14Nba, Nɛbi Aiseya ya wɔlɔyiya-kumɛ min fɔ anuna ko rɔ, wo ara kanbali. A ko, ‘Mɔgɛ kenu si anu tole masɔ ha kɔnɔ anu ti ko nya-yen. Anu si anu ye lakalan ha kɔnɔ anu ti fen yen.

15Fan do ara sa mɔgɛnu miriya ya ma. Anu bara anu tole gberɛ. Anu bara fan sa anu ye ma alako anu kana na ko ragbɛ anu ye la. Anu kana ko lamɔɛn anu tole la. Anu kana ko nya-yen anu hɛnkili la. Ni wonu ma ma nun, anu si anu ya-lamunun nde, Mari la anu nakendɛya koe la.’

16“Kɔnɔ hɛrɛ ye wole fɛ bɛrɛkɛ! Wo yenu bi fan yenna. Wo tolenu bi ko lamɔɛnna.

17Wa wo hɛnkili to kɛ ko! Wo ye min yenna, a sɔgɛ ye nɛbi siyaman anubɛ Allata mɔgɔ siyaman na nun ka wo yen kati! Kɔnɔ anu ma ke a yenna. Wo ye min namɔɛnna kɛ, anu denu ma ke wo lamɔɛnna.

18“Nba, wo ni wo tole masɔ alako wo ni sugu-fuileta tili kɔrɛ lɔn.

19Minnu bara Allala mansaya-kumɛ lamɔɛn ado a ma a nya-yen, wonu mani de iko sugi min buira kile fɛ. Min fuira a yisi rɔ, Setanɛ si na worɔ ka wo fɔrɔn.

20Sugi min fuira fara kole ma, wo mani de iko mɔgɛ min bi kumɛ lamɔɛnna ado a si a bira sewɛ la tiriya!

21Kɔnɔ a ma don a yisi rɔ bɛrɛkɛ! A ti mɛ a rɔ. Nba, tɔrɔyɛ anubɛ gbɛleyɛ wa na tume min kumɛ wola ko la, a si a boloka tiriya!

22Sugi min buira wɔnɛnu tema, wo mani de iko mɔgɛ min bi kumɛ lamɔɛnna kɔnɔ duninya-hɔn-koe anubɛ nɔnfulu-keni ya a ma, kumɛ wo fagara a yisi rɔ feu! A ti gbɔ hali!

23Sugi min buira dugu lamone rɔ, wo mani de iko mɔgɛ min bi kumɛ lamɔɛnna ka a nya-yen. A si gbɔ. Do si kɛmɛ kelen bɔ, do bi-wɔrɔ, do bi-sawa.”

24Yisa ya tili gbɛrɛ tɛgɛ anu ye ko, “Alla min bi Arinyɛni tɔ, ata mansayɛ mani de iko kei min ya sugu-nyime fui ala sɛnɛ rɔ.

25Suyi kelen tɔ, bɛɛ ye kinɔgɛ rɔ tume min, a yoge nara ka bin kole fui ala sɛnɛ rɔ. A tara a ye.

26Ki-fan wonu koloyara tume min, a bɔra a rɔ, bin kole fanan bɔra gbɛ rɔ.

27Kei wola wɔli kelenu nara a wara ka a manyinika ko, ‘N fa, i ya sugu-nyime le fui ila sɛnɛ rɔ. Bin kole wo don, wo bɔra mi?’

- 28**A ya anu yabi ko, ‘N yoge do le ara wo ma.’ Anu ya a manyinika ko, ‘I ye a fe ma ni ta binye den a rɔ, wa?’
- 29**A ya anu yabi ko, ‘Ade, wo tenbi binye denna tume min, wo si fui-fan do fanan wurun a fe.
- 30**Wa a to fɔlɔn. Anu file ni koloya anu nyɔɔɔn fe ha a tege-tume. Nba, n si a fɔ nna wɔli kelenu ye worɔ ko anu ni binye fɔlɔn den ka a lakiri. Anu ni a lake te rɔ. Wo kɔma, anu ni ki-fen-bere tege ka a sa nna bire rɔ.’ “
- 31**Yisa ya tili dogbere tege anu ye, a ko, “Alla min bi Arinyeni tɔ, ata mansaye mani de iko kende kole. Kei do ya a fui ala sene rɔ.
- 32**Hali a kole dɔgɔ fui-fannu tema, a koloyara tume min, a kolo fui-fan bee ko. Konanu si na anu nyagannu kiri a la. Ado a tɔnsɔn si koloya.”
- 33**Yisa ya tili gberɛ tege anu ye, a ko, “Alla min bi Arinyeni tɔ, ata mansaye mani de iko bire-di-yele-fan. Musi ya doni bi ka a basan dege-munke ku-musu kelen na ha a bee yeleta.”
- 34**Yisa ya koe ke bee fɔ nyama ye tilinu tɔ. A ma sɔn ko-wo-ko fɔla anu ye tilinu kɔma.
- 35**A ya wo ma alako nebi ya min fɔ, wo ni kanbali. A ko, “N tenbi kumala anu ye, n si tilinu sa. Kebi duninya danta, Alla ma koe minnu nabɔ gbe rɔ fɔlɔ nun, n si wonu fɔ anu ye.”
- 36**Wo kɔma, Yisa bɔra nyama tema ka don bɔn la. Ala karan dannu nara a wara. Anu ko, “Bin kole min bi sene rɔ, tili wo kɔre fɔ ma ye.”
- 37**Yisa ya a kɔre fɔ anu ye ko, “Kei min ya sugu-nyime fui, nde, Hadama dan le wo la.
- 38**Sene wo kɔre le duninya ke la. Sugu-nyime wo kɔre le mɔge minnu bi Allata mansaye rɔ. Bin kole, wo kɔre le Setaneta mɔgenu na.
- 39**N yoge min ya bin kole fui, Setane nyere le wo la. Fui-fan-tege kɔre le wati-laban la. Fui-fan-tegelenu de melikanu na.
- 40**Iko binye la si den nya min ka a mintan, a si ma wo nya na le fanan wati-laban rɔ.
- 41**Mɔge minnu bi donu sɔla hake ke tine anube min bee ye ko-yogome kela, nde, Hadama dan si nta melikanu sɔ wonu naden tine ka anu nabɔ nta mansaye rɔ.
- 42**Anu si anu nake ta-fereme rɔ, anu si to dila kan min ka anu nyin masɔgɔ dume bolo.
- 43**Kɔnɔ Allala mɔgenu si malan iko tele anu Fa Allala mansaye rɔ. Ni min si ko nya-yen, a ni a tole masɔ.”
- 44**Yisa ko, “Alla min bi Arinyeni tɔ, ata mansaye mani de iko nonfuli min dogonne gbekole do rɔ. Kei do ya a yen ka a yamatogon tun. A sewara kati! A tara a bolo-fan bee feri. Wo kɔma, a segira ka gbekole wo san.”

⁴⁵Yisa ko, “Alla min bi Arinyeni tɔ, ata mansayɛ mani de fanan iko fen-mayirale min bi kuru-da-gbele nyinina.

⁴⁶A ya a nyima nyima kelen yen tume min, a segira a bolo-fan bee feri tine ka kuru-da-gbele wo san.”

⁴⁷Yisa ko, “Alla min bi Arinyeni tɔ, ata mansayɛ mani de iko yale min nakene dale rɔ, yegɛ su bee birane min tɔ.

⁴⁸Yale wo lafara yegɛ la tume min, yegɛ-biralenu ya a sagan ka a layele gbele ma. Anu sigira ka yegɛ wonu yabɔ. Anu ya yegɛ-hakikenu sa anuna solenu tɔ ka doi wonu nake a rɔ min ma kin.

⁴⁹A si ma wo nya na le wati-laban-tume. Melikanu si ta ka mɔgɔ yogomenu naden ka anu bɔ mɔgɔ-nyimenu tema.

⁵⁰Anu si a yogomenu nake ta-fereme rɔ. Anu si di nyɔ ka anu nyin masɔgɔ dume bolo.”

⁵¹Yisa ya ala karan dannu manyinika ko, “Wo ara koe kenu nya-yen, ba?” Anu ya a yabi ko, “Onde.”

⁵²Woletɔ a ya a fɔ anu ye ko, “Nba, Alla min bi Arinyeni tɔ, tɔn-karan-mɔgɛ min bee ara ma karan dannu na ata mansayɛ rɔ, wonu mani de iko bon-tigi min bi fen kurenu anube a kɔromenu nabɔla ala fen namara tine.”

⁵³Yisa banta tili wonu tegela tume min, a bɔra nyɔ

⁵⁴ka segi a ware Nasareti. A ya karan ke Yahudiyana dina-bɔn la. Minnu ya a kan lamɔɛn, wonu kawara. Anu ya nyinikale ke, anu ko, “A ya henkili sifa ke sɔrɔn mi? A ye kabana koe minnu kela don?”

⁵⁵Bon-tuwalela dan ma ke la, wa? A na le ma Mariyama la, wa? A dɔgɔ le Yemesi anube Yusufu anube Saimon anube Yudasia la.

⁵⁶A dɔgɔ musi bee sigine yan de! Ale Yisa don, a ya henkili ke bee sɔrɔn mi?”

⁵⁷Woletɔ a bɔrɔbɔne anu bolo. Anu ma sɔn denkeninyala a ma. Nba, Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Nebi si gbiliye sɔrɔn kan tine bee fɔ a sɔrɔn-soe burɔ anube ala mɔgenu bolo.”

⁵⁸A ma ke kabana ko siyaman kela nyɔ bawo denkeninya sa anu bolo.

Matiyu 14

¹Mansa Herodi min bi Kalili sigison kun na, wo ya Yisa wara-koe lamɔɛn tume min,

²a ya a fɔ ala mɔgɔ banu ye ko, “Yɔni-Batasi-Kele ara segi a niyi la tun serr! Wo le ya a to, a ye kabana koe kenu kela.”

³Yɔni ye Herodi miriya rɔ bawo a ya a ma nun, a ara Yɔni bira ka a kiri ye le la. A ya wo ma ka a tege a na kelen nyɔge Filipila musi Herodiyasila ko la.

- ⁴Fɔlɔ nun, Yɔni-Batasi-Kɛɛ tora a fɔla Herodi ye dɛɛ ko, “A ma bɛn, i ni i dɔgɛla musi bi a bolo!” A tora wo fɔla min kɛ,
- ⁵Herodi ye a fɛ ka a faga kɔnɔ a kilanta Yahudiyanu na bawo wonu ya Yɔni lɔn nɛbi la.
- ⁶Herodi sɔrɔn-tele kera tumɛ min, Herodiyasila dunmusi ya a dɔn nyama bɛɛ yala. Dɔn wo ya Herodi hɛnɛ kati!
- ⁷A ya a keli dunmusi wo ye ko, “I wa n tara fenfen ma, n si wo di i ma!”
- ⁸Ka a tɛgɛ a na ya min fɔ a ye, a ya Herodi tara ko a ye nyinina Yɔni-Batasi-Kɛɛ kunyɛ ma piletɪ ma.
- ⁹Mɔnɛ donta manɛ rɔ ka a tɛgɛ ala kelili wo ma. A ara a keli nyama yala min kɛ, a ko fɔ a ni wo di a ma.
- ¹⁰Woletɔ a ya mɔgɛ do sɔ ka Yɔni kunyɛ tɛgɛ a la ye le la.
- ¹¹Anu nara a kunyɛ la piletɪ rɔ ka a di dunmusi wo ma. A tara a la a na wara.
- ¹²Yɔnila karan dannu nara ka a furi bi ka ta a togɔn. Wo kɔma, anu tara wo fɔ Yisa ye.
- ¹³Yisa ya Yɔni faga koe lamɔn tumɛ min, a sigira kulɔn rɔ ka ta kan tinɛ do rɔ mɔgɔ woo sa kan min. Mɔgɛnu ya a ta-koe lamɔn min kɛ, anu bɔra anuna soenu tɔ ka ta a wara anu kian ma.
- ¹⁴Yisa bɔra kulɔn rɔ tumɛ min, a ya nyama yen min kɛ, a yisi fara kinikini la anuna ko la. A ya anuna kirayatoenu nakɛndeya.
- ¹⁵Wura dɛ ara gberɛn tumɛ min, ala karan dannu nara a wara. Anu ko, “Suyi ara ke. Wulɛ le yan na. I ni mɔgɛnu nata so-mɛsɛnu tɔ alako anu ni dɔn-fan san anu nyɛrɛ ye.”
- ¹⁶Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Hali anu ma ta. Wole nyɛrɛ ni dɔn-fan di anu ma.”
- ¹⁷Anu ya a fɔ a ye ko, “Biredi loli anubɛ yɛgɛ fila pe le ma bolo yan.”
- ¹⁸Yisa ko, “Wo na wonu na n ma.”
- ¹⁹A ya a fɔ mɔgɛnu ye ko anu ni sigi binyɛ kuma. Wo kɔma, a ya biredi loli anubɛ yɛgɛ filɛ wonu bi. A ya a yɛ layɛɛ san ma ka baraka bira Alla ye. A ya biredi loli wo rakerikeri ka a don ala karan dannu bolo. Karan dannu ya wonu di mɔgɛnu ma.
- ²⁰Bɛɛ ya fan dɔn ka fa pim! Anu datoe, karan dannu ya sende tan-ni-fila lafa wonu na.
- ²¹Minnu ya wo dɔn, a keimɛ wonu yatɛ le mɔgɔ waga loli nyɔgɔn na. Musinu anubɛ dennɛnu sa yatɛ wo rɔ.
- ²²Yanni a ni nyama lata, Yisa ya ala karan dannu sigi kulɔn rɔ ka anu nata a yarɔ dale kɔma.

- ²³A banta nyama masarala tume min, a yeleta kɔnke kuma a dan na ka madiyali ke. Wure kene, a kelen pe le tora nyɔ.
- ²⁴Wo wati ya a taran, kulɔn ara ta dale tema pon! Yi-ramage ya kulɔn latinki-tanki bawo fɔn-belebele sigira a rɔ.
- ²⁵Yisa nara ke anu ma banda-ka-da-pinpi ma. A ye tagamana anu bara yi kuma.
- ²⁶Karan dannu ya a yen tagamana yi kuma tume min, anu kun makɔra. Anu ya a lɔn ko yiye le! Anu gbele-gbelenta kilan bolo.
- ²⁷Yisa kumara anu ye tiriya! A ko, “Wa wo yisi-kime! Nde le. Wo kana kilan!”
- ²⁸Pita ko, “Mari, ni ile le serr, a fɔ n ye ko n ni tagama yi kuma ka ta i wara.”
- ²⁹Nba, Yisa ya a fɔ a ye ko, “Na!” Woletɔ Pita bɔra kulɔn rɔ. A ya tagama dabira yi kuma ka ta Yisa wara.
- ³⁰Kɔnɔ fɔnyɔ tugura a ma tume min, a ya wo yen min ke, a kilanta. A mara min ke ko a ye tola yi rɔ, a gbele-gbelenta ko, “Mari, n nakisi!”
- ³¹Yisa ya a bole layigi tiriya ka Pita layele. A ko, “Ila denkeninye dɔgɔ kati! I sikara nfenna?”
- ³²Anu file bee sigira kulɔn rɔ. Fɔnyɔ sigira-a-la don!
- ³³Karan dan minnu bi kulɔn rɔ, wonu ya Yisa bato. Anu ko, “Tonye le, Allala dan le ile la!”
- ³⁴Anu ya dale tege. Anu nara gbele ma Kenesareti soe dafe.
- ³⁵Mɔgenu ya a lɔn Yisa la tume min, anu ya kilaye lata anu dafe-nyamane bee rɔ ko anu ni na kirayatoenu na Yisa wara.
- ³⁶Anu ya a madiya ko, “I yandi, i ni sɔn kirayatoenu ni anu bole maga ila duruki da-gbole la.” Nba, min bee ya a bole maga a la, wonu kendeɣara.

Matiyu 15

- ¹Wo kɔma, Farisi donu anube tɔn-karan-mɔge donu bɔra Yerusalem ka na Yisa wara. Anu ya a manyinika ko,
- ²“Nfenna ila karan dannu sa ma benbanuta karan birala? Yanni anu ni fan dɔn, anu ti anu bole laku mumɛ iko a sebene tɔn rɔ nya min!”
- ³Yisa ya anu fanan manyinika ko, “Wole ye Allala tɔn tinyana nfenna wo nyereta karan fe?”
- ⁴Ado Alla ko, ‘I ni i na anube i fa gbiliya.’ A ko fanan, ‘Mɔgɔ wo mɔgɔ wa kumayogome fɔ a na anube a fa ma, wo ni wo faga serr!’

- ⁵Kɔnɔ ni kɔ-fan do ye mɔge bolo a si a fa anube a na denbe min na, wo ye a karanna ko a ni a fɔ anu ye ko ‘Allate le ke la,’
- ⁶ko ni min ya wo ma, hali a ma anu gbiliya kɔ-fan wo la tun. Wo wa bila wo benbanuna karan fe, wo ye Allala kume mala fuyi la wo nya na le.
- ⁷Wole nyere-mayiralenu! Nebi Aiseya ya woloyiye ke a kin na wolela ko la, yo! A ko,
- ⁸Alla ko, ‘Moge kenu bi a fola anu da ro ko n di anu ye kono n bara-koe sa anu yisi kunye la!
- ⁹Anu bi n batola fu bawo anu bi mogenu nabilala anuta tonnu na iko ndeta ton le!’ “
- ¹⁰Wo koma, Yisa ya nyama kele a wara. A ya a fɔ anu ye ko, “Wo ni wo tole maso ka koe ke nya-yen a kile fe!
- ¹¹Min bi donna mogɔ de ro, wo ti a latinya fɔ min bi bola a da ro, wo le si a latinya.”
- ¹²Ala karan danna nara a wara. Anu ko, “Ita kume wo ara Farisinu nadiminya kati! I ma wo lon, ba?”
- ¹³Yisa ya anu yabi ko, “N Fa min bi Arinyeni to, ale ma fan min ki, a si wo bee wurun.
- ¹⁴Wo kana hon Farisi wonuna ko la! Fiyon le anu na ado anu bi fiyon bole birala. Fiyon wa fiyon bolo bira, anu file bee si bui denke ro.”
- ¹⁵Pita ya a fɔ Yisa ye ko, “I ya tili min tege nyama ye wo la, wo kore fɔ ma ye.”
- ¹⁶Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Ha bi, wo ma henkili saron be ka tenbi doinu na, wa?”
- ¹⁷Wo ma a nya-yen, ba? Fenfen ba don moge de ro, wo si yigi a burɔ. Wo koma, a si a ke ka bo a fere ro.
- ¹⁸Kono fan minnu bi bola mogɔ da ro, wonu bi bola a yisi le to. Wo fen sifa le si moge latinya po!
- ¹⁹Ado miriya-yogomenu bi bola mogɔ yisi le to min si a so mogɔ-faga-koe la anube yelenye anube milibelitaya-koenu na, hali kankanye anube foninya-fae anube mogɔ rafae.
- ²⁰Koe wonu denu si mogɔ latinya. Kono ka fan don bolo-lakubele la iko anu bi a fola nya min, wo ti mogɔ latinya.”
- ²¹Yisa anube ala karan danna bora nyɔ ka ta Taya anube Saidon dafe-soenu to.
- ²²Musi do ye nyamane wo ro, Kenan ke le wo la. A nara Yisa wara. A gbele-gbelenta ko, “N fa, Mansa Dawudala dan, kinikini n ma! Nyine ye nna dunmusi fe. A tɔrone kati!”
- ²³Kono Yisa ma kuma a la. Yisala karan danna nara a wara ka a madiya. Anu ko, “Musi ke gben ma fe! A bilane ma fe sonko-sonkola tolon!”

²⁴Nba, Yisa ya a fɔ ale musɩ wo ye ko, “Alla ma n sɔ mɔgɔ gberenu ma fɔ Isirela mɔgenu ma, saga minnu tone a rɔ kɔni.”

²⁵Nba, musɩ nara a nyenkin a kɔrɔ. A ko, “N fa, n denbe!”

²⁶Yisa ya a fɔ a ye ko, “A ma ben ka dennenu dɔn-fan bi ka a lake wulinu kɔrɔ.”

²⁷Musɩ wo ya a fɔ a ye ko, “N fa, tonye le kɔnɔ hali wo, a buriburine minnu bi buila anu tigila tebulu kɔrɔ, wulinu si wo dɔn de!”

²⁸Nba, Yisa ya a fɔ a ye ko, “N biran-musɩ, ila denkeninye kolo! I diyana koe ni ke i ye.” Wo wati nyere rɔ, ala dunmusɩ kendeɣara.

²⁹Yisa bɔra nyɔ ka ta Kalili dale dafe. A yeleta kɔnke kuma ka a mayigi nyɔ.

³⁰Nyama-we nara a wara namarenu na anube fiyɔnnu anube minnu bi anu tonkanna anube bobenu anube kirayato gberɛ siyaman ka na anu sa Yisa kɔrɔ. A ya anu dama lakendeɣa.

³¹Mɔgenu ya a yen ko bobenu bi kumala, minnu bi anu tonkanna, wonu bara kendeɣa, namarenu bi tagamana, fiyɔnnu bi fen yenna. Wo bee mane min ke, anu kawara ka Isirelata Alla tanto.

³²Yisa ya ala karan dannu kele a wara ka a fɔ anu ye ko, “N bara kinikini mɔge kenu ma bawo anu bara tele sawa ke n fe. Nba kaka, dɔn-fen sa anu bolo. A ma di n ye ka anu nata, ni n ma anu de-nyini fɔlɔn. Anu tenbi tala anu bare, tumado anu si kirɔn-a-la kile la.”

³³Karan dannu ya a manyinika ko, “Male si dɔn-fan sɔrɔn mintɔ wule ke rɔ min si nyama ke rabɔ?”

³⁴Yisa ya anu manyinika ko, “Biredi yili ye wo bolo?” Anu ya a yabi ko, “Biredi wɔrɔnfile anube yege-mese doni.”

³⁵Nba, Yisa ya a fɔ nyama ye ko anu ni sigi dugi ma.

³⁶Wo kɔma, a ya biredi wɔrɔnfile anube yege wonu bi ka baraka bira Alla ye. A ya anu takerikeri ka anu don ala karan dannu bolo. Karan dannu ya a di mɔgenu ma.

³⁷Anu dama ya a dɔn ka fa pim! Anu datoe, karan dannu ya senda wɔrɔnfile lafa wo la.

³⁸Minnu ya a dɔn, a keime wonu yate le mɔgɔ waga nani la. Musinu anube dennenu sa yate wo rɔ.

³⁹Wo kɔma, Yisa ya mɔgenu masara. A sigira kulɔn rɔ ka ta Magadala soe burɔ.

Matiyu 16

¹Farisi anube Sadusi donu nara Yisa wara. Anu bi a fe ka a kɔrɔbɔ, woletɔ anu ya a manyinika ko a ni kabana koe do yira anu na ka bɔ Arinyeni tɔ.

- ²Nba, Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Tele-yigi-wati, wo ye a fɔla ko sina si kinya bawo wo ye san-kolo-wulenne yenna.
- ³Bandɛ wa ka, wo ye a fɔla ko bandɛ si na bawo wo ye san kole a wulenne anubɛ a finni basanne yenna. Wo wa san mafelen, wo si ke a lonna tele si ma nya min konɔ koe minnu bi mala kaka, wo ti ke wonu kɔrɛ faranfasila!
- ⁴Wole sɔn-yogoma-tiginu anubɛ Alla-lɔnbɛlenu, wo ye n manyinikala ko n ni kabana koenu kɛ wo ye, nyɛ? Wo ti kabana ko gbɛrɛ yen fɔ Nebi Yonata kabana koe.” Woletɔ a bɔra anu fɛ ka ta.
- ⁵Karan dannu ya dale tɛgɛ tume min, anu bara a yen ko anu ma na biredi la anu bolo.
- ⁶Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wo ni a ma wo fɛrɛma Farisinu anubɛ Sadusinuna biredi-yɛlɛ-fanla ko la.”
- ⁷Karan dannu ya a fɔ anu nyɔgɔn ye ko, “A ye kɛ fɔla bawo ma ma na biredi la ma bolo, nyɛ?”
- ⁸Anu bi min fɔla nun, Yisa ya wo bɛɛ lɔn, woletɔ a ya anu manyinika ko, “Nfenna wo ye biredi wara-koe rakaranna wo nyɔgɔn tɛma? Wola denkeninye ma kolo mumɛ!
- ⁹Ha bi, wo sa kɛ nya-yenna! N ya kei waga loli de-nyini biredi loli la. Anu datoe ya sende tan-ni-fila lafa. Wo nyinara wo ko, wa?
- ¹⁰N ya kei waga nani de-nyini biredi wɔrɔnfilɛ la. Anu datoe ya sende wɔrɔnfila lafa. Wo nyinara wo fanan ko, wa?
- ¹¹N ya a fɔ min kɛ ko wo ni a ma wo fɛrɛma Farisinu anubɛ Sadusinuna biredi-yɛlɛ-fanla ko la, n sa kumala biredi wara-ko la de! Ha bi, wo ma wo nya-yen?”
- ¹²Wo kɔma, karan dannu bara a nya-yen de gbɛ ko a sa kumala biredi-yɛlɛ-fan wara-koe la, fɔ anu ni a ma anu fɛrɛma Farisi anubɛ Sadusinuna karanla ko la.
- ¹³Yisa tara Sɛsariya-Filipai soe dafɛ-nyamanɛ rɔ. A ke nyɔ, a ya ala karan dannu manyinika ko, “Yon bi nde, Hadama dan la? Mɔgɛnu bi nfen fɔla nna ko la?”
- ¹⁴Anu ya a yabi ko, “Donu ko Yɔni-Batasi-Kɛlɛ le ile la. Donu ko Nebi Ilaya. Donu fanan ko Nebi Yeremaya, ni wo ma, nebi gbɛrɛkɛ!”
- ¹⁵A ya anu manyinika ko, “Wole don? Wole ko kama? Yon bi nde la?”
- ¹⁶Saimon Pita ya a yabi ko, “Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ le ile la, Alla Nimɛta dan kɔni.”
- ¹⁷Yisa ya a fɔ a ye ko, “Yɔnila den Saimon, duwa-dan le ile la! N bi kɛ fɔla bawo hadama dan ma i labila tonyɛ kɛ la fɔ n Fa Alla min bi Arinyeni tɔ.
- ¹⁸N bi i tɔgɛ sala Pita. Wo kɔrɛ le fare. N si nta chɔchi sɔ fare wo kuma. Hali sayɛ ti nɔ-ko sɔrɔn a ma mumɛ!

¹⁹Alla min bi Arinyeni tɔ, n si ata mansaya-da-nyinnu di i ma. Ni i ma sɔn min ma duninya ke rɔ, Alla ti sɔn wo ma Arinyeni tɔ. Ni i wara sɔn min ma duninya ke rɔ, Alla si sɔn wo ma Arinyeni tɔ.”

²⁰Wo kɔma, Yisa ya a fɔ ala karan dannu ye ko anu kana a fɔ mɔgɔ wo mɔgɔ ye ko Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ le ale la mumɛ!

²¹Ka a dabira wati wo ma, Yisa wulita a fɔla ala karan dannu ye ka a gbɛ anu ye ko a fɛrɛ sa fɔ a ni ta Yerusalem ka tɔrɔyɛ siyaman sɔrɔn kemɔgenu anubɛ saraka-masɔla-wenu anubɛ tɔn-karan-mɔgenu bolo. A ko anu si a faga nyɔ. A tele sawa nyɔgɛ, Alla si a lawuli tun ka bɔ furinu tema.

²²Wo le ya a ma, Pita ya Yisa labɔ doinu dafɛ. A ya Yisa makumɛ dabira. A ko, “Mari, Alla ni i tanka wo ma! Wo kana ma i la mumɛ!”

²³Yisa ya a yɛ lamunun Pita la, a ko, “Ile, bɔ n fɛ. I ye Setaneta kumɛ fɔ tine wo la! Lagbaran-fan le ile la kilɛ la nde ye bawo ila miriya ke, mɔgenu miriya le wo la kɔnɔ Allata miriya ma wo la!”

²⁴Wo kɔma, Yisa ya a fɔ ala karan dannu ye ko, “Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ye a fɛ ka bila n fɛ, fɔ a ni a nyɛrɛ wara-koe boloka ka a nyɛrɛ faga-kɔn bi ka bila n fɛ.

²⁵Ado mɔgɛ min bi a fɛ ka a nyɛrɛ niyi kisi, wo tigi si bɔnɔ a niyi la. Kɔnɔ min bi bɔnɔna a niyi la ndela ko la, wo tigi si a niyi sɔrɔn.

²⁶Ni mɔgɛ ya duninya-fan bɛɛ sɔrɔn kɔnɔ a ni bɔnɔ a niyi la, a ya nfen tɔnɛ sɔrɔn wo la? Mɔgɔ ti ke fenfen dila a niyila ko la.

²⁷Ado nde, Hadama dan natoɛ le n Fala gbiliyɛ rɔ. Mabe nta melikanu bi nala. Nba, n si mɔgɛ bɛɛ sara ala kɛwɔlɛ la.

²⁸Wa wo henkili to ke ko! Donu bi yan, wonu ti faga ha anu ni nde, Hadama dan, yen nala nta mansayɛ rɔ.”

Matiyu 17

¹Tele wɔrɔ kɔma, Yisa ya Pita bi anubɛ na kelenmɛ file, Yemesi anubɛ Yɔni kɔni. Anu bilara a fɛ ka ta kɔnkɔ-layan-bɛ do kuma anu dan na.

²Anu bi Yisa mafelenna tumɛ min, a yen-nya yɛlɛmanta anu yala. A yakɔrɛ malanta iko tele. Ala kure gbera iko waan.

³Wo kɔma, karan den sawɛ wonu ya Nebi Musa anubɛ Nebi Ilaya yen kumala Yisa la.

⁴Woletɔ Pita ya a fɔ Yisa ye ko, “Mari, a benta ma ye yan. Ni i sɔnta, n si lele sawa sɔ yan, kelen itɛ, kelen Musatɛ, kelan Ilayatɛ.”

⁵Pita ye kumɛ wo fɔɛ la tumɛ min, san-kolo-nine tenbira anu kuma. Kuman kan bɔra san kole rɔ fanan. A ko, “N nyɛrɛ diyana-dan le ke la min bara n hɛnɛ feu! Wa wo tole masɔ a la!”

⁶Karan dannu ya kuman kan wo lamɔɛn tume min, anu kumakɔra kati! Anu ya anu nyere gbesi dugi la.

⁷Yisa nara anu bara ka a bole tugu anu na. A ko, “Wa wo lasɔ. Wo kana kilan!”

⁸Nba, anu ya anu ye layele min ke, anu ma mɔgɔ woo yen fɔ Yisa.

⁹Anu bi yigila kɔnke la tume min, Yisa ya a fɔ anu ye ka a magbeleya ko, “Wo ara koyaire min yen ke, wo kana wo rakaran mɔgɔ wo mɔgɔ ye, ha nde, Hadama dan ni wuli ka bɔ furinu tema tume min.”

¹⁰Wo kɔma, karan dannu ya Yisa manyinika ko, “Nfenna tɔn-karan-mɔgenu bi a fɔla ko Nɛbi Ilaya le fɔlɔn bi nala?”

¹¹Yisa ya anu yabi ko, “Nɛbi Ilaya le fɔlɔn bi nala. Tonye le. A wa na, a si fan bɛɛ lasɛgi a gbɛ rɔ.

¹²Kɔnɔ n bi ke fɔla wo ye, Nɛbi Ilaya ara na nun. Mɔgenu ma a lɔn Ilaya la nun fɔ ka anu diyana koe bɛɛ ke a la. Anu si nde, Hadama dan fanan bira boloko-yogome-ke wo nya na le.”

¹³Wo kɔma, karan dannu ya a nya-yen ko a ye kumala Yɔni-Batasi-Kɛle wara-koe la nun.

¹⁴Anu segira nyama wara la tume min, kei do nara Yisa wara ka a nyenkin a kɔrɔ.

¹⁵A ko, “N fa, kinikini nna dan ma! Kirikirise ye a la. A tɔrɔne kati! Wati siyaman, a si bui tɛ rɔ, ni wo ma, yi rɔ.

¹⁶N nara a la ila karan dannu bara kɔnɔ anu ma ke a lakendeyala.”

¹⁷Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wole fanan. Denkeninye sa wo bolo ado wo ma kolateleɛne lɔn. N ni to wo fe wati nyamintan tɔ tun? N ni n munyu wo kɔrɔ ha tume nyamintan? Na denne wo la n bara yan!”

¹⁸Yisa kumara nyine ma tume min, a bɔra a fe. Wo le ya a ma, dan wo kendeyara kelenna!

¹⁹Wo kɔma, karan dannu nara Yisa wara dogɔn rɔ ka a manyinika ko, “Nfenna male ma ke nyine wo gbenna?”

²⁰Yisa ya anu yabi ko, “Wo mara le bawo wola denkeninye ma kolo. Wa wo henkili to ke ko! Ni denkeninye ye wo bolo min kolo ka ke foni kole rɔ, wo si ke a fɔla kɔnke ke ma ko, ‘Bɔ yan ka ta pan!’ A si ta. Ado wo si ke koe bɛɛ kela denkeninye fe!

[²¹Kɔnɔ ko sufa ke ti ke mala fɔ Alla matare anube sun-don fe.”]

²²Karan dan bɛɛ ya anu naden anu nyɔgɔn fe Kalili sigisɔn rɔ tume min, Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Anu si nde, Hadama dan don mɔgenu bolo tɔ.

²³Anu si n faga. Kɔnɔ a tele sawa nyɔge, Alla si n nawuli tun ka bɔ furinu tema.” Kume wo ya karan dannu yisi tinya bereke!

²⁴Yisa anube ala karan danna kera Kapereniyam soe burɔ tume min, Alla Bato Bɔn duti-makelelenu nara Pita wara ka a manyinika ko, “Anu bi duti min makelela Alla Bato Bɔnla ko la, i karan-mɔge duruta wo dila, wa?”

²⁵Pita ya a yabi ko, “ɔnde.” Pita donta bɔn la tume min, Yisa fɔlon kumara. A ko, “Saimon, i miriya ye kama? Duninya-ke-mansenu si gbesegebeɛ anube duti makele yon bolo, dugurannu, ka, sundannu bolo?”

²⁶Pita ya a yabi ko, “Sundannu.” Nba, Yisa ya a fɔ a ye ko, “Wo kɔre le ko a ma ken, male dugurannu ni wo sara.

²⁷Kɔnɔ ma sa a fe ka mɔge kenu nasama. Woletɔ i ni ta dale rɔ ka lunye fili. Yege fɔle min ba a bira, i ni wo labɔ. I si wodi yen a de rɔ min si ma nta duti-sare la anube ite. Ta ka mala duti sara a la.”

Matiyu 18

¹A ma me ba ke, karan danna nara Yisa wara ka a manyinika ko, “Alla min bi Arinyeni tɔ, yon kolo beɛ ko ata mansaye rɔ?”

²Yisa ya denne do kele ka wo sɔ anu tema.

³A ko, “Wa wo henkili to ke ko! Ni wo ma wo nyere ke-nya yeɛma ka ma iko dennenu, wo ti don Allata mansaye kɔrɔ min bi Arinyeni na muk!

⁴Min famayigine ka ma iko denne ke, wo le kolo beɛ ko Allala mansaye rɔ.

⁵Ado mɔge min ba den sifa ke rabira n tɔgɔ rɔ, wo ara nde rabira.

⁶“Denne ke minnu denkeninyane n ma, ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya a ma, wo ni don hake rɔ ha a ni bɔ n fe, a fisa wo mɔge ye, kuru-belebele-we ni kiri a kan la ka a lake kɔgɔ-yi dume rɔ.

⁷Gbalo ye duninya ye bawo fan donu bi a rɔ minnu bi mɔgenu nasamala! Ko sifa wonu bi kela tuma-wo-tuma kɔnɔ minnu bi wo mala, gbalo-belebele ye wonu kuma!

⁸“Ni i bole, ni wo ma, i kian ya a ma, i ni hake ke, a tege a la ka a lake a rɔ! A fisa, ni i bɔnɔta i bolo kelan, ni wo ma, i kin kelan rɔ ka ta nimaye rɔ wo nya, yanni i fere beɛ la ni don habadan te rɔ.

⁹Nba, ni i ye ya a ma, i ni hake ke, a bɔ a rɔ ka a lake a rɔ! A fisa, ni i bɔnɔta i ya-kelan rɔ ka ta nimaye rɔ wo nya, yanni i fere beɛ la ni don habadan te rɔ.

¹⁰“Wo ni a ma wo ferema, wo kana denne ke kelen beren nafeya. N bi a fɔla wo ye ko anuna kandan-melikanu bi Arinyeni tɔ. Anu bi n Fa Alla da kɔrɔ Arinyeni tɔ wati beɛ.

[¹¹Minnu bara anu bɔ Allata kile fe, nde, Hadama dan nara wonu denuna ko la.]

¹²“Wo miriya ye kama? Saga keme ye mɔge min bolo, ni wo kelen tora-a-rɔ, wo tigi si nfen ma? A si saga bi-kɔnɔntɔ anube kɔnɔnte to anu de-nyinina kɔnke kuma ka ta saga kelan wo nyini tine.

13Wa wo henkili to ke ko! A wa wo yen, a si sewa saga kelan wola ko la ka tenbi saga bi-konontɔ anube konontɛ la minnu bi a bolo.

14A ye wo nya le wo Fa Alla wara la min bi Arinyeni tɔ. A ma di wo ye denne ke kelen beren ni to-a-rɔ.

15“I ta-nyɔge denkeninya-mɔge wa ko-yogome ma i la, ta a fɔ a ye. Kɔnɔ i ni a ke dogon rɔ, wo file tema. Ni a ya a sɔn a la ko a ara ko-yogome ma i la ka i madiya, a ara ma i na kelen nyɔge la tun.

16Kɔnɔ ni a ma sɔn i bolo, i ni ta mɔgɔ kelen, ni wo ma, mɔgɔ fila gberɛ la i bolo a wara bawo a sebene Allata kitabu rɔ ko sereye mɔgɔ kelen ti mɔgɔ yiliki fɔ fila, ni wo ma, sawa.

17Kɔnɔ ni a ma sɔn wonu fanan bolo, i ni koe wo bɛ rakaran wo ta-nyɔge denkeninya-mɔgenu ye. Nba, ni a ma sɔn wonu fanan bolo, i ni a bira iko sibolo gberɛ, ni wo ma, duti-makelele.

18“Wa wo henkili to ke ko! Wo ma sɔn fenfen ma duninya ke rɔ, Alla fanan ti sɔn wo ma Arinyeni tɔ. Wo wa sɔn fenfen ma duninya ke rɔ, Alla fanan si sɔn wo ma Arinyeni tɔ.

19“Ado n ni a fɔ wo ye tun. Mɔgɔ fila wa sɔn ko-wo-ko ma duninya ke rɔ fenfenna ko la madiyalɛ rɔ, n Fa Alla min bi Arinyeni tɔ, wo si a ke wo ye.

20Ado mɔgɔ fila, ni wo ma, mɔgɔ sawa wa ben n tɔgɔ rɔ, n bi anu tema nyɔ.”

21Wo kɔma, Pita nara Yisa wara ka a manyinika koe do ma. A ko, “Mari, ni n na kelen nyɔge tora hake kela n na, a kaken, n ni a makoto iko yili? Kinyama wɔrɔnfila, wa?”

22Yisa ya a yabi ko, “Ade, kinyama wɔrɔnfila ma de, fɔ kinyama bi-wɔrɔnfila sigi tine wɔrɔnfila (490).

23Alla min bi Arinyeni tɔ, ata mansaye mani de iko manse min ya a latege ko ala yili minnu bi ala wɔli kelenu na, a ni wonu dan.

24A ya wo dabira nya min wo, anu nara kelen na, ala wodi wulu siyaman yili ye min na.

25Min bi a bolo, a ma yili-sare bɔ min ke, manse ko ale wo, ala musi wo, ala dannu wo, anu ni anu mayira iko yɔɔnnu ka a bolo-fan bɛ mayira alako ala yili si sara nya min.

26Wɔli kele wo ya a sa manse kɔrɔ. A ya a madiya ko, ‘I mun fɔlɔ, n si ila yili bɛ sara!’

27Manse kinikinita a ma. A ya a makoto yili wola ko la ka a boloka.

28“Manse wo ya min makoto, wo tara ka a wɔli-ke-nyɔge taran ala yili ne ye min na. A ya wo bira a kan ma. A ko, ‘Nna yili sara!’

²⁹A wɔli-kɛ-nyɔgɛ wo sara a kɔrɔ ka a madiya ko, ‘I mun fɔlɔ, n si ila yili sara!’

³⁰Kɔnɔ a ma sɔn. A ya wo sa ye le la ala yili-sarela ko la.

³¹A wɔli-kɛ-nyɔgɛnu ya wo yen tume min, wo ya anu yisi tɔrɔ bereke! Anu tara manse wara ka wo bɛɛ rakaran a ye.

³²Woletɔ manse fanan ya wɔli keke wo keke. A ko, ‘Ile, yɔɔn fufafuyi! Nna yili min bɛɛ ye ile la nun, n bara i makoto wo beela ko la bawo i ya n madiya.

³³A benne, i ni kinikini i wɔli-kɛ-nyɔgɛ fanan ma iko n kinikinita i ma nya min.’

³⁴Manse diminyara kati! A ya wɔli keke wo sa ye le la ka a tɔrɔ ala yili beela ko la.”

³⁵Nba, Yisa ko, “Ni wo kelen-kelename-bɛɛ ma wo na kelen nyɔgɛ makoto wo yisi bɛɛ la, n Fa Alla min bi Arinyeni tɔ, wo fanan si wo bira wo nya le.”

Matiyu 19

¹Yisa banta kume wo fɔla tume min, a bɔra Kalili sigison rɔ ka ta Yudiya nyamane rɔ Yorodan bɛ kɔgɔma.

²Nyama ba bilara a fe. A ya wonu nakendeya nyɔ.

³Farisi donu nara a wara a kɔrɔbɔ tine. Anu ya a manyinika ko, “Mala tɔn si sɔn ko a wa diya kei ye wati-wo-wati, a ni a ban ala musi la, wa?”

⁴Yisa ya anu yabi ko, “A sebene Allata kitabu rɔ ko kebi duninya dabire, Alla ya kei anube musi dan. Wo ma wo karan bɛ, wa?”

⁵Wo le ya a to, kei si a na anube a fa boloka ka tugun ala musi la. Anu file si ma mɔgɔ kelen na iko a sebene nya min.

⁶Mɔgɔ fila ma anu na tun fɔ mɔgɔ kelen. Nba, Alla ara min tugun anu nyɔgɛ na, mɔgɔ kana wonu fara.”

⁷Farisinu ya a manyinika ko, “Nfenna worɔ, Nɛbi Musa ya tɔn di ma ma ko yanni kei ni ala musi boloka, a ni furu-tinya-kedi di a ma?”

⁸Yisa ya anu yabi ko, “Nɛbi Musa sɔnta wola musi boloka koe ma wo nya bawo wo karan koe gbele. Kɔnɔ a sa wo nya nun duninya-dan-wati.

⁹Nba, n ni ke fɔ wo ye. Ni kei ya ala musi boloka, ni a ma tege yelenye ma, a ni ta musu gberɛ furu, a ara yelenye ke worɔ.”

¹⁰Ala karan danna ya a fɔ a ye ko, “Ni wo dɔrɔn si a ma, kei ni ala musi boloka, a fisa, furi kana kiri worɔ.”

¹¹Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Ka a fɔ kei ni a to, a ma nyaganɛ furu, mɔgɛ bɛɛ ti karan ke nɔ, fɔ Alla ara a di minnu ma.

12Ado kei ti musi furu minna ko la, wo korenu siya. Donu ti ke musi furula ka ben anu sɔrɔn-nya ma. Donu ti ke furi kela bawo anu hadama-den-nyɔge ya wo ke anu na. Nba, donu ti musi furu ka a tege Allata mansaye ma. Ni min si ke karan ke birala, a ni a bira worɔ.”

13Mɔge donu nara anuna dennenu na Yisa wara ko a ni a bole sa anu kuma ka Alla matara anu ye. Kɔnɔ karan dannu ya mɔge wonu makuma.

14Yisa ko, “Wo ni sɔn dennenu ni na n bara. Wo kana anu mabeli bawo anu denu denuta ye Allala mansaye la Arinyeni tɔ.”

15Yisa ya a bole sa anu kuma. Wo kɔma, a bɔra nyɔ.

16Wati do, kei do nara Yisa manyinika tine. A ko, “Karan-mɔgɔ, n si ko-nyime nyamintan ke alako n ni habadan-nimaye sɔrɔn?”

17Yisa ya a yabi ko, “Nfenna i ye n manyinikala ko-nyime wara-koe la? Alla kelen pe si ko-nyime ke. Ni i ye a fe ka habadan-nimaye sɔrɔn, i ni to tɔnnu birala.”

18Kei wo ya nyinikale ke fanan ko, “Tɔn nyamintan?” Yisa ya a yabi ko, “I kana mɔgɔ faga. I kana yelenye ke. I kana kankanye ke. I kana foninya-sereye bɔ.

19I ni i na anube i fa gbiliya. I ni i sigi-nyɔge keni iko i nyere.”

20Kemine wo ko, “N bara tɔn wo beɛ bira. A tone nfen ma tun?”

21Yisa ya a fɔ a ye ko, “Ni i ye a fe i ni kanbali, ta i bolo-fan beɛ feri ka wodi wo di bolo-kolɔnnu ma. I si nɔnfulu sɔrɔn Arinyeni tɔ. Wo kɔma, i ni na bila n fe.”

22Kemine ya wo lamɔen tume min, a yisi magboyane tara bawo banan le nun.

23Wo kɔma, Yisa ya a fɔ ala karan dannu ye ko, “Wa wo henkili to ke ko! Nɔnfulu-tigi don-koe Allata mansaye rɔ Arinyeni tɔ, wo gbele de!

24Ado nɔnfulu-tigi don koe Allala mansaye rɔ, wo gbele ka tenbi nyome don koe la segilan woe rɔ.”

25Karan dannu ya wo lamɔen tume min, anu kawara kati! Anu ya nyinikale ke ko, “Yon si kisi worɔ?”

26Yisa tora anu mafelenna sin! A ya anu yabi ko, “Mɔge ti ke wo mala kɔnɔ Alla si ke koe beɛ mala.”

27Wo kɔma, Pita kumara. A ko, “I ye lana. Male ara fan beɛ to alako ma si bila i fe nya min. Male ye nfen sɔrɔnna worɔ?”

28Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wa wo henkili to ke ko! Dali kure wa ke tume min, nde, Hadama dan wa sigi nta gbiliya mansaya-wagane rɔ, wo tan-ni-file beɛ si wo sigi mansaya-sigi-fannu tɔ ka Isirela bɔnsɔn tan-ni-file kiti tege.

²⁹Ado min bɛɛ ara ala bɔn to, anubɛ a na kelen nyɔɔɛnu, anubɛ a sɔrɔnnɛnu, anubɛ ala dannu, hali ata sɛnɛ kɛ tinɛ ndela ko la, wo si wo nyɔɔɔn kɛmɛ sɔrɔn anubɛ habadan-nimayɛ fanan.

³⁰Kɔnɔ minnu bi a fɔlɛ la, wonu si ma a laban la. Minnu bi a laban la, wonu si ma a fɔlɛ la wulɔn.”

Matiyu 20

¹Yisa ko, “Allata mansayɛ min bi Arinyeni tɔ, wo mani de iko seni-tigi min tara wɔli kɛlenu nyini tinɛ subaga dɛ ma.

²A sɔnta ka anu sara iko tele-kelen-sarɛ ye nya min. Wo kɔma, a ya anu nata ala sɛnɛ rɔ wɔli kɛ tinɛ.

³A mɛnɛ doni, a tara soe burɔ tun. A ya mɔɔɛ donu sɔnɛ taran nyɔ, wɔli sa minnu bolo.

⁴A ya a fɔ anu ye ko, ‘Wole fanan ni ta wɔli kɛ tinɛ nna sɛnɛ rɔ. N si wo sara iko a kaken, n ni wo sara nya min.’

⁵Wonu fanan tara. A ya wo nyɔɔɔn kɛ tun, tele latelan anubɛ tele-makima-wati (3 pm).

⁶Tele-mayigi-wati (5 pm) gberɛnta tumɛ min, a tara soe burɔ tun. A ya mɔɔɛ donu fanan sɔnɛ taran nyɔ. A ya anu manyinika ko, ‘Nfenna wo ye tele kɛ bɛɛ banna yan, wo sa wɔlila?’

⁷“Anu ya a yabi ko, ‘Wɔli sa ma bolo.’ “A ya a fɔ anu ye ko, ‘Nba, wole fanan ni ta nna sɛnɛ rɔ wɔli kɛ tinɛ.’

⁸“Wura dɛ la, seni-tigi ya a fɔ ala wɔli kun tigi ye ko, ‘Wɔli kɛlenu keke ka anu sara. I ni a dabira a labannu ma ka a laban a fɔlɔtɛnu ma.’

⁹Minnu ya wɔlɛ dabira tele-mayigi-wati, wonu kelen-kelɛnnamɛ-bɛɛ ya tele-kelen-sarɛ sɔrɔn.

¹⁰Nba, minnu fɔlɔn ya wɔli dabira, wonu nara sara bira tinɛ tumɛ min, anu bi anu mirila ko anu si siyaman sɔrɔn worɔ. Kɔnɔ anu kelen-kelɛnnamɛ-bɛɛ fanan ya tele-kelen-sarɛ le sɔrɔn.

¹¹Anu ya anuna wodi bira tumɛ min, anu ya da-kɔrɔ-kumɛ dabira seni-tigi ma.

¹²Anu ko, ‘Minnu bi-san, wonu wɔlita hawa kelen dɔrɔn. Male don, ma wɔlita tele kunayanɛ kɔrɔ ha. Kɔnɔ hali wo, i wara male sara iko i ya doinu sara nya min!’

¹³“Seni-tigi ya mɔɔɔ kelen yabi anu tɔ ko, ‘N bɔ, i tole masɔ. N ma i kensunya. Wo sɔnta tele-kelen-sarɛ wo ma.

¹⁴Nba, i sarɛ bi ka ta i warɛ. Minnu bi-san n bolo, n bara anu sara iko wole.

- 15** Ado nta wodi le ke la, a ma ken, n ni n diyana koe ke wo la? I ye keliye kela nna foninsereyela ko la nfenna?” “
- 16** Yisa ko, “A ye wo nya le, a labannu si ma a folenu na. A folenu si ma a labannu na.”
- 17** Yisa ye tala Yerusalem tume min, a ya ala karan den tan-ni-file wonu bi anu dan na. Anu bi tala tume min, a kumara anu ye dogon ro.
- 18** A ya a fo anu ye ko, “Wa wo tolo maso. Ma ye tala Yerusalem soe buru. Anu si nde, Hadama dan don saraka-masola-wenu anube ton-karan-mogenu bolo to. Anu si n yiliki ka nna toroye ma saye la.
- 19** Anu si n don sibolo gberenu bolo. Wonu si n mayelen ka n gbesi ka n gbangban koloma ma n si faga kan min. A tele sawa nyogon, Alla si n nawuli ka bo furinu tema.”
- 20** Sebedila musi anube ala dannu Yemesi anube Yoni nara Yisa wara. Musi wo ya a nyenkin Yisa koru ka a matara koe do ma.
- 21** Yisa ya a manyinika ko, “Nfen mara?” A ya a yabi ko, “I ni lanyiri kiri ko i wa mansaye soron tume min, nna den file kenu ni sigi i fe, kelen i bolo nyime ro, doi i maran ro.”
- 22** Yisa ya a fo ala dannu ye ko, “Wo ye n tarala min ma, wo ma wo lon. N bi nala toroye minnu soronna, wo si ke wo munna wonu koru?” Anu ya a yabi ko, “On, ma si ke le.”
- 23** Yisa ya a fo anu ye ko, “Ado wo si toroye wo soron yo, konu min si sigi n bolo nyime anube n bolo maran ro, se sa nde ye ka wo yabo. N Fa Alla ara kan tine wonu taben minnu ye, wonute le.”
- 24** Karan den to tan ya wo lamoen tume min, anu diminyara na-kelen-nyogome wonu ma.
- 25** Woletu Yisa ya anu dama kele a ware. A ko, “Senbe ye sibolo gberenuna kun tiginu bolo anuna mogenu kuma. Ado anuna mogu banu bi kun-tigiye kela anuna mogenu kuma. Wo ara duru wo la.
- 26** Konu a kana ma wo nya wole tema. Ni wo kelen bi a fe ka ma mogu ba la, a ni ma woli kele la a toenu ye.
- 27** Ni wo do ye a fe ka ma a folu la, a ni ma yoon la wole ye.
- 28** Ado nde, Hadama dan ma na ko moge ni wole ke n ye, fo ka wole ke mogenu ye ka n niyi ni mogu siyaman kunka koe la.”
- 29** Yisa anube ala karan dannu bi bola Yeriku soe buru tume min, nyama ba bilara anu fe.
- 30** Fiyon file sigine kile fe nun. Wonu ya a lamoen ko Yisa ye tenbila. Woletu anu ya gbele-gbelan dabira. Anu ko, “Ma fa, Mansa Dawudala dan, kinikini ma ma!”

³¹Nyama ya anu makuma ka a fɔ anu ye ko anu ni anu made. Kɔnɔ anu gbele-gbelenta tun bereke! Anu ko, “Ma fa, Mansa Dawudala dan, kinikini ma ma!”

³²Yisa sɔra nyɔ ka anu kele. A ya anu manyinika ko, “Wo ye a fɛ, n ni nfen ma wo ye?”

³³Anu ya a yabi ko, “Ma fa, ma ye a fɛ, i ni ma ye laka!”

³⁴Yisa kinikinita anu ma. A ya a bole maga anu ye la. Anu kera fen yenna kelenna! Anu bilara a fɛ.

Matiyu 21

¹Anu gberenta Yerusalem ma tume min, anu nara Betafagi soe burɔ Olifi kɔnke dafe. Yisa ya ala karan den fila lata anu yarɔ.

²A ya a sara anu na ko, “So ne min bi wo yarɔ, wo ta nyɔ. Wo ye donna nyɔ nya min wo, wo si sofele kirine yen, ala dan ye a dafe. Wo ni anu fulen ka na anu na n bara.

³Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya wo manyinika, wo ni a fɔ a ye ko, ‘Mari makoe ye anu na.’ Wo kɔma, a si anu boloka tiriya!”

⁴Wo mara alako nebi wola kume ni bɔ a la ko,

⁵“A fɔ Mansa Dawudala so-burɔ-mɔgenu ye ko ala manse ye nala a wara. A famayigine. A sigine sofele la. A sigine sofeli-bulan la.”

⁶Woletɔ karan dan wonu tara. Yisa ya min fɔ anu ye, anu ya wo ke.

⁷Anu nara sofele wo la anube ala dan ka anuna durukinu sa anu kuma. Yisa sigira duruki wonu kuma.

⁸Nyama ba ya anuna durukinu tasa kile la. Donu ya kɔlɔma bolɔnnu tɛge ka anu sa kile la.

⁹Nyama min bi tagamana Yisa yarɔ anube nyama min bi tagamana a kɔma, wonu ya gbele-gbelan dabira ko, “Mansa Dawudala dan, i ni sene! Min bi nala Mari tɔge rɔ, Allata duwe ni to wo kuma! Alla tanto!”

¹⁰Yisa donta Yerusalem tume min, soe bee lamagara. Mɔgenu ya nyinikali ke ko, “Yon bi ke la?”

¹¹Nyama ya anu yabi ko, “Nebi Yisa le ke la ka bɔ Nasareti soe burɔ Kalili sigison rɔ.”

¹²Yisa donta Alla Bato Bɔn la tume min, minnu bi sarakenu mayirala anube minnu bi feri kela Alla Bato Bɔn la, a ya wo bee gben. A ya wodi-feleennenuna tebulunu nabui anube kangbo ferilenuna sigi-fannu.

¹³A ya a fɔ anu ye ko, “A sebene Allata kitabu rɔ ko, ‘Anu si nna Bato Bɔn kele madyali-ke-bɔn kɔnɔ wole ye a mala kankannu dogon tine la!’ “

- 14**Fiyɔnnu anube minnu bi anu tonkanna, wonu nara a wara Alla Bato Bɔn la. A ya wonu nakendeya.
- 15**Saraka-masɔla-wenu anube tɔn-karan-mɔgenu ya Yisa yen kabana koenu kela. Anu ya a lamɔɛn dennenu bi anu kan nabɔla Alla Bato Bɔn la ko, “Mansa Dawudala dan, i ni sene!” Wo le ya a ma, anu diminyara.
- 16**Anu ya a fɔ Yisa ye ko, “Anu bi min fɔla, i sa wo lamɔɛnna?” Yisa ya anu yabi ko, “N bi a lamɔɛnna, yɔ! A sebene Allata kitabu rɔ ko, ‘Dennenu bi tantoli-siginu sala a kile fe.’ Wo ma wo karan be, wa?”
- 17**Yisa ya anu to nyɔ. A bɔra soe wo burɔ ka ta ki Betani soe burɔ.
- 18**Wo banda ke subaga ma, Yisa segimatoe soe burɔ, kɔnke ya a bira.
- 19**A ya toro-kuri yen kile dafɛ. A tara ke kɔlɔma wo ma kɔnɔ a ma fenfen yen a la fɔ yanba-kunyenu gbansan! Woletɔ a ya a fɔ toro-kuri ma ko, “Ile, i ti gbɔ tun!” Toro-kuri wo mafɔsɔra kelenna!
- 20**Karan dannu ya wo yen tume min, anu kawara. Anu ya nyinikali ke ko, “Toro-kuri ke mafɔsɔra kama tiriya?”
- 21**Yisa ya anu yabi ko, “Wa wo henkili to ke ko! Ni denkeninye ye wo bolo, ado wo ma sika, n bara min ke toro-kuri ke la, wole fanan si ke wo nyɔgɔn kela. Wo dɔrɔn ma, wo si ke hali ka a fɔ kɔnke ke ye ko, ‘Bɔ yan. I ni ta bui kɔgɔ-yi rɔ.’ Wo si ma le.
- 22**Ni denkeninye ye wo bolo, wo wa fenfen tara madiyale rɔ, wo si wo sɔrɔn.”
- 23**Yisa tara Alla Bato Bɔn la tun. A ye mɔgenu karanna tume min, saraka-masɔla-wenu anube Yahudiya kemɔgenu nara a wara ka a manyinika ko, “I ye koe kenu kela nfen senbe la? Yon ya senbe ke di i ma?”
- 24**Yisa ya anu yabi ko, “Nde fanan si wo manyinika nyinikali kelen dɔrɔn na. Ni wo ya n yabi, n bi koe kenu kela senbe min na, n si wo fɔ wo ye.
- 25**Yɔni ya batasile ke senbe min na, wo bɔra mi? A bɔra Alla le bolo, ka, a bɔra mɔgenu bolo?” Anu wulita anu nyɔgɔn masɔsɔla ko, “Ni ma ya a yabi ko, ‘A bɔra Alla le bolo,’ a si a fɔ ma ye ko, ‘Nba, nfenna wo ma la Yɔni la?’
- 26**Kɔnɔ ni ma ko, ‘A bɔra mɔge le bolo,’ mɔgenu si min ke, ma kilanne wo la bawo anu dama lane a la ko Yɔni, nebi le.”
- 27**Woletɔ anu ya Yisa yabi ko, “Ma ma a lɔn.” Nba, Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Nde fanan bi koe kenu kela senbe min na, n ti wo fɔ wo ye.”
- 28**Yisa tora kumala ko, “Nba, wo miriya ye kama ke la? Kei do ye nyɔ nun, den mɔgo fila ye a bolo. A tara a kiname wara ka a fɔ a ye ko, ‘Nna dan, ta, i ni telen nna sene rɔ bi.’
- 29**“Wo ya a fɔ a fa ye ko, ‘N sa a rɔ.’ Kɔnɔ a laban, a ya a miriya yelem. A tara sene rɔ.

30“Anu fa tara ala den dɔgɔmɛ wara ka a fɔ wo fanan ye wo nya. “Wo ya a fɔ a fa ye ko, ‘N fa, n si ta.’ Kɔnɔ tɔ-a-la, a ma ta.

31“Nba, wo file tema, yon ya a fa sako kɛ?” Anu ya a yabi ko, “A kinamɛ.” Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Nba, wa wo hɛnkili to kɛ ko! Duti-makelelenu anubɛ yelannu si don Allala mansayɛ rɔ wo yarɔ.

32Wo ye mala le bawo Yɔni-Batasi-Kelɛ nara ka kila lateleɛne yira wo la. Wo ma la a la. Kɔnɔ duti-makelelenu anubɛ yelannu lara a la. Hali wo yen wo bolo, wo ma wo miriya yelema ka la a la.”

33Yisa ko, “Wo ni wo tole masɔ tili gbɛrɛ la. Dugu-tigi do ye nyɔ nun min ya ki-fannu ki ka a masansan. A ya gbɛrɛ-kole ladan ka bendenu sɔ. Wo kɔma, a ya mɔgɛ donu sinka nyɔ la. A bɔra a warɛ ka ta tagama rɔ.

34Anu gbɔɛ-keri-wati kera tumɛ min, a ya ala wɔli kelenu nata anu ma ko anu ni ate don wonu bolo.

35Anu ya ala wɔli kelɛ wonu bira ka kelen gbɛsi ka do faga ka do mabon kuri la.

36Wo kɔma, a ya wɔli kelɛ gbɛrɛnu nata tun minnu siya a fɔlɔtɛnu ko. Anu ya wonu fanan bira wo nya.

37Tɔ-a-la, a ya ala dan lata anu ma. A ko, ‘Anu si nna dan gbiliya, yɔ.’

38Kɔnɔ anu ya ala dan wo yen nala tumɛ min, anu ya a fɔ anu nyɔgɔn ye ko, ‘Ki-fen-tigila dan le nala kɛ la. Wo na, ma ni a faga. Ma si a bolo-fannu sɔrɔn worɔ!’

39Woletɔ anu ya a bira. Anu ya a gben ka bɔ ki-fannu tema ka a faga.”

40Yisa ya nyinikali kɛ. A ko, “Nba, ki-fen-tigi wa na tumɛ min, a si nfen ma kenu na?”

41Anu ya a yabi ko, “A si mɔgɔ yogomɛ wonu faga serr, ka mɔgɛ gbɛrɛnu sinka a la minnu si ate di a ma a kerɛ wati rɔ.”

42Yisa ya a fɔ anu ye ko, “A sɛbɛnɛ Allata kitabu rɔ ko, ‘Bon-sɔlɛnu ya anu ban kuri min na, wo le ara ma sɛbɛna-kuru-tɔnɔname la. Mari nyɛrɛ-nyɛrɛ ya kɛ ma. Ado wo mara kabana-ko-wɛ la ma yala!’ Ha bi, wo ma wo karan bɛ, wa?”

43Woletɔ n bi a fɔla wo ye. Allala mansayɛ si bi wole bolo ka di wonu ma minnu si ko-lateleɛne ma.

[**44**Min ba bui kuri kɛ kuma, wo kolenu ta si kerikeri. Ado ni kuri kɛ buira min ma fanan, a si wo ramɔsɔkɔn.”]

45Saraka-masɔla-wenu anubɛ Farisinu ya Yisala tilinu namɔɛn. Anu ya a lɔn ko a ye kumala anu denu ma.

46Woletɔ anu ya anu taya a bira koe ma. Kɔnɔ anu kilanta nyama la minnu bi anu mirila Yisa ma ko nɛbi le.

Matiyu 22

- ¹Yisa wulita tilinu sala mɔgenu ye tun.
- ²A ko, “Alla min bi Arinyeni tɔ, wota mansayɛ mani de iko manɛ min ya ala den keila kɔnyɔ-masɔɛ rabɛn.
- ³Kɔnyɔ-masɔɛ sara minnu kɔrɔ, a ya ala wɔli kelenu sɔ wonu kele tinɛ kɔnɔ wonu ma sɔn nala.
- ⁴Woletɔ kɔnyɔ-masɔɛ sara minnu kɔrɔ, a ya a sara ala wɔli kɛla gberɛnu na ko, ‘Wo ta a fɔ wonu ye ko koe bɛɛ ra ara bɛn. N bara turenɛ anubɛ ninki-den-tɔlɔnɛnu faga. Ma ara fan bɛɛ rabɛn. Anu ni na kɔnyɔ-masɔɛ rɔ!’
- ⁵Kɔnɔ minnu kelɛɛ, wonu ma anu tolo masɔ wo la. Anu tara anu nyɛɛ makoenu tɔ. Kɛlɛn tara ala sɛnɛ rɔ. Do tara feri kɛ tinɛ.
- ⁶Kɔnɔ donu fanan ya ala wɔli kelenu bira ka anu gbesi ka anu faga.
- ⁷Manɛ diminyara bɛrɛkɛ! A ya ala keɛ dannu nata mɔgɔ fagale wonu faga tinɛ ka anuna soe mintan.
- ⁸Wo kɔma, a ya ala wɔli kelenu keɛ tun. A ko, ‘Ma ara kɔnyɔ-masɔɛ rabɛn kɔnɔ n ya minnu keɛ, a ma kɛn, anu ni na tun.
- ⁹Nba, wo ta wo sɔ kila-tangbɛnu tɔ. Wo wa mɔgɔ wo mɔgɔ yɛn, wo ni wonu keɛ kɔnyɔ-masɔ-ladiyɛ ma.’
- ¹⁰Nba, wɔli kelenu tara kila-tangbɛnu tɔ. Anu ya mɔgɛ min bɛɛ yɛn, anu ya wonu naden, a nyima wo, a yogoma wo, a bɛɛ. Kɔnyɔ-masɔ-ladiya-bɔn fara mɔgenu na pim!
- ¹¹“Manɛ tara laden rɔ. A ya minnu keɛ, a ya wonu mafɛlɛn. Yaga, a ya kei do yɛn kɔnyɔ-masɔ-duruki sa wo kan na.
- ¹²Manɛ ya a manyinika ko, ‘N bɔ, ile donta yan kama, kɔnyɔ-masɔ-duruki sa i kan na?’ A ma ke fɛfɛn fɔla.
- ¹³Manɛ ya a fɔ ala wɔli kelenu ye ko, ‘Wo ni a bole anubɛ a kian lakiri ka a lake pinpi rɔ pon! Mɔgenu si di ka anu nyin masɔgɔ dumɛ rɔ kan min.’ “
- ¹⁴Yisa ya kumɛ wo kundɔn ko, “Mɔgɔ siyaman kelɛɛ kɔnɔ minnu yabɔnɛ, wonu ma siya.”
- ¹⁵Farisinu tara ka gbundu kiri anu si ta Yisa da-kɔrɔbɔ-nya na.
- ¹⁶Anu ya anuna karan dan donu anubɛ Mansa Herodila fɛ-bilalɛnu nata Yisa ma. Wonu ko, “Karan-mɔgɔ, ma ya a lɔn ko mɔgɔ-tɛlɛnnɛ le ile la. I ye mɔgenu karanna tonyɛ la Alla sako rɔ. I ti kilan mɔgɔ woo la, ado bɛɛ raken ile yala.
- ¹⁷Nba, i miriya ye kama? Ka duti sara Romu nyamanɛ kun tigi wara, mala tɔn-tinyɛ le wo la, ka, a sa wo nya? Wo fɔ ma ye.”

- ¹⁸Koŋo gbundu koe min kirine a kan ma, Yisa ya wo bee lon. Woletɔ a ko, “Wole nyere-mayiralenu, wo ye n da-korɔbɔ-koe rɔ nfenna?”
- ¹⁹Wo ni duti-wodi do yira n na!” Anu nara wodi-melan do la a ma.
- ²⁰A ya anu manyinika ko, “Yon yakore anube a tɔge ye ke ma?”
- ²¹Anu ya a yabi ko, “Romu nyamane-kun-tigi-ba.” Nba, Yisa ya a fo anu ye ko, “Romu nyamane kun tigte ye min na, wo ni wo di ale ma. Allate ye min na, wa wo di Alla ma.”
- ²²Anu ya wo lamɔen tume min, anu kawara kati! Anu bora a fe ka ta anu ye.
- ²³Tele kelan wo rɔ, Sadusi donu nara Yisa wara. (Wonu denu bi a folo ko mɔgenu ti wuli ka bo saye rɔ.)
- ²⁴Anu ya Yisa manyinika ko, “Karan-mɔgo, Nebi Musa ya ma karan ko, ‘Ni kei fagara, a ma den to, a na kelen nyoge ni kee-musi wo bi alako wo ni dan sɔron kei wo ye min fagara.’
- ²⁵Nba, kei na kelen nyoge wɔronfila ye nyo nun. Anu korɔ ya musi furu. A fagara. A ma den to. Ala musi tora kei wo tagbara-se ye.
- ²⁶Ale fanan mara wo nya le. A sawa nyoge fanan mara wo nya le. Ala ban, a wɔronfile bee fagara wo nya na le.
- ²⁷Wo koma, musi nyere fagara.
- ²⁸Nba, furinu ba wuli tume min, musi wo si ma yonte la anu tema? Ado a sigira anu dama wara nun!”
- ²⁹Yisa ya anu yabi ko, “Wo ara sama feu! Wo ma Allata kitabu lon anube Allata senbe.
- ³⁰Furinu ba wuli tume min, anu si ma iko Arinyenito-melikanu. Keinu ti musi furu. Musinu ti ta kei-wara-sigi rɔ.
- ³¹Nba, ka furi-lawuli-koe fo, Alla ya min fo wo ye, wo ma wo karan be, wa? A sebene ko
- ³²Iburayimata Alla le ale la anube Isiyakata Alla anube Yakobata Alla. Wo kore le ko mɔgo-nimenuta Alla le ale la, furinuta ma.”
- ³³Nyama ya wo lamɔen tume min, anu kawara Yisala karan ma.
- ³⁴Farisinu ya a lamɔen tume min ko Yisa ara Sadusinu de latogon don, anu fanan ya anu nyogon naden.
- ³⁵Anuna ton-karan-moge do ya a raya a da-korɔbɔe ma nyinikale do fe.
- ³⁶A ko, “Karan-mogo, ton nyamintan kolo ton bee ko?”

³⁷Yisa ya a yabi ko, “A sebene ko, ‘I ni ita Mari Alla keni i yisi bee la anube i sondome bee la anube i henkili bee la.’

³⁸Ton wo kolo ton bee ko.

³⁹A fila nyoge min tugunne wo la, wo le ke la ko, ‘I ni i sigi-nyoge keni iko i nyere.’

⁴⁰Alla ya ton min bee di Nebi Musa ma anube nebi doinuna karan bee dunne ton file ke la.”

⁴¹Farisinu nadenne tume min, Yisa ya anu manyinika ko,

⁴²“Wota miriya ye kama Allata-Mogo-Yabone la ko la? Yon bonsen ye ale la?” Anu ya a yabi ko, “Mansa Dawuda bonsen le.”

⁴³Yisa ya anu manyinika ko, “Nfenna woro, Allala Ni Senime ya a ma, Mansa Dawuda ya a kele ko, ‘Mari’? Ado Mansa Dawuda ya a fo ko

⁴⁴‘Mari ya a fo nta Mari ye ko a ni a sigi a bolo-nyimama-ken wara la ha ale Mari ni a yogenu sa a tonte koru.’

⁴⁵Nba, ni Mansa Dawuda ya a kele ko, ‘Mari,’ Allata-Mogo-Yabone si bo Dawuda bonsen ro kama woro?”

⁴⁶Hali dafa, mogo kelen ma a tege. Ka a dabira wo tele ma, mogo wo mogo ma sisi a manyinikala nyinikali gbera la tun.

Matiyu 23

¹Wo koma, Yisa ya nyama makawandi anube ala karan dannu.

²A ko, “Senbe ye ton-karan-mogenu anube Farisinu bolo ka Nebi Musata ton rakaran mogenu ye

³woletu wo ni anuna kume bira. Anu bi wo karanna min bee la, wo ni wonu bira gben! Konu anu bi koe min bee kela, wo kana wonu ke bawo anu bi mogenu karanna min na, anu denu sa wo kela.

⁴Anu si dunu-we lakiri ka a sigi mogenu kuma konu anu denu ti son hali ka anu bolonone tugu dune wonu na.

⁵Anu si anuna ko-nyime bee ke alako moge ni anu yen doron! Allala kume min sebene ata kitabu ro, anu bi wo mala lesimogenu na ka wonu kiri anu telenu anube anu bolenu ma. Wonu mafelen! Anuna duruku-yan bunsannu yanye-nya fanan mafelen!

⁶Ado sigi-tina-mayelenenu di anu ye ladiye ro, anube sigi-fan-nyimenu Yahudiyannu dina-bonnu na.

⁷Gbiliya-kondoli di anu ye bari ro. A fere sa fo mogenu ni anu kele ko, ‘Karan-mogo.’

⁸Konu wo kana son, moge ni wo kele ko, ‘karan-mogo’ bawo wo damasi na kelen nyoge gbansan! Ado Karan Mogo kelen pe le ye wo bolo.

⁹Nba, wo kana mɔɔ wo mɔɔ kele duninya ke rɔ ko, ‘N fa,’ bawo Fa kelen pe le ye wo bolo Arinyeni tɔ.

¹⁰Wo kana mɔɔ woo kele ko, ‘n tigi’ bawo wo Tigi kelen pe ye nyɔ, wo le Allata-Mɔɔ-Yabɔnɛ la.

¹¹Min kolo wo bɛɛ ko wo tema, wo ni ma bɛɛta wɔli kele la.

¹²Min ba a nyɛrɛ kɔrɔbi, wo ma si yigi. Min ba a nyɛrɛ famayigi, wo la si yɛɛ.

¹³“Gbalɔ-belebele ye wole tɔn-karan-mɔɔɛnu anubɛ Farisinu kuma! Wole nyɛrɛ-mayiralɛnu, Alla min bi Arinyeni tɔ, wo ara ata mansayɛ don dɛ sɔɔ mɔɔɛnu yarɔ. Kɔnɔ wole fanan ti don. Ado mɔɔɛ minnu bi anu tayala don koe ma, wo ti sɔn wonu ni don.

[¹⁴“Gbalɔ-belebele ye wole tɔn-karan-mɔɔɛnu anubɛ Farisinu kuma! Wole nyɛrɛ-mayiralɛnu, wo ye kɛɛ-musinu kensunyala ka anuna bɔnnu bi anu bolo, wo kɔma ka wo nyɛrɛ mayira wota madiyali-yannu fɛ! Wo le ya a to, wota tɔrɔyɛ si yogoya bɛɛte ko!]

¹⁵“Gbalɔ-belebele ye wole tɔn-karan-mɔɔɛnu anubɛ Farisinu kuma! Wole nyɛrɛ-mayiralɛnu, wo si kɔɔ-yi tɛɛ ka ta nyamanɛ bɛɛ rɔ alako mɔɔɔ kelen bɛrɛn si tubi ka don wola dina rɔ. Wo wa a sɔrɔn tumɛ min, wo si ale ma nyahanama-mɔɔɛ la ka tenbi wo nyɛrɛ la!

¹⁶“Wole fiyɔn kun tiginu, gbalɔ-belebele ye wole kuma! Wo ye mɔɔɛnu karanna ko, ‘Ni mɔɔɔ ya a gboro Alla Bato Bɔn rɔ, kɔ-wo-ko ti bɔ a rɔ. Kɔnɔ sɛnɛ min bi Alla Bato Bɔn la, ni a ya a gboro wo rɔ, ko si bɔ wo rɔ.’

¹⁷Wole fiyɔn kuntannu! Nyamintan tenbira a ta-nyɔɔɛ la, sɛnɛ, ka, Alla Bato Bɔn min bi sɛnɛ wo seninyala?

¹⁸Wo ye mɔɔɛnu karanna fanan ko, ‘Ni mɔɔɔ ya a gboro saraka bɔ tine rɔ, ko ti bɔ wo rɔ. Kɔnɔ kɔ-fan min bi saraka bɔ tine kuma, wo ko ni a ya a gboro wo rɔ, ko si bɔ wo rɔ.’

¹⁹Fiyɔn bɛrɛbɛrɛ le wole la! Nyamintan tenbira a ta-nyɔɔɛ la, kɔ-fan, ka, saraka bɔ tine min bi kɔ-fan seninyala?

²⁰Nba, mɔɔɔ wa a gboro saraka bɔ tine rɔ tumɛ min, a ye a gborola a rɔ anubɛ kɔ-fan min bi a kuma.

²¹Mɔɔɔ wa a gboro Alla Bato Bɔn rɔ tumɛ min, a ye a gborola a rɔ anubɛ Alla min siginɛ nyɔ burɔ.

²²Mɔɔɔ wa a gboro Arinyeni tɔ tumɛ min, a ye a gborola Allala mansaya-sigi-fan rɔ anubɛ ale min siginɛ a rɔ.

²³“Gbalɔ-belebele ye wole tɔn-karan-mɔɔɛnu anubɛ Farisinu kuma! Wole nyɛrɛ-mayiralɛnu, wo ye yaka bɔla nako-fen-mɛsɛnu tɔ kɔnɔ wo ye wo banna karan

kolomenu bira-koe ma. Tɔn minnu bi iko telenbagayɛ, kinikini, anubɛ denkeninyɛ, wo banne wonu ma. A kaken, wo ni kenu denu ma anubɛ wo ye doi min bɛɛ kela.

24Fiyɔn-kun-tiginu! Wo ye wola min-kɛ-yi maserendila alako mɛnɛ-mɛnɛnɛnu ni bɔ a rɔ kɔnɔ wo ye nyomɛ lakununa!

25“Gbalɔ-belebele ye wole tɔn-karan-mɔgɛnu anubɛ Farisinu kuma! Wole nyɛrɛ-mayiralɛnu, wo ye wola yi-lafɛnu anubɛ piletinu kɔmɛ makula, ado wo ya min sɔrɔn kɔrɔndiyɛ anubɛ wunduyogoyɛ la, a burɛ fanɛ fan wonu na.

26Wole Farisi fiyɔnnu! Wo ni yi-lafɛ-burɛ seninya fɔlɔn. Ni wo ya wo ma, a kɔmɛ fanan si seninya worɔ!

27“Gbalɔ-belebele ye wole tɔn-karan-mɔgɛnu anubɛ Farisinu kuma! Wole nyɛrɛ-mayiralɛnu, wo mani de iko kanba magbɛnɛnu minnu mafɛlɛn-nya kin a kɔma kɔnɔ a burɛ fanɛ mɔgɔ faganɛnu kolɛnu na anubɛ fen-tulinɛnu.

28Wo ye wo nyɛrɛ mala mɔgɔ-nyimɛnu na mɔgɛ bɛɛ yala wo nya le. Wo kɔmɛ kin kɔnɔ wo burɛ fanɛ foninyɛ anubɛ hakɛnu na.

29“Gbalɔ-belebele ye wole tɔn-karan-mɔgɛnu anubɛ Farisinu kuma! Wole nyɛrɛ-mayiralɛnu, nɛbi minnu ya telenbagayɛ kɛ fɔlɔ nun, wo ye kanba nyimɛnu sinna wonu ye ka bɔnnu sɔ kanbɛ wonu kuma.

30Wo ye a fɔla ko ni wole ye wo benbanuta wati rɔ nun, anu ya min kɛ nɛbinu na ka anu faga, wole ti wo kɛ nun.

31Woletɔ wo ara wo sɔn a la ko minnu ya nɛbinu faga, wonu bɔnsɔn le wole la!

32Nba, wo benbanu ya min dabira, wo ni wo raya ka wo laban!

33Wo sɔn yogo iko duguma-fannu anubɛ duguma-fen-dannu! Wo si kisi nyahanama ma kama?

34Nba, a nɛbi wo, a henkilima wo, a karan-mɔgɔ wo, n si wonu nana wo ma. Wo si donu faga ka donu gbangban kɔlɔma ma ka donu gbesi Yahudiyanuna dina-bɔnnu na. Wo si to anu gbenna soenu tɔ.

35Mɔgɔ magbalanɛ min bɛɛ fagara, wo si wonuna tɔrɔyɛ sɔrɔn. Ka a bi Ebelita sayɛ ma ale min magbalanɛ kɔni, ha ka a sigi Bɛrɛkayala dan Sakarayata sayɛ la, wo si tɔrɔyɛ wo bɛɛ sɔrɔn. Ado wo ya ale Sakaraya faga Alla Bato Bɔn anubɛ saraka bɔ tine tema.

36Wa wo henkili to kɛ ko! Wole si tɔrɔyɛ sɔrɔn wo damala ko la!

37“E, Yerusalem, Yerusalem! I ye nɛbinu fagala nun tolon! Alla ara kilayɛ minnu sɔ i wara, i ya wonu mabon kurinu na! A sɔgɛ ye n na wati siyaman ka ila mɔgɛ bɛɛ laden iko sisi-denbɛ si ala dannu naden a kanban kɔrɔ nya min kɔnɔ i ma sɔn n ni wo ma!

38Nba, Alla Bato Bɔn rakolonyanɛ si to feu!

³⁹N bi ke fola i ye. I wa a fo tume min ko, ‘Min bi nala Mari toge ro, Allata duwe si to wo fe.’ Nba, wo si n yen tun wati wo le to.”

Matiyu 24

¹Yisa ye bola Alla Bato Bon la tume min, ala karan dannu nara a wara ka Alla Bato Bon so-nya yira a la.

²A ko, “Wo ni bon ke bee mafelen bereke! Wa wo henkili to ke ko! Kuri kenu, hali kelen beren ti to a gbe ro. A bee si wayan.”

³Yisa ya a mayigi Olifi konke kuma tume min, ala karan dannu nara a wara dogon ro. Anu ya a manyinika ko, “Yerusalem bui-wati fo ma ye. Tamasere nyamintan si ila ne anube duninya-ban yira ma la?”

⁴Yisa ya a fo anu ye ko, “Wo ni a ma wo ferema. Wo kana son, mogo wo mogo ni wo mayuwaya.

⁵N ya wo fo bawo mogo siyaman si na n toge ro ka a fo ko Allata-Mogo-Yabone le ale la! Ado anu si mogo siyaman mayuwaya.

⁶Wo si kele koenu namoen anube kele kibarenu konon wo kana kilan. A fere sa fo wonu ni ma konon a laban ma wo la folon.

⁷Sibolo gberenu si wuli anu nyogon kan ma. Nyamanenu si wuli anu nyogon kan ma. Konko-fitine si na. Dugu-yereyeran si ke kan tina siyaman to.

⁸Wola toroyenu dabire le kenu na doron.

⁹“Wo koma, mogeni si wo bira ka wo ladon toroye ro. Anu si wo faga. Moge bee si wo kon ndela ko la.

¹⁰Mogo siyaman si denkeninye boloka wo wati ro. Anu si anu nyogon don anu yogenu bolo ka anu nyogon kon.

¹¹Foninya-nebi siyaman si bo gbe ro minnu si mogo siyaman nasama.

¹²Wundayogyo si siyaya kan tine bee ha mogo siyamanta keninteye ni dogoya.

¹³Konon min si a munyu ha ala ban, wo si kisi.

¹⁴Ado Allala mansaya-kibara-nyime ke kawandile si bo duninya kan tine bee ro alako a ni ma sereye la moge bee ye. Nba, ala ban si ke woro.

¹⁵“Nebi Daniyeli ya kisimiriya koe minna ko fo, wo si wo sone yen Kan-Tina-Senime ro Alla Bato Bon la. (Minnu bi ke karanna, anu ni anu taya a kore-lon-koe ma!)

¹⁶Minnu bi Yudiya nyamane ro, wonu ni anu buri ka yeke konkenu kuma.

¹⁷Ni min taranta ala bon kuma, hali a ma a bolo-fannu bi ala bon la tun.

¹⁸Ni min taranta ala sene ro, a kana segi ala duruki bi tine.

- 19 Musu-kolome anube denbenu, wo wati si ma gbalo-belebele la anu kuma.
- 20 Wo ni Alla matara ko wola buri-ke kana ben same ma, ni wo ma, Sulen-Tele.
- 21 Ado wo wati ro, mogenu si toroye saron ka tenbi toroye bee la min nyogon ma ke we kebi duninya danta. Ado a nyogon ti ke fanan mumu!
- 22 Konon Alla ara ban do bola tele wonu na. Ni a ma wo ma nun, mogwo wo mogwo ti kisi. Konon Alla si do bo tele wonu na ala mogwo yabonenuna ko la.
- 23 "Nba, ni mogwo wo mogwo ya a fo wo ye ko, 'I ye lata, Allata-Mogwo-Yabone ye yan,' ni wo ma, 'A ye pan!' --wo kana la wo la.
- 24 Ado minnu ya anu nyere ma Allata-Mogwo-Yabone la anube foninya-nebinu, wonu si bo gbe ro wulon. Anu si kabana-ko-belebele-wenu ke Allala mogwo yabonenu yanfa koe la, ni a si ke mala koni.
- 25 Wo ni wo tole maso! N bara ke fo wo ye yanni a wati ni ke.
- 26 "Ni mogenu ya a fo wo ye ko, 'I ye lata wule ro!' -- wo kana ta nyo. Ni anu ko, 'I ye lana, a dogonne yan!' -- wo kana la wo la.
- 27 Iko banda-nyin-masoge si ke tele boe ka ta tele yigi, nde, Hadama dan si na wo nya le tiriya!
- 28 "Suyi taranta kan min, dogenu si anu naden nyo le.
- 29 "Toroye wonu ba tenbi tume min, tele la si fin. Kare ti gbe. Lolenu si bo san kole ro ka bui. San-koletofannu na si maga ka bo anu gbe ro.
- 30 Wo koma, nde, Hadama dan tamasere si bo gbe ro san ma. Duninya bonson bee wa nde, Hadama dan yen nala banda-fin-gbe ro tume min senbe anube gbiliya ba ro, anu si di biribiri!
- 31 Buru-we si fe. N si nna melikanu nata duninya-tonko-nane bee ro. Anu si nna mogwo yabonenu naden ka bo duninya-tonko-nane bee ro.
- 32 "Wo ni henkili saron toro-kuri fe. A bolonnu ba anu matii tume min ka yanba-kunyenu nabu, wo si a lon wo le ma ko same ara gberen. N foni, wa?
- 33 A ye wo nya na le, wo wa koe ke bee yen mala tume min. Wo si a lon ko n na-wati ara gberen. N sone de la.
- 34 Wa wo henkili to ke ko! Yanni mogwo wo bee ni faga, koe ke bee si bo a la.
- 35 San kole anube dugu kole si tenbi konon nna kume ti tenbi mumu!
- 36 "Mogwo wo mogwo ma wo tele lon, ni wo ma, a wati, hali melika minnu bi Arinyeni to. Nde Allata Dan, nde fanan ma wo lon fo n Fa kelen pe, wo le ya a lon.
- 37 Nde, Hadama dan na-koe si ma iko koe minnu kera Nowata wati ro.

- ³⁸Yanni yi-belebele ni na, mɔɣenu bi fan dɔnna ka anu min. Keinu bi musinu furula. Anu bi musinu dila keinu ma, ha Nowa donta kulɔn rɔ tele min tɔ.
- ³⁹Min bi nala mala, anu ma wo lɔn ha yi-belebele nara anu dama lato tinɛ. Nde, Hadama dan wa na tumɛ min, a si ma wo nya le.
- ⁴⁰Kei fila si taran wɔlila senɛ rɔ. Kelen si bi, doi si to.
- ⁴¹Musu fila si taran fui-fan tugula. Kelen si bi, doi si to.
- ⁴²“Wo rabenne ni to bawo wo ma nde, Mari na-tele lɔn.
- ⁴³Wo ni wo henkili to kɛ ko. Ni bon-tigi ya kankan na-wati lɔn ala bɔn la, a si ki a ya la. A ti sɔn kankan ni ala bɔn tinya ka don.
- ⁴⁴Wo le ya a to, wo rabenne ni to tuma-wo-tuma bawo wo henkili sa a ko tumɛ min, nde, Hadama dan si na wati wo le tɔ.
- ⁴⁵“Wɔli keɛ late lenne anube henkilimɛ ye yon na wo tɛma? Ale le wo la, min tigi ara a sigi wɔli kelenu kun na alako a ni anuna dɔn-fan di anu ma a wati benne rɔ.
- ⁴⁶Bon-tigi wa sɛgi a ware tumɛ min, ni a ya a taran wɔlila, a si sewa wɔli keɛ wo la.
- ⁴⁷Wa wo henkili to kɛ ko! Wɔli keɛ wo tigi si a sigi ata bolo-fan bɛɛ kun na.
- ⁴⁸Kɔnɔ wɔli-kɛla-yogomɛ si a fɔ a nyɛrɛ ma ko, ‘N tigi sa nala fɔlɔn,’
- ⁴⁹wo kɔma, a ni wuli a wɔli-kɛ-nyɔɣenu gbesila ka fen-dɔn-kɛ ka a min gbɛtoenu fɛ,
- ⁵⁰nba, wɔli keɛ wo tigi si na wulɔn tele la, yɔ! Ado a henkili sa tele wo ko, ado a ma a na-wati wo lɔn mumɛ!
- ⁵¹A tigi si a rategetɛge ka anube kolandinu don kan-tina-kelen. Mɔɣenu si di nyɔ ka anu nyin masɔɔ dumɛ bolo.

Matiyu 25

- ¹“Koe kenu ba ma tumɛ min, Alla min bi Arinyeni tɔ, ata mansayɛ si ma iko sunkurun tan minnu ya anuna lenpunu bi ka ta kɔnyɔ-tigi laben kile la.
- ²Mɔɔɔ loli, kun-takolɔn le wonu na, a to loli, henkilimɛ le wonu na.
- ³Kun-takolɔn wonu ya anuna lenpunu bi kɔnɔ anu ma na tulu-gbɛrɛ la anu bolo.
- ⁴Kɔnɔ henkilimɛnu ya miran donu nafa tuli la ka na wonu na anu bolo anubɛ min bi anuna lenpunu tɔ.
- ⁵Kɔnyɔ-tigi ma na yona, woletɔ sunkurɔn wonu ya anu dabira ka yunkun. Anu kinɔɔɔra.
- ⁶“Suyi tema, gbele-gbelen kan bɔra ko, ‘Kɔnyɔ-tigi ara na! Wo na a laben!’
- ⁷Sunkurun tan kundenta ka anuna lenpunu taben.

⁸Kun-takolon loli wonu ya a fɔ hɛnkilimenu ye ko, ‘Wa ma kɔ wola tuli do rɔ bawo mala lenpunu bi dufenna.’

⁹‘Henkilimenu ya anu yabi ko, ‘Ade, a ti a bɔ ma dama bolo wona. Wo ta a ferelenu bara ka do san wo nyere ye.’

¹⁰‘Woletɔ sunkurun-kun-takolon wonu tara tulu san tine. Anu tara tume min, kɔnyɔ-tigi nara anu kɔma. Sunkurun loli minnu tabenne, wonu donta a fe kɔnyɔ-masɔ-ladiye rɔ. Nba, wɔli kelenu ya nyɔ de latogon.

¹¹‘Wo kɔma, sunkurɔn doi wonu nara. Anu ko, ‘N fa! N fa! De laka ma ye, ma ni don!’

¹²‘Kɔnɔ kɔnyɔ-tigi ya anu yabi ko, ‘Nde ma wo lon mume!’ ‘

¹³Yisa ko, ‘Nba, wo ni wo ye lakalan bawo wo ma n na-tele anube a wati lon.

¹⁴‘Alla min bi Arinyeni tɔ, ata mansaye si ma ka le. Kei do bɔra a ware ka ta tagama rɔ. A ya ala wɔli kelenu kele ka a bolo-fannu kerifa anu na.

¹⁵A ya fan do don anu kelen-kelenname-bee bolo iko anuna kusanye ye nya min. A ya sene-bɔrɔ loli don kelen bolo. A ya bɔrɔ fila don do bolo. A ya bɔrɔ kelen don do bolo. Wo kɔma, a tara tagama rɔ.

¹⁶‘Wɔli kele min ya sene-bɔrɔ loli sɔrɔn, wo tara tiriya ka feri ke ata sene la. A ya bɔrɔ loli gberɛ sɔrɔn tɔne la.

¹⁷Wɔli kele min fanan ya sene-bɔrɔ fila sɔrɔn, wo fanan ya a ma wo nya le. A ya bɔrɔ fila gberɛ sɔrɔn tɔne la.

¹⁸Kɔnɔ wɔli kele min ya sene-bɔrɔ kelen sɔrɔn, wo tara ka denke sin dugi rɔ ka a tigila sene dogon nyɔ.

¹⁹‘Wati-yan tenbira tume min, wɔli kele wonu tigi segira ka anuna wodi dan.

²⁰Wɔli kele min ya sene-bɔrɔ loli sɔrɔn, wo nara ka sene-bɔrɔ loli gberɛ don a bolo. A ko, ‘N fa, i ya sene-bɔrɔ loli don n bolo, sene-bɔrɔ loli gberɛ mafelen n bara min sɔrɔn tɔne la.’

²¹‘A tigi ko, ‘Wɔli-kela-nyime, lanaya-mɔge, i wara ko-nyime ke! I wara lanaye ke ko-dɔgɔmane rɔ, woletɔ n si a kinama-we don i bolo. I ni don, ma ni sewa ma nyɔgɔn fe!’

²²‘Wo kɔma, a ya sene-bɔrɔ file don min bolo, wo nara. A ko, ‘N fa, i ya sene-bɔrɔ fila don n bolo. Sene-bɔrɔ fila gberɛ mafelen, n bara min sɔrɔn tɔne la.’

²³‘A tigi ko, ‘Wɔli-kela-nyime, lanaya-mɔge, i wara ko-nyime ke! I wara lanaye ke ko-dɔgɔmane rɔ, woletɔ n si a kinama-we don i bolo. I ni don, ma ni sewa ma nyɔgɔn fe!’

24“Wo kɔma, wɔli kɛɛ min ya sɛnɛ-bɔrɔ kelan sɔrɔn, wo nara. A ko, ‘N fa, n ya a lɔn ko i wara-koe gbɛɛ. I ye min tɛgɛla, mɔgɔ gbɛrɛ ya wo fui. I ma sugi ki kan min, i ye a gbɛɛ kerila nyɔ.

25N kilanta, woletɔ n tara ka ila sɛnɛ dogon dugi rɔ. Wo le kɛ la! Itɛ le. A bira.’

26“A tigi ko, ‘Ile, wɔli kɛla fuyi! Tinya-mansa-yogomɛ! Ile yala, n bi min tɛgɛla, mɔgɔ gbɛrɛ le ya wo fui, nyɛ? N ma sugi ki kan min, n bi a gbɛɛ kerila nyɔ, nyɛ?’

27Nba, a fisa nun, i ni nna sɛnɛ dɔndɔ alako n ba na tumɛ min, n ni a bɛɛ sɔrɔn anubɛ a tɔnɛ.

28Awa, wa wo bi a bolo wona. Wa a di sɛnɛ-bɔrɔ tan tigi ma

29bawo fan do ye min bolo, do si sa wo kuma wonu ye. A si siyaman sɔrɔn. Kɔnɔ fen sa min bolo, hali a dɔgɔmanɛ min bi a bolo, wo si bi a bolo.

30Nba, wa wɔli kɛla fufafuyi kɛ lake pinpi rɔ pon! Mɔgɛnu si di nyɔ ka anu nyin masɔgɔ dumɛ bolo.’

31“Nde, Hadama dan wa na nta mansayɛ rɔ tumɛ min nta melikanu fɛ, n si n sigi nta mansaya-sigi-fan rɔ.

32Duninya-mɔgɛ bɛɛ la si den n yakɔrɔ. N si anu fara kurun fila la iko saga-fɛ-birale si sagenu fara baanu na nya min.

33N si sagenu naden n bolo nyimɛ rɔ ka baanu naden n bolo maran rɔ.

34Wo kɔma, nde, manɛ si a fɔ n bolo-nyimarɔ-mɔgɛnu ye ko, ‘N Fa Alla ara ata duwe layigi wole min kuma, wo na! Wo na mansayɛ sɔrɔn min tabɛnnɛ wo ye kebi duninya danta.

35Kɔnkɛ ya n bira tumɛ min, wo ya dɔn-fan di n ma. N kan lagbalata tumɛ min, wo ya yi di n ma. A taranta, bɔn sa n bolo min kɛ, wo ya n yiya wo ware.

36N gbu makolɔn tumɛ min, wo ya n fɛrɛya-bɔ. N kirayara, wo ya n fɛ-bira. N bi yele la tumɛ min, wo tara n kɔndɔn.’

37“Tɛnɛbagenu si a fɔ nde, manɛ ye worɔ ko, ‘Mari, ma ya i kɔnkɔtoe yen tumɛ nyamintan ka dɔn-fan di i ma? Ma ya i kan lagbalanɛ taran tumɛ nyamintan ka yi di i ma?’

38Ma ya i taran, bɔn sa i bolo tumɛ nyamintan ka i yiya ma ware? Ma ya i gbu makolɔn taran tumɛ nyamintan ka i fɛrɛya-bɔ?

39Ma ya i kire yen tumɛ nyamintan ka i fɛ-bira? Ma ya i yen yele la tumɛ nyamintan ka i kɔndɔn?’

40“Nde, manɛ si anu yabi ko, ‘Wa wo hɛnkili to kɛ ko! Min dɔgɔ nta mɔgɛnu tema, wo ya wo ma wo mɔgɔ kelen na, wo ya a ma nde le la wo la!’

⁴¹“Wo kɔma, minnu bi n maran rɔ, n si a fɔ wonu ye ko, ‘Wa wo bɔ n fɛ, wole min bi Allala danke kɔrɔ! Wo ta habadan tɛ rɔ min tabenne Setane anube ata melikanu ye!

⁴²Kɔnke ya n bira kɔnɔ wo ma sɔn dɔn-fan dila n ma. N kan lagbalata kɔnɔ wo ma sɔn yi dila n ma.

⁴³A taranta, bɔn sa n bolo kɔnɔ wo ma sɔn n yiyala wo ware. N gbu makolɔn tume min, wo ma sɔn n fereya-bɔla. N kirayara, wo ma sɔn n fɛ-birala. N taranta yele la kɔnɔ wo ma sɔn n kɔndɔnna.’

⁴⁴“Nba, anu si n yabi ko, ‘Mari, ma ya i kɔnkɔtoe yen tume nyamintan, ka, i kan lagbalane, ka, bon sa i bolo, ka, i gbu makolɔn, ka, i kirayane, ka, i ye yele la, ma ma sɔn i denbena?’

⁴⁵“Nde, manse si anu yabi ko, ‘Wa wo henkili to ke ko! Min dɔgɔ nta mɔgenu tema, wo ma wo ma wo la min ke, wo ma a ma nde le la wo la!’

⁴⁶“Nba, wonu si ta habadan tɔrɔye rɔ kɔnɔ telenbagenu si ta habadan-nimaye rɔ.”

Matiyu 26

¹Yisa banta kume wo bee fɔla tume min, a ya a fɔ ala karan dannu ye ko,

²“Iko wo ya a lɔn nya min, a ara to tele fila, Kanan-Ko-Ladiye ni ke. Nba, anu si nde, Hadama dan don n yogenu bolo tɔ. Anu si n gbangban kɔlɔma ma.”

³Saraka-masɔla-wenu anube Yahudiya kemɔgenu ya anu naden Saraka-Masɔla-Kun-Tigi Kaifasi ware.

⁴Anu ya Yisa bira-koe raben dogɔn rɔ a faga-koe la.

⁵Anu ko, “Ma kana wo ke ladiya-wati rɔ. Ni ma ya wo ma, mɔgenu si sɔnkɔ-sɔnkɔ ma ma.”

⁶Yisa ye Saimonna bɔn la Betani soe burɔ tume min, ferema-kiraya-yogome ye ale Saimon min ma nun,

⁷musi do nara a wara daga ne la min fane senti-da-gbele la. A ke nyɔ, a ya wo ke Yisa kunye rɔ. Wo ya a taran, a ye fen dɔn kun na.

⁸Karan dannu ya wo yen min ke, anu diminyara. Anu ya nyinikali ke ko, “A ye senti-da-gbele ke bee rawuyala nfenna ko la?”

⁹Senti ke ma si yira wodi-ba la nun ka wodi wo di bolo-kolɔnna ma!”

¹⁰Anu bi min fɔ tine, Yisa ye wo kalama. A ya a fɔ anu ye ko, “Wo ye musi ke nyagbala nfenna? A ara ko-nyime le ke n ye ke la.

¹¹Bolo-kolɔnna si taran wo fe wati bee kɔnɔ nde ti taran wo fe wati bee.

¹²A ara senti ke n fere ma min ke, wo ye n tabenna n togon koe le la.

13Nba, wa wo henkili to ke ko! Kibara-nyime ke kawandile wa bo duninya kan tine min bee ro, musi ke ara min ke, mogenu si wo fo alako wo si to mogenu yili ma nya min.”

14Nba, karan den tan-ni-file ro, kelen bi nyo min toge Yudasi-Isakariyati. Wo tara saraka-masola-wenu bara.

15A ya a fo anu ye ko, “Ni n ya Yisa don wo bolo, wo si nfen di n ma?” Anu ya wodi-gbe bi-sawa dan ka wo di a ma.

16Ka a dabira wo tume ma, Yudasi tora fere nyinina Yisa don koe ro anu bolo to.

17Biredi-Yelebele-Don-Laden tele fole ma, karan dannu nara Yisa wara ka a manyinika ko, “I ye a fe ma ni Kanan-Ko-Ladiye ladan i ye mi?”

18A ya a fo anu ye ko, “Wo ta kei do wara soe buru ka a fo a ye ko karan-mogo ko ata wati ara ke. Ko a soge ye a la, anube ala karan dannu ni Kanan-Ko-Ladiye ke ata bon la.”

19Karan dannu ya a ma iko Yisa ya a fo anu ye nya min. Anu ya Kanan-Ko-Ladiye raben.

20Wura de kera tume min, Yisa anube karan den tan-ni-file sigira fen don tine.

21Anu bi fen donla tume min, Yisa ko, “Wa wo henkili to ke ko! Mogo kelen bi wo tema min si n don n yogenu bolo to.”

22Karan dannu yisi tinyanta bereke! Anu ya a manyinike dabira kelen-kelenye ma ko, “Mari, i ye nde le ma?”

23Yisa ya anu yabi ko, “Min ba a bole layigi miran ro n fe, wo le si n don n yogenu bolo to.

24Ado nde, Hadama dan si faga iko a sebene Allata kitabu ro nya min konu gbalobebele ye moge wo kuma, min si nde, Hadama dan don n yogenu bolo to! A fisa nun, hali moge wo ma saron nun!”

25Ale Yudasi min ya a don a yogenu bolo to, wo ya nyinikali ke ko, “Karan-mogo, i ye nde le ma?” Yisa ya a yabi ko, “On, ile le, yo!”

26Anu bi fen donla tume min, Yisa ya biredi bi. A ya baraka-bira-madiyahali ke. A ya a rakerikeri ka a di ala karan dannu ma. A ko, “Wo ni biredi ke bi ka a don. N fere-bonke le ke la.”

27Anu banta fen donla, a ya yi-lafe bi ka baraka bira Alla ye ka wo di anu ma. A ko, “Wo dama ni wo min ke la

28bawo n ye le le ke la Allata sarama-kan kirine min fe. N ye le bone alako mogo siyaman hake ma si koto nya min.

29N ni a fɔ wo ye, n ti nɔnbɔ-gbɔ-yi kɛ min tun, fɔ n ba a min a kure la wo fɛ n Fa Allala mansayɛ rɔ.”

30Wo kɔma, anu ya beti bɔ ka ta Olifi kɔnkɛ kuma.

31Nba, Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wo dama si wo buri bi suyi kɛ rɔ ka n boloka bawo a sebene Allata kitabu rɔ ko, ‘Alla si saga-fɛ-birale faga. Saga-kurɔn si nyensen.’

32Kɔnɔ n ba wuli tume min ka n niyi lafe, n si ta wo yarɔ Kalili sigisɔn rɔ.”

33Pita ya a fɔ Yisa ye ko, “Hali bɛɛ ya i boloka kɔnɔ nde ti i boloka muk!”

34Yisa ya a fɔ Pita ye ko, “I ni i henkili to kɛ ko! Yanni dondɔn ni keke bi suyi kɛ rɔ, i si a fɔ kinyama sawa ko i ma n lɔn.”

35Pita ya a sɔsɔ, a ko, “Hali anu ya n faga i fɛ kɔnɔ ka a fɔ ko n ma i lɔn, n ti wo fɔ mumɛ!” Karan dan bɛɛ ya wo fɔ.

36Wo kɔma, Yisa anubɛ ala karan dannu tara kan tine do rɔ min tɔgɔ Ketisemani. A ya a fɔ anu ye ko, “Wo sigi yan, nde ye tala Alla matarala pan.”

37A tara Pita anubɛ Sebedila den mɔgɔ file la a bolo. A yisi tɔrɔnɛ kati!

38A ya a fɔ anu ye ko, “N yisi tɔrɔnɛ ha n fagamatoe le! Wo ni to yan ka ki wo ya la n fɛ.”

39A ya a masegi doni. A ya a laburun a ma dugi ma ka Alla madiya ko, “N fa, ni i si sɔn, tɔrɔyɛ ke bɔ n kuma kɔnɔ nde sako ma de, fɔ ile sako.”

40Wo kɔma, a segira karan den sawɛ wonu bara. A ya a taran, anu bi kinɔgɔla. A ya a fɔ Pita ye ko, “A mara kama, wo ma ke wo sigila n fɛ hawa kelen kɔrɔ?

41Wo ni ki wo ya la ka Alla madiya. Woletɔ nyankankantan wa na, hake kana wo nɔ. Wo sɔn kende wo burɔ kɔnɔ wo fere-bɔnke ti ko-wo-ko nɔ.”

42Yisa tara tun a kinyama fila nyɔge ka Alla madiya. A ko, “N Fa Alla, ni tɔrɔyɛ kɛ ti ke bɔla n dafɛ fɔ n ba n min a la, ile sako ni kɛ.”

43A segira tun. A ya karan dannu taran, anu bi kinɔge rɔ. Anu ma ke sigila a fɛ.

44A bɔra anu dafɛ tun ka ta Alla madiya tine a kinyama sawa nyɔge ma. A ya kuma kelan wo fɔ tun.

45Wo ban, a segira karan dannu bara. A ko, “Ha bi, wo ye kinɔgɔla ka wo sulen? Wa wo ye lata! Nde, Hadama dan don-tume ara ke hake tiginu senbe kɔrɔ.

46Wa wo lasɔ. Ma ni ta. Min bi n donna n yogenu bolo tɔ, wo ara na. Wo ma a yen?”

47A ye kume wo kun na tume min, Yudasi min bi karan den tan-ni-file tema nun, wo nara. Saraka-masɔla-wenu anubɛ Yahudiya kemɔgenu ya nyama min sɔ, wonu bi a fɛ. Faannu anubɛ gbelekenu bi wonu bolo.

- 48 Ale min bi a donna a yogenu bolo tɔ, wo ara tamasere di nyama ma nun ko, “N ba min sunbu, ale le mɔge wo la wo ye nyinina min ma. Wo ni ale bira!”
- 49 Yudasi-Isakariyati nara tume min, a ya a telen Yisa la kelenna! A ko, “Karan-mɔgɔ, i ni wura.” A ya a sunbu.
- 50 Yisa ya a fɔ a ye ko, “N bɔ, i ye yan min na, wo ke tiriya!” Nba, anu nara ka Yisa bira gben!
- 51 Minnu nara Yisa fe nun, wo kelen ya ala faan sagan a lee rɔ ka saraka-masɔla-kun-tigi-wela yɔɔn tole tɛge a la.
- 52 Yisa ya a fɔ a ye ko, “Ila faan lasegi a gbɛ rɔ bawo min beɛ si faan bi, wonu si faga faan la.
- 53 I ma a lɔn nun ko n si ke ka n Fa Alla keke ko a ni n denbe? Ni n ya wo ma, a si melika-keke-bolon tan-ni-fila lana n ma tiriya!
- 54 Kɔnɔ ni wo mara, min sebene Allata kitabu rɔ, wo si ke bɔla a la kama worɔ?”
- 55 Yisa kumara nyama ye ko, “Fɔ wo ni na faannu anube gbelekenu na n bira tine iko tɔn tinyane le nde la? N ya n sigi Alla Bato Bɔn la tele-wo-tele ka mɔgenu karan, wo ma n bira wulɔn?”
- 56 Kɔnɔ ke beɛ mara alako nebinu ya min sebe Allata kitabu rɔ, wo ni bɔ a la.” Nba, karan dannu beɛ bɔra a fe ka anu buri.
- 57 Minnu ya Yisa bira, wonu tara a la Saraka-Masɔla-Kun-Tigi Kaifasi ware, tɔn-karan-mɔgenu anube kemɔgenu nadenne kan min.
- 58 Pita bilara a fe wula-yan la ha saraka-masɔla-kun-tigi-wela kata burɔ. A donta kata burɔ ka a sigi da-kandannenu fe alako a ni a lɔn ni min bi nala mala.
- 59 Saraka-masɔla-wenu anube kemɔge beɛ ya anu taya ka foninya-sereyenu nyini Yisa kan ma anu si a faga minna ko la.
- 60 Kɔnɔ hali mɔgɔ siyaman nara ka foninyenu fɔ a ma, fen ma taran anu si a faga min na. A laban, mɔgɔ fila sɔra anu yarɔ.
- 61 Anu ko, “Kei ke ko a si ke ka Alla Bato Bɔn wayan ka a sɔ tun tele sawa kɔrɔ.”
- 62 Saraka-masɔla-kun-tigi-we ya a lasɔ ka a fɔ Yisa ye ko, “Anu bara i maburi min ma ke, kuma sa ile bolo?”
- 63 Kɔnɔ Yisa ya a made. Saraka-masɔla-kun-tigi-we kumara a ye tun ko, “N bi i kelila Alla nime tɔge rɔ, ni Allata-Mɔgɔ-Yabone le ile la, Allatalata den kei kɔni, wo fɔ ma ye.”
- 64 Yisa ya a fɔ a ye ko, “Iko i ya a fɔ nya min, a ye wo nya le, yɔ! Kɔnɔ n ni a fɔ wo dama ye ka a dabira bi ma, wo si nde, Hadama dan sigine yen Senbe Beɛ Tigi kɔen nyime rɔ. Wo si n namatɔe yen banda-fin-gbɛ rɔ!”

⁶⁵Saraka-masola-kun-tigi-we ya wo lamɔɛn tumɛ min, a ya ala duruki rafara diminye bolo. A ko, “Tanama-kumɛ le kɛ la! Ma mako sa sereya gberɛkɛ la tun mumɛ! Wo ara ala kuma-yogomenu namɔɛn yan tɔ! Nba, kumɛ dan le wo la!”

⁶⁶Wo miriya ye kama?” Anu ya a yabi ko, “A yilikinɛ le, fɔ ka a faga.”

⁶⁷Nba, anu ya anu nɔgɔ-yi kɛ a yakɔrɛ ma ka a gbesi. Donu ya a dɛ ratii.

⁶⁸Anu ko, “Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ, wɔlɔyiyɛ kɛ ma ye! Min ya i dɛ ratii, wo fɔ ma ye!”

⁶⁹Pita siginɛ kata-burɔ tumɛ min, dunmusu kelen nara a wara. A ko, “Ile fanan bi Yisa Kalili kɛ kɛ fɛ nun.”

⁷⁰Kɔnɔ Pita ya a masɔsɔ anu dama yala. A ya a fɔ a ye ko, “I ye kumala minna ko la, n ma wo lɔn.”

⁷¹Pita wulita ka ta kata-tenbi-bolɔn la. Wɔli-kɛ-dunmusi gberɛ ya a yen. Wo ya a fɔ mɔgenu ye ko, “Kei kɛ ye Yisa Nasarɛti kɛ kɛ fɛ nun, yɔ!”

⁷²Pita ya a masɔsɔ ka a gboro ka a fɔ a ye ko, “Nde ma kei wo lɔn de!”

⁷³A mɛra doni, kei minnu sɔnɛ nyɔ, wonu nara Pita wara. Anu ko, “Wo kelen de ile la, yɔ! Ado i kuma-nya ye wo mayirala feu!”

⁷⁴Nba, Pita ya a gboro. A ko, “Ni n sa tonyɛ le fɔla, alame Alla ni n tɔrɔ! N ma kei wo lɔn mumɛ!” Nba, dondɔn kekera.

⁷⁵Yisa ya min fɔ Pita ye nun, a hɛnkili labirara wo ko ko, “Yanni dondɔn ni keke bi suyi kɛ rɔ, i si a fɔ kinyama sawa ko i ma n lɔn.” A bɔra luyi ma. A dira biribiri!

Matiyu 27

¹Subaga dɛ ma, saraka-masola-we bɛɛ anubɛ Yahudiya kemɔgenu ya anu nyɔgɔn naden ka sɔn Yisa faga koe ma.

²Anu ya a kiri yɔlɔkɛ la ka ta a don Romu kun tigi Pailɛti bolo.

³Yudasi min ya Yisa don anu bolo tɔ, wo ya a yen tumɛ min ko anu bara Yisa yiliki, a nimisara. A ya wodi-gbɛ bi-sawe wo lasɛgi saraka-masola-wenu anubɛ Yahudiya kemɔgenu ma.

⁴A ko, “N bara hake kɛ ka mɔgɔ magbalanɛ ladon wo bolo tɔ. Ado a ye nala fagala!” Anu ya a fɔ a ye ko, “Malela ko sa wo rɔ. Ila koe le wo la!”

⁵Yudasi ya wodi wo fili Alla Bato Bɔn burɔ. A tara. Wo kɔma, a tara a nyɛrɛ dun yili la.

⁶Saraka-masola-wenu ya wodi wo matɔnbɔn. Anu ko, “Yele-wodi le kɛ la. Ni ma ya kɛ sa Alla Bato Bɔn wodi kuma, wo si mala tɔn tinya.”

⁷Anu banta a rabenna tumɛ min, anu ya wodi wo bi ka daga ladannɛla dugi san wo la ka nyɔ ma sundan togon tinɛ la.

- ⁸Wo le ya a to, ha bi, anu bi dugi wo kelela ko, “Yele-Dugi.”
- ⁹Nba, Nēbi Yēremaya ya min fɔ, wo bɔra a la bawo a ko, “Isirela mɔgɛ donu sɔnta ka a san wodi-gbɛ bi-sawɛ min na, anu ya wo bi
- ¹⁰ka daga ladannela dugi san wo la iko Mari ya a fɔ n ye nya min.”
- ¹¹Yisa sɔra Romu kun tigi Pailɛti yakɔrɔ. Wo ya Yisa manyinika ko, “Yahudiyanuna manɛ le ile la, wa?” Yisa ya a yabi ko, “Ɔn, a ye iko i wara a fɔ nya min.”
- ¹²Kɔnɔ saraka-masɔla-wenu anubɛ kɛmɔgɛnu ya a maburi minnu na, a ma fenfen fɔ wonu tɔ.
- ¹³Wo kɔma, Pailɛti ya a fɔ a ye ko, “Anu bi i maburila koe min bɛɛ la, i sa wonu namɔɛna, wa?”
- ¹⁴Kɔnɔ hali dafa, Yisa ma a tɛgɛ. Woletɔ Pailɛti kawara a ma kati!
- ¹⁵Nba, san-bo-san Kanan-Ko-Ladiyɛ kuma, anu si mɔgɔ kelen yabɔ ale kun tigi si min kunka.
- ¹⁶Wo wati ya a taran, mɔgɛ do ye yele la bɛɛ ya min lɔn, a tɔgɔ Yisa Barabasi.
- ¹⁷Nyama ladenta tumɛ min, Pailɛti ya anu manyinika ko, “Wo ye a fɛ n ni yon boloka wo ye, Yisa Barabasi, ka, Yisa anu bi min kelela ko Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ?”
- ¹⁸A ya a lɔn serr, ko Yahudiyanuna kun tiginu bara Yisa don a bolo keliyɛ lela ko la.
- ¹⁹Pailɛti siginɛ kiti-bɔn la tumɛ min, ala musi ya kilayɛ lata a ma ko, “I kana fenfen ma mɔgɔ magbalanɛ wo la bawo n tɔrɔta nna kiyo rɔ suyi tenbine kɛ rɔ ala ko la kati!”
- ²⁰Saraka-masɔla-wenu anubɛ kɛmɔgɛnu ya a lagbɛleya nyama kuma ko anu ni Pailɛti manyinika Barabasi boloka koe ma ka ale Yisa faga.
- ²¹Nba, kun tigi Pailɛti ya anu manyinika ko, “Wo ye a fɛ, n ni yon boloka wo ye mɔgɔ file kɛnu tɔ?” Anu ya a yabi ko, “Barabasi!”
- ²²Pailɛti ya anu manyinika ko, “Anu bi Yisa min kelela Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ, wo ye a fɛ n ni nfen ma wo la worɔ?” Anu dama ya sɔnkɔ layɛle ko, “A gbangban kɔlɔma ma!”
- ²³Kɔnɔ Pailɛti ya anu manyinika ko, “A ya ko-yogomɛ nyamintan kɛ?” Anu sɔnkɔra ha ka a dan natenbi ko, “A gbangban kɔlɔma ma!”
- ²⁴Pailɛti ya a yen tumɛ min ko a ti nɔ-ko sɔrɔn anu ma, ado sɔnkɔ-sɔnkɛ ye nala bɔla a rɔ le, a ya yi bi ka a bole laku nyama yala. A ko, “Ndeta sa kei kɛ faga koe rɔ! Wota kɛwɔli le wo la!”
- ²⁵Nyama bɛɛ ya a fɔ a ye tun ko, “A faga-ko-tɔrɛ ni to male anubɛ mala dannu kuma!”
- ²⁶Ale Pailɛti ya Barabasi boloka. A ya a ma, anu ya Yisa gbesi ka a don anu bolo a gbangban koe la kɔlɔma ma.

- 27 Nba, Pailetila kele dannu ya Yisa bi ka ta a la ala bon la. Anu dama ya a lafoo.
- 28 Anu ya a mawuran ka duruku-yan-wulenme don a kan na.
- 29 Anu ya wone ma mansaya-fule la ka wo sigi a kunye la ka koloma don a bolo nyime ro. Wo koma, anu ya anu nyenkin a kororo a mayelen koe la. Anu ko, "Yahudiyana manse, alame i mera!"
- 30 Anu ya anu nogo-yi ke a ma. Anu ya koloma wo bi a bolo ka a gbesi a kunye ro.
- 31 Anu banta a mayelenna tume min, anu ya duruku-yan wo bo a kan na ka a nyereta fanenu don a ma tun. Anu tara a la a gbangban tine koloma ma.
- 32 Anu bi tala tume min, anu benta kei do la ka bo Sairini soe buroro min toge Saimon. Anu ya a forose ka Yisala faga-koloma bi.
- 33 Anu nara ke kan tine do min toge Kalakata min kore le ko, "Kun Kole ye kan min."
- 34 Gbee min yabasanne fen kunayane la min si a ma, a ti dume lon bereke, anu ya wo di Yisa ma ko a ni a min. Kono a ya a mafelen a nagan la tume min, a ma son a min koe ma.
- 35 Anu ya a gbangban koloma ma. Wo koma, anu ya koron lake ala durukinu tatala koe ma anu nyogon tema.
- 36 Wo koma, anu sigira a kandan tine.
- 37 Mogenu ya a maburi minna ko la, anu ya wo sebe ka a sa a kunye kuma. A ko, "Yahudiyana Mansa Yisa le ke la."
- 38 Mogo fila min kenena buila mogenu ma, anu ya wonu gbangban kolomanu ma Yisa fe, kelen a bolo nyime ro, kelen a bolo maran ro.
- 39 Mogo tenbimatoenu ya anu kunye radon Yisa ma ka a lafeya.
- 40 Anu ko, "Ile. I ko i si Alla Bato Bon wayan ka a so tun tele sawa kororo! Ni Allatalata dan le ile la, i nyere lakisi. Yigi ka bo koloma ma gbe!"
- 41 Saraka-masola-wenu anube ton-karan-mogenu anube kemogenu fanan ya a mayelen wo nya le.
- 42 Anu ko, "A ya mogenu kisi kono a ti ke a nyere lakisila! Ni Isirelata manse le ale la, a ni yigi ka bo koloma ma kaka, ma si denkeninya a ma!"
- 43 A lara Allatala la. A ko Allala dan le ale la. Nba, ma ni a mafelen, ni a soge ye Alla la ka a lakisi!"
- 44 Hali bui-ma-kele minnu gbangbanta kolomanu ma a fe, wonu fanan ya a lafeya wo nya na le.
- 45 Tele latelan, pinpi burunta nyamane wo bee kuma ha hawa sawa.

- 46Tele makime wati, Yisa gbele-gbelenta. A ko, “Ilaya, Ilaya, lama sabakatani?” Wo kore le, “Nta Alla, nta Alla, i wara n boloka nfenna?”
- 47Moge donu sone nyo, wonu ya a kan lamoen. Anu ko, “A ye Nebi Ilaya le rakele tine wo la!”
- 48Mogo kelen ya a buri tiriya ka sefuna-fuyi bi ka a layigi gbæ kunayane ro. Wo koma, a ya a dun koloma kunye la ka a ma ko Yisa ni a min a la.
- 49Kono donu ko, “A makoni, ma ni a yen ni Nebi Ilaya si a lakisi!”
- 50Yisa ya a kan labo tun bereke, ka a niyi laban lafe.
- 51Nba, yorolan min dunne Alla Bato Bon tema, wo farata fila la ka a dabira a kuma ha a koro. Dugi yereyarenta ha kurinu tatiira.
- 52Kanbenu nakara. Allala moge minnu bara faga folo nun, wonu siyaman wulita ka niyi lafe tun.
- 53Anu bora kanbenu to. Ado Yisa wulita ka bo furinu tema tume min, anu tara so-senime ro Yerusalem, mogo siyaman ya anu yen kan min.
- 54Kele-den-kun-tigi anube ala kele dan minnu bi Yisa kandanna, wonu ya dugu-yereyeran yen tume min, anube koe min bæ kera, anu kumakora kati! Anu ko, “Alla nyereta dan le ke la nun serr!”
- 55Musu siyame minnu bilara Yisa fe a denben koe ro ka bo Kalili, wonu bi nyo nun. Anu sora wula-yan la ka a mafelen.
- 56Mariyama Magadala ke ye wonu tema anube Mariyama, Yemesi anube Yusufu na koni, anube Sebedila dannu, wonu na.
- 57Wure kera tume min, nonfulu-tigi do nara ka bo Arimatiya soe buru. A toge Yusufu. Yisala karan dan le wo fanan na.
- 58A tara Pailati wara ko anu ni Yisa furi don a bolo. Pailati ya a fo ko anu ni Yisa furi don ale Yusufu bolo.
- 59Nba, Yusufu ya a bi ka a kasanke linen kura kure la.
- 60Anu ya a sa ale Yusufu kanbe ro min sinne fare ro. Wo koma, a ya kuru-belebele makuru-kurun ka a sa kanbe-de la. A tara.
- 61Mariyama Magadala ke anube Mariyama doi sigine nyo. Anu ye benne kanbe ma.
- 62Sulen-Tele wo ma, saraka-masola-wenu anube Farisinu tara Pailati wara.
- 63Anu ko, “N fa, foninya-fole wo ya min fo wo tume a kende, ma henkili tone wo ko. A ko tele sawa wa tenbi tume min, a si wuli tun ka bo furinu tema.

⁶⁴Nba, i ni a fɔ ko anu ni kanbe wo kandan gben, ha a tele sawa nyɔge. Woletɔ ala karan dannu ti ke tala ka a furi kankan. Ni anu ya wo ma, anu si a fɔ ko, ‘A ara wuli ka bɔ furinu tema.’ Ado foninya laban ke si yogoya ka tenbi a folote la worɔ.”

⁶⁵Pailleti ya a fɔ anu ye ko, “Wo ni a kandannenu bi. Anu ni a kandan anu se-koe-bee la.”

⁶⁶Woletɔ anu tara ka kanbe latogon a kin na ka mandan sa fare wo ma. Anu ya a kandannenu to nyɔ.

Matiyu 28

¹Sulen-Tele kɔma, yanni bande ni ka Lɛherɛ ma, Mariyama Magadala ke anube Mariyama doi tara kanba mafelen tine.

²Tiriyante wo rɔ, dugi yereyerenta bereke! Marita melika yigira ka bɔ Arinyeni tɔ. Melika wo ya kuri makuru-kurun ka bɔ kanbe de la ka a sigi a kuma.

³A mafelen-nya mani de iko banda-nyin-masɔge. Ala kurenu gbene iko begi-gbe.

⁴Nyɔ-kandannenu kilanta kati ka yereyeren. Anu mara iko mɔgo faganenu.

⁵Melika wo kumara musi wonu ye. A ko, “Wo kana kilan. N ya a lon ko wo ye Yisa le nyinina min gbangbanta koloma ma nun.

⁶A sa yan. A ara wuli iko a ya a fɔ nya min. Wo na a sa tine mafelen.

⁷Nba, wo ta tiriya ka a fɔ ala karan dannu ye ko, ‘A ara wuli ka bɔ furinu tema. A ye tala Kalili wo yarɔ. Wo si a yen nyɔ!’ N bara min fɔ wo ye, wa wo henkili to wo ko.”

⁸Woletɔ anu bɔra kanbe dafe tiriya kilan anube sewe bolo. Anu burimatɔe tara a fɔ ala karan dannu ye.

⁹Tiriyante wo rɔ, Yisa ya anu naben kile la. A ko, “Yisi-kime ni to wo fe.” Anu ya a kian bira a bato koe la.

¹⁰Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wo kana kilan. Wo ta a fɔ nna mɔgenu ye ko anu ni ta Kalili anu si n yen nyɔ.”

¹¹Musinu tara tume min, kele dan minnu bi kanbe kandanna, wonu segira soe burɔ. Koe min bee kera, anu ya anu dantege saraka-masɔla-wenu ye.

¹²Saraka-masɔla-wenu anube kemɔgenu ya anu nyɔgon naden. Anu ya wodi-ba di kele dannu ma.

¹³Anu ko, “Wo ni a fɔ ko wo ye kinɔge rɔ tume min, ala karan dannu nara suyi rɔ ka a furi kankan.

¹⁴Nba, ni kun tigi Pailleti ya wo lamɔen, ma si a madiya, hali wo ma hon fenfenna ko la.”

15Kandannenu ya wodi wo bi. Anu ya a ma iko a fɔra anu ye nya min. Ha bi, kume wo nyensenne Yahudiyanu tema.

16Yisa ya a fɔ ala karan den tan-ni-kelan ye ko anu ni ta kɔnke do kuma Kalili sigison rɔ.

17Anu ya a yen tume min, anu ya a bato kɔnɔ hali wo, sike ye anu tɔ.

18Yisa nara sɔ anu tema. A ko, “Senbe bee ara di n ma san kole rɔ anube dugu kole kuma.

19Nba, wo ni ta mɔge bee wara ka anu ma nna karan dannu na. Wo ni anu batasi Fa Alla anube ala dan anube ale Ni Senime tɔgɔ rɔ.

20N bara anu karan koe min bee la, wo ni anu karan ko anu ni koe wo bee bira. Ado wo ni wo henkili to ke ko! N si to wo fe tume bee ha wati-laban.”

Maraka

Maraka 1

- ¹Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔneta kibara-nyime le ke la, Allatalata dan kɔni.
- ²A dabirara iko Nɛbi Aiseya ya Allala kume latenbi nya min ko, “Nta kilaye le ke la, n bi min natala i yarɔ ka kile laka i ye.
- ³Mɔgɛ do gbele-gbelen kan ye bɔla wule rɔ ko, ‘Bɛɛ ni kile laka Mari ye. Anu ni kila late lenne ladan a ye!’ “
- ⁴Woletɔ Yɔni tara wula-da-rakolɔn rɔ mɔgenu batasi tine. A ye kawandili bɔla ko, “Wo ni sɔn batasi koe ma ka a yira ko wo ara wo kan-kɔ sɔ wola hakenu na. Ni wo ya wo ma, Alla si wo makoto wola hakenu na.”
- ⁵Mɔgɛ min bɛɛ ye Yudiya nyamane rɔ anube Yerusalem soe burɔ, wonu tara anu tole masɔ Yɔnila kume la. Anu ban anu sɔla anuna hakenu na nkekuna, a ya anu batasi Yorodan bɛ rɔ.
- ⁶Duruki min nadanne nyomo-siyi la, Yɔni ya wo don a kan na ka a butɛ kiri sogo-gbole la. A taranta kondɔnnu anube liyi dɔnna nun.
- ⁷A ya a fɔ mɔgɛ wonu ye ko, “Mɔgɛ do ye nala n kɔma min senbe kolo nte ko. N ma ben defan, hali ka ala sanbare fulen a kian rɔ.
- ⁸N bi batasili kela yi la kɔnɔ ale le si wo batasi Allata Ni Senime la.”
- ⁹A ma mɛ wo kɔma, Yisa nara ka bɔ Nasareti soe burɔ Kalili sigisɔn rɔ. A ke nyɔ, Yɔni ya a batasi Yorodan bɛ rɔ.
- ¹⁰A bɔra yi rɔ nkekuna, Yisa ya Arinyene lakane yen san kole rɔ. Allala Ni Senime yigira a kuma iko kangbɔɛ.
- ¹¹Kuman kan bɔra Arinyeni tɔ ko, “N diyana-dan le ile la. I wara n hene feu!”
- ¹²A ma mɛ wo kɔma, Allata Ni Senime tara a la wula-da-rakolɔn rɔ.
- ¹³A tora nyɔ tele bi-nani kɔrɔ. Setane ya a kɔrɔbɔ wati wo mume bɛɛ kɔrɔ. Sogoferemenu fanan taranta nyɔ kɔnɔ melikanu nara a fe-bira tine.
- ¹⁴Anu ya Yɔni ladon yele la tume min, Yisa tara Kalili sigisɔn rɔ alako a ni Allala kibara-nyime kawandili bɔ nyɔ rɔ.
- ¹⁵A ko, “A wati-berebere le ke la. Allala mansaye ara gberɛn! Wa wo kan-kɔ sɔ wola hakenu na ka la Allata kibara-nyime la fasai!”
- ¹⁶Yisa ye tagamana Kalili dale dafe tume min, a ya yege-birala mɔgɔ fila yen, Saimon anube a na kelen nyɔge Anduru. Anu bi yege birala yale la bawo anu denuta wɔle le wo la.

- 17**Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wo na bila n fe. N si wo madegen mɔgɔ-nyini-nya la Alla ye iko mɔge si yegenu nyini nya min ka anu bira.”
- 18**Anu ya anuna yalenu boloka kelenna ka bila a fe.
- 19**Anu te doni, Yisa ya na-kelen-nyɔgɔma fila yen tun, Yemesi anube Yɔni, Sebedila dannu kɔni. Anu bi anuna kulɔn rɔ anuna yalenu taben tine.
- 20**Yisa ya anu yen nkekuna, tiriyante wo rɔ, a ya wonu fanan kele. Anu ya anu fa Sebedi to kulɔn rɔ, anube ata wɔli kelenu. Anu fanan bilara Yisa fe.
- 21**Anu tara ke Kapereniyam soe burɔ. Anuta Sulen-Tele kera nkekuna, Yisa donta Yahudiyana dina-bɔn la ka mɔgenu karan dabira.
- 22**Min bee ya ala karan lamɔen, wonu kawara ala karan ma. A ma anu karan iko tɔn-karan-mɔgenu bawo senbe ye ala karan rɔ!
- 23**Nyina-yogome ye kei min fe, tiriyante wo rɔ, wo nara Yahudiyana dina-bɔn la. A wulita gbele-gbelenna.
- 24**A ko, “Yisa, Nasareti ke, i ye nyinina nfen ma ma bolo? I wara na ma halaki koe la, wa? Ma ya ile lɔn. Allata mɔgɔ-senime le ile la!”
- 25**Yisa ya a fɔ nyine wo ye ko, “A sigi-a-la don! Bɔ kei ke fe kelenna!”
- 26**Nyina-yogome ya kei wo layereyerɛn bereke! A bɔra kei wo fe wɔrɔndɔ-kan la a bolo!
- 27**Mɔge bee kawara ha anu ya a fɔ anu nyɔgɔn ye ko, “Nfen bi ke la? Karan kure do le, wa? Senbe ye kei ke bolo hali ka kuma nyina-yogomenu ma, anu ni ala kume bira.”
- 28**Wo le ya a ma, Yisa mankan nyensenta Kalili sigisɔn wo bee rɔ tiriya!
- 29**Anu bɔe Yahudiyana dina-bɔn la, anu tara Saimon anube Anduru ware kelenna! Yemesi anube Yɔni bilara anu fe.
- 30**A ya Saimon biran-musi ferema-kaliyane sane taran nyɔ. Yisa kera nkekuna, anu ya musi wola ko fɔ a ye.
- 31**Yisa tara musi wo wara. A ya musi wo bole bira tume min, ferema-kaliye ya a boloka kelenna! A ya a denbe a lasɔla ka wɔli-ke dabira anu ye.
- 32**Wura de la tele yigi kɔme, mɔgenu nara kirayato su bee anube nyinatoenu na Yisa wara.
- 33**So-burɔ-mɔge bee ya anu naden Saimonna bonda-de wo la.
- 34**Min beesi kire, a ya wonuna kiraya su bee dandan ka nyina siyaman gben mɔgenu fe. A ma sɔn nyinenu ni kuma hali doni bawo wonu ya ale Yisa lɔn.
- 35**Wo banda ke, subaga de ma, Yisa tara soe kɔma a dan na Alla matara tine.
- 36**Saimon anube a bɔnu tara Yisa nyini tine.

³⁷Anu ya a yen tumɛ min, anu ko, “Mɔgɛ bɛɛ ye i yen koe rɔ.”

³⁸Kɔnɔ Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Ma ni ta soe donu tɔ. A fɛrɛ sa fɔ n ni kibara-nyime lake wonu fanan ma bawo n nara wo lela ko la.”

³⁹Woletɔ a tara Kalili sigisɔn bɛɛ rɔ. A ya kawandili bɔ Yahudiyana dina-bɔnnu na ka nyinɛnu gben mɔgenu fɛ.

⁴⁰Ferɛma-kirayatɔe do nara a nyenkin Yisa kin kɔrɔ a madiya tine a denben koe la. A ko, “Ni i ye a fɛ ka n nakendɛya, n ya a lɔn ko wo senbɛ ye ile bolo ka n nakendɛya.”

⁴¹Yisa kinikinita a ma. A ya a bole sa a kuma. A ya a fɔ a ye ko, “N bara sɔn i lakendɛya-koe ma.”

⁴²Kirayɛ wo banta kei wo fɛrɛ ma kelenna! A kendɛyara feu!

⁴³Yanni Yisa ni a lata a wara, a ya a gbɛlɛya kei wo ye ka a fɔ ko,

⁴⁴“I kana kɛ fɔ mɔgɔ wo mɔgɔ ye de! Ta saraka masɔlɛ wara tiriya, a ni i mafelen. Nɛbi Musa ya sarakɛ minna ko fɔ, i ni wo bɔ ka a yira mɔgɛ bɛɛ la ko i wara kendɛya.”

⁴⁵Kɔnɔ kei wo tara kan tine bɛɛ rɔ koe kɛ lawanka tine mɔgenu tema. A tora a fɔla ha Yisa ma ke donna so-wo-so burɔ gbɛ rɔ, fɔ ka to a dan na. Kɔnɔ hali wo, mɔgenu tora nala a wara ka bɔ kan tine bɛɛ rɔ.

Maraka 2

¹Tele dande kɔma, Yisa segira Kapereniyam soe burɔ. Kumɛ wo nyensenta ko a ara a ko segi a warɛ.

²Mɔgɔ siyaman nara anu nyɔgɔn fɛ ha sɔ tina woo ma to hali bonda-dɛ la. Yisa ye Allala kumɛ kawandili bɔla anu ye tumɛ min,

³kei min solomonyanu-fagane a la, mɔgɔ nani nara wo la sanyili rɔ.

⁴Kɔnɔ anu ma ke kile sɔrɔnna nyama bolo ka a ladon bɔn la. Woletɔ anu yɛlɛta a la bɔn kuma ka woe sɔgɔ alako anu si a layigi nya min sanyili rɔ mɔgenu tema Yisa yakɔrɔ. Anu ya woe wo sɔgɔ tumɛ min, anu ya kirayatɔe wo layigi Yisa kɔrɔ sanyili rɔ.

⁵Yisa ya anuna denkeninya-wɛ yen tumɛ min, a ya a fɔ kirayatɔe wo ye ko, “N bɔ, i hakenu ma ara koto.”

⁶Tɔn-karan-mɔgɛ minnu sigine nyɔ, wonu ya anu miri ko,

⁷“Yon bi kei kɛ la min bi Alla lafeyala? Mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke hake makotola fɔ Alla kelen pe!”

⁸Yisa ya anu miriyanu lɔn nkɛkuna, a ya a fɔ anu ye ko, “Wo ye wo mirila wo nya na kama?”

⁹Ka a fɔ kirayatoe wo ye ko a hakenu ma ara koto anube ka a fɔ ko a ni a laso ka ala sanyili bi ka tagama, nyamintan fɔe gbele?

¹⁰N si a yira wo la ke ro ko senbe ye nde, Hadama dan bolo dugu kole ke kuma ka hake makoto.” Wo koma, kei min solomonyanu-fagane a la, a ya a fɔ wo ye ko,

¹¹“I laso. I ni ila sanyili bi. Segi i ware bon la!”

¹²Kei wo ya a laso kelenna ka ala sanyili lamoromorɔ. A ya a bo anu dama yala. Anu dama kawara bereke, ka Alla tanto. Anu ko, “Ma ma ke nyogon yen be!”

¹³Yisa segira Kalili dale dala tume min, mogɔ siyaman nara a wara. Yisa ya anu karan dabira.

¹⁴A tamatoe, a ya duti-makelele yen, wo toge Lifayi, Alafala dan. A sigine ala woli ke tine. Yisa ya a fɔ a ye ko, “Bila n fe.” Lifayi ya a laso ka bila a fe.

¹⁵Wo koma, Yisa ye fen don la Lifayila bon la tume min, duti-makelelenu anube hake tigi siyaman nara ka sigi ale anube ala karan dannu fe nyɔ.

¹⁶Farisi minnu bi ton-karan-mogoye la, wo donu ya Yisa yen fen don la hake tiginu anube duti-makelelenu fe tume min, anu ya ala karan dannu manyinika ko, “Nfenna Yisa ye fen don la duti-makelelenu anube hake tiginu fe?”

¹⁷Yisa ya anu kan lamoen min ke, a ya a fɔ anu ye ko, “Minnu kende, wonu mako sa besi-bole la fɔ minnu kire. Ado n ma na mogɔ-telemnenu kele tine fɔ hake tiginu alako wonu ni bila n fe.”

¹⁸Lunye do, Yoni-Batasi-Kelela karan dannu anube Farisinu bi sun-don kun na nun. Moge donu nara Yisa wara ka a manyinika ko, “Nfenna Yoni-Batasi-Kelela karan dannu anube Farisinuna karan dannu bi sunye donna konɔ itenu ti sunye don?”

¹⁹Yisa ya anu yabi ko, “A ye wo burɔ ko moge minnu bi konyo-masoe ro, fananta konyo-kura-tigi ye anu fe, wonu si konko? Wo ti ke mala ni! Fananta konyo-kura-tigi ye anu fe, anu ti sunye don.

²⁰Konɔ a wati wa ke, anu ba konyo-tigi wo bi anu tema tume min, anu si sunye don worɔ.

²¹“Moge ti kura-kundu-kure bi ka duruku kore labetere wo la bawo a kure wo ra si don ka duruku kore wo rafara ka tenbi a fole la.

²²Mogɔ ti ke baan lamarala gbolo-boro-kore ro. Ni a ya wo ma, a wa kanfa, a si gbolo-boro-kore wo rafara. Baan wo si bon. Gbolo-bore fanan si tinya. Konɔ baan la ni mara gbolo-boro-kure ro.”

²³Yisa anube ala karan dannu tenbira sene do ro Sulen-Tele ma. Ala karan dannu ya fui-fan-gbesi dabira ka a togotogon anu bolo to ka a kole don.

²⁴Woletɔ Farisinu ya a fɔ Yisa ye ko, “A mafelen ila karan dannu bi min mala ke la Sulen-Tele ma. Anu bi mala ton tinyana wo la!”

²⁵Yisa ya anu yabi ko, “Mansa Dawuda ya min ke wo tume konke ye anube ala keminenu na, wo ma wo karan be, wa?”

²⁶A donta Allala bon la. Biredi min dantegene Alla ma, anube ala keminenu ya wo don, hali anu bi ton tinyana wo don tine. A ya ke ma wo tume Abiyatari ye sarakamaso-kun-tigiye la. Ado saraka masolenu denu doron kaken ka biredi wo don nun.”

²⁷Yisa ko, “Sulen-Tele ladanta mogo ye. Mogo ma dan Sulen-Telela ko la.

²⁸Ado nde, Hadama dan le Mariye la Sulen-Tele kun na.”

Maraka 3

¹Wo koma, Yisa segira Yahudiyanuna dina-bon la. Kei do ye nyo, a bole fagane a la.

²Moge donu fanan bi nyo minnu bi a fe ka Yisa maburi ton tinyana. Woletu anu ya anu ye ben a ma, ni a si kei wo lakendeya Sulen-Tele ma.

³Yisa ya a fo kei bolo fagane ye ko, “Na, i so moge bee yala yan.”

⁴Wo koma, a ya mogenu manyinika ko, “Mala ton ko kama? Ma ni nfen ma Sulen-Tele ma, ma ni mogo denbe, ka, ma ni mogo toro? Ma ni mogo niyi lakanan, ka, ma ni a halaki?” Konu anu ya a sigi-a-la don!

⁵Yisa ya anu dama mafelen. A diminyara anu ma konu a kinikinita anu ma fanan anuna yisi-gbeleyela ko la. A ya a fo kei wo ye ko, “I ni i bole rasagan.” A ya a bole rasagan nkekuna, a kendeyara kelenna!

⁶Tiriyante wo ro, Farisinu anube Mansa Herodila bila-fe-moge donu tara anu kun nayigi alako anu si Yisa faga-koe raben nya min.

⁷Yisa anube ala karan dannu tara Kalili dale dafe. Nyama-belebele bilara a fe. Wonu bora Kalili sigison ro anube Yudiya nyamane ro

⁸anube Yerusalem soe buru anube Aidumeya nyamane ro. Donu bora Yorodan be kogoma anube so-mese minnu bi Taya anube Saidonla foole ro. Yisa ya koe minnu ke nun, nyama-belebele wonu ya wo lamoen min ke, anu nara a wara.

⁹Nyama wo siya min ke, Yisa ya a fo ala karan dannu ye ko anu ni kulon raben a ye. A ya wo ma alako mogenu kana a ragberen.

¹⁰A ara mogo siyaman nakendeya nun min ke, kirayatoe bee tora anu nyogon matuntunna alako anu si anu bole tugu a la nya min.

¹¹Nba, nyina-yogomenu bi moge minnu fe, wonu ba Yisa yen tuma-wo-tuma, anu si bui a koru ka gbele-gbelen ko, “Allala dan le ile la!”

¹²Yisa ya a fo nyina-yogomenu ye a sebe-kuna-we la ko anu kana a wara-koe fo.

¹³Lunye do, Yisa yeleta konke do kuma tume min, a ye nyinina moge minnu ma, a ya wonu kele a wara. Anu nara tume min,

- 14a ya mɔgɔ tan-ni-fila yabɔ anu tɔ ka anu ma kilayenu na. A ya a fɔ anu ye ko, “N bara wo yabɔ alako wo si to n fɛ nya min. N si wo lata fanan ka kawandili bɔ mɔgenu ye.
- 15Ado wo si senbɛ sɔrɔn ka nyinenu gben mɔgenu fɛ.”
- 16A ya mɔgɔ tan-ni-file minnu yabɔ, wonu denu denu bi kɛnu na, Saimon wo (Yisa ya min kele fanan ko Pita),
- 17anubɛ Sɛbedila dannu Yemesi anubɛ Yɔni wo (Yisa ya minnu kele fanan ko, “San gbalamela dannu”),
- 18Anduru wo, Filipi wo, Batalamiyu wo, Matiyu wo, Tamasi wo, Alifala den Yemesi wo, Tadiyasi wo, Saimon wo (min si kɛlɛ ke ata nyamanɛla ko la)
- 19anubɛ Yudasi-Isakariyati min ya Yisa don a yogenu bolo tɔ.
- 20Wo kɔma, Yisa tara a yiye la. Nyama-belebele ya anu naden tun ha Yisa anubɛ ala karan dannu ma fɛrɛ sɔrɔn hali ka fen dɔn.
- 21Ala mɔgenu ya wo lamɔn tumɛ min, anu tara a bi tine bawo anu miri ko a ara yuwaya!
- 22Tɔn-karan-mɔgɛ minnu nara ka bɔ Yerusalem, wonu bi a fɔla ko, “Biyɛsiba min bi nyina-kun-tigiye la, wo le ye Yisa fɛ!” Donu ko, “Setanɛ min bi nyina-manse la, wo le ara nyina-gben-senbɛ di a ma.”
- 23Yisa ya mɔgenu kele a wara ka tili kɛ tɛgɛ anu ye. A ko, “Setanɛ si ke Setanɛ gbenna, wa?”
- 24Ni mɔgenu bi anu nyɔgɔn kɛlɛla nyamanɛ woo rɔ, wo nyamanɛ ti mɛ.
- 25Ni kɛlɛ donta denbayɛ min tema, denbayɛ wo ti mɛ nyensɛnna.
- 26Woletɔ ni Setanɛ ya Setanɛ kɛlɛ, ala mansayɛ si mɛ kama? A si tinya ka ban.
- 27“Mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke senbɛ-tigila bɔn tinyana ka a bolo-fannu bi fɔ ni a ya senbɛ-tigi wo kiri fɔlɔn. Wo kɔma, a ni bon-burɔ-fannu bi.
- 28“Wa wo henkili to kɛ ko! Mɔgenu bi hake min bɛɛ kɛla anubɛ anu bi kuma-yogomɛ min bɛɛ fɔla, anu ma si koto wo bɛɛ la.
- 29Kɔnɔ mɔgɔ wo mɔgɔ min bi kuma-yogomɛ fɔla Allala Ni Senimɛ ma, a ma ti koto bi, a ma ti koto habadan!”
- 30Yisa ya kɛ fɔ bawo mɔgɛ donu ko, “Nyina-yogomɛ le ye a fɛ.”
- 31Yisa na anubɛ a dɔgenu nara. Anu sɔnɛ tora luyi ma. Anu ya mɔgɛ do sɔ a kele tine.
- 32Yisa lafoonɛ nyama la. Anu ya a fɔ a ye ko, “I na anubɛ i dɔgenu bi luyi ma. Anu bi i yen-koe rɔ.”
- 33Yisa ya anu yabi ko, “N na ye yon na? N dɔgenu bi yonnu na?”

³⁴Minnu sigine a dafe, a ya wonu mafelen. A ko, “N na anube n dogenu denu bi kenu na!

³⁵Minnu bi Alla diyana koe kela, n na kelen nyoge anube n na le wonu na.”

Maraka 4

¹Wo koma, Yisa ya dogenu-karan dabira Kalili dale dafe tun. Nyama min kinkinta a la, wo siya min ke, a donta kulon ro ka a mayigi nyo. Kulon wo sigine yi kuma, nyama sone yi konkon la.

²A ya ko siyaman fo anu ye tilinu to. A ko,

³“Wo ni wo tole maso! Kei do tara ala sene ro sugu fui tine.

⁴A ye sugi fuila sene ro tume min, do buira kila kole la. Konanu nara wonu don tine.

⁵Do buira fara-gbaran ma, bonke ma siya kan min. A ferenta tiriya bawo bonke ma siya nyo.

⁶Tele bora tume min, a mafosora ka gbala bawo a suli ma yigi dugi ro bereke!

⁷Sugi do buira wonenu tema. Anube wonenu yeleta anu nyogon fe konon to-a-la, wonenu ya a don. Woletu fen ma gbo.

⁸Konon do buira dugu lamone ro. A ferenta ka a kole don, do kolo bi-sawa, do bi-woro, do keme.”

⁹Yisa ko, “Nba, ni min si ko nya-yen, a ni a tole maso wo la!”

¹⁰Yisa ye a dan na tume min, minnu ya ala karan lamoen, wonube ala karan den tanni-filenu nara a wara ka a manyinika ko a ni tili wo faranfasi anu ye.

¹¹Yisa ya a fo anu ye ko, “Allala mansaye gbundu-ko-henkilimaye dira wole ma. Konon n si a fo doinu ye tilinu to.

¹²Woletu (iko a sebene Allata kitabu ro nya min), ‘Anu si to fan yenna konon anu ti a ragbe. Anu si to anu tole masola konon anu ti a nya-yen. Bawo ni anu ya ko ragbe ka a nya-yen, anu si yelema Alla wara la. A si anu makoto woro.’ “

¹³Wo koma, Yisa ya anu manyinika, a ko, “Ni wo ma tili ke nya-yen, wo si ke tili doinu nya-yenna kama?

¹⁴Sugu-fuile ye Allala kume fuila.

¹⁵Moge donu mane iko sugi minnu si bui kila kole la. Moge wonu si a lamoen konon anu ba a lamoen nya min wo, Setane si na woro ka wo foron anu yisi ro.

¹⁶Sugi min fuira fara-gbaran ma, wo mani de iko moge minnu bi kume lamoenna ado anu si a bira sewe la tiriya!

- 17Kɔnɔ a ma don anu yisi rɔ bereke! A ti me lefan. Nba, tɔrɔye anube gbeleye wa na tume min, a si a boloka tiriya kume wola ko la!
- 18Sugi min buira wonenu tema, wo mani de iko mɔge min bi kume lamɔenna
- 19kɔnɔ duninya hɔn-koe anube nonfulu-keni anube nata su bee ya a ma, kume wo fagara a yisi rɔ feu! A ti gbɔ hali!
- 20Sugi min buira dugu lamone rɔ, wo mani de iko mɔge min bi kume lamɔenna. A si kume lamɔen ka a bira. A si gbɔ, do bi-sawa, do bi-wɔrɔ, do keme.”
- 21Yisa tora kumala. A ko, “Mɔgɔ wo mɔgɔ ti lenpu lamalan ka bɔnku-dage burun a kun na. A ti lenpu ladon sa-fan kɔrɔ fanan. Kɔnɔ a si a sigi a sigi-fan kuma.
- 22Ko-dogonne bee si bɔ gbe rɔ. Koe min bee yamatogonne, wonu yama si ka.
- 23Nba, ni min si ko nya-yen, a ni a tole masɔ!”
- 24A ya a fɔ anu ye fanan ko, “Wo ni a ma wo ferema worɔ ko-lamɔen tine. Wo ye fan sumanna doinu ye nya min, Alla si a suma wole fanan ye wo nya na le. Ado wote si gbeleya anute ko.
- 25Kɔnɔ fen bi min bolo, Alla si do sa wo kuma. Kɔnɔ fen kende sa min bolo, a yili ye fen ne min ma, Alla si wo bɔ a bolo.”
- 26Yisa ya a fɔ anu ye tun ko, “Allala mansaye mani de iko kei min ya sugi fui ala sene rɔ.
- 27Fui-fannu si ferɛn ka sabati su-ni-tele, hali fui-fen-tigi wo ye kinɔgɔla, ni wo ma, a ye wɔlila. A si to wo mala hali fui-fen-tigi ti a sabati-nya lɔn.
- 28Dugi nyere le ye a mala, ki-fan ni sabati ka gbɔ. A yanbe si nɔrɔn, wo kɔma, a tɔnsɔn si bɔ a rɔ, wo kɔma, a si mɔ.
- 29A wa mɔ, seni-tigi si na a tege wɔrɔte la.”
- 30Yisa ya a fɔ tun ko, “Ma si Allala mansaye sankanfen ma? N ni tili do tege wo ye min si a faranfasi.
- 31Nba, Allala mansaye mane iko kende kole min dɔgɔyane fui-fan kolenu tema duninya rɔ. Ni mɔge ya a fui,
- 32a si koloya ka tenbi fui-fan bee la. A tɔnsɔn si koloya. Wo kɔma, konanu si na anu nyagannu kiri a la.”
- 33Yisa ya kawandili bɔ mɔgenu ye ka tili ke su siyaman tege anu ye. Woletɔ anu si ke min nya-yenna, a ya anu karan wo la.
- 34A ya kawandili min bee bɔ anu ye, a ya tili le tege wo bee bɔ tine. Kɔnɔ anube ala karan dannu bi anu dan na tume min, a si wo bee faranfasi anu ye.
- 35Wure wo la, Yisa ya a fɔ ala karan dannu ye ko, “Ma tenbi wona dale kɔgɔma.”

³⁶Anu ya nyama boloka. Yisa sigine kulon min to, karan dannu donta kulun kelan wo ro. Kulon donu fanan bi nyo nun a fe.

³⁷Fon-belebele bora. Nba, yi ye lunku-lankana a ro kulon kun na. A tora doni, kulon la ni fa yi la.

³⁸Yisa ye kinogo-belebele ro kulon buru a koma kile la! A kunye sane kun-koro-se kuma. Karan dannu ya a lakunden. Anu ko, "Karan-mogo, ma niyi boro sa i ye, wa?"

³⁹Yisa kundenta. A ya a fo ko, "Fonyo ma ni kima don!" A sigira a la don! Fonyo ma tugu tun.

⁴⁰Wo koma, Yisa ya a fo anu ye ko, "Nfenna wo kilanne? Denkeninya sa wo bolo, wa?"

⁴¹Kono anu kun makora kati! Anu wulita a fola anu nyogon ye ko, "Nfen mogo sufa ye ke la? Hali fonyo anube yi ye ala kume birala!"

Maraka 5

¹Nba, anu ke Kalili dale kogoma, Kadara kenuna nyamane ro koni,

²Yisa bora kulon ro nya min wo, kei do ya a taran nyo ka bo kaburu-soe buru. Nyina-yogome bilane kei wo fe.

³A ara kaburu-soe ma a ki tine la. Mogo wo mogo ti ke a kirila hali yoloke la tun.

⁴Anu ba a bolenu anube a kiannu nakiri, a si yolokenu tege. Nege min bi a kian ma, a si wonu takeri. Mogo wo mogo ti ke a marala tun!

⁵Su-ni-tele, a ye kaburu-soenu buru anube konkenu tema. A ye gbele-gbelenna ka a nyere mategetege kuri la.

⁶Nyinatoe wo ya Yisa yen wula-yan la tume min, a burimatoe nara a nyenkin Yisa koro.

⁷Yisa ya a fo nyine wo ye ko, "Nyina-yogome, bo kei ke fe!" A gbele-gbelenta a kulu mayelene la ko, "Alla min bi Fan Bee Kun Na, wola dan Yisa, i ye nyinina nfen ma n bolo? I keli ko i ti n toro!"

⁹Woletu Yisa ya a manyinika ko, "I toge ye kama?" Nyine wo ya a yabi ko, "N togo le Nyama bawo ma siya!"

¹⁰A tora Yisa madiyala ko a kana anu gben nyamane wo ro.

¹¹Nba, koso-melan donu bi nyo dafe. Anu bi anu de-nyinina konko-kerikerinya ma.

¹²Nyinenu ya Yisa madiya ko, "I ni ma lata kosenu tema alako ma ni don anu to."

¹³A sonta wo ma. Nyina-yogome wonu bora kei wo fe ka don kosenu to. Koso-kuron wo bee burimatoe yigira konko-kerikerinya la ka yigi dale ro. Koso-kuron minnu tora-a-ro yi ro, wonu mume si waga fila nyogon bo.

- 14** Koso-kandanne wonu burimatoe tara ka koe wo nyensen soe anube senenu to. Koe minnu bara ma, mogenousu tara wo ragbe tine.
- 15** Anu ke Yisa wara, anu ya kei wo yen, nyina-nyama ye min fe nun. A sigine, kure ye a ma. A henkili ma ara so. Nba, anu dama kun makora.
- 16** Min kera nyinato-kore wo ye anube min kera kosenu na, minnu ya wo yen, wonu ya wo fo mogenousu ye.
- 17** Wo le ya a ma, anu burunta Yisa madiyala ko a ni bo anuta nyamane ro.
- 18** Yisa ye donna kulon ro tume min, nyinato-kore ya a madiya ko, “N fa, son, n ni ta i fe!”
- 19** Kono Yisa ma son a ta koe ma fo ka a fo a ye ko, “Segi ila denbaye wara. Mari ara ko-nyime min ke i ye, i ni wo fo anu ye.”
- 20** Nba, so kun tan minnu bi nyola foole ro, nyinato-kore wo tara wo bee ro. Yisa ya min ke a ye, a ya wo bee fo anu ye. Min bee ya wo lamoen, wonu dama kawara kati!
- 21** Yisa segira dale kogoma tun. Nyama-belebele kinkinta Yisa la dale dafe nyo.
- 22** Yahudiyana dina-bon-kun-tigi Yairasi nara. A ya Yisa yen tume min, a ya a sa a kin koru
- 23** ka a madiya a sebe-kuna-we la! A ko, “Nna dunmusu fagamatoe le! I yandi, na. I ni i koen sa a kuma alako a si kende ya nya min!”
- 24** Yisa bilara a fe. Ado mogo siyaman gberenne a ma a tonkon bee ro.
- 25** Musi do taranta nyo min bara toro san tan-ni-fila koru musinuna kiraye bolo.
- 26** Besi-bola siyaman ya a mafelen. Ado anu bara ala wodi bee ban kono a ti fisaya fo ka to tagbayala wati bee.
- 27** A ya Yisa wara-koe lamoen min ke nun, a nara so Yisa koma nyama tema ka a bole tugu ala duruki la.
- 28** A miriya ko, “Ni n ya n bole tugu ala duruki la doron, n si kende ya.”
- 29** A ya a bole tugu ala duruki la nya min wo, ala musu-kiraye banta kelenna! A ya a lon a fere ro ko a ara kende ya ka bo ala toroye ro.
- 30** Tiriante wo ro, Yisa ya a lon ko senbe do ara bo a ro. Woletu a ya a tintan nyama la. A ko, “Yon magara nna duruki la?”
- 31** Ala karan danna ya a yabi ko, “I ma mogenousu gberenne yen i ma? I ye nyinikale sala kama woro ko yon magara ila duruki la?”
- 32** Kono Yisa tora a ye lakalanna alako min ya wo ma, a si wo yen nya min.
- 33** Bawo musu ya a lon min kera a ye, a yererenmatoe nara kilan la a bolo ka a sa Yisa kin koru. A ya tonye bee fo a ye.

- ³⁴Yisa ya a fɔ musɪ wo ye ko, “N na, ɪla denkeninye ara i lakendeya. Ta yisi-kime rɔ. ɪla kiraye ara ban i rɔ.”
- ³⁵Yisa ye wo fɔla tume min, mɔge donu nara kilaye la ka bɔ Yairasila bɔn la. Wonu ya a fɔ Yairasi ye ko, “ɪla dunmusi ara faga. Hali i ma karan-mɔgɔ tɔrɔ tun!”
- ³⁶Anu ya min fɔ, Yisa ma a tole masɔ wo la fɔ ka a fɔ Yairasi ye ko, “ɪ kana kilan. Denkeninya tun!”
- ³⁷A ma sɔn mɔgɔ gberɛ ni bila a fɛ fɔ Pita anubɛ Yemesi anubɛ Yemesi na kelen nyɔge, Yɔni.
- ³⁸Anu ke kun tigi wola bɔn la, Yisa ya sɔnkɔ-sɔnkɔ taran nyɔ. Mɔgenu gbele-gbelenkan ye bɔla a nya su bɛɛ ma.
- ³⁹Yisa donta bɔn la ka a fɔ anu ye ko, “Sɔnkɔ-sɔnke ke bɛɛ kunye ye nfen na? Wo ye dila nfenna? Dunmusu ke ma faga. A ye kinɔgɔ le tɔ dɔrɔn!”
- ⁴⁰Anu dama ya Yisa-mayelen dabira. Woletɔ a ya anu dama labɔ fɔ denne wo na anubɛ a fa anubɛ ala karan den sawɛ. Anu donta bɔn la, furi sanɛ kan min.
- ⁴¹A ya a bira a bole ma ka a fɔ a ye ko, “Dunmusu nɛ, n bi a fɔla i ye, i lasɔ!”
- ⁴²A ya a lasɔ tiriya ka tagama dabira. (A sɔrɔn ara san tan-ni-fila bɔ nun.) Kabana koe wo kera tume min, anu kawara kati!
- ⁴³Kɔnɔ Yisa ya a magbeleya anu ye ko anu kana a fɔ mɔgɔ woo ye. A ko, “Wa dɔnfen di a ma.”

Maraka 6

- ¹Yisa bɛɛ Yairasi ware, a makolota kan min, a segira nyɔ. Ala karan dannu bilanɛ a fɛ.
- ²Sulen-Tele ma, a ya mɔgenu karan Yahudiyana dina-bɔn la. Mɔgɔ siyaman nadenta nyɔ. Anu ya ala karan lamɔen tume min, anu dama kawara. Anu ya nyinikale ke ko, “Yon ya henkili ke di a ma? A ya henkili ke bɛɛ sɔrɔn mintɔ? A si ke kabana koenu mala kama?”
- ³Bon-tuwale le ma ke la, Mariyamala dan kɔni? Yemesi, Yusufu, Yudasɪ, anubɛ Saimon, a dɔgɔ keminenu le wonu na. A dɔgɔ musɪ bɛɛ sigine yan de!” Woletɔ a bɔrɔbɔnɛ anu bolo. Anu ma sɔn denkeninyala a ma.
- ⁴Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Nɛbi si gbiliye sɔrɔn kan tine bɛɛ fɔ a nyere sɔrɔn-soe burɔ anubɛ ala mɔgenu bolo.”
- ⁵A ya a bole sa kirayatɔe dandenu kuma alako wonu na si kɛndeya nya min. Kɔnɔ wo kɔma, a ma ke kabana koe gberɛ kɛla nyɔ.
- ⁶A kawara anuna denkeninyabelitaye ma kati! Wo kɔma, so-mɛsɛ minnu bi nyɔla foole rɔ, Yisa tagamanta wo bɛɛ rɔ ka mɔgenu karan.

- ⁷A ya ala karan den tan-ni-filenu keke anu nyogon fe ka anu so fila-filanye ma. A ya nyina-gben-senbe di anu ma.
- ⁸Yisa ya a fo anu ye ko, “Don-fen wo, tagama-boro wo, wodi wo, hali duruki gberε, wo kana ta wo fenfen na wo bolo fo wola sewuri. Wo ni wota sanbare don.”
- ¹⁰A ya a fo anu ye fanan ko, “Wo ni to wo yiya fole ro, ha wo bo-tume ni ke soe wo burō.
- ¹¹Ni anu ma wo rabira soe min to hali ka anu tole maso wo la, wo tenbi soe wo bolokala, wo ni wo kian ragbongbon nyo. Wo si ma sereye la anu kan ma!”
- ¹²Nba, anu tara kawandili bo tine ko mogenu ni yelema ka anu hakenu boloka.
- ¹³Anu ya nyina siyaman gben ka tuli ke kirayato siyaman ma anu kendeya-koe la.
- ¹⁴Mansa Herodi ya Yisa wara-koe bee lamoen bawo Yisa mankan ara nyensen kan tine bee ro. Moge donu ya anu miri ko, “Yoni-Batasi-Kele ara segi a niyi la. Wo le ya a to, a ye kabana-ko-wenu kela a senbe la.”
- ¹⁵Kono donu ko, “Nebi Ilaya le ale la.” Donu fanan ko, “Folo-nebi-we do le ale la.”
- ¹⁶Mansa Herodi ya wo lamoen tume min, a ko, “Yoni-Batasi-Kele le, yo! N ya a kunye tege a la kono a ara a segi a niyi la.”
- ¹⁷Herodi ya a dogo kemine Filipila musi bi a bolo min ke nun, Yoni-Batasi-Kele tora a fola Herodi ma nun ko, “A ma ben i ni i dogo keminela musi bi a bolo!” Wo le ya a ma, Herodi nyere ya Yoni bira-koe latege nun ka a sa yele la alako a si ala musi Herodiyasi hene nya min.
- ¹⁹Ala musi Herodiyasi diminyane Yoni ma nun. A faga-soge ya a bira kono a ma ke a fagala Mansa Herodila ko la.
- ²⁰Mansa Herodi kilanta Yoni la bawo a ya Yoni lon mogonyime la, ado a senima. Woletō a ya a kandan a kin na! Herodi wa a tole maso Yoni la tuma-wo-tuma, a kondō si fili kono hali wo, a di a ye ka a tole maso a la tun!
- ²¹To-a-la, Herodiyasi ya fere soron Yoni ma. Manse soron-tele kera tume min, a ya ladiye ke ala kun tiginu ye nun anube ala kele-den-kunyenu anube Kalili nyamanita-mogō-banu.
- ²²Herodiyasila dunmusi donta bon la ka a don anu ya la. Don-ke wo ya Mansa Herodi anube a ta-nyogenu hene kati! Nba, manse ya a fo dunmusi ye ko, “Nfen soge ye i la? I ye fenfen fe, n si wo di i ma.
- ²³N bara n keli, i wa n madiya fenfenna ko la, n si wo di i ma, hali nta nyamane tale!”
- ²⁴Woletō dunmusi tara a na manyinika. A ko, “N ni nfen fo a ye?” A na ya a yabi ko, “Yoni-Batasi-Kele kunye.”

- 25**Dunmusi segira manse wara tiriya ka a fo a ye ko, “N bi a fe, i ni Yoni-Batasi-Kele kunye sa miran ro ka a di n ma kaka!”
- 26**Kume wo ya manse yisi tinya berেকে! Kono a ma ke a sosola bawo a ara a keli a ye moge bee yala.
- 27**Woleto a ya a makandanne do so tiriya ko a ni na Yoni kunye la. A makandanne wo tara yele la ka Yoni kunye tege a la.
- 28**A nara a la miran ro ka a di dunmusi wo ma. Dunmusi fanan ya wo don a na bolo.
- 29**Yonila karan dannu ya wo lamoen tume min, anu nara a furi bi tine ka ta a togon.
- 30**Yisala kilayenu segira a wara. Anu ya koe min bee ke, anube ka mogenu karan nya min, anu ya wo bee rakaran Yisa ye.
- 31**Mogo siyaman bi ta-ni-segi kela nya min, Yisa anube ala karan dannu ma fere saron hali ka fen don. Woleto a ya a fo anu ye ko, “Ma ta wona ma dan na kan tine do ro. Ma ni ma sulen watini koru.”
- 32**Nba, anu doron de donta kulon ro ka ta wula-da-rakolon ro anu dan na.
- 33**Hali wo, mogo siyaman ya anu tamatoe yen! Anu burimatoe tara anu yarok ba soe bee ro. Anu folon kera kan tine wo ro Yisa anube ala karan dannu yarok.
- 34**Yisa bora kulon ro tume min, a ya nyama-belebele-we wo yen. A yisi fara kinikine la anuna ko la bawo anu mane iko saga-fe-birala sa sage minnu fe. Wo le ya a ma, a wulita anu karanna ko siyaman na.
- 35**Wure kera tume min, ala karan dannu ya a fo a ye ko, “Suyi ara ke. Ado wule le ke la.
- 36**Senne minnu bi yan dafu anube so-mesenu, i ni nyama lata nyonu to alako anu ni ta don-fan do san anu nyere ye.”
- 37**Yisa ya a fo anu ye ko, “Wole nyere ni don-fan di anu ma.” Anu ya a manyinika ko, “I ye a fe ma ni ta san-kelen-sare don biredi ro anu de-nyini koe la?”
- 38**Yisa ya anu yabi ko, “Biredi yili ye wo bolo? Wo ta a mafelen.” Anu ya wo lon tume min, anu ya a fo a ye ko, “Ma ya biredi loli yen anube yegge fila fanan.”
- 39**Nba, Yisa ya a fo ala karan dannu ye ko, “Wo ni moge bee fara ka anu kurun kuron nasigi bin kuran kuma.”
- 40**Woleto mogenu sigira mogo keme-kemeye ma, ani mogo bi-loli bi-lolinye ma.
- 41**Wo koma, Yisa ya biredi loli anube yegge file wonu bi. A ya a ye layele san ma ka baraka bira Alla ye. A ya biredi loli wo rakerikeri ka a don ala karan dannu bolo alako anu ni wonu tafara mogenu tema. A ya yegge fila fanan fara anu dama tema.
- 42**Bee ya fen don ka fa pim!

⁴³Mogenu datoe min tora, karan dannu ya sende tan-ni-fila lafa biredi kundi anube yege toe wo la.

⁴⁴Kei minnu ya biredi wo don, wonu yate benta mogoo waga loli ma.

⁴⁵Yanni a ni nyama lata, Yisa ya ala karan dannu sigi kulon ro tiriya ka anu nata a yaroo dale koma Beti-Sayida soe buroo.

⁴⁶A ban mogenu masarala, a yeleta konke kuma ka madiyali ke.

⁴⁷Wura de wo la, kulon ara ke dale tema, ado Yisa kelen pe le gbele ma.

⁴⁸A ya a yen ko ala karan dannu bi torola kulon lata koe ro bawo fonyo ara a kunye sa anu ma. Su tale ma, Yisa ye tagamana yi kuma anu bara la. A tora doni, a ni tenbi anu na nun.

⁴⁹Konoo anu ya a yen tagamana yi kuma tume min, anu ya a lon yiye le la. Anu gbele-gbelenta kilan bolo.

⁵⁰Anu dama kun makora. Yisa kumara anu ye kelenna! A ko, "Wa wo yisi-kime! Nde le. Wo kana kilan!"

⁵¹A donta anu fe kulon ro. Fonyo sigira a la don! Karan dannu kawara bereke! Anu kondoo filita bawo

⁵²anu ma biredi koe wo nya-yen be min ke nun. Anu yisi gbeleyara ado anu ma ke ke fanan nya-yenna.

⁵³Anu ya dale tege ka na Kenesareti soe buroo. Anu ya kulon kiri nyoo.

⁵⁴Anu bora kulon ro nya min, mogenu ya Yisa lon kelenna!

⁵⁵Woletoo anu burimatoo tara kan tine bee ro ka na kirayatoenu na a wara. Anu nara anu na sanyilinu too.

⁵⁶Yisa tara kan tine min bee ro, a mara so-mese la wo, a mara so-we la wo, a mara sene la wo, mogenu ya anuna kirayatoenu bi ka anu sa bare tema. Anu ya a madiya alako a ni son kirayatoenu ni anu bole tugu hali ala duruki da-gbole la. Min bee ya anu bole tugu a la, wonu kendeyara.

Maraka 7

¹Nba, Farisinu anube ton-karan-moge minnu bora Yerusalem, wo donu kinkinta Yisa la.

²Anu ya a yen ko ala karan dan donu bi fen donna anu bolo lakubele la. Anu ma anu naku a kile fe iko anuna namu ye nya min.

³Farisinu anube Yahudiyanu ya namu min saron anu benbanu bolo, wo le ko anu ti fen don fo anu ba anu bole laku a kile fe.

⁴Wo kɔma fanan, anu ko anu ba fenfen san ferɛ kɛ tinɛ, anu ti wo dɔn fɔ anu ba anu nyere seninya fɔlɔn. Namu siyaman gberɛ ye anu bolo, anu ya minnu sɔrɔn anu benbanu bolo iko yi-lafɛ maku-nya anubɛ dagenu anubɛ bara-mawulannu.)

⁵Woletɔ Farisinu anubɛ tɔn-karan-mɔgɛ wonu ya Yisa manyinika ko, “Nfenna ila karan dannu sa ma benbanuna namu birala fɔ ka fen-dɔn-kɛ anu bolo lakubɛɛ la?”

⁶Yisa ya anu yabi ko, “Aiseya ya wɔlɔyiye min kɛ wolela ko la, wo telenta! Nyere-mayirale le wole la iko a ya a sɛbɛ nya min. A ya a sɛbɛ ko Alla ko, ‘Mɔgɛ kenu bi a fɔla anu da rɔ ko n di anu ye kɔnɔ n bara-koe sa anu yisi-kunye la!’

⁷Anu bi n batola fu bawo anu bi mɔgenu nabilala anuta tɔnnu na iko nta tɔn le!”

⁸Nba, Yisa ko, “Wo ara Allala tɔn boloka ka mɔgenuna namu bira.”

⁹A ko fanan, “Ado halliya-kile ye wo bolo ka wo ban Allala tɔn la alako wo ni wo nyerela namu bira nya min!

¹⁰Bawo Nɛbi Musa ya a fɔ ko, ‘Wo ni wo fanu anubɛ wo nanu gbiliya.’ A ko fanan, ‘Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya kuma-yogome fɔ a na anubɛ a fa ma fɔ wo tigi ni faga serr!’

¹¹Kɔnɔ wole ye mɔgenu karanna ko ni kɔ-fan do ye mɔgɛ bolo a si a na anubɛ a fa denbɛ min na kɔnɔ ni a si a fɔ anu ye ko, ‘Allatɛ le kɛ la,’

¹²hali a ma a na anubɛ a fa denbɛ kɔ-fan wo la tun.

¹³Wo ara Allala kumɛ ma fuyi la wola namunu fɛ worɔ. Ado wo ye donu karanna wonu na. Nba, wo ye kɛ siyaman su kela.”

¹⁴Wo kɔma, Yisa ya nyama keke a wara tun ka a fɔ anu ye ko, “Wo ni wo tole masɔ ka koe kɛ nya-yen a kile fɛ!

¹⁵Mɔgɛ ye fan min bɛɛ dɔnna, wo fenfen ti a latinya kɔnɔ min bi bɔla mɔgɔ yisi rɔ, wo le si a latinya.

[¹⁶Ni min si ko nya-yen, a ni a tole masɔ!”]

¹⁷Yisa bɛɛ nyama fɛ ka don bɔn la tumɛ min, karan dannu ya a manyinika tili wo kɔre ma.

¹⁸Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Ha ka, wo ma henkili sɔrɔn kɛ ma? Fenfen ti yigi mɔgɔ burɔ min si a latinya

¹⁹bawo dɔn-fan ti don a yisi rɔ fɔ ka yigi a buyi burɔ. Wo kɔma, a si bɔ a bagbuyi rɔ.” (Yisa ya kɛ fɔ alako a la ni gbɛ ko a benne mɔgɛ ni dɔn-fan su bɛɛ dɔn.)

²⁰A ko, “Min si bɔ mɔgɔ yisi rɔ, wo le si a latinya.

²¹Miriya-yogome minnu si mɔgɔ don kisimiriya koe rɔ, wo le kankanye wo, mɔgɔ fage wo, yelenye wo, nata-yogome wo, ko-yogome su bɛɛ wo, yanfɛ wo, ko kɔsɔne wo, keliye wo, mɔgɔ rafɛ wo, wasinteye wo, anubɛ kalokalonteye. Wonu denu si bɔ mɔgɔ yisi rɔ.

- ²³Ko-yogome wo bee ye bola mogo yisi le to ado wonu denu si a latina.”
- ²⁴Wo koma, Yisa bora nyo ka ta Taya anube Saidon dafe-soenu to. A yiyara moge dola bon la nyo. A ma di a ye mogo wo mogo ni a lon ko a ye nyo konon hali wo, a ma ke a dogonna.
- ²⁵Nyine ye musi minna dunmusi fe, wo ya Yisa wara-koe lamoen. Musi wo nara a wara tiriya ka a sa a kian koron.
- ²⁶Musi wo, sibolo gbera le min soronta Finisiya sigison ro Siriya nyamane ro. A ya Yisa madiya ko a ni nyine wo gben ala dunmusi fe.
- ²⁷Konon Yisa ya a fo a ye ko, “Ma ni dennenu de-nyini folon. A ma ben ka dennenuna don-fan bi ka a lake wulinu koron.”
- ²⁸Musi wo ya a yabi ko, “N fa, hali wuli minnu bi tebulu koron, wonu si dennenuna don-fen-buriburi don de!”
- ²⁹Yisa ya a fo a ye ko, “Ka a tere ila yabile ke ma, ta i ware. Nyine ara bo ila dunmusi fe!”
- ³⁰Woleton a segira a ware. A ya ala dunmusu ne sani taran sa-fan ro nyo. Nyine ara bo a fe feu!
- ³¹Wo koma, Yisa bora Taya soela foole ro. A tenbira Saidon anube kile wo fe min bi so kun tan warale ro ha Kalili dale dafe.
- ³²Moge donu nara kei-tolo-gberan la, kuma koe gbele min kuma kati! Anu ya Yisa madiya ko a ni a bole sa a kuma.
- ³³Woleton Yisa ya a bi ka a bo nyama tema ka ta a la a dan na. A ya a bolo-nolonenu nadon a tolenu to. Wo koma, a ya a da-yi ke a bolo-nolone ma ka wo noron kei wo nagan ma.
- ³⁴Yisa ya a ye layele san ma. A ya a niyi lafe kinikine ma feee! A ya a fo kei wo ye ko, “Tole, i la ni ka!”
- ³⁵Tiriyante wo ro, kei wo tole lakara. A nagan fulenta. A ya kume dabira, a kuman kan lategene feu!
- ³⁶Wo koma, Yisa ya a fo anu dama ye ko anu kana wo fo mogo wo mogo ye. Konon iko a ya a fo anu ye nya min ko anu kana a fo mogo woo ye, anu denu tora a folo ka tenbi wo la.
- ³⁷Min bee ya wo lamoen, wonu kawara kati! Anu ko, “A ye koe bee kela a kin na! Hali tolo-gberannu, a ye wonu tole lakala ka bobenu nagan lafulen!”

Maraka 8

- ¹A ma me wo koma, nyama-belebele-gbera ladenta. Don-fen mume sa anu bolo min ke, Yisa ya ala karan dannu kele a wara. A ko,

- ²“N bara kinikini mɔgɛ kɛnu ma bawo anu bara tele sawa kɛ n fɛ. Nba kaka, dɔn-fen sa anu bolo tun.
- ³Ni n ya anu nata anu bare, n ma anu de-nyini, anu si kirɔn-a-la kilɛ la bawo donu bɔra dinkira-yan rɔ.”
- ⁴Ala karan dannu ya a manyinika ko, “Mɔgɛ si ke dɔn-fan sɔrɔnna mintɔ wulɛ kɛ rɔ yan min si mɔgɛ kɛ bɛɛ rabɔ?”
- ⁵Yisa ya anu manyinika ko, “Biredi yili ye wo bolo?” Anu ya a yabi ko, “Wɔrɔnfila.”
- ⁶Yisa ya a fɔ nyama ye ko anu ni sigi dugi ma. A ya biredi wɔrɔnfile wo bi ka baraka bira Alla ye. A ya anu takerikeri ka anu don ala karan dannu bolo alako anu ni a fara nyama tema. Karan dannu ya wo ma.
- ⁷Yɛgɛ-mɛsɛ doni fanan bi anu bolo. Yisa ya baraka bira wo fananna ko la ka a fɔ karan dannu ye ko anu ni wonu fanan fara mɔgɛnu tema.
- ⁸Mɔgɛ waga nani nyɔgɛ ya fen dɔn ka fa pin! Karan dannu ya sende wɔrɔnfila lafa anu datoe la. Wo kɔma, Yisa ya nyama masara.
- ¹⁰Tiriyante wo rɔ, anubɛ ala karan dannu donta kulɔn rɔ ka ta Damanuta sigisɔn rɔ.
- ¹¹Farisi donu nara ka Yisa-sɔsɛ dabira a kɔrɔbɔ tinɛ. Anu ya a fɔ a ye ko a ni kabana koe do yira anu na ka bɔ Arinyeni tɔ alako anu ni a lɔn ni Alla le ye a fɛ.
- ¹²Yisa kurunta, a ko, “Nfenna mɔgɛ kɛnu bi kabana koe manyinikala n bolo tolon? Ado wa wo henkili to kɛ ko! Kabana ko woo ti kɛ mɔgɛ kɛnu ye mume!”
- ¹³A bɔra anu fɛ ka segi kulɔn rɔ alako a ni tenbi dale kɔgɔma.
- ¹⁴Nba, karan dannu nyinara ka na biredi gberɛ la anu bolo. Biredi kelen pe, wo le ye anu bolo kulɔn rɔ.
- ¹⁵Yisa ya anu makawandi ko, “Wo ni a ma wo ferɛma Farisinu anubɛ Mansa Herodita biredi-yɛlɛ-fanla ko la.”
- ¹⁶Anu ya a fɔ anu nyɔgɔn ye ko, “A ye kɛ fɔla bawo biredi sa ma bolo, nyɛ?”
- ¹⁷Anu bi min fɔla nun, Yisa ye wo kalama woletɔ a ya anu manyinika ko, “Biredi sa wo bolo min kɛ, nfenna wo ye wo rakaranna wo nyɔgɔn tema? Ha bi, wo sa kɛ nya-yenna! Wo henkili sa, wa?”
- ¹⁸Yɛ ye wo bolo kɔnɔ wo sa fen yenna. Tole ye wo bolo kɔnɔ wo sa ko lamɔenna. N ya biredi loli rakerikeri mɔgɛ waga loli ye tumɛ min, wo ara nyina wo ko, wa? Wo ya sende yili lafa anu datoenu na?” Anu ya a yabi ko, “Tan-ni-fila.”
- ²⁰Yisa ya anu manyinika ko, “N ya biredi wɔrɔnfila rakerikeri mɔgɔ waga nani ye tumɛ min, wo ya sende yili lafa anu datoenu na?” Anu ya a yabi ko, “Wɔrɔnfila.”
- ²¹A ya anu manyinika worɔ ko, “Nba, ha ka, wo ma a nya-yen bɛ, wa?”

- 22Nba, Yisa anube ala karan dannu kera Beti-Sayida soe burɔ. Mɔge donu nara fiyon la Yisa wara ka a madiya ko a ni a bole tugu a la.
- 23Yisa ya fiyon wo bira a bole ma ka ta a la soe koma. Yisa ban a da-yi kela a ye ma tumɛ min, a ya a bolenu sa a kuma ka a manyinika ko, “I ye fen yenna, wa?”
- 24Kei wo ya a ye layele. A ko, “N bi mɔgenu yenna kɔnɔ anu mani de iko kolomanu tenbi tagamana.”
- 25Yisa ya a bolenu sa kei wo ye ma tun. Kei wo ye lakara bereke! A ye fen yenna a kile fe kaka!
- 26Nba, Yisa ya a lata a ware kɔnɔ a ko, “I kana segi soe tun.”
- 27Wo koma, soe min tɔge Sesariya-Filipai, so-mese minnu bi wola foole rɔ, Yisa anube ala karan dannu tara nyonu tɔ. Anu tamatoe, a ya anu manyinika ko, “Yon bi nde la? Mɔgenu bi nfen fɔla nna ko la?”
- 28Anu ya a yabi ko, “Donu ko Yɔni-Batasi-Kele le ile la. Donu ko Nebi Ilaya. Donu fanan ko nebi gberɛ le.”
- 29A ya anu manyinika ko, “Wole don? Wole ko kama? Yon bi nde la wole yala?” Pita ya a yabi ko, “Allata-Mɔgɔ-Yabɔne le ile la.”
- 30Nba, Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wo kana n wara-koe fɔ mɔgɔ wo mɔgɔ ye.”
- 31Wo koma, Yisa ya ala karan-dannu-karan dabira. A ko, “A fere sa fɔ nde, Hadama dan ni tɔrɔ kemɔgenu anube saraka-masola-wenu anube tɔn-karan-mɔgenu bolo. Anu si anu ban n na ka n faga. A tele sawa nyɔge, Alla si n nawuli tun ka bɔ furinu tema.”
- 32A ya ke ragbe anu ye feu! Wo koma, Pita ya Yisa labɔ doinu dafɛ. A ya Yisa makume dabira.
- 33Yisa ya a ye lamunun ala karan dannu na. A ya Pita makuma, a ko, “Ile, bɔ n fe. I ye Setaneta kume le fɔ tine wo la! Ila miriya ke, mɔgenu miriya le wo la kɔnɔ Allata miriya ma wo la!”
- 34Yisa ya nyama anube ala karan dannu kele a wara. A ya a fɔ anu ye ko, “Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ye a fe ka bila n fe, fɔ a ni a nyere wara-koe boloka ka a nyere faga-kɔn bi ka bila n fe.
- 35Ado mɔge min bi a fe ka a nyere niyi kisi, wo tigi si bɔnɔ a niyi la. Kɔnɔ min bi bɔnɔna a niyi la nde anube kibara-nyimela ko la, wo niyi la si kisi.
- 36Ni mɔge ya duninya fan bee sɔrɔn kɔnɔ a ni bɔnɔ a niyi la, a ya nfen tɔne sɔrɔn wo la?
- 37Mɔgɔ ti ke fenfen dila a niyila ko la.

³⁸Nba, wati-yogome ke, mɔgenu ma Alla lɔn wati min, ni mɔge ya a kan-kɔ sɔ nde anube nna karan la, nde, Hadama dan anube melika-senimenu ba na tume min n Fa Allata gbiliye rɔ, nde fanan si n kan-kɔ sɔ wo tigi la.”

Maraka 9

¹A ya a fɔ anu ye tun ko, “Wa wo henkili to ke ko! Donu bi wo tema yan, wonu ti faga fɔ anu ba Allala mansaye yen nala senbe la.”

²Tele wɔrɔ kɔma, Yisa ya Pita anube Yemesi anube Yɔni bi ka ta anu na a bolo kɔnkɔ-layan-be do kuma anu dan na. Anu ye benne Yisa ma tume min, a yen-nya yelemanta anu yala.

³Ala kurenu gbera iko begi-gbe. Kura-kula woo sa duninya rɔ min si kure gbe wo nya.

⁴Wo kɔma, karan den sawe wonu ya Nebi Ilaya anube Nebi Musa yen kumala Yisa la.

⁵Pita ya a fɔ Yisa ye ko, “N tigi, a benta ma ye yan. Ma ni lele sawa sɔ, kelen ite, kelen Musate, kelan Ilayate.”

⁶Ale anube a ta-nyɔgenu kilanne kati! Pita ye min fɔla, a ma wo lɔn.

⁷Banda finye burunta anu kun na. Kuman kan bɔra banda finye wo rɔ. A ko, “N diyana-dan le ke la. Wa wo tole masɔ a la!”

⁸Tiriyante wo rɔ, anu ya anu ye lakalan anuna foole rɔ kɔnɔ anu ma mɔgɔ gberɛ yen fɔ Yisa min sɔne anu fe.

⁹Anu bi yigila kɔnke la tume min, Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wo ara ko-rayire min yen ke, wo kana wo fɔ mɔgɔ wo mɔgɔ ye, ha nde, Hadama dan ni wuli ka bɔ furinu tema tume min.”

¹⁰Anu ya ala kume bira kɔnɔ anu ya wo fɔe dabira anu gbansan tema. Kɔnɔ anu ko, “‘Ka wuli ka bɔ furinu tema,’ wo kɔre ye kama?”

¹¹Anu ya Yisa manyinika ko, “Nfenna tɔn-karan-mɔgenu bi a fɔla ko Nebi Ilaya le fɔlɔn bi nala?”

¹²A ya anu yabi ko, “Nebi Ilaya le fɔlɔn si na serr! A wa na, a si koe bee segi a gbe rɔ. Kɔnɔ nfenna a sebene Allata kitabu rɔ ndela ko la ko nde, Hadama dan si tɔrɔ ko mɔgenu si anu ban n na?”

¹³Kɔnɔ n bi a fɔla wo ye ko Nebi Ilaya ara na nun. Ado mɔgenu ya anu diyana koe bee ke a la iko a sebene Allata kitabu rɔ nya min ala ko la.”

¹⁴Anu mɔgɔ nani kera karan dan doinu ma tume min, anu ya nyama-belebele yen nyɔ. Tɔn-karan-mɔge donube Yisala karan dan donu bi anu nyɔgɔn sɔsɔla.

¹⁵Nyama ya Yisa yen nya min wo, anu kawara kati! Anu burimatoe tara a laben tine ka a kɔndɔn.

- 16**Yisa ya ala karan danna manyinika ko, “Wobe wonu bi wo nyogon sosola nfenna ko la?”
- 17**Mogō kelen bi nyama tema, wo ya a yabi ko, “Karan-mogō, n bara na nna dan la i wara bawo nyina-yogome ye a fe. A ti ke kumala.
- 18**Nyine wa wuli a la tuma-wo-tuma, a si a labui dugi ma. A da-kanfe si bo. A si a nyin makinkin. A fere bee si songbon. N ya ila karan danna madiya ko anu ni nyine wo gben konō anu ma ke a gbenna.”
- 19**Yisa ya a fo anu ye ko, “Wole fanan. Denkeninya sa wo bolo! N ni to wo fe ha tume nyamintan to tun? N si n munyu wo korō ha tume nyamintan? Wa a lana n ma!”
- 20**Anu nara a la Yisa wara. Nyine ya Yisa yen nya min wo, a ya dan wo lasongbon. A buira ka a makuru-kurun dugi ma. A da-kanfe ye bola.
- 21**Yisa ya dan wo fa manyinika ko, “Nyine ke ara wati yili bo a fe?” A ya a yabi ko, “Kebi a denne.
- 22**Nyine wo ara a raya a faga-koe ma wati siyaman. A ye a labuila te anube yi ro. Ni i si ke a mala, kinikini ma ma ka ma denbe!”
- 23**Yisa ko, “Nfenna i ko ni n si ke? Denkeninye ye min bolo, wo si ke koe bee kela.”
- 24**Tiriyante wo ro, dan wo fa ya a kan labo, a ko, “Denkeninye ye n bolo konō a ma kolo. N denbe!”
- 25**Yisa ya a yen ko nyama ye a gberenna anu ma min ke, a ya nyina-yogome wo makuma. A ko, “Ile, nyina bobo-tolo-gberan, n bi a fola i ye, bo dan ke fe. I kana bila a fe tun!”
- 26**Nyine ye bola a fe tume min, a gbele-gbelenta ka dan wo lasongbon bereke! Dan wo mara iko mogō fagane, wo le ya a to, moge bee ko, “E, a ara faga!”
- 27**Konō Yisa ya dan wo bole bira ka a denbe a lasola. A ya a laso.
- 28**Yisa donta bon la tume min, ala karan danna ya a manyinika dogon ro ko, “Nfenna male ma ke nyine wo gbenna?”
- 29**Yisa ya anu yabi ko, “Fen gberē ti ke wo sifa gbenna fo madiyahale.”
- 30**Anu bora nyo ka Kalili sigison ratagama. A ma di Yisa ye ko mogō wo mogō ni a lon a ye kan min nun
- 31**bawo a ye ala karan danna karan tine. A ko, “Anu si nde, Hadama dan don mogenu bolo to. Anu si n faga. Konō a tele sawa nyoge, Alla si n nawuli tun ka bo furinu tema.”
- 32**Konō anu ma kume wo kore lon ado anu kilanta a manyinikala.
- 33**Karan danna kera Kapereniyam soe burō. Anu donta bon la tume min, Yisa ya anu manyinika ko, “Wo ye wo nyogon sosola nfen ma nun kile la?”

34Konɔ anu ma ke a yabila bawo anu ya sɔsɔli sa anu nyɔgɔn tema kilɛ la ni mɔgɔ ba ye min na anu tema.

35Yisa sigira ka anu karan den tan-ni-file laden. A ya a fɔ anu ye ko, “Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ye a fɛ ka ma mɔgɔ fɔlɛ la, fɔ a ni ma a laban la ka ma beeta wɔli kelɛ la.”

36A ya denne do bi ka a sɔ anu tema. A ya a sigi a kɔnkɔn tɔ ka a fɔ anu ye ko,

37“Ni min ya denne sifa ke rabira n tɔgɛ rɔ, wo ara nde rabira. Ado ni min ya nde rabira, wo ara n sɔlɛ fanan tabira.”

38Lunyɛ do, Yɔni ya a fɔ Yisa ye ko, “Karan-mɔgɔ, ma ya kei do yen nyinenu gbenna i tɔgɛ rɔ. Ma ya a fɔ a ye ko a ni fara wo la bawo mala mɔgɔ ma ale la.”

39Yisa ya a fɔ Yɔni ye ko, “Wo kana a lakala bawo ni min bi kabana koe kɛla n tɔgɛ rɔ, wo ti ke kuma-yogome fɔla n ma wati kelan wo rɔ.

40Ado ni min sa ma kan ma, wo ye mala ko la.

41Wa wo henkili to ke ko! Min ba min-ke-yi di wo ma bawo nde, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛtɛ le wo le la, wo si ata barayi sɔrɔn serr!

42“Denne ke minnu denkeninyane n ma, ni min ya a ma, wo ni don hake rɔ ha a ni bɔ n fɛ, a fisa wo mɔgɛ ye, kuru-belebele-we ni kiri a kan la ka a lake kɔgɔ-yi rɔ.

43Woletɔ ni i bole ya a ma, i ni hake ke, a tege a la! A fisa, ni i bɔnɔta i bolo kelan rɔ ka ta nimaye rɔ wo nya, yanni i fere beɛ la ni don nyahanama-te-dufenbele rɔ,

[**44**‘anuna tunbinu ti faga kan min mumɛ! Ado tɛ ti dufen nyɔ habadan!’]

45“Nba, ni i kian ya a ma, i ni hake ke, a tege a la! A fisa, ni i bɔnɔta i kin kelan rɔ ka ta nimaye rɔ wo nya, yanni i fere beɛ la ni don nyahanama-te-dufenbele rɔ,

[**46**‘anuna tunbinu ti faga kan min mumɛ! Ado tɛ ti dufen nyɔ habadan!’]

47“Nba, ni i ye ya a ma, i ni hake ke, a bɔ a rɔ! A fisa, ni i bɔnɔta i ya-kelan rɔ ka ta Allata mansaye rɔ wo nya, yanni i fere beɛ la ni don nyahanama-te-dufenbele rɔ,

48‘anuna tunbinu ti faga kan min mumɛ! Ado tɛ ti dufen nyɔ habadan!’

49“Ado tɛ si mɔgɛ beɛ seninya iko kɔgɛ wa ke sogɛ ma, a ti tuli yona nya min.

50“Kɔgɛ kin kɔnɔ ni a diyɛ bɔra a la, mɔgɛ si ke a mala kɔgɛ la kama tun? Kɔgɛ ni taran wola diyanyɛ rɔ. Ado yisi-kime ni taran wo nyɔgɔn fɛ.”

Maraka 10

1Wo kɔma, Yisa bɔra nyɔ ka ta Yudiya nyamane rɔ Yorodan be kɔgɔma. Nyama nara a wara tun. A ya anu karan iko a duruta a mala nya min tuma-wo-tuma.

2Farisi donu nara a wara ka anu taya a bira-koe ma. Anu ya a manyinika ko, “A fɔ ma ye wa, mala tɔn si sɔn ko kei ni a ban ala musi la?”

- ³Yisa ya anu manyinika ko, “Nebi Musa ya tɔn nyamintan di wo ma?”
- ⁴Anu ya a yabi ko, “Nebi Musa sɔnta ko kei ni furu-tinya-kedi sebe, wo kɔma, a ni ala musi boloka.”
- ⁵Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Nebi Musa ya tɔn wo sebe wo ye bawo wo karagbele.
- ⁶Kɔnɔ kebi duninya-dan-tume, a fɔra ko, ‘Alla ya kei anube musi dan.’
- ⁷Wo le ya a to, kei si a na anube a fa boloka ka tugun ala musi la.
- ⁸Anu file si ma kelen na. Woletɔ fila ma anu na tun fɔ kelen.
- ⁹Nba, Alla ara min tugun anu nyɔgɔn na, mɔgɔ kana wo fara.”
- ¹⁰Karan danna segira bɔn la tume min, anu ya Yisa manyinika koe wo ma.
- ¹¹A ya a fɔ anu ye ko, “Kei min ba a ban ala musi la ka musu gberɛ furu, wo ara yelenye ke ala musu fɔle wo la.
- ¹²A ye wo nya na le, musi min ba a ban ala kei la ka to kei gberɛ ye, musi wo ara yelenye ke.”
- ¹³Mɔge donu nara dennenu na Yisa wara ko a ni a bole sa anu kuma kɔnɔ karan danna ya mɔge wonu makuma.
- ¹⁴Yisa ya wo yen tume min, a diminyara ka a fɔ ala karan danna ye ko, “Wo ni sɔn dennenu ni na n bara! Wo kana anu mabeli bawo anu denu denuta ye Allala mansaye la.
- ¹⁵Wa wo henkili to ke ko! Ni min ti Allala mansaye rabira iko denne, wo ti don a rɔ mumɛ!”
- ¹⁶Wo kɔma, a ya dennenu sigi a kɔnkɔn tɔ ka a bole sa anu kuma ka duwa anu ye.
- ¹⁷Yisa wulita ala tagama rɔ tume min tun, kei do burimatɔe tara ka a nyenkin a kɔrɔ a madiya tine. A ko, “Karan-mɔgɔ-nyime, n ni nfen ma alako n ni habadan-nimaye sɔrɔn?”
- ¹⁸Yisa ya a manyinika ko, “I ye n kelela kama ko mɔgɔ-nyime? Mɔgɔ-nyima sa fɔ Alla kelen pe.
- ¹⁹Ka ila nyinikale yabi, i ya tɔn kenu lɔn. Anu ko, ‘Wo kana mɔgɔ faga. Wo kana yelenye ke. Wo kana kankanye ke. Wo kana foninya-sereye bɔ. Wo kana mɔgɔ kensunya. Wo ni wo na anube wo fa gbiliya.’ “
- ²⁰Kei wo ko, “Karan-mɔgɔ, kebi n denne, n bara tɔn wo bee bira.”
- ²¹Yisa ya a mafelen sin! Kemine wola ko diyara a ye. A ko, “A tone ko kelen ma gbɛ, ta i bolo-fan bee feri ka wodi wo di bolo-kolɔnnu ma. I si nɔnfuli sɔrɔn Arinyeni tɔ. Wo kɔma, i ni na bila n fe.”
- ²²A ara a yakɔre funu. A yisi magboyane tara bawo banan le ale la nun.

- 23**Yisa ya a ye lamunun ala karan dannu na ka a fɔ anu ye ko, “Nɔnfulu-tiginu don-koe Allala mansaye rɔ, wo gbele de!”
- 24**Karan dannu kawara kume wola ko la kɔnɔ Yisa ya a fɔ tun ko, “Nna dannu, Allala mansaye don-koe gbele
- 25**kɔnɔ nɔnfulu-tigi don-koe Allala mansaye rɔ, wo gbele ka tenbi nyome don koe la segilan woe rɔ.”
- 26**Karan dannu kawara bereke, ka anu nyɔgɔn manyinika ko, “Yon si kisi worɔ?”
- 27**Yisa tora anu mafelenna sin! A ya anu yabi ko, “Mɔgɔ ti ke wo mala kɔnɔ Alla le si ke koe beɛ mala.”
- 28**Wo kɔma, Pita ya a fɔ ko, “Male ara fan beɛ to alako ma si bila i fe nya min.”
- 29**Yisa ya a fɔ Pita ye ko, “Wa wo henkili to ke ko! Min beɛ ara anu bare boloka ka anu na kelen nyɔgenu to ka anu sɔrɔnnenu to ka anuna dannu to ka anuna duginu to nde anube kibara-nyimela ko la,
- 30**wo si fen sɔrɔn min tenbira wo la wati ke rɔ. Ado a ya min beɛ boloka, a mara bɔn la wo, na kelen nyɔgenu wo, a sɔrɔnnenu wo, ala dannu wo, ala dugi wo, a si wo nyɔgɔn sigi tina keme sɔrɔn, hali tɔrɔye sane wonu kuma yarɔ. A si habadan-nimaye fanan sɔrɔn yarɔ.
- 31**Minnu mara a fɔle la, wonu si ma a laban la. Minnu mara a laban la, wonu si ma a fɔle la wulɔn.”
- 32**Karan dannu bilane Yisa fe ka yeɛ Yerusalem soe burɔ. Anu kondɔfiline kati! Minnu bilane a fe, wonu kilanta. Tiriyante wo rɔ, Yisa ya karan den tan-ni-file wonu bi ka ta anu na anu dan na. Koe minnu bi nala mala a la, a ya wonu takaran anu ye.
- 33**Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wa wo tole masɔ. Ma ye tala Yerusalem soe burɔ. Anu si nde, Hadama dan don saraka-masɔla-wenu anube tɔn-karan-mɔgenu bolo tɔ. Anu si n yiliki saye la ka n don sibolo gberenu bolo tɔ.
- 34**Wonu si n mayelen ka anu da-yi ke n ma. Anu si n gbesi ka n faga. A tele sawa nyɔge, n si wuli tun ka bɔ furinu tema.”
- 35**Wo kɔma, Sebedila dannu, Yemesi anube Yɔni kɔni, wonu nara Yisa wara. Anu ko, “Karan-mɔgɔ, ma ye a fe, i ni koe do ke ma ye.”
- 36**Yisa ya anu manyinika ko, “Wo ye a fe, n ni nfen ma wo ye?”
- 37**Anu ya a yabi ko, “I wa sigi ila gbiliye rɔ tumɛ min, male ni sigi i fe, kelen i bolo nyime rɔ, kelen i maran rɔ.”
- 38**Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wo ye n tarala min ma, wo ma wo lɔn. N bi nala tɔrɔye minnu sɔrɔnna, wo si ke wo munna wonu kɔrɔ? Anu bi n batasila tɔrɔye min tɔ, wo si ke batasila wo nya na?”

³⁹Anu ya a yabi ko, “Ma si ke le.” Yisa ya a fɔ anu ye ko, “N bi n minna tɔrɔye min na, wo si wo min wo la yati! Ado anu bi n batasila tɔrɔye min tɔ, wo si batasi wo nya.

⁴⁰Kɔnɔ min si sigi n bolo nyime rɔ anube n maran rɔ, sɛ sa nde ye ka wo yabɔ. Alla ara minnu yabɔ, a ara dinkire wo raben wonu denu ye.”

⁴¹Karan den to tan ya wo lamɔɛn tume min, anu diminyara Yemesi anube Yɔni ma.

⁴²Woletɔ Yisa ya anu dama kele anu nyɔgɔn fɛ. A ko, “Sɛnbɛ ye sibolo gberɛnuna kun tiginu bolo anuna mɔgɛnu kuma. Ado anuna mɔgɔ banu bi kun-tigiye kɛla anuna mɔgɛnu kuma. Wo ara duru wo la.

⁴³Kɔnɔ a kana ma wo nya wole tema. Ni wo kelen bi a fɛ ka ma mɔgɔ ba la, a ni ma wɔli kele la a toenu ye.

⁴⁴Ni wo do ye a fɛ ka ma a fɔle la, a ni ma yɔɔn la a toenu ye.

⁴⁵Ado nde, Hadama dan ma na ko mɔgɛ ni wɔle ke n ye, fɔ ka wɔle ke mɔgɛnu ye ka n niyi ni mɔgɔ siyaman kunka koe la.”

⁴⁶Anu tara Yerikɔ soe burɔ. Yisa anube ala karan dannu anube nyama ba ye bɔla Yerikɔ tume min, Timeyala dan min tɔge Batameyasi, wo sigine kile fɛ. Fiyɔn le ale la. A ye tarali kɛla.

⁴⁷A ya a lamɔɛn tume min ko Yisa Nasarɛti ke le wo la, a ya gbele-gbelan dabira. A ko, “Yisa! Mansa Dawudala dan, kinikini n ma!”

⁴⁸Mɔgɔ siyaman ya a makuma ka a fɔ a ye ko a ni a made. Kɔnɔ a gbele-gbelenta tun bereke! A ko, “N fa, Mansa Dawudala dan, kinikini n ma!”

⁴⁹Yisa sɔra. A ko, “Wa a kele.” Woletɔ anu ya fiyɔn wo kele. Anu ko, “I yisi ni kime! I lasɔ. Karan-mɔgɔ ye i kelela.”

⁵⁰A ya ala duruki lafili ka a sɔ tiriya ka ta Yisa wara.

⁵¹Yisa ya a manyinika ko, “I ye a fɛ, n ni nfen ma i ye?” Fiyɔn ya a yabi ko, “N tigi, n bi a fɛ, n ni fen yen tun.”

⁵²Yisa ya a fɔ a ye ko, “Ta, ila denkeninye ara i lakendɛya.” Tiriyante wo rɔ, a kera fen yenna. A bilara Yisa fɛ.

Maraka 11

¹Anu gberɛnta Yerusalem ma tume min, anu nara Betafagi soe anube Betani so-mɛsenu dafɛ Olifi kɔnke kɔrɔ. Yisa ya ala karan den fila lata anu yarɔ.

²A ya a sara wonu na ko, “So ne min bi wo yarɔ, wo ta nyɔ. Wo wa ke nyɔ, wo si sofeli-dan kirine yen, mɔgɔ ma sigi bɛ min na. Wo ni a fulen ka na a la n ma.

³Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya wo manyinika ko wo ye a fulenna min na, a fɔ a ye ko, ‘Mari makoe ye a la. Ma si na a la kaka.’ “

- ⁴Woletɔ anu tara. Anu ya sofeli-dan kirine yen bonda-de dafe kile la. Anu bi a fulenna tume min,
- ⁵minnu sone nyɔ, wonu ya anu manyinika ko, “Wo ye sofeli-dan wo fulenna nfenna?”
- ⁶Anu ya anu yabi iko Yisa ya a fɔ anu ye nya min, woletɔ mɔge wonu ya anu boloka. Anu tara.
- ⁷Anu nara sofeli-dan wo la Yisa wara. Anu ya anuna durukinu sa a kuma. Yisa sigira wonu na.
- ⁸Mɔgɔ siyaman ya anuna durukinu tasa kile la. Donu ya yanba-kun-kurannu tɛge nyɔ dafe ka wonu sa kile la.
- ⁹Minnu bi a yarɔ anube minnu bilane a kɔma, wonu ya anu kan labɔ bereke ko, “Alla tanto! Min bi nala Mari tɛge rɔ, Allata duwe ni to wo fe!”
- ¹⁰Alla ni ata duwe layigi ma benba Mansa Dawudala mansaye kuma min bi nala! Ma ni Alla tanto min bi san kole rɔ!”
- ¹¹Yisa donta Yerusalem soe burɔ tume min, a tara Alla Bato Bɔn la. Anu ya nyɔ-bure rafelen. Wure ara gberɛn min ke nun, anube ala karan den tan-ni-file bɔra ka ta Betani soe burɔ.
- ¹²Wo banda ke, anu namatoe ka bɔ Betani tume min, kɔnke ya Yisa bira.
- ¹³A ya toro-kuri yen wula-yan la. A yanba-kun siyaman bi a ma, woletɔ a tara ka a mafelen ni a si ke ka a gbɔe do yen a la. Kɔnɔ a kera a ma tume min, a ma gbɔe yen a la fɔ yanba-kun gbansan! Ado toro-gbɔ-wati ma wo la.
- ¹⁴Yisa ya a fɔ toro-kuri ye ko, “Mɔgɔ wo mɔgɔ ti i gbɔe dɔn tun!” Ala karan dannu ya a kuman kan wo lamɔen.
- ¹⁵Anu kera Yerusalem tume min, Yisa donta Alla Bato Bɔn la. Minnu bi sarakenu mayirala anube minnu bi feri kela Alla Bato Bɔn la, a ya wo bee gben. A ya wodi-felennɛnuna tebulunu nabui anube kangbo-ferelɛnuna sigi-fannu.
- ¹⁶A ma sɔn ko mɔgɔ wo mɔgɔ ni anuna yilaya-fannu duni ka tenbi wonu na Alla Bato Bɔn kata burɔ.
- ¹⁷A ya mɔgenu karan ko, “A sɛbene Allata kitabu rɔ ko, ‘Anu si nna Bato Bɔn kele ko madiyali-ke-bɔn sibole bee ye’ kɔnɔ wole ye a mala kankannu dogon tine la!”
- ¹⁸Saraka-masɔla-wenu anube tɔn-karan-mɔgenu ya wo lamɔen. Woletɔ anu wulita fere nyinina Yisa faga koe ma. Anu kilanne a la nun bawo nyama bee kawara ala karan ma.
- ¹⁹Wura de wo la, Yisa anube ala karan dannu ya soe boloka.
- ²⁰Wo banda ke, subaga de ma, anu bi tagamana kile fe tume min, anu ya toro-kuri wo yen tun. Toro-kuri wo la ara gbala ka bi a kuma ha dugu la.

²¹Min kera nun, Pita ya a henkili to wo ko. A ya a fɔ Yisa ye ko, “Karan-mɔgɔ, i ya toro-kuri min danka, wo mafelen, a la ara gbala feu!”

²²Yisa ya anu yabi ko, “Wa wo henkili to ke ko! Ni wo denkeninyara Alla ma, wo si ke a fɔla kɔnke ke ye ko, ‘Bɔ yan. I ni ta bui kɔgɔ-yi rɔ.’ Ni wo ma sika wo yisi rɔ fɔ ka denkeninya ko wo ara min fɔ, wo si ma le, a si ma wo ye.

²⁴Wola ko la, n bi ke fɔla wo ye. Wo wa madiyali ke ko dola ko la tume min, wo ni la a la ko wo ara a sɔrɔn, a si ke wo ye.

²⁵Kɔnɔ wo wa sɔ madiyali ke tine, ni min diminyane mɔge do ma, a ni a makoto. Woletɔ wo Fa Alla min bi Arinyeni tɔ, wo si wo hakenu makoto.

[²⁶Ado ni wo ma donu makoto, wo Fa Alla min bi Arinyeni tɔ, wo ti wole fanan makoto wo hakenu na.”]

²⁷Nba, anu segira Yerusalem. Yisa ye tala Alla Bato Bɔn la tume min, saraka-masɔla-wenu anube tɔn-karan-mɔgenu anube kemɔgenu nara a wara.

²⁸Anu ya a manyinika ko, “I ye koe kenu kela nfen senbe la? Yon ya senbe ke di i ma?”

²⁹Yisa ya anu yabi ko, “Nde si wo manyinika nyinikali kelen na dɔrɔn. Ni wo ya n yabi, n bi koe kenu kela senbe min na, n si wo fɔ wo ye.

³⁰Yɔni ya batasile ke senbe min na, wo bɔra mi? A bɔra Alla le bolo, ka, a bɔra mɔgenu bolo?”

³¹Anu kumara anu nyɔgɔn ye, anu ko, “Ni ma ya a yabi ko, ‘A bɔra Alla le bolo,’ a si a fɔ ma ye ko, ‘Nba, nfenna wo ma la Yɔni la?’

³²Kɔnɔ ni ma ko, ‘A bɔra mɔge le bolo,’ mɔgenu si min ke, ma kilanne wo la bawo anu dama lane a la ko Yɔni, nebi le.”

³³Woletɔ anu ya Yisa yabi ko, “Ma ma a lɔn.” Nba, Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Nde fanan bi koe kenu kela senbe min na, n ti wo fɔ wo ye.”

Maraka 12

¹Wo kɔma, Yisa ya tili ke tege anu ye. A ko, “Dugu-tigi do ye nyɔ nun min ya kifannu ki ka a masansan. A ya gbere-kole ladan ka bendenu sɔ. Wo kɔma, a ya mɔge sinka a la. A bɔra a ware ka ta tagama rɔ.

²Anu gbɔe-keri-wati kera tume min, a ya ala wɔli kele do sɔ anu ma ko anu ni ate di a ma.

³Kɔnɔ anu ya wɔli kele wo bira ka a gbesi ka a lasegi a bolo lakolɔn.

⁴Wo kɔma, a ya wɔli kela gbere sɔ. Anu ya wo gbesi a kunye rɔ ka a layarabi kati!

- ⁵A tigi ya woli kela gberɛ lata tun. Anu ya wo faga. A ya mɔgɔ siyaman nata. Anu ya wo donu gbesi ka donu faga.
- ⁶Mɔgɔ kelen pe ara to, a si min nata. Wo le ki-fen-tigi wo diyana-dan la. Tɔ-a-la, a ya ala dan wo lata ko, ‘N lanɛ a la ko anu si nna dan gbiliya serr!’
- ⁷Kɔnɔ anu ya a fɔ anu nyɔgɔn ye ko, ‘Ki-fen-tigila dan le kɛ la. Wo na, ma ni a faga. Ma si a bolo-fannu sɔrɔn worɔ!’
- ⁸Woletɔ anu ya ala dan wo bira ka a faga. Anu ya a furi bɔ ki-fannu kɔrɔ ka a lake a rɔ.”
- ⁹Yisa ya nyinikalɛ kɛ. A ko, “Ki-fen-tigi si nfen ma anu na worɔ? A si na ka anu faga ka mɔgɔ gberɛnu sinka nyɔ la.
- ¹⁰Wo ma Allata kitabu kan tine wo karan bɛ, wa? A ko, ‘Bon-sɔlɛnu ya anu ban kuri min na, wo le ara ma sɛbɛna-kuru-tɔnɔname la.
- ¹¹Mari nyɛrɛ-nyɛrɛ ya kɛ ma. Ado wo mara kabana-ko-wɛ la ma yala!’ “
- ¹²Yahudiyanauna kun tiginu ya anu taya Yisa bira koe ma bawo anu ya a lɔn ko Yisa ya tili wo tɛgɛ anu denu denu ma. Kɔnɔ anu kilanta nyama la min kɛ, anu bɔra a fɛ ka ta anu ye.
- ¹³Anu ya Farisi donubɛ Mansa Herodila mɔgɛ donu nata Yisa ma nyinikalɛ kɛ tine a bira koe la.
- ¹⁴Anu nara a wara, anu ko, “Karan-mɔgɔ, ma ya a lɔn ko mɔgɔ-telennɛ le ile la. I ti kilan mɔgɔ woo la, ado bɛɛ raken ile yala. I ye mɔgɛnu karanna a kilɛ fɛ ka a bɛn Alla wara-koe ma. Nba, i miriya ye kama? Ka duti sara Romu nyamanɛ kun tigi ma, mala tɔn-tinyɛ le wo la, ka, a sa wo nya?”
- ¹⁵Kɔnɔ Yisa ya anuna yanfɛ yen. A ya a fɔ anu ye ko, “Wo ye wo rayala n bira koe ma nfenna? Na duti-wodi do la, n ni a mafɛlɛn.”
- ¹⁶Anu nara wodi-mɛlan do la. A ya anu manyinika ko, “Yon yakɔrɛ anubɛ tɔgɛ ye kɛ ma?” Anu ya a yabi ko, “Romu nyamanɛ kun tigi.”
- ¹⁷Nba, Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Romu nyamanɛ kun tigitɛ ye min na, wo ni wo di ale ma. Allatɛ ye min na, wo ni wo di Alla ma.” Anu kawara a ma bɛrɛkɛ!
- ¹⁸Sadusi donu nara Yisa wara. (Wonu denu bi a fɔla ko mɔgɛnu ti wuli ka bɔ sayɛ rɔ.)
- ¹⁹Anu ko, “Karan-mɔgɔ, Nɛbi Musa le ya tɔn kɛ sɛbɛ ma ye ko, ‘Ni kei fagara, a ma den to, a na kelen nyɔgɛ ni kɛɛ-musi wo bi alako wo ni dan sɔrɔn kei wo ye min fagara.’
- ²⁰Nba, na kelen nyɔgɛ kei wɔrɔnfilɛ ye nyɔ nun. A fɔlɔtɛ ya musi furu. Ale kei wo fagara. A ma den to.

- 21**A dɔge ya kee-musi wo bi. Wo fanan fagara. A ma den to. A mara a dɔgo kei sawa nyɔge fanan na wo nya na le.
- 22**Wo kɔma, a toenu fanan. Na-kelen-nyɔgɔma wɔrɔnfile bɛɛ ya musɪ wo bi. Anu fagara. Anu ma den to. A laban, musɪ wo nyere fagara.
- 23**Nba, furinu ba wuli tume min, a si ma yonna musɪ la anu tema? Ado a sigira anu dama wara nun!”
- 24**Yisa ya anu yabi ko, “Wo ara sama feu! Wo ma Allata kitabu lɔn anube Allala senbe.
- 25**Furinu ba wuli tume min, anu si ma iko Arinyenito-melikanu. Keinu ti musɪ furu. Musinu ti ta kei-wara-sigi rɔ.
- 26**Nba, ka furi-lawuli-koe fɔ, Alla ya min fɔ wo ye, wo ma wo karan bɛ, wa? Ta-melan ye kolɔma-mese min tɔ, Musa ya wo sebe kan min, Alla ya a fɔ Nebi Musa ye ko Iburayimata Alla le ale la anube Isiyakata Alla anube Yakobata Alla.
- 27**Wo kɔre le ko nimenuta Alla le ale la, furinuta ma. Wo ara sama feu!”
- 28**Tɔn-karan-mɔge do ye nyɔ nun min ya anuna sɔsɔli-se lamɔen. A ya a yen ko Yisa ara Sadusinu yabi a kin na! Woletɔ ale fanan nara Yisa wara ka a manyinika ko, “Tɔn nyamintan kolo tɔn bɛɛ ko?”
- 29**Yisa ko, “Ke le kolo a bɛɛ ko. A sebene ko, ‘Isirela mɔgenu, wa wo tole masɔ ke la! Ma Mari Alla kelen pe le ye mata Mari la.
- 30**I ni ita Mari keni i yisi bɛɛ la anube i sɔndɔme bɛɛ, i henkili bɛɛ anube i senbe bɛɛ la.’
- 31**A fila nyɔge min tugunne wo la, wo le ke la ko, ‘I ni i sigi-nyɔge keni iko i nyere.’ Tɔn gbereke sa min kolo tɔn kenu ko.”
- 32**Tɔn-karan-mɔge ya a fɔ Yisa ye ko, “Karan-mɔgo, i ya tonye le fɔ wo la yati, ko Mari kelen pe le ye Alla la. Ado Alla gbere sa ale kɔma.
- 33**Woletɔ mɔge ni Alla keni a yisi bɛɛ la, a henkili bɛɛ la anube a senbe bɛɛ la. I ni i sigi-nyɔge keni iko i nyere. Ado yanni mɔge ni na sogenu na ka anu mintan saraka bɔ tine kuma anube ka saraka gberenu di Alla ma, a fisa, mɔge ni tɔn file kenu bira.”
- 34**Yisa ya a lɔn ko a ara a yabi a kile fe min ke, a ya a fɔ a ye ko, “I fe ma yan Allala mansaye la.” Ka a bi wo wati ma, mɔgo wo mɔgo ma sisi Yisa manyinikala nyinikali gbere la tun.
- 35**Yisa ye mɔgenu karanna Alla Bato Bɔn la tume min, a ya nyinikale ke ko, “Tɔn-karan-mɔgenu bi a fɔla kama ko Allata-Mɔgo-Yabɔne si bɔ Mansa Dawuda bɔnsɔn rɔ?”
- 36**Mansa Dawuda ye a fɔla Allata Ni Senime baraka rɔ ko, ‘Mari ya a fɔ n Mari ye ko a ni a sigi a bolo-nyimama-kɔen wara la ha ale Mari ni a yogenu sa a tonte kɔrɔ.’

³⁷Mansa Dawuda nyere ya a kele ko, ‘Mari.’ Nba, ni Mansa Dawuda ya a kele ko, ‘Mari,’ Allata-Mɔgɔ-Yabɔne si bɔ Mansa Dawuda bɔnsɔn rɔ kama worɔ?” Yisala karan ya a diya don nyama-belebele wo rɔ.

³⁸Iko anu ya anu karan nya min, a ko, “Wo ni a ma wo ferema tɔn-karan-mɔgenuna ko la. A di wonu ye ka tagama anuna duruku-yannu bilane anu kan na. A di anu ye fanan ko mɔgenu ni gbiliya-kɔndɔli di anu ma fen mayira tine.

³⁹Anu bi sigi-tina-nyimenu yabɔla Yahudiyanuna dina-bɔnnu na anube ka kan-tina-nyimenu yabɔ ladiyenu tɔ.

⁴⁰Anu bi kee-musinu kensunyala ka anuna bɔnnu bi anu bolo, wo kɔma, ka anu nyere mayira madiyali-yannu fe! Anuna tɔrɔye si yogoya beete ko!”

⁴¹Yisa ya a sigi Alla Bato Bɔn wodi labui tine telente rɔ tume min, a ya nyama mafelen anu bi anuna wodi labuila nyɔ nya min. Nɔnfulu-tigi siyaman ya wodi siyaman nabui.

⁴²Wo kɔma, kee-musu bolo-kolɔn fanan nara ka wodi-mese fila sa a rɔ, anuna wodi-melan dɔgɔmane kɔni.

⁴³Yisa ya ala karan dannu kele anu nyɔgɔn fe ka a fɔ anu ye ko, “Wa wo henkili to ke ko! Kee-musu bolo-kolɔn ke ara min nabui kenkire rɔ, wo tenbira a toe beete la minnu bi wodi labuila kenkire rɔ.

⁴⁴Bawo doinu ya min sa, anu ya wo bɔ anuna nɔnfulu-we denu tɔ. Kɔnɔ iko ale bolo-kolonyane ye nya min, a ara a beli-fan bee sa a rɔ.”

Maraka 13

¹Yisa ye bɔla Alla Bato Bɔn la tume min, ala karan den kelen ya a fɔ a ye ko, “Karan-mɔgɔ, kuru-belebele-we kenu mafelen! Nba de! Ado bon makawane le kenu na!”

²Yisa ya a yabi ko, “I wara bon-belebele kenu yen, ba? N bi a fɔla wo ye ko kuri kenu, hali kelen beren ti to a gbɛ rɔ. A bee si wayan.”

³Yisa ya a mayigi Olifi kɔnke kuma Alla Bato Bɔn telen tɔ tume min, Pita, Yemesi, Yɔni, anube Anduru nara a wara dogɔn rɔ.

⁴Anu ya a manyinika ko, “Yerusalem bu-wati fɔ ma ye. Tamasere nyamintan si a yira ma la ko a ke-tume ara ke?”

⁵Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wo ni a ma wo ferema. Wo kana sɔn, mɔgɔ wo mɔgɔ ni wo mayuwaya.

⁶Mɔgɔ siyaman si na n tɔge rɔ ka a fɔ ko, ‘Ale le nde la!’ Ado anu si mɔgɔ siyaman mayuwaya.

⁷Wo si kee-koenu namɔen anube kee-kibarenu kɔnɔ wo kana kilan. A fere sa fɔ wonu ni ma kɔnɔ ala ban ma wo la fɔlɔn.

⁸Sibolo gberenu si wuli anu nyɔgɔn kan ma. Nyamanenu si wuli anu nyɔgɔn kan ma. Dugu-yereyeran si ke kan tina siyaman tɔ. Kɔnkɔ-fitinenu si na. Wola tɔrɔyɛnuna fɔle le kenu na dɔrɔn.

⁹“Wo ni a ma wo ferema bawo anu si wo kiti ka wo ladon Yahudiyana dina-bɔnnu na anu si wo gbesi kan min. Anu si ta wo la kun tiginu anube mansenu bara ndela ko la ko wo ni ma sereyenu na n ye.

¹⁰A fere sa fɔ kibara-nyime kawandile ke ni bɔ mɔge beɛ ye fɔlɔn.

¹¹Anu ba wo bira ka ta wo la kiti-bɔn la, wo si min fɔ anube wo si a fɔ nya min, wo kana haminya wola ko la. A wati wa ke, wo ye nala min fɔla, wo si wo sɔrɔn bawo wo ye min fɔla, wota kuma ma wonu na. Kume wonu bi bɔla Allata Ni Senime le bolo min bi kumala wo rɔ.

¹²Mɔgenu si anu na kelen nyɔgenu kunye don a yogenu bolo tɔ alako anu ni anu faga. Fanu si wo nyɔgɔn ma anuna dannu na. Dannu si wuli anu sɔrɔnnenu kan ma hali ka anu nadon saye rɔ.

¹³Mɔge beɛ si wo kɔn ndela ko la kɔnɔ ni min si a munyu ha ala ban, wo si kisi.

¹⁴“Wo si ‘kisimiriya koe’ sɔne yen kan tine do rɔ, a sɔ tina ma min na. (Minnu bi ke karanna, anu ni anu taya a kɔre-lɔn koe ma!) Minnu bi Yudiya nyamane rɔ, wonu ni anu buri ka yeɛ kɔnkenu kuma.

¹⁵Ni min taranta ala bɔn kuma, hali a ma a bolo-fan fenfen bi ala bɔn la.

¹⁶Ni min taranta ala sene rɔ, a kana segi ala duruki bi tine.

¹⁷Musu-kolome anube denbenu, wo wati si ma gballo-belebele la anu kuma.

¹⁸Wo ni Alla matara ko wola buri-ke kana ben same ma

¹⁹bawo mɔgenu si tɔrɔye sɔrɔn ka tenbi tɔrɔye beɛ la min nyɔgɔn ma ke be kebi duninya danta. Ado a nyɔgɔn ti ke fanan mumɛ!

²⁰Kɔnɔ Mari ara ban do bɔla tele wonu na. Ni a ma wo ma nun, mɔgɔ wo mɔgɔ ti kisi. Kɔnɔ Mari si do bɔ tele wonu na ala mɔgɔ yabɔnenuna ko la.

²¹“Nba, ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya a fɔ wo ye ko, ‘I ye lata, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne ye yan,’ ni wo ma, ‘A ye pan!’ wo kana la wo la.

²²Ado minnu ya anu nyere mayira iko Alla le ya anu sɔ, wonu si bɔ gbɛ rɔ. Donu si anu nyere ma nebinu na fanan. Anu si kabana-ko-belebele-wenu ke Allala mɔgɔ yabɔnenu yanfa koe la, ni a si ke mala kɔni.

²³Wo ni a ma wo ferema! N bara ke fɔ wo ye yanni a wati ni ke.

²⁴“Tɔrɔya-tele wonu ba tenbi tume min, tele la si fin. Kare ti gbɛ tun.

²⁵Lolenu si bɔ san kole rɔ ka bui. San-koletɔ-fannu na si maga ka bɔ anu gbɛ rɔ.

²⁶Mogenu si nde, Hadama dan yen nala banda-fin-gbe ro senbe-ba anube gbiliya-we la n bolo.

²⁷N si nta melikanu nata duninya-tonko-nane bee ro. Anu si nna mogoo yabonenu naden ka bo duninya kan tine bee ro.

²⁸“Wo ni henkili saron toro-kuri fe. A bolonnu ba a matii tume min ka yanba-kun-nenu naboo, wo si a lon wo le ma ko same ara gberen, ka, n foni?”

²⁹A ye wo nya na le, wo wa koe ke bee yen tume min, wo si a lon ko wati ara gberen. A sone de la.

³⁰Wa wo henkili to ke ko! Minnu bi anu kende la ke wati ro, yanni wo bee ni faga, koe ke bee si bo a la.

³¹San kole anube dugu kole si tenbi konoo nna kume ti tenbi mumee!

³²“Koe ke bee si ma wati min, mogoo wo mogoo ma wo tele lon, ni wo ma, a wati, hali Arinyenito-melikanu. Hali nde, Allata Dan, n ma a lon fo n Fa kelen pe, wo le ya a lon.

³³Wo ni a ma wo ferema ado wo ye lakalanne ni to bawo wo ma wo na-tume lon.

³⁴A si ma iko kei min bora a ware ka ta tagama ro. Wo ya ala woli kelenu to ala bon kun na. A ya wole to anu kelen-kelename-bee bolo. A ya a fo da-kandanne ye ko a ni a ye lakalan.

³⁵Woletoo wo ye lakalanne ni to bawo wo ma bon-tigi na-tume lon. Wo ma a lon ni a si na wure la, suyi tema, dondon-keke-wati, ni wo ma, sun-tele-feran. Wo ma a lon.

³⁶Ado ni a nara yona, a kana wo taran kinoge ro.

³⁷Nba, n bi min fola wo ye, n bi wo le fola bee ye. Wo ye lakalanne ni to tolon!”

Maraka 14

¹A ara to nun gbe tele fila, yanni Kanan-Ko-Ladiye anube Biredi-Yelebele-Don-Laden ni ke. Saraka-masola-wenu anube ton-karan-mogenu bi fere nyinina nun alako anu si Yisa bira dogon ro nya min ka a faga.

²Anu ko, “Ma kana wo ke ladiya-wati ro. Ni ma ya wo ma, mogenu si sonko-sonko ma ma.”

³Yisa ye Saimonna bon la nun Betani soe buroo. Ferema-kiraya-yogome do ye ale Saimon fere ma nun. Anu bi fen don la tume min, musi do nara don bon la. Kuru-dage min toge alabasita, wo lafane a bolo senti-da-gbele la min toge naradi. A ya dage wo kume kerii a la ka senti wo ke Yisa kunye ma.

⁴Moge donu bi nyoo, wonu diminyara ka a fo anu nyogon ye ko, “Senti ke tinya-kunya ye nfenna?”

- ⁵A ma si yira nun san-kelen-sare la ka wodi wo di bolo-kolonnu ma!” Anu ya musu wo makuma bereke!
- ⁶Kono Yisa ko, “Wo fara a la! Wo ye musu ke nyagbala nfenna? A ara ko-nyime le ke n ye ke la.
- ⁷Bolo-kolonnu si taran wo fe wati bee. Ado a wa diya wo ye tuma-wo-tuma, wo si ke anu denbena. Kono nde ti taran wo fe wati bee.
- ⁸A si ke min kela, a ara wo le ke. A ya senti ke n fere ma ka n taben n togon koe la, yanni a wati ni ke.
- ⁹Nba, wa wo henkili to ke ko! Kibara-nyime ke kawandile wa bo duninya kan tine min bee ro, musu ke ara min ke, mogenu si wo fo alako wo si to mogenu yili ma nya min.”
- ¹⁰Wo koma, karan den tan-ni-file tema, karan den kelen min toge Yudasi-Isakariyati, wo tara saraka-masola-wenu bara Yisa don koela ko la.
- ¹¹Ala kume wo ya anu hene bereke! Anu ya lanyiri kiri a ye ko anu si wodi di a ma. Woletu Yudasi wulita fere nyinina alako a si Yisa don anu bolo to nya min.
- ¹²Biredi-Yelebele-Don-Laden-tele fole ma, anu si saga-dannu faga lunye min, karan dannu nara Yisa wara ka a manyinika ko, “I ye a fe ma ni Kanan-Ko-Ladiye ladan i ye mi?”
- ¹³Nba, Yisa ya a sara mogu fila la anu to ka anu nata ko, “Wo ta soe. Kei do si taran yi-dage ye min kuma. Wo si wo nyogon ben. Wo ni bila a fe.
- ¹⁴A wa don bon min na, wo ni a fo bon-tigi wo ye ko, ‘Karan-mogu ye a fe ka a lon konko wo ye kan min anube ala karan dannu si Kanan-Koe kima don kan min.’
- ¹⁵A si san-bon-ba yira wo la, wo si fan bee rabenne taran san-bon wo la. Wo ni don-fen raben nyu.”
- ¹⁶Karan dan wonu tara soe buru. Anu ya fan bee taran iko Yisa ya a fo anu ye nya min. Anu ya Kanan-Koe kima raben nyu.
- ¹⁷Wura de la, Yisa anube ala karan den tan-ni-file nara.
- ¹⁸Anu bi fen donna tebulu la tume min, Yisa ko, “Wa wo henkili to ke ko! Mogu kelen bi wo tema min si n don n yogenu bolo to. Ado mabe wo ye fen-don-kela miran kelan ro kaka.”
- ¹⁹Karan dannu yisi tinyanta bereke! Anu wulita a manyinikala kelen-kelenye ma ko, “I ye nde le ma?”
- ²⁰Yisa ya anu yabi ko, “Mogu kelen de wo tan-ni-file tema min bi a bole layigila miran ro n fe, wo le si n don n yogenu bolo to.

- 21**Ado nde, Hadama dan si faga iko a sebene Allata kitabu ro nya min konɔ gbalobebele ye mɔge wo kuma, min si nde, Hadama dan don n yogenu bolo to! A fisa nun, hali mɔge wo ma sɔron nun!”
- 22**Anu bi fen don la tume min, Yisa ya biredi bi ka baraka-bira-madiyale ke. A ya a rakerikeri ka a di ala karan dannu ma. A ko, “Wo ni biredi ke bi ka a don. N fere-bonke le ke la.”
- 23**Wo koma, a ya yi-lafe fanan bi ka baraka bira Alla ye ka wo don anu bolo. Anu dama ya anu min a la.
- 24**Yisa ko, “N yeke le ke la n bara Allata sarama-kan kiri min fe. N yeke bone mɔgo siyaman hakela ko la.
- 25**Wa wo henkili to ke ko! N ti nonbo-gbo-yi ke min tun fo n ba a min a kure la Allala mansaye ro.”
- 26**Wo koma, anu ya beti bo ka ta Olifi konke kuma.
- 27**Yisa ya a fo anu ye ko, “Wo dama si wo buri ka n boloka bawo a sebene Allata kitabu ro ko, ‘Alla si saga-fe-birale faga. Saga-kuron si nyensen.’
- 28**Konɔ n ba wuli tume min ka n niyi lafe, n si ta wo yarɔ Kalili sigison ro.”
- 29**Pita ya a yabi ko, “Hali bee ya i boloka konɔ nde, nde ti i boloka muk!”
- 30**Yisa ya a fo Pita ye ko, “Wa wo henkili to ke ko! Yanni dondon ni keke iko fila bi suyi ke ro, i si a fo kinyama sawa ko i ma n lon.”
- 31**Pita ya a fo a yisi bee la ko, “Hali anu ya n faga i fe konɔ ka a fo ko n ma i lon, n ti wo fo mume!” Karan dan bee fanan ya a fo wo nya na le.
- 32**Anu tara kan tine do ro min toge Ketisimani. Yisa ya a fo ala karan dannu ye ko, “Wo sigi yan, nde ye tala Alla matarala.”
- 33**Wo koma, a ya Pita anube Yemesi anube Yoni bi ka ta anu na a bolo. A yisi wulita a torola!
- 34**A ya a fo anu ye ko, “N yisi torone ha n fagamatoe le! Wo to yan ka ki wo ya la.”
- 35**A ya a masegi doni. A ya a laburun a ma dugi ma ka Alla madiya ko ni a si ke mala, toroye ke ni bo a kuma.
- 36**A ya madiyali ke ko, “N Fa Alla! I si ke koe bee kela. Ni i si son, toroye ke bo n kuma konɔ nde sako ma de, fo ile sako.”
- 37**Wo koma, a segira ka karan dan wonu taran kinoge ro. A ya a fo Pita ye ko, “Saimon, i ye kinoge le to, wa? I ma ke i sigila n fe hawa kelen korɔ?”
- 38**A ya a fo anu ye ko, “Wo ni ki wo ya la ka Alla madiya. Woletɔ nyankankantan wa na, hake kana wo no. Wo son kende wo burɔ konɔ wo fere-bonke ti ko-wo-ko no.”

- ³⁹A tara tun ka madiyali ke ka kume sifa wonu fo tun.
- ⁴⁰A segira tun. A ya karan dannu taran, anu bi kinoge ro. Anu ma ke kila anu ya la. Anu si min fo a ye, anu ma wo lon.
- ⁴¹A segira anu bara min ke tun a sawa nyoge ro, a ya a fo anu ye ko, “Ha bi, wo ye kinogola ka wo sulen? Wo ara a bo! Nde, Hadama dan don-tume ara ke n yogenu bolo to hake tiginu senbe koru.
- ⁴²Wa wo laso. Ma ni ta. Min bi nala n madonna n yogenu bolo to, wo ara na. Wo ma a yen?”
- ⁴³A ye kume wo kun na tume min, Yudasi min bi karan den tan-ni-file tema nun, wo nara. Saraka-masola-wenu anube ton-karan-mogenu anube Yahudiya kemogenu ya nyama min so, wonu bi a fe. Faannu anube gbeleka-kundinu bi wonu bolo.
- ⁴⁴Ale min bi nala a donna a yogenu bolo to, wo ara tamasere di nyama ma nun ko, “N ba min sunbu, ale le moge wo la wo ye nyinina min ma. Wo ni a bira ka ta a la. Wa a makandan!”
- ⁴⁵Yudasi kera nya min wo, a tara Yisa wara. A ko, “Karan-mogo!” A ya a sunbu.
- ⁴⁶Woletu anu buira Yisa ma ka a bira gben!
- ⁴⁷Kono minnu sone nyu, wo kelen ya ala faan sagan a lee ro ka saraka-masola-kun-tigi-wela yoon tole tege a la.
- ⁴⁸Yisa ya a fo anu ye ko, “Fo wo ni na faannu anube gbeleka-kundinu na n bira tine iko ton-tinyale le nde la?”
- ⁴⁹N bi wo karanna nun tele-wo-tele Alla Bato Bon la, wo ma n bira. Kono a fere sa fo min sebene Allata kitabu ro, wo ni bo a la.”
- ⁵⁰Wo koma, ala karan dan bee bora a fe ka anu buri.
- ⁵¹Kemini do, a fereya-bone linen kure gbansan la, wo bilane Yisa fe. Anu ya a bira tume min,
- ⁵²a porokolota anu bolo ka ala linen kure to anu bolo. A gbu makolon ya a buri.
- ⁵³Wo koma, anu ya Yisa bi ka ta a la saraka-masola-kun-tigi-wela bon la. Saraka-masola-wenu anube kemogenu anube ton-karan-mogenu nadenta nyu.
- ⁵⁴Pita bilara a fe wula-yan la ha saraka-masola-kun-tigi-wela kata buru. A donta kata buru ka a sigi da-kandannenu fe te fe a gbala tine.
- ⁵⁵Saraka-masola-wenu anube kemoge bee ya anu taya ka foninya-sereyenu nyini Yisa kan ma anu si a faga minna ko la. Kono anu ma ko-wo-ko yen a ya min tinya.
- ⁵⁶Sereya siyaman ya foninye fo Yisa kan ma kono anuna kume ma ben anu nyogon ma.

57Mɔgɛ donu sɔra ka foninyɛ kɛ sa Yisa kuma.

58Anu ko, “Ma ya a lamɔɛn a ye a fɔla ko mɔgɛnu bara Alla Bato Bɔn kɛ min sɔ, a si wo wayan. Tele sawa kɔma, a si a kure sɔ tun, mɔgɔ ma min sɔ.”

59Kɔnɔ hali wo, anuna kumɛ ma ke bɛnna anu nyɔgɔn ma.

60Saraka-masɔla-kun-tigi-we ya a lasɔ ka a fɔ Yisa ye ko, “Anu bara i maburi min ma kɛ, kuma sa ile bolo?”

61Kɔnɔ Yisa ya a made. Hali dafa, a ma a tɛgɛ. Saraka-masɔla-kun-tigi-we ya a manyinika tun ko, “Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ le ile la, Alla gbiliyaneta dan kɔni?”

62Yisa ya a yabi ko, “Wo le nde la. Ado wo dama si nde, Hadama dan siginɛ yen senbɛ bɛɛ tigi kɔɛn nyime rɔ. Wo si n namatɔe yen ka bɔ san kole rɔ banda finyɛ rɔ!”

63Saraka-masɔla-kun-tigi-we ya wo lamɔɛn tume min, a ya ala duruki rafara diminyɛ bolo. A ko, “Ma mako sa sereya gberɛ la tun!”

64Wo ara ala tanama-kumɛ lamɔɛn. Wo miriya ye kama?” Anu dama wulita a kan ma. Anu ya a yiliki ko ka a faga.

65Donu wulita anu nɔgɔ-yi kɛla Yisa ma. Anu ya a ye lakiri ka a matugu. Anu ko, “Min ya i tugu, i bole telen wo la!” Kandannɛ wonu ya a bira ka a dɛ ratii.

66Pita siginɛ kata burɔ tume min, saraka-masɔla-kun-tigi-wɛla wɔli-kɛ-musu do nara.

67A ya Pita yen a ye a gbalala tɛ fɛ tume min, a ya a mafɛlen sin! A ko, “Ile fanan bi Yisa, Nasarɛti kɛ fɛ nun.”

68Kɔnɔ Pita ya a sɔsɔ. A ya a yabi ko, “Nde ma a lɔn. I ye min fɔla, n ma wo nya lɔn.” Nba, Pita bɔra ka ta tenbi-bolɔn la. A ma mɛ, dondɔn kekera.

69Wɔli-kɛ-musi wo ya a yen tun. Minnu sɔnɛ nyɔ wara la, a ya a fɔ wonu ye ko, “Kelen de kɛ la, yɔ!”

70Kɔnɔ Pita ya a sɔsɔ tun. Wati nɛ kɔma, minnu sɔnɛ nyɔ, wonu ya a fɔ Pita ye tun ko, “I ti ke a masɔsɔla ko kelen ma ile la bawo Kalili kɛ le ile fanan na.”

71Pita ya a keli. A ko, “I ye kei minna ko fɔla, n ma wo lɔn muk!”

72Tiriyante wo rɔ, dondɔn keke fila nyɔgɛ kera. Pita ya a miri Yisala kumɛ ma ko, “Yanni dondɔn ni keke iko fila, i si a fɔ iko sawa ko i ma n lɔn.” A ya-yi bɔra biribiri diyɛ kɛ bolo.

Maraka 15

1Tiriyante wo rɔ, subaga dɛ ma, saraka-masɔla-wɛnu anubɛ kɛmɔgɛnu anubɛ tɔn-karan-mɔgɛnu anubɛ mɔgɔ ba toe bɛɛ ya anu nyɔgɔn naden ka sɔn Yisa faga koe ma. Anu ya Yisa kiri ka ta a don Pailɛti bolo.

- ²Pailleti ya a manyinika ko, “Yahudiyanuna manse le ile la, wa?” Yisa ya a yabi ko, “On, a ye iko i wara a fo nya min.”
- ³Saraka-masola-wenu ya ko-yogome siyaman fo Yisala ko la,
- ⁴woletɔ Pailleti ya a manyinika tun ko, “I ti anu yabi? Anu bara minnu fo ila ko la, i sa wonu namɔenna?”
- ⁵Yisa ma son hali ka kuma kelen fo tun. Wo le ya a ma, Pailleti kawara kati!
- ⁶Kanan-Ko-Ladiya woo wa ke, mɔgenu ba Pailleti manyinika yeleva-moge minna ko la, a duruta wo kelen bolokala anu ye.
- ⁷Wo wati ya a taran, kei min toge Barabasi, wo ye yeleva la. Wo ya murutiye ke ka mɔgenu faga murutiye wo ro.
- ⁸Nyama ladenta tume min, anu ya Pailleti madiya ko a duruta min kela anu ye, a ni wo ke anu ye.
- ⁹Pailleti ya anu manyinika ko, “Wo ye a fe, n ni Yahudiyanuna manse boloka wo ye, wa?”
- ¹⁰A ya a lon serr, ko saraka-masola-wenu bara Yisa don a bolo keliye lela ko la.
- ¹¹Kono saraka-masola-wenu ya nyama henkili labila ko a ni Barabasi boloka anu ye.
- ¹²Pailleti kumara nyama ye tun ko, “Nba, wo ye min keleva Yahudiyanuna manse, wo ye a fe, n ni nfen ma wo la woro?”
- ¹³Anu sonkora tun ko, “A gbangban koloma ma!”
- ¹⁴Kono Pailleti ya anu manyinika ko, “A ya ko-yogome nyamintan ke?” Anu sonkora ha ka a dan natenbi ko, “A gbangban koloma ma!”
- ¹⁵Pailleti ye a fe ka nyama hene, woletɔ a ya Barabasi boloka anu ye. A ya a ma, ala kele dannu ya Yisa gbesi ka a don anu bolo ko anu ni a gbangban koloma ma.
- ¹⁶Kele dannu tara Yisa la kun tigila kata burɔ. Anu ya anu ta-nyoge kele dan kele ka anu naden.
- ¹⁷Anu ya duruku-yan kara-fin-dame don Yisa kan na ka wone ma mansaya-fula la a ye ka wo don a kunye la.
- ¹⁸Anu wulita a mayelenna a kondon tine. Anu ko, “Yahudiyanuna manse, alame i mera!”
- ¹⁹Anu ya a gbesi a kunye ro koloma la ka anu nogo-yi ke a ma. Anu ya anu nyenkin a korɔ ka a ma iko anu bi a gbiliyala.
- ²⁰Anu banta a mayelenna tume min, anu ya duruku-yan kara-fin-dame wo bo a kan na ka a nyereta fanenu don a ma tun. Anu tara a la a gbangban tine koloma ma.

- ²¹Anu bi tala tume min, anu benta kei do la min tɔge Saimon, Sairini ke le. A bɔmatɔe sene rɔ nun ka ta soe. Kele dannu ya a fɔrɔse Yisa faga kɔlɔma bi-koe la. (Saimon wo, Alesanda anube Rufasi fa le kɔni.)
- ²²Anu tara Yisa la ha kan tine min tɔgɔ Kalakata. Wo kɔre le ko, “Kun Kole ye Kan Min.”
- ²³Fan min tɔge mira, anu ya wonube gbɛe yabasan ka a di Yisa ma kɔnɔ a ma sɔn a minna.
- ²⁴Wo kɔma, anu ya a gbangban kɔlɔma ma. Anu ya korɔn lake ka ala durukinu tatala anu nyɔgɔn tema.
- ²⁵Anu ya a gbangban kɔlɔma ma sun-tele-wati (9 am).
- ²⁶Anu ya a yiliki min na, anu ya wo sebe walan ma ko, “Yahudiyanuna Manse.”
- ²⁷Minnu bi buila mɔgenu ma ka anuna bolo-fannu bi, anu ya wo file gbangban kɔlɔmanu ma Yisa tɔnkɔnnu tɔ, kelen a bolo nyime rɔ, kelen a maran rɔ.
- [²⁸Allata kitabu kanbalita wo rɔ ko, “A kofura ko-yogoma-kelenu ma.”]
- ²⁹Mɔgɔ tenbimatoenu ya anu kunye radɔn Yisa ma ka a lafeya. Anu ko, “Ile. I ko i si Alla Bato Bɔn wayan ka a sɔ tun tele sawa kɔrɔ,
- ³⁰nba, yigi ka bɔ kɔlɔma ma gbɛ! I ni i nyere kisi!”
- ³¹Saraka-masɔla-wenu anube tɔn-karan-mɔgenu fanan ya Yisa mayɛlen wo nya na le ka a fɔ anu nyɔgɔn ye ko, “A ya donu kisi kɔnɔ a ti ke a nyere lakisila!”
- ³²Ma ni Allata-Mɔgɔ-Yabɔne, Isirela manse yen yigila kaka ka bɔ kɔlɔma ma. Ado ni wo mara, ma si la a la!” Mɔgɔ file minnu gbangbanta kɔlɔma ma a tɔnkɔnnu tɔ, wonu fanan ya a lafeya.
- ³³Tele latelan, pinpi burunta nyamanɛ wo bɛe kuma ha hawa sawa.
- ³⁴Tele-makime-wati (3 pm), Yisa gbele-gbelenta kan ba la. A ko, “Iloyi, Iloyi, lama sabakatani?” Wo kɔre le, “Nta Alla, nta Alla, i wara n boloka nfenna?”
- ³⁵Mɔge donu sɔne nyɔ, wonu ya a kan lamɔen. Anu ko, “Wa wo tole masɔ. A ye Nebi Ilaya kelela!”
- ³⁶Mɔgɔ kelen ya sefuna-fuyi bi. A burimatɔe tara a layigi gbɛe kunayane rɔ ka wo don kɔlɔma-sungban la. A ya a layele ka a ben Yisa de ma ko a ni a kan lakime. A ko, “A makɔni! Ma ni a yen ni Nebi Ilaya si a layigi ka a bɔ kɔlɔma ma!”
- ³⁷Yisa ya a kan labɔ tun bereke ka a niyi-laban lafe.
- ³⁸Nba, yorolan min dunne Alla Bato Bɔn tema, wo farata fila la ka a dabira a kuma ha a kɔrɔ.

³⁹Kele-den-kun-tigi min sone koloma da koronun, Yisa gbele-gbelenta nya min a niyi bo tine, wo ya wo yen. A ko, “Allatalata dan nyere le ke la nun serr!”

⁴⁰Musi donu sone wula-yan la ka a mafelen. Salomi anube Mariyama, Magadala ke anube Mariyama, Yemesi dogoma anube Yusufu na koni, wonu bi anu tema.

⁴¹Yisa ye Kalili sigison ro tume min, anu ya a denbe kati! Musu gberere siyaman fanan bi nyonun minnu bilane a fe ha Yerusalem.

⁴²Nyima wure le nun, anu taben-wati Sulen-Telela ko la,

⁴³Yusufu, Arimatiya ke nara. Yahudiya mogo ba le nun min gbiliyane kati! A ye Allala mansaye makonona. Ale Yusufu ya a yisi ragbeleya ka ta Pailleti wara ko anu ni Yisa furi don a bolo.

⁴⁴Pailleti ya a lamoen tume min ko Yisa fagara yona, a kawara. A ya kele-den-kun-tigi wo kele ka a manyinika ni Yisa niyi ara ban bola.

⁴⁵Kele-den-kun-tigi banta a dantegela Pailleti ye tume min, a ya a fo Yusufu ye ko a ni Yisa furi bi.

⁴⁶Yusufu nara linen-kura-kure la a bolo ka a furi layigi koloma ma ka a kasanke. Anu ya kanbe min sin nun kuru-fagane ro, anu ya a sa nyonun buron. Wo koma, a ya farabelebele makuru-kurun ka a sa kanbe wo de la.

⁴⁷Mariyama, Magadala ke anube Mariyama, Yusufu na koni, wonu bi a mafelenna nun alako anu ni Yisa sa tine lon.

Maraka 16

¹Sulen-Tele tenbira tume min, Mariyama, Magadala ke anube Yemesi na Mariyama anube Salomi, wonu ya fen-suma-diyame san alako nun anu ni ta a ke Yisa furi ma.

²Lehere subaga de ma, sun-tele-feran koni, anu tara kanbe de la.

³Anu bi tala tume min, anu ya anu nyogon manyinika ko, “Yon si fare makuru-kurun ka a bo kanbe de la ma ye?”

⁴Nba, anu ya anu ye layele nyonun ro tume min, anu ya a taran, fara-belebele wo makuru-kurunne ka bo kanbe de la.

⁵Woleton anu donta kanbe buron. Duruki gbe bilane fonike do kan na, anu ya wo yen sigine a bolo-nyime wara la. Anu kawara kati!

⁶Ale fonike ko, “Wo kana kawa. Wo ye Yisa, Nasareti ke le nyinina min gbangbanta koloma ma nun. Konon a sa yan. A la ara wuli! Anu ya a sa kan min, wo le ke la. Wa a mafelen.

⁷Nba, wo ta a fo ala karan dannu ye anube Pita fanan ko a ye tala Kalili wo yaron. Wo si a yen nyonun ro iko a ya a fo wo ye nya min.”

⁸Ƙε lamɔɛn anu bolo, anu burimatɔe bɔra kanbe de la, anu bi yereyerena kilan bolo. Anu ma fenfen fɔ mɔgɔ wo mɔgɔ ye bawo anu kilanne.

[⁹Yisa wulita tume min ka bɔ furinu tema Lehere sɔgɔma, a bɔra gbe rɔ Mariyama Magadala ke fɔlɔn ye, a ya nyina wɔrɔnfile gben min fe kɔni.

¹⁰Wo tara a fɔ a ta-nyɔgenu ye. A ya a taran, wonu bi dila.

¹¹Nba, anu ya kume wo lamɔɛn tume min ko Yisa ye a kende la ado a ara a yen, anu ma la a la.

¹²Wo kɔma, Yisa bɔra gbe rɔ nya gberɛ ma mɔgɔ fila ye, wo tume anu bi kile la.

¹³Anu segira ka wo fɔ anu ta-nyɔgenu ye kɔnɔ wonu fanan ma la a la.

¹⁴A laban, Yisa bɔra gbe rɔ karan den tan-ni-kelan ye, anu bi anu de-nyinina tume min. A ya anu makuma anuna denkeninyabelitaye anube anuna tolo-gbeleyela ko la bawo minnu ya a nime yen, anu ma la wonuna sereye la.

¹⁵A ya a fɔ anu ye ko, “Wo ta duninya kan tine bee rɔ ka kibara-nyime lake mɔge bee ma.

¹⁶Min ba denkeninya ka batasi, wo si kisi. Kɔnɔ min ti denkeninya, wo si halaki.

¹⁷Tamasere-senbeme kenu si taran denkeninya-mɔgenu fe. Anu si nyinenu gben n tɔge rɔ. Anu si kan gberenu fɔ.

¹⁸Anu ba duguma-fan bira, wo ti anu madume. Ni anu ya faga-fan min, a ti ko ma anu na. Anu ba anu bole sa kirayatoenu kuma, wonu si kendeɣa.”

¹⁹Mari Yisa banta kumala anu ye tume min, a layeleta Arinyeni tɔ ka a mayigi Alla kɔɛn nyime rɔ.

²⁰Karan dannu tara kawandile bɔ tine kan tine bee rɔ. Mari taranta anu fe ka tamasere-senbemenu di anu ma minnu si a mayira ko anuna kawandile, tonye le.]

Luka

Luka 1

- ¹N diyana-møge TiyoFilasi, koe ke min bee ara ma mōgenu tema, mōgo siyaman bara wuli wonu sebe tine.
- ²Kebi a dabira tume, minnu ya koe kenu tayen ka wo kilaye lake ma ma, anu ya wo bee sebe iko a fora ma ye nya min.
- ³N bara koe ke bee karan ka a fesefese a kin na, woletō kebi a fōlōfōle, n miriya rō, a kin ka a sebe a kile fe ka a lata i ma.
- ⁴N ya ke ma min na, wo le i wara henkili sōron min bee ma ke la, tonye le wo bee la.
- ⁵Ke bee dabirara wo tume Herodi ye mansaye la Yudiya nyamanē rō. Saraka masole do ye nyō, a tōge Sakaraya min bōra Saraka Masōla Abaya bōnsōn rō. Ala musi tōge le Ilisabeti. Wo fanan bōra Saraka Masōla Aruna bōnsōn rō.
- ⁶Anu file bee telenne Alla yala. Anu ya Marita tōn anube sereya bee bira a kila berebere fe.
- ⁷Anu ma den sōron bawo Ilisabeti, gbande le. Ado anu file bee ara kōroya kati!
- ⁸Lunye do, Sakarayata saraka-masō-nyōgenu bi anuta wōli kela Alla ye Bato Bōn la.
- ⁹Anu ya ale Sakaraya yabō koron-nake fe ko a ni don Mari Bato Bōn la ka fen-suma-diyame mintan iko anuna namu ye nya min.
- ¹⁰Ado fen-suma-diyame mintan tume, mōge minnu nadenne luyi ma, wonu bi madiyali kela.
- ¹¹Sakaraya sōne fen-suma-diyame mintan tine bolo nyime rō tume min, Marita melika bōra gbē rō a ye feu!
- ¹²A ya melika yen tume min, a kōndōfilita ka kilan kati!
- ¹³Kōnō melika ya a fō a ye ko, “Sakaraya, i kana kilan! Alla ara ila madiyale lamōen. Ila musi, Ilisabeti si den kei sōron i ye. I ni a tōgo sa Yōni.
- ¹⁴Dan wa sōron tume min, wo si ma sewa-belebele la! Mōgo siyaman fanan si sewa wo fe
- ¹⁵bawo dan wo si ma mōgo ba la Mari yala. Fenfen min si mōgo bira iko baan, a kana wo min. Ka a dabira a sōron wati ma, a si fa Allata Ni Senime la.
- ¹⁶A si Isirela ka siyaman nana tun anuta Mari Alla ma.
- ¹⁷Ale fōlōn si na Mari yarō fanka anube senbe la iko Nebi Ilaya. A si dannu anube anu fanu ma kelen na. A si kalabantenu yelema ko anu ni miriya late lenne sōron. A si Allala mōgenu taben Mari ye feu!”

- 18**Sakaraya ya a fɔ melika ye ko, “N si la ke la kama? Nde ara kɔrɔya. Nna musi fanan bara kɔrɔya.”
- 19**Melika ya a yabi ko, “Melika Yibirila le nde la. Nde le sɔnɛ Alla yakɔrɔ. Ale le ya n sɔ i wara kibara-nyime ke fɔ tine.
- 20**Kɔnɔ i ma la nna kume la ko a si bɔ a la ala wati-lategene rɔ serr! Nba i ma la wo la min ke, woletɔ i si boboya. N bara kume min bɛɛ fɔ i ye wo la, fɔ wonu ba bɔ a la yanni i ni to kumala.”
- 21**Mɔgenu bi Sakaraya makɔnɔ tine nun, anu bi anu mirila ni min bara ma a la. A ara mɛ Alla Bato Bɔn burɔ.
- 22**A bɔra tume min, a ma ke kumala anu ye. Woletɔ anu ya a lɔn ko a ara ko-rayire do yen Alla Bato Bɔn la. A ya tamasere ke anu ye a bole la bawo a ma ke kumala.
- 23**A banta wɔlila Alla Bato Bɔn la tume min, a segira ala bɔn la.
- 24**Wo kɔma, ala musi Ilisabeti ya buyi bi. A ya kare loli bɔ, a ma bɔ bɔn la.
- 25**Ala musi ko, “Nba, wo ma a yen Mari ara n denbe nya min? A ara nna miliya-koe bɔ n ma mɔgenu yala!”
- 26**Ilisabeti buyi kare wɔrɛ, Alla ya melika Yibirila lata Kalili sigison rɔ soe do rɔ min tɔge Nasareti.
- 27**A kumara sunkurun-nasɔlɔnɛ do ye min mabiranɛ kei do bolo. Ala kei tɔge Yusufu, Mansa Dawuda bɔnsɔn kɔni. Sunkurun-nasɔlɔnɛ wo tɔge le Mariyama.
- 28**Melika nara a wara ka a fɔ a ye ko, “I yisi sa! Mari ye i fɛ. A ara ata duwe layigi i kuma!”
- 29**Ka a tege melikala kume ma, Mariyama kɔndɔfilita kati! A tora a mirila kume wonu kɔrɛ ma.
- 30**Wo kɔma, melika wo ya a fɔ a ye ko, “Mariyama, i kana kilan bawo i wara Alla hene.
- 31**I si buyi bi ka den kei sɔrɔn. I si a tɔgɔ sa Yisa.
- 32**A si ma mɔgɔ gbiliyanɛ la. Anu si a kele ko Alla Min Bi Fan Bɛɛ Kun Na, wota Dan. A benba Mansa Dawuda ya mansaye min sɔrɔn, Mari Alla si wo di a ma.
- 33**A si mansaye ke Yakoba bɔnsɔnnu kun na! Ado ala mansaye ti ban habadan!”
- 34**Mariyama ya a fɔ melika ye ko, “Sunkurun-nasɔlɔnɛ le nde la. Ke si ke mala kama worɔ?”
- 35**Melika ya a yabi ko, “Allata Ni Senime si yigi i kuma. Allatalata senbe si na i kuma iko nine. Ka a tege wo ma, anu si den senime wo kele ko Allatalata den kei.

36I miri i na kelen nyɔge Ilisabeti ma. A fɔra ko a ti ke den sɔrɔnna. Kɔnɔ hali a kɔrɔyane kɔbɔkɔbɔ, a buyi kare wɔre le ke la!

37Ado Alla ti kuri fenfen ma.”

38Mariyama ko, “Marita yɔɔn nɛ le nde la. Alame a mara n ye iko i wara a fɔ nya min ke la.” Wo kɔma, melika segira.

39Tele dande kɔma, Mariyama ya a raben tiriya ka ta soe do rɔ Yudiya nyamane rɔ kɔnkɔ siyaman bi kan min.

40A tara Sakarayala bɔn la Ilisabeti kɔndɔn tine.

41Ilisabeti ya Mariyamala kɔndɔli kan lamɔen tume min, a buyi ye a la dan min na, wo ya a mamaga Ilisabeti burɔ. Ilisabeti fara Allata Ni Senime la.

42A kumara a kulu mayelene la ko, “Duwa-dan le ile la musinu tema! I ye nala dan min sɔrɔnna, duwa-dan le wo la!

43Ko n Mari na ara na n kɔndɔn tine, ko we ke mara n ye kama?

44Ado n ya i kɔndɔli-kan lamɔen tume min, dan ya a mamaga n burɔ sewe la.

45Mɔgɔ-sewane le ile la bawo Mari ara kume min fɔ i ye, i wara la wo la ko wo si bɔ a la.”

46Mariyama ko, “N bi Mari tantola n yisi bee la.

47N niyi sewane nna kisile Allala ko la

48bawo a ara a fonde to nde, ala yɔɔn nɛ ko! Ka a bi bi ma, mɔge bee si n kele ko duwa-dan

49bawo Alla Senbe Bee Tigi ara ko ba ma n ye. A tɔgɔ senima.

50Ka a bi n benba benbenuta wati ma ha ka yigi, min bee kilanne Alla la ka a sako ke, a si kinikini wonu ma.

51Alla ara a kɔen-senbeme rasagan ka mɔgɔ-wasinenu tanyensen anube anuna miriya bee.

52Alla ara mansa-senbemeni nayigi ka bɔ anuna sigi tinenu tɔ. Minnu famayigine, a ya wonu naye.

53Alla ara kɔnkɔtoenu nafa fen nyimenu na. A ya fen-tiginu nasegi anu bolo takolɔn.

54Ma benbanu anube Alla sarata min na, a ma nyina wo ko. A nara ka kinikini ala wɔli kele Isirela ma.

55A ara a henkili to ala kinikine ko Iburayima anube a sibole bee ye habadan!”

56Mariyama ya kare sawa bɔ Ilisabeti fe. Wo kɔma, a segira a ware.

57Ilisabeti buyi lamagara. A muira den kei la.

- 58Mari ara ko-nyima ba min ke a ye, a sigi-nyogenu anube a na kelen nyogenu ya wo lamoen ka sewa a fe.
- 59Dan wo tele segin nyoge, anu tara a la a lakemininya tine. A soge ye anu na nun ka a togo sa a fa la, Sakaraya.
- 60Konon a na ko, “Ade! A togo si sa ko Yoni.”
- 61Anu ya a fo a ye ko, “Konon i bonson togo sa wo nya!”
- 62Woleton anu ya a fa manyinika bolo lamage ron ni dan wo togo si sa min na.
- 63Sakaraya ya kedi makele ka a sebe ko, “A toge le Yoni.” Anu dama kawara!
- 64Wo wati nyere ron, Sakaraya nagan lafulenta, a kera kumala tun. A ya Alla tantoe dabira.
- 65A sigi-nyoge bee kilanta ha ka a dan natenbi. Kibare ke nyensenta Yudiya konkonnyamane bee ron.
- 66Min bee ya a lamoen, wonu ya anu miri wo ma ka nyinikale sa ko, “Denne ke si na ma nfen na?” Ado bee ya a lon ko Marita senbe ye a fe.
- 67Yoni wo fa Sakaraya fara Allata Ni Senime la ka woloyiye ke. A ko,
- 68“Ma ni Mari tanto, Isirelata Alla koni bawo a nara ka ala mogenu denbe ka anu horoya.
- 69A ara kisile-senbeme lawuli ma ye min bone Mansa Dawuda bonson ron.
- 70Alla ya lanyiri kiri ala folo-nebi-senimenu baraka ron ko
- 71a si ma kisi ka ma bo ma yogenu bolo. Minnu bara ma kon, a ya ma bo wonuna senbe koron.
- 72A ko a si kinikini ma benbanu ma nun ka a fonde to ala sarama-kan-senime ko.
- 73A ya lanyiri ba kiri ma benba Iburayima ye
- 74ko a si ma kisi ka ma bo ma yogenu bolo. A sonta ko ma ni woli Alla ye hali ma ma kilan.
- 75Ma ni ma mogon-senime anube mogon-telelennenu na a ye ma siyi-tele-bee koron.”
- 76Sakaraya ko tun, “Nna dan, Alla Min Bi Fan Bee Kun Na, anu si i kele ko wola nebi. Ile folon si ta Mari yaron ka kile raben a ye.
- 77I si henkili di ala mogenu ma anu si kisi-koe saron nya min hake-makoto-koe fe
- 78bawo mata Alla, kinikini anube hina tigi le. Ma kisile ye nala ma wara la iko sun-tele-tiyi.
- 79Minnu sigine pinpi ron anube saye nine koron, a si malan wo bee ye ka mala tagamanya yira ma la yisi-kime kile fe.”

⁸⁰Dan wo koloyara ka senbe sɔrɔn Alla wara-koe rɔ. A tora wula-da-rakolɔn rɔ ha a bo tume kera gbe rɔ Isirela mɔgenu ye tume min.

Luka 2

¹Kun-tigi-ba Ɖgasita min bi Romu nyamane kun na, wo wati rɔ, a ya tɔn sigi ko ala nyamanita-mɔge bee tɔge ni sebe.

²Mɔgenu tɔgɔ sebe fɔle ke ya a taran, Mansa Kuriniya sigine kun-tigiye la Siriya nyamane rɔ.

³Mɔge bee tara anu nyereɗa soe burɔ anu tɔgɔ sebe tine.

⁴Nba, Yusufu fanan bɔra Nasareti soe burɔ Kalili sigison rɔ ka ta Yudiya soe do burɔ min tɔge Betalehem, Mansa Dawuda sɔrɔnta kan min. A tara nyɔ bawo Mansa Dawuda bɔnsɔn le ale fanan na.

⁵A tara a nyere tɔgɔ sebe koe la anube ala musu mabirane, Mariyama, min kolome.

⁶Anu bi Betalehem soe burɔ tume min, Mariyama mui-wati kera.

⁷A ya ala den kei fɔle sɔrɔn kolo-fannu namara tine burɔ bawo anu ma yiya tine sɔrɔn sundan-yiya-bɔn la. A ya kure minimini dan wo ma ka a sa kolo-fannu de-nyini tine.

⁸Dan wo sɔrɔn suyi rɔ, saga-fe-birale donu bi nyamane wo rɔ minnu bi kila binye rɔ anuna sagenu kandan tine.

⁹Marita melika bɔra gbe rɔ anu ye. Marita waan malanta anu kuma. Anu kilanta kati!

¹⁰Melika ya a fɔ anu ye ko, “Wo kana kilan! N bara na kibara-nyime la wo ye, min si ma sewa-belebele la mɔge bee ye.

¹¹Wo kisile ara sɔrɔn suyi ke nyere rɔ Mansa Dawuda halala soe burɔ. Allata-Mɔgɔ-Yabɔne le wo la, Mari kɔni!

¹²Wo si den pulan sane taran kolo-fannu de-nyini tine, kure miniminine a ma. Tamasere le ke la wo ye.”

¹³Wati-kundune wo kɔrɔ, Arinyenitɔ-melika siyaman bɔra gbe rɔ ka anu sɔ melika doi wo fe. Anu bi Alla tantola ko,

¹⁴“Gbiliye ni ke Alla ye san kole rɔ pon! Minnu ya Alla hene, yisi-kime ni to wonu fe!”

¹⁵Melikanu bɔra anu fe tume min ka segi Arinyeni tɔ, saga-fe-biralenu ya a fɔ anu nyɔgɔn ye ko, “Mari Alla ara min fɔ ma ye ke la, ma ta wona Betalehem ka koe ke ragbe ma ye la.”

¹⁶Nba, anu tara tiriya! Anu ya Mariyama anube Yusufu taran, den pulan sane kolo-fannu de-nyini tine.

- ¹⁷Melika ya min bɛɛ fɔ saga-fɛ-biralɛnu ye ka a ben denne wo ma, wo yen anu bolo, anu ya wo rakaran a sɔrɔnnɛnu ye.
- ¹⁸Min bɛɛ ya saga-fɛ-biralɛnu dantɛgɛ-kan lamɔɛn, wonu kawara wo ma.
- ¹⁹Mariyama ya a henkili to koe wo bɛɛ ko ka a miri anu ma bɛrɛkɛ!
- ²⁰Saga-fɛ-biralɛnu segira sewɛ la. Ka a tɛgɛ anu bara min namɔɛn anubɛ ka min yen, anu bi Alla tantola ka a gbiliya wo bɛɛla ko la. Iko melika ya a fɔ anu ye nya min, wo bɛɛ mara wo nya na le, yɔ!
- ²¹A tele segin nyɔgɛ, dennɛla keminiya tumɛ kera. Anu ya a tɔgɔ sa Yisa iko melika ya a fɔ a na ye nya min yanni a ni a buyi bi.
- ²²Alla ya tɔn minnu di Nɛbi Musa ma seninya-koe ma, a wati kera ko Yusufu anubɛ Mariyama ni wo kɛ. Woletɔ anu tara denne la Yerusalem ka a dantɛgɛ Mari Alla ma.
- ²³Kɛ le sebɛnɛ Mari Allala tɔn rɔ ko, “Den kei sare bɛɛ ni dantɛgɛ Mari Alla ma alako anu ni ma Allate la.”
- ²⁴Mari Allala tɔn ya a fɔ ko anu ni purulan fila bɔ, ni wo ma, kangbo den fila. Woletɔ a sɔrɔnnɛnu ya sarakɛ wo bɔ iko a sebɛnɛ Marita tɔn rɔ nya min.
- ²⁵Mɔgɛ do ye Yerusalem soe burɔ nun min tɔgɛ Simiyɔn. Mɔgɔ-nyimɛ le, a telennɛ. A ye Isirelata kisi-koe makɔnɔna nun. Ado Allata Ni Senimɛ ye a fɛ.
- ²⁶A ara a lɔn Allata Ni Senimɛ baraka rɔ nun ko a ti faga fɔ a wa Mari Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ yen.
- ²⁷Yisa sɔrɔnnɛnu nara Yisa la Alla Bato Bɔn la. Anu ya wo ma a ye iko a sebɛnɛ Allata tɔn rɔ nya min. Wo wati, Allata Ni Senimɛ ya Simiyɔn ladon Alla Bato Bɔn la.
- ²⁸Simiyɔn ya den pulan bi ka a sigi a kɔnkɔn rɔ ka baraka bira Alla ye ko,
- ²⁹“N tigi Mari, i wara ila lanyiri latɔnbagaya bi. I wara sɔn ko nde, ila yɔɔn nɛ ni faga yisi-kimɛ rɔ.
- ³⁰I wara kisi-koe min tabɛn mɔgɛ bɛɛ ye, n bara wo yen n ye la.
- ³¹I wara ila waan raka min si a ma, sibolo gberɛnu ni ila kile yen anubɛ ka gbiliye di ita Isirela mɔgɛnu ma!”
- ³²Simiyɔn ya min fɔ Yisa wara-koe rɔ, a na anubɛ a fa kawara wo koenu ma.
- ³³Simiyɔn duwara anu ye ka a fɔ a na Mariyama ye ko, “Alla ara denne kɛ yabɔ ka a ma tamasere la min si a ma, Isirela mɔgɔ siyaman si bui. Kɔnɔ a si ma kisi-koe la fanan mɔgɔ siyaman ye. Isirela mɔgɔ siyaman si anu ban a la.
- ³⁴Kɛ si a ma, anuna gbundu koe si bɔ gbɛ rɔ. Ado ile, Mariyama si tɔrɔyɛ sɔrɔn iko anu ba i yisi sɔgɔ faan-da-diyamɛ la.”

³⁶Nebi-musi do ye nyɔ nun, a tɔgɛ Anna. Fanuwelila dan le wo la ka bɔ Asera bɔnsɔn rɔ. Musu kɔrɔ ba le min bara san bi-segin ani san nani bɔ. A ya san wɔrɔnfila dɔrɔn ke kei-wara-sigi rɔ, yanni a ni ma kɛɛ-musi la. A ye Alla Bato Bɔn la tolon ka to Alla batola su-ni-tele madiyale anube sunye rɔ.

³⁸Wo wati, a nara ka baraka bira Alla ye. Min bɛɛ ye Alla makɔnɔna ko a ni na Yerusalem kunka tine, a ya dennela ko fɔ wonu denu ye.

³⁹Mari Allala tɔn ya min bɛɛ fɔ, anu banta wo dama mala tume min, anu segira anu bare Kalili sigison rɔ, Nasareti soe kɔni.

⁴⁰Yisa koloyara ka senbe sɔrɔn. A henkili diyara. Ado Allata duwe ye a fe.

⁴¹Yisa sɔrɔnnenu duruta tala Yerusalem san-bo-san Kanan-Ko-Ladiye rɔ.

⁴²Yisa ya san tan-ni-fila bɔ tume min, anu tara ladiye rɔ iko anu duruta a mala nya min.

⁴³Ladiye banta tume min, anu bara wuli tala anu bare kɔnɔ Yisa tora Yerusalem. Kɔnɔ a sɔrɔnnenu ma wo lɔn.

⁴⁴Anu miriya ko a ye ala mɔgenu tema, woletɔ anu tagamanta telen gben! Wo kɔma, anu burunta Yisa nyinina anu na kelen nyɔgenu anube anu diyana-mɔgenu tema.

⁴⁵Anu ma a yen min ke, anu segira fɔ Yerusalem a nyini tine.

⁴⁶A tele sawa nyɔge ma, anu ya a taran Alla Bato Bɔn la. A sigine Yahudiya karan-mɔgenu fe. A ye a tole masɔla anu na ka anu manyinika ko siyaman na.

⁴⁷Min bɛɛ ya ala kirabɔ kan lamɔn, wonu kawara ala henkilimaye anube ala yabilenu ma.

⁴⁸A sɔrɔnnenu ya a yen tume min, anu fanan kawara. A na ya a fɔ a ye ko, “Nna dan, nfenna i ya ke ma ma la? Mabe i fa tɔrɔta i nyini tine kati!”

⁴⁹A ya anu yabi ko, “Wo ye n nyinina nfenna? Wo ma a lɔn, ba ko fɔ n ni to n Fala bɔn la?”

⁵⁰Kɔnɔ a ya min fɔ anu ye, anu ma ban wo nya-yenna.

⁵¹Wo kɔma, Yisa segira anu fe Nasareti soe burɔ. A tora nyɔ ka anuna kume bira. A na ya koe ke bɛɛ lamara a yisi rɔ.

⁵²Yisa koloyara. Ala henkilimaye kuma-sara ka duwe sɔrɔn Alla anube mɔgenu bolo.

Luka 3

¹Mansa Ba Taibiriyasi, Romu kun-tigi-ba kɔni, wola mansaye san tan-ni-loli nyɔge ma, Pontiyasi Pailleti fanan bi kun-tigiye la Yahudiya nyamane rɔ. Ado Mansa Herodi ye mansaye la Kalili sigison kun na. A na kelen nyɔge Mansa Filipi ye mansaye la

Aituriya anube Taroniti sigisonnu kun na. Mansa Laiseniya ye mansaye la Abilin sigison kun na.

²Anasi anube Kaifasi, wonu fanan bi saraka-masolaya-kun-tigi-waye la. Alla kumara Sakarayala dan Yoni ye wule ro wo wati le to.

³Ale Yoni kera Yorodan be tonkon bee ro. A ya kawandile bo ko, “Wo ni tubi ka wo ke-nyanu yelema ka son batasi koe ma. Alla si wola hakenu makoto.”

⁴Iko Nebi Aiseya ya a sebe ala kitabu ro nya min, a ko, “Moge do ye gbele-gbelenna wule ro. A ye a fola ko, ‘Bee ni kile laka Mari ye. Bee ni kila lateleenne ladan a ye!’

⁵Anu ni fole bee lafa ka konke anube gburukuli bee tii alako anu ni ma lee la. Anu ni kila radune bee latelen ka kila gbogosa-gbagase bee manunku.

⁶Wo si a ma, moge bee si Allala kisi-koe yen!’ “

⁷Sere-belebele tora nala Yoni wara dee, ko a ni anu batasi. A ya a fo anu ye ko, “Wo son yogo iko duguma-fannu. Allala diminye min bi nala, yon ya a fo wo ye ko wo si ke bola wo kororo?”

⁸Koe minnu si a yira ko wo ara wo ke-nyanu yelema, wo ni wonu ke. Wo kana to a fola wo nyogon tema ko Iburayima mane wo benba la min ke, wo ti taroye saron. N bi a fola wo ye ko hali kuri kenu, Alla si ke wonu mala dannu na Iburayima ye!

⁹Yende ra ara ben ka koloma-kurinu tege anu sulinu to. Koloma min ti gbo-nyime labo, a kaken, wo ni tege ka a lake te ro.”

¹⁰Mogenu ya a manyinika ko, “Ma ni nfen ma woro?”

¹¹A ya anu yabi ko, “Duruku fila ye min bolo, fen sa min bolo, a ni kelen di wo ma. Don-fan ye min bolo, a ni mogenu ko.”

¹²Duti-makelele donu nara batasi koe la. Anu ya Yoni manyinika ko, “Karan-mogo, male ni nfen ma?”

¹³A ya a fo anu ye ko, “Wo kana fen makele ka tenbi a dan kun na.”

¹⁴Kele dan donu fanan ya a manyinika ko, “Male don? Male ni nfen ma?” A ya a fo wonu ye ko, “Wo kana wodi bo mogenu bolo forose la anube foninye la. Wo sare ni wo wasa.”

¹⁵Mogenu miriya tara Allata-Mogo-Yabone ma. Anu suira Yoni ma ko tumado ale le ke la.

¹⁶Woletu Yoni ya a fo anu dama ye ko, “N bi wo batasila yi ro konu moge do ye nala min tenbira nde la. Hali ka ala sanbare fulen a kian ro, nde ma ben ka wo ma. Wo si wo batasi Allata Ni Senime anube te la.

¹⁷Ala fere ye a bolo ka ala fui-fan funfan alako a si anu sa ala bire ro nya min. Konu a si a fofenu mintan ta-dufenbele la!”

- 18**Yɔni ya kawandilɛ siyaman bɔ kibara-nyimɛ lake tinɛ mɔgɛnu ma.
- 19**Kɔnɔ Yɔni kumara Mansa Herodi ma bawo a ya a na kelen nyɔgɛla musi bi a bolo, Herodiyasi kɔni. Ado a ara ko-yogomɛ siyaman kɛ fanan.
- 20**Nba, tɔ-a-la, Herodi ya ko-yogomɛ dan natenbi ka Yɔni sa ye le la.
- 21**Yɔni banta sɛrɛ bɛɛ batasila lunyɛ min, wo kɔma, a ya Yisa fanan batasi. Yisa ye Alla madiyala tumɛ min, Arinyɛnɛ dɛ lakara.
- 22**Allata Ni Sɛnime yigira Yisa kuma kangbɔɛla muninyɛ rɔ. Kuman kan bɔra Arinyɛni tɔ ko, “N diyana-dan le ile la. I wara n hɛnɛ feu!”
- 23**Yisa ya san bi-sawa bɔ tumɛ min, a ya ala wɔlɛ dabira. Mɔgɛnu miriya ko Yusufula dan le Yisa la. Yusufu fa le Hilayi la,
- 24**Hilayi fanan fa le Matati la, Matati fanan fa le Lifayi la, Lifayi fanan fa le Mɛlikayi la, Mɛlikayi fanan fa le Yanayi la, Yanayi fanan fa le Yusufu la,
- 25**Yusufu fanan fa le Matataya la, Matataya fanan fa le Emɔsi la, Emɔsi fanan fa le Nehami la, Nehami fanan fa le ɛsili la, ɛsili fanan fa le Nagayi la,
- 26**Nagayi fanan fa le Meyati la, Meyati fanan fa le Matataya la, Matataya fanan fa le Semeni la, Semeni fanan fa le Yoseki la, Yoseki fanan fa le Yoda la,
- 27**Yoda fanan fa le Yowana la, Yowana fanan fa le Risa la, Risa fanan fa le Sarababulu la, Sarababulu fanan fa le Siyalitiyɛli la, Siyalitiyɛli fanan fa le Nirayi la,
- 28**Nirayi fanan fa le Mɛlikayi la, Mɛlikayi fanan fa le Adayi la, Adayi fanan fa le Kosam la, Kosam fanan fa le ɛlimodam la, ɛlimodam fanan fa le ɛri la,
- 29**ɛri fanan fa le Yasowa la, Yasowa fanan fa le ɛliyɛsa la, ɛliyɛsa fanan fa le Yorim la, Yorim fanan fa le Matati la, Matati fanan fa le Lifayi la,
- 30**Lifayi fanan fa le Simiyɔn la, Simiyɔn fanan fa le Yuda la, Yuda fanan fa le Yusufu la, Yusufu fanan fa le Yonan la, Yonan fanan fa le Ilayakim la,
- 31**Ilayakim fanan fa le Mɛleya la, Mɛleya fanan fa le Minan la, Minan fanan fa le Matata la, Matata fanan fa le Netan la, Netan fanan fa le Dawuda la,
- 32**Dawuda fanan fa le Yɛsi la, Yɛsi fanan fa le Obɛdi la, Obɛdi fanan fa le Bohasi la, Bohasi fanan fa le Salaman la, Salaman fanan fa le Neson la,
- 33**Neson fanan fa le Aminadabu la, Aminadabu fanan fa le Adimin la, Adimin fanan fa le Arani la, Arani fanan fa le Hɛsirɔm la, Hɛsirɔm fanan fa le Paresi la, Paresi fanan fa le Yuda la,
- 34**Yuda fanan fa le Yakoba la, Yakoba fanan fa le Isiyaka la, Isiyaka fanan fa le Iburayima la, Iburayima fanan fa le Tera la, Tera fanan fa le Nehori la,
- 35**Nehori fanan fa le Sɛrugi la, Sɛrugi fanan fa le Riyu la, Riyu fanan fa le Fara la, Fara fanan fa le Hibera la, Hibera fanan fa le Sela la,

³⁶Sela fanan fa le Keyanan la, Keyanan fanan fa le Arafakasada la, Arafakasada fanan fa le Sema la, Sema fanan fa le Nowa la, Nowa fanan fa le Lameki la,

³⁷Lameki fanan fa le Metusayeli la, Metusayeli fanan fa le Inoki la, Inoki fanan fa le Yeredi la, Yeredi fanan fa le Mahalaleli la, Mahalaleli fanan fa le Keyana la,

³⁸Keyana fanan fa le Inosi la, Inosi fanan fa le Seti la, Seti fanan fa le Hadama la, min bi Allala dan la.

Luka 4

¹Yisa segira ka bɔ Yorodan bɛ fɛ, a fanɛ Allata Ni Senime la. Wo kɔma, Allata Ni Senime tara a la wule rɔ.

²Tele bi-nani kɔrɔ, Setane ya a magberenke nyɔ. Wati wo bɛɛ kɔrɔ, Yisa ma fenfen dɔn, woletɔ kɔnke ya a bira bereke!

³Setane ya a fɔ a ye ko, “Ni Allata dan le ile la, kuri ke yeɛma biredi la.”

⁴Yisa ya a yabi ko, “A sebene Allata kitabu rɔ ko hadama dan ti a to dɔnte dɔrɔn ma.”

⁵Setane tara a la ka duninya-mansaye bɛɛ yira a la nya-kun-kelen.

⁶Setane ya a fɔ a ye ko, “N si i sigi ke bɛɛ kun na ka nyɔ-gbiliye bɛɛ di i ma bawo wo bɛɛ dine nde le ma. Mɔge min ba diya n ye, n si a bɛɛ di wo ma.

⁷Ni i ya i nyenkin n kɔrɔ, ke bɛɛ si ma ite la.”

⁸Yisa ya a yabi ko, “A sebene Allata kitabu rɔ ko, ‘I ni ita Mari Alla kelen pe le bato ka ale kelen peta wɔle ke!’ “

⁹Setane tara Yisa la Yerusalem soe burɔ ka a sigi Alla Bato Bɔn kun-tema-sore kuma. A ya a fɔ a ye ko, “Ni Allala dan le ile la, i gban ka yigi dugi ma

¹⁰bawo a sebene Allata kitabu rɔ ko Alla si ala melika sɔ i lakanan tine.

¹¹A sebene fanan ko anu si anu bole sigi i kɔrɔ alako i kana i kian gbesi kurinu na.”

¹²Yisa ya a yabi ko, “A sebene Allata kitabu rɔ ko i kana ita Mari Alla kɔrɔbɔ.”

¹³Setane banta Yisa magberenkɛna koe bɛɛ rɔ tume min, a bɔra a fɛ wati-kunduni kɔrɔ.

¹⁴Wo kɔma, Yisa segira Kalili sigison rɔ. Allata Ni Senime ye a fɛ. A mankan nyensenta nyamane wo bɛɛ rɔ.

¹⁵A ya nyɔ-mɔgenu karan Yahudiyana dina-bɔnnu na. Ado anu dama ya a wɔlɔbɔ.

¹⁶Wo kɔma, Yisa tara Nasareti soe burɔ, a makolota kan min. Sulen-Tele ma, a wulita ka ta Yahudiyana dina-bɔn la iko a duruta a mala nya min. A ya a lasɔ alako a ni Allata kitabu karan anu ye.

¹⁷Anu ya Nɛbi Aiseyala kitabu don a bolo. A ya kan tine wo laka a sebene kan min ko,

- 18“Marita Senbe ye n tɔ. A ara n yabɔ alako n ni kibara-nyime lake bolo-kolonnu ma. Minnu bi birale rɔ, a ya n sɔ ka wonu boloka-koe fɔ anu ye anube ka fiyɔnnu ye laka. Nɔe sane minnu kuma, n si wonu hɔrɔya.
- 19Mɔgenu bi hɔrɔyala san min ma, Mari ya n sɔ ka wo wara-koe fɔ anu ye.”
- 20Yisa ya kitabu wo de latogon ka a don a marale bolo. A ya a mayigi. Min bee ye Yahudiyana dina-bɔn wo la, wonu ya anu ye sɔ a la.
- 21A wulita kumala anu ye ko, “Allata kitabu kan tine ke, wo ara bɔ a la bi iko n bara a karan wo ye nya min.”
- 22Anu dama ya a tɔgɔ-nyime fɔ ka kawa ala kuma-nyimenu ma. Anu ko, “Yusufula dan ma ke la, wa? Ke mara kama?”
- 23Yisa ya a fɔ anu ye ko, “N lane a la serr, ko wo si na tili ke tege n ye ko, ‘Besibole, i nyere lakendeya.’ Wo si a fɔ n ye fanan ko, ‘Ma ya koe minnu namɔen i wara-koe rɔ Kapereniyam soe burɔ, i ni wonu ma i nyereta soe burɔ yan fanan.’
- 24Wa wo henkili to ke ko! Nebi ti gbiliye sɔrɔn a nyereta soe burɔ.
- 25“Wo ni wo tole masɔ. Tonye le, Nebi Ilayata wati rɔ, kee-musi siyaman bi Isirela mɔgenu tema nun. Bande ma na san sawa anube a tala tume min, kɔnkɔ-fitine donta dugi wo bee rɔ.
- 26Hali wo, Alla ma Nebi Ilaya lata mɔgɔ wo mɔgɔ ma fɔ kee-musu kelen ma. Isirela ka ma musi wo la min sigine Saidon Sarefati soe burɔ.
- 27Nebi Ilaisata wati rɔ, ferema-kirayato siyaman bi Isirela mɔgenu tɔ. Kɔnɔ wonu fenfen ma kendeya fɔ Siriya ke Neyaman. Isirela ka ma ale fanan na.”
- 28Minnu bi Yahudiyana dina-bɔn la, wonu ya wo lamɔen tume min, anu diminyara.
- 29Anu ya anu nasɔ ka Yisa gben ko a ni bɔ soe burɔ. Anuna soe sɔne kuru-gbilɔn-ba min kuma, anu tara Yisa la nyɔ alako anu ni a labui filon rɔ.
- 30Kɔnɔ a tununta nyama ma ka ta a ye.
- 31Wo kɔma, Yisa tara Kalili-Kapereniyam soe burɔ. A ke nyɔ, a ya mɔgenu karan Sulen-Tele ma.
- 32A ya anu karan nya min, anu dama kawara wo ma bawo fanka ye ala kume rɔ.
- 33Lunye do, kei do ye Yahudiyana dina-bɔn la nun, nyina-yogome ye min fe. A gbele-gbelenta ko,
- 34“E! Ile Yisa Nasareti ke, i ye nfen fe ma bolo? I nara yan ma halaki koe la, wa? N ya ile lɔn. Allata kilaya senime le ile la!”
- 35Yisa ya nyine makuma, a ko, “A sigi-a-la! Bɔ a fe!” Nyine ya kei labui anu dama yala. A bɔra a fe. A ma a madume hali doni!

³⁶Mɔgɛ bɛɛ kawara ka a fɔ anu nyɔgɔn ye ko, “Nfen kuma sufa ye kɛ la? Kei kɛ ara kuma nyina-yogomenu ma senbɛ anubɛ fanka la. Anu bi bɔla anu fɛ.”

³⁷Yisa mankan nyensenta nyamane wo bɛɛ rɔ.

³⁸Yisa bɔra Yahudiyana dina-bɔn la ka ta Saimon ware. Ferema-kaliya-kiraye ye Saimon biran-musi la. Anu ya musu wo wara koe fɔ Yisa ye.

³⁹Yisa tara a sɔ nyɔ dafɛ a sanɛ kan min. A ya ferema-kaliye wo makuma. A kendeyara kelenna! A wulita tiriya ka wɔlɛ kɛ anu ye.

⁴⁰Tele yigi wati, kirayatɔe ye mɔgɛ min bɛɛ bolo kiraya su bɛɛ, anu nara wonu na Yisa wara. A ya a bole sa anu dama kuma ka anu nakendɛya.

⁴¹Nyinenu fanan gbele-gbelenmatɔe bɔra nyinatoenu fɛ, anu ko, “Allala dan le ile la!” Anu ya a lɔn Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ la min kɛ, Yisa ya a fɔ anu ye ko anu kana kuma.

⁴²Banda-ka-dɛ ma, Yisa bɔra soe burɔ ka ta a dan na kan tine do rɔ. Mɔgɛnu ya a nyine dabira. Anu ya a yen tume min, anu ya a madiya alako a kana ta.

⁴³Kɔnɔ a ya a fɔ anu ye ko, “A fɛrɛ sa fɔ n ni Allala mansayɛ kibara-nyime lake soe donu fanan tɔ bawo Alla ya n sɔ wo lela ko la.”

⁴⁴Nba, a ya kawandili bɔ Yahudiyana dina-bɔnnu na Yudiya nyamane rɔ.

Luka 5

¹Wati do rɔ, Yisa sɔnɛ Kenesareti dale dala. Mɔgɛnu ya anu gbɛrɛn a ma alako anu ni Allala kume lamɔn.

²A ya kulun fila yen gbele ma. Yɛgɛ-biralenu bara bɔ anu tɔ ka ta anuna yalenu ku tine.

³Yisa donta kulɔn wo kelen tɔ, Saimontɛ kɔni, ka a tigi madiya ko a ni a latuntun a ye doni yi kuma. Yisa sigira kulɔn rɔ. A wulita mɔgɛnu karanna.

⁴A banta kumala tume min, a ya a fɔ Saimon ye ko, “Kulɔn lata tungban tɛma. Wobɛ i ta-nyɔgɛnu ni wola yalenu nake nyɔ ka yɛgɛ bira.”

⁵Saimon ya a yabi ko, “Karan-mɔgɔ, ma kira wɔlila yan kɔnɔ ma ma fenfen bira. Hali wo, ni i wara a fɔ wo nya, n si yalenu nake.”

⁶Anu ya yalenu nake ka yɛgɛ siyaman bira, ha yalenu wulita farala.

⁷Anu ta-nyɔgɛ minnu bi kulɔn doi rɔ, anu ya wonu keke ko anu ni na anu dɛnbɛ. Anu nɛ, anu ya kulun file bɛɛ lafa yɛgɛ la ha a tora doni, kulɔnnu ni yigi yi kɔrɔ.

⁸Koe min mara, Saimon Pita ya wo yen tume min, a ya a nyenkin Yisa kɔrɔ. A ko, “N fa, i yandi, i masegi n na bawo hake tigi le nde la!”

⁹Ale anubɛ a ta-nyɔgɛ bɛɛ kawara yɛgɛ wonu ma.

- 10**Saimon ta-nyogenu, Sebédila dannu fanan kawara, Yemesi anube Yoni kōni. Yisa ya a fō Saimon ye ko, “I kana kilan. Ka a dabira bi ma, i si mōgenu bira, yege ma tun.”
- 11**Anu nara kulōn la gbele ma tun. Anu ya anuna miran bēe bolokane to ka bila Yisa fē.
- 12**Yisa ye soe do burō tumē min, ferēma-kirayatōe do ye nyō nun. Ado ferēma-kirayē ye a ferē bēe ma. A ya Yisa yen tumē min, a ya a sa dugi ma Yisa kōrō ka a madiya. A ko, “N fa, ni i sōnta, i si ke n nakendeyala.”
- 13**Yisa ya a bole sa a kuma. A ko, “N bara sōn i lakendeya-koe ma!” Kirayē wo ya a boloka kelenna!
- 14**Yisa ya a fō a ye ko, “I kana kē fō mōgō wo mōgō ye kōnō ta saraka masōle wara, a ni i mafēlen. Wo kōma, i ni sarakē wo bō iko Nebi Musa ya a fō nya min ka a yira mōgē bēe la ko i wara kendeya.”
- 15**Hali wo, Yisa mankan nyensenta kan tinē wo bēe rō. Mōgō siyaman nara ala kume lamōen tinē. Anu nara fanan alako anu si kendeya nya min.
- 16**Kōnō Yisa si to tala a dan na madiyali kē tinē tuma-wo-tuma.
- 17**Lunye do, Yisa tenbi mōgenu karanna, Farisi donube tōn-karan-mōgenu siginē nyō minnu bōra Kalili anube Yudiya soe tōnkōn bēe rō anube Yerusalem. Marita senbē ye Yisa rō ka kirayatoenu nakendeya.
- 18**Mōgē donu nara kei ferē faganē la Yisa wara a sanē sanyili rō. Anu ya anu taya a ladon koe la bōn la ka a sa Yisa kōrō.
- 19**Kōnō anu ma ke kilē sōrōnna nyama bolo ka a ladon. Woletō anu yeletā a la bōn kuma ka woe sōgō alako anu si a layigi nya min sanyili rō mōgenu tema Yisa yakōrō.
- 20**Yisa ya anuna denkeninya-we yen tumē min, a ya a fō kirayatōe wo ye ko, “N bō, i hakenu ma ara koto.”
- 21**Tōn-karan-mōgenu anube Farisinu wulita anu nyōgōn sōsōla ko, “Yon bi kei kē la min bi Alla lafeyala? Mōgō wo mōgō ti ke hake makotola fō Alla kelen pe!”
- 22**Yisa ya anu miriya ragbē. A ya a fō anu ye ko, “Wo ye wo mirila ko sufa kenu ma kama?”
- 23**Ka a fō ko, ‘I hakenu ma ara koto,’ anube ka a fō ko, ‘I lasō ka tagama,’ nyamintan fōe gbele?
- 24**N bi a yirala wo la worō ko senbē ye nde, Hadama dan bolo duninya rō ka hakenu makoto.” Woletō a ya a fō kei ferē faganē ye ko, “N bi a fōla i ye, i lasō ka ila sanyili bi ka ta i warē.”
- 25**Kei wo ya a lasō anu dama yala kelenna ka sanyili wo bi a sanē min tō nun. A segira a warē Alla tantola.

²⁶Anu dama kawara dɔgɔma ma de! Anu kilanta kati! Anu ya Alla tanto ko, “Ma ara nfen kabana koe yen bi?”

²⁷Wo kɔma, Yisa bɔra luyi ma. A ya duti-makelele do yen sigine ala wɔli ke tine. A tɔge Lifayi. Yisa ya a fɔ a ye ko, “Bila n fe.”

²⁸Lifayi ya a lasɔ. A ya fan bɛɛ to nyɔ ka bila Yisa fe.

²⁹Wo kɔma, Lifayi ya ladiya we ladan ala bɔn la Yisa ye. Duti-makelela siyaman anube mɔgɔ gberɛ siyaman fanan sigira anu fe.

³⁰Farisi anube tɔn-karan-mɔge minnu bi anu tema, wonu gbunyara Yisala karan dannu ma ka anu manyinika ko, “Nfenna wo ye fan dɔnna duti-makelelenu anube hake tiginu fe?”

³¹Yisa ya anu yabi ko, “Minnu kɛnde, wonu mako sa bɛsi-bɔle la fɔ minnu kire.

³²N ma na mɔgɔ-telennenu keke tine tubi koe ma fɔ hake tiginu.”

³³Mɔge donu ya a fɔ Yisa ye ko, “Yɔni-Batasi-Kelela gba-fe-bilalenu bi sunye donna tuma-wo-tuma ka madiyali ke. Farisinuna karan dannu fanan bi wo mala. Kɔnɔ ilela karan dannu bi fen-dɔn-kela ka anu min.”

³⁴Yisa ya a fɔ anu ye ko, “A ye wo burɔ ko mɔge minnu bi kɔnyɔ-masɔe rɔ, fananta kɔnyɔ-tigi ye anu fe wonu si kɔnkɔ? Wo ti ke mala ni!

³⁵Kɔnɔ wati ye nala, kɔnyɔ-kura-tigi wa bɔ anu fe, sun-don-sɔge si anu bira worɔ.”

³⁶Yisa ya tili ke fanan tege anu ye ko, “Mɔgɔ ti kura-kundu-kure bi ka duruku-kɔre labetere wo la bawo a kure wo ra si don ka duruku-kɔre wo rafara. Ado a kure ti ma iko a kɔrɔme.

³⁷Mɔgɔ ti baan mara gbolo-bɔrɔ-kɔre rɔ. Ni a ya wo ma, a wa kanfa, a si gbolo-bɔre wo rafara. Baan wo si bɔn. Gbolo-bɔre si tinya.

³⁸Kɔnɔ baan la ni mara gbolo-bɔrɔ-kure rɔ!

³⁹Mɔgɔ wa baan-kɔre min tume min, a ti a kure mafelen defan! Anu si a fɔ ko, ‘A kɔrɔme le kin.’ ”

Luka 6

¹Lunye do, Sulen-Tele ma, Yisa ye tagamana nun sene rɔ. Ala karan dannu wulita fui-fan gbesila ka a togotogon anu bolo tɔ ka a kole dɔn.

²Farisi donu ko, “Nfenna wo ye wo mala? Mala tɔn ko mɔgɔ kana wo ma Sulen-Tele ma.”

³Yisa ya anu yabi ko, “Kɔnke ya Mansa Dawuda anube ala mɔgenu bira tume min, anu ya min ma, wo ma wo karan, ba?”

- ⁴A donta Allala fani-bɔn la. Biredi min dantɛgenɛ Alla ma, anubɛ ala keminenu ya wo dɔn, hali anu bi tɔn tinyana wo dɔn tinɛ. Ado saraka masɔlenu denu dɔrɔn kaken ka biredi wo dɔn nun”
- ⁵Yisa ya a fɔ tun ko, “Nde, Hadama dan le Mari la Sulen-Tele kuma.”
- ⁶Sulen-Tele gbɛrɛ ma, Yisa tara Yahudiyanauna dina-bɔn la ka mɔgenu karan. Kei do ye nyɔ nun min bole faganɛ a la.
- ⁷Tɔn-karan-mɔgɛ donubɛ Farisinu bi a fɛ ka Yisa maburi tɔn-tinyɛla ko la. Woletɔ anu ya anu ye ben a ma ni a si mɔgɛ lakendeya Sulen-Tele ma.
- ⁸Kɔnɔ Yisa ya anu miriya lɔn. Woletɔ a ya a fɔ kei bolo faganɛ ye ko, “Na, i sɔ mɔgenu yala yan.” Kei ya a lasɔ.
- ⁹Yisa ya a fɔ anu ye worɔ ko, “N bi wo manyinikala. Mala tɔn ko ma ni nfen ma Sulen-Tele ma? Ma ni mɔgenu dɛnbɛ, ka, ma ni anu tɔrɔ? Ma ni mɔgenu niyi lakisi, ka, ma ni anu halaki?”
- ¹⁰A ya anu dama mafɛlen sin! A ya a fɔ kei wo ye ko, “I bole rasagan.” A ya wo ma nkekuna, a bole kendeyara kusen!
- ¹¹Nba, tɔn-karan-mɔgenu anubɛ Farisinu diminyara bɛrɛkɛ! Anu burunta a fɔla anu nyɔgɔn tema anu si min ma Yisa la.
- ¹²Wo wati rɔ, Yisa yeleta kɔnkɛ do kuma madiyali kɛ tinɛ. A kira nyɔ Alla madiyɛ la.
- ¹³Bandɛ kara tumɛ min, a ya ala karan danna naden anu nyɔgɔn fɛ ka mɔgɔ tan-ni-fila yatɔnbɔn anu tɔ ka anu ma ala kilayenu na tɔ-a-la.
- ¹⁴Anu tɔgɛ le kɛnu na, Saimon (a ya min tɔgɔ sa fanan ko Pita) anubɛ a na kelen nyɔgɛ Anduru, Yemesi anubɛ Yɔni, Filipi anubɛ Batalamiyu,
- ¹⁵Matiyu anubɛ Tamasi, Alafala dan Yemesi, anubɛ Saimon (min si kɛɛ kɛ ala nyamanela ko la),
- ¹⁶Yemesila dan Yudasi, anubɛ Yudasi-Isakariyati min ya Yisa don a yogenu bolo tɔ.
- ¹⁷Yisa yigira ka bɔ kɔnkɛ wo kuma ala karan danna fɛ. Anubɛ ala karan den siyaman sɔra lɛɛ do rɔ. Sɛrɛ-wɛ ye nyɔ. Anu bɔra Yudiya nyamane kan bɛɛ anubɛ Yerusalem anubɛ Taya anubɛ Saidon soe minnu sɔnɛ kɔgɔ-yi dafɛ.
- ¹⁸Wonu nara anu dandan koe la ka anu tole masɔ a la. Nyina-yogomɛ ara minnu tɔrɔ, wonu fanan kendeyara.
- ¹⁹Mɔgɛ bɛɛ ya a raya alako ka anu bole tugu a la bawo ala senbɛ ye donna mɔgenu tɔ anu dama dandan koe la.
- ²⁰Yisa ya a ye sɔ ala karan danna na, a ko, “Mɔgɔ-sewane le wole bolo-kolɔnnu na bawo Allala mansayɛ, wotɛ le!

- 21 Məgə-sewane le wole kənkətoenu na bawo wo si fa pim! Məgə-sewane le wole di-kelenu na bawo wo si na yelen!
- 22 “Məgenu ba wo kən ka anu ban wo la, məgə-sewane le wole la. Anu si wo manyini ka a fə ko məgə yogome le wole la ka a tɛgɛ nde, Hadama dan la ko ma!
- 23 Wo wa ma tumɛ min, wo ni wo dən sewɛ la bawo barayi wɛ maranɛ wo ye Arinyeni tɔ. Ado wo benbanu ya nɛbinu tɔrɔ wo nya na le.
- 24 Nɔnfuli ye wole minnu bolo kaka, gbalo ye wo kuma bawo wo laferɛnɛ!
- 25 Wole minnu buyi lafanɛ, gbalo ye wo kuma bawo kənke si wo bira! Wole minnu bi yelenna kaka, gbalo ye wo kuma bawo wo si mɔni ka di!
- 26 Məgenu ba wo tɔgə-nyimɛ fə tumɛ min, gbalo ye wo kuma bawo wo benbanu ya a fə wo nya na le foninya-nɛbinu ma.
- 27 “Wole minnu bi n kan lamɔenna, n bi a fɔla wo ye ko wo ni wo yogenu keni. Minnu bara wo kən, wo ni ko-nyimɛ ke wonu ye.
- 28 Minnu bi wo dankala, wo ni duwa wonu ye. Minnu sa wo birala a kin na, wo ni Alla madiya wonu ye.
- 29 Minnu ba wo de fan kelan ratii, a ni doi fanan tintan a la, a ni wo bɛrɛn tatii. Ni məgə ya wola duruki bi wo bolo fərəsɛ la, wo ni wola duruku-kərə-don fanan don a bolo.
- 30 Minnu ba wo tara fen ma, wo ni anu kɔ. Ni məgɛ ya wo bolo-fan bɔ wo bolo, wo kana a manyinika ala ko la tun.
- 31 Wo ye a fɛ, donu ni min ma wo ye, wole fanan ni wo ma anu ye.
- 32 “Ni wo ya wo diyana-məgɛ dərɔn keni, wo si duwɛ nyamintan sərɔn worɔ? Hali hake tiginu, minnu fɔlɔn ya anu keni, anu denu fanan si wonu keni!
- 33 Minnu bara ko-nyimɛ ke wo ye, ni wo ya ko-nyimɛ ke wonu dərɔn ye, wo si duwɛ nyamintan sərɔn worɔ? Hali hake tiginu fanan si wo ma!
- 34 Wo henkili ye fen-sərɔn-koe ma minnu bolo, ni wo ya wonu dərɔn dɔndɔ, wo si duwɛ nyamintan sərɔn worɔ? Hali hake tiginu si anu ta-nyɔgɛ hake tiginu dɔndɔ bawo anu yili ye a ma ko anu si wo nyɔgɔn-taken sərɔn tun!
- 35 Wo ni wo yogenu keni ka ko-nyimɛ ke anu ye. Wo ni anu dɔndɔ, hali wo ma wo henkili lamiri fen-sərɔn-koe ma anu bolo tun. Wo si barayi ba sərɔn. Alla min bi Fan Bɛɛ Kun na, wo si ma ale Allata dannu na. Ado Alla ye ko-nyimɛ kela fisiriwɔlenu anubɛ wundayogenu ye.
- 36 Wo ni kinikini məgenu ma iko wo Fa Alla kinikinine wole ma nya min.
- 37 “Wo kana məgenu kiti, woletɔ Alla ti wo fanan kiti. Wo kana məgenu yiliki, woletɔ Alla ti wo fanan yiliki. Wo ni məgenu makoto, woletɔ Alla si wo fanan makoto.

³⁸Wo ni mɔgenu kɔ, woletɔ Alla si wo kɔ. Ado a si a suma wo ye a kin na! A la si fa pen ka a madenden ka a don wo bolo. Wo ye fan sumanna doinu ye nya min, Alla si a suma wo ye wo nya na le.”

³⁹Yisa ya tili ke tɛge anu ye ko, “Fiyɔn ti ke fiyɔn bole birala. Ni a ya wo ma, anu file bɛɛ si bui denke rɔ.

⁴⁰Karan den woo ma tenbi a karan-mɔge la. Kɔnɔ karan den woo wa ban karanna, a si ma iko a karan-mɔgo.

⁴¹“Nfenna ko la i si buriburi yen i ta-nyɔge ye ma kɔnɔ kon-gbondon min bi i nyere ye ma, i henkili sa tugula wo la?

⁴²I si a fɔ i ta-nyɔge ye kama ko, ‘N bɔ, sɔ wa, n ni buriburi bɔ i ye ma,’ kɔnɔ i sa kon-gbondon wo yenna min bi i nyere ye ma? Ile nyere-mayirale! Kon-gbondon fɔlɔn bɔ i nyere ye ma, wo kɔma, buriburi minnu bi i ta-nyɔge ye ma, i si ke wo yenna ka wo bɔ nyɔ.

⁴³“Kɔlɔma min sabatira, wola gbɔɛ si mɔge munanfaga. Kɔlɔma min ma sabati, wo le ti gbɔ-nyime labɔ.

⁴⁴Kɔlɔma bɛɛ si lɔn a gbɔɛ le fɛ. Mɔgo ti toro-gbɔɛ kerɩ kɔlɔma-kuru-wɔnime la. Mɔgo ti mankorɔ gbɔɛ fanan kerɩ kɔlɔma-kuru-wɔnime la.

⁴⁵Mɔgo-nyime si ko-nyime labɔ a yisi rɔ. Mɔgo-yogome si ko-yogome labɔ a yisi rɔ. Ado mɔgo yisi fanɛ min na, a de ye wo le fɔla.

⁴⁶“Nfenna wo ye a fɔla ko wota Mari le nde la kɔnɔ wo sa nna kume birala?

⁴⁷Min bɛɛ si na nde wara nta kume lamɔɛn tine ka a bira, n si na mɔge wola muninye yira wo la.

⁴⁸Wo tigi mani de iko mɔge min tenbi bɔn sɔla, a si denke sin ka a layigi pon ha ka ke kuri ma alako bon-kuruke ni sigi fare kuma. Bɛ wa fa ka wara, a si tugu wo tigila bɔn burɔ kɔnɔ a la ti maga bawo ala bɔn sɔne fare le kuma.

⁴⁹Kɔnɔ mɔge min bi nna kumenu namɔɛnna kɔnɔ a sa anu birala, wo tigi mani de iko mɔge min tenbi bɔn sɔla, a ma a kuruke. Yi wa tugu wo tigila bɔn burɔ tume min, a ti mɛ buila ka tinya! A rakerikerine si to feu!”

Luka 7

¹Yisa banta ke bɛɛ fɔla mɔgenu ye tume min, a tara Kapereniyam soe burɔ.

²Romu keɛ-den-kun-tigi do ye nyɔ, wola wɔli keɛ kire. Ado wɔli keɛ wo di a ye kati! A tora doni, ko a si faga.

³Kun tigi wo ya Yisa wara-koe lamɔɛn tume min, a ya Yahudiyana kun tigi donu nata Yisa wara ka a madiya ko a ni na ala wɔli keɛ dandan.

⁴Anu nara Yisa madiya bereke, anu ko, “A benne i ni kei ke denbe

- ⁵bawo mala mɔgenu di a ye kati! A kelen pe le ya mala dina-bɔn sɔ ma ye.”
- ⁶Yisa bilara anu fɛ. A gberenta bɔn ma tume min, kun tigi wo ya a diyana-mɔgɛ donu nata a wara ka a fɔ a ye ko, “N fa, ma diyana-mɔgɛ ko i kana i nyere tɔrɔ. A ko a ma ken, ile ni i sale ladon ale sufala bɔn la.
- ⁷A ko ale ma seninya ka na ke i ma. Hali i kumara le dɔrɔn, ala wɔli kele si kendeya!
- ⁸Ale fanan bi kun tigi donuna senbe kɔrɔ. Kele dan donu bi ale kɔrɔ. A ko a wa a fɔ do ye ko, ‘Ta!’ A si ta. A wa a fɔ do ye ko, ‘Na!’ A si na. A wa a fɔ ala yɔɔn do ye ko, ‘Ke ma!’ A si wo ma.”
- ⁹Yisa ya ke lamɔen tume min, a kawara. A ya a ye lamunun a gba-fe-bilalenu na ko, “Wa wo henkili to ke ko! N ma ke-nyɔgɔn-denkeninye yen mɔgɔ wo mɔgɔ bolo Isirela mɔgenu tema.”
- ¹⁰Kilayenu segira kun tigi wola bɔn la. Anu ya a taran, ala wɔli kele ara kendeya.
- ¹¹Wo banda ke, Yisa tara soe do rɔ min tɔgɔ Nen. Ala karan danna anube nyama ba bilara a fɛ.
- ¹²Anu kera so-tare-don-de la tume min, anu ya a taran, mɔgenu bi tala furi do la a togon tine. Ado kee-musila den kei kelen pe, wo le fagara. Nyɔ-mɔgɔ siyaman bilane musi wo fɛ.
- ¹³Mari ya musi wo yen tume min, a kinikinita a ma bereke! A ya a fɔ musi wo ye ko, “I kana di.”
- ¹⁴A tara ka a bole tugu sangbage la. Furu dunune wonu ya anu sɔ. Yisa ko, “Keminɛ! N bi ile le ma, i lasɔ!”
- ¹⁵Furi wo ya a lasɔ ka wuli kumala. Yisa ya a don a na bolo tun.
- ¹⁶Mɔgɛ bee kilanta bereke! Anu ya Alla tanto ko, “Nɛbi ba ara bɔ gbɛ rɔ ma tema! Alla ara na ala mɔgenu kisi tine!”
- ¹⁷A mankan nyensenta Yudiya tonke bee rɔ anube nyɔla foole bee.
- ¹⁸Yɔnila karan danna ya koe ke bee rakaran a ye. Yɔni ya mɔgɔ fila kele anu tɔ
- ¹⁹ko anu ni ta Mari manyinika ni a ya minna na-koe fɔ, ni ale le wo la, ka, ma ni dogbere makɔni?
- ²⁰Anu nara Yisa wara tume min, anu ko, “Yɔni-Batasi-Kele le ya ma sɔ ko ma ni i manyinika ko a ya minna na-koe fɔ, ni ile le wo la, ka, ma ni dogbere makɔni?”
- ²¹Wo wati, Yisa ye mɔgɔ siyaman dandanna ka kirayatoenu anube nyina-yogomatinu nakendeya. A ya fiyɔn siyaman ye laka.
- ²²A ya Yɔnila kilayenu yabi ko, “Wo ye min namɔenna ka min tayen wo nyere ye la, wo segi ka wo dantege Yɔni ye. Fiyɔnnu bi fen yenna. Namarenu bi tagamana.

Ferema-kirayatoenu bara kendeɣa. Tolo-gberenu bi ko lamɔenna. Furinu na ara wuli. Kibara-nyime ara bo bolo-kolonnu ye.

²³Sika sa min to ndela ko la, duwa-dan le wo tigi la!”

²⁴Kilayenu segira tume min, Yisa wulita Yonila koe fola nyama ye. A ko, “Wo tara Yoni wara wule ro tume min, wo miriya ye nfen yen-koe ma nun? Fonyo ye kale min namagala nun, ba? Wo doron?”

²⁵Wo tara nfen yen-koe la woro? Kei min feraya bone kura nyime la, wa? Ade, mogo feraya bone sufa wonu bi mansela bolonnu na!

²⁶Wa a fo n ye, wo miriya ye nfen yen-koe ma nun? Nebi, wa? Onde konon n bi a fola wo ye, wo ara min yen, wo tenbira nebi la.

²⁷Ado a sebene Allata kitabu ro Yoni lela ko la nun ko ala kilaye le Yoni ke la. A ko, ‘N bi nna kilaye latala i yarɔ ka kile laka i ye.’ “

²⁸Yisa ya a fo tun ko, “N ni ke fo wo ye. Yoni makawane ka tenbi moge bee la nun. Konon min dogo Allala mansaye ro, wo makawara Yoni ko.”

²⁹Moge bee ya ke lamoen hali duti-makelelenu. Wonu ya Yisala kume lamoen tume min, anu ya a lon ko Allala kile telenta bawo anu bara son nun ko Yoni ni anu batasi.

³⁰Konon Farisinu anube ton-karan-mogenu ya anu ban Allala ko lategene ma min tabenne anu ye bawo anu denu ma son nun ko Yoni ni anu batasi.

³¹Yisa ko, “N si bi-tele-ke-mogenu sanko nfen ma, wa? Anu bi kama?”

³²Anu mani de iko denne minnu bi tolonna bare ro. Dennenu bi anu kan nabola anu tanyogenu ma. Anu bi a fola ko, ‘Ma ara konyo-maso-sigi sa wo ye konon wo ma wo don! Ma ara saya-sigi sa wo ye konon wo ma di!’

³³Yoni-Batasi-Kele nara tume min, a ya sunye don, a ma gbeye min. Wo ko, ‘Nyinatoe le!’

³⁴Nde, Hadama dan nara tume min, n ya fen-don-ke ka n min. Wo ko, ‘Kei ke mafelen! Nugulame anube gbeye-minne le. Duti-makelelenu anube hake tiginu diyana-moge le!’

³⁵Hali wo, Allata henkilimaye si lon tonye la ka a tege a gba-fe-bilalenu ke-nyanu fe.”

³⁶Farisi do ya Yisa kele fen don tine a ware. Yisa tara ke wola bon la. A ya a mayigi fen don tine.

³⁷Musi do ye nyo nun, hake tigi we le wo la. A ya a lamoen ko Yisa ye fen donla Farisila bon la. Nba, kuru-dage min toge alabasita, a nara senti-sonko-da-gbele la wo ro.

³⁸A sora Yisa koma a kian togofe. A dira. A ya-yi yigira biribiri, ka Yisa kian kime. Wo koma, a ya a kian mafiran a kun-sigi la. A ya a kian sunbu ka senti ke anu ma.

³⁹Ale Farisi kei min ya Yisa keke, wo ya ke yen tume min, a miriya tara ko, “Ni nebi-berē le kei ke la nun, musi ke min tugura a la, a si musi ke wara-koe lon nun. A si musi ke su lon nun bawo hake tigi le wo la!”

⁴⁰Yisa ya a fo a ye ko, “Saimon, a soḡe ye n na ka kume do fo i ye.” A ko, “Karan-moḡo, awa, a fo n ye.”

⁴¹Yisa ya a fo a ye ko, “Kei do ye nyo nun min ya moḡo fila dondo wodi la. Kelen ya wodi-gbe keme loli bi a bolo, doi ya wodi-gbe bi-loli bi.

⁴²Anu file fenfen ma ke a sarala, woletō a ya anu file bee to nyo. File wonu to, yon si yili-makelele keni ka tenbi a ta-nyoḡe la?”

⁴³Saimon ya a yabi ko, “N lane a la ko minta yili kolo a boṭe ko.” Yisa ko, “I wara n yabi a kile fe.”

⁴⁴Wo koma, Yisa ya a ye lamunun musi wo la ka a fo Saimon ye ko, “I ma musi ke yen? N bara na ila bon la, i ma n kin-maku-yi di n ma konō ale ara n kian maku a ya-yi la ka a mafiran a kun-sigi la.

⁴⁵N nara tume min, i ma n sunbu konō kebi n nara, ale ma n kin-sunbe boloka.

⁴⁶I ma tuli di n ma n si n kunye mamun min na konō ale ara n kian mamun senti la.

⁴⁷N bi a fola i ye ko musi ke ara keninteye min yira, wo ara bo gbe ro ko ala hake siyamenu ma ara koto. Konō minna hake ne makotora, wo si keninteye dogmane yira.”

⁴⁸Wo koma, Yisa ya a fo musi ye ko, “Ila hakenu ma ara koto.”

⁴⁹Doi minnu sigine tebulu fe, wonu wulita a fola anu nyogon ye ko, “Nfen moḡe sifa ke la min bi moḡenu hakenu makotola?”

⁵⁰Konō Yisa ya a fo musi wo ye ko, “Ila denkeninye ara i kisi. Ta yisi-kime ro.”

Luka 8

¹Wo koma, Yisa tagamanta so-wenu anube so-nenu to ka Allala mansaya kibaran-yime kawandili bo. Karan den tan-ni-file wonu bilara a fe.

²A ya nyina-yogomenu gben musi minnu fe anube ka anuna kirayenu dandan, wonu fanan bilara a fe. Ado, Mariyama Magadala ke, Yisa ya nyina woronfila gben wo le fe.

³Kusala musi Yoyana, minna kei ye kun-tigiye kela Herodila bon la anube Susana anube musu gberē siyaman, wonu ya Yisa anube ala karan dannu denbe anu bolofannu na.

⁴Moḡenu tora nala ka bo soe siyaman to dee! Nyama-we ladenta tume min, Yisa ya tili ke tege anu ye. A ko,

- ⁵“Kei do tara ala sene rɔ sugu fui tine. A ye sugi fuila tume min, do buira kila kole la. Mɔɔenu sɔra a kuma. Konanu ya a dɔn.
- ⁶Do buira fara kole ma bɔnke ma siya kan min. A ferenta tume min, a fagara bawo yi sa nyɔ.
- ⁷Sugi do buira wɔnenu tema. Anube wɔnenu yeleta anu nyɔɔɔn fe kɔnɔ tɔ-a-la, wɔnenu ya a dɔn.
- ⁸Sugi do buira bɔnku lamone rɔ. A ferenta ka a kole ke. A kelen-kelenname-bee ya keme-keme sɔrɔn.” Yisa ya kume wo kundon, a ko, “Nba, ni min si ko nya-yen, a ni a tole masɔ wo la!”
- ⁹Yisala karan dannu ya a manyinika tili ke kɔre ma.
- ¹⁰A ya anu yabi ko, “N bara Allala mansaya henkilimaye gbundu koenu di wole ma. Kɔnɔ n si a fɔ doinu ye tilinu tɔ. Ni n ma wo ma iko Nɛbi Aiseya ya a fɔ nya min, ‘Anu bi fan mafelenna kɔnɔ anu sa a yenna. Anu bi anu tole masɔla kɔnɔ anu sa ko lamɔenna.’
- ¹¹“Tili ke kɔre le ke la. Sugi wo, Allala kume tamasere le wo la.
- ¹²Mɔɔe donu mane iko sugi min si bui kila kole la. Mɔɔe wo si a lamɔen kɔnɔ a wa a lamɔen nya min, Setane si na worɔ ka wo fɔrɔn a yisi rɔ alako a kana denkeninya a ma ka kisi.
- ¹³Sugi min fuira fara-gbaran ma, wo mani de iko mɔɔe min bi kume lamɔenna ado a si a bira sewe la tiriya! Sugi wo ferenta kɔnɔ a ma ke a suli yigila. A denkeninyara wati-kundune kɔrɔ kɔnɔ magberenke nara tume min, a ya ala denkeninye boloka.
- ¹⁴Sugi min buira wɔnenu tema, wo mani de iko mɔɔe min bi kume lamɔenna kɔnɔ duninya hɔn-koe anube nɔnfulu-keni anube duninya diyana koe su bee ya a ma, kume wo fagara a yisi rɔ feu! Ko ti bɔ ala denkeninye rɔ hali!
- ¹⁵Sugi min buira dugu lamone rɔ, wo mani de iko mɔɔe min bara Allala kume lamɔen ka a lamara a yisi nyime rɔ. A si to ala kume birala ha a si gbɔ.
- ¹⁶“Mɔɔɔ wo mɔɔɔ ti lenpu lamalan ka bɔnku-dage burun a kun na. A ti a ladon sa-fan kɔrɔ fanan. Kɔnɔ a si a sigi tebulu kuma. Mɔɔenu ba don bɔn la tume min, anu si waan yen.
- ¹⁷“Fan min bee dogonne, wonu si bɔ gbe rɔ. Fan min bee yamatogonne, wonu yama si ka.
- ¹⁸“Wo ni a ma wo ferema worɔ ko-lamɔen tine. Bawo fen bi min bolo, Alla si do sa wo kuma. Kɔnɔ fen kende sa min bolo, a yili ye fen ne min ma, Alla si wo bɔ a bolo.”
- ¹⁹Yisa na anube a dɔɔenu nara a wara kɔnɔ anu ma ke anu gberenna Yisa ma bawo nyama kolo.

- ²⁰Mɔgɛ do ya a fɔ Yisa ye ko, “I na anubɛ i dɔgenu sɔnɛ luyi ma. I yen-sɔgɛ ye anu na.”
- ²¹Yisa ya a fɔ anu dama ye ko, “Minnu bi Allala kumɛ lamɔenna ka a bira, n na anubɛ n dɔgenu le wonu na.”
- ²²Lunye do, Yisa anubɛ ala karan dannu donta kulɔn rɔ. A ya a fɔ anu ye ko, “Ma tenbi wona dale kɔma.” Woletɔ anu wulita.
- ²³Anu bi dale tɛgɛla tumɛ min, kinɔgɛ tenbira Yisa ma salon! Fɔn-belebele tugura dale kuma. Yi wulita donna kulɔn rɔ. Anu taranta masiba-wɛ rɔ.
- ²⁴Karan dannu nara Yisa wara ka a lakunden ko, “Karan-mɔgɔ, karan-mɔgɔ! A ara to doni, ma ni faga.” Yisa ya a lasɔ ka fɔnyɔ anubɛ yi makuma. Anu makimera don!
- ²⁵A ya a fɔ karan dan wonu ye ko, “Wola denkeninyɛ ye mi?” Kɔnɔ anu dama kilanta. Anu kawara ka a fɔ anu nyɔgɔn ye ko, “Nfen mɔgɛ sufa ye kɛ la? A ye fɔnyɔ anubɛ yi makumala, ado wo bɛɛ ye ata kumɛ birala!”
- ²⁶Anu tenbira ha Kadara kenuna nyamanɛ rɔ min bi Kalili dale kɔgɔma.
- ²⁷Yisa sɔra gbele ma tumɛ min, kei do bɔra ka a laben. Nyina-yogomɛ ye a fɛ. A ara mɛ, a ma kure don a ma. Sa tinɛ sa a bolo fɔ kaburu-soe burɔ.
- ²⁸Nyinatɔe wo ya Yisa yen tumɛ min, a wɔrɔndɔra bɛrɛkɛ! A ya a sa Yisa kɔrɔ ka a fɔ a kulu mayelɛne la ko, “Alla min Bi Fan Bɛɛ Kun Na, wola dan Yisa, i ye nyinina nfen ma n bolo? N bi i madiyala, i kana n tɔrɔ!”
- ²⁹A ya kɛ fɔ bawo Yisa ya a fɔ nyina-yogomɛ ye ko a ni bɔ kei wo fɛ. Nyinɛ wo ara wuli a la nun ko siyaman. Hali mɔgenu ya a bira ka a bolenu anubɛ a kiannu kiri yɔlɔkenu na, a si yɔlɔkɛ wonu tɛgɛ ka ta wulɛ rɔ nyinɛ bolo.
- ³⁰Yisa ya a manyinika ko, “I tɔgɛ kama?” A ya a yabi ko, “N tɔgɛ le Nyama.” A ya wo fɔ bawo nyina siyaman bi a fɛ.
- ³¹Nyine wonu ya Yisa madiya ko a kana anu nata denka-rayan rɔ anu si tɔrɔyɛ sɔrɔn kan min.
- ³²Kɔsenu namara tinɛ ye nyɔ wara la. Anu bi anu de-nyinina kɔnkɛ kuma. Nyinenu ya Yisa madiya ko a ni sɔn ko a ni anu nadon kɔsenu tɔ. A sɔnta anu ta koe ma.
- ³³Woletɔ nyinenu bɔra kei wo fɛ ka don kɔsenu tɔ. Kɔsɔ-wɔrɛ wo burumatɔe yigira kɔnkɔ-kerikerinya la ka yigi dale rɔ. Anu tora-a-rɔ yi rɔ nyɔ.
- ³⁴Minnu bi kɔsɛ wonu kandanna, wonu ya wo yen nkɛkuna, anu burimatɔe tara ka kibarɛ wo nyensen soe anubɛ senenu tɔ.
- ³⁵Min mara, mɔgenu tara wo ragbɛ tinɛ. Anu nara Yisa wara ka kei wo siginɛ taran Yisa dafɛ. Nyinenu bara bɔ a fɛ, ado kure ye a ma. A henkili ma ara sɔ. Anu dama kilanta kati!

- ³⁶Kei wo kendeɣara nya min, minnu ya wo yen, wonu ya wo rakaran mɔɣenu ye.
- ³⁷Nyama min bɛɛ bɔra Kadara kenuna nyamanɛ rɔ, anu ya a fɔ Yisa ye ko a ni bɔ nyɔ bawo anu dama ara kilan berekɛ! Woletɔ Yisa donta kulɔn rɔ ka segi.
- ³⁸Nyinenu bɔra kei min fɛ, wo ya Yisa madiya ko, “Sɔn, n ni ta i fɛ.” Kɔnɔ Yisa ya a lasɛgi, a ko,
- ³⁹“Segi i ware. Mari ara ko-nyime min kɛ i ye, i ni to wo fɔla anu ye.” Kei wo tara soe wo kan tine bɛɛ rɔ ka Yisala kabana koe rakaran mɔɣenu ye.
- ⁴⁰Mɔɣɔ siyaman bi Yisa makɔnɔna dale tonko kelan tɔ nun. Yisa sɛgira tume min, anu ya a laben sewɛ la.
- ⁴¹Kei min tɔɣɛ Yairasi, Yahudiyanuna dina-bon-kun-tigi kɔni, wo nara nyɔ. A ya a sa Yisa kɔrɔ ka a madiya ko a ni ta a ware
- ⁴²bawo ala dunmusu kelen pe, min sɔrɔn ara san tan-ni-fila bɔ, wo ye faga-koe rɔ. Yisa bilara Yairasi fɛ tume min, nyama ya a lafoo.
- ⁴³Musi do ye nyɔ musinuna kirayɛ ara min tɔrɔ san tan-ni-fila kɔrɔ. A ara a bolo-fan bɛɛ ni besi-bɔlɛnu ma kɔnɔ wonu fenfen ma ke a dandanna.
- ⁴⁴A nara nyama tema Yisa kɔma ka a bole tugu Yisala duruki da-gbole la. Ala kirayɛ ya a boloka tiriya!
- ⁴⁵Yisa ya nyinikalɛ kɛ ko, “Yon ya a bole tugu n na?” Mɔɣɛ woo ma a sɔn a la. Pita ko, “Karan-mɔɣɔ, mɔɣɔ siyaman bi ila foole rɔ, anu bi i latuntunna kan tine bɛɛ.”
- ⁴⁶Kɔnɔ Yisa ko, “Mɔɣɛ do ara a bole tugu n na, yɔ! N bara a lɔn bawo sɛnbɛ do ara bɔ n tɔ.”
- ⁴⁷Musi ara a lɔn ko a ti ke a dogonna, a yɛɛyɛrenmatoc nara ka a sa Yisa kɔrɔ mɔɣɛ bɛɛ yala. A ya a bole tugu Yisa la minna ko la, a ya wo fɔ a ye anube a kendeɣara nya min tiriya!
- ⁴⁸Yisa ya a fɔ a ye ko, “N na, ila denkeninyɛ ara i lakendeɣa. Ta yisi-kime rɔ.”
- ⁴⁹Yisa ye wo fɔla tume min, kilayɛ nara ka bɔ kun tigi ware ka a fɔ Yairasi ye ko, “Ila dunmusi ara faga. Hali i ma karan-mɔɣɔ tɔrɔ tun.”
- ⁵⁰Yisa ya wo lamɔɛn ka a fɔ Yairasi ye ko, “I kana kilan. Denkeninya tun. Ila dan si kendeɣa.”
- ⁵¹Yisa kera nyɔ tume min, a ma sɔn mɔɣɔ wo mɔɣɔ ni don bɔn la a fɛ fɔ Pita anube Yemesi anube Yɔni anube furi wo na anube a fa.
- ⁵²Mɔɣɛ bɛɛ ye dila ka anu dɛ sa a rɔ denne wola ko la. Yisa ko, “Wo kana di. Denne wo ma faga. A ye kinɔɣɛ le tɔ dɔrɔn!”
- ⁵³Anu dama ya Yisa mayɛlen bawo anu ya a lɔn serr ko denne wo ara faga.

⁵⁴Kɔnɔ Yisa ya a bira a bole ma ka a fɔ a ye ko, “Dunmusu nɛ, i lasɔ!”

⁵⁵A niyi segira a rɔ. A ya a lasɔ tiriya! Yisa ko, “Wa dɔn-fen di a ma.”

⁵⁶A sɔrɔnnenu kawara kɔnɔ Yisa ya a fɔ anu ye ko koe min bara ma kɛ, anu kana wo fɔ mɔgɔ wo mɔgɔ ye.

Luka 9

¹Yisa ya ala karan den tan-ni-file keke anu nyɔgɔn fɛ ka nyina-gben-sɛnbe anube kirayato-dandan-fanka di anu ma.

²A ya anu sɔ Allala mansaya-wara-koe kawandili bɔ tine anube ka kiriyatoenu nakendɛya.

³A ya a fɔ anu ye ko, “Wo kana ta fenfen na wo bolo wola tagama rɔ. Sewuri wo, tagama-bɔrɔ wo, dɔn-fen wo, wodi wo, hali duruku gbɛrɛ, wo kana ta wo fenfen na wo bolo.

⁴Wo ni to wo yiya fɔlɛ la, ha wo bɔ-tumɛ ni ke soe wo burɔ.

⁵Ni anu ma wo rabira soe min tɔ, wo tenbi soe wo bolokala, wo ni wo kian ragbɔngbɔn nyɔ. Wo si ma sereyɛ la anu kan ma.”

⁶Karan danna tagamanta so-mese bɛɛ rɔ ka kibara-nyimɛ-kawandili bɔ anube ka mɔgɛnu dandan kan tine wo bɛɛ rɔ.

⁷Mansa Herodi min sigine Kalili sigison kun na, wo ya koe ke bɛɛ lamɔɛn tumɛ min, a kɔndɔfilita wola ko la bawo mɔgɛ donu ko Yɔni-Batasi-Kele ara segi a niyi la tun!

⁸Donu ko Ilaya ara bɔ gbɛ rɔ kɔnɔ donu fanan ko nɛbi-kɔrɔmɛ do ara wuli tun.

⁹Mansa Herodi ko, “N bara Yɔni kunyɛ tɛgɛ a la nun. N bara ko sufa min namɔɛn ka a ben mɔgɛ ke ma, yon bi wo la.” A ya a raya Yisa yen-koe ma!

¹⁰Yisala kilayenu segira. Min bɛɛ mara, anu ya wo dantɛgɛlɛ sa Yisa ye. A tara anu na anu dan na soe do rɔ min tɔgɛ Bɛti-Sayida.

¹¹Nyama ya wo lamɔɛn tumɛ min, anu bilara a fɛ. A ya anu kɔndɔn ka kuma anu ye Allala mansayɛla ko la. Minnu makoe ye kendɛyɛ la, a ya wonu dandan.

¹²Tele-yigi-tumɛ, ala karan den tan-ni-file nara a wara. Anu ko, “Karan-mɔgɔ, wulada-rakolɔn le yan na. I ni mɔgɛnu nata so-mesenu tɔ anube yan-dafɛ-sɛnenu alako anu ni dɔn-fan san anu nyɛrɛ ye ka anu yiyɛ sɔrɔn.”

¹³Kɔnɔ Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wole nyɛrɛ ni dɔn-fan di anu ma.” Anu ya a yabi ko, “Biredi loli anube yɛgɛ fila pe le ma bolo yan. I ye a fɛ ma ni ta dɔn-fen san nyama ke bɛɛ ye?”

¹⁴(Ado kei min bi nyɔ nun, wo si waga loli nyɔgɔn bɔ le.) Yisa ya a fɔ ala karan danna ye ko, “Wo ni mɔgɛnu nasigi, bi-loli bi-lolinyɛ ma.”

- 15**Karan dannu ya anu dama lasigi.
- 16**Yisa ya biredi loli anube yege file wonu bi ka a ye layele san ma. A ya baraka bira Alla ye anuna ko la ka anu takeri ka anu don ala karan dannu bolo alako anu ni a ratala mōgenu tema.
- 17**Anu dama ya wo don ka fa pen! Mōgenu datoe, karan dannu ya gbengberan tan-ni-fila lafa wo la.
- 18**Yisa kelen pe ye Alla madiyala tume min a dan na, ala karan dannu nara a wara. A ya anu manyinika ko, “Mōgenu ko kama nna ko la? Yon bi nde la?”
- 19**Anu ya a yabi ko, “Donu ko Yōni-Batasi-Kele le ile la. Donu ko Nebi Ilaya le ile la. Donu fanan ko nebi-kōrome do ara wuli tun.”
- 20**A ya anu manyinika ko, “Wole don? Wole ko kama? Yon bi nde la?” Pita ya a yabi ko, “Allata-Mōgo-Yabone le ile la!”
- 21**Yisa ya anu makawandi ko anu kana ke fo mōgo wo mōgo ye.
- 22**Yisa ko, “Anu si nde, Hadama dan tōro kati! Kemōgenu anube saraka masolenu anube tōn-karan-mōgenu si anu ban n na. Anu si n faga kōno a tele sawa nyoge, n si wuli tun.”
- 23**A ya a fo anu damasi ye ko, “Ni mōgo wo mōgo ye a fe ka bila nde fe, a ni a nyere wara-koe bōrobō. Tele wo tele, a ni a nyere faga-koloma bi ka bila n fe.
- 24**Bawo mōge min bi a fe ka a nyere niyi lakisi, wo tigi si bōno a niyi la. Kōno min bi bōnōna a niyi la ndela ko la, wo tigi niyi la si kisi.
- 25**Ni mōge ya duninya fan bee sōron kōno a ni bōno a niyi la, a si nfen tōne sōron?
- 26**Ni mōge ya a kan-kō sō nde anube nna karan la, nde, Hadama dan wa na nta gbiliye anube n Fa Allata gbiliye anube melika-senimenuta wati wa ke tume min, nde fanan si n kan-kō sō wo tigi la.
- 27**Wo ni wo henkili to ke ko! Donu bi yan, wonu ti faga fo anu ba Allala mansaye yen.”
- 28**Yisa banta koe kenu fōla tume min, a lōgokun kelen nyoge, a ya Pita anube Yōni anube Yemesi bi ko anu ni bila a fe Alla madiya tine kōnke kuma.
- 29**A ye Alla madiyala tume min, a yakore yelemanta. Ala kure gbera perr!
- 30**Wati-kundune wo kōro, mōgo fila ye kumala Yisa la, Nebi Musa anube Nebi Ilaya kōni.
- 31**Anu bōra gbe rō Arinyeneta gbiliye rō ka kuma Yisa la. Anu bi kumala ka a ben Yisa faga-nya ma Yerusalem soe burō iko Alla ara a latege nya min nun.
- 32**Pita anube a ta-nyogenu bi kinōgola nun kōno anu kundenta tume min, anu ya Yisala gbiliye yen anube mōgo file minnu sōne a dafe.

- 33Mɔgɔ file wonu segimatɔe, Pita ya a fɔ Yisa ye ko, “N tigi, a benta ma ye yan. Ma ni lele sawa sɔ yan, kelen itɛ, kelen Musatɛ, kelan Ilayatɛ.” (Pita ma a lɔn a ye min fɔla nun hali!)
- 34Pita ye kumala tumɛ min, banda finyɛ ya anu dama yamatogon. Banda finyɛ yigira anu kuma tumɛ min, karan dannu kilanta kati!
- 35Kuman kan bɔra banda finyɛ wo rɔ, a ko, “Nna dan le kɛ la, n bara min yabɔ. Wa wo tole masɔ a la!”
- 36Kuman kan latora tumɛ min, Yisa kelen pe le nyɔ nun. Anu ya min yen, a ya wati bɔ, karan dannu ma a fɔ mɔgɔ woo ye.
- 37Wo banda kɛ, Yisa anubɛ ala karan den sawɛ yigira ka bɔ kɔnkɛ kuma. Nyama-belebele ya Yisa laben.
- 38Kei do gbele-gbelenta nyama tɛma, a ko, “Karan-mɔgɔ, n bi i madiyala, i ni nna den kelen pe mafelen!
- 39Nyine si a labui. A si a ma, a ni wɔrɔndɔ wɛ kɛ kelen pe ka yerɛyerɛn ha a da-kanfe ni bɔ. A ti a boloka yona fɔ a wa a tɔrɔ.
- 40N ya ila karan dannu madiya ko anu ni a gben, a ni bɔ a fɛ kɔnɔ anu ma a nɔ.”
- 41Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wole fanan. Denkeninyɛ sa wo bolo ado wo ma kolate lenne lɔn! N ni to wo fɛ ha tumɛ nyamintan? N si n munyu wo kɔrɔ ha tumɛ nyamintan?” A ya a fɔ kei wo ye ko, “Na ila dan la yan.”
- 42Anu bi nala denne la tumɛ min, nyine ya a layerɛyerɛn ka a labui. Yisa ya a fɔ nyina-yogomɛ wo ye ko a ni bɔ a fɛ. A ya denni lakendɛyane don a fa bolo tun.
- 43Mɔgɛ bɛɛ kawara Allala senbe ma. Yisa ye kabana koe min bɛɛ mala, mɔgenu tora kawala wo bɛɛ ma. A ya a fɔ ala karan dannu ye ko,
- 44“N bi min fɔla wo ye, wo kana nyina wo ko! Anu si nde, Hadama dan don mɔgenuna senbe kɔrɔ.”
- 45Kɔnɔ ala karan dannu ma kɛ kɔrɛ lɔn. Alla ya wo kɔrɛ dogon anu ma, woletɔ anu ma ke a nya-yenna. Anu kilanta fanan ka a manyinika wo kɔrɛ ma.
- 46Sɔsɔlɛ do wulita Yisala karan dannu tɛma alako ni min si ma mɔgɔ ba la anu tema.
- 47Yisa ya anu miriya lɔn. Woletɔ a ya denne do bi ka a sɔ a dafɛ.
- 48A ya a fɔ anu ye ko, “Ni min ya denne kɛ rabira n tɔgɛ rɔ, wo ara nde rabira. Ado ni min ya nde rabira, wo ara n sɔlɛ fanan tabira. Min famayigine wo dama ko wo tema, wo le kolo wo dama ko.”
- 49Yɔni ko, “N tigi, ma ya kei do yen nyinenu gbenna i tɔgɛ rɔ. Ma ya a fɔ a ye ko a ni fara wo la bawo mala mɔgɔ ma ale la.”
- 50Yisa ya a fɔ a ye ko, “Wo kana a lakala bawo min sa wo kan ma, a ye wola ko la.”

51Yisa-yele-tume Arinyeni to, wo gberenta tume min, a ya a latege ko a ni ta Yerusalem.

52A ya kilayenu so a yarɔ ko anu ni ta Samariya kenuna soe do burɔ ka fan bee raben a yarɔ.

53Kɔnɔ nyɔ-mɔgenu ma a rabira bawo anu ya a lon ko a ye tala Yerusalem.

54Ala karan danna, Yemesi anube Yoni ya ke yen tume min, anu ko, “Ma tigi, i ye a fe ma ni te kele ka bo san kole ro anu halaki-koe la, wa?”

55Yisa ya a tintan anu na ka anu makuma. [Yisa ko, “Wo ma a lon wo sondomenu bi nya min. Nde, Hadama dan ma na ka mɔgenu niyi kasara kɔnɔ fo ka anu kisi.”]

56Anu tara so gbereke ro.

57Anu bi kile la tume min, kei do ya a fo Yisa ye ko, “I tara kan-bo-kan, n tabenne ka bila i fe nyɔ.”

58Yisa ya a fo a ye ko, “Farannu bi banbannu bolo anu si ki kan min. Kona-nyagannu bi konanu bolo fanan kɔnɔ kun sa tine sa nde, Hadama dan bolo.”

59Yisa ya a fo kei do ye ko, “Bila n fe.” Kɔnɔ wo ko, “N fa, son, n ni ta n fa togon folon.”

60Yisa ya a yabi ko, “Mogɔ faganenu ni anuna mogɔ fagane togon. Ile ni ta ka Allala-mansaye-kawandili bo.”

61Kei gbereke ko, “N fa, n si ta i fe kɔnɔ son, n ni ta folon ka n masara nna denbaye la.”

62Yisa ya a fo wo ye ko, “Mogɔ wo moge ya sara-ninki bi dugu-woro tine, ni a tora a ye lasegila a koma, wo ti ben Allala mansaye ma.”

Luka 10

1Wo koma, Mari ya kilaya bi-woronfila anube kilaya fila fanan yabo ka wonu so filafilanye ma a yarɔ. Ale nyere ye nala tala kan min, anu si ke soe bee anube anu kan tine bee ro.

2A ya a fo wonu ye ko, “Fui-fan-tegete kolo kɔnɔ a tegela ma siya. Wo ni seni-tigi madiya alako a ni woli kelenu nata ala fui-fen tege tine.

3Wo ta! N bi wo latala sulukinu tema iko saga-danna.

4Wodi-boro wo, tagama-boro wo, sanbara wo, wo ka ta wo fennen na wo bolo. Wo kana wo matanbani kile la mogɔ wo mogɔ kondon tine.

5Wo wa don minna bon la tume min, wola kuma-folon ni ma, ‘Yisi-kime ni to bon ke la.’

⁶Ni mɔgɔ-nyimenu bi nyɔ, wola yisi-kime-kɔndɔli ni to anu fɛ. Ni mɔgɔ-nyimenu sa nyɔ, wola yisi-kime-kɔndɔli ti to anu fɛ.

⁷Wo ni to bon kelan wo la. Dɔn-fen wo, min-kɛ-yi wo, anu ba min di wo ma, wo ni wo dɔn bawo a benta, wɔli kɛɛ ni a sare sɔrɔn. Wo kana to yilan-yilanna wo yiya tinɛ.

⁸Wo wa ta soe min tɔ, ni anu ya wo rabira, anu ba min di wo ma, wo ni wo dɔn.

⁹Wo ni kirayatoenu dandan soe wonu tɔ. Wo ni a fɔ nyɔ-mɔgɛnu ye ko, ‘Allala mansayɛ ara gberɛn wo ma.’

¹⁰Kɔnɔ wo wa don soe minnu burɔ, ni anu ma wo rabira nyɔ, wo ni soe wonu tatagama ka a fɔ ko,

¹¹‘Ma ye ma kian ragbɔngbɔnna wo kan ma. Kɔnɔ wo ni wo henkili to kɛ ko. Allala mansayɛ ara gberɛn wo ma!’

¹²N ni tonya fɔ wo ye, kiti-tɛgɛ-tele rɔ, Alla si kinikini Sɔdɔm so-burɔ-mɔgɛnu ma ka tenbi soe wo la!

¹³“Wole Koresin so-burɔ-mɔgɛnu, gbalo ye wo kuma! Wole Bɛti-Sayida so-burɔ-mɔgɛnu, gbalo ye wole fanan kuma bawo kabana koe minnu bara kɛ wo rɔ, ni wo nyɔgɔn kera Taya anubɛ Saidon soenu tɔ nun, nyɔ-mɔgɛnu bara tubi nun, bi ma! Anu si kasa-kurɛnu bila anu kan na nun ka ta-gbangban kɛ anu kunyɛ rɔ ka a yira ko anu bara anu kɛ-nyanu yelema!

¹⁴Kiti-tɛgɛ-lunyɛ, Alla si kinikini Taya anubɛ Saidon so-burɔ-mɔgɛnu ma ka tenbi wole la.

¹⁵Kɔnɔ wole Kapereniyam so-burɔ-mɔgɛnu! Wo ye a fɛ ka wo nyere layɛɛ ha ka ke Arinyeni tɔ, nyɛ? Ade, Alla si wo lafili ka wo ladon nyahanama rɔ!”

¹⁶Yisa ya a fɔ ala karan dannu ye ko, “Min ba a tole masɔ wole la, wo tigi ara a tole masɔ nde la. Min ba a ban wole la, wo tigi ara a ban nde la. Min ba a ban nde la, wo ara a ban n sɔɛ la.”

¹⁷Kilaya bi-wɔrɔnfila anubɛ kilaya file wonu sɛgira sewa-ba la. Anu ko, “Mari, ma ya nyinenu makuma i tɔgɛ rɔ tumɛ min, anu ya mala kumenu bira!”

¹⁸Yisa ya anu yabi ko, “N bara Setanɛ yen buila ka bɔ Arinyeni tɔ iko san-gbalamɛ.

¹⁹Nba, wa wo tole masɔ, n bara fanka di wo ma alako wo ni tagama duguma-fannu anubɛ bondalenu kuma. Wo si Setanɛla senbɛ bɛɛ nɔ. Ado, fenfen ti wo madumɛ.

²⁰Kɔnɔ wo kana sewa bawo nyina-yogomenu bi wola kumenu birala. Min fisa, wo ni sewa bawo wo ara ma dugurannu na Arinyeni tɔ.”

²¹Wo wati, Yisa fara sewɛ la Allata Ni Sɛnimɛ baraka rɔ. A ko, “E, n Fa, san kole anubɛ dugu kole Mari, n bi baraka birala i ye bawo i wara koe min dogon henkilimenu anubɛ mɔgɔ karannenu ma, i wara wo yira karanbelenu na. Onda, n Fa, ado wo bɛɛ mara iko a di i ye nya min.

- 22“N Fa ara fan bɛɛ dantɛgɛ n ma. Mɔgɔ wo mɔgɔ ma nde, ala dan lɔn fɔ n Fa Alla. Mɔgɔ wo mɔgɔ ma n Fa Alla lɔn fɔ nde, ala dan anubɛ n bi a fɛ ka a yira minnu na.”
- 23Wo kɔma, Yisa ya a tintan ala karan danna na ka a fɔ anu dɔrɔn ye ko, “Mɔgɔ-sewanɛ le wole la ka a bɛn wo ara fan minnu tayen kɛ!”
- 24Ado n bi tonyɛ fɔla wo ye, wo ye min yenna, a sɔgɛ ye nɛbi siyaman anubɛ mansa siyaman na nun ka wo rayen kɔnɔ anu ma fɛrɛ sɔrɔn ka wonu tayen. Wo ara min namɔɛn, anu bi a fɛ ka wo lamɔɛn nun kɔnɔ anu denu ma ke wo lamɔɛnna.”
- 25Nba, tɔn-karan-mɔgɛ do nara Yisa kɔrɔbɔ tinɛ. A ya a manyinika ko, “Karan-mɔgɔ, n si nfen ma alako n ni habadan-nimayɛ sɔrɔn?”
- 26Yisa ya a yabi ko, “Min sɛbɛnɛ Allata kitabu rɔ, i ya wo nya-yen kama?”
- 27Kei wo ya a yabi ko, “I ni ita Mari Alla keni i yisi bɛɛ la anubɛ i sɔndɔmɛ bɛɛ la anubɛ i sɛnbɛ bɛɛ la anubɛ i hɛnkili bɛɛ la. I ni i sigi-nyɔgɛ keni iko i nyɛrɛ.”
- 28Yisa ya a fɔ a ye ko, “Ila yabile kɛ telenta. Ni i ya wo ma, i si habadan-nimayɛ sɔrɔn.”
- 29Kɔnɔ tɔn-karan-mɔgɛ ye nyinina a nyɛrɛ fɛkala. Woletɔ a ya Yisa manyinika ko, “N sigi-nyɔgɛ ye yon na?”
- 30Yisa ya a yabi tili rɔ ko, “Yahudiya do ye yigila ka bɔ Yerusalem soe burɔ ka ta Yerikɔ soe burɔ. Bui-ma-kɛlenu ya ala fanɛ bɔ a ma ka a gbesi. A tora doni, ko a si faga.
- 31A ma mɛ, saraka masɔlɛ do bɔra kile wo fɛ. A ya kei wo yen tumɛ min, a tenbira kile tɔnkɔn doi rɔ.
- 32Lifayi kei do nara. Wo tara ka kei wo mafɛlɛn. Wo kɔma, a tenbira kile tɔnkɔn doi rɔ.
- 33Kɔnɔ Samariya kɛ min bɔrɔbɔnɛ Yahudiyanu bolo, wo do tenbimatɔe kile wo fɛ, wo ya a taran. A ya a yen tumɛ min, kinikinɛ ya a yisi lafa.
- 34A tara wo wara ka tuli anubɛ nɔnbɔ-gbɔ-yi kɛ ala tɛlenu ma ka anu makiri. Wo kɔma, a ya kei wo sigi ata sofɛlɛ la ka ta a la sundan-yiya-bɔn la, a ya a dandan kan min.
- 35Wo banda kɛ, a ya wodi-gbɛ fila bɔ ka a di sundan-yiya-bon-kun-tigi ma. A ya a fɔ wo ye ko, ‘I ni a dandan n ye. N ba sɛgi yan tumɛ min, ni i ya fenfen sara ala ko la, n si wo lasɛgi i ma.’ “
- 36Yisa ko, “Ile yala, mɔgɔ sawɛ kenu tɔ, bui-ma-kɛlenu buira kei min ma, a sigi-nyɔgɔ-bɛrɛ ye yon na?”
- 37Tɔn-karan-mɔgɛ ya a yabi ko, “Min kinikinita a ma.” Yisa ya a yabi ko, “Ile fanan ni ta ka wo nyɔgɔn ma.”

³⁸Yisa anube ala karan dannu bi kile la. Anu ke soe do rɔ, musi do ye nyo min tɔge Marata, wo ya Yisa yiya ala bon la.

³⁹A dogo musi min tɔge Mariyama, wo sigira Mari da korɔ ka a tole maso ala karan la.

⁴⁰Kono Marata honne woli siyamanna ko la. Woletɔ a nara ka Yisa manyinika ko, “N tigi, n dogo musi ara wole wo bee to nde bolo. Wo borɔ sa i ye? A fo a ye ko a ni na n denbe!”

⁴¹Mari ya a yabi ko, “Marata, Marata! I honne fen siyamanna ko la

⁴²kono fen kelen pe ye nyo i makoe ye min na. Mariyama ara a nyime yabo, ado wo ti bo a bolo.”

Luka 11

¹Lunye do, Yisa ye madiyali kela kan tine do rɔ. A banta tume min, ala karan dan do ya a fo a ye ko, “Mari, ma si Alla madiya nya min, ma karan wo la iko Yoni ya ala karan dannu karan nya min.”

²Yisa ya a fo anu ye ko, “Wo si madiyali ke ka le ko, ‘Ma Fa Alla, i tɔge ni seninya. Ila mansaye ni na ma kuma.

³I ni bita don-fan di ma ma.

⁴I ni ma makoto ma hake la iko male beren bi wonu makotola nya min minnu bi kogome kela ma la. I kana son, ma ni don korobole rɔ.’ “

⁵A ya a fo ala karan dannu ye ko, “Ni wo do tara wo diyana-mogela bon la suyi tema ka a manyinika ko, ‘N bo, n dondo biredi sawa la.

⁶N diyana-moge do tenbimatoe. Wo ara na n bara. Fenfen sa n bolo n si min di a ma!’

⁷I diyana-moge min bi bon wo la, ni wo ya i yabi ko, ‘I kana n toro! N bara bon rasogo. Mabe nna dannu bara ma sa. N ti ke n nasola ka fen di i ma kaka.’

⁸N bi a fola wo ye, hali a ma a laso ka biredi di i ma ka a tege wola diyanaye ma, i ma miliya ka to a manyinikala min ke, i makoe ye fan min na, a si a laso ka wo bee di i ma.

⁹“Woletɔ n bi a fola wo ye ko wo ni to tarali kela, wo si a soron. To nyinine kela, wo si a yen. To de matugula, a la si ka wo ye.

¹⁰Min ba to tarali kela, wo si a soron. Min ba to nyinine kela, wo si a yen. Min ba to de matugula, a la si ka wo ye.

¹¹Dan wa a fa tara yege ma, a fa wo si duguma-fan di a ma, wa?

¹²A wa a tara sisi-kewole ma, a si bondale di a ma, wa?

13Hali wole min sɔn yogo, wo ya a lɔn ko a kin ka fen nyime di wola dannu ma. Wo Fa min bi Arinyeni tɔ don, wo ti fen di wo ma min tenbira wo la, wa? Minnu bi a tarala, ale le sa Allata Ni Senime dila wonu ma, wa?”

14Lunye do, Yisa ya nyine gben kei fe min ya a boboya. Ado nyine bɔra a fe tume min, kei wo wulita kumala. Nyama kawara.

15Kɔnɔ donu ko, “Nyina-kun-tigi Biyesiba, wo le ara nyina-gben-senbe di a ma.”

16Donu bi a fe ka Yisa kɔrɔbɔ, woletɔ anu ya a fɔ a ye ko a ni kabana koe do ke min si a yira ko Alla le ya senbe ke di a ma.

17Kɔnɔ Yisa ya anu miriya lɔn. A ya a fɔ anu ye ko, “Ni mɔgenu bi anu nyɔgɔn kelela nyamane woo rɔ, nyamane wo ti me. Ni kele donta denbaye min tema, denbaye wo ti me nyensenna.

18Woletɔ ni Setane ya Setane kele, ala mansaye si me kama? Kɔnɔ wo ko n bi nyinenu gbenna bawo Biyesiba le ya senbe wo di n ma.

19Ni n bi anu gbenna wo nya le, wolela mɔgenu bi anu gbenna kama wo rɔ? Wola mɔgenu bara a yira ko wo ma telen!

20Kɔnɔ n bi nyinenu gbenna Allala senbe le la. Wo ye a yirala ko Allala mansaye ara ban kela wo ma.

21“Ni mɔgɔ-fankalame, Setane kɔni, ni anube ala kele-ke-fannu tabenne ka ala bɔn kandan, a bolo-fan bee si kisi.

22Kɔnɔ ni min fanka kolo ate ko, ni wo buira a ma ka a nɔ, fankalame wo lane kele-ke-fan minnu na, a si kele-ke-fan wonu bee bi ka a bolo-fan bee fara mɔgenu na.

23“Ni min sa n fe, wo ye n kan ma. Ni min sa n denbena fen-naden la, wo ye a ranyensenna.

24“Nyina-yogome wa bɔ mɔge fe tume min, a si yilan-yilan wule rɔ ka a sulen tine nyini. Ni a ma kan tine do yen, a si a fɔ a nyere ye ko, ‘Sɔ wa, n bɔra nna bɔn min na, n ni segi nyɔ tun.’

25Nba, a si segi ka bɔn rakolɔn taran. A seninyane. A bee rabenne feu!

26A si ta worɔ ka na nyina-wɔrɔnfila-gbere la a bolo minnu yogo ale nyere ko. Anu si na ka anu sigi a fe bɔn wo la. Nba, mɔge wola ban si yogoya a fɔlɔte ko.”

27Yisa ya ke fɔ tume min, musi do kumara a ye ka bɔ nyama tema. A ko, “Min ya i sɔrɔn ka i susun, mɔgɔ-sewane le wo musi la!”

28Kɔnɔ Yisa ya a fɔ a ye ko, “Minnu sewane ka tenbi wo la, wo le, minnu bi Allala kume lamɔenna ka a bira gben!”

29 Nyama ya Yisa lafoo tume min, a ya a fo anu ye ko, “Bi-mogenu yogo kati! Wo ye kabana koe nyinina tamasereye la konɔ wo ti kabana ko gberɛ yen fo Nebi Yonata tamasere.

30 Iko Nebi Yona mara tamasere la Ninefa kenu ye nya min, nde, Hadama dan si ma tamasere la bi-mogenu ye wo nya na le.

31 Kiti-tɛgɛ-lunye, musu-manse min bi dugu la, wo si a laso ka bi-mogenu yiliki bawo a nara ka bo wula-yan la ka na a tole maso Mansa Silamenita henkilimaya-karan la. Nba, n bi tonye fola wo ye, moge do ye yan min kolo Mansa Silameni ko pirr!

32 Kiti-tɛgɛ-lunye, Ninefa kenu fanan si anu naso ka wo yiliki bawo wonu ya Nebi Yonata kawandile lamoen tume min, anu ya anu ke-nyanu yelema. Konɔ n bi a fola wo ye, moge do ye yan min kolo Nebi Yona ko pirr!

33 “Mogo ti lenpu lamalan ka a dogon. A ti gbengberan burun a kuma fanan konɔ a si a sigi tebulu kuma, woletɔ mogenu ba don, anu si waan yen.

34 I ye mani de i fere-bonke ye iko lenpu lamalanne. Ni i ye kende, i fere bee lafane waan la. Konɔ ni i ye ma kende, i fere bee la si fa pinpi la.

35 A ma i ferema woro ko waan min bi i ro, wo kana ma pinpi la.

36 Awa, ni i fere fane waan la, pinpi woo sa a ro, a bee la si malan iko lenpu si waan labo i ye nya min.”

37 Yisa banta kumala tume min, Farisi do ya a kele fen don tine. Yisa tara a sigi ka fendon-ke.

38 Farisi ya a yen tume min ko Yisa ma a bole laku yanni a ni fen don iko anuna ton ye nya min, a kawara.

39 Nba, Mari ya a fo a ye ko, “Wole Farisinu bi wola yi-lafenu anube piletinu kome makula konɔ wo bure fane karagbeleye anube wundayogyɛ la.

40 Wole kun-takolɔnnu! Alla min ya a kome ladan, ale le ma a bure fanan nadan?

41 Konɔ min bi wola yi-lafenu anube piletinu burɔ, wo ni wo di bolo-kolɔnnu ma, fan bee si seninya wo ye woro.

42 “Konɔ gbalo ye wole Farisinu kuma bawo wo ara yaka bo nako-fannu to konɔ wo ara wo ban telenbagaye anube Alla-keni-koe ma. A kaken, wo ni wonu ma le konɔ wo kana wo ban a toenu fanan ma.

43 “Gbalo ye wole Farisinu kuma bawo sigi-tina-nyimenu di wo ye Yahudiyana dina-bonnu na. Gbiliya-kondolinu di wo ye barenu to.

44 Gbalo ye wo kuma bawo wo mani de iko kanba-dogonnenu, mogenu si tagama min kuma, anu sa a kalama.”

⁴⁵Tɔn-karan-mɔgɛ do ya a fɔ a ye fanan ko, “Karan-mɔgɔ, i ye min fɔla kɛ la, i ye ma lafeya tine le wo la!”

⁴⁶Yisa ya a fɔ a ye ko, “Gbalo ye wole tɔn-karan-mɔgɛnu fanan kuma bawo dunɛ min bi-koe gbɛɛ, wo ye wo sala mɔgɛnu kuma kɔnɔ wole nyere ti wo bolo-nɔlɔnɛ tugun dunɛ wo la ka anu denbe.

⁴⁷Gbalo ye wo kuma! Wo ara kanba-nyimenu sin nebinu ye ka bɔnnu sɔ wonu kuma, wo benbanu ya nebi minnu faga kɔni.

⁴⁸Wo ya anuna kanbenu nadan tume min, wo nyere ara sɔn ko wo benbanu ya min ma nebinu faga tine, wole ara sɔn wonu ma.

⁴⁹Wola ko la, Alla anube ala henkilimaye ko a si nebinu anube kilayenu sɔ wo benbanu bara. Anu si donu faga anu tɔ ka donu bensenkɔninya.

⁵⁰Woletɔ ka a dabira duninya-dan-tume, nebi minnu bara faga, wole bi-mɔgɛnu si tɔrɔye sɔrɔn nebi-kɔrɔme wo beɛ faga-koe la.

⁵¹Ka a dabira Ebelila saye ma ha ka a sigi Sakarayala saye la, ale min fagara saraka bɔ tine anube kan-tina-senime tema kɔni, n bi a fɔla wo ye ko bi-mɔgɛnu si tɔrɔye sɔrɔn wonu damala ko la terr!

⁵²“Gbalo ye wole tɔn-karan-mɔgɛnu kuma bawo da-nyin min bi henkilimaya-bɔn lakala, wo ara wo dogon mɔgɛnu ma. Wole ti sɔn donna nyɔ. Ado minnu bi a fe ka don, wo ara wonu nasegi!”

⁵³Yisa bɔra nyɔ tume min, tɔn-karan-mɔgɛnu anube Farisinu wulita a yakɔrɔ-mamɔla ka a manyinika nyinikali-gbɛlemenu na.

⁵⁴Ni a si koe do fɔ min ma telen, anu bi a fe ka a bira koe wonu fe.

Luka 12

¹Mɔgɔ waga siyaman nadenta anu nyɔgɔn fe ha anu tora anu nyɔgɔn matenna. Yisa kumara ala karan dannu fɔlɔn ye ko, “Wo ni a ma wo ferema Farisinuna bire-di-yele-fanla ko la. N bi min ma, wo le anuna kolandiye la.

²Fan min dogonne, wo si bɔ gbɛ ma. Gbundu koe beɛ si na lɔn.

³Wo ara min fɔ pinpi rɔ, wo la si mɔɛn gbɛ rɔ. Wo ara wɛwɛ-kume min beɛ fɔ wola kankannu kɔma, wo la si wanka ka bɔ bɔn kun tema.

⁴“N diyana-mɔgɛnu, n bi a fɔla wo ye, minnu si fere-bɔnke kɛ faga dɔrɔn ka dan wo ma, wo kana kilan wonu na.

⁵Wo ni kilan min na, n si wo yira wo la. Wo ni kilan Allatala la bawo senbe ye a bolo ka wo niyi bi, wo kɔma, a ni wo lake nyahanama rɔ. ɔnde, n bi tonye le fɔla wo ye, wo ni kilan wo la!

- 6“Serelan loli ti san wodi-melen fila la, wa? Kɔnɔ hali wo, kelen sa anu tɔ Alla nyinane min ko.
- 7Hali wo kun-sigi danne kelen-kelanye ma Alla bolo. Woletɔ wo kana kilan. Wo tenbira serelan siyaman na!
- 8“N bi tonye fɔla wo ye, min ba a sɔn a la gbɛ rɔ ko nte le ale la, nde, Hadama dan si wo nyɔgɔn ma ale fanan ye Allala melikanu yala.
- 9Kɔnɔ min ba a ban nde la gbɛ rɔ ko nta ma ale la, nde, Hadama dan si n ban ale fanan na Allala melikanu yala.
- 10“Min ba kuma-yogome fɔ nde, Hadama dan ma, wo ma si koto. Kɔnɔ min ba kuma-yogome fɔ Allata Ni Senime ma, wo ma ti koto mume!
- 11“Anu ba ta wo la Yahudiyana dina-bɔnnu na tume min ka wo niyi ragberen, ni wo ma, kun tiginu yakɔrɔ, ni wo ma fanan, manse yakɔrɔ, wo si wo nyere feka nya min wo, wo si min fɔ wo, wo kana hɔn wonu na.
- 12Bawo a kaken, wo ni min fɔ wati kelan wo rɔ, Allata Ni Senime si wo karan wo la.”
- 13Mɔge do ya a fɔ a ye nyama tema ko, “Karan-mɔgɔ, a fɔ n na kelen nyɔge ye ko ma fa ya nɔnfuli min to ma bolo, a ni wo fara ka nte di n ma.”
- 14Yisa ya a fɔ a ye ko, “N bɔ, yon ya wo senbe di n ma ko n ni ma kiti-tegele anube fen-farale la wo file tema?”
- 15Wo kɔma, a ya a fɔ anu dama ye ko, “Wo ni a ma wo ferema wasabelenuna ko la bawo mɔgɔ niyi ti suma ka a ben a bolo-fannu ma, hali a bananyara nya bee ma.”
- 16Wo kɔma, Yisa ya tili ke tege anu ye ko, “Dugu lamone taranta nɔnfulu-tigi do bolo minna ki-fannu sabatine bereke!
- 17A wulita a mirila a nyere ma ko, ‘Dinkira sa n bolo n si nna ki-fan bee lamara kan min. N si nfen ma?’
- 18A ya a fɔ a nyere ye ko, ‘N si min ma, wo le ke la. N si nna fen-namara-bɔnnu wayan ka a kinama wenu sɔ. N si nna fui-fan anube nna bolo-fan toe bee mara nyɔ rɔ.
- 19Wo kɔma, n si a fɔ n nyere ye ko, “Nde harayegɛ-tigi, n mako ye fen nyime min bee la san siyaman kɔrɔ, n bara wo bee sɔrɔn. N ni n sigi n fanbolo fen dɔn tine ka n min gbɛtorenu fe ka n nyere lasewa!” ‘
- 20Kɔnɔ Alla ya a fɔ a ye ko, ‘Ile kantan, bi suyi nyere rɔ, wobe i niyi si fara wo nyɔgɔn na. Wo kɔma, i wara fan minnu namara i nyere ye, wonu si ma yonte la gbɛ?’ ‘
- 21Yisa ko, “Min bee ye nɔnfuli ladenna anu nyere ye, a ye wo nya na le wonu ye fanan. Kɔnɔ nɔnfulu-tigi ma anu na Alla yala.”

- 22Wo kɔma, Yisa ya a fɔ ala karan danna ye ko, “N ya a fɔ wo ye ko wo makoe ye fan min bɛɛ la, a mara dɔn-fen la wo, a mara fɛɛya-bɔ la wo, wo kana hɔn wonuna ko la.
- 23Niyi ma tenbi dɔn-fan la, wa? Fɛɛ-bɔnkɛ ma tenbi fɛɛya-bɔɛ la, wa?
- 24Wo ni mansa-wala-konanu mafɛɛn. Anu ti sugi fui. Anu ti a tɛgɛ. Anu ti a kɛ fen-namara kan tinɛnu tɔ, ni wo ma, birɛ la. Kɔnɔ Alla ye anu dama kandanna! Wole don? Wo ma tenbi konanu na, wa?
- 25Yon bi wo tema min si hɔn ha a ni san do sa a nyɛɛ siyi kuma?
- 26Ni wo ti ke ko-nyantarani wonu mala, nfenna wo haminyanɛ fan-toe bɛɛla ko la?
- 27Wo ni kɔn-fɛɛnu sabati-nya mafɛɛn. Anu sa wɔlila ka anu nyɛɛ fɛɛya bɔ. Kɔnɔ n bi a fɔla wo ye, hali Mansa Silamɛni min bananyara nun, a makiri-nya ma ke kɔn-fɛɛ kɛ kɛɛn tɔ.
- 28Binyɛ don? A ye tola watini dɔrɔn, wo kɔma tɛ ni a mintan. Alla min bi binyɛ wo fɛɛya bɔla, a ti wole fanan fɛɛya bɔ wo nya na, wa? Wola denkeninyɛ dɔgɔ de!
- 29“Nba, wo kana hɔn ka a fɔ ko i si dɔn-fan anubɛ minni-fan sɔrɔn mintɔ?
- 30Hali Alla-lɔnbɛɛnu bi nyinina fan kɛnu ma tuma-wo-tuma kɔnɔ wo Fa Alla ya a lɔn ko wo makoe ye fan kɛ bɛɛ la.
- 31Min fisa, wo ni Allala mansayɛ fɔlɔn nyini. Wo kɔma, ale ni na to fan kɛ bɛɛ dila wo ma.
- 32“Wole, nna saga-kurun-nɛ, wo kana kilan bawo wo Fa fonde ara sa ka mansayɛ di wo ma.
- 33Wo ni wo bolo-fan bɛɛ mayira ka wodi wo di bolo-kolɔnnu ma. Wo ni wodi-bɔrɛnu kara wo nyɛɛ ye wo si wola wodinu namara minnu tɔ Arinyeni tɔ. Woe sa anu ma. Fen ti bɔ wola wodinu na. Kankan ti ke a kankanna nyɔ. Kisinu ti a dɔn nyɔ.
- 34Ado mɔgɔla nɔnfuli ye kan min, a hɛnkili ye nyɔ tuma-wo-tuma.
- 35“Koe minnu bi nala mala, wo ni wo rabɛn wo bɛɛla ko la. Wo ni wo mabɛn! Wola lenpunu malannɛ ni to
- 36iko wɔli kɛɛ minnu bi anu tigi makɔnɔna ka bɔ kɔnyɔ-masɔ-ladiyɛ rɔ. A wa na tume min ka bonda-dɛ matugu, anu si a laka a ye tiriya!
- 37Wɔli kɛɛ minnu tigi si anu taran, anu tabɛnnɛ, anu bi anu ya la, a si sewa anu na! Wa wo hɛnkili to kɛ ko! A si anu nasigi ka a nyɛɛ mabɛn wɔli kɛ koe la anu ye.
- 38Hali a ma na ha suyi tema, ni wo ma, banda-ka-dɛ ma, ni a ya anu tabɛnnɛ taran, a si sewa wonu na.
- 39Wo ni wo hɛnkili to kɛ ko! Ni bon-tigi ya kankan na-wati lɔn ala bɔn la, a ti sɔn kankan ni ala bɔn tinya ka don.

- 40** Wo fanan tabenne ni taran wo nya na le bawo wo henkili sa nde, Hadama dan nakoe ma tume min, n bi nala tume wo le to, yo!”
- 41** Pita ko, “Mari, i ye tili ke fola male ye, ka, i ye a fola moge bee le ye?”
- 42** Mari ya a yabi ko, “Woli kele late lenne anube henkilime ye yon na wo tema? Ale le wo la, min tigi si a sigi woli kelenu kun na alako a ni anuna don-fan di anu ma a wati benne ro.
- 43** Bon-tigi wa segi a ware tume min, ni a ya ala woli kele taran wolila, a si sewa woli kele wo la.
- 44** Wa wo henkili to ke ko! Woli kele wo tigi si a sigi a bolo-fan bee kun na.
- 45** Konon ni woli kele ya a fo a nyere ma ko, ‘N tigi sa nala folon,’ wo koma, a ni wuli woli kela keime anube a musumenu gbesila ka fen don ka a min koikoi ha a henkili ni tinya,
- 46** nba, woli kele wo tigi si na wulon tele le ma, yo! Ado a henkili sa tele wo ko, a ma a na-wati lon mume! A tigi si a rategetege ka anube lanayabelenu don kan-tina-kelen.
- 47** “Woli kele min ya a tigi diyana koe lon bereke, ado a ma a nyere raben ka wo ma, wo si gbeseli-belebele saron.
- 48** Konon woli kele min ma a tigi diyana koe lon, ni wo ya koe do ma, a si gbeseli saron minna ko la, a ti gbeseli siyaman saron. Fen siyame dine minnu ma, fen siyaman ma si kele wonu bolo. Fen-siyaman-we dine minnu ma, a siyaman-we ma si kele wonu bolo.
- 49** “N nara ka te tugu duninya ke ro. Ado ni n ya te-tugune taran nun, wo si diya n ye nun!
- 50** N bi nala ko-gbeleme do saronna. Fo n ba dume siyaman saron yanni a ni to banna.
- 51** Wo yili ye a ma ko n nara yisi-kime la duninya ro, wa? N bi tonye fola wo ye, yisi-kime ti na fo dan-nafare.
- 52** Ka a dabira bi ma, ni mogololi le taranta bon kelan la, dan-nafare si na anu tema ndela ko la, sawe si taran file kan ma, file si taran sawe kan ma.
- 53** Den keinube anu fanu si taran anu nyogenu kan ma. Dunmusinube anu nanu si taran anu nyogenu kan ma. Mama-musunube anu mamamu si taran anu nyogenu kan ma.”
- 54** Yisa ya a fo anu ye fanan ko, “Wo wa banda finye yen wulila tele-yigi-wara la tume min, wo si a fo kelenna ko, ‘Bande ye nala bi.’ Ado wo si na.
- 55** Wo wa fonyo yen bola dugula wara la tume min, wo ko, ‘Wusi ye nala bi.’ Ado wo si na.
- 56** Wole kolandinu! Wo wa dugu kole anube san kole mafelen, wo si ke a lonna tele wo si ma nya min konon nfenna wo ti ke wati ke kore faranfasila?
- 57** “Nfenna wo ti kiti late lenne tege wo nyogon tema?

⁵⁸Ni wobɛ mɔgɔ kumara, a ni ta i la kiti-tege-bɔn la. Wo tamatoe, i raya ka koe wo ban wo tema, woletɔ a ti ta i la nyɔ rɔ. Ni wo ma, kiti-tegele si i don i marale bolo. Wo fanan si i sa yele la.

⁵⁹N bi tonye fɔla i ye, i ti bɔ nyɔ ni! Fɔ i ni yili wo bɛɛ sara feu!”

Luka 13

¹Wo wati nyere rɔ, mɔge donu bi nyɔ minnu ya Kalili sigison kenuna koe fɔ Yisa ye. Wonu bi saraka-bɛe la tume min, Paileti ya wonu denu faga. Anu yele basanta saraka-yele la.

²Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wo miriya ko Kalili ke kenuna hake tenbira Kalili ke doinute la, wa? Woletɔ anu tɔrɔne ka le, wa?”

³Ade! N ni a fɔ wo ye, ni wole ma tubi ka yelema, wo dama si faga iko wonu!

⁴San-bɔn buira mɔgɔ tan-ni-segin minnu kuma Sailom soe burɔ, wonuna saye ye kama? Wo miriya ko wonu yogo Yerusalem kenu bɛɛ ko, wa?

⁵Ade! N ni a fɔ wo ye, ni wo ma tubi ka yelema, wo dama si faga iko wonu.”

⁶Yisa ya tili ke tege anu ye ko, “Toro-kuri ye kei do bolo ala nakɛe rɔ. A tara a gbɔ nyini tine a la kɔnɔ a ma fen yen.

⁷Woletɔ a ya a fɔ ala nako-makandanne ye ko, ‘A san sawe le ke la, n bi nala yan tore ke gbɔ nyini tine kɔnɔ n ma fen yen. A tege kelenna! A kana to dugu lamone tinyana tun!’

⁸Kɔnɔ ala nako-makandanne ya a fɔ a ye ko, ‘N fa, a to san kelan ke kɔrɔ. N si denke sin ala foole rɔ ka a lafa fen-namɔnenu na min si a ma, a ni sabati.

⁹Ni tore ke gbɔra yari, wo kin, ni wo ma, nba, i si a fɔ n ye ko n ni a kuri tege.’ “

¹⁰Sulen-Tele do ma, Yisa ye mɔgenu karanna nun Yahudiyanuna dina-bɔn la.

¹¹Musi do ye nyɔ nun, nyina-yogome ye a fe, wo tɔrɔyane kiraye bolo san tan-ni-segin kɔrɔ. A kɛ radune, a ti ke a latelema hali!

¹²Yisa ya a yen tume min, a ya a kele. A ko, “N na, i wara hɔrɔya ka bɔ ila kiraye ke kɔrɔ.”

¹³A ya a bole sa a kuma. Musi wo kɛ latelema kelenna! A ya Alla tantoe dabira.

¹⁴Dina-bon-kun-tigi diminyara ko Yisa ara dandanli ke Sulen-Tele ma. Woletɔ a ya a fɔ mɔgenu ye ko, “Tele wɔre ye ma bolo, ma si to wɔlila minnu ma. A kaken, mɔgenu ni na tele wonu tɔ ka kende ye nyini kɔnɔ wo ma ben Sulen-Tele ma mume!”

¹⁵Mari ya a yabi ko, “Wole kolandinu! Wo le fanan bi wɔlila Sulen-Tele ma. Wo ye wola kolo-fannu fulenna ka ta yi di anu ma Sulen-Tele ma.

- 16Nba, Setane ara Iburayima bɔnsɔn musi ke min kiri san tan-ni-segin kɔrɔ, a ma kin, a ni hɔrɔya ka bɔ ala tɔrɔye rɔ Sulen-Tele ma, wa?”
- 17Yisala yabile ke ya a yoge bɛɛ lamiliya. Kɔnɔ a ara kabana koe minnu bɛɛ ma, nyama bɛɛ sewara wonuna ko la.
- 18Yisa ko, “Allala mansaye ye kama? N si a sankanfen ma?”
- 19A mani de iko kende kole mɔge si min fui ala sene rɔ. A si koloya ka ma fui-fan-belebele la. Konanu si anu nyagannu kiri a tɔnsɔnnu na.”
- 20Yisa ya nyinikale ke tun ko, “N si Allala mansaye sankanfen ma tun?”
- 21A mani de iko bire-di-yele-fan. Musi do ya doni bi ka a basan dege-munke ku-musu kelen na ha a bɛɛ yeleta.”
- 22Yisa tamatoe Yerusalem, a tara so-wenu anube so-mesenu tɔ mɔgenu karan tine.
- 23Do ya a manyinika ko, “N fa, minnu si na kisi, wonu ma siya, wa?” Yisa ya anu yabi ko,
- 24“Wo ni wo raya ka don da-dɔgɔme la. N ni a fɔ wo ye, mɔgɔ siyaman si anu taya ka don kɔnɔ anu ti ke donna.
- 25Bon tigi wa a lasɔ ka de rasɔgɔ, wo sɔne si to kɔma de matugula ka a fɔ ko, ‘N fa, de laka ma ye!’ Kɔnɔ a si wo yabi ko, ‘N ma wole lɔn. N ma wo bɔ tine lɔn!’
- 26Wo si a yabi worɔ ko, ‘Ma ya fen-dɔn-ke i fe ka ma min kan-tina-kelen. I ya mɔgenu karan mala soe burɔ!’
- 27Kɔnɔ a si a fɔ fanan tun ko, ‘N ma wo bɔ tine lɔn. Wo bɔ n fe, wole ko-yogomakelenu!’
- 28Wo wa Iburayima anube Isiyaka anube Yakoba anube nebi bɛɛ yen Allala mansaye rɔ tume min, a si ma diyɔ anube nyin-makinye la wo bolo bawo anu ya de rasɔgɔ wo ma.
- 29Mɔgenu si na ka bɔ tele bɔe anube tele yigi anube tele kankan file rɔ ka anu sigi tinenu bi ladiye rɔ Allala mansaye rɔ.
- 30Minnu bi a laban la kaka, wonu si ma a fɔle la wulɔn tele. Minnu bi a fɔle la kaka, wonu si ma a laban la wulɔn tele.”
- 31Wo wati nyere rɔ, Farisi donu nara Yisa wara ka a fɔ a ye ko, “A fisa, i ni bɔ yan ka ta kan tina gberɛ rɔ bawo i faga-sɔge ye Herodi la.”
- 32Yisa ya anu yabi ko, “Wo ta a fɔ suluki wo ye ko, ‘Bi anube sina, n bi nyinenu gbenna ka mɔgenu dandan. A tele sawa nyɔgɔn, n si ban nna wole la.’
- 33Hali wo, bi wo, sina wo, sina matenbi wo, fɔ n ni to tala yarɔ bawo a ma ben nebi ni faga kan tina gberɛ fɔ Yerusalem!

³⁴“E, Yerusalem, Yerusalem! I ye nēbinu fagala nun tolon! Alla ara kilayε minnu sɔ i wara, i ya wonu mabon kurinu na! A sɔge ye n na wati siyaman ka ila mɔge bεε laden iko sisi-denbe si ala dannu naden a kanban kɔrɔ nya min kɔnɔ i ma sɔn n ni wo ma!

³⁵Nba, Alla Bato Bɔn rakolonyanε si to feu! N bi ke fɔla i ye. I wa a fɔ tume min ko, ‘Min bi nala Mari tɔge rɔ, Allata duwe si to wo fe.’ Nba, wo si n yen wati wo le tɔ.”

Luka 14

¹Sulen-Tele do ma tun, Yisa tara fen dɔn tine Farisi malɔnne do ware. Nba, mɔgo siyaman ye sɔne Yisa la.

²Kei min kiannu anube a bolenu yirine, wo nara Yisa wara.

³Yisa ya tɔn-karan-mɔgenu anube Farisinu manyinika ko, “Mala tɔn si sɔn mɔgo-dandan-koe ma Sulen-Tele ma, ka, a ti sɔn?”

⁴Kɔnɔ anu ma a yabi hali! Yisa ya kei wo dandan ka a lasegi a ware.

⁵Wo kɔma, a ya a fɔ mɔgenu ye ko, “Ni dan taranta wo bolo, ni wo ma, ture, ni a buira denke rɔ Sulen-Tele ma, wo ti a layele ka a bɔ denke rɔ Sulen-Tele ma?”

⁶Kɔnɔ anu ma ke a yabila ke ma.

⁷Sundan donu bi kan-tina-nyimenu yabɔla nya min ladiye rɔ, Yisa ya wo yen min ke, a ya tili ke tege anu dama ye. A ko,

⁸“Ni mɔge do ya i kele kɔnyɔ-masɔ-ladiye rɔ, i kana sigi-tina-nyime yabɔ i nyere ye bawo tumado, mɔge do kelene ladiye rɔ min kolo ile ko.

⁹Nba, min ya wo file bεε kele, wo si na a fɔ i ye ko, ‘Kan tine ke di doi ke ma.’ I si miliya wo rɔ ka ta i sigi kan-tina-mayigine rɔ.

¹⁰Kɔnɔ anu ba i kele tume min, ta sigi-tina-mayigine nyini i nyere ye. Woletɔ min ya wo kele, wo si na i wara ka a fɔ ko, ‘N bɔ, na i mayele yan kan-tina-nyime rɔ.’ I si gbiliya sɔrɔn worɔ sundan bεε yala.

¹¹Ado min bεε si a nyere kɔrɔbi, wo ma si yigi. Min ba a nyere famayigi, wo la si yeε.”

¹²Yisa ya a fɔ ladiya-tigi ye ko, “Ni i ye tele-kɔndɔn, ni wo ma, kimane dila mɔgenu ma, i ta-nyɔgo wo, i na kelen nyɔgo wo, i kebila-nyɔgo wo, i sigi-nyɔgo min banayane wo, i kana wonu fenfen kele. Ni i ya wo ma, anu fanan si ile kele ka ila yili sara.

¹³Min fisa, i wa ladiye ladan tume min, bolo-kolɔnnu wo, tonkannenu wo, namarenu wo, fiyɔnnu wo, i ni wonu denu kele.

¹⁴Ni i ya wonu kele, i si duwe sɔrɔn bawo wonu ti ke a yili sarala i la. Mɔgo-teleennenu nawuli tume ka bɔ saye rɔ, Alla si i sara wulɔn tele.”

- 15 Mɔgɔ kelen sigine Yisa fe tebulu ma, wo ya ke lamɔen tume min, a ya a fɔ a ye ko, “Minnu si kele ladiye rɔ Allala mansaye rɔ, mɔgɔ-sewane le wonu na!”
- 16 Yisa ya a fɔ a ye ko, “Kei do ye nyɔ nun min ya ladiya-belebele ladan ka mɔgɔ siyaman kele.
- 17 Ala ladiye kene, a ya ala wɔli kele sɔ ka a fɔ ala sundannu ye ko, ‘Wo na, fan bɛe ra ara bɛn!’
- 18 Kɔnɔ anu wulita kelen-kelenye ma ka anu masigima koe fɔ. A fɔlɔte ya a fɔ wɔli kele wo ye ko, ‘N bara dugi do san, a kakɛn, n ni ta a mafɛlen. I yandi, i hake to n ye.’
- 19 Doi ko, ‘N bara sara-ninki tan san, ta-sɔge ye n na ka wonu mafɛlen. I yandi, i hake to n ye.’
- 20 Doi ko, ‘N ban-san le furu ke la, wola ko la, n ti ke tala.’
- 21 “Wɔli kele wo segira ka a dantege ala kun tigi ye. Bon tigi wo diminyara ka a fɔ ala wɔli kele ye ko, ‘I tiriya ka ta kila-wenu anube kila-nenu fe ka na bolo-kolɔnnu na anube tonkannenu anube fiyɔnnu anube namarenu.’
- 22 A ma me, wɔli kele wo ko, ‘N fa, i ya min fɔ, n bara wo ma kɔnɔ sigi tine donu bara to.’
- 23 Woletɔ kun tigi ya a fɔ ala wɔli kele ye ko, ‘Ta kila-wenu anube senita-kilenu fe ka mɔgenu kele fɔrɔse la, woletɔ nna bɔn la si fa.
- 24 N bi a fɔla i ye, n ya minnu fɔlɔn kele, anu ma sɔn nala, n ya dɔn-fan min te, anu fenfen ti anu nagan sɔ wo la mumɛ!’ “
- 25 Nyama-belebele bilane Yisa fe. A ya a ye lamunun anu na ka a fɔ anu ye ko,
- 26 “Mɔgɔ wo mɔgɔ nara nde wara, a ti ke mala nna karan dan la fɔ a wa a kan-kɔ sɔ a na anube a fa la, ala musi anube ala dannu anube a na kelen nyɔgenu anube a nyere fanan.
- 27 Mɔgɔ wo mɔgɔ min ti a nyere-faga-kɔn bi ka bila n kin-gbe fe, wo ti ke mala nna karan dan la.
- 28 “Ni mɔge do ye a fe ka san-bɔn sɔ, a si a sigi fɔlɔn ka a lɔn ni a si min nyɔge sara a laban koe la.
- 29 Ni a ma wo ma, a wa ban a kurukɛla tume min, a ti ke a labanna. Min bɛe si a yen, anu si a mayɛlen.
- 30 Anu si a mayɛlen a fɔla ko, ‘Kei ke ya bɔn sɔe dabira kɔnɔ a ma ke a labanna!’
- 31 “Ni manse ye nyɔ, kele den waga tan (10,000) ye min bolo, ni a ko a ni ta manse do kele, kele den waga mogan (20,000) ye min bolo, a si a sigi fɔlɔn ka a lɔn ni senbe ye a bolo ka manse wo nɔ.

³²Ni senbe sa a bolo, yanni a ni gberen a ma, a si kilayenu so manse doi laben tine ka a madiya ko a ni a fo a ye min soge ye a la alako anu kana kele.”

³³Yisa ko, “A ye wo nya na le, wole kelen beren ti ke mala nna karan dan la fo a wa a ban a bolo-fan bee la.

³⁴“Koge kin konon ni a diye bora a la, a si diya kama tun? A ti fenfen nyinya tun.

³⁵A ti dugi lamo, a ti a ma, ninki-nye ni dugi lasabati, fo ka a lake a ro. Ni min si ko nya-yen, a ni a tole maso kume ke la!”

Luka 15

¹Wati do, duti-makelelenu anube Alla batobele siyaman nara ka anu tole maso Yisa la.

²Farisinu anube ton-karan-mogenu wulita gbunyala ko, “Kei ke ye Alla-batobelenu tabirala ka fen-don-ke anu fe!”

³Woletso Yisa ya tili ke sa anu ye ko,

⁴“Saga keme ye wole min bolo, ni wo kelen tora-a-ro, saga tigi si nfen ma? A si saga bi-kononto ani kononte wonu to gbekole ma ka ta saga-tunune wo nyini ha a ni a yen.

⁵A wa a yen tume min, a si sewa ka a sigi a kan ma

⁶ka segi a la a ware tun. Ni a kera nyo, a si a diyana-mogenu anube a sigi-nyogenu naden anu nyogon fe ka a fo anu ye ko, ‘Wo na, ma ni sewa ma nyogon fe bawo nna saga min tora-a-ro, n bara a yen!’

⁷N bi a fola wo ye, hake tigi kelen ba tubi, sewe si ke Arinyeni to wo kelenna ko la ka tenbi mogotelenne bi-kononto anube kononte la minnu miriya ko anu mako sa tubi koe la.

⁸“Ni wodi-melen tan ye musi do bolo, kelen ba to-a-ro a ma, a si nfen ma? A si lenpu lamalan ka ala bon firan a nyini tine ha a ni a yen.

⁹A wa a yen tume min, a si a diyana-mogenu anube a sigi-nyogenu naden anu nyogon fe ka a fo anu ye ko, ‘Ma ni sewa ma nyogon fe bawo nna wodi-melan min tora-a-ro, n bara a yen!’

¹⁰N bi a fola wo ye, hake tigi kelen ba tubi, Allala melikanu si sewa wo nya na le.”

¹¹Yisa tora kumala, a ko, “Kei do ye nyo nun, den kei fila ye a bolo.

¹²A dogome ya a fo a fa ye ko, ‘N fa, ila fen-kolomenu fara ka nte di n ma gbe!’ A fa ya ala fen-kolomenu fara ala den file tema.

¹³A ma me, a dogome ya ata fen-kolome wonu fere wodi la ka ta a ye. A tara nyamane gbereke ro pon! A ke nyo, a ya ala wodi bee kasara yabatoye la.

¹⁴A ya a bolo-fan bee ban. Wo koma, konko-fitina-belebele nara nyamane wo ro. Fenfen sa a bolo tun.

- 15** Woletɔ a tara sigi duguran do fɛ. Wo ya a lata gbɛkole ma kɔsenu fɛ-bira tinɛ.
- 16** Bɛɛ ya a ben dɔn-fan la. Ado kɔsenu bi sɔsɔ-fɔrɔn min dɔnna, kɔnkɛ ya a bira ha sɔsɔ-fɔrɔn wo dɔn-sɔgɛ ya a bira.
- 17** Tɔ-a-la, a ya a hɛnkili masɔ. A miriya tara a fala wɔli kelenu ma. Wonu bi fen dɔnna, anu ti a ban kɔnɔ ale ye fagala nyɔ kɔnkɛ bolo!
- 18** A ko a ni segi a fa wara ka a fɔ a ye ko, ‘N fa, n bara hake kɛ Alla anubɛ ile fanan na.
- 19** A ma ben tun i ni n kele ko ila dan. I ni n ma iko ila wɔli keke do.’
- 20** Nba, a wulita ka segi a fa wara. “Yanni a ni ke nyɔ, a fa ya a yen nala wula-yan la. A yisi fara kinikinɛ la. A ya a buri ka a bole mini ala dan kan ma ka a sunbu.
- 21** Ala dan ko, ‘N fa, n bara hake kɛ Alla anubɛ ile fanan na. A ma ben tun i ni n kele ko ila dan.’
- 22** Kɔnɔ a fa ya ala wɔli kelenu keke. A ko, ‘Wo ni na duruku-nyima-ba la ka a bila a kan na tiriya! Wa dɛɛn don a bolo-nɔlɔnɛ la ka sanbare don a kian rɔ.
- 23** Wo ta ninki-den-tɔlɔnɛ faga. Ma ni ladiyɛ ladan ka sewa
- 24** bawo nna dan kɛ ara faga nun kɔnɔ kaka, a ye a niyi la. A tonɛ-a-rɔ nun kɔnɔ kaka, n bara a yen.’ Nba, anu ya ladiyɛ kɛ a kile fɛ.
- 25** “Wo wati ya a taran, dan wo kɔrɔ kemine ye sene rɔ nun. A segimatɔe, a gberenta bɔn ma tumɛ min, a ya tolon-kan anubɛ dɔn-kɛ-kan lamɔɛn.
- 26** A ya wɔli keke do manyinika ko, ‘Nfen mara?’
- 27** Wɔli keke wo ya a yabi ko, ‘I dɔgɛ ara na. I fa ara ninki-den-tɔlɔnɛ faga bawo a ara ala dan yen tun, a kende, a ye a niyi la.’
- 28** “A kɔrɔ diminyara bereke! A ma sɔn ka don bɔn la woletɔ a fa bɔra ka a madiya ko a ni don.
- 29** A ya a fɔ a fa ye ko, ‘I ye lana. San mume kɛ bɛɛ kɔrɔ, n bi wɔlila i kɔrɔ iko yɔɔn. N ma ila kume tinya hali kelen. I ya nfen di nde ma? Hali baa, i ma a di nde ma alako mabe n diyana-mɔgenu ni sewa ma nyɔgɔn fɛ!
- 30** Kɔnɔ ila dan kɛ min bara ila nɔnfuli bɛɛ tinya yelannu fɛ, wo ara na min kɛ tun, i wara ninki-den-tɔlɔnɛ faga wo ye!’
- 31** A fa ya a fɔ a ye ko, ‘Nna dan, ile ye n dafɛ wati bɛɛ. Ntɛ bɛɛ, itɛ le.
- 32** Kɔnɔ a benta ma sewanɛ ni ladiyɛ kɛ bawo i dɔgɔ faganɛ le nun kɔnɔ kaka, a ye a niyi la. A tonɛ-a-rɔ nun kɔnɔ kaka, ma ara a yen tun.’ ”

Luka 16

¹Yisa ya a fɔ ala karan dannu ye ko, “Nɔnfulu-tigi do ye nyɔ nun, a ya mɔge do sigi kun-tigiye la. Anu ya a fɔ nɔnfulu-tigi wo ye ko, ‘I ya kun tigi min sigi, a ye ila wodi tinyana koo!’

²A ya a kele bɔn la ka a manyinika ko, ‘N bara min namɔɛn ila ko rɔ ke la, wo ye kama? N ya nɔnfuli yirika min don i bolo, i ni dantɛge-kedi di n ma bawo ile ti ma kun tigi la n ye tun!’

³Ale kun tigi ya a fɔ a nyere ye ko, ‘N tigi ye n boloka tine le ke la. N si nfen ma gbe? Senɛ-sa-senbe sa n bolo ado n si miliya ka tarali ke.

⁴N bi min mala, n bara wo lɔn de gbe! A wa n boloka wɔle la tume min, n si n diyana-mɔgenu sɔrɔn minnu si n tabira anu bare.’

⁵“Woletɔ a tigila yili ye mɔge min beɛ la, a ya wonu kele. A ya a fɔ a fɔlɔte ye ko, ‘N tigila yili min bi i la, nfen nyɔgɔn?’

⁶A ya a yabi ko, ‘Tulu durɔmu keme.’ Nba, kun tigi ko, ‘Ila yili-kedi le ke la. I sigi ka bi-loli sebe tiriya!’

⁷A ya a fɔ doi ye fanan ko, ‘Ile don, yili ye ile bolo?’ A ya a yabi ko, ‘Fui-fan bɔrɔ keme nani.’ Nba, kun tigi ya a fɔ a ye ko, ‘Ila yili-kedi le ke la. Keme sawa ani mogan sebe.’

⁸“Kun tigi kensunte ke tigi ya a matɔgo halliye su wola ko la bawo duninya-ke-mɔgenu halliyane anuna koenu tɔ ka tenbi wonu na minnu bi waante la.”

⁹Yisa ya a fɔ ko, “N bi a fɔla wo ye, wo ni wo diyana-mɔgenu nyini wo nyere ye duninya-nɔnfuli rɔ, woletɔ ila nɔnfuli wa ban tume min, Alla si wo rabira a ware Arinyeni tɔ!

¹⁰Minnu telenne ko-mesenu tɔ, wo si lanaye ke ko-wenu fanan tɔ. Min kensunyane ko-mesenu tɔ, wo si kensunye ke ko-wenu fanan tɔ.

¹¹Ni wo ma lanaye ke duninya-ke-nɔnfuli la, yon si la wo la nɔnfuli berela ko la?

¹²Ni wo ma lanaye ke mɔge doinute la, Alla si ke ite dila i ma kama?

¹³“Wɔli kele ti ke wɔlila tigi fila ye wati kelan rɔ. Ni a ya wo ma, kelen si diya a ye, kelen si gboya a ye. A si kelan gbiliya ka kelan lafeya. Wole fanan bi wo nya na le. Wo ti Alla anube nɔnfuli nyini nya-kun-kelen.”

¹⁴Farisinu ya ke beɛ lamɔɛn tume min, anu ya Yisa mayelen bawo wodi di anu ye kati!

¹⁵Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Minnu bi anu nyere yen-nya rabenna mɔgenu yala, wole le wonu na kɔnɔ Alla ya wo bure lɔn. Ado mɔge ye a mirila min ma ko a kolo, kisimiriya koe le wo la Alla yala.

¹⁶“Alla ya tɔn minnu di Musa ma wo, nebinu ya kedi minnu sebe wo, mɔgenu bi anu tole masɔla wonu na nun ha Yɔni-Batasi-Keleta wati ma. Kɔnɔ kebi wo tume, mɔgenu bi anu tole masɔla Allata mansaya-kibara-nyime la. Mɔge beɛ ye a rayala ka don a rɔ.

- ¹⁷Kɔnɔ iko san kole anube dugu kole ke ti ban nya min, hali tɔn ke nyantarani kelen beren ti ban worɔ.
- ¹⁸“Kei min ba ala musi boloka ka dogberɛ furu, wo ara yelenye ke. Ado kei min ba musu bolokanɛ wo furu, wo fanan bara yelenye ke.
- ¹⁹“Nɔnfulu-tigi do ye nyɔ nun min fɛrya bɔnɛ kura-da-gbelenu na. Tele-wo-tele, a si to dɔn-fen-nyime dɔnna.
- ²⁰Bolo-kolɔn do ye nyɔ fanan nun, a tɔgɛ Lasarasi. Tele ye a fere mume bɛɛ ma. Anu si na a la nɔnfulu-tigila bonda-dɛ la tuma-wo-tuma,
- ²¹fɔsɔkɔrɛ dɔn-fen-pɛrɛnɛ minnu bi buila nɔnfulu-tigila tebulu kɔrɔ, a si wonu dɔn. Wulinu fanan bi ala tɛlenu dɛ ranɛɛla.
- ²²“Bolo-kolɔn wo fagara. Melikanu tara a la Iburayima tɔgɔfɛ Arinyeni tɔ. Nɔnfulu-tigi fanan fagara. Anu ya a togon.
- ²³Ale nɔnfulu-tigi ye tɔrɔyɛ rɔ lakira. A ya a ye layeɛ ka Iburayima yen wule la, ado Lasarasi ye ale Iburayima tɔgɔfɛ.
- ²⁴Woletɔ a gbele-gbelenta, a ko, ‘N fa Iburayima! Kinikini n ma. I ni Lasarasi sɔ alako a ni a bolo-nɔlɔnɛ don yi rɔ ka n nagan makima bawo n bi duma ba rɔ tɛ ke burɔ.’
- ²⁵“Kɔnɔ Iburayima ko, ‘Nna dan, i miri fɔlɔn. I kɛndɛ tume min, i ye fen-nyime bɛɛ sɔrɔnna kɔnɔ wati wo rɔ, Lasarasi ke ye fen-nɔgɔnɛnu gbansan sɔrɔnna. Nba kaka, ale le ye sewɛ la yan, ile ye dume rɔ.
- ²⁶Ka tenbi wo bɛɛ la, denka filun bɛ ye male anube ile tema. Ado ni minnu bi a fɛ ka bɔ yan ka ta i wara nyɔ, wonu ti ke tala nyɔ. Mɔgɔ ti ke bɔla i ware nyɔ fanan ka na male ware yan.’
- ²⁷Nɔnfulu-tigi ko, ‘Nba, n fa, n bi i madiyala, i ni Lasarasi sɔ. A ni ta n fala bɔn la.
- ²⁸N na kelen nyɔgɛ mɔgɔ loli ye nyɔ. A ni ta ka anu makawandi alako anu kana na tɔrɔya su ke rɔ yan.’
- ²⁹“Iburayima ko, ‘Nɛbi Musa anube nɛbi doinu bi i na kelen nyɔgɛnu bolo nyɔ ka anu makawandi. I na kelen nyɔgɛnu ni anu tole masɔ wonu na.’
- ³⁰Nɔnfulu-tigi ya a sɔsɔ. A ko, ‘N fa Iburayima, wo ti a bɔ! Kɔnɔ ni mɔgɛ do wulita ka bɔ furinu tema ka ta anu makawandi, anu si yeɛma ka tubi.’
- ³¹Kɔnɔ Iburayima ko, ‘Ni anu ti anu tole masɔ Nɛbi Musa anube nɛbi doinu na, hali ni mɔgɛ do wulita ka bɔ furinu tema ka ta anu makawandi, anu ti la a la.’ ”

Luka 17

- ¹Yisa ya a fɔ ala karan danna ye ko, “Koe minnu si mɔgɛnu nabui hake rɔ, fɔ wonu ni ma. Kɔnɔ min si a ma, a ni bui, gbalo ye wo tigi kuma!

- ²Yanni a ni denni ne ke kelen nabui hake ro, a fisa wo moge ye, kuru-belebele-we ni kiri a kan la ka a lake kogɔ-yi dume ro.
- ³Wo ni a ma wo ferema! “Ni i na kelen nyoge ya hake ke i la, ta a fo a ye. A wa i madiya, a makoto.
- ⁴Ni a ya hake ke i la kinyama woronfila tele kelan korɔ, a ni na i wara wo bee ro ko, ‘I yandi, n makoto,’ nba, i ni a makoto.”
- ⁵Yisala kilayenu ya a fo Mari ye ko, “Mala denkeninye kuma sa.”
- ⁶Mari ya anu yabi ko, “Ni wola denkeninye koloyara ka ke foni kole ro, wo si a fo toro-kuri ke ye ko, ‘I nyere wurun dugi ro ka ta i so tungban tema!’ A si ila kume bira.
- ⁷“Ni woli kele ye wole do bolo min bi sene sala, ni wo ma, a ye saganu fe-birala, a wa na tume min ka bo sene ro, i ti a fo a ye ko a ni a mayigi fen don tine.
- ⁸I si a fo a ye ko, ‘Ta, nta kima raben folon ka wo sigi n korɔ. Wo koma, a ni na to a donna.’
- ⁹Mogo ti baraka bira woli kele wo ye bawo i ya a so min na, a ara wo le ma.
- ¹⁰A ye wo nya na le wole fanan bolo. Min fora wo ye, wo wa wo bee ma tume min, wo si a fo ko, ‘Woli kele le male la doron. Ma ara mala wole le doron ke.’ “
- ¹¹Yisa ye tala Yerusalem tume min, a tenbira Samariya anube Kalili sigisonnu to.
- ¹²A ye donna so ne do ro tume min, kunato mogo tan ya a laben kile la. Anu ya anu mata a la
- ¹³ka gbele-gbelen ko, “Ma tigi Yisa! Kinikini ma ma!”
- ¹⁴Yisa ya anu yen tume min, a ya a fo anu ye ko, “Wo ta saraka masolenu bara, anu ni wo lakorosi.” Anu bi tala tume min, anu dama kendeyara.
- ¹⁵Mogo kelen de anu to, wo ya a yen tume min ko a ara kendeya, a segira Yisa wara. A ye Alla tantola a kulu mayelene la.
- ¹⁶A ya a sa dugi ma Yisa kin korɔ ka baraka bira a ye. Ado Samariya ke le kei wo la.
- ¹⁷Yisa ya nyinikale ke, a ko, “Wo mogo tan de ma kendeya nun, ba? Mogo konontɔ toe doi don?”
- ¹⁸Nfenna anu dama ma segi ka baraka bira Alla ye? Fo sundan ke doron, wo le nara?”
- ¹⁹Yisa ya a fo a ye ko, “I laso, i ni ta. Ila denkeninye ara i lakendeya.”
- ²⁰Farisi donu ya Yisa manyinika Allala mansaye na-tume ma. A ya anu yabi ko, “Allala mansaye, fen de wo la i ti min namatoye yen.
- ²¹Mogo ti a fo ko, ‘A mafelen, a ye yan!’ ni wo ma, ‘I ma a yen pan!’ Wo ti yen bawo Allala mansaye ye wo burɔ.”

- 22**A ya a fɔ ala karan dannu ye worɔ ko, “Tumɛ wo ye nala, nde, Hadama dan na-wati-sɔgɛ si wo bira kɔnɔ hali tele kelen, wo ti wo yen!
- 23**Donu si a fɔ wo ye ko, ‘A mafɛlɛn pan, a ye nyɔ!’ ni wo ma, ‘A mafɛlɛn yan, a ye yan!’ Kɔnɔ wo kana ta n nyini tinɛ.
- 24**Iko bandɛ si a nyin masɔgɔ san kolo tɔnkɔn kelan rɔ ha ka malan a tɔnkɔn doi rɔ nya min, nde, Hadama dan si na wo nya na le.
- 25**Kɔnɔ fɔ n ni tɔrɔyɛ sɔrɔn fɔlɔn bɛrɛkɛ! Ado bi-mɔgɛnu si anu ban n na.
- 26**Nde, Hadama dan ta wati si ma iko koe minnu kera Nowata wati rɔ.
- 27**Bɛɛ tora fen-dɔn-kɛla ka anu min, keinu ya musinu furu, musinu tara kei-wara-sigi rɔ. Anu tora wo bɛɛ mala ha Nowa donta kulɔn rɔ lunyɛ min. Nba, yi nara ka anu damasi kasara.
- 28**A si ma fanan iko a mara nya min Lɔtila wati rɔ. Bɛɛ tora fen dɔn la ka anu min. Anu bi yilayɛ kɛla ka sɛnɛ sa anubɛ ka bɔnnu sɔ.
- 29**Lɔti bɔra Sɔdɔm soe burɔ lunyɛ min, tɛ anubɛ munku-gbɛ yigira ka bɔ san kole rɔ ka anu dama halaki.
- 30**A si ma wo nya na le fanan nde, Hadama dan wa bɔ gbɛ rɔ lunyɛ min.
- 31**“Ni wo tele ya a taran, i ye bɔn kuma, i kana don bɔn la i bolo-fannu bi tinɛ. A ye wo nya na le fanan, ni wo tele ya i taran ila sɛnɛ rɔ, i kana sɛgi bɔn la tun.
- 32**Ado min mara Lɔtila musi la, wo ni wo henkili lamiri wo ma!
- 33**Mɔgɔ wo mɔgɔ min ba a raya ka a nyɛrɛ niyi lakisi, wo si bɔnɔ a rɔ. Mɔgɔ wo mɔgɔ min ba bɔnɔ a niyi rɔ, wo si a sɔrɔn.
- 34**N bi a fɔla wo ye, su kelan wo rɔ, mɔgɔ fila si taran kinɔgɔla kan-tina-kelen, kelen si bi, doi si to.
- 35**Musu fila si taran fen tugula anu nyɔgɔn fɛ, kelen si bi, doi si to.
- [**36**Kei fila si taran sɛnɛ rɔ, kelen si bi anu tɔ, doi si to.”]
- 37**Karan dannu ya Yisa manyinika ko, “Mari, kɛ si ma mintɔ?” Yisa ya anu yabi ko, “Suyi taranta kan min, dogenu si anu naden nyɔ le.”

Luka 18

- 1**Lunyɛ do, Yisa ya tili kɛ tɛgɛ anu ye ka anu karan alako anu ni madiyali kɛ wati bɛɛ. Anu kana kuri.
- 2**A ko, “Kiti-tɛgɛlɛ do taranta soe do rɔ nun. Ale ma kilan Allatala la, ado mɔgɛ fanan bɔrɔ sa a ye.

³Kɛɛ-musi do ye soe wo burɔ nun, wo tora tala a wara ka a madiya ko, ‘I ni n denbe ko n ni yo sɔrɔn n keɛ-nyɔgɛ kuma.’

⁴A mera, kiti-tɛgɛɛ ma sɔn kɔnɔ tɔ-a-la, a ya a fɔ a nyɛɛ ma ko, ‘Hali n kilanni ma Allatala la, ado mɔgɔ bɔrɔ sa n ye

⁵kɔnɔ ka a tɛgɛ nyagbɛ kɛ bɛɛla ko ma kɛɛ-musi kɛ ye min dila n ma, n si n taya ka ala kumɛ fɔ. Ni wo ma, a si to nala tuma-wo-tuma ha n ni bandan.’ “

⁶Mari ya a fɔ tun ko, “Ale kiti-tɛgɛɛla-kensunte ya min fɔ, wo hɛnkili ni to wo ko.

⁷Allata mɔgɛ minnu bi anu kan nabɔla a ma su-ni-tele, wonu don, a ti wonuna kiti tɛgɛ a kilɛ fɛ, wa? A ti anu denbe tiriya, wa?

⁸N ni a fɔ wo ye, a si kiti tɛgɛ a kilɛ fɛ ka a ma tiriya! Kɔnɔ nde, Hadama dan wa na tun, n si denkeninyɛ taran duninya rɔ, wa?”

⁹Minnu lane anu nyɛɛta ko-nyimɛ la ka mɔgɛ toe bɛɛ lafɛya, Yisa ya tili kɛ tɛgɛ wonu denu ye.

¹⁰A ko, “Mɔgɔ fila tara Alla Bato Bɔn la madiyali kɛ tinɛ. Kelan, Farisi le, doi, duti-makelele le.

¹¹“Farisi wo sɔra a dan na ka wuli Alla madiyala ka le, a ko, ‘Alla, n bi baraka birala i ye bawo kɔrɔnditore ma nde la, kensunte ma n na, telenbɛli ma n na nna musi wara la iko mɔgɛ toe bɛɛ ye nya min. Ado n bi baraka birala i ye bawo nde sa iko duti-makelele kɛ pan!

¹²Lɔgɔkun-wo-lɔgɔkun, n bi sunyɛ donna tele fila. N bi min bɛɛ sɔrɔnna, n bi wo yaka dila i ma.’

¹³“Kɔnɔ duti-makelele wo ya a masegi a la. A ma sɔn hali ka a yɛ layɛɛ san ma fɔ ka a kɔgɔ-dɛ matugu. A ko, ‘E Alla, kinikini nde hake tigi ma!’

¹⁴N bi a fɔla wo ye, duti-makelele kɛ, a lateɛnne sɛgira a ware Alla yala, Farisi wo ma de! Ado min ba a nyɛɛ kɔrɔbi, wo la si yigi. Min ba a nyɛɛ famayigi, wo la si yɛɛ.”

¹⁵Mɔgɛ donu nara anuna dennenu na Yisa wara alako a ni a bole sa anu kuma ka duwa anu ye. Kɔnɔ karan dannu ya wo yen min kɛ, anu nyɛɛra denba-tigi wonu ma bawo anu bi Yisa tɔrɔla dennenu ko la.

¹⁶Kɔnɔ Yisa ya dennenu keɛ a wara, a ko, “Wo ni sɔn dennenu ni na n bara! Wo kana anu mabeli bawo anu denu denuta ye Allala mansayɛ la.

¹⁷Wa wo hɛnkili to kɛ ko! Ni min ti Allala mansayɛ rabira iko denne, wo ti don nyɔ rɔ mumɛ!”

¹⁸Yahudiyana kun tigi do ya Yisa manyinika ko, “Karan-mɔgɔ-nyimɛ, n ni nfen ma min si a ma, n ni habadan-nimayɛ sɔrɔn?”

- 19**Yisa ya a manyinika ko, “I ye n kelela kama ko mɔgɔ-nyime? Mɔgɔ-nyima sa fɔ Alla kelen pe.
- 20**Ka ila nyinikale yabi, i ya tɔn kenu lɔn. Anu ko, ‘Wo kana yelenye ke. Wo kana mɔgɔ faga. Wo kana kankanye ke. Wo kana foninya-sereye bɔ. Wo ni wo fa anube wo na gbiliya.’ “
- 21**Kei wo ya a fɔ ko, “Kebi n denne, n ya tɔn ke bee bira.”
- 22**Yisa ya ke lamɔen tume min, a ya a fɔ a ye ko, “A tone ko kelen pe le ma gbe, ta i bolo-fan bee fere ka wodi wo di bolo-kolɔnnu ma. I si nonfuli sɔrɔn Arinyeni tɔ. Wo kɔma, i ni na bila n fe.”
- 23**Kɔnɔ kei wo ya ke lamɔen tume min, a yisi magboyara bawo bana le ale la nun!
- 24**Yisa ya a yen min ke ko a yisi ma ara gboya, a ko, “Nonfulu-tiginu don-koe Allala mansaye rɔ, wo gbele de!
- 25**Ado wo gbele ka tenbi nyome don-koe la segilan woe rɔ.”
- 26**Minnu ya wo lamɔen, wonu ya a manyinika ko, “Yon si kisi worɔ?”
- 27**Yisa ya anu yabi ko, “Mɔgɔ ti ke min mala, Alla si ke ka wo bee ma ata senbe la.”
- 28**Pita ya a fɔ a ye ko, “I ye lana! Ma ara ma ware bee boloka ka bila i fe.”
- 29**Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wa wo henkili to ke ko! Min bee ara anu ware boloka ka ala musi to ka a na kelen nyɔgenu to ka a sɔrɔnnenu to ka dannu to Allala mansayela ko la,
- 30**wo si fen sɔrɔn min tenbira kenu bee la duninya ke rɔ anube ka habadan-nimaye sɔrɔn ya rɔ fanani.”
- 31**Yisa ya karan den tan-ni-file wonu bi anu dan na ka a fɔ anu ye ko, “Wo ni wo tole masɔ! Ma ye tala Yerusalem. Nebinu ya koe min bee sebe nde, Hadama dan la ko la, wonu si na bɔ a la nyɔ.
- 32**Anu si n don sibolo gberenu bolo minnu si n mayelen ka n nafeya hali ka anu nɔgɔ-yi pusen n ma. Anu si n gbesi ka n faga.
- 33**A tele sawa nyɔge, n si wuli tun ka n niyi lafe.”
- 34**Yisala karan dannu ma ke fenfen nya-yen bawo kume wo kɔre dogonta anu ma. Yisa ye kumala minna ko la nun, anu ma wo lɔn.
- 35**Yisa gberenne Yeriko soe ma, kei fiyɔn do sigine kile la. A ye tarali kela.
- 36**A ya mɔgenu tenbi-kan lamɔen tume min, a ya nyinikale ke. A ko, “Nfen mara?”
- 37**Anu ya a yabi ko, “Yisa Nasareti ke le tenbi tine.”
- 38**A gbele-gbelenta, a ko, “Yisa! Dawudala dan! Kinikini n ma!”

³⁹Minnu bi nyama yarɔ, wonu nyɛɛra a ma ko a ni a made. Kɔnɔ a gbele-gbelenta tun berekɛ! A ko, “N fa, Mansa Dawudala dan, kinikini n ma!”

⁴⁰Nba, Yisa sɔra ka a fɔ ko anu ni na fiyɔn wo la a wara. A gberenta a ma tumɛ min, Yisa ya a manyinika ko,

⁴¹“I ye a fɛ, n ni nfen ma i ye?” A ya a yabi ko, “Mari, n bi a fɛ, n ni fen yen tun.”

⁴²Yisa ya a fɔ a ye wo rɔ ko, “Nba, i ni fen yen! Ila denkeninye ara i lakendeya.”

⁴³Tiriyante wo rɔ, a kera fen yenna. A bilara Yisa fɛ. A ye baraka birala Alla ye. Mɔgenu ya wo yen tumɛ min, anu dama ya Alla tanto fanan.

Luka 19

¹Yisa donta Yɛrikɔ soe burɔ, a sɔgɛ ye a la, a ni tenbi nyɔ rɔ nun.

²Duti-makelelenuna kun tigi do ye nyɔ nun, a tɔgɔ Sakiyasi. Ado nɔnfulu-tigi le.

³A ye a rayala nun ka a lɔn ni Yisa ye nya min kɔnɔ a wuru kati! Ka a tɛgɛ nyamala ko ma, a ma ke Yisa yenna.

⁴Woletɔ a tara a burila nyama yarɔ. A yeleta toro-kuri la Yisa yen-koe la a tenbimatɔe kile wo fɛ.

⁵Yisa kera nyɔ tumɛ min, a ya a ye layɛle san ma ka a fɔ Sakiyasi ye ko, “Sakiyasi, yigi tiriya! N bi yiyala ila bɔn la bi.”

⁶Sakiyasi yigira tiriya ka Yisa laben sewa-ba la.

⁷Min bɛɛ ya wo yen, wonu ya gbunye dabira. Anu ko, “E, n bɔnu, kei ke ara ta yiya hake tigi ware!”

⁸Sakiyasi ya a lasɔ ka a fɔ Mari ye ko, “N tigi, i wɔlɔ matɔlɔ! N si nna nɔnfulu tale di bolo-kolɔnnu ma. N bara fen bɔ minnu bolo kensunteyɛ la, n si wo nyɔgɔn nani lasɛgi wo tiginu ma tun.”

⁹Yisa ya a fɔ a ye ko, “Kisi-koe ara ke bɔn ke la bi. Ado Iburayima-bɔnsɔn-bere le kei ke la ala denkeninye fɛ.

¹⁰Nde, Hadama dan ara na ka mɔgɔ-samanenu nyini anube ka wonu kisi.”

¹¹Minnu tole masɔnɛ a la wulɔn, Yisa ya tili ke tɛgɛ wonu ye. Ke wati ya a taran, a gberenne Yerusalem ma. Anu yili ye a ma ko Allala mansayɛ bɔmatɔe le gbɛ rɔ.

¹²A ya wo lɔn min ke, a ko, “Mɔgɔ ba do ye nyɔ nun anu ya min kele nyamane do rɔ wula-yan la ka ta sigi mansayɛ la. Wo kɔma, sɛgi-sɔgɛ ye a la a ware tun.

¹³Yanni a ni ta, a ya ala wɔli kela tan kele. A ya sɛnɛ-wodi-mɛlen kelen di anu kelen-kelename-bɛɛ ma. A ko, ‘Wo ni to ke mayɛlemanu ka tɔnɛ sɔrɔn ha n na tumɛ.’

- 14** Kɔnɔ a ma di ala nyamanita-mɔgenu ye min kɛ, anu ya kilayenu nata a gberɛ la ka a fɔ ko, ‘Ma sa a fɛ kei kɛ ni ma mala mɔgɔ ba la tun.’
- 15** “A mara manse la tumɛ min, wo kɔma, a sɛgira. A ya wodi to ala wɔli kɛlɛ minnu bolo, a ya wonu kele alako anu ya min nyɔgɔn tɔnɛ sɔrɔn, anu ni na wo yira a la.
- 16** A fɔlɛ nara. A ko, ‘N fa, i ya sɛnɛ-wodi-mɛlan min don nde bolo, n bara tan sɔrɔn tɔnɔyɛ la.’
- 17** A tigi ko, ‘I wara i raya. Wɔli-kɛla-nyimɛ le ile la! I wara lanaya kɛ fen-dɔgɔmɛ rɔ min kɛ, n si i ma so kun tan kun tigi la.’
- 18** Wɔli kɛlɛ fila nyɔgɛ nara, a ko, ‘N fa, i ya sɛnɛ-wodi-mɛlan min to nde bolo, n bara loli sɔrɔn tɔnɔyɛ la.’
- 19** A ya a fɔ wo ye fanan ko, ‘N si i sigi so kun loli kun na.’
- 20** “Wɔli kɛlɛ doi nara, a ko, ‘N fa, ila sɛnɛ-wodi-mɛlan bira. N ya a mara kura-kundi do rɔ.
- 21** N kilanta i la bawo ila ko ragbɛlɛ. Ita ma min na, i ye wo le tɛgɛla i nyɛrɛ ye, ado ile ma wo ki.’
- 22** A tigi ya a fɔ wo ye ko, ‘Ile, wɔli kɛla yogomɛ! N si i yiliki i nyɛrɛla kumɛ fɛ! I ya a lɔn ko nna ko ragbɛlɛ, nyɛ? Nta ma min na, n bi wo le tɛgɛla, ado nde ma wo ki, nyɛ?’
- 23** Nba, nfenna worɔ, i ma nna wodi sa wodi lamara tinɛ alako n ba na tumɛ min, n ni a tɔnɔ nɛ sɔrɔn a kuma tun.’
- 24** “Minnu sɔnɛ nyɔ, a ya a fɔ wonu ye ko, ‘Sɛnɛ-wodi-mɛlan min bi a bolo, wo ni wo bi a bolo. Sɛnɛ-wodi-mɛlan tan ye wɔli kɛlɛ min bolo, wo ni a don wo bolo!’
- 25** Anu ya a fɔ a ye ko, ‘Kɔnɔ n tigi, sɛnɛ-wodi-mɛlan tan ye wo bolo!’
- 26** A ya anu yabi ko, ‘N bi a fɔla wo ye ko fan ye min bolo, do si sa wo kuma wonu ye. Kɔnɔ fen sa min bolo, hali a dɔgɔmanɛ min bi a bolo, wo si bi a bolo.
- 27** Nba, n yogɛ kɛnu, a ma di minnu ye ko n ni ma anuna manse la, wo na wonu na yan ka anu faga n yala!’ “
- 28** Yisa ban kɛ fɔla, a sɔra karan dannu yarɔ ka Yerusalem kile bira.
- 29** A gberenta Betifagi anubɛ Betani soenu ma tumɛ min Olifi kɔnkɛ dafɛ, a ya ala karan den file sɔ a yarɔ.
- 30** A ya sarakanɛ kɛ don anu bolo. A ko, “So nɛ min bi wo yarɔ, wo ta nyɔ. Wo wa ke nyɔ, wo si sofɛli-dan kirinɛ yen, mɔgɔ ma sigi min na bɛ. Wo ni a fulen ka na a la yan.
- 31** Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya wo manyinika ko, ‘Wo ye a fulenna nfen na?’ a fɔ a ye ko, ‘Mari makoe ye a la.’ “
- 32** Anu tara fan bɛɛ taran iko Yisa ya a fɔ anu ye nya min.

33Anu bi sofeli-bulan fulenna tume min, a tiginu ya anu manyinika ko, “Wo ye a fulenna nfenna?”

34Anu ya anu yabi ko, “Mari makoe ye a la.”

35Anu tara sofeli-bulan la Yisa wara. Anu ya anuna duruki donu sa sofele kuma ka Yisa denbe sigila a la.

36A ye tala tume min, anu ya anuna kurenu tafulen a yarɔ kile la.

37A gberenta Yerusalem soe ma tume min, kile ye yigila Olifi konke korɔ kan min, a gba-fe-bilala siyaman wulita baraka birala Alla ye. Anu bara Alla yen kabana koenu kela nun min ke, anu bi a tantola anu kulu mayelene la wola ko la.

38Anu ko, “Allala duwe ni to manse wo fe min bi nala Mari toge rɔ! Yisi-kime ni taran Arinyeni tɔ. Gbiliye ni di Alla ma san kole bee kuma pon!”

39Farisi minnu bi nyama tema, wo donu kumara Yisa ye. Anu ko, “Karan-mogɔ, a fo ila karan dannu ye ko anu ni anu made!”

40Yisa ya anu yabi ko, “N bi a fɔla wo ye, ni anu ya anu made, kuri kenu beren si gbele-gbelen.”

41Yisa gberenta Yerusalem soe ma tume min, a ya a yen nkekuna, a dira ala ko la.

42Yisa ko, “E, Yerusalem kenu, ni wo ya a lon nun min si yisi-kime lana wo ma, wo kin! Konɔ wonu dogonne wo ma kaka!”

43Ado tele donu si na, wo yogenu si tare mini wo ma ka kile tege wo ma kan tine bee rɔ.

44Anu si wo halaki pɔ! Hali kuru kelen ti to a gbe rɔ bawo Alla nara wo wara wo kisi tine tume min, wo ya wo ban a la wulon.”

45Yisa donta Alla Bato Bon la tume min, a ya fere-kele nu-gbenye dabira.

46A ya a fo anu ye ko, “A sebene Allata kitabu rɔ ko, ‘Anu si nna bon kele madiyali-ke-bon.’ Konɔ wole ye a mala kankannu dogon tine la!”

47Yisa tora mogenu karanna tele-wo-tele Alla Bato Bon la. A faga-soge ye saraka-masola-wenu na anube ton-karan-mogenu anube kun tigi minnu bi anu tema nun.

48Konɔ anu si a faga nya min, anu ma wo lon bawo moge bee tora anu tole masola a la. A ma di anu ye, hali ala kuma kelen ni tenbi anu tole la.

Luka 20

1Lunye do, Yisa ye mogenu karanna Alla Bato Bon la. A ye kibara-nyime kawandile bola tume min, saraka-masola-wenu anube ton-karan-mogenu anube kemogenu nara a wara.

- ²Anu ya a manyinika ko, “I ye koe kenu kela senbe min na, wo fɔ ma ye! Yon ya senbe ke di i ma?”
- ³Yisa ya anu yabi ko, “Nba, n ni wo manyinika ko kelen na. Wo ni wo fɔ n ye.
- ⁴Yɔnila batasi-senbe, wo bɔra Alla le bolo, ka, mɔgenu?”
- ⁵Anu wulita anu nyɔgɔn sɔsɔla. Anu ko, “Ma si nfen fɔ? Ni ma ko, ‘A bɔra Alla le bolo,’ a si a fɔ ko, ‘Nfenna wo ma la Yɔni la?’
- ⁶Kɔnɔ ni ma ko, ‘A bɔra mɔge le bolo,’ nyama ke si ma mabon kuri la bawo anu lara a la ko nebi le ale Yɔni la nun.”
- ⁷Woletɔ anu ya Yisa yabi ko anu ma senbe wo bɔ tɪne lɔn.
- ⁸Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Nba, nde fanan bi koe kenu kela senbe min na, n ti wo fɔ wo ye.”
- ⁹Wo kɔma, Yisa ya tili ke tɛge mɔgenu ye. A ko, “Mɔge do ya ki-fannu ki ka mɔge donu sinka a la. A tara wati-yan bɔ nyamane gberɛke rɔ.
- ¹⁰Anu gbɔe-keri-tumɛ kera tumɛ min, a ya ala wɔli keɛ do sɔ anu ma ko anu ni ate di a ma. Kɔnɔ anu ya wɔli keɛ wo gbesi ka a bolo lakolɔn lasɛgi.
- ¹¹Wo kɔma, a ya wɔli keɛ gbere sɔ. Anu ya wo fanan gbesi ka a lamiliya berɛke, ka a bolo lakolɔn lasɛgi.
- ¹²A ya wɔli kela sawa nyɔgɔn sɔ anu bara. Anu ya wo madume fanan ka a gben nyɔ rɔ.
- ¹³Wo kɔma, ki-fen-tigi ko, ‘N si nfen ma gbe? N si n diyana-dan sɔ anu bara. N lane a la ko anu si wo gbiliya serr!’
- ¹⁴Kɔnɔ anu ya wo yen tumɛ min, anu ya a fɔ anu nyɔgenu ye ko, ‘Ki-fen-tigila dan le ke la. Wo na, ma ni a faga. Ma si a bolo-fannu sɔrɔn worɔ?’
- ¹⁵Woletɔ anu ya a gben ka bɔ ki-fannu tema ka a faga.” Yisa ya nyinikale ke. A ko, “Ki-fen-tigi wo si nfen ma anu na worɔ?
- ¹⁶A si na ka anu faga ka ki-fannu sinka mɔgɔ gberɛnu ma.” Mɔgenu ya ke lamɔn tumɛ min, anu ko, “Alame ma kisira wo ma!”
- ¹⁷Yisa ya anu mafelen sin, ka nyinikale ke ko, “Allata kitabu ke kɔre ye kama min ko, ‘Bon-sɔlenu ya anu ban kuri min na, wo le ara ma sebeta-kuru-tɔnɔname la?’
- ¹⁸Min ba bui kuri ke kuma, wo kolenu si kerikeri. Ado ni kuri ke buira min ma fanan, a si wo ramɔsɔkɔn.”
- ¹⁹Tɔn-karan-mɔgenu anube saraka-masɔla-wenu ya anu taya wo wati rɔ ko anu ni Yisa bira bawo anu ya a lɔn ko a ya tili ke tɛge anu denu denuna ko la. Kɔnɔ anu kilanta mɔgenu na.

20 Woletɔ anu ya dede rasa a ma. Anu ya mɔge donu sɔ minnu si anu nyere ma iko mɔgɔ-nyimenu. Anu ya wonu sɔ alako ka Yisa bira nyinikalenu fe. Woletɔ anu si ke ka a ladon Romu kun tigila fanka anube senbe korɔ.

21 Mɔge kenu ya a fɔ a ye ko, “Karan-mɔgɔ, ma ya a lon ko i ye min fɔla anube i ye mɔgenu karanna min na, wo telenta. Ma ya a lon ko i sa lafisayale kela ado Alla ye a fe mɔge ni min ma, i ye mɔgenu karanna wo la a kile fe.

22 Nba, i miriya ye kama? Ka duti sara Romu nyamanɛ kun tigi ma, wo telenta, ka, a sa wo nya?”

23 Kɔnɔ Yisa ya anuna yanfe korɛ yen. A ya a fɔ anu ye ko,

24 “Wa wodi-melan do yira n na.” Anu nara a la, a ko, “Yon yakore anube a tɔge ye ke ma?” Anu ya a yabi ko, “Romu nyamanɛ-kun-tigi-ba.”

25 Wo le ya a to, Yisa ko, “Nba, wo le. Romu nyamanɛ kun tigitɛ ye min na, wo ni wo di ale ma. Allate ye min na, wo ni wo di Alla ma.”

26 Anu ma ke Yisa birala fenfen na mɔgenu yala. Ata yabilenu ya a ma, anu ya anu made ka kawa.

27 Sadusi donu nara Yisa wara. (Wonu bi a fɔla ko mɔgenu ti wuli ka bɔ saye rɔ.) Anu ya a manyinika ko,

28 “Karan-mɔgɔ, Nebi Musa ya a sebe ko, ‘Ni kei fagara, a ma den to, a na kelen nyɔge ni kee-musi wo bi alako wo ni dan sɔrɔn kei wo ye min fagara.’

29 Nba, na kelen nyɔge kei wɔrɔnfila ye nyɔ nun. A fɔle ya musi furu. A fagara. A ma den to.

30 A fila nyɔge ya a bi. Wo fanan fagara.

31 A sawa nyɔge fanan ya a bi. Anu mɔgɔ wɔrɔnfile bee fagara wo nya na le. Anu fenfen ma den sɔrɔn.

32 Wo kɔma, musi nyere fagara.

33 Nba, furinu ba wuli tume min, a si ma yonna musi la anu tema? Ado a sigira le anu dama wara nun!”

34 Yisa ya anu yabi ko, “Keinu bi musinu furula duninya ke rɔ

35 kɔnɔ wati si na, lawuli koe benne minnu ma, wonu ti furi kiri wulɔn.

36 Anu mani de iko melikanu. Anu ti faga. Allala dannu le wonu na bawo anu bara wuli ka bɔ saye rɔ.

37 Nebi Musa ya a lagbe feu, ko furinu si wuli ka anu niyi lafe. Ta-melan ye kolɔma-mese min tɔ, Musa ya wo sebe kan min, a ya Mari wara koe fɔ ko, ‘Iburayimata Alla le ale la anube Isiyakata Alla anube Yakobata Alla.’

- ³⁸Ƙε ƙεre le ko mɔgɔ-nimenuta Alla le ale la, furinuta ma bawo atenu bi anu niyi la.”
- ³⁹Tɔn-karan-mɔge donu kumara, anu ko, “Karan-mɔgɔ, i wara yabile ke a kile fe!”
- ⁴⁰Ado anu ma sisi a manyinikala fenfen ma tun wo kɔma.
- ⁴¹Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Anu ko Allata-Mɔgɔ-Yabɔne si bɔ Dawuda bɔnsɔn rɔ. Wo si ma kama?”
- ⁴²Ado Yaburi kitabu rɔ, Dawuda nyere ko, ‘Mari ya a fɔ nta Mari ye ko a ni a sigi a bolo-nyimama-kɔen wara la
- ⁴³ha ale Mari ni a yogenu ma a kin-sɔ-tine la.’
- ⁴⁴Dawuda ya a keke ko, ‘Mari.’ Allata-Mɔgɔ-Yabɔne si bɔ Dawuda bɔnsɔn rɔ kama worɔ?”
- ⁴⁵Nyama bee ye anu tole masɔla Yisa la tume min, a ya a fɔ ala karan danna ye ko,
- ⁴⁶“Wo ni a ma wo fere ma tɔn-karan-mɔgenuna ko la. Yigi-ni-yele di anu ye anuna duruku-yan-benu bilane anu kan na. A di anu ye fanan ko mɔgenu ni gbiliya-kɔndɔli di anu ma fere-ke-tina-wenu tɔ. Anu bi sigi-tina-nyimenu yabɔla Yahudiyana dina-bɔnnu na anube kan-tina-nyimenu ladiyenu tɔ.
- ⁴⁷Anu bi kee-musinu kensunyala ka anuna bɔnnu bi anu bolo, wo kɔma ka anu nyere mayira madiyali-lafasayannenu fe! Anuna tɔrɔye si yogoya beete ko!”

Luka 21

- ¹Yisa ye Alla Bato Bɔn la tume min, a ya nɔnfulu-tigi donu yen, anu bi anuna kɔ-fannu sala wodi sa tine rɔ nyɔ.
- ²A ya kee-musi bolo-kolɔn do fanan yen. A ye wodi-meseni fila sala a rɔ.
- ³Yisa ko, “N bi a fɔla wo ye ko kee-musi bolo-kolɔn ke ara min sa, wo kolo doinu beete ko.
- ⁴Bawo doinu ya min sa, anu ya wo bɔ anuna nɔnfulu-we denu tɔ. Kɔnɔ iko ale bolo-kolonyane ye nya min, a ara a beli-fan bee sa a rɔ.”
- ⁵Ala karan dan donu bi kumala nun ka a ben Alla Bato Bɔn wara-koe ma. Kuru nyime minnu bi nyɔ, anube mɔgenu ya kɔ-fan minnu di Alla ma Bato Bɔnla ko la, anu bi kawala wonu ma. Yisa ko,
- ⁶“Wo ye min bee yenna ke la, tume ye nala, kuri kenu, hali kelen beren ti to a gbe rɔ. A bee ra si nyensen.”
- ⁷Anu ya Yisa manyinika ko, “Karan-mɔgɔ, ke si ma tume nyamintan? Tamasere nyamintan si a yira ma la ko a ke-tume ara ke?”

⁸Yisa ya a yabi ko, “Wo ni a ma wo ferema. Wo kana son, mogo wo mogo ni wo mayuwaya bawo mogo siyaman si na n toge ro ka a fo ko, ‘Ale le nde la!’ Anu si a fo fanan ko, ‘A wati ara ke!’ Konon wo kana bila wonu fe.

⁹Wo wa kele koenu anube murutiya koenu namoen tume min, wo kana kilan. A fere sa fo wonu ni ma konon ala ban ma wonu na folon.”

¹⁰Wo koma, Yisa ko, “Sibolo gberenu si wuli anu nyogon kan ma. Nyamanenu si wuli anu nyogon kan ma.

¹¹Dugu-yereyeran si ke anube konkofitine anube kiraya-fitinenu kan tina siyaman to. Ko-makilannenu anube tamasere-wenu si ke san kole ro fanan.

¹²Konon yanni koe ke bee ni ma, anu si wo bira ka wo bensenkoninya. Anu si wo ladon Yahudiyana dina-bonnu na ka wo kiti ka wo mara. Anu si ta wo la mansenu anube kun tiginu bara ndela ko la.

¹³Wo si ma lafere la wo ye ka kibara-nyime lake.

¹⁴Yanni a wati ni ke, wo ni wo henkili maso ko wo si wo nyere feka nya min, wo kana hon wola ko la

¹⁵bawo n si kumenu don wo da ro ka henkili di wo ma. Wo si min fo, hali wo yogo kelen ti ke wo sosola ka wo no.

¹⁶Wo saronnenu wo, wo na kelen nyogenu wo, wo kebila-nyogenu wo, wo diyana-mogenu wo, wonu dama si wo don wo yogenu bolo to. Ado anu si donu faga wo ro.

¹⁷Bee si wo kon ndela ko la

¹⁸konon hali wo, wo kun-sigi kelen beren ti to-a-ro.

¹⁹Wo ni wo so yiri bawo wo si ni-berere saron wo le fe.

²⁰“Wo wa Yerusalem lafoone yen kele dannu na tume min, wo si a lon woro ko a kasara-tume ara gberen.

²¹Minnu bi Yudiya nyamane ro, wonu ni anu buri konkenu tema. Minnu bi soe buru, anu ni bo nyo ro. Minnu bi sene ro, wonu kana segi soe.

²²Wo bee si ma toroya-telenu na. Ado Allata kitabu ya min fo, wo bee ni bo a la.

²³Wo telenu to, gbalobelebele si na musu-kolomenu anube denbenu kuma! Gbaloyogoma-we si na nyamane ke ro. Allala diminye si na moge kenu kan ma.

²⁴Donu si faga faan la. Donu si ta yonye ro nyamane bee ro. Sibolo gberenu si Yerusalem radon ha anuta wati ban tume.

²⁵“Tamasereni si sa tele anube kare anube lolenu ma. Duninya-moge bee yigi si tege ka kilan kogo-yi woyo-kan anube a moron-wela ko la.

²⁶Min bi nala kɛla duninya bɛɛ rɔ, anu bi wo makɔnɔna. Mɔgenu kuma si kɔ ha anu ni kirɔn-a-la bawo san-koleta-senbenu ta si maga ka bɔ anu gbɛ rɔ.

²⁷Nba, nde, Hadama dan si bɔ gbɛ rɔ wo wati rɔ. N bi nala banda-fin-gbɛ rɔ senbɛ anubɛ gbiliyɛ ba rɔ.

²⁸Koe kɛnu da wa bira tumɛ min, wo ni wo sɔ gben! Wo ni wo kunyɛnu nasɔ bawo wo kisi-tumɛ ara gberɛn.”

²⁹Wo kɔma, Yisa ya tili kɛ tɛgɛ anu ye. A ko, “Wo ni wo henkili to toro-kuri anubɛ kɔlɔma toe bɛɛ ko.

³⁰Wo wa anu yen anu matiila tumɛ min, wo si a lɔn worɔ ko samɛ ara gberɛn.

³¹A ye wo nya na le, wo wa koe kɛ bɛɛ yen mala tumɛ min. Wo si a lɔn worɔ ko Allala mansayɛ na-tumɛ ara gberɛn.

³²“Wa wo henkili to kɛ ko! Minnu bi anu kɛndɛ la kɛ wati rɔ, yanni wo bɛɛ ni faga, koe kɛ bɛɛ si bɔ a la.

³³San kole anubɛ dugu kole si tenbi kɔnɔ nna kumɛ ti tenbi mumɛ!

³⁴“Wo ni a ma wo fɛrɛma wo nyɛrela ko la! Wo kana wo nyɛrɛ ma nugulamɛ anubɛ gbɛɛ-minnenu na. Wo kana hɔn niyi kɛ koenu na. Ni wo ya wonu ma, tele wo si wo laterɛna.

³⁵A si duninya-mɔgɛ bɛɛ laterɛna iko gbɛrɛ si soge laterɛna nya min.

³⁶Wo ni wo yɛ lakalan ka madiyali kɛ tuma-wo-tuma alako wo ni senbɛ sɔrɔn ka tanka koe kɛ bɛɛ ma minnu si ma. Wo ni senbɛ sɔrɔn alako wo si wo sɔ nde, Hadama dan yakɔrɔ nya min.”

³⁷Tele-wo-tele, Yisa ye mɔgenu karanna Alla Bato Bɔn la. Suyi wa ke tumɛ min, a ni ta ki Olifi kɔnkɛ kuma.

³⁸Mɔgenu si suri subaga dɛ ma ka ta Alla Bato Bɔn la anu tole masɔ tinɛ a la.

Luka 22

¹Biredi-Yɛlɛbɛlɛ-Dɔn-Ladɛn gberɛnta tumɛ min, Kanan-Koe kɔni,

²saraka-masɔla-wenu anubɛ tɔn-karan-mɔgenu ya anu taya ka fɛrɛ nyini Yisa faga koe ma dogɔn rɔ bawo anu kilanne mɔgenu na.

³Yudasi-Isakariyati min bi Yisala karan den tan-ni-file do la, Setanɛ donta wo yisi rɔ.

⁴Wo le ya a ma, ale Yudasi tara kuma saraka-masɔla-wenu anubɛ Alla Bato Bɔn makandannenuna kun tiginu na. A ye a fɛ ka a lɔn a si Yisa don anu bolo nya min.

⁵Wo diyara anu ye. Anu sɔnta wodi-bɔ-koe ma ka a sara.

- ⁶Yudasi fanan sɔnta wo ma. A wulita ka fere nyini a si ke Yisa donna anu bolo nya min, nyama sa a kalama tume min.
- ⁷Biredi-Yelebele-Dɔn-Laden-lunye kera, anu si saga-dannu faga lunye min Kanan-Ko-Ladiyela ko la.
- ⁸Yisa ya Pita anube Yoni so. A ya a sara anu na ko, “Wo ta Kanan-Koe kimanɛ raben ma ye.”
- ⁹Anu ya a manyinika ko, “I ye a fe, ma ni a raben mi?”
- ¹⁰A ko, “Wo wa don soe burɔ tume min, yi-dage ye kei min kuma, wo si wo nyɔɔɔn ben. Wo ni bila a fe ha a wa don bɔn la.
- ¹¹Wo ni bon-tigi manyinika ko, ‘Karan-mɔɔɔ ko a ye a fe ka a lɔn kɔnkɔ wo ye kan min anube ala karan dannu si Kanan-Koe kima dɔn kan min.’
- ¹²A si san-bɔn yira wo la, wo si fan bee rabenne taran san-bɔn wo la. Wo si dɔn-fan raben nyɔ.”
- ¹³Anu tara fan bee taran iko Yisa ya a fo anu ye nya min. Anu ya Kanan-Koe kima raben.
- ¹⁴Kima-dɔn-wati kera tume min, Yisa sigira tebulu la anube ala kilaya tan-ni-file.
- ¹⁵A ya a fo anu ye ko, “Yanni n ni tɔroye sɔrɔn, a sɔge ye n na ko n ni Kanan-Ko-Ladiye ke ke wo fe
- ¹⁶bawo n bi a fo la wo ye, n ti a dɔn tun fo a tegene min ma, wo wa kanbali Allala mansaye ro tume min.”
- ¹⁷Wo kɔma, Yisa ya yi-lafe bi ka baraka bira Alla ye. A ko, “Wa ke bi. Wo bee ni wo min a la.
- ¹⁸N bi a fo la wo ye, n ti nɔnbɔ-gbɔ-yi ke min tun fo Allala mansaye wa na tume min.”
- ¹⁹Wo kɔma, a ya biredi bi ka baraka bira Alla ye. A ya a rakerikeri ka a di anu ma. A ko, “N fere-bɔnke le ke la n bara min ni wola ko la. Wa ke ma alako wo henkili si to n ko nya min.”
- ²⁰Kima-dɔn banta tume min, a ya nɔnbɔ-gbɔ-yi do bi tun. A ko, “Nɔnbɔ-gbɔ-yi ke le Allata sarama-kan kure tamasere la min kirine wo ye n ye le fe. Yele wo bɔnne wole le ye.
- ²¹“Kɔnɔ mɔɔɔ kelen bi wo tema min si n don n yogenu bolo to. Wo sigine n fe tebulu la yan!
- ²²Ado nde, Hadama dan si faga iko Alla ara a latege nya min kɔnɔ min si n don n yogenu bolo to, gbalo ye wo mɔge kuma!”
- ²³Anu wulita anu nyɔɔɔn manyinikala, ni min si ke ma anu tema.

- 24**Karan dannu wulita anu nyɔgɔn sɔsɔla, ni min si ma mɔgɔ ba la anu tema.
- 25**Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Senbe ye duninya-ke-mansenu bolo anuna mɔgenu kuma. Ado kun tiginu si anu nyere kele ko, ‘Mɔgenu diyana-mɔge.’”
- 26**Kɔnɔ a sa wo nya wole tema. Mɔgɔ ba ye min na wo tema, wo ni ma iko wo dɔge. Ile mɔgɔ ba, i ni ma iko wɔli kele.
- 27**Min sigine a ye fen don la anube min bi wɔli kela fen donne wo ye, anu file tema, mɔgɔ ba ye yon na? Min sigine, mɔgɔ ba ye wo le la. Kɔnɔ nde ye wo tema iko wɔli kele.
- 28**“Wo ara to n fe nna korɔbɔe bee korɔ.
- 29**Iko n fa ara senbe di n ma ka ma kun tigi la nya min, n si senbe di wo ma wo nya na le fanan.
- 30**Wo si wo de-nyini nna tebulu la nna mansaye rɔ ka wo sigi mansaya-waganenu to Isirela bonson tan-ni-file kiti tɛge tine.”
- 31**Yisa ko, “Saimon, i tole masɔ! Setane ara wo dama nyini wo rafe koe la iko seni-sale si fui-fan anube a fɔrɔn fara anu nyɔge na nya min.
- 32**Kɔnɔ Saimon, n bara Alla madiya ile ye ko ila denkeninye kana ban. I wa segi nde ma tume min, i ni i na kelen nyɔgenu senbe don.”
- 33**Pita ya a yabi ko, “Mari, n tabenne ka ta ye le la i fe hali ka faga i fe!”
- 34**Yisa ya a fɔ a ye ko, “Pita, n bi a fɔla i ye, dondon ti keke bi, ni i ma a fɔ iko sawa ko i ma n lon.”
- 35**Wo kɔma, Yisa ya a fɔ anu ye ko, “N ya wo sɔ min ke, wo tume wo ma ta wodi-bɔre la, anube tagama-bɔre, anube sanbare, fen dasara wo bolo wulon, ba?” Anu ya a yabi ko, “Fenfen ma dasa ma bolo wulon.”
- 36**Yisa ko, “Kɔnɔ kaka, ni wodi-bɔre ye min bolo, anube tagama-bɔre, a ni wo bi. Ni faan sa min bolo, wo ni ala duruki fere ka do san.
- 37**Bawo n bi ke fɔla wo ye, min sebene Allata kitabu rɔ ndela ko la, a ko anu ya a kofu ko-yogoma-kelenu ma. Ado fɔ wo ni na bɔ a la. Min sebene ndela ko la, wo ye nala bɔla a la le.”
- 38**Karan dannu ko, “Mari, i ma faan fila yen!” A ko, “Wo ara a bɔ!”
- 39**Yisa bɔra nyɔ ka ta Olifi konke kuma iko a duruta a mala nya min. Karan dannu bilara a fe.
- 40**A kera nyɔ tume min, a ya a fɔ anu ye ko, “Wo ni Alla madiya ko wo kana bui magberenke rɔ.”
- 41**Yisa ya a masegi anu na doni ka ta a dan na. A ya a nyenkin madiyahali ke tine.

- 42 A ko, “N fa, ni i si sɔn, tɔrɔyɛ kɛ bɔ n kuma kɔnɔ nde sako ma de, fɔ ile sako.”
- 43 Melika do bɔra gbɛ rɔ a wara ka a senbe don.
- 44 Yisa tɔrɔta wɛ kɛ min kɛ, a ya madiyali kɛ bɛrɛkɛ! Wusi bɔra a ma iko yele ka tinti dugi ma.
- 45 A ban madiyali kɛla, a segira karan dannu wara. A ya anu taran kinɔgɛ rɔ. Anu bandanne yisi-lafinyɛ bolo nun bɛrɛkɛ!
- 46 A ya anu manyinika ko, “Wo ye kinɔgɔla nfenna? Wa wo lasɔ ka madiyali kɛ ko wo kana don magberɛnkɛ rɔ.”
- 47 A ye wo fɔɛ kun na tumɛ min, nyama nara. Yudasi min bi karan den tan-ni-file do la nun, wo sɔnɛ nyama yarɔ. A nara Yisa wara ka a sunbu.
- 48 Kɔnɔ Yisa ya a manyinika ko, “E Yudasi, i ye nde, Hadama dan donna n yogenu bolo tɔ sunbuli fɛ, wa?”
- 49 Karan dan minnu bi Yisa fɛ, min bi nala mala, wonu ya wo yen tumɛ min, anu ko, “Mari, ma ni mala faannu bi ka kɛkɛ kɛ, wa?”
- 50 Kelen bi anu tɔ, wo ya saraka-masɔla-kun-tigi-wɛla yɔɔn bolo-nyimama-tole tɛgɛ a la.
- 51 Kɔnɔ Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wa a to wo ma!” A ya a bole maga kei wo tole la ka a dandan.
- 52 Wo kɔma, saraka-masɔla-wɛnu anubɛ Alla Bato Bon makandannenuna kun tiginu anubɛ kɛmɔgɛ minnu nara a bira tinɛ, Yisa ya wonu manyinika ko, “Fɔ wo ni na faannu anubɛ gbɛlekɛnu na iko tɔn-tinyalɛ le nde la, wa?”
- 53 N taranta wo fɛ wati bɛɛ Alla Bato Bɔn la, wo ma wo raya n bira koe la. Wota wati le kɛ la. Pinpi ara ban senbe sɔrɔnna wo kuma.”
- 54 Anu ya Yisa bira ka ta a la saraka-masɔla-kun-tigi-wɛla bɔn la. Pita bilara a fɛ wulayan la.
- 55 Kiti ye kɛla bɔn min na, tɛ ladenne mɔgenu bolo kata bure tema nyɔ. Pita siginɛ anu tema a gbala tinɛ.
- 56 Wɔli kɛla musi do ya a siginɛ yen tɛ fɛ tumɛ min, a ya a mafɛlɛn sin, a ko, “Kei kɛ fanan bi a fɛ nun, yɔ!”
- 57 Kɔnɔ Pita ya a masɔsɔ. A ko, “N ma a lɔn ni!”
- 58 A ma mɛ wo kɔma, kei do ya a yen. Wo ko, “Kelen de ile fanan na!” Kɔnɔ Pita ya a fɔ ko, “Nde ma de!”
- 59 Hawa kelen tenbinɛ, kei do ya a fɔ a ye fɔrɔsɛ la, a ko, “Sika woo sa n tɔ, kei kɛ ye ale Yisa fɛ nun bawo Kalili kɛ le ale fanan na!”

⁶⁰Konɔ Pita ya a fɔ ko, “I ye min fɔla, nde sa wo do-wo-do kalama!” A ye wo fɔɛ kun na tume min, dondon kekera.

⁶¹Mari ya a ye lamunun Pita la ka a mafelen sin! Pita ya a miri Marila kume ma, a ya min fɔ ko, “Yanni dondon ni keke bi, i si a fɔ iko sawa ko i ma n lon.”

⁶²Pita burimatoe bɔra dila biribiri!

⁶³Minnu bi Yisa kandanna nun, wonu ya a mayelen ka a gbesi.

⁶⁴Anu ya a ye lakiri ka a manyinika ko, “Ile nɛbi, yon bara i gbesi wo la?”

⁶⁵Anu ya a manyini siyaman-ke.

⁶⁶Banda-ka-de ma, Yahudiya kemogenu, saraka-masɔla-wenu anube ton-karan-mogenu, wonu ya anu nyogon naden. Anu nara Yisa la anu yakoro.

⁶⁷Anu ko, “Allata-Mogo-Yabone le ile la, wa? A fɔ ma ye.” A ya anu yabi ko, “Ni n ya wo fɔ wo ye, wo ti la a la.

⁶⁸Ado ni n ya wo manyinika, wo ti n yabi.

⁶⁹Konɔ ka a dabira bi ma, nde, Hadama dan si n sigi Alla senbe-tigi kon-nyime ro.”

⁷⁰Anu dama ko, “Allatalata dan le ile la woro, wa?” A ya anu yabi ko, “Wo ya tonye le fɔ wo la, wo le nde la.”

⁷¹Anu ko, “Ma mako sa sereyenu na tun! Male nyere ara ala kume lamoen!”

Luka 23

¹Kun tiginu ya anu nasɔ. Anu tara Yisa la Paileti wara.

²Anu ya a mabure dabira. Anu ko, “Ma ya kei ke bira bawo a ye mala mogenu nasamala. A ye a fɔla anu ye ko anu kana duti di Romu-kun-tigi-we ma. A ko ale nyere le Allata-Mogo-Yabone la, manse koni.”

³Paileti ya a manyinika ko, “Yahudiyana manse le ile la, wa?” Yisa ya a yabi ko, “On, a ye iko i wara a fɔ nya min.”

⁴Wo koma, Paileti ya a fɔ saraka-masɔla-wenu anube nyama ye ko, “N ma kei ke yiliki-nya yen hali!”

⁵Anu ya anu taya bereke! Anu ko, “A wulita mogenu namurutiyala ala karan fe Yudiya nyamane bee ro. A ya wo dabira Kalili ado a ara na yan de gbe!”

⁶Paileti ya ke lamoen tume min, a ya nyinikali ke ko, “Kalili ke le kei ke la woro?”

⁷A ya a lamoen tume min ko Yisa bora Mansa Herodila nyamane le to, a ya a lata nyo-kun-tigi, Herodi ma. Wo wati ya a taran, ale fanan ye Yerusalem soe burɔ.

⁸Mansa Herodi ya Yisa yen tume min, wo ya a hene bereke, bawo a ara Yisa wara-koe lamoen nun. Wati-yan-koro, a yen-soge ye a la nun. A soge ye a la ka Yisa yen kabana koe do kela.

⁹Woletō Herodi ya Yisa manyinika siyaman-ke. Koro hali dafa, Yisa ma a tege.

¹⁰Saraka-masola-wenu anube ton-karan-mogenu ya anu naso ka Yisa maburi a nya ma!

¹¹Mansa Herodi anube ala kandannenu ya Yisa mayelen ka a manyini kati! Anu ya duruku-nyime bila a kan na ka a lasegi Paileti ma.

¹²Mansa Herodi anube Paileti mara diyana-mogenu na wo wati le to. Ado anu ma di anu nyoge ye nun mume!

¹³Paileti ya saraka-masola-wenu anube kun tiginu anube a moge toenu naden anu nyogon fe

¹⁴ka a fo anu ye ko, “Wo nara kei ke la n wara bawo wo ko a ye mogenu nasamala nun. Nba, n bara a feselese wo yala yan. Wo ya a maburi ko-yogome minnu na, n ma a son yen hali!

¹⁵Mansa Herodi fanan ma a son yen bawo a ara a lasegi ma ma. Kei ke ma ko-wo-ko ma a si faga minna ko la.

¹⁶Nba, n si a gbesi woro ka a boloka.”

[¹⁷Kanan-Ko-Ladiya wo Kanan-Ko-Ladiya, Paileti duruta mogō kelen bolokala ka bo ye le la anu ye.]

¹⁸Koro bee sonkora a ma. Anu ko, “Ale faga! I ni Barabasi boloka ma ye!”

(¹⁹Anu ya Barabasi min sa ye le la, a ya mogenu namurutiya Yerusalem kun tiginu kan ma. Ado mogō fagale le ale la.)

²⁰Hali wo, a soge ye Paileti la ka Yisa boloka, woletō a ya nyama kele tun.

²¹Koro anu ya sonke layele tun ko, “A gbangban koloma ma, a gbangban koloma ma!”

²²Paileti ya a fo anu ye a kinyama sawa nyoge ko, “A ya ko-yogome-nyamintan ke n si a faga minna ko la? N bi a gbesila ka a boloka.”

²³Koro anu tora woyō layelela ko, “Yisa ni gbangban koloma ma.” To-a-la, anuna kume ya senbe soron.

²⁴Wo le ya ma, Paileti ya Yisala kiti tege iko anu ya a fo a ye nya min.

²⁵Anu ya kei min sa ye le la murutiye anube mogō-fagela ko la, min boloka-soge ye anu na koni, Paileti ya wo boloka. Koro a ya Yisa don anu bolo alako anu ni anu diyana koe ma a la.

- ²⁶Anu tara Yisa la anu bolo. Anu bi tala tume min, anu benta kei do la min tɔge Saimon, Sairini ke le. A bɔmatɔe sene rɔ ka ta soe. Kele dannu ya a bira fɔrɔse la ka Yisa faga-kɔlɔma sa a kuma ko a ni bila Yisa fe.
- ²⁷Nyama-belebele bilara a fe. Musi donu bi anu tema nun, wonu bi wɔrɔndɔla ka di ala ko la.
- ²⁸Yisa ya a ye lamunun anu na ka a fɔ anu ye ko, “Wole Yerusalem musinu! Wo kana di ndela ko la. Wo ni di wo nyere anube wola dannuna ko la.
- ²⁹Ado wati do ye nala, mɔgenu si a fɔ ko, ‘Musi minnu ma den sɔrɔn, minnu ma den susun, here ye wonu fe!’
- ³⁰Mɔgenu si a fɔ kɔnkenu ye wulɔn ko, ‘Wa bui ma kuma!’ Anu si a fɔ gburukulinu ye ko, ‘Wa ma yamatogon!’
- ³¹Ado ke ko sufa, ni a mara, kɔlɔmanu ma gbala we, anu ba gbala tume min, wo si ma kama?”
- ³²Anu ya ko-yogoma-kela fila fanan bi ko anu ni Yisa anube anu denu faga anu nyɔgɔn fe.
- ³³Kan tine min tɔge “Kun kole,” anu kera nyɔ ma tume min, anu ya Yisa gbangban kɔlɔma ma nyɔ anube ko-yogoma-kela file wonu, kelen a bolo nyime rɔ, kelen a bolo maran rɔ.
- ³⁴Yisa ko, “N Fa, nyama ke makoto bawo anu bi min mala, anu ma a lɔn!” Kele dannu ya ala kurenu fara anu nyɔgɔn tema koron-nake fe.
- ³⁵Mɔgenu sɔra a mafelen tine. Yahudiyanuna kun tiginu bi a mayelenna, anu ko, “A ya donu kisi kɔnɔ ni Allata-Mɔgɔ-Yabɔne le ale la, alame a ya a nyere kisi!”
- ³⁶Kele dannu fanan ya a mayelen. Anu nara a dafe ka gbɛe kunayane yira a la.
- ³⁷Anu ko, “Ni Yahudiyanuna manse le ile la, nba, i nyere kisi gbɛ!”
- ³⁸Anu ya kume ke sebe a kuma ko, “Yahudiyanuna Manse le ke la.”
- ³⁹Ko-yogoma-kele minnu dunne nyɔ, wo kelen ya a manyini. A ko, “Allata-Mɔgɔ-Yabɔne ma ile la, wa? I nyere kisi anube male fanan!”
- ⁴⁰Kɔnɔ doi ya a makuma, a ko, “Ile ti kilan Alla la, wa? Ma dama ye yiliki kelan kɔrɔ yan.
- ⁴¹Anu bi male tɔrɔla mala ko-yogomela ko la kɔnɔ ale ma fenfen ma!”
- ⁴²A ya a fɔ Yisa ye ko, “Yisa, i wa mansaya tume min, i ni i fonde ni to n ko!”
- ⁴³Yisa ya a fɔ a ye ko, “Wa wo henkili to ke ko! Bi, i si ke kan-tina-ladiyane rɔ nde fe.”

⁴⁴Tele latelan, tele ma sɔn bɔla. Pinpi burunta nyamanɛ kan tinɛ bɛɛ ha wurela-tumɛ la, hawa sawa kɔrɔ.

⁴⁵Yorolan min dunne Alla Bato Bɔn tema, wo farata fila la.

⁴⁶Yisa ya a kan labɔ berekɛ! A ko, “N Fa! N bara n niyi latenbi i ma!” A ban kɛ fɔla, a ya a niyi-laban lafɛ.

⁴⁷Kele dannuna kun tigi ya wo yen nkɛkuna, wo ya Alla tanto, a ko, “Mɔgɔ-latelele le kei kɛ la serr!”

⁴⁸Minnu nadenne nyɔ ka koe kɛ ragbɛ, wonu ya wo yen tumɛ min, anu dama segira anu bare. Anu bi anu kɔgɔ-dɛ matugula yisi-tinyɛ bolo.

⁴⁹Min bɛɛ ya Yisa lɔn berekɛ, ka a sa musinu kuma minnu bilara a fɛ ka bɔ Kalili, wonu sɔra wula-yan la doni koe kenu tagbɛ tinɛ.

⁵⁰Kei do ye nyɔ min tɔgɛ Yusufu ka bɔ Yahudiyana soe do rɔ min tɔgɛ Arimatiya. Mɔgɔ-nyimɛ le kei wo la, ado Yahudiyana mɔgɔ ba do le. A ye Allala mansaya-nakoe makɔnɔna. Hali mɔgɔ ba le ale la, a ma sɔn anuna ko lategenɛ anube anuna kewɔlenu ma.

⁵²A tara Pailɛti wara ko anu ni Yisa furi don a bolo.

⁵³A ya Yisa furi layigi ka a kasanke linen kure la. Anu ya kanbɛ min sin kuru faganɛ rɔ, furu ma sa wɛ min tɔ, a ya a sa nyɔ burɔ.

⁵⁴Nyima le ma nun, anu tabɛn-wati Sulen-Telela ko la.

⁵⁵Musi minnu bilara Yisa fɛ ka bɔ Kalili, wonu tara Yusufu fɛ Yisa kanba mafelen tinɛ ka a furi sa-bole yen a rɔ.

⁵⁶Anu segira anu bare ka senti anube mun-kɛ-tuli rabɛn a furi ye. Sulen-Tele ma, anu ya anu sulen iko tɔn ya a fɔ nya min.

Luka 24

¹Lehere subaga dɛ ma, musinu tara kanbɛ dɛ la. Anu ya senti min tabɛn, wo ye anu bolo.

²Anu ya fare kurukurunne bɔnɛ taran kanbɛ dɛ la.

³Anu donta nyɔ burɔ tumɛ min, anu ma Mari Yisa furi yen.

⁴Anu kɔndɔfilinɛ sɔra nyɔ kɛla ko la. Tiriyante wo rɔ, kei kura-gbɛ-tigi file minna kurenu bi malan-malanna anu ma, wonu sɔra anu dafɛ.

⁵Musinu kilanta kati! Anu ya anu maburun dugi ma. Kei wonu ya a fɔ anu ye ko, “Nfenna ko la, wo ye mɔgɔ kende nyinina mɔgɔ faganenu tema?”

⁶A sa yan. A la ara wuli. Wo ye Kalili tumɛ min, a ya min fɔ wo ye, wo ni wo hɛnkili to wo ko.

⁷A ko nun fɔ ale, Hadama dan ni don hake tiginu bolo minnu si a gbangban kolɔma ma. A ko a tele sawa nyɔge, a si wuli ka a niyi lafe tun.”

⁸Wo kɔma, musinu ya anu henkili lamiri Yisala kumenu ma.

⁹Anu segira ka bɔ kanbe de la tume min, anu ya ke bee fɔ karan den tan-ni-kelan ye anube mɔge toe bee.

¹⁰Musi kenu tɔge le Mariyama, Magadala ke anube Yowana anube Yemesi na Mariyama. Wonube musi donu ya koe kenu fɔ kilayenu ye.

¹¹Kɔnɔ Yisala kilayenu ya anu miri ko musinu ya min fɔ, yuwaya-kume le wo la. Anu ma la wo la.

¹²Kɔnɔ Pita burimatɔe tara ha kanbe de la. A ya a burun ka kasanke rakolon yen kanbe burɔ. A segira a ware. Koe min bara ma, a ye kawala wola ko la.

¹³Wo tele nyere rɔ, Yisa gba-fe-bilala fila ye tala so ne do rɔ min tɔge Emeyasi. Ka bɔ Yerusalem ka ta nyɔ, meli wɔɔnfile le.

¹⁴Koe min bee mara, anu bi wo rakaranna anu nyɔgon ye.

¹⁵Anu bi a rakaranna tume min, Yisa nyere nara anu dafe ka tagama anu fe.

¹⁶Anu ya a yen kɔnɔ hali wo, anu ma a lon Yisa la.

¹⁷Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wo ye nfen fɔ tine wo nyɔgon tema kile fe yan?” Anu yisi tinyane sone!

¹⁸Kelen min tɔge Kaliyopasi, wo ya Yisa manyinika, a ko, “Sundan le ile la Yerusalem soe burɔ, wa? Koe min bee ara ma tele dande kenu korɔ, ile le kelen pe ma wonu lon, ba?”

¹⁹Yisa ya a manyinika ko, “Koe nyamintannu?” Anu ya a yabi ko, “Koe minnu bara ma Yisa Nasreti ke la. Nebi le kei wo la nun. Senbe ye ala kewolenu anube ala kumenu tɔ Alla anube mɔge bee yala.

²⁰Mala saraka-masɔla-wenu anube kun tiginu ya a don a yogenu bolo tɔ a faga koe la. Anu ya a gbangban kolɔma ma.

²¹Ma yili ye a ma nun ko ale le wo la min bi nala Isirela mɔgenu kunkala! Ka tenbi wo bee la, a tele sawa nyɔge le ke la kebi wo mara.

²²Musi minnu bi ma tema, wonu donu nara dantegeli-makawane la. Anu tara kanbe de la subaga de ke ma,

²³anu nara, anu ko anu ma Yisa furi yen. Anu segira ka a fɔ ma ye ko anu ya fen yen minnu muninyane melikanu na. Wonu ko a ye a niyi la.

²⁴Ma ta-nyɔge donu tara kanbe de la. Anu ya a yen iko musinu ya a fɔ nya min ado anu denu fanan ma ale Yisa yen.”

- 25**Yisa ya a fɔ kei file wonu ye ko, “Wole ko-nya-yenbelenu? Nɛbinu ya min bɛɛ fɔ, wo ti la wonu na yona!
- 26**Ko Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ ni tɔrɔ, wo kɔma, a ni don ata gbiliyɛ rɔ, wo ma bɛn, wa?”
- 27**Wo kɔma, min sɛbɛnɛ alela ko la Allata kitabu rɔ ka a dabira Nɛbi Musala kitabunu ma ka a sigi nɛbinuna kɛdi-sɛbɛnɛ bɛɛ ma, Yisa ya wo bɛɛ fɛsɛfɛsɛ anu ye.
- 28**Anu bi tala kan min nun, anu gberɛnta so nɛ wo ma. Yisa ya a ma iko a ye tenbila nyɔ la
- 29**kɔnɔ anu ya a madiya bɛrɛkɛ! Anu ko, “To ma fɛ fɔlɔn. Tele ara ta, suyi ketoe le.” Woletɔ a donta ka to anu fɛ.
- 30**A sigira anu fɛ tebulu la. A ya biredi bi ka baraka bira Alla ye. Wo kɔma, a ya biredi rakerikeri ka a di anu ma.
- 31**Wo mɛ, anu yɛ lakara. Anu ya a lɔn Yisa la. Kɔnɔ tiriyante wo rɔ, a tununta anu ma yen!
- 32**Anu ya a fɔ anu nyɔgɔn ye ko, “A ye kumala ma ye tumɛ min kilɛ la ka Allata kitabu faranfasi ma ye, a manɛ de nun iko ma kɔntɔ-diyane bɛrɛkɛ!”
- 33**Anu wulita ka segi Yerusalem kelenna! Anu ya karan den tan-ni-kelen nadɛnnɛ taran anubɛ mɔgɛ donu.
- 34**Karan dannu ya a fɔ anu ye, ko, “Mari ara wuli serr! Saimon ara a yen!”
- 35**Min mara kilɛ la, mɔgɔ file wonu ya wo rakaran anu ye. A ya biredi rakerikeri tumɛ min, anu ya a lɔn kelenna ko Mari le. Anu ya wo bɛɛ rakaran anu ye.
- 36**Anu bi kɛ fɔɛ kun na tumɛ min, Mari nyɛrɛ sɔra anu tema ka a fɔ anu ye ko, “Wo yisi ni kime.”
- 37**Anu kilanta bɛrɛkɛ! Anu ya anu miri ko anu bara yiyɛ yen.
- 38**Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wo yisi tɔrɔnɛ nfen na? Sike kɛ bɛɛ donnɛ wo rɔ kama?”
- 39**Wo ni n bolenu anubɛ n kiannu mafɛlen. Wo ni a lɔn ko nde le yati! Wo ni wo bole maga n na ka a lɔn ko nde le bawo fɛrɛ-bɔnkɛ anubɛ kole sa yiyɛ rɔ iko wo ye a yenna nde rɔ nya min.”
- 40**A ban kɛ fɔla, a ya a bolenu anubɛ a kiannu yira anu na.
- 41**Anu sewane kɔnɔ kabana koenu ya a ma, anu ma ke lala a la yona. Woletɔ a ya anu manyinika ko, “Dɔn-fan do ye wo bolo yan, ba?”
- 42**Anu ya yɛgɛ tenɛ do di a ma.
- 43**A ya a bi ka wo dɔn anu yala.

44Wo kɔma, a ya a fɔ anu ye ko, “N bi wo fe tume min nun, n ya koe kenu fɔ wo ye nun. Koe min bee sebene ndela ko la Nebi Musala ton ro anube nebinuna kitabunu to anube Yaburi kitabu ro, fɔ wonu ni bo a la.”

45A ya anu henkili ya-maka alako anu ni Allata kitabu nya-yen.

46A ya a fɔ anu ye ko, “Ke le sebene ko fɔ nde, Allata-Mogɔ-Yabone ni toro, a tele sawa nyoge ma, n ni wuli ka bo saye ro.

47A sebene fanan ko tubi koe anube hake-makoto-koe-kawandile si bo sibole bee ye n toge ro ka a dabira Yerusalem yan.

48Koe kenu bee sereye le wole la.

49N fa ya lanyiri kiri min na, nde nyere si wo lana wo ma. Konɔ wo ni to Yerusalem folon ha senbe wo ni na ka bo san ma ka yigi wo kuma.”

50Wo kɔma, Yisa tara anu na ha Betani soe burɔ. A ya a bole layele san ma ka duwa anu ye.

51Nba, a ye duwala anu ye tume min, a bora anu dafe. A layeleta Arinyeni to.

52Anu fara sewa-ba la. Anu ya a bato ka anu ko-segi Yerusalem.

53Anu tora Alla Bato Bon la tume bee baraka birala Alla ye.

Yɔni

Yɔni 1

- ¹Yanni Alla ni duninya dan, anu bi ale min kelela Kume, a ye nyɔ nun. Alla ye kan min, ale Kume fanan ye nyɔ. Ado anube Alla, kelen de anu na.
- ²Kebi fɔɔfɔɔ, Kume anube Alla, anu bi anu nyɔgɔn fɛ.
- ³Alla ya fan bɛɛ dan ale le baraka rɔ. Ado Alla ma fenfen dan ale kɔma.
- ⁴Nimaya-kunye dabire le ale Kume wo la. Niyi wo ya waan raka mɔgenu ye.
- ⁵Waan rakara pinpi rɔ. Ado pinpi ma ke a ladufenna.
- ⁶Alla ya ala kilaye do sɔ. A tɔge Yɔni.
- ⁷Wo nara waanta kume ke fɔ tine mɔgenu ye. A nara ke fɔ tine mɔgenu ye alako bɛɛ ni kume wo lamɔn ka la a la.
- ⁸A nara ka waanta koe fɔ kɔnɔ wan ma ale nyere la.
- ⁹Wo wati rɔ, wan-berebere ye nala duninya rɔ ka kile yira mɔge bɛɛ la.
- ¹⁰Ale Kume wo ye duninya rɔ nun. Ado Alla ya duninya dan ale le baraka rɔ kɔnɔ hali wo, duninya-mɔgenu ma a lɔn anute la ka a gbiliya.
- ¹¹Ale Kume nara ala mɔgenu bara kɔnɔ ala mɔgenu ma a rabira.
- ¹²Kɔnɔ donu ya a rabira ka denkeninya a ma. Woletɔ a ya senbe di wonu ma ka anu ma Allatalata dannu na.
- ¹³Kɔnɔ anu ma ma Allala dannu na iko mɔge ye dan sɔrɔnna nya min. Alla nyere le anu Fa la.
- ¹⁴Ale min keleta Kume, wo mara mɔgɔni-fin la. A sigira ma tema. Ma ya ala gbiliye yen. A fane hine anube tonye la. Gbiliye wo, Allatalata Den kelen pe le ale la min ke, a ya wo sɔrɔn a Fa bolo.
- ¹⁵Yɔni ya ala koe fɔ ka a mayon. A ko, “Ale le ke la, n bi min ma nun. N ya a fɔ nun ko mɔge do ye nala n kɔma min kolo nde ko bawo yanni nde ni sɔrɔn, ale le ye nyɔ nun.”
- ¹⁶A ara ata duwe layigi ma bɛɛ kuma ka bɔ ala hina warane rɔ ka duwe kuma-sa ma ye.
- ¹⁷Alla ya tɔn don Nebi Musa bolo kɔnɔ hine anube tonye, ale Yisa Kirasiti le nara wonu na.
- ¹⁸Mɔgɔ ma Alla yen bɛ. Allatalata Den kelen pe, Alla nyere kɔni, wo ara a Fa yira ma la. Ado a gberenne a Fa ma.

19Yahudiyanuna kun tigi minnu bi Yerusalem, wonu ya saraka masolenu anube Lifayi bɔnsɔnnu nata Yɔni ma ka a manyinika ko, “Yon bi ile la?” Yɔni ya min fɔ, wo le ke la.

20Yɔni ma a ban anu yabila kɔnɔ a ya a ragbe anu ye ko, “Alla ya mɔge min yabɔ ma kisi-koe la, Kirasiti kɔni, wo ma nde la de!”

21Anu ya a manyinika tun ko, “Yon bi ile la worɔ? Nebi Ilaya le ile la, wa?” Yɔni ya anu yabi ko, “Ade, wo ma nde la.” Anu tora a manyinikala ko, “Anu bi nebi min ma, nebi wo le ile la, wa?” A ya anu yabi ko, “Wo ma nde la.”

22Anu ko, “Yon bi ile la worɔ. A fɔ ma ye. Minnu ya ma sɔ, fɔ ma ni ma dantege wonu ye. I ye nfen fɔla i nyereɔa ko la?”

23Yɔni ya anu yabi Nebi Aiseyala karan la. A ko, “Nde le gbele-gbelen kan wo la min bi bɔla wula-da-rakolon rɔ. A ye a fɔla ko, ‘Wo ni kile beɛ matelen wota Mari ye!’ “

24Farisinu ya kilaye minnu sɔ,

25wonu ya Yɔni manyinika ko, “Ni Allata-Mɔgɔ-Yabɔne ma ile la, Ilaya ma ile la, nebi wo ma ile la, nfenna worɔ, i ye batasili kela?”

26Yɔni ya anu yabi ko, “N bi mɔgenu batasila yi rɔ kɔnɔ mɔgɔ kelen de wo tema, wo ma min lon be,

27wo le ye nala n kɔma. Nde ma ben hali ka ala sanbara-yili fulen a ye.”

(**28**Ke beɛ mara Betani soe da kɔrɔ, Yɔni ye batasili kela kan min nun, Yorodan be kɔgɔma.)

29Wo banda ke, Yɔni ya Yisa yen nala a wara la. A ko, “Allala Saga-Dan le ke la, min si duninya-mɔge beɛ hake bi ka ta a la!

30N bi ke wara-koe fɔla wo ye nun, wo tume n ya a fɔ ko, ‘Mɔge do ye nala n kɔma min kolo nde ko’ bawo yanni nde ni sɔrɔn, ale ye nyɔ nun.

31Nde ma wo mɔge lon nun kɔnɔ n nara ka mɔgenu batasi yi rɔ alako wole, Isirela mɔgenu ni na a lon.”

32Yɔni ya sereye min bɔ, wo le ke la. A ko, “N ya Allata Ni Senime yen yigila a kuma ka bɔ Arinyeni tɔ kangbɔela muninye rɔ ka to a fe.

33Ha bi, n nyere ma a lon kɔnɔ Alla min ya n sɔ batasili ke tine yi rɔ, wo le ya a fɔ n ye nun ko n si Allata Ni Senime yen yigila mɔge min kuma ka to a fe, ale le wo la min si mɔge batasi Allata Ni Senime rɔ.

34Ado n ya a yen min mara a la. N bi a fɔla wo ye ko Allala dan le ale la.”

35Wo banda ke tun, Yɔni anube ala karan den file sɔne nyɔ.

36Yɔni ya Yisa yen tenbila. A ko, “Allala Saga-Dan le ke la!”

- ³⁷Ala karan den file, wonu ya a kan ke lamoen min ke, anu bilara Yisa fe gbe!
- ³⁸Yisa ya a ye lasegi. A ya anu bilane yen a fe. A ya anu manyinika, a ko, “Wo ye nyinina nfen ma?” Anu ya a yabi ko, “Karan-mogɔ, i sigine mintɔ?”
- ³⁹Yisa ya anu yabi ko, “Wo na a mafelen.” Woletɔ anu tara a fe ka a sigi tine yen. Tele-mayigi-wati le nun. Anu ya tele toe wo ke a fe nyɔ.
- ⁴⁰Karan den file minnu ya Yoni kan lamoen ka bila Yisa fe, wo kelan toge Anduru, Saimon Pita na kelen nyoge koni.
- ⁴¹Anduru ya min folon ma, a tara a na kelen nyogon Saimon yen tine. A ya a fo a ye ko, “Alla ya moge min yabo ma kisi-koe la, anu bi min kelela ko Masiya, ma ara wo yen.” (Masiya kore le ko, “Kirasiti.”)
- ⁴²Wo koma, a nara Saimon la Yisa wara. Yisa ya a mafelen tume min, a ko, “Saimon le ile la, Yonila dan. I toge si kele Sifasi.” (Toge ke anube Pita, togo kelen de! A kore le, “Fare.”)
- ⁴³Wo banda ke, Yisa ya a latege ko a ni ta Kalili sigison ro. A ya Filipi yen. A ya a fo a ye ko, “Bila n fe!”
- (⁴⁴Filipi, Beti-Sayida ke le, Anduru anube Pita bora soe min to.)
- ⁴⁵Filipi ya Nataniyeli yen. A ya a fo a ye ko, “Musa ya moge minna koe sebe ton-kitabu ro, ma ara wo yen. Ado nebinu fanan ya wola koe sebe. A toge le Yisa, Yusufula dan ka bo Nasareti soe burɔ.”
- ⁴⁶Nataniyeli ya a manyinika ko, “Ko-nyime si ke bola Nasareti, wa?” Filipi ya a yabi ko, “Na, ile nyere ni a ragbe.”
- ⁴⁷Yisa ya Nataniyeli yen nala a wara tume min, a ya ke fo ala ko la. A ko, “Ma benba Isirela bonson mogɔ-bere le ye nala ke la. A raduni ma hali doni!”
- ⁴⁸Nataniyeli ya a manyinika ko, “I ya n lon kama?” Yisa ya a yabi ko, “Yanni Filipi ni i kele, n ya i yen sone koloma korɔ wulon.”
- ⁴⁹Nataniyeli ya a yabi ko, “Karan-mogɔ, Allatalata dan le ile la, Isirela mogenuna mansɛ!”
- ⁵⁰Yisa ya a manyinika, a ko, “I lara wo la bawo n ya a fo i ye ko n ya i yen koloma korɔ, wa? Ado i si kabana ko siyaman yen ka tenbi ke la!”
- ⁵¹Yisa ya a fo anu ye ko, “N bi tonye fola wo ye, wo si Arinyene de lakane yen. Allata melikanu bi yigi-ni-yele kela nde, Hadama dan wara la!”

Yoni 2

- ¹Tele fila a sawa nyoge, furu-kiri do kera Kena soe burɔ Kalili sigison ro. Yisa na ye nyɔ nun.

- ²Anu bara Yisa anube ala karan dannu fanan keke nun furu-kiri wo ro.
- ³Nonbo-gbo-yi banta anu bolo tume min, Yisa na ya a fo a ye ko, "Nonbo-gbo-yi ara ban anu bolo de!"
- ⁴Yisa ya a na yabi ko, "N na, wo bore si taran male ye kama? Nta wati ma ke we."
- ⁵A na ya a fo nyo-wali-kele nu ye ko, "A wa min fo wo ye, wo ni wo ma."
- ⁶Ton do ye Yahudiyana dina ro ku-ke-koe ro. Wo le ya a to, kuru-daga woro sigine nyo yi-dagaye la. A kelen-kele name-bee nya kelen si kalon nya mogan nyogon bo, ni wo ma, bi-sawa.
- ⁷Yisa ya a fo wali kele nu ye ko, "Wa dage kenu nafa yi la." Anu ya anu nafa pen!
- ⁸Wo koma, a ya a fo anu ye ko, "Wo ni yi wo do bi ka ta a to furu-kiri-mogbo-ba ma." Anu tara a la a ma.
- ⁹A ya yi wo mafelen. A ya a taran, a ara ye le ma nonbo-gbo-yi la. A ma nonbo-gbo-yi wo bo tine lon konon wali keke minnu ya yi wo maduni, wonu ya a lon. Woletso a ya furu-kiri-kun-tigi keke.
- ¹⁰A ya a fo a ye ko, "Mogenu duruta nonbo-gbo-yi diyame le dila mogenu ma folon. Ni anu bara me anu minna, wo koma, a si do labo min ma ke doi ro. Konon ile ara nonbo-gbo-yi diyame wo mara ha a laban!"
- ¹¹Yisa ya ala kabana-ko-tamasere folote ke yira Kena soe buru Kalili sigison ro min ya ala gbiliye mayira. Ala karan dannu nara to lala a la.
- ¹²Wo koma, Yisa wo, a na wo, a dogenu wo, anube ala karan dannu tara Kapaniyam soe buru. Anu tora nyo wati-kunduni koru.
- ¹³Yahudiyana Kanan-Ko-Ladiye ara gberen nun, woletso Yisa tara ladiye wo ke tine Yerusalem soe buru.
- ¹⁴A ya mogenu taran ninkinu anube sagenu anube kangbenu ferela Alla Bato Bon la. Wodi-fele nenu fanan sigine anuna tebulunu dafe.
- ¹⁵Yisa ya yili-kole ladan bose la ka kolo-fan bee gben alako anu ni bo Alla Bato Bon la, a ninki wo, a saga wo. A ya wodi-fele nenu tebulunu nabui ka anuna wodinu tanyensen.
- ¹⁶Minnu bi kangbenu ferela, a ya a fo wonu ye ko, "Wa anu bo yan! Wo kana n Fala bon ma feri ke tine la!"
- ¹⁷Ala karan dannu ya anu yili to Allata kitabu ko bawo a sebene ko, "E Alla, ila bonla hon koe ye n mintanna iko te."
- ¹⁸Yahudiya mogbo banu ya a manyinika ko, "I si kabana-ko-tamasere nyuman yira ma la ko yoe ye i bolo ke ma tine?"
- ¹⁹Yisa ya anu yabi ko, "Wo ni Bato Bon ke wayan, n si a so tun tele sawa koru."

²⁰Anu ya a manyinika ko, “Ma ara san bi-nani ani san wɔrɔ bɔ Bato Bɔn kɛ min sɔ tine, ile ko i si a sɔ tele sawa kɔrɔ tun, ba?”

²¹Kɔnɔ Yisa ye Bato Bɔn min ma, a nyere bagbuyi le wo la nun.

²²Woletɔ a wulita furinu tema tume min, ala karan dannu ya anu yili to ala kume wo ko. Anu lara Allata kitabu anube Yisala kume la.

²³Yisa ye Kanan-Ko-Ladiye rɔ Yerusalem tume min, mɔgɔ siyaman ya ala ko-makawanenu yen min kɛ, anu denkeninyara a ma.

²⁴Kɔnɔ Yisa ma a nyere latenbi anu ma bawo a ya mɔge bɛɛ sɔndɔme lɔn terr!

²⁵Mɔgɔ ti mɔgɔla ko rakaran Yisa ye bawo a ya mɔge bɛɛ sɔndɔme lɔn bereke!

Yɔni 3

¹Nba, Yahudiyana kun tigi do ye nyɔ nun, a tɔge Nikodimasi. Karan-mɔge do le ale la ka bɔ Yahudiyana dina sibole do rɔ min tɔge Farisi.

²A nara Yisa wara suyi rɔ. A ya a fɔ a ye ko, “Karan-mɔgɔ, ma ya a lɔn ko karan-mɔge le ile la Alla ya min sɔ. I ye kabana-ko-wɔle minnu kɛla, mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke wonu kɛla fɔ ni Alla ye a fɛ.”

³Yisa ya a yabi ko, “N bi tonye fɔla i ye, ni mɔgɔ ma sɔrɔn a kure la, a ti ke Allala mansaye yenna.”

⁴Nikodimasi ya a manyinika ko, “Mɔge min bara koloya, wo si sɔrɔn a kure la kama tun? A ti ke donna a na buyi rɔ ka sɔrɔn tun.”

⁵Yisa ya a yabi ko, “N bi tonye fɔla i ye, mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke donna Allala mansaye rɔ, fɔ ni a sɔrɔnta yi anube Allala Ni Senime la.

⁶Mɔgɔni-finye si mɔgɔni-finye sɔrɔn. Kɔnɔ Allata Ni Senime le si niyi di mɔge ma.

⁷I kana kawa bawo n bara a fɔ i ye ko, fɔ wo dama ni sɔrɔn a kure la tun.

⁸Kan tine min di fɔnyɔ ye, a ye tala nyɔ le. I ye a kan lamɔenna kɔnɔ i ma a bɔ-tine lɔn, i ma a ta-tine lɔn. Min bɛɛ sɔrɔnne Allata Ni Senime bolo, anu bi wo nya le.”

⁹Nikodimasi ya a manyinika tun ko, “Kɛ si ke mala kama?”

¹⁰Yisa ya a yabi ko, “Isirela mɔgenuna karan-mɔgɔ-wɛ le ile la, i ko i ma kɛ lɔn, ba?”

¹¹N bi tonye fɔla i ye, ma ya min lɔn, ma ye wo lela koe fɔla. Ma ara min tayen, ma ye wo rakaranna. Hali wo, mɔgɔ kelen beren sa wole rɔ, min lanɛ mala sereye la.

¹²Ni n bara duninya-koe kenu fɔ wo ye, wo ma la wo la, ni n ya Arinyene koenu fɔ wo ye, wo si la wo la kama worɔ?

¹³Mɔgɔ wo mɔgɔ ma yeɛ wɛ Arinyeni tɔ fɔlɔ, fɔ nde, Hadama dan min yigira ka bɔ Arinyeni tɔ.

14“‘Iko Nebi Musa ya duguma-fen-misale layele koloma ma san ma wule ro nya min, nde, Hadama dan fanan na si yele wo nya.

15Woleto mogo wo mogo wa denkeninya nde ma, wo si habadan-nimaye saron.”

16Ado Alla ya duninya keni ha a ya ala den kei kelen pe ni. Mogo wo mogo wa denkeninya a ma, wo ti halaki fo ka habadan-nimaye saron.

17Alla ma ala dan so duninya ro alako a ni ma duninya-kiti-tegele la, fo ka a ma duninya-kisile la.

18Min bara denkeninya Allala dan ma, kiti sa wo ma. Konon min ma denkeninya a ma, wola kiti ara ban tegela bawo a ma denkeninya Allala den kei kelen pe ma.

19Kiti ye kela ka le ko waan nara duninya ro konon pinpi di mogenu ye waan ko bawo anu bi ko-yogomenu kela.

20Nba, minnu bi ko-yogomenu kela, wan ma di wonu ye. Anu ti na ke waan ma bawo a ma di anu ye anuna ko-yogomenu ni bo gbe ro.

21Konon minnu bi ko-latelelennenu kela, wonu si na ke waan ma alako waan ni a mayira ko anu bi Alla sako kela.

22Wo koma, Yisa anube ala karan dannu tara Yudiya nyamanen ro. A ya wati-kunduni ke anu fe nyon-mogenu batasi tine.

23Yoni fanan ye batasili kela tenke-yi do ro nun Selem soe dafe bawo tenke wo rayan nun. Mogenu ba ta a wara, a si wonu batasi.

(24Anu ma Yoni sa we yele la nun.)

25Yonila karan dan donu anube Yahudiya moge donu ya sosoli-se dabira ka a ben kuke-koe ma iko anuna dina ya a fo anu ye nya min.

26Woleto anu tara Yoni wara ka a fo a ye ko, “Karan-mogo, i ya minna ko fo, nba, wo ye mogenu batasila kaka. Ado moge bee ye tala a wara!”

27Yoni ya anu yabi ko, “Mogo ti ke fenfen saronna anu nyere ma, fo Alla wa min di a ma.

28Wole nyere le n sere la ko n ya a fo ko Alla ya moge min yabo ma kisi-koe la, Masiya koni, wo ma nde la konon n sora a yarodaron.

29“Furu-kiri ro, konen kure ye min bolo, musu-tigi le wo la. Musu-tigi wo dafe-sole sone ka a tole maso. A wa musu-tigi sewa-kan lamoen tume min, ale fanan si sewa. Nta sewe ke da fane wo nya le.

30Ale ni koloya, nde ni dogoya.”

31Yisa ya a fo tun ko, “Ale min bone Arinyeni to, wo kolo bee ko. Nde min bi duninya ke ro, n ya duninya wara-koe lon. Nde si duninya wara-koe fo konon ale min bone Arinyeni to, ale tenbira koe bee la.

- ³²A ara min tayen ka a lamɔɛn, a ye wo le fɔla kɔnɔ mɔgɔ ma ala kumɛ bira.
- ³³Min ba ala kumɛ bira, wo ara a yira ko Alla ara min fɔ, tonye le.
- ³⁴Alla ara min sɔ, wo si Allala kumɛ fɔ bawo Alla le si ala Ni Senime di a ma duk!
- ³⁵Ma Fa Alla ara nde, ala dan keni ka fan bɛɛ ladon nta senbɛ kɔrɔ.
- ³⁶Ni min denkeninyara nde, Allala dan ma, habadan-nimayɛ ye wo bolo. Ni min ti ala danta kumɛ bira, wo tigi ti niyi sɔrɔn fɔ Allala diminyɛ min si to a kuma tɛban!”

Yɔni 4

- ¹Nba, Farisinu ya a lamɔɛn ko Yisa ye karan dannu sɔrɔnna Yɔni ko, ka anu batasi.
- ²Kɔnɔ Yisa nyere sa batasili kɛla fɔ ala karan dannu.
- ³Yisa ya wo lamɔɛn tumɛ min, a bɔra Yudiya nyamanɛ rɔ ka segi Kalili sigisɔn rɔ.
- ⁴A tenbi tala, fɔ a wa tenbi Samariya nyamanɛ rɔ.
- ⁵A kera soe do ma Samariya nyamanɛ rɔ min tɔgɛ Saika. Yakoba ya gbekole min di ala dan Yusufu ma, a fɛ ma yan soe wo la.
- ⁶Ado tele latelen, a kera Yakobala kɔlɔn ma, a bandanne. A ya a sulen kɔlɔn wo dafɛ.
- ⁷Samariya-musi do nara yi bi tine. Yisa ya a fɔ wo ye ko, “I ti n kɔ yi rɔ? N bi n minna.”
- (⁸Ala karan dannu tara soe burɔ dɔn-fen san tine.)
- ⁹Musi wo ya Yisa yabi ko, “Yahudiya le ile la. Samariya kɛ le nde la. I ye n tarala yi ma?” (Ado Yahudiyanu ti yi min Samariya kɛnuna yi-lafɛ rɔ.)
- ¹⁰Yisa ya a yabi ko, “Ni i ya Allata kɔ-fan lɔn nun anubɛ min bi i tarala yi ma, ile fɔlɔn si wo tara yi ma nun. A ni ni-bila-yi di i ma.”
- ¹¹Musi wo ko, “N fa, yi-bi-miran sa i bolo. Kɔlɔn don, wo rayan. Ni-bila-yi kɛ ye i bolo mi?”
- ¹²Ma benba Yakoba le ya kɔlɔn kɛ di ma ma. Ale wo, ala dannu wo, ala kolo-fannu wo, wo bɛɛ ya a min yi kɛ le la. I miri ko i tenbira Yakoba la, wa?”
- ¹³Yisa ya a yabi ko, “Min ba yi kɛ min, wo kan la si gbala tun.
- ¹⁴Kɔnɔ nde si yi min di mɔgɔ ma, ni wo ya wo min, a kan la ti gbala tun mumɛ! A ye wo nya le bawo n si yi min di a ma, wo si ma a burɔ iko tenke, ka ma nimaya-yi la a ye. N si habadan-nimayɛ di a ma.”
- ¹⁵Musi ko, “N fa, i yandi, yi wo di n ma, woletɔ n kan la ti gbala tun. N ti na yi bi tine yan fanan tun.”
- ¹⁶Yisa ya a fɔ a ye ko, “Ta ila kei kele. Wo ni na yan tɔ.”

- 17 Musi ko, “N sigini ma kei wara.” Yisa ya a yabi ko, “I wara tonye le fo wo la ko i sigini ma kei wara.
- 18 I wara sigi kei loli le fe nun. Ado i ye kei min bolo kaka, ila kei-berε ma wo la. I wara tonye fo n ye.”
- 19 Musi ko, “N fa, n bara a ragbe ko nebi le ile la.
- 20 Male Samariya kenu, ma benbanu ya Alla bato konke ke kuma konɔ wole Yahudiyanu ko a fisa, ma ni Alla bato Yerusalem. Ile ko kama?”
- 21 Yisa ya a fo a ye ko, “I ni la nna kume ke la. Wati do ye nala, mogenu ti ma Fa Alla bato konke ke kuma tun. Ado anu ti a bato Yerusalem.
- 22 Wole Samariya kenu, wo ye min batola, wo ma wo lon. Konɔ male Yahudiyanu bi min batola, ma ya wo lon bawo kisi-koe bone Yahudiyanu denu bolo.
- 23 Wati ye nala, ado nfan, wo ara ke, Allala Ni Senime si a ma, mogenu ni senbe sɔron ka Alla bato a kila-berεberε-we fe. Ma Fa Alla ye nyinina batole berenu ma minnu si a bato wo nya.
- 24 Alla, niyi le. Minnu bi a batola, anu ni a bato a kila berεberε fe ala Ni Senimata denbene fe iko a ye nyinina a ma nya min.”
- 25 Musi wo ya a fo a ye ko, “Anu bi Allata-Mogɔ-Yabone min kelela ko Kirasiti, n ya a lon ko wo ye nala. A wa na tume min, a si koe bee faranfasi ma ye.”
- 26 Yisa ya a yabi ko, “Wo le nde la, min bi kumala i ye ke la.”
- 27 Wo wati nyere ro, Yisala karan dannu nara. Anu ya Yisa anube musu taran kumala min ke, anu kawara dogoma ma de! Konɔ anu fenfen ma musu wo manyinika ko, “I ye nyinina nfen ma?” Anu ma Yisa fanan manyinika ko, “I ye kumala a la nfenna?”
- 28 Nba, musu ya ala yi-bi-miran to nyo. A segira soe ka a fo mogenu ye ko,
- 29 “Wo na kei do yen min bara n wara-koe bee fo n ye. Fosokore Allata-Mogɔ-Yabone le min bi nala ma kisi-koe la!”
- 30 Anu bora soe ka ta Yisa ragbe tine.
- 31 Wo wati ro, ala karan dannu ya a madiya ko, “Karan-mogɔ, i ti fen-don-ke?”
- 32 Konɔ Yisa ya anu yabi ko, “Don-fan ye n bolo, wo sa min kalama.”
- 33 Karan dannu wulita anu nyogon manyinikala ko, “Tumado, moge do ara na don-fan la a ye nun.”
- 34 Yisa ya a fo anu ye ko, “Min ya n so ka ata wole lakanbali ka wo sako ke, wo le si n buyi lafa.
- 35 “Wo kenena a fola ko a ara to kare nani, fui-fan-tege ni ke konɔ n bi a fola wo ye ko wo ni senenu mafelen a kin na! Fui-fannu bara ban mola, a tege-tume ara ke!

- ³⁶Min bi fui-fan tegela, wo ye ala sare sɔrɔnna. A si mɔgenu naden habadan-nimaye ye iko mɔge si fui-fan laden nya min. Woletɔ mɔge min ya dugi wɔrɔ, anube min ya a tɛge, wonu si sewa anu nyɔgɔn fe.
- ³⁷Tonye le kume ke la ka a fɔ ko, ‘Do si a wɔrɔ, do si a tɛge.’
- ³⁸N bara wo sɔ fui-fen tɛge tine sene rɔ, wo ma wɔli kan min. Mɔgɔ gbɛrenu denu wɔlita nyɔ. Wole ara tɔne sɔrɔn wonuna wɔli-ke-gbe rɔ.”
- ³⁹Samariya ke minnu bi soe wo burɔ, wonu siyaman denkeninyara Yisa ma ka a tɛge musi wola kume ma bawo a ara a wara-koe beɛ fɔ a ye.
- ⁴⁰Samariya kenu nara Yisa wara tume min, anu ya a madiya ko a ni to anu fe. Woletɔ Yisa ya tele fila bɔ anu fe nyɔ.
- ⁴¹Mɔgɔ siyaman denkeninyara a ma ala kawandilila ko la.
- ⁴²Minnu denkeninyara, wonu ya a fɔ musi wo ye ko, “Ma ara denkeninya kaka kɔnɔ ma ma denkeninya ila kumela ko la de! Ma lara a la bawo male nyere ara a kan lamɔen. Male ya a lɔn serr, ko duninya-kisile le ale la.”
- ⁴³Yisa ya tele fila bɔ Samariya tume min, a bɔra nyɔ ka ta a ware Kalili sigisɔn rɔ.
- ⁴⁴A kera a ware Kalili tume min, nyɔ-mɔgenu ya a rabira a kin na, hali ale nyere ara a fɔ nun ko, “Nebi ti gbiliye sɔrɔn a nyereta nyamane rɔ.” Wo mara bawo anu fanan tara le nun Kanan-Ko-Ladiye rɔ Yerusalem soe burɔ. A ya koe min beɛ ke ladiya-wati wo rɔ nyɔ nun, anu bara wo ragbe anu nyere ye la.
- ⁴⁶Wo kɔma, Yisa tara tun Kalili-Kena soe burɔ a ya yi yeɛma nɔnbɔ-gbɔ-yi la kan min nun. Mɔgɔ-ba-sebene do sigine Kapaniyam soe burɔ nyɔ minna dan kire.
- ⁴⁷Ala dan ye faga koe rɔ tume min, a ya a lamɔen ko Yisa ara bɔ Yudiya nyamane rɔ ka na Kalili sigisɔn rɔ. Mɔgɔ-ba-sebene wo tara Yisa wara. A ya a madiya ko a ni ta Kapaniyam ka ala dan lakendeya.
- ⁴⁸Yisa ya a fɔ a ye ko, “Ni wo ma ko-we anube kabana-koenu tayen, wo fenfen ti denkeninya.”
- ⁴⁹Mɔgɔ ba wo ya a yabi ko, “N fa, i yandi, ma ta, nna dan kana faga.”
- ⁵⁰Yisa ya a fɔ a ye ko, “Ta, ko sa mala ila dan la!” Kei wo lara Yisala kume la. A segira.
- ⁵¹A segimatoe a ware tume min, anube ala wɔli kelenu benta kile la. Wonu ya a fɔ a ye ko, “Ila dan ara fisaya!”
- ⁵²A ya anu manyinika ala dan fisaya-wati ma. Anu ko, “Tele-kɔ-sa-wati la kunu, ferema-kaliye ya a boloka.”
- ⁵³Yisa ya a fɔ a ye wati min tɔ ko, “Ko sa mala ila dan la,” a fa yili tora wo ko. Woletɔ ale anube ala bonna-mɔgenu denkeninyara Yisa ma.

⁵⁴Yisata kabana-ko-tamasere fila nyɔge le ke la, a ya min ke wo tume a bɔra Yudiya nyamane rɔ ka ta Kalili sigison rɔ.

Yɔni 5

¹Wo kɔma, Yahudiyanauna dina ladiye do kera Yerusalem. Yisa tara nyɔ.

²Yi sigi tine min mane iko dale, anu bara wo sin Yerusalem soe burɔ. A tɔge Hiburu kan rɔ ko, “Beti-Sayida.” Tare-don-de min tɔge “Sagenute,” wo ye yi wo dafɛ. Bugi loli sɔne anu bolo nyɔ.

³Kirayato siyaman sanɛ wonu kɔrɔ, fiyɔnnu wo, namarenu wo, anube minnu fere fagane a la. [Anu bi yi-ramage makɔnɔna

⁴bawo wati si na Marita melika si to nala yi wo ramagala. Nba, kirayatɔe min fɔlɔn ba yigi yi wo rɔ, kiraye wo si a boloka feu!]

⁵Kei do ye nyɔ nun min bara san bi-sawa ani san segin bɔ kiraye rɔ.

⁶Yisa ya a sanɛ yen nyɔ. A ya a lɔn ko kei wo ara me kiraye wo rɔ wo nya. Yisa ya a manyinika ko, “Kendeya-sɔge ye i la?”

⁷Namare ya a yabi ko, “On, kɔnɔ n fa, yi ra wa maga tume min, mɔgɔ sa n bolo min si n nayigi yi rɔ. N tenbi nyinina yigila yi rɔ, mɔge gbereke fɔlɔn si yigi n ko.”

⁸Yisa ya a fɔ a ye ko, “Nba, i lawuli. I ni ila nyandan lamini ka ta.”

⁹Kei wo kendeyara kelenna! A ya a lasɔ. A ya ala nyandan lamini. A wulita tagamana. Ke mara lunye min, Yahudiyanauna Sulen-Tele le nun.

¹⁰Woletɔ Yahudiyanauna kun tiginu ya a fɔ namarato-kɔre wo ye ko, “Sulen-Tele le ke la. Ka ila nyandan lamini ka ta a la, i ye mala tɔn le tinyana wo la.”

¹¹A ya anu yabi ko, “Kei min ya n nakendeya, wo le ya a fɔ n ye ko n ni nna nyandan lamini ka ta a la.”

¹²Anu ya a manyinika ko, “Yon bi wo la min ya a fɔ i ye ko i ni ila nyandan lamini ka ta a la?”

¹³Kɔnɔ namarato-kɔre wo ma ala lakendeyale lɔn. Ado mɔgɔ siyaman don bi nyɔ nun, Yisa tununta minnu tema.

¹⁴Wo kɔma, Yisa ya namarato-kɔre wo yen Alla Bato Bɔn la. A ya a fɔ a ye ko, “I ye lana. I wara kendeya kaka. Fara hake la, ni wo ma, min yogo ke ko, wo kana ma i la.”

¹⁵Wo kɔma, kei wo tara a fɔ Yahudiyanauna kun tiginu ye ko Yisa, wo le ya a lakendeya nun.

¹⁶Ka a tege wo ma, Yahudiyanauna kun tiginu ya a lagbeleye dabira Yisa ma bawo a ya mɔge lakendeya Sulen-Tele ma.

- 17 Yisa ya anu yabi ko, “N Fa ye wɔlila tuma-wo-tuma, ado fɔ nde fanan ni wɔli wo nya.”
- 18 Ka a tege kume ke ma, Yahudiyanu ya fere nyini a faga koe ma a berebere-we ma. A ma Sulen-Tele doron tinya konɔ a ya a fɔ fanan ko Alla le a Fa la. A ara a nyere sanko Alla ma a kuman kan wo la.
- 19 Yisa ya anu yabi ko, “N bi tonye fɔla wo ye, Allala dan ti ko-wo-ko ke a nyere ma. A ya a Fa yen min mala, a ye wo le doron mala. N Fa Alla ye wɔli min kela, nde, ala dan fanan bi wo le kela.
- 20 Ado n Fa Alla ara nde, ala dan keni. A ye min bee mala, a ara wo yira nde, ala dan la. A si ko wenu yira n na min kolo ke ko. Wo dama si kawa wonu ma.
- 21 N bi nyinina niyi dila furi minnu ma, n si niyi di wonu ma iko n Fa Alla ye furinu nawulila nya min tun ka niyi di anu ma.
- 22 “N Fa Alla ti mɔgɔ wo mɔgɔ kiti tege. A ara kiti-tege-senbe wo bee di nde, ala dan ma.
- 23 Moge bee si nde, Allala dan gbiliya iko anu bi n Fa Alla gbiliyala nya min. Minnu sa nde, Allala dan gbiliyala, n Fa Alla min ya n so, wonu sa wo gbiliyala.
- 24 “N bi tonye fɔla wo ye, min ba nna kume lamɔen ka denkeninya n Fa Alla ma min ya n so, habadan-nimaye ye wo bolo. Kiti sa wo tigi ma. A mane iko moge min bara faga nun konɔ kaka, a ara niyi kure sɔron tun.
- 25 “N bi tonye fɔla wo ye, wati ye nala, ado nfan, a ara ke, furinu si nde, Allala dan kan lamɔen. Minnu ba n kan lamɔen, wonu niyi si segi anu to tun.
- 26 Iko n Fa Alla si niyi di moge ma nya min, a ara senbe di nde, ala dan ma ko n ni niyi di moge ma wo nya na le.
- 27 “A ara kiti-tege-senbe di nde, ala dan ma bawo nebi-koromenu bi min kelela ko, ‘Hadama dan,’ wo le nde la.
- 28 Wo kana kawa ke ma. Wati ye nala, furi min bee ye kanbenu to, wonu si n kan lamɔen.
- 29 Anu si bo anuna kanbenu to. Minnu ya ko-nyime ke, wonu si wuli ka niyi sɔron. Minnu ya ko-yogome ke, wonu si wuli ka yilikiyi sɔron.”
- 30 Yisa ko, “N ti ke ko-wo-ko mala n nyere ma. N bi kiti tegela iko Alla ya a fɔ n ye nya min. Woletɔ nna kiti-tege-nya telenta. N sa n tayala ka n nyere diyana koenu ke. Min ya n so, n bi wo diyana koenu denu kela.
- 31 “Ni n ya sereye bo n nyerela ko la, mogo ti la nna kuman kan wo la.
- 32 Konɔ mogo gberɛ ye nyɔ min bi sereye bola n ye. N ya a lon ko wo ye min fɔla nna ko la, tonye le.

33Wole kun tiginu ya wola kilayenu nata Yoni-Batasi-Kele ma. A ya sereye min bo nna ko la, tonye le wo la.

34N sa nyinina mogoni-finyela sereye ma. N bi ke fola doron alako wo si kisi nya min.

35Yoni-Batasi-Kele nara waan la iko lenpu lamalanne. Wo sewara ala wan-take wo la nun wati-kunduni koru ka a diya bo.

36Konu sereye ye n bolo n nyerela ko la min kolo Yonite ko. N Fa ya kewole minnu di n ma, wonu bi sereye bola n ye ka a yira ko n Fa le ya n so.

37N Fa Alla min ya n so, wo fanan ye sereye bola n ye. Wo ma a kan lamoen ado wo ma a yakore yen mume!

38Ala kume sigini ma wo yisi ru bawo a ara nde min so, wo ma son lala nde la.

39Wo ye Allata kitabu karanna bawo wo miri ko wo si habadan-nimaye soron wo ru. Kitabu wo ye sereye bola n ye fanan!

40Hali wo, wo sa sonna nala n bara alako wo si habadan-nimaye soron nya min.

41“N sa gbiliye nyinina mogoni-fin bolo.

42Konu n ya wo le su lon. N ya a lon ko Allala ko sa wo yisi ru.

43N bara na n Fala senbe ru konu wo ma nde rabira. Ni moge nara a nyereta senbe ru, wo si wo rabira.

44A di wo ye wo ni matogole soron wo nyogon bolo konu wo sa wo rayala ka matogole soron Alla kelen pe bolo. Wo si ke lala nde la kama woru?

45“Hali wo, wo kana wo miri ko nde si wo wara-koe fu n Fa ye. Wo yigi sanu Nebi Musa min kuma, wo le ara wo wara-koe fu nun.

46Ni wo ara la Nebi Musa la nun bereke, wo si la nde fanan na nun bawo ale le ya n wara-koe sebe.

47Konu bawo a ya min sebe, wo ma la wo la, wo si la nna kume la kama?”

Yoni 6

1Wo koma, Yisa tenbira Kalili dala-belebele-we koma. (Dale wo tuge fanan Taibiriya.)

2Nyama-we bilara a fe bawo anu bara ala kabana-ko-tamaserenu yen kirayatoenu-nakendeya-koe ru.

3Yisa tara konke kuma. Anube ala karan dannu sigira anu nyogon fe.

4Yahudiyanuna Kanan-Ko-Ladiye ara gberen.

5Yisa ya a ye lata. A ya nyama-we yen nala a wara la. A ya a fu Filipi ye ko, “Ma si don-fan san mintu moge ke bee de-nyini koe la?”

- (⁶A ya ke fɔ alako a ni Filipi bure lon. Ale ye nala min mala, a ara ban wo lonna nun, bi ma.)
- ⁷Filipi ya a yabi ko, “Ka biredi kelen-kelen san mɔge ke beela ko la, wo si tenbi kare segin sare la.”
- ⁸Ala karan dan Anduru, Saimon Pita na kelen nyɔge wo ko,
- ⁹“Denne do ye yan, biredi lolɛ anube yege fila ye a bolo. Kɔnɔ wonu si nfen nyinya mɔge ke beɛ ma?”
- ¹⁰Nba, Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wa mɔgenu nasigi.” Nba, mɔgenu ya anu mayigi binye rɔ nyɔ. Kei minnu bi nyɔ, anu si mɔgo waga lolɛ nyɔgon bɔ nun.
- ¹¹Yisa ya biredi wo bi ka baraka bira Alla ye. A ya a rafara mɔgo sigine wonu tema. A ya yege wo fanan ma wo nya le. Anu dama fara pen, iko a di anu ye nya min.
- ¹²Anu dama wasara tume min, a ya a fɔ ala karan dannu ye ko, “Wo ni don-fan toenu naden. Hali doni kana tinya.”
- ¹³Woletɔ Yisa ya biredi lolɛ min fara nyama la, anu ya wo beɛ laden ka sende tan-ni-fila lafa biredi kundu-kundi toenu na fen donnenu ya min to.
- ¹⁴Nyɔ-dugurannu ya Yisala kabana-ko-tamasere yen min ke, anu wulita a fɔla ko, “Anu ya nebi min bara-koe fɔ nun, wo le ke la serr!”
- ¹⁵Yisa ya a yen ko anu bi nyinina a sigila mansaye la fɔrɔse la, woletɔ a tara kɔnke kuma a dan na tun.
- ¹⁶Wure kera tume min, ala karan dannu yigira dale dafe.
- ¹⁷Anu ma Yisa yen min ke ha suyi kera, anu sigira kulɔn rɔ ka ta dala-belebele-we wo kɔma, Kapaniyam soe ye kan min.
- ¹⁸Dale tema gbɛ, fɔn-belebele-we bɔra ka yi ramaga bereke!
- ¹⁹Nba, karan dannu bara ta iko meli sawa, ha meli nani, anu terenara Yisa la tagamana yi kuma kulɔn magbenna. Anu kilanta bereke!
- ²⁰Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wo kana kilan! Nde le!”
- ²¹Anu bi a ladon koe rɔ kulɔn rɔ tume min, anu kera anu ta tine kelenna!
- ²²Wo banda ke, nyama minnu tora dale kɔma, wonu ya a lon ko kulun kelen de nara nun, ado Yisa ma ta ala karan dannu fe kulɔn wo rɔ. Ala karan dannu denu dɔrɔn tara.
- ²³Kulɔn donu bi bɔla Taibiriya soe burɔ, Mari ya baraka bira Alla ye kan min nun ka biredi di mɔgenu ma, kulɔn wonu sɔra kan tine wo rɔ.
- ²⁴Nyama ya a yen tume min ko Yisa sa nyɔ ado ala karan dannu sa nyɔ fanan, anu sigira kulɔn wonu tɔ ka ta a lanyini Kapereniyam soe burɔ.

- 25**Mogenu ya Yisa taran dale koma tume min, anu ya a manyinika ko, “Karan-mogɔ, i nara yan wati nyamintan?”
- 26**Yisa ya anu yabi ko, “N bi tonye fɔla wo ye, wo sa n nyinina nna kabana-ko-tamaserenu nya-yen koe ma. Wo ye n nyini tine bawo wo ya biredi don ka wo buyi lafa.
- 27**Wo kana wɔli don-fanla ko la min si tinya. Wo ni wɔli don-fanla ko la min si habadan-nimaye di wo ma. Nde, Hadama dan si don-fan min di wo ma, wa wo raya ka wo sɔɔn bawo n Fa Alla ara sɔn nta wɔli ma.”
- 28**Anu ya a manyinika woro ko, “Male si nfen ma ko ma ni Allala wɔle ke iko a ye nyinina a ma nya min?”
- 29**Yisa ya anu yabi ko, “Alla ye a fe, wo ni wɔle min ke, wo le ko wo ni la nde la, a ara min so.”
- 30**Anu ya a manyinika tun ko, “I si nfen kabana-ko-tamasere yira ma la min si a ma, ma ni la i la? I si nfen ma?”
- 31**Musa ya biredi su do di ma benbanu ma wule ro ka bo Arinyeni to iko a sebene Allata kitabu ro nya min.”
- 32**Yisa ko, “N bi tonye fɔla wo ye, Nebi Musa ma biredi di wo ma ka bo Arinyeni to konɔ n Fa le ara biredi di wo ma ka bo Arinyeni to.
- 33**Ado Alla ye biredi-bere min dila wo ma, wo le nde la min yigira ka bo Arinyeni to. N si to n niyi dila duninya-mogenu ma.”
- 34**Anu ya a matara ko, “N fa, to biredi wo dila ma ma tuma-wo-tuma.”
- 35**Yisa ya a fo anu ye ko, “Niyi ye biredi min to, nde le wo la. Ni min nara ka denkeninya nde ma, konke ti wo tigi bira ado wo kan la ti gbala tun ni!
- 36**Nba, n bara a fo wo ye ko wo ara n yen konɔ wo ma la n na.
- 37**N fa ara moge min bee di n ma, wonu si ma n gba-fe-bilalenu na. Min ba ma n gba-fe-bilale la, n ti wo gben mume!
- 38**N ti a gben bawo n ma yigi ka bo Arinyeni to n nyere sako ke tine. Min ya n so, n bi wo le sako ke tine.
- 39**N Fa Alla min ya n so, a ara moge min bee don n bolo, a sa a fe, wo fefen ni bo n bolo. Tele-laban-lun, n si anu bee lawuli ka niyi di anu ma.
- 40**N fa diyana koe le ko min bee wa nde, ala dan mafelen ka denkeninya n ma, wo si habadan-nimaye sɔɔn. Nba, tele-laban-lun, n si anu nawuli ka niyi kure di anu ma.”
- 41**Yahudiyanu ya da-koro-kume dabira Yisala ko la bawo a ko biredi le ale la min yigira ka bo Arinyeni to.

- ⁴²Woleto anu ya nyinikalɛ kɛ ko, “Yisa ma kɛ la, Yusufula dan? Ma ya a na anubɛ a fa lɔn. Nba, a ye a fɔla kama worɔ ko a yigira ka bɔ Arinyeni tɔ?”
- ⁴³Yisa ya anu yabi ko, “Wa fara da-kɔrɔ-kumɛ la wo nyɔgɔn tɛma.
- ⁴⁴Mɔgɔ wo mɔgɔ ti na n bara fɔ n Fa min ya n sɔ, ale le si wo lana n ma. Nba, tele-laban-lun, n si wo lawuli ka niyi di a ma.
- ⁴⁵Nɛbinu ya a sɛbɛ ko, ‘Alla si mɔgɛ bɛɛ karan.’ Min bɛɛ wa a tole masɔ n Fa Allala kumɛ la ka a karan, wo si na n bara.
- ⁴⁶Nde min bɔnɛ Alla wara, nde le kelen pe ara n Fa Alla yen. Mɔgɔ gbɛrɛkɛ ma n Fa Alla yen mumɛ!
- ⁴⁷N bi tonyɛ fɔla wo ye, min ba dɛnkeninya nde ma, habadan-nimayɛ ye wo bolo.
- ⁴⁸Niyi ye biredi min tɔ, wo le nde la.
- ⁴⁹Wo benbanu ya biredi dɔn min bɔra Arinyeni tɔ kɔnɔ hali wo, anu bɛɛ fagara.
- ⁵⁰Kɔnɔ biredi min bi yigila ka bɔ Arinyeni tɔ, min ba wo su dɔn, wo ti faga tun.
- ⁵¹Niyi ye biredi min tɔ, wo le nde la min yigira ka bɔ Arinyeni tɔ. Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya biredi wo dɔn, a si habadan-nimayɛ sɔrɔn. Nba, n si biredi min di wo ma, wo le n bagbuyi la. N bi wo nila duninya-mɔgɛnu beli koe la.”
- ⁵²Kumɛ kɛ ya diminyɛ anubɛ sɔsɔlɛ lawuli Yahudiyanuna kun tiginu tɛma. Anu ko, “Kei kɛ si ke a bagbuyi dila ma ma kama alako a si dɔn?”
- ⁵³Yisa ya a fɔ anu ye ko, “N bi tonyɛ fɔla wo ye, ni wo ma nde, Hadama dan bagbuyi dɔn ka n ye le min, wo ti niyi sɔrɔn.
- ⁵⁴Min ba n bagbuyi dɔn ka n ye le min, habadan-nimayɛ ye wo tigi bolo. Tele-laban-lun, n si a lawuli ka niyi kure di a ma.
- ⁵⁵Ado dɔn-fen-bɛrɛ le n bagbuyi la. Minni-fen-bɛrɛ le n ye le la.
- ⁵⁶Min ba n bagbuyi dɔn ka n ye le min, wo tonɛ nde rɔ, nde tonɛ ale rɔ.
- ⁵⁷N Fa min ya n sɔ duninya rɔ, wo ye a niyi la. Ado ale le ya niyi di nde fanan ma. Mɔgɛ min ba n bagbuyi dɔn, ale fanan si niyi sɔrɔn nde baraka rɔ.
- ⁵⁸Nde le wo biredi la min yigira ka bɔ Arinyeni tɔ. Wo benbanu ya biredi min dɔn, anuta sa wo nya bawo anu ban wo dɔnna, anu fagara. Kɔnɔ min ba biredi kɛ dɔn, wo si to habadan!”
- ⁵⁹Yisa ya wo fɔ wo tumɛ a ye mɔgɛnu karanna Yahudiyanuna dina-bɔn la Kapereniyam soe burɔ.
- ⁶⁰Yisala karan den siyaman ya wo lamɔɛn tumɛ min, anu ko, “Karan kɛ gbɛlɛ de! Yon si ke bilala karan su kɛ fɛ?”

⁶¹Yisa ya a lɔn ko ala karan danna bi da-kɔrɔ-kumɛ fɔla kela ko la, woletɔ a ya a fɔ anu ye ko, “Kumɛ kɛ ara wo yigi tɛgɛ, wa?”

⁶²Nde, Hadama dan bɔra kan min nun, ni wo ya n yen segila nyɔ don?

⁶³Allata Ni Senimɛ le ye niyi dila mɔgenu ma. Senbɛ sa mɔgɔ wo mɔgɔ bolo ka niyi di mɔgɛ ma. N bara kumɛ minnu fɔ wo ye kɛ la, Allala Ni Senimɛ min si niyi di mɔgɛ ma, wo le si niyi lana wo ma.

⁶⁴Hali wo, donu bi wo tɛma minnu ma denkeninya nde ma.” (Kebi ala karan dabira fɔlɛ, Yisa ya wonu denu lɔn minnu ti denkeninya a ma anubɛ min si a don a yogenu bolo tɔ.)

⁶⁵A ko tun, “Mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke bilala n fɛ a nyɛrɛ ma, fɔ n Fa wa min madɛnbɛ. Wo le ya a tɔ, n ya kɛ fɔ wo ye.”

⁶⁶Ka a tɛgɛ kumɛ kɛ ma, Yisa gba-fɛ-bilalɛ siyaman segira. Anu ma sɔn bilala a fɛ tun.

⁶⁷Woletɔ Yisa ya a fɔ ala karan den tan-ni-file ye ko, “Wole don, wo fanan bi a fɛ, wo ni bɔ n fɛ, wa?”

⁶⁸Saimon Pita ya a yabi ko, “Mari, ma si ta yon bara gbɛ? Habadan-niyi-kumɛ ye ile le bolo.

⁶⁹Nba, ma ara denkeninya i ma ka i lɔn Allatalata mɔgɔ-senimɛ la.”

⁷⁰Yisa ya anu yabi ko, “Nde le ya wo mɔgɔ tan-ni-file bɛɛ yabɔ. Hali wo, kelen bi wo tɛma, wo ye Setanɛla wɔli kela kaka!”

⁷¹A ya kumɛ kɛ fɔ bawo a miri ye Saimon Yisikariyɔtila dan Yudasi ma bawo Yudasi Yisikariyɔti ye karan den tan-ni-file tɛma nun. Kɔnɔ hali wo, ale le ye nala Yisa maburila.

Yɔni 7

¹Wo kɔma, Yisa ya Kalili sigisɔn ratagama. A ma sɔn tala Yudiya nyamane rɔ bawo Yahudiyanuna kun tigi minnu bi nyɔ, wonu bi a faga koe rɔ.

²Nba, wo ya a taran, Yahudiyanuna Lele-Sɔɛ-Laden ara gberɛn nun.

³Woletɔ Yisa na kelen nyɔgenu ya a fɔ a ye ko, “Bɔ kan tine kɛ rɔ. I ni ta Yudiya nyamane rɔ, ila karan danna si ila tamaserenu yen kan min.

⁴Ni min bi a fɛ, mɔgenu ni a malɔn, a ti ala wɔlɛ kɛ dogɔn rɔ. Woletɔ i ye koe kɛ min bɛɛ kɛla, i ni a ma, duninya bɛɛ ni i wara-koe lɔn!”

(⁵Nba, hali a na kelen nyɔgenu ma denkeninya a ma.)

⁶Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Nta wati ma ke wɛ kɔnɔ wole, wati bɛɛ benta wo ma.

- ⁷A ma ken, wo ni gboya duninya ye kono nde le gboyanε anu ye bawo tuma-wo-tuma n bi anu son fola anu ye.
- ⁸Wo ta ladiye ke ro. Nde sa tala ladiye ke ro bawo nta wati ma ke we.”
- ⁹A ban ke fola anu ye, a ma bo Kalili sigison ro kelenna!
- ¹⁰Yisa na kelen nyogenu tara ladiye ro. Wo koma, ale fanan tara. Kono a ma ta gbe ro, a tara dogon ro.
- ¹¹Yahudiyana kun tiginu bi Yisa nyinina laden wo ro. Anu ko, “Kei ke ye minto?”
- ¹²Nyama wo ye sosoli sala anu nyogon tema wewe-kume ro. Donu ko, “Mogo-nyime le.” Donu ko, “Ade, yanfante le doron.”
- ¹³Kono mogo wo mogo ma sisi ka kuma gbe ro Yahudiyana kun tiginu yala.
- ¹⁴Ladiye wati wo ara folo talala a tema tume min, Yisa tara Alla Bato Bon la ka mogenu karan dabira.
- ¹⁵Yahudiyana kun tiginu kawara kati! Anu ko, “Kei ke ya ke bee lon kama, a ma karan nun lun kelen beren?”
- ¹⁶Yisa ya anu yabi ko, “N sa mogenu karanna nta henkili la. Kono n bi min fola wo ye, Alla min ya n so, wo le ya n nabila wo la.
- ¹⁷N bi mogenu karanna min na, ni minnu bi a fe ka Allala diyana koe ke, wo tigi si a lon ni Allate le, ni wo ma, ni n bi kumala n nyereta miriya ro.
- ¹⁸Moge min bi kumala a nyereta miriya ro, a di a ye, a ni matogole saron mogenu bolo. Kono ni moge min ye a fe ka a sole gbiliya, tonya-fole le wo la, foninya woo sa a da ro.
- ¹⁹Nebi Musa ya Allala ton di wo ma nun, a sa wo nya le? Kono hali wo, wo kelen beren sa ton birala. Nfenna wo ye wo rayala n faga koe ma?”
- ²⁰Nyama ya a yabi ko, “Nyinatoe le ile la! Yon bi a rayala i faga koe ma?”
- ²¹Yisa ya anu yabi ko, “N ya kabana-ko-tamasere kelen pe le ke, wo dama kawara.
- ²²Kono Nebi Musa le ya a fo wo ye ko wo ni wola dannu nakemininya. Ado Musa ma nun, wo benbanu denu ya a dabira. Hali Sulen-Tele ma, wo si bilakorenu nakemininya.
- ²³Ni wo ya bilakore do lakemininya Sulen-Tele ma alako Musata ton kana tinya, nfenna wo ye diminyala nde ma ko n bara kei do lakendeya Sulen-Tele ma?
- ²⁴Wo kana moge yiliki a yen-nya la. Kono wo ni kiti tege a kile fe.”
- ²⁵Yerusalem moge donu ko, “Anu bi anu tayala min faga koe ma, ale le ma ke la?
- ²⁶I ma a yen! A ye kumala gbe ro. Mogo sa a makumala! Fosokore mogo banu bara a lon de gbe ko Alla ya moge min yabo ma kisi-koe la, ale nyere le ke la.

- 27 Kɔnɔ ale wa na tume min, mɔgɔ wo mɔgɔ ti a bɔ tine lɔn. Kɔnɔ ma dama ya kei ke bɔ tine lɔn.”
- 28 Yisa ye mɔgenu karanna Alla Bato Bɔn la tume min, a ya a kuli mayele kuma tine, a ko, “Wo yili ye a ma ko wo ya n lɔn, nye? Wo yili ye a ma ko wo ya n bɔ tine lɔn, nye? Nde ma na n nyereta senbe la. Ado, min ya n sɔ, tonya-tigi le. Wole ma ale lɔn
- 29 kɔnɔ nde ya a lɔn bawo n bɔra a ware le. Ale le ya n sɔ.”
- 30 A ban wo fɔla, anu ya anu taya a bira koe ma kɔnɔ mɔgɔ wo mɔgɔ ma ke a birala bawo ala wati ma ke we.
- 31 Mɔgɔ siyaman denkeninyara a ma nyama wo rɔ. Anu ko, “Allata-Mɔgɔ-Yabɔne wa na tume min, n ma la a la ni a si kabana-ko-wole ke min tenbira ke la mumɛ!”
- 32 Farisinu ya a lamɔen nyama ye da-kɔrɔ-kumenu fɔla ka a ben Yisa ma, woletɔ anube saraka masɔlenu ya Bato Bon kandannenu sɔ a bira tine.
- 33 Yisa ya a fɔ anu ye ko, “N bi wo fe yan fɔlɔn doni. Wo kɔma, min ya n sɔ, n si segi wo wara.
- 34 Wo si n nyini kɔnɔ wo ti n yen bawo n bi tala kan min, wo ti ke tala nyɔ.”
- 35 Yahudiyana kun tiginu ya a fɔ anu nyɔgɔn ye ko, “A ye tala mintɔ, male ti a yen kan min? A si ta sibolo gberenu karan anuna soenu tɔ mala mɔgenu sigine kan min?”
- 36 A ara min fɔ ke la ko ma si a nyini kɔnɔ ma ti a yen, ko a ye kan min, ma ti ke tala nyɔ, a miriya ye nfen ma?”
- 37 Ladiya tele wola ban, min bi a berebere-we la, Yisa ya a lasɔ. A kumara a kulu mayelene la ko, “Ni min kan lagbalane, a ni na nde wara ka a min.
- 38 Iko a sebene Allata kitabu rɔ nya min, min ba denkeninya nde ma, yi min bi niyi dila mɔgenu ma, wo siyaman si bɔ wo tigi sɔndɔme rɔ.”
- 39 Yisa ya ke fɔ ka a ben Ni Senimela ko ma. Ni minnu denkeninyara a ma, wonu si niyi wo sɔrɔn. Nba, wo wati ya a taran, Alla ma ata Ni Senime di we mɔgenu ma nun bawo Yisa ma yele be san kole rɔ a si ata gbiliye sɔrɔn kan min.
- 40 Mɔgɔ siyaman min bi nyama tema, wonu ya a lamɔen ke fɔla. Woletɔ anu ko, “Ma ye nebi min makɔnɔna nun, wo le ke la serr!”
- 41 Donu ko, “Alla ya mɔge min yabɔ ma kisi-koe la, ale le ke la, yɔ!” Kɔnɔ donu fanan ko, “Wo ti bɔ Kalili sigisɔn rɔ!
- 42 A sebene Allata kitabu rɔ ko Allata-Mɔgɔ-Yabɔne si bɔ Mansa Dawuda bɔnsɔn rɔ. A ko a si sɔrɔn Mansa Dawudala soe burɔ Betalehem.”
- 43 Woletɔ dan-nafare kera nyama tema Yisala ko la.
- 44 Donu bi a fe ka a bira kɔnɔ mɔgɔ wo mɔgɔ ma a bole tugu a la.

⁴⁵Bato Bon kandanɛ wonu sɛgira saraka masɔlɛnu anubɛ Farisinu bara. Wonu ya anu manyinika ko, “Nfenna wo ma a bira?”

⁴⁶Kandanɛ wonu ya anu yabi ko, “Ha bi, mɔgɔ wo mɔgɔ ma kuma iko kei ke kumara nya min!”

⁴⁷Farisinu ya anu manyinika ko, “A ya wole fanan mayuwaya, nyɛ?”

⁴⁸Wo ya male kun tigi do lɔn min bara la a la, ni wo ma, Farisi donu?

⁴⁹Kɔnɔ nyama ke, anu ma wo fenfen lɔn mala tɔn wara-koe rɔ. Wonu bi Allala danke kɔrɔ!”

⁵⁰Nikodimasi, min nara Yisa wara nun, anuna kun tigi kelen de ale la. Wo ya a fɔ anu ye ko,

⁵¹“Iko mala tɔn ye nya min, yanni ma ni mɔgɔ yiliki, fɔ ma wa ma tole masɔ ale fanan kuman kan la alako ma ni a lɔn ni a ara min ma.”

⁵²Anu ya a yabi ko, “Kalili ke le ile fanan na, wa? I ni ta Allata kitabu karan, i si a lɔn ko nebi ti bɔ Kalili sigisɔn rɔ mume!”

[⁵³Mɔgɛ bɛɛ tara a ware.

Yɔni 8

¹Yisa tara Olifi kɔnkɛ kuma.

²Wo banda ke, Yisa suruta segila Alla Bato Bɔn la. Mɔgɛ bɛɛ ya a lafoo. A sigira ka anu karan dabira.

³Tɔn-karan-mɔgɛnu anubɛ Farisinu nara kei-wara-sigi musi do la anu ya minnube kei do bira ala kei ma min na. Anu nara a la ka a sɔ anu tema.

⁴Anu ya a fɔ Yisa ye ko, “Karan-mɔgɔ, anu bara kei-wara-sigi musi ke bira yelenye rɔ!”

⁵Nɛbi Musala tɔn ko musi su ke, a kaken ka a mabon ha a ni faga. Nba, ile ko kama?”

⁶Anu ya ke fɔ Yisa bira koe le la alako anu si a maburi nya min. Kɔnɔ Yisa ya a madu ka sebeli ke dugi ma a bolo-nɔlɔne la.

⁷Anu tora nyinikalenu kɛla min ke, Yisa ya a lasɔ ka a fɔ anu ye ko, “Ni min ya a lɔn ko a ma hake ke be wo tema, wo fɔlɔn ni kuri lake a ma.”

⁸A ya a madu tun ka sebeli ke dugi ma.

⁹Anu ya ke lamɔɛn tume min, anu dama bɔra kelen-kelenye ma ka a dabira kinanu ma ka yigi. Yisa kelen pe le tora anubɛ musi wo sɔne a yakɔrɔ.

¹⁰Yisa ya a lasɔ ka musi wo manyinika ko, “I maburilɛnu bi mintɔ? Mɔgɔ ma to min si i yiliki?”

- 11**A ya a yabi ko, “N fa, hali kelen ma to.” Nba, Yisa ko, “Nde fanan ti i yiliki. I ni ta kɔnɔ i kana hake ke tun.”]
- 12**Yisa kumara Farisinu ye tun ko, “Duninya-waan le nde la. Min ba bila n fe, wo si waan sɔrɔn min si niyi di mɔgenu ma. A ti tagama pinpi rɔ tun mumɛ!”
- 13**Farisinu ya a fɔ a ye ko, “I ye sereye le bɔla i nyerela ko la ke la. I ye kuma-fuyi le fɔla wo la.”
- 14**Yisa ya anu yabi ko, “Ade, hali ni n ya n nyerela sereye bɔ, n bi min fɔla, tonye le bawo n ya a lɔn n bɔra kan min. N bi tala kan min, n ya nyɔ fanan lɔn. Wole ma n bɔ tine lɔn. Wo ma n ta tine lɔn.
- 15**Wo ye kiti tɛgela iko wola hadama denye ye nya min. Nde sa mɔgɔ wo mɔgɔ kiti tɛgela.
- 16**Kɔnɔ ni n taranta kiti tɛgela nun, nna kiti tɛge si ma tonye la bawo n sa kiti tɛgela n nyere ma. N Fa Alla, min ya n sɔ, wo le ye n fe.
- 17**A sebene wola tɔn kitabu rɔ ko ni sereya file benta kuma kelan ma, tonye le wo kume la.
- 18**N bi n nyereta sereye bɔla, min tugunne wo la, n Fa min ya n sɔ, wo fanan ye sereye bɔla nna ko la.”
- 19**Anu ya a manyinika ko, “I fa ye mi?” Yisa ya anu yabi ko, “Wo ma nde lɔn. Woletɔ wo ma n Fa lɔn. Ni wo ya nde lɔn nun, wo si n Fa fanan lɔn.”
- 20**Yisa ya ke bɛe fɔ wo tume a ye mɔgenu karanna Alla Bato Bɔn la, sɔli-fen-kenkirenu sigine kan min. Nba, mɔgɔ wo mɔgɔ ma a bira bawo ala wati ma ke we.
- 21**Yisa ya a fɔ Farisinu ye tun ko, “N ba ta, wo si n nyini kɔnɔ wole si faga wola hakenu tɔ. N bi tala kan min, wo ti ke tala nyɔ.”
- 22**Nba, Yahudiyanuna kun tiginu ya a fɔ anu nyɔgɔn ye ko, “A ko a ye tala kan min, ma ti ke tala nyɔ. Ke kɔre ye nfen na? A ye nyinina a nyere faga koe rɔ?”
- 23**Yisa ya anu yabi ko, “Wole bɔra yan de kɔnɔ nde bɔra san ma. Wole ye duninya ke le tɔ kɔnɔ nde ma bɔ duninya ke rɔ.
- 24**Woletɔ n ya a fɔ ko wo si faga wola hakenu tɔ. Nba, ni wo ma la a la ko ale le nde la, wo si faga wola hakenu tɔ serr!”
- 25**Anu ya Yisa manyinika ko, “Yon bi ile la?” Yisa ya anu yabi ko, “N ya min fɔ wo ye kebi fɔlɔfɔlɔ, wo le nde la.
- 26**Ko siyaman ye nyɔ, n si min fɔ ka a ben wole ma. Ado ko siyaman ye nyɔ, n si wo yiliki min na. Min ya n sɔ, tonya-tigi le wo la. N bara min namɛn ale bolo, n bi wo le fɔla duninya ye.”
- 27**Farisinu ma a nya-yen ko a ye kumala anu ye a Fa Alla wara-koe le tɔ.

28Woletɔ Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Wo wa nde, Hadama dan layele san ma koloma ma tume min, wo si a lon wulon ko wo le nde la, n ya min fɔ n nyerela ko la. Wo si a lon fanan ko n sa fenfen mala n nyereta senbe la, fɔ n Fa ara n karan min na, n bi wo le fɔla.

29N Fa min ya n sɔ, wo le ye n fe yan. A ma n kelen pe to bawo n bi a diyana koe kela tuma-wo-tuma.”

30Mɔgɔ siyaman ya Yisala kume kenu namɔɛn min ke, anu denkeninyara a ma.

31Wo kɔma, Yahudiya minnu denkeninyara a ma, Yisa kumara wonu ye. A ko, “Ni wo ya nna karan bira, nna karan den-bere le wole la.

32Wo si na tonye lon. Ado tonye wo si wo hɔrɔya.”

33Anu ya a yabi ko, “Iburayima bɔnsɔn le male la. Ha bi, ma ma ma we mɔgɔna-yɔɔn la. Ka a fɔ ko ma si hɔrɔya, i miriya ye kama?”

34Yisa ya a fɔ anu ye ko, “N bi tonye fɔla wo ye, mɔgɔ wo mɔgɔ min bi hake kela, hakela yɔɔn le wo tigi la.

35Sɔ tina sa yɔɔn bolo a tigila kebile rɔ habadan kɔnɔ a tigila dan, wo ye a fa ware habadan!

36Ni nde, Allala dan ya wo hɔrɔya, wo si hɔrɔya feufeu!

37N ya a lon ko Iburayima bɔnsɔn le wole la. Hali wo, wo ye wo rayala n faga koe ma bawo nna karan ma sigi tine sɔrɔn wo yisi rɔ be.

38N Fa ya min yira n na, n bi wo le fɔ tine. Kɔnɔ wo benba ya min fɔ wo ye, wo ye wo le ma tine.”

39Anu ya a yabi ko, “Ma benba le Iburayima la.” Yisa ya anu yabi ko, “Ni Iburayimala bɔnsɔn-bere le wole la nun, wola ko-ladan-nyanu anube ate si ma kelen na.

40N bi tonye fɔla wo ye tolon, iko n ya a lamɔɛn Alla bolo nya min. Kɔnɔ hali wo, wo ye wo rayala n faga koe ma. Ado, Iburayima ma ko su wo ladan nun.

41Ade! Wo fa bere ya min ma, wo ye wo le ma tine tun.” Anu ya a sɔsɔ ko, “Male ma sɔrɔn yelenye rɔ. Fa kelen de ma bolo, Alla nyere koni.”

42Yisa ya a fɔ anu ye ko, “Ni wo fa le Alla la serr, wo si n keni nun bawo n bɔra Alla ware le. N bi yan kaka. N ma na n nyereta senbe la kɔnɔ ale le ya n sɔ.

43N bi min fɔla, nfenna wo sa wo nya-yenna? Ado wo ti ke wo nya-yenna bawo wo sa sɔnna nna kume lamɔɛnna.

44Wo fa Setanela dannu le wole la. Nba, wo ye a fe ka wo fa diyana koenu ke. Kebi fɔlɔ, mɔgɔ fagale le ale la. A ma sɔn tonye ma bawo tonye sa ale rɔ. A wa foninya fɔ,

wo ye a yirala a ye nya min. Foninya-fòle le ale la. Ado ale Setane, foninya-fòle bee fa le ale la.

45 Kòno wo ma la n na bawo n bi tonye fòla wo ye.

46 Yon bi wo tema min si a lagbe ko n bara hake ke? N bi tonye fòla wo ye min ke, nfenna wo ma la n na?

47 Ni min bone Alla ware, wo si a tole maso Allala kume la. Nba, wole ma bo Alla ware, woletò wo sa wo tole masola n na.”

48 Yahudiyana kun tiginu ya Yisa manyinika ko, “Ma ya a fo min ke ko Samariya ke le ile la ado ko nyinatoe le ile la, ma ma tonye le fo wo la, wa?”

49 Yisa ya anu yabi ko, “Nyinato ma nde la. N bi n Fa gbiliyala kono wole ye n nafeyala.

50 N sa gbiliye nyinina n nyere ye. Kono dogbere ye nyo min bi gbiliye nyinina n ye. Ado kiti-tegele le ale la.

51 N bi tonye fòla wo ye, min ba nna kume bira, wo ti faga habadan!”

52 Yahudiyana kun tiginu ya a fo a ye ko, “Ma ara la a la serr, ko nyinatoe le ile la. Iburayima ara faga, nebinu bara faga, hali wo, ile ko min ba ila kume bira, wo ti faga habadan!

53 Ma fa Iburayima fagara. I miri ko i tenbira Iburayima la, wa? Nebinu bara faga fanan. I miriya ye kama?”

54 Yisa ya anu yabi ko, “Ni n ya n nyere gbiliya nun, nna gbiliye ti ko-nyinya n ma. Dogbere ye n gbiliyala, n Fa Alla koni. Ado wo ko wota Alla le ale la.

55 Wo ma ale lon mume! Kono nde le ya a lon. Ni n ya a fo ko nde ma a lon, n si ma foninya-fòle la iko wole. Kono n ya a lon feu! Ado n bi ala kume birala.

56 Wo benba Iburayima sewara bereke, bawo Alla ya a yira a la n bi nala wati min. A ya a yen min ke, a sewara dogoma ma de!”

57 Yahudiyana kun tiginu ya a fo a ye ko, “Ile ma san bi-loli lefan bo we. I ko i ya Iburayima yen, ba?”

58 Yisa ya anu yabi ko, “N bi tonye fòla wo ye, yanni Iburayima ni saron, nde ye nyo nun.”

59 Anu ya kurinu bi ko ka a mabon kono Yisa ya a dogon anu ma. A bora Alla Bato Bon la.

Yoni 9

1 Yisa ye tagamana kile fe tume min, a ya kei do yen min saron ta fiyonye ro.

- ²Ala karan dannu ya a manyinika ko, “Karan-məgɔ, yon hake ya a ma, kei ke sərɔnta fiyonye rɔ, a nyereta hake, ka, a sərɔnbagenu?”
- ³Yisa ya anu yabi ko, “A nyereta hake ma. A sərɔnnenuta hake ma. A fiyonyara alako Allala senbe ma si yira ale rɔ nya min.
- ⁴Min ya n sɔ, fɔ ni ma tora wola wɔli kela tele rɔ. Suyi ketoe le. Ado suyi wa ke tume min, wo si a taran, wɔli woo ti taran tun.
- ⁵N tenbi duninya ke rɔ, duninya-waan le nde la.”
- ⁶Yisa ya ke fɔ tume min, a ya a nɔgɔ-yi ke dugi ma ka wo ma bore la ka bore wo sosa kei wo ye la.
- ⁷A ya a fɔ a ye ko, “Ta i ye laku yi kundune rɔ min tɔge Sailom.” (Sailom wo kɔre le, “Kilaye.”) Kei wo tara a ye laku nyɔ. A ye lakane segira a ware.
- ⁸A sigi-nyɔgenu anube minnu ya a yen tarali kela nun, wonu ya nyinikali ke ko, “Fiyɔn wo le ma ke la min bi sigila nun tarali kela?”
- ⁹Donu ko, “Wo le ke la, yɔ!” Kɔnɔ dogberenu ko, “Ade, anube wo munta dɔrɔn.” Ale tarali-kela-kɔre ko, “Kei wo le nde la yati!”
- ¹⁰Anu ya a manyinika ko, “Ni tonye le, i ye lakara kama?”
- ¹¹A ya anu yabi ko, “Ale min tɔge Yisa, wo le ya bore do ladan ka a sosa n ye la. A ko n ni ta Sailom yi kundune rɔ ka n ye laku. Woletɔ n tara. N ban n ye lakula nya min wo, n ye lakara kelenna!”
- ¹²Anu ya a manyinika ko, “Kei wo ye mi?” A ya anu yabi ko, “Nde ma a lɔn a ye kan min.”
- ¹³Nba, kei min sərɔnta fiyonye rɔ nun, anu ya wo bi ka ta a la Farisinu bara.
- ¹⁴Yisa ya bore ladan lunye min ka kei wo ye laka, wo mara Yahudiyana Sulen-Tele le ma nun.
- ¹⁵Nba, Farisinu ya kei wo manyinika tun, “I ye lakara kama?” A ya a fɔ anu ye ko, “A ya bore do sosa n ye la. N ya n ye laku. Kaka, n bi fen yenna.”
- ¹⁶Farisi donu ko, “Min ya ke ma, wo ma bɔ Alla ware bawo a ma Sulen-Tele-tɔn bira.” Kɔnɔ dogberenu ko, “Hake-tigi ye min na, wo si ke kabana-ko-wɔli ke sifanu kela, wa?” Nba, dan-nafare kera anu tema.
- ¹⁷Woletɔ Farisinu ya kei wo manyinika tun ko, “I ko a ya i ye laka. Nba, ile ko kama wo rɔ ala ko la?” A ya anu yabi ko, “Kei wo, nebi le.”
- ¹⁸Kɔnɔ hali wo, Yahudiyana ma la a la ko fiyɔn le ale la nun, ado kaka a si fen yen. Anu ya kei wo sərɔnnenu kele
- ¹⁹ka anu manyinika ko, “Wola dan le ke la, wa? Wo ko a sərɔnta fiyonye le tɔ, wa? Nba, a mara kama a ye fen yenna kaka?”

- 20** A sɔrɔnnenu ya anu yabi ko, “Male ya a lɔn ko mala dan le. Ma ya a lɔn fanan ko a sɔrɔnta fiyonye rɔ.
- 21** Kɔnɔ ma ma a lɔn min ya a ma, a ye fen yenna kaka. Min ya a ye laka, ma ma wo lɔn. Wa ale nyere manyinika, denni ma. A si ke wo yabila le!”
- 22** A sɔrɔnnenu ya ke fɔ bawo anu kilanne Yahudiyanu na. Ado Yahudiyanu bara ban a rabenna nun ko ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya a sɔn a la nun ko Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne le min nara anu kisi-koe ma, anu si wo gben anuta dina-bɔn la.
- 23** Wo le ya a ma, a sɔrɔnnenu ko anu ni ale nyere manyinika, ko denni ma!
- 24** Kei min sɔrɔnta fiyonye rɔ, anu ya wo kele tun ka a fɔ a ye ko, “Tonye fɔ ma ye wobe Alla tema! Hake-tigi le kei wo la. Ma ya wo lɔn feu!”
- 25** Fiyon kɔre wo ya anu yabi ko, “Nde ma a lɔn ni hake tigi le, ni hake tigi ma. N ya ko kelen pe le lɔn ko n fiyon le nun kɔnɔ kaka, n bi fen yenna.”
- 26** Anu ya a manyinika ko, “A ya nfen ma i la? A ya i ye laka kama?”
- 27** A ya anu yabi ko, “N bara ban wo fɔla wo ye nun. Wo tole masɔni ma nun, ba? Nfenna wo ye a fe ka wo lamɔen tun? Fɔsɔkɔre wole fanan bi a fe ka ma ala karan dannu na?”
- 28** Anu ya a rase ka a fɔ a ye ko, “Aleta karan dan le ile la kɔnɔ Nebi Musala karan dan le male la.
- 29** Ma ya a lɔn ko Alla kumara Nebi Musa le ye. Kɔnɔ kei wo, male ma a bɔ tine lɔn defan!”
- 30** Ale fiyon kɔre wo ya anu yabi ko, “Nba, kabana ko le ke la! Wo ma kei wo bɔ tine lɔn kɔnɔ a ara n ye laka!
- 31** Ma ya a lɔn ko Alla ti a wɔlɔ matɔlɔ hake tigi kan la. Kɔnɔ a si a wɔlɔ matɔlɔ wo mɔgenu kan la minnu bi a gbiliyala ka a diyana koenu ke.
- 32** Kebi duninya danta, mɔgɔ ma a lamɔen be ko mɔge do ara fiyon ye laka min sɔrɔnta fiyonye rɔ.
- 33** Ni kei ke ma bɔ Alla wara nun, a ti ke ko sifa ke ladanna nun.”
- 34** Anu ya a yabi ko, “Ile sɔrɔnta hake rɔ. I makolota hake rɔ. A sɔge ye i la i ni male karan, ba?” Anu ya a gben dina-bɔn la.
- 35** Yisa ya a lamɔen ko anu bara kei wo gben tume min, a tara a nyini. A ya a yen min ke, a ya fɔ a ye ko, “I wara denkeninya ale, Hadama dan ma, wa?”
- 36** Kei wo ya a yabi ko, “N fa, a fɔ n ye min bi ale la, woletɔ n si denkeninya ale, Hadama dan la.”
- 37** Yisa ya a fɔ a ye ko, “I wara ban ale yenna. Ale le ye kuma tine i ye gbe!”

³⁸Kei wo ko, “Mari, n bara denkeninya.” A ya a nyenkin Yisa kɔrɔ.

³⁹Yisa ko, “N nara duninya ke rɔ ka dan-nafare yira mɔgenu tema. Fiyɔn ye la si ka. Ado minnu mirine ko anu ye lakane, wonu si fiyonya.”

⁴⁰Farisi minnu bi a fe nyɔ, wo donu ya a kan lamɔen ke fɔla. Anu ya a manyinika ko, “A ye i kɔntɔ ko male fanan, fiyɔn le?”

⁴¹Yisa ya anu yabi ko, “Ni fiyɔn le wole la nun, yiliki sa wo bolo nun. Kɔnɔ bawo wo ko wo ye fen yenna, woletɔ ha kaka, wo yilikine, yɔ!”

Yɔni 10

¹Yisa ko, “N bi tonye fɔla wo ye, mɔgɔ min ti don saga-kule la a de la, fɔ ka yeɛ a ma kile dogbere fe, kankan anube bui-ma-kele le ale la.

²Kɔnɔ mɔge min bi donna a de la, saga-fe-birale le wo la.

³Da-kandanne si de laka a ye. A wa ala sagenu keke anu tɔge la tume min, anu si a kan lamɔen. A si anu nabɔ.

⁴A wa anu nabɔ tume min, a si sɔ anu yarɔ. Ado sagenu si bila a fe bawo anu ya a kan lɔn.

⁵Anu ti bila mɔgɔ gberɛke fe fɔ ka anu buri a kɔrɔ bawo anu ma a kan lɔn.”

⁶Yisa ya tili ke tɛge anu ye kɔnɔ a ye min fɔ tine, anu ma wo nya-yen.

⁷Wo le ya a ma, Yisa ya a fɔ anu ye tun ko, “N bi tonye fɔla wo ye, saga-kulela don-de le nde la.

⁸Min beɛ nara nde yarɔ, kankan le wonu na anube bui-ma-keɛnu. Kɔnɔ sagenu ma anu tole masɔ wonu kan la.

⁹Nde le anu don de la. Min ba don nde fe, wo si kisi. A si ta-ni-segi ke a de-nyini tine.

¹⁰Kankan sa nala fenfenna ko la fɔ kankanye anube fagale anube tinyale. Nde nara alako anu ni ni-kure sɔrɔn. Ado anu si a sɔrɔn bui!

¹¹“Saga-fe-birala-nyime le nde la. Saga-fe-birala-nyime si sɔn ka faga ala saganuna ko la.

¹²Min bi a sare birala dɔrɔn, mintan ma sagenu na kɔni, saga-fe-birala-bere ma wo la. Wo wa suluki yen nala tume min, a si anu boloka ka a buri. Nba, suluki si sage do bira ka a toenu tanyensen.

¹³Min bi a sare birala dɔrɔn, wo si a buri bawo a ye a sare nyinina dɔrɔn! Ala ko sa saganuna ko rɔ.

¹⁴“Saga-fe-birala-nyime le nde la. N Fa Alla ya nde lɔn nya min, nde fanan ya a lɔn wo nya le. Ado n ya nna sagenu lɔn wo nya na le. Anu fanan ya nde lɔn. N si sɔn ka faga anuna ko la.

- 16 Saga dogberenu bi n bolo minnu sa saga-kule ke ro. Fo n ni na wonu fanan na. Anu si anu tole maso n kan la. Wonu si ma kurun kelen na saga-fe-birala kelan wo koru.
- 17 “N Fa Alla ya n keni bawo n si n niyi ni alako n ni a soron tun.
- 18 Mogo wo mogo ti n niyi bi n bolo. N si n niyi ni n sako la. Senbe ye n bolo ka n niyi ni. Senbe ye n bolo ka a bi tun. N Fa Alla ara n so kenu ma tine.”
- 19 Nba, dan-nafare kera Yahudiyanu tema tun kume kenuna ko la.
- 20 Anu siyaman ya a fo ko, “Nyinatoe le! A ara yuwaya! Mogo si a tole maso wo la nfenna?”
- 21 Konu dogberenu ya a fo ko, “Nyinato ti kuma ka! Nyine si fiyon ye laka, wa?”
- 22 Alla Bato Bon dantegge tume ma, wo ladiye kera Yerusalem dafere-kima-wati le ma nun.
- 23 Yisa ye tenbila nun tenbi-bolon la min toge Mansa Silamenite.
- 24 Mogeni nadenne ala foole ro tume min, Yahudiyanu ko, “I si sike ke bo ma ro tume nyamintan? I ni tonya-bera fo ma ye. Alla ya moge min yabo ma kisi-koe la, wo le ile la, wa?”
- 25 Yisa ya anu yabi ko, “N bara ban wo fala wo ye nun konu wo ma la n na. N ya kewole minnu ke n Fala senbe ro, kewole wonu fanan bi sereye bola nna ko la.
- 26 Konu wo ti la n na bawo nna sagenu ma wole la.
- 27 Nna sagenu si anu tole maso n kan la. N ya anu lon. Ado anu si bila n fe.
- 28 N si habadan-nimaye di anu ma. Anu ti halaki mumu! Mogo wo mogo ti ke anu foronna n bolo.
- 29 N Fa Alla min ya anu don n bolo, wo kolo bea ko. Nba, mogo wo mogo ti ke anu foronna n Fa Alla bolo.
- 30 Mabe n Fa, kelen de ma la.”
- 31 Yahudiyanu ya kurinu bi tun ko ka a mabon.
- 32 Yisa ya a fo anu ye ko, “N Fa ya n so ka kewoli-nyime siyaman ke wo ye. Wo ya wonu yen serr! Kewoli-nyime ke beesi ro, wo ye nyinina n mabonna nyamintanna ko la?”
- 33 Yahudiyanu ya a yabi ko, “Ma sa i mabonna ila kewoli-nyima-fenfenna ko la. Ma ye i mabonna bawo i ye Alla lafeyala! Moge le ile la doron konu i ye i nyere mala Alla la!”
- 34 Yisa ya anu yabi ko, “A sebene wola ton kitabu ro ko Alla ko Allala Danu de wole la.

³⁵Ma ya a lɔn ko min sebene Allata kitabu rɔ, tonye le wo la teban! Nba, Allala kume dira mɔge minnu ma, Alla ya a fɔ wonu ma ko Allala Dannu.

³⁶Nba, nde don! N Fa ya n seninya ka n sɔ duninya ke rɔ. N ya a fɔ min ke ko Allala dan le nde la, wo ye a fɔla kama worɔ ko n bi n ya-donna Alla la?

³⁷Nba, ni n sa n Fala kewɔlenu kela nun, wo kana la n na worɔ.

³⁸Kɔnɔ ni n ya n Fala kewɔlenu ke, a kaken, wo ni la kewɔli wonu denu na. Wo ni la wonu na, hali wo ma la nde la. Wo si a lɔn worɔ ko n Fa ye nde rɔ. Nde fanan bi ale rɔ.”

³⁹Anu ya anu taya a bira koe ma tun kɔnɔ a tununta anu ma ka ta a ye.

⁴⁰Wo kɔma, Yisa tenbira Yorodan be kɔma tun, Yɔni ya batasili ke kan min nun. A tora nyɔ.

⁴¹Mɔgɔ siyaman nara a wara nyɔ. Anu ko, “Yɔni ma kabana-ko-wɔli fenfen ke kɔnɔ a ya koe min be fɔ kei kela ko la nun, tonye le.”

⁴²Mɔgɔ siyaman denkeninyara a ma nyɔ.

Yɔni 11

¹Kei do sigine Betani soe burɔ Yudiya nyamane rɔ, a tɔge Lasarasi. A kirayara. A tirisan-musinu Mariyama anube Marata sigine nyɔ fanan. (Mariyama ke le ye nala senti-da-gbele sosala Mari kian ma ka a mafiran a nyere kun-sigi la.)

³A tirisan-musinu ya kilaye lata Yisa ma Kalili sigison rɔ ko, “Mari, i diyana-mɔge kire le.”

⁴Yisa ya wo lamɔen tume min, a ko, “Lasarasila kiraye ti a laban saye ma. Ke mara alako Alla ni gbiliye sɔrɔn. Alla si gbiliye di ala dan ma kiraye ke fe.”

⁵Marata anube a na kelen nyɔge musi anube Lasarasi di a ye kɔnɔ hali wo,

⁶a ya a lamɔen tume min ko Lasarasi kire le, a ya tele fila bɔ nyɔ tun.

⁷Tele file wo kɔma, a ya a fɔ ala karan dannu ye ko, “Ma segi wona Yudiya nyamane rɔ.”

⁸Ala karan dannu ya a yabi ko, “Karan-mɔgɔ, a ma wati-yan bɔ, Yahudiyanu bi a fe ka i mabon kuri la nyɔ. I ye a fe, i ni segi nyɔ tun?”

⁹Yisa ko, “Ka a bɔ tele bɔe ha tele yigi, hawa tan-ni-fila le ma? Nba, ni mɔgɔ tagamanta tele rɔ, a ti a kian latugu bawo a ye duninya-waan le yenna.

¹⁰Kɔnɔ ni a tagamanta suyi rɔ, a si a kian latugu bawo waan sa a bolo.”

¹¹Wo kɔma, Yisa ya a fɔ anu ye tun ko, “Ma diyana-mɔge Lasarasi ara kinɔgɔ kɔnɔ n si ta a lakunden.”

- 12**Karan dannu ya a yabi ko, “Mari, ni a ye kinogɔ le tɔ, a si na kendeɣa worɔ.”
- 13**Kɔnɔ Yisa ya wo fɔ ka a bɛn ale Lasarasila saye le ma nun. Karan dannu miriya ko a ye kinogɛ le dɔrɔn ma.
- 14**Woletɔ Yisa ya a ragbe anu ye ko, “Lasarasi ara lakiraya.
- 15**Kɔnɔ n sewara wole, nna karan dannuna ko la bawo n sa nyɔ nun. Ke si a ma, wo ni la n na. Ma ta a wara wona.”
- 16**Tamasi, anu bi min kelela ko fɛran, wo ya a fɔ a karan-den-nyogɛnu ye ko, “Ma bila Yisa fe wona. Ma ni ta faga karan-mogɛ fe nyɔ!”
- 17**Yisa nara tume min, a ya a taran, Lasarasila togɔn ara tele nani bɔ.
- 18**Betani anube Yerusalem teme ma meli fila bɔ.
- 19**Yahudiya siyaman bara na nun Mariyama anube Marata na kelen nyogɛ sa-kɔndɔli ke tine.
- 20**Marata ya a lamɔɛn tume min ko Yisa ye nala, a tara a laben tine. Kɔnɔ Mariyama tora bɔn la.
- 21**Marata ya a fɔ Yisa ye ko, “Mari, ni i ye yan nun, n tirisani ti faga nun!”
- 22**Kɔnɔ hali kaka, n ya a lɔn ko i wa Alla matara ko-wo-ko la, a si wo ma i ye.”
- 23**Yisa ya a fɔ a ye ko, “I na kelen nyogɛ si wuli tun ka a niyi lafe.”
- 24**A ya ale musi yabi ko, “N ya a lɔn ko tele-laban-lun, a si wuli ka a niyi lafe.”
- 25**Yisa ya a fɔ a ye ko, “Nde ye furinu nawulila ka niyi di anu ma. Min ba denkeninya n ma, hali a fagara, wo si segi a niyi la.
- 26**Ado minnu bara habadan-nimaye sɔrɔn bawo anu denkeninyara n ma, wo ti halaki mumɛ! I lara wo la?”
- 27**Marata ya a yabi ko, “Onde, Mari, n bara la a la ko Allata-Mogɔ-Yabɔne min si ma kisi, wo le ile la, Allata dan kɔni. Nɛbinu ya i lana-koe fɔ duninya ke rɔ nun.”
- 28**Marata ya ke fɔ tume min, a segira a na kelen nyogɛ musi Mariyama kelela dogɔn rɔ. Marata ya a fɔ a ye ko, “Karan-mogɔ ye yan. A ye i manyinikala.”
- 29**Mariyama ya wo lamɔɛn tume min, a wulita tiriya ka ta a laben.
- (**30**Yisa ma ke we soe burɔ nun. Marata ya a taran kan min, a ye nyɔ fɔlɔn.)
- 31**Yahudiya minnu bi bɔn la Mariyama kɔndɔn tine nun, wonu ya a yen tume min ko Mariyama ara a lasɔ tiriya ka bɔ, anu bilara a fe. Anu miri nun ko a ye tala kanbe de la ka di nyɔ.
- 32**Yisa ye kan min, Mariyama ya a yen tume min, a ya a sa a kɔrɔ. A ko, “Mari, ni i ye yan nun, n tirisani ti faga nun!”

- 33 Yisa ya a yen dila. Yahudiya minnu nara a fe, wonu fanan bi dila. A yisi lafinta ha ka a toro.
- 34 A ya anu manyinika ko, “Wo ya a togon mi?” Anu ya a yabi ko, “Mari, na a mafelen.”
- 35 Yisa dira.
- 36 Woleto Yahudiyanu ko, “Wa a mafelen, ba! Ke si a yira ma la Lasarasi di a ye nya min”
- 37 Kono donu ko, “Ale le ma fiyon ye laka nun? A ti ke a mala nun ko Lasarasi fanan kana faga?”
- 38 Yisa yisi lafinta tun. A tara kanbe de la. Faran le nun. Kuri sigine nyo de la.
- 39 Yisa ko, “Wa kuri bo a de la!” Lasarasi min fagane, wo tirisani-musi, Marata ya a yabi ko, “Mari, kono a tunu-sume ye bola kore! A togon ara tele nani bo!”
- 40 Yisa ya a fo a ye ko, “N ma a fo i ye nun ko ni i denkeninyara, i si Allala gbiliye yen?”
- 41 Anu ya kuri bo a de la. Yisa ya a ye layele san ma, a ko, “N Fa, n bi baraka birala i ye bawo i si i wolo matolo n na.
- 42 N ya a lon ko i wolo matolone n na tuma-wo-tuma kono n bi ke fola moge kenu denuna ko la yan. Woleto anu si la a la ko ile le ya n so.”
- 43 A ya ke fo tume min, a ya kelele ke a kulu mayelene la, a ko, “Lasarasi, i lawuli! Bo luyi ma!”
- 44 A bora faran ro. A bolenu anube a kiannu makirine kasanke la. A kunye fanan makirine kasanke la. Yisa ya a fo anu ye ko, “Wa kasanke bo a ma. A ni ta.”
- 45 Yahudiya siyame minnu nara Mariyama kondon tine, Yisa ya min ke, wonu ya wo yen. Ka a tege wo ma, anu denkeninyara a ma.
- 46 Kono donu segira Farisinu bare. Yisa ya min ke wo la, anu ya wo fo anu ye.
- 47 Woleto Farisinu anube saraka-masola-wenu ya Yahudiya mogoba wonu naden. Anu ko, “Ma si nfen ma? Kei ke ye kabana-ko-wole min bee kela,
- 48 ni ma ya a to ka, moge bee si denkeninya a ma. Romu senbe-tiginu si wuli ka mala Bato Bon tinya anube ka mala moge bee lato dogbe!”
- 49 Anuna mogoba min toge Kayafasi, wo ye saraka-masola-kun-tigi-we la wo san la. Wo ya a fo ko, “Kuntan le wo damasi la!
- 50 Wo ma a lon ko yanni mala moge bee la ni to, a fisa, moge kelen ni faga moge beela ko la?”

⁵¹A ma ke fɔ a nyereɗa miriya ma kɔnɔ ale le ye saraka-masola-kun-tigi-we la wo san la min ke, a ye wɔlɔyiyɛ kɛla Yisala sayɛ ma Yahudiyanuna ko la.

⁵²Ado a sa fagala Yahudiyanu dɔrɔnna ko la. Kɔnɔ a si faga alako Allala mɔgɛ bɛɛ min tanyɛnsenne, a si wonu naden kan-tina-kelen ka anu ma kelen na.)

⁵³Nba, ka a dabira wo tele ma, Yahudiya mɔgɔ banu ya Yisa faga koe rabɛn.

⁵⁴Woletɔ Yisa ma tagama gbɛ rɔ Yudiya nyamanɛ rɔ tun kɔnɔ a wulita ka ta kan tine do rɔ, soe do rɔ min tɔgɛ Ifɛrɛm wula-da-rakolɔn dafɛ. Anubɛ ala karan dannu tora nyɔ.

⁵⁵Yahudiyanuna Kanan-Ko-Ladiyɛ ara gberɛn nun. Yanni ladiyɛ wo ni ke, mɔgɔ siyaman bɔra so gberɛnu tɔ ka ta Yerusalem anu seninya tine.

⁵⁶Mɔgɛnu tora Yisa nyinina. Nba, anu ya anu kunden Alla Bato Bɔn la tume min, anu ya anu nyɔgɔn manyinika ko, “Wo miriya ye kama? Wo miri ko a si na ladiyɛ ke rɔ, wa?”

⁵⁷Saraka-masola-wenu anubɛ Farisinu bara a fɔ nun ko Yisa ye kan tine min, ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya wo lɔn, a ni wo fɔ anu ye. Woletɔ anu si a bira.

Yɔni 12

¹Kanan-Ko-Ladiyɛ ara to tele wɔrɔ, Yisa tara Bɛtani soe burɔ. A ya Lasarasi min nawuli ka bɔ furinu tema, a tara wo ware.

²Anu ya kima te a ye nyɔ. Marata ya anu denbɛ ka kima wo rafara anu tema. Yisa anubɛ minnu bi fen dɔnna tebulu dafɛ, Lasarasi ye wonu tema nun.

³Nba, Mariyama ya senti-da-gbele kilasi kelen bi min tɔgɔ naradi ka a sosa Yisa kian ma. A ya anu mafiran a nyere kun-sigi la. Senti-suma-diyame wo ya bɔn wo bɛɛ bira-a-la terr!

⁴Kɔnɔ mɔgɔ kelen bi Yisala karan dannu tema, Yudasi Yisikariyɔti min si na Yisa maburi kɔni, kɔnɔ tɔ-a-la, wo ya a fɔ ko,

⁵“Nfenna mɔgɔ ma senti ke feri wodi ba la ka wo di bolo-kolɔnnu ma? Wo sɔnke si san kelen nyɔgɔn sare bɔ.”

⁶Yudasi ma ke fɔ bawo a ye hɔnna bolo-kolɔnnu na kɔnɔ bawo kankan le ale la nun. Ado ale le ye wodi-bɔrɛ dununa karan dannu ye. Nba, a ye do bila wodi wo rɔ nun a nyere makoe la.

⁷Kɔnɔ Yisa ko, “Fara musi wo la! A ya senti ke lamara nna sayɛla ko la nun.

⁸Bolo-kolɔnnu bi wo fe tuma-wo-tuma kɔnɔ nde ti to wo fe wati bɛɛ.”

⁹Yahudiya-nyama-ba ya a lamɔɛn ko Yisa ye Bɛtani, woletɔ anu tara nyɔ. Anu ma ta Yisa yen koe la dɔrɔn! Anu tara Lasarasi yen koe la fanan, Yisa ya min nawuli ka bɔ furinu tema.

- 10**Nba, saraka-masɔla-wenu ya Lasarasi faga koe fanan taben
- 11**bawo Yahudiya siyaman bi anu denu bolokala nun ka denkeninya Yisa ma ka a ben Lasarasi lawuli koe ma.
- 12**Wo banda ke, nyama-we minnu nara Kanan-Ko-Ladiye rɔ, wonu ya a lamɔen min ke ko Yisa ye nala Yerusalem,
- 13**anu ya tin-yanbenu bi ka ta a laben tine. Anu bi a fɔla kan ba la ko, “I ni senɛ! Min bi nala Mari tɔge rɔ, Allata duwe ni to wo kuma! Allala duwe ni to Isirela manse fe!”
- 14**Yisa ya sofeli-bulan yen ka a sigi wo la iko a sebene Allata kitabu rɔ nya min nun ko,
- 15**“Yerusalem mɔgenu, wo kana kilan! Wola Manse ye nala wo wara kaka, a sigine sofeli-bulan la.”
- 16**Kɔnɔ wo wati ya a taran, ala karan dannu ma ke nya-yen. Yisa wulita furinu tema tume min ka ata gbiliye sɔrɔn, anu henkili bilara ko ke bee sebene Allata kitabu rɔ. Ado anu bara a yen ko wo bee mara a ye.
- 17**Minnu bi nyɔ nun, Yisa ya Lasarasi kele tume min ka bɔ kuru-kanbe rɔ, wonu bi wo rakaranna mɔgenu ye min mara.
- 18**Nyama tara a laben bawo anu bara a lamɔen ko a ara kabana-ko-wɔle ke.
- 19**Farisinu ya a fɔ anu nyɔgɔn ye ko, “Wo ma a yen, ma sa a nɔla hali! A mafelen, duninya-mɔge bee bilane a fe!”
- 20**Ladiye ke wati rɔ, sibolo gberɛ donu bi anu tema nun minnu tara batoli ke tine Yerusalem.
- 21**Anu nara Filipi wara, min bɔra Bɛti-Sayida soe burɔ Kalili sigisɔn rɔ. Anu ko, “N fa, ma nara Yisa yen koe rɔ.”
- 22**Filipi tara a fɔ Anduru ye. Anu file bee tara ka wo fɔ Yisa ye.
- 23**Yisa ya anu yabi ko, “Nde, Hadama danta gbiliya-wati ara gberɛn.
- 24**N bi tonyɛ fɔla wo ye, sugu-kolo kelen ti siyaya fɔ ni anu ya a ki dugi rɔ. Ado anu ba a ki dugi rɔ, a si ma iko a ara faga. Wo kɔma, a si ferɛn ka siyaya.
- 25**Ni min ya a nyere niyi keni, wo si na foo a niyi la. Kɔnɔ ni min niyi gboyara a ye duninya ke rɔ, wo ti foo a niyi la habadan!
- 26**Ni min bi a fe ka wɔli n ye, fɔ wo ni bila n fe. Woletɔ n bi kan min, nna wɔli kele si taran n fe nyɔ. Min ba wɔli n ye, n Fa Alla si gbiliye di wo tigi ma.”
- 27**Yisa ko, “N yisi tɔrɔne kaka. N si nfen fɔ? N kana a fɔ ko, ‘N Fa, i yandi, tɔre ke kana na n ma.’ Ado n nara wo lela ko la.

- 28**E n Fa, ila gbiliye yira mōgenu na!” Wo kōma, kuman kan bōra Arinyeni tō, a ko, “N bara ban nna gbiliye mayirala mōgenu ye nun. Ado n si a mayira tun.”
- 29**Nyama min sōnē nyō, wonu ya kuman kan kē lamōen. Anu ko, “San ara sere!” Donu ko, “Melika ara kuma a ye!”
- 30**Kōnō Yisa ya a fō anu ye ko, “Kuman kan kē ma bō ndela ko la nun, fō wolela ko la.
- 31**“Duninya-mōgenu kiti-tege-tume ara ke. Denkeninyabelenuna kun tigi gben-tume ara ke.
- 32**Anu ba n naye san ma tume min ka bō duninya kē rō, n si mōge bēe madon n na.”
- (**33**A ya kē fō alako ka ala saya-tōroya-su ragbe anu ye.)
- 34**Nyama ya a yabi ko, “A sebene mala tōn rō ko Allata-Mōgō-Yabōnē si to habadan! Ile ye a fōla kama worō ko ale, Hadama dan la ni ye san ma? Hadama dan kē ye yon na?”
- 35**Yisa ya anu yabi ko, “Waan si to wo fē watini fōlōn. Yanni pinpi ni burun wo ma, wo ni to tagamana waan wo rō. Ado min bi tagamana pinpi rō, wo ma a ta tine lōn.
- 36**Nba, wo ni denkeninya waan wo ma, a ye wo fē tume min, woletō wo si ma waanta mōgenu na.” Yisa banta kē fōla tume min, a tara kan tine do rō mōgenu ti a yen kan min.
- 37**A ara kabana-ko-tamasere kē bēe kē anu yala kōnō hali wo, anu ma denkeninya a ma.
- 38**Wo mara alako Nebi Aiseya ya min sebe, wo ni bō a la ko, “Mari, yon bara la mala kume la? I wara ila senbe-makawane mayira yonnu ye?”
- 39**Wola ko la, anu ma ke lala a la bawo Nebi Aiseya ya a sebe fanan ko,
- 40**“Alla ara anu fiyonya alako anu kana fen yen. A ara anu yisi gbeleya alako anu henkili kana ko nya-yen. Wo le si a ma, anu ti na a wara anu nakendeya koe la.”
- 41**Nebi Aiseya ya ke sebe bawo Alla ya Yisala gbiliye yira a la nun ka ala koe sebe.
- 42**Hali wo, Yahudiyanauna kun tigi siyaman denkeninyara Yisa ma. Kōnō anu ma sisi a fōla gbe rō Farisinuna ko la alako wonu kana anu gben dina-bōn la.
- 43**Mōgōta matōgōle di anu ye Allata matōgōle ko.
- 44**Yisa kumara a kulu mayelene la ko, “Min ba denkeninya n ma, a ma denkeninya nde ma dōrōn, fō min ya n sō fanan.
- 45**Ni wo ara nde yen, wo ara wo fanan yen min ya n sō.
- 46**N nara duninya rō iko waan. Min ba denkeninya n ma, wo tigi ti to pinpi rō.
- 47**Min ba nna kume lamōen kōnō a ma a bira, n ti wola kiti tege bawo n ma na duninya kē rō mōgenu yiliki tine, fō ka anu kisi.

⁴⁸Min ba a ban n na, ado a ma nna kumε bira, nna kumenu si ma kiti-tegele la min si wo tigi yiliki. N bi kumε minnu fɔla, wonu denu si wo tigi yiliki tele-laban-lun!

⁴⁹Tonye le ke la bawo n ma kuma n nyereta senbe la kɔnɔ n Fa min ya n sɔ, wo ara wo bεε fɔ n ye nun.

⁵⁰N ya a lɔn ko n Fala kumε si habadan-nimaye lana mɔgenu ma. A ara min bεε fɔ, wo le wonu na n Fa ya min fɔ n ye.”

Yɔni 13

¹Nba, a ara to nun tele kelen yanni Kanan-Ko-Ladiye ni ke. Yisa ya a lɔn ko ala wati ara ke ka bɔ duninya rɔ ka segi a Fa Alla ware. Ate ye minnu na duninya rɔ, wonu di a ye. Ado wonu di a ye ka a dan natenbi.

²Nba, Setanε ara ban Yisa maburi-koe donna Saimonna dan Yudasi Yisikariyɔti yisi rɔ nun. Yisa ya a lɔn ko a Fa ara senbe-kanbaline di a ma nun. A ya a lɔn fanan ko a bɔra a Fa Alla wara ado a ye nala segila nyɔ le tun. Nba, anube ala karan dannu bi fen dɔn la tume min, Yisa ya a lasɔ ka bɔ tebulu wara la. A ya ala duruku-ba bɔ a kan na ka fane kiri a bu tema.

⁵A ya yi ke pane rɔ. A wulita ala karan dannu kian makula. Fane min kirine a bu tema wo la, a ya anu kian mafiran wo la.

⁶A ke Saimon Pita ma, wo ya a fɔ Yisa ye ko, “Mari, i ye nala n kian makula?”

⁷Yisa ya a yabi ko, “N bi min kela, i ma wo lɔn kaka kɔnɔ tɔ-a-la, i si na a lɔn.”

⁸Pita ya a gbε a ye, a ko, “N fa, wo ti ma! N ti sɔn ile ni n kian maku mumε!” Yisa ya a yabi ko, “Ni n ma i kian maku, i ti ma nna karan dan la tun!”

⁹Saimon Pita ya a yabi ko, “Nba, Mari, i kana n kian dɔrɔn maku worɔ! I ni n bole anube n kunye fanan ku!”

¹⁰Yisa ko, “Ni minnu bara bɔ ku ke tine, hali a ma a ku tun! Wo makoe ye min na dɔrɔn, fɔ kin-maku-koe. Wole nna karan dannu, wo dama seninyanε fɔ mɔgɔ kelen.”

(¹¹Yisa ara a lɔn nun min si na a maburi. Woletɔ a ko, “Wo dama seninyanε fɔ mɔgɔ kelen.”)

¹²Yisa banta anu kian makula tume min, a ya ala duruku-ba don a kan na tun ka ta sigi a gbε rɔ tebulu dafε. A ya anu manyinika ko, “N bara min ma ke la, wo ara wo henkili sɔrɔn wo ma, wa?”

¹³Wo ye n kelela ko karan-mɔgɔ anube Mari. Wo fɔε benta bawo wo le nde la.

¹⁴Wota Mari anube wola karan-mɔgɔ le nde la. Nba, nde ara wo kian maku. Wole fanan ni wo nyɔgɔn kian maku.

¹⁵N bara min ma wo ye ke la, wo si a yira ko wo ni wo nyɔgɔn ma wo nyɔgɔn ye.

- 16N bi tonye fɔla wo ye, yɔɔn ma tenbi a tigi la. Kilaye ma tenbi a sɔle la.
- 17Nba kaka, wo ara tonye ke lon min ke, ni wo tora a kela, wo si ma mɔgɔ-sewane la!
- 18“N sa ke bee fɔla wo damasi ma. N bara minnu yabɔ, n ya wonu lon. Kɔnɔ min sebene Allata kitabu rɔ, fɔ wo ni bɔ a la. A sebene ko, ‘Mabe min bara ma bole layigi miran kelan rɔ, wo ara a kan-kɔ sɔ n na.’
- 19Yanni ke wati ni ke tume min, n bi ke fɔla wo ye, woletɔ a wa ke tume min, wo si la a la ko, ‘Ale, wo mɔge le nde la.’
- 20“N bi tonye fɔla wo ye, min ba nna kilaye rabira, wo ara nde fanan rabira. Min ba nde rabira, wo ara wo rabira min ya n sɔ.”
- 21Yisa banta ke fɔla tume min, a yisi ya a tɔrɔ bereke! A kumara ka a gbe ko, “N bi tonye le fɔla wo ye, mɔgɔ kelen bi wo tema min si n don n yogenu bolo tɔ serr!”
- 22Karan danna kondɔfilita ka anu nyɔgɔn mafelen, ni a ye wo fɔla minna ko la.
- 23Yisa ya ala karan dan min keni bereke, wo sigine Yisa dafe.
- 24Saimon Pita ya a ye kerɔ wo ye ko, “A manyinika ni a ye min ma.”
- 25Woletɔ karan dan wo ya a gberɛn Yisa ma ka a manyinika ko, “Mari, i ye yon ma?”
- 26Yisa ya a yabi ko, “N ba min dɔgɔma, ale le wo la.” Woletɔ a ya dɔgɔma di Saimonla dan Yudasi Yisikariyɔti ma.
- 27Yudasi ya dɔgɔma wo bira nya min wo, Setane donta a yisi rɔ. Yisa ya a fɔ a ye ko, “A fere sa, i ye min kela, wo ke tiriya!”
- (28Yisa ya min fɔ a ye, karan dan toe wonu fenfen ma wo nya-yen.
- 29Yudasi ye wodi-bɔre marala nun min ke, karan dan donu ya anu miri ko Yisa ara a fɔ a ye ko a ni ta dɔn-fan san anu ye ladiyela ko la. Ni wo ma, a ara a fɔ a ye ko a ni fan do di bolo-kolonnu ma.)
- 30Yudasi ya dɔgɔma bira. A bɔra tiriya! Ado suyi ara ke nun.
- 31Yudasi tara tume min, Yisa ko, “Nde, Hadama dan ta gbiliye ara bɔ gbe rɔ. Ado Allala gbiliye ara bɔ gbe rɔ ale baraka rɔ kaka!
- 32Ni Allala gbiliye ara bɔ gbe rɔ nde baraka rɔ, wo kɔma, Alla nyere si nde, Hadama dan ta gbiliye labɔ gbe rɔ. Ado a si wo ma kelenna!
- 33“Nna danna, n sa mela wo fe tun wati-yan. Wo si n nyini kɔnɔ iko n ya min fɔ Yahudiyanauna kun tiginu ye, n bi wo le fɔla wo ye ko, ‘N bi tala kan min, wo ti ke tala nyɔ.’
- 34“N bara tɔn kure di wo ma ko wo ni wo nyɔgɔn keni. Wo ni wo nyɔgɔn keni iko n bara wo keni nya min.

³⁵Ni keninteyɛ ye wo nyɔɔn tema, mɔge bɛɛ si a lɔn worɔ ko nna karan dannu le wole la.”

³⁶Saimon Pita ya Yisa manyinika ko, “I ye tala mi?” Yisa ya a yabi ko, “N bi tala kan min, i ti ke bilala n fɛ nyɔ kaka kɔnɔ wati do, i si bila n fɛ.”

³⁷Pita ya a manyinika tun ko, “Mari, nfenna n ti ke bilala i fɛ kaka? N tabenne hali ka faga ila ko la!”

³⁸Yisa ya a yabi ko, “I rabenne ka faga nna ko la, wa? N bi tonyɛ fɔla i ye, yanni dondon ni keke sina sɔgɔma, i si a fɔ kinyama sawa ko i ma n lɔn.”

Yɔni 14

¹Yisa ya a fɔ ala karan dannu ye ko, “Wo yisi kana tinya. Wo ni denkeninya Alla ma ka denkeninya nde fanan ma.

²Kan tina siyaman bi n Fa Alla ware. N bi tala ka kan tine wonu taben wo ye nyɔ. Ni a sa wo nya nun, n ti a fɔ wo ye ko n bi tala kan tine wonu tabenna wo ye.

³N ba ta kan tine wonu taben wo ye, n si na tun ka wo bi ka ta wo la n bolo. Woletɔ n ba ta kan min, wo fanan si to n fɛ nyɔ.

⁴N bi tala kan min, wo si nyɔ masɔrɔn nya min, wo ya wo lɔn.”

⁵Tamasi ya a fɔ a ye ko, “Mari, i ye tala kan min, ma ma nyɔ lɔn. Ma si nyɔ-kile lɔn kama?”

⁶Yisa ya a yabi ko, “Kile le nde la anubɛ tonyɛ anubɛ niyi. Mɔgɔ wo mɔgɔ ti ta n Fa Alla ware nde kɔma.

⁷Wo ara nde lɔn min kɛ, wo si na n Fa Alla fanan lɔn. Ado ka a bi bi ma, wo ara ale lɔn ka a yen.”

⁸Filipi ya a fɔ a ye ko, “Mari, i Fa Alla yira ma la. Ni i ya wo dɔrɔn ma, wo si a bɔ ma ye.”

⁹Yisa ya a yabi ko, “Filipi, ma ara mɛ ma nyɔɔn fɛ wona kati! I ko ha bi, i ma n lɔn, ba? Min bara nde yen, wo ara n Fa Alla yen. Ile ye a fɔla kama worɔ ko n ni n Fa Alla yira wo la?

¹⁰Filipi, ko n bi n Fa Alla rɔ, n Fa Alla fanan bi nde rɔ, i ma la wo la?” Yisa ya a fɔ ala karan dannu ye ko, “N bara kumɛ minnu fɔ wo ye, nta kuma ma wonu na. N Fa Alla min bi nde rɔ, wo le ye ata wɔli kɛ kɛla.

¹¹N ba a fɔ ko n bi n Fa Alla rɔ, n Fa Alla ye nde rɔ, wo ni la kumɛ wo la. Ni wo ma, wo ni la n na ka a tɛge nta kewɔlenuna ko la.

¹²“N bi tonyɛ fɔla wo ye, min ba denkeninya nde ma, n bi kewɔli minnu kɛla, wo tigi fanan si wonu kɛ. Ado a si donu kɛ minnu kolo kɛnu ko bawo n bi tala n Fa Alla ware.

13Wo wa nde tara fenfen ma n tɔgɛ rɔ, n si wo ma wo ye. Woletɔ n Fa Allala gbiliye ma si yira nde, ala dan baraka rɔ.

14Ni wo ya ko-wo-ko matara n tɔgɛ rɔ, n si wo ma wo ye.”

15“Ni nde di wo ye, wo si nna kumɛnu bira.

16N si n Fa Alla matara. A si denbenɛ-kɛlɛ-dogberɛ lana, Allala Ni Senime kɔni. Ado a si to wo fɛ habadan! A si Alla wara-koe lagbɛ wo ye. Denkeninyabelɛnu ti ke a sɔrɔnna bawo anu ti ke a yenna. Ado anu ti ke a lɔnna lefan! Kɔnɔ wole ya a lɔn bawo a ye wo rɔ ado a siginɛ si to wo yisi rɔ.

18“N ti wo to kelenniye rɔ. N si na wo wara tun.

19A ara to doni, denkeninyabelɛnu ti n yen tun kɔnɔ wole si n yen. Nba, n si to n niyi la tun min kɛ, wole fanan si niyi sɔrɔn.

20Wo tele wa ke tume min, wo si a lɔn ko n bi n Fa Alla rɔ, wole fanan bi nde rɔ iko n bi wole rɔ nya min.

21Minnu ba nna kumɛ bira ka to a kɛla, n di wonu denu ye. Ado wonu si diya n Fa Alla ye fanan. Anu si diya nde ye ka n nyere yira anu na.”

22Yudasi doi wo, Yudasi Yisikariyɔti ma de, wo ko, “Mari, i si i nyere yira male la kɔnɔ i ti i nyere yira denkeninyabelɛnu na kama?”

23Yisa ya a yabi ko, “Min ba n keni, wo tigi si nna kumɛ bira. N Fa Alla si wo tigi keni. Mabe n Fa Alla si na a wara ka to siginɛ a fɛ.

24N gbo min ye, wo ti nna kumɛ bira. Wo ara kumɛ min namɔɛn kɛ la, nta kuma ma wo la. N Fa Alla min ya n sɔ, wota kumɛ le.

25“N bi wo fɛ min kɛ kaka, wo le ya a ma, n bara kɛnu fɔ wo ye.

26N Fa Alla ye nala min sɔla n tɔgɔ rɔ wo denben tine, Allata Ni Senime kɔni, ale le si wo karan koe bɛɛ la. N bara min bɛɛ fɔ wo ye, a si wo henkili labila wo bɛɛ ko.

27“N bi yisi-kime tola wo fɛ. N bi nta yisi-kime min dila wo ma, n sa a dila wo ma iko duninya ye a mala nya min. Wo yisi kana tinya. Wo kana kilan.

28Wo ara a lamɔɛn n bolo ko n bi tala kɔnɔ n bi nala wo wara tun. Ni wo ya n keni, wo si sewa ko n bi tala n Fa Alla wara bawo ale le kolo nde ko.

29N bara kɛ fɔ wo ye kaka, yanni wo bɛɛ ni kɛ. Wo wa ke tume min, wo si la a la.

30Wati-yan sa n bolo tun ka kuma wo ye bawo denkeninyabelɛnuna kun tigi ye nala. Kɔnɔ senbɛ sa wo bolo n kuma hali!

31Denkeninyabelɛnu ni a lɔn ko n bara n Fa Alla keni. Woletɔ a ya min bɛɛ fɔ n ye, n bara wo bɛɛsi ma. “Ma ta wona ka bɔ yan.”

Yɔni 15

- ¹Yisa ko, “Kɔlɔma-kuru-bɛrɛ le nde la. A fɛ-biralɛ le n Fa Alla la.
- ²Bolɔn min bɛɛ ye nde ma, minnu ti gbɔ, a si wonu gbendan a ma. Bolɔn min bɛɛ ye gbɔla, a si wonu mategɛ, woletɔ anu si gbɔ bɛrɛkɛ!
- ³“N ya karan min fɔ wo ye, wo la ara telen wo fɛ kaka.
- ⁴Wo ni to nde rɔ, nde fanan si to wole rɔ. Ni wo ma to nde rɔ, wo ti ke gbɔla. Wo si ma iko bolɔn min tugunni ma kɔlɔma-kuri la, wo sa gbɔla nya min.
- ⁵“Kɔlɔma-kuri le nde la, a bolɔnnu le wole la. Minnu ba to nde rɔ, nde ye wonu denu tɔ. Wo si gbɔ wɛ kɛ bawo wo ti ke ko-wo-ko kɛla nde kɔma.
- ⁶Minnu ti to nde rɔ, n Fa Alla si wonu nakɛ a rɔ iko mɔgɛ si kɔlɔma-bolon-gbalenu naden nya min. Anu si to gbalala. Mɔgɛnu si bolɔn wonu naden ka anu nakɛ tɛ rɔ anu si mintan kan min.
- ⁷Ni wo tora nde rɔ, ado ni nna kumɛ sigira wo yisi rɔ, wo wa n tara ko-wo-ko la, wo si wo diyana koe wo sɔrɔn.
- ⁸Ni wo gbɔra wɛ kɛ, n Fa Allala gbiliyɛ si bɔ gbɛ rɔ wo fɛ. Woletɔ wo si ma nna karan dan bɛrɛnu na.
- ⁹“N Fa Alla ya n keni nya min, nde fanan ya wo keni wo nya le. Wo ni to nta keninteyɛ tɛma den!
- ¹⁰Ni wo ya nna kumɛ bira, wo si to nta keninteyɛ tɛma wo rɔ iko n ya n Fa Allala kumɛnu bira nya min ka to aleta keninteyɛ tɛma.
- ¹¹“N bara kɛ fɔ wo ye alako mala sewɛ da-ni-fa ma nyɔgɔn fɛ.
- ¹²Nna sereya le kɛ la ko wo ni wo nyɔgɔn keni iko n bara wo keni nya min.
- ¹³Mɔgɔ wa faga a diyana-mɔgɛnuna ko la, keninteyɛ ti koloya wo ko.
- ¹⁴Ni wo ya nna kumɛ bira, n diyana-mɔgɛnu de wole la.
- ¹⁵N ti wo kele tun ko wɔli kɛlenu bawo wɔli keɛ ma a lɔn ala kun tigi ye min kun na. N si wo kele n diyana-mɔgɛnu bawo n bara min bɛɛ lamɔɛn n Fa Alla bolo, n bara wonu fɔ wo ye.
- ¹⁶Wole ma nde tɔnbɔn. Nde le ya wo yatɔnbɔn. N bara wo yatɔnbɔn alako wo ni ta gbɔ wɛ kɛ. Ado gbɔɛ wo si to a la. Nba, wo wa ko-wo-ko tara n tɔgɔ rɔ, n Fa Alla si wo di wo ma.
- ¹⁷Woletɔ n bi a fɔla wo ye ko wo ni wo nyɔgɔn keni.”
- ¹⁸“Ni wo gboyara denkeninyabelenu ye, wo ni wo yili to kɛ ko, nde le fɔlɔn gboyara anu ye.

¹⁹Ni duninyatɛ le wole la nun, denkeninyabelenu si wo keni nun iko anu nyeretɛ. Kɔnɔ n bara wo yatɔnbɔn ka wo bɔ denkeninyabelenu tema. Anuta ma wole la. Wo le ya a to, wo gboyanɛ denkeninyabelenu ye.

²⁰N bara min fɔ wo ye, wo ni wo yili to wo ko. N ko yɔɔn woo sa nyɔ min tenbira a tigi la. Ni anu ya a lagbeleya nde kuma, anu si a lagbeleya wole fanan kuma. Ni anu ya nta kumɛ bira nun, anu si wole fananta kumɛ bira.

²¹Kɔnɔ anu si koe kɛ bɛɛ ma wo la bawo ntɛ le wole la. Ado ale min ya nde sɔ, anu ma wo lɔn.

²²Ni n ma kuma anu ye nun, anu ti yiliki hakɛla ko la nun. Kɔnɔ kaka, masigima-ko-fɔ sa anu bolo tun ka a tege anuna hake ma.

²³N gboyara minnu ye, n Fa Alla fanan gboyara wonu denu ye.

²⁴Ni n ma kabana-ko-tamaserenu kɛ anu tema nun, mɔgɔ gbɛrɛ ma min nyɔgɔn kɛ wɛ, anu ti yiliki hakɛla ko la nun. Kɔnɔ kaka, n bara minnu kɛ, anu bara wonu yen woletɔ mabɛ n Fa Alla gboyara anu ye.

²⁵Ado fɔ a ni ma wo nya na le alako min sɛbɛnɛ anuta tɔn rɔ, wo ni bɔ a la. A sɛbɛnɛ ko, ‘N gboyara anu ye, a kɔrɔ woo sa a la.’

²⁶“Denbɛnɛ-kele-dogberɛ si na ka bɔ n Fa Alla warɛ, Allata Ni Senimɛ kɔni. Wo le si tonyɛ lagbɛ wo ye Alla wara-koe rɔ. N si a sɔ ka bɔ n Fa Alla warɛ. Nba, a si nde fanan wara-koe fɔ wo ye.

²⁷Wole fanan si nna ko fɔ bawo wo taranta n fɛ kebi fɔlɔ.”

Yɔni 16

¹Yisa ko, “N bara kɛ bɛɛ fɔ wo ye alako wo kana wola denkeninye boloka.

²Wo yogenu si wo gben anuna dina-bɔnnu na. Ado wo wati si na, wo fagalenu si anu miri ko anu bi Allala wɔli le kɛ tinɛ.

³Anu si koe kɛnu ma wo la bawo anu ma nde lɔn. Hali n Fa Alla fanan, anu ma wo lɔn.

⁴N bara kɛ fɔ wo ye, woletɔ anu tenbi koe kɛnu mala wo la tumɛ min, wo si wo yili to nna kumɛ kɛnu ko.” “Fɔlɔ nun, n ma koe kɛnu fɔ wo ye bawo n bi wo fɛ wo wati rɔ.

⁵Kɔnɔ kaka, min ya n sɔ, n bi tala wo warɛ kɔnɔ wo fenfen sa n manyinikala ni n bi tala kan min.

⁶N bara wo fɔ wo ye min kɛ, wo yisi ara tinya.

⁷Kɔnɔ n bi tonyɛ le fɔla wo ye, ni n tara, wo si fisaya wo ma bawo n bi min sɔla wo denben tinɛ, wo si na wo wara. Ni n ma ta, a ti na.

- ⁸A wa na tume min, a si hake anube ko-lateleenne yira duninya-mogenu na. Ado a si a ma, anu ni a lon Alla si moge bee kiti nya min.
- ⁹Anu ma la nna kume la min ke, anu si a lon woro ko anuta hake fole le wo la.
- ¹⁰Anu si na a lon ko ko-lateleenne si na bo n Fa ware, anu ti ke n yenna kan min tun.
- ¹¹Denkeninyabelenuna kun tigi, wola kiti wa ban tegela, anu si a lon Allala kiti ye nya min.
- ¹²“Ko siyaman bi n yisi ro tun ka a fo wo ye konon wo gbele wo kuma kaka.
- ¹³Konon Allala Ni Senime min si tonye labo gbe ro Alla wara-koe ro, wo wa na tume min, a si tonye bee yira wo la. A ti kuma a nyereta senbe la fo a ya min namoen ye, a si wo le fo wo ye. Koe minnu bi nala, a si wonu fanan fo wo ye.
- ¹⁴A si nde gbiliya bawo nde ye min fola, a si wo latenbi wo ma.
- ¹⁵Fan min bee ye n Fa Alla bolo, nte le wo la. Wo le ya a to, n ko n si min fo Allala Ni Senime ye, a si wo latenbi wo ma.”
- ¹⁶“N ti wati-yan bo wo fe tun. Wati-kundune wa tenbi, wo si n yen tun.”
- ¹⁷Ala karan dan donu ya a fo anu nyogenu tema ko, “A ya min fo ma ye ke la, wo kore ye kama? A ko a ti wati-yan bo ma fe tun. Wati-kunduni wa tenbi, ma si a yen tun. Wo kore ye kama ka a fo ko a ye tala a Fa ware?”
- ¹⁸Anu ya nyinikali ke anu nyogon tema ko, “Ka a fo wati-kundini wo, wo kore ye kama? A ye min fo tine wo la, ma ma wo nya-yen!”
- ¹⁹Yisa ya a lon ko a manyinika-soge ye anu na, woletu a ya a fo anu ye ko, “N ti wati-yan bo wo fe tun. Wati-kunduni wa tenbi, wo si n yen tun. Wo sa wo nyogon manyinikala wo lela ko la?”
- ²⁰N bi tonye fola wo ye, wo si gbele-gbelen ka di konon denkeninyabelenu si sewa. Wo yisi si tinya konon wola yisi-tinye la si ban sewe ma.
- ²¹Ni musi ye a nyere-masoron tine, a yisi si gbala ata toroyela ko la. Konon a wa dan soron tume min, a si nyina ala toroye wo ko ka sewa bawo dan ara soron a ye.
- ²²A ye wo nya le wole fanan bolo. Wo yisi si gbala kaka konon n si wo yen tun. Wo yisinu si fa sewe sifa wo la, moge ti ke min bila wo bolo.
- ²³Wo tele wa ke tume min, wo ti n manyinika ko-wo-ko la. N bi tonye fola wo ye, wo wa n Fa Alla tara ko-wo-ko la n togoro, a si wo ke wo ye.
- ²⁴Ha bi, wo ma fenfen tara we n togoro. Wo ni tarali ke, wo si a soron alako wola sewe ni wo munanfaga.”
- ²⁵“N bara ke bee fo wo ye sosolima-tilinu to. Konon wati ye nala, n ti tili sa wo ye tun. Wo wati ro, n si n Fa Allala koe fo wo ye kuma-lateleenne to.

²⁶Wo tele wa ke tume min, wo si n Fa Alla tara n tɔgɔ rɔ, hali n ma tarali ke wola ko la

²⁷bawo n Fa Alla nyere ara wo keni. A ara wo keni bawo wo ara nde keni. Ado wo ara la a la ko n bɔra Alla ware le.

²⁸N bɔra n Fa Alla ware le serr, ka na duninya ke rɔ. Kaka, n bi bɔla duninya ke rɔ ka segi n Fa Alla ware.”

²⁹Nba, ala karan dannu ya a fɔ a ye ko, “I ye kuma late lenne le fɔla ma ye kaka, i sa sɔsɔlima-tilinu tɛgɛla. Wo le di ma ye.

³⁰Ma ara a lɔn de gbɛ, ko min bɛesi ye mɔgɔ yisi rɔ, i ya wo lɔn, hali i ma a manyinika. Wo le ara a ma, ma ara la a la ko i bɔra Alla ware le.”

³¹Yisa ya anu yabi ko, “Wo ara la n na gbɛ?

³²Wati ye nala, ado a ara ke, wo dama si nyensen. Bɛɛ si ta a ware. N kelen pe si to. Kɔnɔ n kelen ma de bawo n Fa Alla ye n fɛ.

³³N bara ke fɔ wo ye woletɔ wo si yisi-kime sɔrɔn nde baraka rɔ. Duninya-mɔgenu si wo tɔrɔ kɔnɔ wo ni wo wakila! N bara anu nɔ!”

Yɔni 17

¹Yisa banta ke fɔla tume min, a ya a ye laye le san ma. A ko, “N Fa, wati ara ke. I ni nde, ila danta gbiliye yira mɔgenu na alako nde fanan si ila gbiliye lasɛgi i ma nya min.

²I wara senbɛ di n ma mɔgɛ bɛɛ kuma alako n si habadan-nimaye di wonu ma nya min, i ya minnu don n bolo kɔni.

³Ni mɔgenu ya ile Alla kelen pe lɔn anubɛ nde, Yisa Kirasiti, i ya min sɔ, wo tigi si habadan-nimaye sɔrɔn.

⁴N bara ila gbiliye lagbɛ duninya-mɔgenu ye. Ado i ya wɔli min di n ma, n bara wo ban.

⁵E n Fa, n bi i fɛ wati min yanni duninya ni dan, gbiliye min bi n bolo wulɔn, i ni wo lasɛgi n ma kaka.

⁶“I ya mɔgɛ minnu di n ma duninya ke rɔ, n bara a ma, wonu bara i lɔn. Itɛ le anu na kebi fɔlɔ kɔnɔ i ya anu di nde ma. Anu bara ila kume bira.

⁷Nba kaka, anu bara a lɔn de gbɛ, ko i ya fan min bɛɛ di n ma, wonu bɔnɛ ile le bolo.

⁸I ya sarakane min don n bolo, n bara wo lake anu ma. Anu bara sarakane wo bira. Anu ya a lɔn yati, ko n bɔra ile le ware. Anu bara la a la gbɛ, ko ile le ya n sɔ.

⁹“N bi madiyali kɛla anu ye. N sa madiyali kɛla denkeninyabelenu ye, fɔ i ya minnu di n ma bawo itɛ le anu denu na.

10Min bæsi ye nte la, ite le wonu na. Min bæsi ye ite la, nde fanante le wonu na. Nna gbiliye ma ara yira anu tɔ.

11Nba kaka, n sa duninya ke rɔ tun. N bi nala i wara kɔnɔ anu denu si to n kɔma duninya ke rɔ. E, n Fa senime! I ya tɔge min di n ma, i ni anu matanka tɔgɔ-senbeme wo fe alako anu ni ma kelen na iko malebe ile mane kelen na nya min.

12N bi anu fe tume min, i ya tɔge min di n ma, n ya anu matanka tɔgɔ-senbeme wo fe. Hali kelen ma to-a-rɔ anu tɔ fɔ ale mɔgɔ kelen min bi nala halakila. A fere sa fɔ wo ni ma alako min sebene Allata kitabu rɔ, wo ni na bɔ a la.

13“Nba kaka, n bi segila i wara. Yanni n ni bɔ duninya ke rɔ, n bi koe kenu fɔla nna karan dannu ye alako anu si nna sewa-kanbaline sɔrɔn anu yisi rɔ nya min.

14N bara ila sarakane fɔ anu ye. Nta karan dannu gboyane duninya-mɔgenu ye bawo duninyata ma anu na. Ado duninyata ma nde fanan na.

15N sa i madiyala ko i ni anu bɔ duninya ke rɔ kɔnɔ n bi i madiyala ko i ni anu tanka Setane ma.

16Iko duninyata ma nde la nya min, duninyata ma anu fanan na wo nya na le.

17Anu dantegene i ma ka a tege ila kume ma min bi tonye la.

18Iko i ya nde sɔ duninya ke rɔ nya min, nde fanan bi anu sɔla duninya ke rɔ wo nya le.

19N bara n nyere dantegɛ i ma anuna ko la alako anu fanan ni ma ite la fasai!

20“N sa madiyali kela anu dɔrɔnna ko la kɔnɔ n bi madiyali kela wonu denuna ko la minnu bi nala denkeniyala nde ma nna karan dannuna kawandilenu fe.

21N bi madiyali kela ko anu bæe ni ma kelen na. E n Fa! Iko i ye nde rɔ nya min, ani nde ye ile rɔ nya min, anu fanan ni taran nde rɔ wo nya le. Wo le si a ma, duninya-mɔgenu si la a la ko ile le ya n sɔ.

22I ya gbiliye min di n ma, n bara wo di anu denu ma. N ya wo ma alako anu ni ma kelen na iko malebe ye nya min.

23Nde ye anu tɔ, ile fanan bi nde rɔ. Alame anu mara kelen na alako duninya-mɔgenu ni a lɔn ko ile le ya n sɔ. Anu ni a lɔn fanan ko i wara anu keni iko i wara nde keni nya min.

24“E n Fa! I wara anu di n ma. N bi kan min, n bi a fe anu ni to n fe nyɔ. I ya gbiliye min di nde ma, n bi a fe anu ni wo yen bawo yanni duninya ni dan, i ya n keni.

25E n Fa min telenne! Duninya-mɔgenu ma i lɔn kɔnɔ nde ya i lɔn. Karan dan kenu bara a lɔn ko ile le ya n sɔ.

26N bara a ma, anu bara i lɔn. Nba, n si to wo mala deɛ! N bi wo mala le alako i wara n keni nya min, keninteye wo ni to anu tɔ. N bi wo mala le alako n si taran anu tɔ.”

Yɔni 18

¹Yisa banta madiyale ke kela tume min, anube ala karan dannu tara ka Kidirɔn yi tege. Ki-fannu bi kan tine wo ro. Yisa anube ala karan dannu donta ki-fan wonu korɔ.

²Yudasi min si na a maburi, wo ya nyɔ lon bawo Yisa anube ala karan dannu duruta tala nyɔ.

³Woletɔ Yudasi tara ki-fan wonu korɔ. Saraka-masɔla-wenu anube Farisinu ya Alla Bato Bon kandannenu anube kele dan donu nata a fe. Anu tara lenpunu anube kala-melannu na anu bolo. Anu tara kele-ke-mirannu na anu bolo fanan.

⁴Yisa ya koe bee lon min bi nala mala a la. Woletɔ a sɔra anu yakorɔ ka a fo anu ye ko, “Wo ye yon nyini tine?”

⁵Anu ya a yabi ko, “Yisa, Nasareti ke.” A ko, “Wo le nde la.” Yudasi, min si na Yisa don a yogenu bolo to, wo ye anu tema nun.

⁶Yisa ya a fo anu ye min ke ko, “Wo le nde la,” anu segira anu koma ka bui dugu ma.

⁷Yisa ya anu manyinika tun ko, “Wo ko wo ye yon nyini tine?” Anu ko, “Yisa, Nasareti ke.”

⁸Yisa ko, “N bara a fo wo ye nun ko wo le nde la. Ni wo ye nde le nyini tine, nba, wo ni doi kenu to nyɔ, anu ni ta.”

(⁹A ya ke fo alako min fora nun, wo ni bo a la ko, “N Fa Alla ya min bee di n ma, hali wo kelen ma to-a-ro.”)

¹⁰Faan ye Saimon Pita bolo nun. Saraka-masɔla-kun-tigi-wela yoon taranta anu tema, wo togo le Malaka. Pita ya faan wo sagan ka wo bolo-nyimama-tole tege a la.

¹¹Yisa ya a fo Pita ye ko, “Ila faan lasegi a gbe ro! N Fa Alla ara yi-lafe min di n ma, i sa a fe n ni n min wo la, wa?” Wara

¹²Kele dannu anube anuna kele-den-kun-tigi anube Bato Bon kandannenu ya Yisa bira ka a kiri lenlen!

¹³Anu tara a la Kaifasi biran-kei, Anasi wara folon. San wo la, Kaifasi le saraka-masɔla-kun-tigi-we la nun.

¹⁴Kaifasi le ya Yahudiyanu nalon nun ko a fisa, mogo kelen ni faga moge beela ko la.

¹⁵Saimon Pita anube karan dan do bilara Yisa fe. Saraka-masɔla-kun-tigi-we ya karan dan doi wo lon bereke! Woletɔ a donta Yisa fe kata burɔ.

¹⁶Pita sone tora koma don de dafe. Saraka-masɔla-kun-tigi-we ya karan dan min lon, wo segira ka kuma yoon-musi wo ye min bi de kandanna alako Pita ni don nyɔ.

¹⁷Yoon-musi min bi de kandanna, wo ya a fo Pita ye ko, “Kei kela karan dan do ma ile la?” Pita ya a yabi ko, “Ade, wo ma nde la de!”

- ¹⁸Dafere-kime wati le nun, woletɔ woli kelenu anube nyɔ-kandannenu ya te laden. Anu sɔnɛ ta-wɔlɔn wo fe anu gbala tine. Pita fanan sɔra anu fe nyɔ a gbala tine.
- ¹⁹Saraka-masɔla-kun-tigi-we ya Yisa manyinika ala karan dannuna ko la anube ala karanla ko la.
- ²⁰Yisa ya a yabi ko, “N bara kuma gbɛ rɔ mɔgɛ bɛɛ ye. N bara mɔgenu karan dina-bɔnnu na anube Alla Bato Bɔn la, Yahudiya bɛɛ la si den kan min. N ma fenfen fɔ dogɔn rɔ.
- ²¹I ye n manyinikala kama worɔ? Minnu ya n kan lamɔɛn, wonu manyinika. N ya min fɔ anu ye, anu ya wo lɔn. Anu denu manyinika tun.”
- ²²Yisa ya ke fɔ tume min, Bato Bon kandanne minnu bi nyɔ, kelen ya a dɛ ratii. A ko, “I ye kumala saraka-masɔla-kun-tigi-we ye ka le?”
- ²³Yisa ya a yabi ko, “Ni n bara min fɔ min ma telen, wo fɔ mɔgɛ bɛɛ ye yan. Kɔnɔ ni n ya tonyɛ le fɔ, i ye n gbesila nfenna worɔ?”
- ²⁴Wo kɔma, Anasi ya a kirine lata Saraka-Masɔla-Kun-Tigi-We Kaifasi ma.
- ²⁵Pita sɔnɛ tora tɛ dafɛ nyɔ, a ye a gbala tine. Wo kɔma, donu ya a manyinika ko, “Kei kela karan dan do ma ile la, wa?” Kɔnɔ Pita ya a masɔsɔ, a ko, “Ade, wo ma nde la de!”
- ²⁶Pita ya saraka-masɔla-kun-tigi-wɛla yɔɔn min tole tɛgɛ a la, wola mɔgɛ do ya Pita manyinika ko, “N ma ile le yen a fe ki-fannu kɔrɔ nun?”
- ²⁷A ya a ban Yisa la tun. A ye wo fɔɛ kun na, dondɔn kekera.
- ²⁸Wo kɔma, anu ya Yisa bi Kaifasi ware ka ta a la Romu-kun-tigi-we ware min bi anu dama kun na kɔni. Subaga dɛ le nun. Yahudiyanu ma sɔn donna bɔn la bawo anu kana anu nyere latinya. Ni anu ya wo ma, anu ti seninya ka Kanan-Ko-Ladiyɛ dɔn-fan dɔn.
- ²⁹Nba, Romu-Kun-Tigi-We Pailɛti bɔra luyi ma ka anu manyinika ko, “Kei ke ya tɔn nyuman tinya wo yala?”
- ³⁰Anu ya a yabi ko, “Ni kei ke ma ko-yogome ke nun, ma ti na a la i wara nun.”
- ³¹Pailɛti ya a fɔ anu ye worɔ ko, “Wole nyere ni a kiti iko wola tɔn ya a fɔ nya min.” Yahudiyanu ya a yabi ko, “Wo sɛnbɛ sa male bolo ka mɔgɔ faga.”
- (³²Ke bɛɛ mara alako Yisa ya kume min fɔ ala sayɛla ko la nun, wo ni bɔ a la.)
- ³³Pailɛti donta ala bɔn la. A ya Yisa keke ka a manyinika ko, “Yahudiyana manse le ile la, wa?”
- ³⁴Yisa ya a yabi ko, “Nyinikale ke bɔra i nyere miriya le tɔ, ka, mɔgɛ gbɛrɛ le ya nna koe fɔ i ye?”
- ³⁵Pailɛti ya a fɔ a ye ko, “Yahudiya le nde la, wa? I nyereta mɔgenu anube anuna saraka-masɔla-wenu ya i don n bolo. I ya nfen ma?”

³⁶Yisa ko, “Nta mansayɛ sa duninya kɛ rɔ. Ni a ye duninya kɛ rɔ nun, nna mɔgenu si kɛlɛ kɛ n ye. Anu ti sɔn n don koe la Yahudiyana mɔgɔ banu bolo. Nna mansayɛ sa yan tɔ mumɛ!”

³⁷Pailɛti ya a manyinika worɔ ko, “Nba, manse le ile la worɔ, wa?” Yisa ya a yabi ko, “I wara tonyɛ le fɔ ko manse le nde la. N nara duninya kɛ rɔ ko kelen pela ko la alako ka Allala tonyɛ fɔ mɔgenu ye. Min bɛɛ ye nyinina tonyɛ ma, wonu si anu tole masɔ n na.”

³⁸Pailɛti ya a manyinika tun ko, “Tonyɛ ye nfen na?” Nba, Pailɛti bɔra Yahudiyana bare luyi ma tun ka a fɔ anu ye ko, “Ndeta miriya, kei kɛ ma ko-yogoma woo kɛ!”

³⁹Kɔnɔ san-bo-san, n duruta mɔgɔ kelen bolokala wo ye yelela-mɔgenu tɛma Kanan-Ko-Ladiyɛ wati rɔ. Nba, wo ye a fɛ, n ni wole Yahudiyana manse boloka, wa?”

⁴⁰Anu gbele-gbelenta ka a yabi ko, “Ade, i kana ale boloka! I ni Barabasi boloka!” (Nba, Barabasi, bui-ma-kɛlɛ le nun.)

Yɔni 19

¹Nba, Pailɛti ya Yisa bi ka a lata a gbesi tine.

²Kɛlɛ dannu ya mansaya-fule ladan wɔnɛ la ka a don a sale la. Anu ya duruki yalawulan bila a kan na.

³Anu nara a wara ka a mayelen, anu ko, “Yahudiyana manse, alame i mera!” Anu ya anu bole layigi a ma.

⁴Pailɛti bɔra luyi ma tun ka a fɔ nyama ye ko, “Wa wo tole masɔ, n si a ma, anu ni Yisa labɔ wo ma alako wole fanan ni a yen ko n ma a yiliki-nya yen hali!”

⁵Yisa bɔra luyi ma. Anu ya mansaya-fule min nadan wɔnɛ la, wo donnɛ a sale la anubɛ duruki-yalawulan ye a kan na. Pailɛti ya a fɔ anu ye ko, “Wo ma a yen?”

⁶Saraka-masɔla-wenu anubɛ Bato Bon kandannenu ya a yen tume min, anu ya a lasɔnkɔ ko, “Wa a gbangban kɔlɔma ma! Wa a gbangban kɔlɔma ma!” Pailɛti ya a fɔ anu ye ko, “Wole nyɛrɛ ni a bi ka ta a gbangban kɔlɔma ma. Nde ma a yiliki-nya yen hali!”

⁷Yahudiyana ya a yabi ko, “Mala tɔn ko a kaken, a ni faga bawo a ara a nyɛrɛ ma Allatalata dan la.”

⁸Pailɛti ya kɛ lamɔɛn tume min, a kilanta ha ka a dan natenbi.

⁹A donta bɔn la tun ka Yisa manyinika ko, “Ile bɔra mi?” Kɔnɔ Yisa ma fenfen fɔ.

¹⁰Pailɛti ya a fɔ a ye ko, “I sa nyinina kumala n ye, wa? I yili ni to kɛ ko. Senbɛ ye n bolo ka i boloka. Senbɛ ye n bolo fanan ka i gbangban kɔlɔma ma.”

¹¹Yisa ya a yabi ko, “Senbɛ ye i bolo n kuma bawo Alla le ya wo di i ma. Woletɔ minnu ya n don i bolo, wonu hake kolo ite ko.”

- 12**Pailleti ya ke lamɔɛn tume min, Yisa boloka-sɔge ya a bira kɔnɔ Yahudiyanu ya a lasɔnkɔ tun ko, “Ni i ya a boloka, Romu-nyamanita-mansa-we diyana-mɔgɔ ma i la hali! Ado ni min bi a nyere mala manse la, kun tigi wo yoge le wo la, yo!”
- 13**Pailleti ya kume kenu namɔɛn tume min, a ya Yisa labɔ luyi ma. A sigira kiti tege wagane rɔ. Kan tine wo tɔge le ko, “Kile min nadanne kurinu na.” (A tɔge Hiburu kan rɔ ko, “Kabata.”)
- 14**A tora doni, tele latelan ni ke nun, yanni Kanan-Ko-Ladiye ni ke wo banda ke. Pailleti ya a fɔ Yahudiyanu ye ko, “Wo ma wola manse yen!”
- 15**Anu ya a lasɔnkɔ tun ko, “Wa a faga! Wa a gbangban ka a faga kɔlɔma ma!” Pailleti ya anu manyinika ko, “Wo ye a fe n ni wola manse gbangban kɔlɔma ma, wa?” Saraka-masɔla-wenu ya a yabi ko, “Mansa gberɛ sa ma bolo fɔ min bi Romu nyamane kun na!”
- 16**Wo kɔma, Pailleti ya Yisa don keɛ dannu bolo a gbangban koe la. Keɛ dannu ya Yisa bi.
- 17**Anu bi a gbangbanna kɔlɔma min ma, a nyere ya wo duni ka ta a la ha ka ke kan tine min tɔge ko, “Kun kole.” (A tɔge Hiburu kan rɔ ko, “Kɔlɔkata.”)
- 18**Anu ya a gbangban kɔlɔma ma nyɔ. Anu ya mɔgɔ fila fanan gbangban a dafɛ, kelen a bolo nyime rɔ, kelen a bolo maran rɔ. Yisa tora anu tema.
- 19**Pailleti ya fan do sebe walan ma ko anu ni a gbangban kɔlɔma ma a kun kan tɔ. Sebele wo ko, “Yisa, Nasareti ke, Yahudiyana Manse.”
- 20**Yahudiya siyaman ya a karan bawo Yisa gbangbanta kɔlɔma ma kan min, wo fe ma yan soe la. A sebene kan sawa le tɔ nun, Hiburu kan anube Latin kan anube Kiriki kan.
- 21**Yahudiyana saraka-masɔla-wenu ya a fɔ Pailleti ye ko, “I kana a sebe ko, ‘Yahudiyana Manse.’ A sebe ko, ‘Ale le ko Yahudiyana manse le ale la.’”
- 22**Pailleti ya anu yabi ko, “N bara min sebe, wo ti yelema muk!”
- 23**Keɛ dannu banta Yisa gbangbanna kɔlɔma ma tume min, wo kɔma, anu ya ala kurenu fara sigi tina nani. Anu ya ala duruku-kɔrɔ-don fanan bi. Duruku-kɔrɔ-don wo, a dan gberɛ sa, a kara yili sa.
- 24**Keɛ dannu ya a fɔ anu nyɔgɔn ye ko, “Ma kana a rafara wona. Ma ni korɔn lake ala ko la. A si to min ye, ma ni wo lɔn.” Wo mara le alako min sebene Allata kitabu rɔ, wo ni bɔ a la bawo a sebene ko, “Anu ya nna kurenu fara anu nyɔgɔn tema ka korɔn lake nna duruku-kɔrɔ-donla ko la.” Ado keɛ dannu ya wo le ma.
- 25**Nba, minnu sɔne Yisa faga-kɔlɔma kɔrɔ nun, wonu denu bi kenu na -- a na Mariyama wo, wo na kelen nyɔgɔn musi wo, Kaliyofala musi Mariyama wo, anube Mariyama Magadala ke.

- 26**Yisa ya a na sone yen nyɔ anube a diyana karan dan. A ya a fɔ a na ye ko, “N na, ila dan le ke la.”
- 27**Wo kɔma, a ya a fɔ karan dan wo ye ko, “I na le ke la.” Ka a dabira wo tume ma, karan dan wo ya Yisa na bi ka ta a la ala bon la. A ni ta to a fe nyɔ.
- 28**Wo kɔma, Yisa ya a lon ko Alla ara woli min bee di a ma, a ara wo bee kanbali feu! A ko, “N kan la ara gbala.” A ya wo fɔ alako min sebene Allata kitabu rɔ, wo ni bo a la.
- 29**Miran do sigine nyɔ, wo lafane gbɛɛ kunayane la. Anu ya kololi-munke layigi gbɛɛ wo rɔ ka a kime. Anu ya kololi-munke sɔ koloma do kun na ka a layele alako a ni ke Yisa de ma.
- 30**Yisa ya gbɛɛ wo min nya min, a ko, “Koe bee ara ban!” A ya a sale layigi ka a niyi latenbi a Fa ma.
- 31**Nba, Yahudiyanu ya Pailati madiya ko anu ni mɔge wonu gbelannu takeri ka anu furinu nayigi kolomanu ma. Anu ya wo fɔ bawo Nyima le nun. Nba, anu sa a fe furinu ni to koloma ma Sulen-Tele ma. Anuna Sulen-Tele-kolome le wo la anu bolo.
- 32**Mɔgo file minnu gbangbanne koloma ma Yisa dafe, kele dannu nara ka wonu kelenkelename gbelannu takeri.
- 33**Kono anu kera Yisa ma tume min, anu ya a yen ko a ara faga, woletɔ anu ma a gbelannu takeri.
- 34**Hali wo, kele dan do ya tanbe bi ka Yisa sɔgo a tonkon rɔ. Yele anube yi tugura anu nyɔgon fe.
- 35**Ke bee mara nun alako min sebene Allata kitabu rɔ, wo ni bo a la ko, “Hali a kolo kelen ra ti rakeri.” A sebene fanan ko, “Anu ya ale min sɔgo, mɔgenu si wo mafelen.” (Ke bee mara min ya la, wo le ya wo bee rakaran. A ya min fɔ, wo bee tonye le. A ya tonye ke bee rakaran alako wo fanan ni denkeninya.)
- 38**Wo kɔma, Yusufu min bora Arimatiya soe burɔ, wo ya Pailati madiya ko ni a si Yisa furi bi. (Nba, Yusufu wo, Yisala karan dan do le wo la nun. Kono a tora dogon rɔ bawo a kilanne Yahudiyanu na.) Pailati sɔnta ko a ni Yisa furi bi. Yusufu tara a layigi koloma ma ka ta a la.
- 39**Nikodimasi, min tara Yisa yen suyi rɔ folo nun, wo tara Yusufu fe. Kene-sumadiyame dunu fila minnu tɔge mira anube alo, a ya wonu yabasan ka ta wo la a bolo.
- 40**Mɔgo file wonu ya Yisa furi sa kasanke rɔ ka kene wonu ke a ma bawo Yahudiyana namu le wo la ka furinu togon.
- 41**Nba, anu ya Yisa faga kan min, ki-fannu bi nyɔ. Faran-kanba-kure ye nyɔ, mɔgo ma sa we min to nun.

⁴²Nba, Sulen-Tele le wo banda ke la min ke, ado kanbe wo fe ma yan nyo la nun, anu ya Yisa togon nyo.

Yɔni 20

¹Nba, Lehere subaga de ma, Mariyama Magadala ke tara kanbe de la. Anu ya kanbe da-latogon kuri min na, a ya wo bone taran kanbe de la.

²A burimatoe tara Saimon Pita ware anube Yisa diyana karan dan. A ya a fo anu ye ko, “Anu bara Mari furi labo kanbe ro. Anu bara a sa kan min, ma ma nyo lon!”

³Pita anube karan dan doi wo tara kanbe de la.

⁴Anu file bee ya anu buri ka ta kanbe de la konon karan dan doi wo kin natiri Pita ko. Ale folon kera kanbe de la.

⁵A ya a madu ka kasanke sane yen konon a ma don kanbe buron.

⁶Wo koma, Saimon Pita nara ka don kanbe buron kelenna! A ya kasanke sane yen

⁷anube Yisa sale makirine kure min na nun. Konon kure wo sani ma kasanke dafe. A laminine sane a dan na.

⁸Nba, karan dan doi wo min folon kera kanbe de la, wo fanan donta. A ya a yen min ke, a lara a la.

(⁹Anu ma a nya-yen nun ko a sebene Allata kitabu ro ko Yisa si wuli ka bo furinu tema.)

¹⁰Wo koma, karan dannu segira anu bare.

¹¹Mariyama sora kanbe de la, a ye dila. A ye dila tume min, a ya a madu ka kanbe bure rafelen.

¹²A ya melika fila yen. Kura gbe ye anu kan na, anu sigine Yisa furi sane kan min nun. Kelen sigine a sale sa tine, doi ye a tonte sa tine.

¹³Anu ya a manyinika ko, “N na, i ye dila nfenna?” A ya anu yabi ko, “Anu bara n Mari labo yan. Anu bara a sa kan min, n ma nyo lon!”

¹⁴A ya ke fo tume min, a ya a tintan ka Yisa sone yen. Konon a ma a lon ni Yisa le nun.

¹⁵Yisa ya a manyinika ko, “N na, i ye dila nfenna? I ye yon nyini tine?” A ya Yisa lon ki-fen fe-birale la nun, woleton a ya a fo a ye ko, “N fa, ni ile le ya a labo yan, i tara a la kan min, wo fo n ye. N ni ta a labo nyo.”

¹⁶Yisa ya a fo a ye ko, “Mariyama.” Mariyama ya a tintan ka a fo a ye ko, “Karan-mogon.” (A ya wo fo Hiburu kan ro ko, “Rabonai.” Wo kore le, “Karan-mogon.”)

¹⁷Yisa ya a fo a ye ko, “I kana i bole tugu n na bawo n ma yele we n Fa Alla ware. Konon ta a fo n na kelen nyogenu ye ko n bi nala yelela san kole ron Fa anube wo Fa ware, nta Alla anube wota Alla koni.”

¹⁸Mariyama Magadala ke tara a fo karan danna ye ko a ara Mari yen. Ado Mari ara min fo a ye, a ya wo bee rakaran anu ye.

¹⁹Nba, Lehere wure la, karan danna nadenne anu nyogon fe bon la. Bon rasogone anu bolo bawo anu kilanne Yahudiyana kun tiginu na. Yisa ya anu naterena ka so anu tema. A ya anu kondon ka a fo ko, "Alame wo ya yisi-kime saron."

²⁰A ban ke fola, a ya a kon file anube a tonkon yira anu na. Mari yen karan danna bolo, anu sewara kati!

²¹Wo koma, Yisa ya a fo anu ye tun ko, "Alame wo ya yisi-kime saron. N Fa Alla ya n so nya min, nde fanan bi wo sola wo nya le."

²²A ya ke fo tume min, a ya a niyi lafe anu kuma. A ko, "Wo ni Allala Ni Senime saron."

²³Ni wo ya minnu hake makoto, wonu ma ara koto. Ni wo ma minnu hake makoto, Alla ti wonu makoto."

²⁴Yisala karan dan do ye nyo min toge Tamasi (anu bi min kelela, "Feran"). Yisa nara tume min, wo sa a ta-nyogenu fe nun.

²⁵Karan dan doinu ya a fo a ye ko, "Ma ara Mari yen!" Tamasi ya a fo anu ye ko, "Ni n ma lontuma pere yen a konnu to ka n bolo-nolone don lontuma gbe wonu to anube ka n bole ladon a tonkon ro, nde ti la a la."

²⁶Lagokun kelen wo koma, karan danna ya anu naden bon la tun, Tamasi ye anu fe. Bon rasogone anu bolo. Yisa nara so anu tema tun. A ko, "Alame wo ya yisi-kime saron."

²⁷Wo koma, a ya a fo Tamasi ye ko, "I bolo-nolone sa yan. N bolenu mafelen. I bole rasagan ka a don n tonkon ro. Sike ni bo i ro. I ni la n na!"

²⁸Tamasi ya a yabi ko, "N Mari anube nta Alla!"

²⁹Yisa ya a fo a ye ko, "I wara n yen min ke, wo le ara a ma, i wara la n na. Minnu ma n yen konu anu lara n na, mogo-sewane le wonu na de!"

³⁰Yisa ya kabana-ko-woli siyaman ke ala karan danna yala minnu sebeni ma kitabu ke ro.

³¹Konu kenu sebene alako wo ni la a la ko Yisa ke, Allala dan le, Alla ya min yabo ma kisi-koe la. Wo wa denkeninya a ma, wo si habadan-nimaye saron a toge ro.

Yoni 21

¹Wo koma, Yisa ya a nyere yira ala karan danna na tun Taibiriya dale dafe. A ya a nyere yira anu na nya min, wo le ke la.

- ²Yisala karan dan minnu nadenne nun, wo le kenu na -- Saimon Pita wo, Tamasi wo (anu bi min kelela ko, “Feran”), Nataniyeli wo (min bora Kalili-Kena soe burɔ), Sebedila dannu wo, anube ala karan den fila gbere fanan.
- ³Saimon Pita ya a fo a ta-nyogenu ye ko, “N bi tala yege bira tine.” Anu ya a fo a ye ko, “Male fanan bi tala le i fe.” Anu bilara a fe kulon ro. Konɔ anu ma fenfen bira suyi wo ro.
- ⁴Sun-tele-tume, Yisa sora yi da la konɔ karan dannu ma a lon Yisa la.
- ⁵Yisa ya anu manyinika ko, “Nna dannu, wo ma fenfen bira?” Anu ya a yabi ko, “Ma ma fenfen bira de!”
- ⁶A ya a fo anu ye ko, “Wa wola yale lake wo bolo nyime ro. Woletɔ wo si do bira.” Anu ya yale lake nyɔ. Nba, anu ma ke a saganna bawo yale lafane yege la pen!
- ⁷Yisa diyana-karan-dan, wo ya a fo Pita ye ko, “Mari le.” Saimon Pita ya wo lamɛn tume min ko Mari le, a ya ala duruku-ba mamoro a ma bawo a ara a labo a ma nun. A gbanta ka yigi yi ro.
- ⁸Karan dan doinu nara kulon la gbele ma. Anu bi yale saganna min fane yege la. Anu fe ma yan gbele la, nunkan-nya keme fila nyogon le nun.
- ⁹Anu kera gbele ma tume min, anu ya ta-wolon ladenne taran, yegenu bi ta-wolon wo kuma. Biredi fanan bi nyɔ.
- ¹⁰Yisa ya a fo anu ye ko, “Yege min bira-san wo bolo wo la, wo na do la wo bolo.”
- ¹¹Saimon Pita donta kulon ro ka yale masagan gbele ma. A lafane yege-kiname-gbansan la, yege keme ani yege bi-loli ani yege sawa (153). Yege siyame wo bee ma yale rafara.
- ¹²Yisa ya a fo anu ye ko, “Wo na wo da raka.” Karan dan fenfen ma sisi a manyinikala ko, “Yon bi ile la?” bawo anu ya a lon ko Mari le.
- ¹³Wo koma, Yisa tara biredi anube yege do bi ka wo di anu ma.
- ¹⁴Yisa lawuli kome ka bo furinu tema, a sawa nyogon le ke la, a ya a nyere yira ala karan dannu na.
- ¹⁵Anu banta anu da rake la tume min, Yisa ya Saimon Pita manyinika ko, “Saimon, Yonila dan, ila keninteye tenbira karan dan doi kenute la, wa?” A ya a yabi ko, “Onde, Mari, i ya a lon ko i kenine n bolo.” Yisa ya a fo a ye woro ko, “I ni nna mogenu fe-bira iko moge si sagenu fe-bira nya min.”
- ¹⁶Yisa ya a manyinika tun ko, “Saimon, Yonila dan, i ya n keni, wa?” A ya a yabi ko, “Onde Mari, i ya a lon ko i kenine n bolo.” Yisa ya a fo a ye woro tun ko, “I ni nna sagenu de-nyini.”

17A kinyama sawa nyoge, Yisa ya nyinikale ke, a ko, “Saimon, Yonila dan, n di i ye, wa?” Pita ya a funu bawo Yisa ya a manyinika. A ko, “Mari, i ya koe bee lon, i ya a lon ko i kenine n bolo.” Yisa ya a fo a ye ko, “Nna sagenu fe-bira.

18N bi tonye fola i ye, i ye fonikeye ro tume min, i duruta i nyere mabenna ka ta kan tine ro min di i ye. Kono i wa koroya tume min, i si i bolenu tasagan. Moge gberere si i maben ka ta i la kan tine do ro min ma di i ye.”

19(Yisa ya ke fo ka a mayira Pita faga-nya si Allala gbiliye mayira nya min.) Wo koma, Yisa ya a fo Pita ye ko, “Bila n fe!”

20Pita ya a tintan ka Yisa diyana-karan-dan yen a koma, ado wo sigine Yisa dafere fen don tine nun. Ale le ya nyinikali ke nun ko, “Mari, yon si i maburi?”

21Pita ya wo yen tume min, a ya a fo Yisa ye ko, “Mari, kei ke don?”

22Yisa ya a yabi ko, “Ni n bi a fe ale ni to ha n ni na, ila ko le wo ro? Bila n fe tun!”

23Nba, kume ke nyensenta Yisala karan dannu tema ko karan dan doi ke ti faga. Kono Yisa ma a fo ko a ti faga. A ko, “Ni n bi a fe ale ni to ha n ni na, ila ko le wo ro?”

24Karan dan wo ara koe kenu fo ka anu sebe fanan. Ma ya a lon ko a ya min fo, tonye le.

25Nba, Yisa ya ko siyaman ke. Ni wo bee sebera nun kelen-kelenye ma, n bi n mirila ko kitabu minnu si sebe nun, wonu ti kun hali duninya ke bee ro nun.

Kewɔlɛnu

Kewɔlɛnu 1

¹N bi ke sebela ile Tiyoɗilasi ma. Yanni Yisa ni yeɗe Arinyeni to tume min, a ya ata wole anube ata karan min bee dabira, n bara wo bee sebe nna buku folote ro. Yisa ya kilaye minnu yabo, a ya henkili di wonu ma Allala Ni Senime baraka ro.

³Ata saye koma, a ya a nyere yira anu na tume siyaman tamasere gbene siyaman fe alako anu ni a lon yati, ko a la ara wuli. Anu ya a kende yen tele bi-nani koru. A ya Allala mansaye wara-koe fo anu ye.

⁴Anu nadenta fen don tine tume min, a ya a fo anu ye ko a ya ko-fan minna ko fo anu ye, anu kana bo Yerusalem ha anu ni wo soron. Ado anu Fa Alla ya lanyiri kiri ko-fan wo di koe ma anu ma nun.

⁵A ko Yoni ya batasili ke yi ro konu anu denu si batasi Allata Ni Senime la. Ado wo ti tele siyaman bo tun.

⁶Yisata kilayenu nadenta a fe tume min, anu ya a manyinika ko, “Mari, i si mansaye lasegi Isirela mogenu ma wati ke ro, wa?”

⁷Yisa ya a fo anu ye ko, “Wati wonu anube anu ke-tume, n Fa Alla ara wonu natege a nyereta senbe la. Alla sa a fe wo ni wonu ke-tume lon.

⁸Konu Allata Ni Senime wa yigi wo kuma tume min, wo si senbe soron. Wo si ma sereyenu na nde ye ka a dabira Yerusalem soe buru, anube Yudiya anube Samariya nyamane bee ha duninya dan la.”

⁹A ban ke fola tume min, a yeleta Arinyeni to anu yala. A tununta banda finye ro yen!

¹⁰Anu ye gbalane san ma tume min, kei fila sora anu tema duruku-gbe donne minnu kan na.

¹¹Anu ko, “Wole Kalili kenu, wo sone yan kama san mafelen la? Yisa ke, min bara bo wo tema ke la ka yelet Arinyeni to, a si na tun wo nya iko wo ara a yen tala Arinyeni to nya min.”

¹²Wo koma, Yisata kilayenu bora Olifi konke kuma ka segi Yerusalem. Konke wonube Yerusalem teme si meli tala nyogon bo.

¹³Anu donta Yerusalem. Anu yiyane san-bon min na, anu yeleta nyo ro. Minnu bi nyo nun, wo le Pita wo, Yoni wo, Yemesi wo, Anduru wo, Filipi wo, Tamasi wo, Batalamiyu wo, Matiyu wo, Alafala dan Yemesi wo, ale Saimon min si kele ke ala nyamanela ko la wo, anube Yemesila dan Yudasi.

¹⁴Anu dama tora tala anu nyogon fe laden wo ro ka to Alla madiyala. Musi donu kofune anu ma, anube Yisa na Mariyama, anube Yisa dogo keminenu.

¹⁵Tele dande tenbine, denkeninya-mogenu bi laden wo ro. Anu dama lakofune mogɔ keme ani mogɔ mogan nyogon (120). Pita ya a laso ka a fo anu ye ko,

¹⁶“N diyana-mogenu, Mansa Dawuda ya Yudasi wara-koe min sebe Allata kitabu ro Allala Ni Senime baraka ro, fo wo ni bo a la. Yudasi min bi ma fe nun, Yisa ara wo yabo alako mabe wo ni woli ma nyogon fe. Konɔ ale Yudasi sora Yisa biralenu yarɔ.”

(¹⁸Yudasi ya wodi min saron ala ko-yogoma-ke fe, a ya dugi do san wo la. Wo koma, a buira nyo ka faga. A buyi tiira ha a nugu-yili bee bora.

¹⁹Yerusalem-sigile bee ya wo lamoen min ke, anu ya dugi wo togɔ sa “Akolidama.” Wo kore le anuta kan ro ko, “Yele-dugi.”)

²⁰Pita ko fanan, “Ke sebene Yudasila ko la Yaburi kitabu ro ko, ‘Alame ala bon rakolonyara filili! Mogɔ wo mogɔ kana sigi ala bon la.’ A sebene fanan ko, ‘Alame mogɔ gbere ya a gbe bi woli ke tine.’

²¹“Fo moge do ni kofu ma ma min si Mari Yisa lawuli-ko-sereye bo konɔ a fere sa fo a ni ma wo moge la min bi ma fe nun wati ke bee korɔ. Ka a dabira Yoni ye ala batasili-kawandili bola tume min ha Yisa bora ma fe tume min ka yele Arinyeni to, moge wo ni ma sereye la wo bee la.”

²³Woletɔ anu ya mogɔ fila yabo. Yusufu, anu bi min kelela fanan Barasabasi (a togɔ doi fanan ko Yasita), wonube Matiyasi.

²⁴Wo koma, anu ya Alla madiya ko, “Mari, ile le ya moge bee miriya lon. Mogɔ file kenu to, i wa min yabo ko

²⁵a ni to Yudasi gbe ro kilaye ke tine, wo yira ma la. Ado Yudasi ke ya ma boloka ka ta ate saron.”

²⁶Wo koma, anu ya koron lake mogɔ file wonu tema. Koron ya Matiyasi yabo. A kofura kilaya tan-ni-kelannu ma.

Kewolenu 2

¹Laden min toge Pentikosi, wo kera tume min, denkeninya-moge bee ladenne anu nyogon fe kan-tina-kelen.

²Tiriyante wo ro, kuman kan bora san kole ro iko fon-senbeme. Minnu sigine bon wo mume burɔ, anu damasi ya a lamoen.

³Anu ya fan donu yen minnu mane iko ta-melan. Ta-melan wonu mane iko mogɔ nagan. Wonu nyensenta ka sigi mogɔ kelen-kelelname-bee ma.

⁴Allala Ni Senimeta senbe yigira anu damasi kuma. Bee ya kan-gbere-foe dabira iko Allala Ni Senime ye anu nabilala nya min.

⁵Wo wati ya a taran, Yahudiya siyaman bi Yerusalem nyo nun. Alla-batoli-bere le Yahudiya wonu na minnu nara ka bo duninya-tonko-nane bee ro.

⁶Wonu ya kuman kan ke bee lamoen tume min, nyama-we burimatoe nara ka a lon min mara. Anu dama kondofilita bawo anu kelen-kelelename-bee ya a lamoen anu bi anuna kan fola.

⁷Anu kondofilita ha ka kawa. Anu ko, “Min bee ye kumala ke la, Kalili ke le kenu na!

⁸A mara kama woro ma ye mata kan lamoenna kenu da ro?

⁹Male donu bora Patiya, Midiya, anube Ilam nyamanenu to. Donu bora Mesapotemiya, Yudiya, anube Kapadosiya nyamanenu to. Donu bora Ponta, anube Esiya nyamanenu to.

¹⁰Donu bora Parigiya anube Pamfiliya nyamanenu to. Donu bora Iyipiti anube Libiya nyamane min bi Sairini soe dafe. Donu bora Romu soe buru fanan.

¹¹Yahudiya anube sibolo gberu minnu bi Yahudiyana dina ro, wonube ma tanyogenu bora Kariti anube Arebiya nyamanenu to. Hali wo, anu bi Allala kabana-kowole fola min ke, ma ye wo lamoenna ma nyereta kannu to.”

¹²Anu kondofilita ka kawa. Anu dama tora anu nyogon manyinikala ko, “Ke kore ye kama?”

¹³Kono donu ya denkeninya-mogenu mayelen, anu ko, “Gbue le ara moge kenu bira!”

¹⁴Kume wo ya a ma, Pita anube a ta-nyoge kilaya tan-ni-kelannu ya anu naso. Pita kumara nyama ye a kulu mayelene la. A ko, “N na kelen nyoge Yahudiyana anube wole Yerusalem-sigile bee, wo ni wo tole maso n na. N bi min fola, wa wo wolo matolo wo la.

¹⁵Gbue ma kenu bira iko a ye wo konto nya min bawo sun-tele-wati le ke la (9 am).

¹⁶Nebi Yoweli ya minna ko fo, wo le ke la.

¹⁷‘Alla ko a si min ma tele labannu to, wo le ke la. A ko a si ata Ni Senime layigi moge bee kuma. Mala den keinu anube mala dunmusinu si woloyiye ke. Mala kemini-mesenu si ko-rayirenu yen. Mala kemogenu si kiyonu sa.

¹⁸A ko wo telenu to, a si ata Ni Senime layigi hali yonnu kuma, a keima wo, a musuma wo. Anu dama si woloyiye ke.

¹⁹A ko a si kabana koenu yira san kole ro anube tamaserenu dugu kole kuma. Yele si bo anube te anube ta-sisi-we.

²⁰Yanni ale Marila gbiliya-tele-makawani-be ni ke, a ko tele si fin, kare si wulen iko yele.

²¹Ado, mogo wo mogo wa madiyali ke Mari tago ro, a ko wo tigi si kisi.’

²²“Wole Isirela mogenu, wa wo wolo matolo kume kenu na! Yisa Nasareti ke, moge le wo la nun Alla ya min so. A ya ala sarati yira wo la nun kewoli-senbemeni anube

kabana koenu anube tamaserenu fe. Alla ya wonu ke ale fe, ado wole nyere ya wo lon bawo a kera wo dama yala.

²³Alla ya a latege a nyere sako fe ko Yisa ni don wo bolo. Wole ya a faga bawo wo sonta ko hake tiginu ni a gbangban koloma ma wo yala.

²⁴Kono Alla ya a lawuli ka bo furinu tema. A ya a horya saya-dume ma bawo a ti ke tola birale ro saye bolo.

²⁵Ado Mansa Dawuda ya Yisala koe fo, a ko, 'Mari ye n fe tume bee. A ye n dafe min ke, n yisi ti toro.

²⁶N yisi la ara fa sewe la. Nta kumenu mara nyagalen-kumenu doron na. Hali n mara hadama dan la, n si n sulen yigi-nyime ro serr!

²⁷Yigi wo ye n bolo bawo n niyi ti to lakira. I ti son nde, ila Woli-Kela-Senime ni tuli kanbe ro.

²⁸I wara habadan-niyi-kilenu yira n na. Ado i si n nafa sewe la i yakoro.'

²⁹"N na kelen nyogenu, fo n ni ma benba Dawudala koe fo wo ye ka a gbe. A fagara. Anu ya a togon. Ado ha bi, a kanbe ye ma fe yan.

³⁰Kono nebi le nun. Alla ya lanyiri min kiri a ye, a ya wo lon. Alla ya a keli ko a si ale Dawuda bonson do ma manse la iko ale Dawuda ye nya min nun.

³¹Alla ye a fe ka min ke yar, Mansa Dawuda ya wo yen. Woleta a ye Allata-Mogo-Yabone lawuli koe le fola nun. A ko a ti a to kanbe ro, a fere-bonke si tuli kan min.

³²Alla ara Yisa nyere ke lawuli ka a bo furinu tema. Ma damasi le sereye wo la.

³³A yeleta ka sigi Alla kon nyime ro. A ya Allala Ni Senime soron iko a Fa Alla ya lanyiri kiri a ye nya min. Ado Alla ara ata Ni Senime wo labon ma kuma iko wo ye min yenna kaka ka a lamoen nya min.

³⁴Mansa Dawuda nyere ma yele Arinyeni to kono a ko, 'Mari ya a fo n Mari ye ko a ni a mayigi a bolo nyime ro

³⁵ha a ni a yogenu ma a kin-so-fan la a kian koro.'

³⁶"Nba, wole Isirela moge bee ni a lon serr, ko wo ya Yisa min gbangban koloma ma, Alla ara wo le ma Mari anube ata Mogo Yabone la gbe!"

³⁷Mogenu ya wo lamoen tume min, wo ya anu yisi toro dogoma ma de! Anu ya a fo Pita anube Yisata kilaye doinu ye ko, "Ma na kelen nyogenu, ma si nfen ma gbe?"

³⁸Pita ya a fo anu ye ko, "Wo kelen-kelename-bee ni yelesa ka wo kan-ko so wola hakenu na. Wo koma, wo ni batasi ale Yisa, Allata-Mogo-Yabone toge ro, woleta Alla si wo makoto wola hakenu ma. Alla si ata Ni Senime di wo ma.

³⁹Alla ya lanyiri wo kiri wobe wola dannu ye hali minnu bi wula-yan la, ma Mari Alla ye min bee kelela a wara koni."

⁴⁰Pita ya anu kawandi ka kuma siyaman fɔ anu ye. A ko, “Wo ni wo nyere kisi ka bo tɔroye wo rɔ min bi nala mɔgɔ yogomenu kan ma wola foole rɔ!”

⁴¹Mɔgɔ siyaman lara kumɛ kɛ la ka batasi. Anu mɔgɔ waga sawa nyɔgɔn (3,000) kofura anu ma tele wo nyere kɔrɔ.

⁴²Wonu tora karanna Yisata kilayenu fɛ ka ta-nyɔgɔnye kɛ. Anu tora Marita kima dɔnna anu nyɔgɔn fɛ ka Alla matara.

⁴³Yisata kilaye wonu ya kabana ko siyaman anube tamasere siyaman kɛ min ya a ma mɔgɛ bɛɛ kawara.

⁴⁴Denkeninya-mɔgɛ bɛɛ tora anu nyɔgɔn fɛ yiri! Anu ya anuna bolo-fannu tafara anu nyɔgɔn tema.

⁴⁵Anu ya anuna duginu anube anuna bolo-fannu ferɪ ka wodi wo rafara anu dama tema iko anu kelen-keleɲame-bɛɛ makoe ye nya min.

⁴⁶Anu tora anu nyɔgɔn nadenna Alla Bato Bɔn la tele-wo-tele. Anu ya fen-dɔn-kɛ anu nyɔgɔn fɛ ka Marita kima dɔn anu barenu tɔ sewɛ anube famayigiye rɔ.

⁴⁷Wo bɛɛ rɔ, anu bi Alla tantola. Anu diyara mɔgɛ bɛɛ ye. Minnu bara kisi, Mari tora wonu makofula tele-wo-tele.

Kewɔlɛnu 3

¹Lunye do tele-makima-wati (3 pm), Pita anube Yɔni tara Alla Bato Bɔn la madiyali kɛ tine.

²Kei do ye nyɔ min namarayane kebi a sɔrɔnta. Tele-wo-tele, anu si ta a la Alla Bato Bɔn tenbi-bolɔn wo la min tɔgɛ ko, “Da Kinyane.” Minnu bi donna Alla Bato Bɔn la, a kenena wonu matarala wodi ma.

³A ya Pita anube Yɔni yen donna tume min, a ya anu tara fan do la.

⁴Anu ya a mafelen sin! Pita ko, “I ye lana! Ma mafelen.”

⁵A ya anu mafelen sin! A ya a lɔn ko a si fan do sɔrɔn anu bolo.

⁶Kɔnɔ Pita ya a fɔ a ye ko, “Wodi sa n bolo kɔnɔ min bi n bolo, n si wo di i ma. Yisa Nasareti kɛ, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne tɔgɛ rɔ, i lasɔ. I ni tagama!”

⁷A ya a bira a bolo nyime ma ka a denbe a lasɔla. Tiriyante wo rɔ, kei wo kiannu anube a wɔlɔke-kolenu ya senbe sɔrɔn.

⁸A ya a lasɔ kelenna ka tagama dabira. Wo kɔma, a donta Alla Bato Bɔn la anu fɛ. A ye tagamana. A ye a gbanna. A ye Alla tantola a kulu mayelene la.

⁹Nba, nyama bɛɛ ya a yen tagamana Alla tanto tine.

¹⁰Anu ya a lɔn nkɛkuna ko tarali-kɛɛ min si sigi Alla Bato Bɔn “Da Kinyane” la, ko wo le, anu dama tɛrenara wo la ka kawa wola ko la min bara ma a la.

- 11**Namara-kɔrɛ wo kirita Pita anubɛ Yɔni ma tumɛ min, mɔgɛ bɛɛ kawara ka anu buri anu wara ka ta Alla Bato Bɔn dandan kɔrɔ min tɔgɛ ko, “Silamenita Dandan Kɔrɛ.”
- 12**Pita ya mɔgɛ wonu nadennɛ yen tumɛ min, a ya a fɔ anu ye ko, “N ta-nyɔgɛ Isirela kenu, wo ye kawala ke ma kama? Wo ye tola ma mafɛlɛnna nfenna? Wo ya a lɔn ko ma nyɛrɛta senbɛ le ya a lakendɛya, wa? Ma nyɛrɛta senbɛ anubɛ seninyɛ ma a ma, kei ke ye tagamana de!
- 13**Iburayimata Alla anubɛ Isiyakate anubɛ Yakobate, ma benbanuta Alla kɔni, wole ara ala wɔli keɛ Yisa gbiliya. Wo le ya ale Yisa wo don senbɛ-tiginu bolo. Wo ya wo ban a la Pailɛti yakɔrɔ. Adɔ Pailɛti ya a lategɛ ko a ni a boloka tumɛ min, wo ma sɔn.
- 14**Yisa telennɛ, fɛɛ woo sa a la kɔnɔ wo ya wo ban a la. Wo ya Pailɛti madiya ko a ni mɔgɛ fagale do boloka wo ye.
- 15**Ale min bi ni-bɛrɛ dila mɔgɛnu ma, wole ya wo faga kɔnɔ Alla le ya a lawuli ka bɔ furinu tɛma. Ata sereyɛ le male la.
- 16**Wo ya kabana koe min yen kɛ, wo kɛra denkeninyɛ fɛ ale Yisa tɔgɛ rɔ. Ale Yisa tɔgɛ le ara senbɛ di kei ke ma. Ala denkeninyɛ Yisa ma, wo le ya a ma, wo bɛɛ ye a kendeyanɛ yenna.
- 17**“Nba, n na kelen nyɔgɛnu, n ya a lɔn ko wobɛ wola kun tiginu ya min ma Yisa la, wo ya wo ma bawo wo sa a kalama.
- 18**Kebi fɔlɔ, Alla ya a fɔ ala nɛbi bɛɛ baraka rɔ ko fɔ Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ ni tɔrɔ. Ado wo ara bɔ a la ka le.
- 19**Nba, wo ni yeɛma ka tubi Alla ma. Woletɔ a si wo hake yesi feu, ka wo makoto. Ni wo ya wo ma,
- 20**wo si ni-lafɛrɛ sɔrɔn Mari bolo. Alla ara ban ata Mɔgɔ Yabɔnɛ min yabɔla wo ye, a si ale Yisa lana wo ye.
- 21**Kɔnɔ fɔ a ni to Arinyeni tɔ ha fan-bɛɛ-kuraya-wati ni ke iko Alla ya a fɔ ala nɛbi-senimenu fɛ nya min fɔlɔfɔlɔ.
- 22**Musa ko wola Mari Alla si nɛbi do lana wo ma iko a ya ale lana nya min. A si bɔ wo nyɛrɛta mɔgɛnu tɛma. A ko ale wa min bɛɛ fɔ wo ye, wa wo tole masɔ wo la.
- 23**A ko fanan ko ni mɔgɔ wo mɔgɔ ma a tole masɔ nɛbi wo la, Alla si wo tigi bɔ ata mɔgɛnu tɛma ka a halaki pɔ!
- 24**Ka a dabira Nɛbi Samuwelita wati ma anubɛ nɛbi minnu nara ale kɔma wɔlɔyiya ke tine, wonu dama ya tele kenuna ko fɔ.
- 25**Alla ya lanyiri minnu kiri ala nɛbinu baraka rɔ, wote le wonu na. Alla ya lanyiri minnu kiri wo benbanu ye, wo ara wo sɔrɔn iko a ya a fɔ Iburayima ye nya min. A ko duninya-mɔgɛ bɛɛ si na duwɛ sɔrɔn ale bɔnsɔn fɛ.

²⁶Woleto Alla ya ala woli kele Yisa yabo ka a so wole folon ma ko a ni duwa wo ye alako wo dama ni yelema ka bo wola ko-yogomenu to nya min.”

Kewolenu 4

¹Pita anube Yoni ye kumala mogenu ye tume min, saraka masole donu wo, Alla Bato Bon makandannenuna kun tigi wo, anube Sadusi donu nara anu bara.

²Anu yisi bone bawo Pita anube Yoni ye mogenu karanna ko moge do ara wuli ka bo furinu tema ka a ragbe ko furinu bi wulila le iko min mara Yisa la.

³Woleto anu ya Pita anube Yoni bira ka anu sa yele la ha banda-ka-de ma bawo suyi ara ke nun.

⁴Kono minnu ya anuna makawandili-kume wo lamoen, wo siyaman denkeninyara. Ado anu damasi lakofune mara a keima waga loli nyogon (5,000) na.

⁵Wo banda ke, Yahudiyannuna kun tigi wo, mogo banu wo, ton-karan-mogenu wo, wonu ya anu nyogon naden Yerusalem.

⁶Saraka-masola-kun-tigi-we min toge Anasi wo, Kayifasi wo, Yoni wo, Alesanda wo, anube a saraka-maso-kun-tigi na kelen nyoge doi wo, wonu fanan bi anu tema.

⁷Anu ya Pita anube Yoni laso anu yakoro ka anu manyinika ko, “Wo ya ke ma kama? Nfen senbe ye wo bolo ke? Wo ya a ma yon toge ro?”

⁸Pita fane Allala Ni Senime la min ke, a ya Isirela kun tiginu anube mogo banu yabi ko,

⁹“Ko-nyime kera namare ye. Ni ma ara nyinikale saron bi ala kendeya-koela ko la,

¹⁰nba, fo wobe Isirela moge bee ni a lon ko kei ke kendeyane sone wo yakoro yan Yisa Nasareti ke toge senbe le to, Allata-Mogo-Yabone koni. Wole ya a gbangban koloma ma kono Alla le ya a lawuli ka bo furinu tema.

¹¹A sebene ale Yisala ko la ko, ‘Bon-solenu ya anu ban kuri min na, wo ara ma sebena-kuru-tononame la.’

¹²Ado Alla ara togo kelen pe min di mogenu ma anu si kisi min fe, wo togo gbera sa duninya ro fo ale Yisa togo kelen pe.”

¹³Mogo-banu kawara Pita anube Yonila yisi-latege ma bawo anu ya a lon nun ko moge le anu na doron minnu ma karan nun. Anu ya henkili saron a ma wo ro ko kenu bi Yisa fe nun yati!

¹⁴Ado Pita anube Yoni soso-nya sa anu bolo bawo kei min kendeyara, anu ya wo sone yen Pita anube Yoni fe.

¹⁵Woleto anu ya a fo anu ye ko anu ni bo konko wo la. Anu gbansan ya nyinikale ke anu nyogon tema ko,

- 16“Ma si nfen ma mɔge kenu na? Yerusalem so-buro-mɔge bee ara a lon ko kenu bara kabana ko ba ke. Ma ti ke wo masɔsɔla.
- 17Kɔnɔ alako koe ke kana nyensen mɔgenu tema tun, fɔ ma ni anu niyi ragberɛn ko anu kana kuma mɔgɔ wo mɔgɔ ye tun Yisa tɔge rɔ hali!”
- 18Anu ya Pita anube Yɔni kele tun. Anu ya a fɔ anu ye ko a mara nya-wo-nya, anu kana kuma tun Yisa tɔge rɔ. Anu kana mɔgenu karan tun Yisa tɔge rɔ.
- 19Pita anube Yɔni ya anu yabi ko, “Ka wota kume bira wo, ka Allate bira wo, nyamintan telenne Alla yala? Wo nyere ni wo kiti tege
- 20bawo male ara koe minnu tayen ka a lamɔɛn, a fere sa fɔ ma ni wonu denu fɔ.”
- 21Mɔgɔ-banu ya Pita anube Yɔni niyi ragberɛn bereke! Wo kɔma, anu ya anu boloka. Anu ma wonu tɔrɔ-nya yen bawo koe min mara, mɔge bee ye Alla tantola wola ko la nun.
- 22Kei minna kendeya-koe mara kabana koe la wo nya, wola namaraye ara tenbi san bi-nani la a bolo nun.
- 23Pita anube Yɔni bolokara nya min wo, anu segira anu diyana-mɔgenu bara. Sarakamasɔla-wenube mɔgɔ banu ya min fɔ, anu ya wo fɔ wonu ye.
- 24Anu ya wo lamɔɛn tume min, anu dama ya anu naden ka Alla matara ko, “N tigi Mari, ile le ya san kole anube dugu kole dan hali kɔgɔ-yi anube fan min bee ye wonu tɔ!
- 25Ile kumara ila wɔli kele, ma benba Dawuda la Allata Ni Senime baraka rɔ, wo tume a ya a fɔ ko sibolo gberɛnu nyene nfen na? Mɔgenu ya anu miri ko-fuyinu ma nfenna?
- 26Duninya-ke-mansenu ya anu taben kele-ke-koe ma. Kun tiginu ya anu naden Mari anube ale Allata-Mɔgɔ-Yabone kan ma.
- 27Tonye le, Herodi wo, Pontiyasi Pailleti wo, Isirela mɔgenu wo, anube sibolo gberɛnu ya anu naden soe ke rɔ yan ila wɔli kela senime Yisa kan ma. Ado ile ya wo ma ita Mɔgɔ Yabone la.
- 28I wara ban koe min bee lategela i senbe anube i sako rɔ, anu ya anu naden ko anu ni wo ma.
- 29Nba, Mari, anu bi niyi-ragberɛn-kume minnu fɔla, i wɔlɔ matɔlɔ wonu na. I ni sɔn ko male, ila wɔli kelenu ni ila kume fɔ yisi-latege bee rɔ.
- 30I ni i kɔɛn rasagan ka lakendeyale ke. I ni sɔn ko kabana koenu anube tamaserɛnu ni ke ila wɔli kela senime Yisa tɔge rɔ.”
- 31Anu banta Alla matarala tume min, anu nadenne kan min, nyɔ yereyerenta. Anu dama fara Allata Ni Senime la. Anu ya Allala-kuma-fɔe dabira yisi-latege rɔ.

³²Nba, denkeninya-møge nyama bæe taranta kan kelen anube yisi kelan rɔ. Møgo wo mõgo ma a fɔ a bolo-fannuna ko la ko atɛ le kɔnɔ fan min bæe ye anu bolo, anu ya wonu tafara anu nyɔgɔn tema.

³³Yisata kilayenu ya Mari Yisa lawuli-ko-sereye bɔ senbe-ba la. Allata duwe yigira anu dama kuma bereke!

³⁴Møgo wo mõgo sa denkeninya-møgenu tema nun, fan dasara minnu bolo. Dugi anube bɔnnu taranta minnu bolo anu tema, wonu ya wo bæe feri. Anu ya wodi min sɔrɔn wonu tɔ, anu nara wonu na

³⁵ka a don Yisata kilayenu bolo. Anu ya wodi wo rafara anu nyɔgɔn tema iko mõge bæe makoe ye a la nya min.

³⁶Lifayi bɔnsɔn mõge do ye nyɔ nun min sɔrɔnta yi-tema-dugi do rɔ min tɔge Saiparasi. A tɔge Yusufu. Yisata kilayenu ya a kele ko Banabasi. (Tɔge wo kɔre le ko, “Min si mõge yisi-kime.”)

³⁷Banabasi wo ya dugi do feri ka na wodi wo la ka a don Yisata kilayenu bolo.

Kewɔlɛnu 5

¹Kei do ye nyɔ nun, a tɔge Ananayasi, ala musi tɔge Safara. Anu ya anuna dugi do feri iko doi wonu

²kɔnɔ a ya do bɔ wodi wo la ka wo lamara anu nyere ye. Ala musi fanan ye wo kalama. Woletɔ Ananayasi nara a toe la Marita kilayenu bara tume min,

³Pita ya a fɔ a ye ko, “Ananayasi, nfenna i wara sɔn ko Setane ni don i yisi rɔ? I ya ila dugi feri min nyɔgɔn na, i ya do bɔ wodi wo la ka a lamara i nyere ye. Ado i ye foninye le fɔ tine Allala Ni Senime ye wo la.

⁴Yanni i ni ila dugi feri, ite le nun. I banta a ferila tume min, ite le wodi wo la nun. Kɔnɔ nfenna i ya a latege i yisi rɔ ka ke ko sifa ma? I ma foninye fɔ mõge ye. I ya foninye fɔ Alla le ye!”

⁵Ananayasi ya wo lamɔen nkekuna, a buira. A niyi bɔra. Min bæe ya wo lamɔen, wonu kilanta kati!

⁶Kemine donu donta ka a kasanke ka ta a togon.

⁷Hawa sawa wo kɔma, ala musi fanan nara. A donta bɔn la kɔnɔ min bara ma nun, a ma wo lamɔen be.

⁸Pita ya a fɔ a ye ko, “A fɔ n ye, wa? Wobe ila kei ya wodi min sɔrɔn wola dugi rɔ, wo dame le ke la, wa?” A ya a yabi ko, “ɔn, a dame le ke la.”

⁹Woletɔ Pita ya a fɔ a ye ko, “Nfenna wobe ila kei ya a latege ko wo ni Marita Ni Senime kɔrɔbɔ? Minnu tara ila kei togon, wonu bi de la kaka. Anu si ta ile fanan na!”

- 10**A buira Pita kin kɔrɔ ka faga kelenna! Keminenu donta gbɛ! Anu ya a faganɛ yen min kɛ, anu tara a la ka a togon ala kei dafɛ.
- 11**Allata mɔgɛ bɛɛ anubɛ min bɛɛ ya kɛ lamɔɛn, wonu kilanta ha ka a dan natenbi.
- 12**Marita kilayenu ya tamasere anubɛ kabana ko siyaman kɛ mɔgɛnu tema. Denkeninya-mɔgɛ bɛɛ ya anu naden dandan wo kɔrɔ min tɔgɛ ko, “Silamenita Dandan Kɔrɔ.”
- 13**Hali anu gbiliyanɛ nyama bolo, mɔgɔ wo mɔgɔ ma sisi a madonna anu na kilan bolo.
- 14**Keinubɛ musi min bɛɛ denkeninyara Mari ma, wonu tora kofula anu ma dɛɛ!
- 15**Ka a tɛgɛ Marita kilayenu bi wɔlɛ min kɛla nun, mɔgɛnu ya kirayatoenu sa kile la sa-fannu anubɛ nyandannu tɔ alako Pita tenbi tenbila tumɛ min ko tumado a ninɛ si sa wo donu kuma min si anu nakendɛya.
- 16**Mɔgɔ nyama siyaman nara anuna kirayatoenu na ka bɔ Yerusalem dafɛ-so-mɛsenu tɔ. A kirayato wo, a nyina-yogoma-tigi wo, anu dama kendɛyara.
- 17**Nba, keliyɛ wulita saraka-masɔla-kun-tigi-wɛ anubɛ a ta-nyɔgɔ Sadusinu na Marita kilayenuna ko la ha ka a dan natenbi. Woletɔ anu ya a lategɛ ko anu ni wuli wonu kan ma.
- 18**Anu ya Marita kilayenu bira mɔgɛnu yala ka anu sa yele la.
- 19**Kɔnɔ suyi wo rɔ, Marita melika ya yele wo dɛ laka ka kilayenu nabɔ. A ya a fɔ anu ye ko,
- 20**“Wo ta wo sɔ Alla Bato Bɔn la ka ni-kurɛ kɛ wara-koe fɔ mɔgɛnu ye.”
- 21**Kilayɛ wonu sɔnta. Banda-ka-dɛ ma, anu donta Alla Bato Bɔn la ka mɔgɛnu karan dabira. Saraka-masɔla-kun-tigi-wɛ anubɛ a ta-nyɔgɛnu ya Yahudiya mɔgɔ banu kele anuta ladeɛn kuma. Wo kɔma, anu ya sarakanɛ lata yele-kandanne ma ko a ni kilayɛ wonu nana anu ma.
- 22**Nyɔ-makandannenu kera yele la tumɛ min, anu ma kilayɛ wonu taran nyɔ. Anu sɛgira mɔgɔ banu bara gbɛ ka a fɔ anu ye ko,
- 23**“Ma kera yele la tumɛ min, ma ya a denu rasɔgɔnɛ taran a kin na, nyɔ-kandannenu sɔnɛ denu na. Kɔnɔ ma ya denu naka tumɛ min, ma ma mɔgɔ wo mɔgɔ yen a burɔ.”
- 24**Alla Bato Bɔn makandannenu na kun tigi anubɛ saraka-masɔla-wenu ya wo lamɔɛn tumɛ min, anu kɔndɔfilita. Anu ma a lon ni min bara ma kilayɛ wonu na.
- 25**Mɔgɛ do nara gbɛ! Wo ya a fɔ anu ye ko, “Wa wo wɔlɔ matɔlɔ! Wo ya minnu sa yele la, wonu sɔnɛ Alla Bato Bɔn la mɔgɛnu karan tine!”

- 26** Woletɔ anuna kun tigi anube a kandanna-nyɔɔɛnu tara kilayɛ wonu bi tinɛ. Kɔnɔ anu ma wo kɛ fɔrɔsɛ la de bawo anu dama kilanne nun ko mɔɔɛnu kana anu denu mabon kuri la.
- 27** Anu nara Marita kilayenu na ka anu sɔ mɔɔɔ banu yakɔrɔ. Saraka-masɔla-kun-tigi-wɛ ya anu manyinika, a ko,
- 28** “Ma ara wo makawandi nun berɛkɛ, ko wo kana mɔɔɛnu karan kei kɛ tɔɔɛ rɔ tun. Kɔnɔ wo ara min kɛ, wo ma a yen? Wo ara wola karan kɛ nyensɛn Yerusalem fan bɛɛ. Wo ye a fɛ ka male ma ala saya-sabuyɛ la!”
- 29** Pita anube Marita kilayenu ya a yabi ko, “A fɛrɛ sa fɔ ma ni Allala kumɛ bira ka mɔɔɛnutɛ to nyɔ.
- 30** Wo ya Yisa le gbangban kɔlɔma ma ka a faga kɔnɔ ma benbanuta Alla le ya a lawuli ka bɔ furinu tɛma.
- 31** Alla ya a lawuli ka a sigi a kɔɛn nyimɛ rɔ ka a ma kun tigi anube kisile la. A ya wo ma alako Isirela mɔɔɛnu ni fɛrɛ sɔrɔn tubi koe la. Anu ba wo ma, Alla si anu makoto anu hake ma.
- 32** Koe kenu sereyɛ le male la. Alla ara ata Ni Senimɛ di ata kuma-biralenu ma.”
- 33** Mɔɔɔ-banu ya wo lamɔɛn tumɛ min, anu yisi bɔra berɛkɛ! Marita kilayenu faga-sɔɔɛ ya anu bira kosebɛ!
- 34** Kɔnɔ mɔɔɔ kelen de anu tɔ, tɔn-karan-mɔɔɛ kɔni, ado Farisi do le. A tɔɔɛ Kamaliyɛli. A gbiliyanɛ mɔɔɛ bɛɛ bolo. Wo ya a lasɔ mɔɔɔ banu tɛma ka a fɔ ko anu ni Marita kilayenu nabɔ doni.
- 35** A ya a fɔ mɔɔɛ banu ye ko, “N ta-nyɔɔɛ Isirela mɔɔɛnu, wo ye min mala mɔɔɛ kenu na, wo ni a ma wo ferɛma de!
- 36** Wati tenbinɛ, Tudasi wulita ka a nyɛrɛ ma tɔɔɔlamɛ la. Ado kemini kemɛ nani nyɔɔɔn (400) bilara a fɛ. Kɔnɔ mɔɔɛ do ya wo faga. A gba-fɛ-bilalɛ bɛɛ nyensenta. Ala koe mara fuyi la.
- 37** Wo kɔma, mɔɔɛ bɛɛ tɔɔɔ-sɛbɛ-wati, Yudasi, Kalili kɛ wulita. Mɔɔɔ siyaman bilara wo fɛ fanan kɔnɔ mɔɔɛ do ya wo fanan faga. A gba-fɛ-bilalɛ bɛɛ nyensenta.
- 38** Woletɔ n bi a fɔla wo ye kɛla ko la kaka, ko wo kana ko-wo-ko ma mɔɔɛ kenu na. Wo fara anu na bawo anu ya koe min nadan, ni mɔɔɛtɛ le wonu na, a si ma fuyi la.
- 39** Kɔnɔ ni Allatɛ le wo la, wo ti ke anu nɔla mumɛ! Wo si a yen ko wo ye Alla le kɛlɛla tun!” Mɔɔɔ-banu ya karan-mɔɔɔ Kamaliyɛlila kumɛ bira.
- 40** Anu ya Marita kilayenu keke bɔn la tun. Anu ya anu gbesi bɔsɛ la ka a fɔ anu ye ko anu kana kuma Yisa tɔɔɛ rɔ tun! Wo kɔma, anu ya anu boloka.
- 41** Kilayenu bɔra mɔɔɔ banu tɛma tumɛ min, anu sewara berɛkɛ, ko Alla ara a fonde lamiri anu ma ko a bɛnnɛ anu ni fɛyɛ sɔrɔn Yisa tɔɔɛla ko la.

⁴²Anu tora mɔǵenu karanna ka Yisa, Allata-Mɔǵɔ-Yabɔnɛla kibara-nyime lake Alla Bato Bɔn la anube mɔǵenu barenu tɔ tele-wo-tele.

Kewɔlenu 6

¹Karan dannu yate tora siyayala kɔnɔ wati do kenɛ, Yahudiya minnu bi anu nyere kan fɔla wo, Yahudiya minnu bi Kiriki kan fɔla wo, kume wulita wonu tema. Yahudiya Kiriki-kan-fɔlenu ko dɔn-fan min tafarane mɔǵenu tema tele-wo-tele, anuta kee-musinu sa anute sɔrɔnna dɔn-fan wo rɔ.

²Woletɔ Marita kilaya tan-ni-file ya karan dan bee kele kan-tina-kelen ka a fɔ anu ye ko, “A ma ben male ni Allala-kume-lake boloka ka dɔn-fen-ko-wɔle ke.

³Woletɔ n diyana-mɔǵenu, wo ni kei wɔrɔnfila yabɔ wo tema, mɔǵenu bi minnu matɔgɔla ko anu fane Allala Ni Senime anube henkili la. Ma ni wonu sigi koe ke konna.

⁴Nba, male nyere si ke mala wati bee kela Alla-matare anube kawandili-bɔe la worɔ.”

⁵Kilaye wonu ya min fɔ wo la, wo ya nyama bee hene. Woletɔ anu ya Sitifen yabɔ, kei min fane denkeninye anube Allata Ni Senime la kɔni. Anu ya Filipi wo, Pokore wo, Naikeno wo, Taimon wo, Pamenasi wo, anube Nikolasi fanan yabɔ. Nikolasi ke bɔra Antiyaki soe burɔ. Sibolo gberɛ le wo la kɔnɔ a donta Yahudiyanuna dina rɔ.

⁶Nyama ya wonu yira Marita kilayenu na. Wonu ya Alla matara anu ye ka anu bole sa anu kuma.

⁷Woletɔ Allala kume tora nyensenna. Karan dannu yate siyayara Yerusalem ha ka siyaya. Hali saraka masɔle siyaman denkeninyara.

⁸Nba, Allata duwe yigira Sitifen kuma bereke! Senbe ye a bolo Alla wara la. A ya tamasere-wenu anube kabana-koenu ke mɔǵenu tema.

⁹Anu bi Yahudiyanuna dina-bɔn min kelela ko, “Mɔǵɔ Hɔrɔyanɛnutɛ,” mɔǵe donu bɔra nyɔ. Wonube Yahudiya minnu bɔra Sairini soe burɔ wo, anube Yahudiya minnu bɔra Alesandariya soe burɔ wo, wonu wulita Sitifen kan ma sɔsɔli sa tine. Yahudiya do minnu bɔra Salesiya anube Esiya nyamanenu tɔ fanan kofura anu ma Sitifen kan ma.

¹⁰Kɔnɔ Allata Ni Senime ya henkili di Sitifen ma kosebe! A wa kuma tume min, anu ti ke a nɔla kume rɔ.

¹¹Woletɔ anu ya mɔǵe donu sara alako wonu ni tɔge sa a la. Anu ko, “Male ya a lamɔen a ye kumala Musa anube Alla kan ma!”

¹²Anu ya kuma kelan wo fɔ mɔǵɔ banu anube tɔn-karan-mɔǵenu anube mɔǵe donu ye. Woletɔ anu nara Sitifen bira tine ka ta a la kun tiginu bara.

¹³Anu nara mɔǵe donu na minnu ya foninye fɔ a ma. Anu ko, “Tuma-wo-tuma, kei ke ye kumala Alla Bato-Bon-senime anube Nebi Musala tɔn ma.

¹⁴Ado ma ya a lamɔɛn a ye a fɔla ko Nasareti ke Yisa ke si Alla Bato Bɔn wayan. Ado Nebi Musa ya namu minnu to ma bolo, ale Yisa ya wo bɛɛ yelema!”

¹⁵Mɔge min bɛɛ sigine kun tiginuna laden wo rɔ, wonu ya anu ye sɔ Sitifen la. Anu ya a yen a yakɔre manɛ iko melika yakɔre.

Kewɔlɛnu 7

¹Saraka-masɔla-kun-tigi-we ya Sitifen manyinika ko, “Koe kenu bi ka le, wa?”

²Sitifen ya a yabi ko, “N fanu anube n na kelen nyɔgenu! Wo ni wo wɔlɔ matɔlɔ n kan la! Yanni ma benba Iburayima ni ta sigi Haran soe burɔ, a sigine Mesapotemiya nyamane rɔ nun, mata Alla makawane nyere bɔra gbe rɔ a ye kan min.

³Alla ya a fɔ a ye ko a ni bɔ ala denbaye tema anube ala nyamane rɔ. A ko a ni ta nyamane do rɔ a si na min yira a la.

⁴Woletɔ a bɔra Kalidiya nyamane rɔ ka ta a sigi Heran soe burɔ. A fa fagara tume min, Alla ya a lana nyamane ke rɔ, wo sigine kan min kaka.

⁵Alla ma dugu-wo-dugu di Iburayima ma nyamane ke rɔ, hali a sɔne kan tine min to kɔnɔ Alla ya a yili-madiya ko nyɔ si ma anube a bɔnsɔnte la a kɔma. Ado Alla ye lanyiri ke kirila Iburayima ye tume min, den woo sa a bolo nun.

⁶Alla ya ke le fɔ a ye, a ko, ‘I bɔnsɔnnu si ma sundannu na nyamane gberenu tɔ. Anu si to yɔnyɛ rɔ nyɔ. Mɔgenu si anu bira boloko-yogome-ke san keme nani kɔrɔ (400).’

⁷Alla ko anu si wɔli mɔge minnu ye, a si wonu kiti. Wo kɔma, anu si bɔ nyamane wo rɔ ka na a bato kan tine ke rɔ.

⁸Nba, Alla ya kemininya-koe di Iburayima ma tamasereye la ko a ara lanyiri wo bira. Woletɔ Isiyaka sɔrɔnta nya min wo, lɔgɔkun kelen kɔma, Iburayima ya a lakemininya. Isiyaka ya ala den Yakoba fanan nakemininya. Yakoba ya ala den mɔgɔ tan-ni-file lakemininya, ma benba tɔgɔlamenu kɔni.

⁹“Ma benba wonu ya anu dɔgɔ Yusufu mayira keliyela ko la ko a ni ta yɔnyɛ rɔ Iyipiti nyamane rɔ. Kɔnɔ Alla ye a fe nun.

¹⁰Alla ya a kandan ala tɔrɔye bɛɛ rɔ. Yusufu sɔra Iyipiti manse yakɔrɔ tume min, Alla ya ke-nya-nyime anube henkili di a ma. Manse ya Yusufu ma kande la ala nyamane anube ala denbaye bɛɛ kuma.

¹¹Nba, kɔnkɔ-fitine nara Iyipiti anube Kenan nyamane bɛɛ rɔ ka mɔge bɛɛ tɔrɔ. Ma benbanu ma ke dɔn-fen sɔrɔnna.

¹²Woletɔ Yakoba ya a lamɔɛn tume min ko fui-fan ye Iyipiti nyamane rɔ, a ya ma benbanu nata a fɔle rɔ nyɔ.

¹³Anu ta fila nyɔge, Yusufu ya a nyere raka a na kelen nyɔgenu ye. Manse fanan nara to Yusufu mɔgenu lɔnna worɔ.

14Wo kɔma, Yusufu ya sarakane lata a fa Yakoba ma ka a fɔ a ye ko anube ala denbaye bee ni na sigi Iyipiti nyamane rɔ. Anu dama lakofune, mɔgɔ bi-wɔrɔnfila ani mɔgɔ loli (75) le nun.

15Woletɔ Yakoba tara anu sigi Iyipiti nyamane rɔ. Ale anube ma benbanu siyi banta nyɔ le.

16Mɔge wonu tara anu furinu na ha Sekem soe burɔ. Anu ya anu togon kanbe wo rɔ Iburayima ya min san Hemorila dannu ma.

17“Alla ya lanyiri min kiri Iburayima ye, wo wati gberenta tume min, mala mɔgenu kuma-sara Iyipiti nyamane rɔ ha ka wara.

18Kɔnɔ tɔ-a-la, mansa-gbere sigira Iyipiti, min ma ale Yusufu lɔn.

19Wo ya halliye ke mala mɔgenu na ka ma benbanu bira boloko-yogome-ke. A ya anu fɔrɔse ko anu ni anuna dannu nake a rɔ alako anu ni faga.

20Ado Nebi Musa sɔrɔnta wo wati le tɔ. Den-hakike le. A tora a fa ware kare sawa.

21Anu ya a bɔ a fa ware tume min, nyɔ-mansela-dunmusi ya a bi ka a makolo iko a nyereta-den-sɔrɔnne.

22A karanta Iyipiti kenuna henkili bee la. A si kuma nya min wo, a si ko ladan nya min wo, a mara mɔgɔ ba la wo bee rɔ.

23“Musala-sɔrɔn ya san bi-nani (40) bɔ tume min, a ya a latege ko a ni Isirela mɔgenu wara-koe mafelen bawo a na kelen nyɔge le anu na.

24A ya ala mɔgɔ kelen tɔrɔyane yen Iyipiti ke do bolo. Woletɔ a tara wo denben tine ka a tayili sara Iyipiti ke wo la ka a faga.

(25Musa ya a lɔn nun ko ala mɔgenu si na henkili sɔrɔn a ma ko Alla ye ale le mala anu hɔrɔyale la. Kɔnɔ anu ma anu henkili sɔrɔn wo ma.)

26Wo banda ke, a ya Isirela mɔgɔ fila yen kelela. A ya a raya ka kele ban anu tema. A ko, ‘N bɔnu, wa wo tole masɔ. Na kelen nyɔge le wole la. Nfenna wo ye ko-yogome kela wo nyɔgɔn na?’

27Kɔnɔ min bi ko-yogome kela a ta-nyɔge la nun, wo ya Musa latuntun. A ko, ‘Yon ya ile ma kun tigi anube kiti-tegele la ma kuma?’

28A sɔge ye i la i ni nde faga iko i ya Iyipiti ke wo faga nya min kunu?’

29Musa ya wo lamɔen tume min, a burimatɔe bɔra Iyipiti ka ta a sigi Midiyan nyamane rɔ. A ya den kei fila sɔrɔn nyɔ.

30“San bi-nani tenbira tume min, melika bɔra gbe rɔ a ye ta-melan rɔ kɔlɔma ne do rɔ. Wo mara Sinayi kɔnke dafe wule rɔ.

31Musa ya min yen, a kɔndɔfilita wola ko la. A tara a madon kɔlɔma ne wo la alako a ni a mafelen berebere-we-ke. A tara tume min, a ya Mari kuman kan lamɔen. A ko,

32‘I benbanuta Alla le nde la. Iburayima anube Isiyaka anube Yakobata Alla le nde la.’ Musa yereyerenta kilan bolo. Ado a ma sisi a mafelenna tun.

33Mari ya a fɔ a ye ko, ‘Ila sanbare bɔ i kian rɔ bawo i sɔne kan min, dugu-senime le wo la.’

34A ko a ara ata mɔgenuna tɔɔya-we yen Iyipiti nyamane rɔ. A ara anu kurun-kan lamɔn. A ko a ara yigi anu nakisi tine ko a ye nala ale Musa sɔla Iyipiti nyamane rɔ.

35“Ado Musa wo le ke la, Isirela mɔgenu ya anu ban min na ka a fɔ a ma ko, ‘Yon ya ile ma kun tigi anube kiti-tegele la ma kuma?’ Alla ya ale le sɔ ka a ma kun tigi anube kisile la, yɔ! A ya melika min yen ta-melan rɔ kɔlɔma ne rɔ, melika wo le ye a denbena mɔgɔ-kisi-koe la.

36A ya mɔgenu nabɔ Iyipiti nyamane rɔ ka tamaserenu anube kabana koenu ke Iyipiti anube Kɔgɔ-Yi-Wulan dafe. San bi-nani kɔrɔ, a ya ko-makawane ke anu ye wula-darokolɔn rɔ.

37Ale Musa le wo la min ya a fɔ Isirela mɔgenu ye ko Alla si nebi do lana anu ma iko a ya ale lana nya min. Ado a si nebi wo yabɔ anu denuta mɔgenu tema.

38Isirela mɔge minnu nadenta wule rɔ, ale Musa taranta wonu fe nun. Melika min kumara a ye Sinayi kɔnke kuma wo, ale Musa ya kume wo latenbi ma benbanu ma. Allala kume min si niyi di mɔge ma, ale Musa ya wo sɔrɔn nyɔ ka wonu natenbi ma ma.

39“Kɔnɔ ma benbanu ma sɔn ala kume birala. Anu ya anu ban a la. Iyipiti segi-sɔge ya anu bira.

40Woletɔ anu ya a fɔ Aruna ye ko a ni bese donu nadan anu ye minnu si sɔ anu yarɔ. Anu ko Musa min nara anu na ka bɔ Iyipiti nyamane rɔ, anu ma a lɔn ni min bara ma wo la.

41Wo kɔma, anu ya ninki-danla muninye ladan ka wo ma bese la anu nyere ye ka sarake bɔ wo ye. Anu ya ladiye ladan ka a tege anu nyereta bolola-wɔli-gbe wo ma ka wo gbiliya.

42Woletɔ Alla ya a kan-kɔ sɔ anu na feu, alako anu ni tele anube kare anube lolenu bato san ma. Ado a sebene nebinuta buku do rɔ ko, ‘Isirela mɔgenu, wo ya kolo-fan minnu kan natege ka wonu ma sarake la san bi-nani kɔrɔ wule rɔ, wo ma wonu di nde ma wo yisi bee la.

43Wo ye bese min kelela ko, Moleki, wo ya wola fani-bɔn maduni. Wo ye bese min kelela ko, Refan min sɔne lolenuna ko la, wo ya wola muninye maduni. Wo ya bese wonu nadan ka wonu denu kɔ. Woletɔ n si wo lata birale rɔ fɔ Babilɔn nyamane kɔma.’

44“Allata Fani-Bɔn ye ma benbanu bolo nun wule rɔ. A ladanta iko Alla ya a fɔ Musa ye nya min. Anu ya a ladan iko Alla ya min su yira Musa la yati!

⁴⁵Wo kɔma, ma benba minnu tara Yasowa fe nyamane bi tine nyɔ-sibolenu bolo, wonu ya Allata Fani-Bɔn wo sɔrɔn anu fanu bolo ka ta wo dununa anu bolo. Ado Alla le ya sibole wonu gben anu yarɔ. Fani-Bɔn wo tora nyɔ ha Mansa Dawudata wati.

⁴⁶Mansa Dawuda wo ya here sɔrɔn Alla bolo. A ya Alla manyinika ni a si bɔn sɔ a benba Yakobata Alla ye

⁴⁷kɔnɔ ala den Mansa Silameni le ya bɔn sɔ a ye.

⁴⁸“Kɔnɔ Alla Min Bi Fan Bɛɛ Kun Na, wo sigini ma mɔgɔna-bon-sɔnenu burɔ. Iko nebi ya a fɔ nya min wo la, a ko,

⁴⁹Mari ko ata mansaya-wagane le san kole la. A tontɛ rasagan tine le dugu-kumɛ la. Wole lara a la, wo si ke nfen bon sufa sɔla ale ye? A ko a si a sulen kan tina nyuman tɔ?

⁵⁰A ko ale nyere le ma fan ke bɛɛ dan, wa?

⁵¹“Wole yisi gbelenu! Wo yisi mane iko sibolo gberenute. Wo tengberenyane Allala-kumɛ-lamɔɛn-koe rɔ! Wo ye Allata Ni Senime kelela tuma-wo-tuma iko wo benbanu ya a ma nya min!

⁵²Nɛbi kelen beren sa nyɔ nun, wo benbanu ma min tɔrɔ. Wo sa! Allala kilaye minnu ya ala wɔli-kela-telenne na-koe fɔ, kebi wati-yan, anu ya wonu faga. Nba kaka, wole ara a don a yogenu bolo tɔ ka a faga.

⁵³Wole le ya Allala tɔn sɔrɔn melikanu bolo. Kɔnɔ hali wo, wo ma sɔn a birala!”

⁵⁴Yahudiyana kun tigi wonu ya kumɛ wo lamɔɛn tumɛ min, anu yisi bɔra Sitifen kan ma dɔgɔma ma de! Diminye wo ya a ma, anu ya anu nyin makin.

⁵⁵Kɔnɔ Sitifen fane Allata Ni Senime la. A ya a ye layele san ma Allala gbiliye mafɛlen tine. A ya Yisa sɔni yen Alla kɔɛn nyime rɔ.

⁵⁶A ko, “Wo ye lata. N bara Arinyene de lakane yen. Hadama den, Yisa sɔne Alla kɔɛn nyime rɔ!”

⁵⁷Anu gbele-gbelenta ka anu bole digin anu tolenu tɔ. Anu dama kera a ma tiriya!

⁵⁸Anu ya a labɔ soe kɔma ka a mabon kuri la. Minnu ya sereye bɔ a kan ma, wonu ya anuna durukinu to kemine do bolo min tɔge Sɔli.

⁵⁹Anu bi Sitifen mabonna tumɛ min, a ya a kan labɔ Mari ma. A ko, “N Mari Yisa, n niyi bi!”

⁶⁰A ya a nyenkin ka gbele-gbelen kan ba la, a ko, “Mari! I kana i fonde lamiri anuna hake ke ma!” A ban wo fɔla, a niyi bɔra.

Kewɔlɛnu 8

- ¹Soli sɔnta Sitifen faga koe ma. Marita mɔge donu ya Sitifen togon ka di ala ko la bereke! Tɔɔya-ba wulita Allata mɔgenu kan ma Yerusalem soe burɔ wulɔn tele. Denkeninya-mɔge bɛe nyensenta Yudiya anube Samariya nyamanɛ bɛe rɔ fɔ Marita kilayenu.
- ³Soli ya a raya ka Allata mɔgenu tatinya. A donta bɔn bɛe la ka denkeninya-mɔgenu sagan ka anu nabɔ, a keima wo, a musuma wo. A ya wonu sa ye le la.
- ⁴Marita mɔge minnu nyensenta, wonu tara kan tine bɛe kawandili-bɔe la.
- ⁵Filipi tara Samariya-so-karantan burɔ ka Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnela koe kawandili bɔ nyɔ-mɔgenu ye.
- ⁶Filipi ya min fɔ, nyama bɛe ya anu tole masɔ wo la a kin na ka ala kabana koenu tayen.
- ⁷Nyina-yogomenu bɔra gbele-gbelenna mɔgɔ siyaman fe. Mɔgɔ fere fagane anube namare siyaman fanan kendeyara.
- ⁸Woletɔ sewa-belebele kera Samariya so-burɔ-mɔgenu ye.
- ⁹Mɔge do ye soe wo burɔ nun, a tɔge Saimon. Wo ara Samariya kenu nakawa duriye ke tine. Ado a ara a nyere ma mɔgɔ ba la.
- ¹⁰Mɔgɔ su min bɛe ye soe wo burɔ, a nɔnfulu-tigi wo, a bolo-kolɔn wo, wo bɛe ya a tole masɔ a la bereke! Anu tora a fola ko, “Bese min senbe kolo bese beete ko, wo nara kei kela muninye rɔ.”
- ¹¹Anu ya anu tole masɔ a la wati bɛe bawo a ara me duriye kela anu tema ka anu nakawa wo nya.
- ¹²Kɔnɔ Filipi ya Allala mansaye anube Allata-Mɔgɔ-Yabɔne wo kibara-nyime lake tume min, anu dama denkeninyara ka batasi, a keima wo, a musuma wo.
- ¹³Hali Saimon nyere fanan denkeninyara ka batasi. A tora Filipi dafe bawo kabana-kowenu anube tamasere minnu kera, a ya wonu yen tume min, ale fanan kawara kati!
- ¹⁴Kilaye minnu bi Yerusalem, wonu ya Samariya kenuna denkeninya-koe wo lamɔen. Woletɔ anu ya Pita anube Yɔni lata anu ma.
- ¹⁵Wonu ke nyɔ, anu ya Alla matara denkeninya-mɔgenu ye alako anu fanan ni Allata Ni Senime sɔrɔn.
- ¹⁶Anu ya wo ma bawo Allata Ni Senime ma yigi we Samariya ke fenfen kuma nun. Anu bara batasi le nun Mari Yisa tɔge rɔ dɔrɔn!
- ¹⁷Wo kɔma, Pita anube Yɔni ya anu bole sa wonu kuma. Anu fanan ya Allata Ni Senime sɔrɔn.
- ¹⁸Saimon ya a yen ko Marita kilayenu ba anu bole sa min kuma, wo si Allata Ni Senime sɔrɔn. Wo ya a ma, a ya wodi do yira Pita anube Yɔni la.

- 19**A ko, “Wo ni senbe ke di nde fanan ma, woletɔ n ba n bole sa mɔgɔ wo mɔgɔ kuma, wo si Allata Ni Senime sɔrɔn.”
- 20**Kɔnɔ Pita ya a fɔ a ye ka a gbɛ ko, “I mirine ko i si Allala kɔ-fan san wodi la min ke, wobɛ ila wodi ni halaki nyahanama rɔ!”
- 21**Ita mume sa mala wɔle rɔ bawo i yisi ma telen Alla yala.
- 22**I ni miriya-yogome ke boloka ka Mari madiya. A ni i makoto miriya sifa kela ko la.
- 23**N bara a yen ko i fane keliye la kati! I hɔrɔyani ma hake bolo.”
- 24**Saimon ya a fɔ Pita anube Yɔni ye wo rɔ ko, “Wo yandi, wo ni Mari madiya n ye ko i wara min bee fɔ ke la, wo fenfen kana na ma n na.”
- 25**Pita anube Yɔni ban sereye bɔla tume min ka Marila kume lake, anu segira Yerusalem. Anu segimatoe, anu ya kibara-nyime-kawandili bɔ Samariya so siyaman tɔ kile la.
- 26**Mari kumara Filipi ye melikala muninye rɔ ko, “I ni i raben ka ta dugu la. Kile min bi bɔla Yerusalem ka ta Kesa soe burɔ, i ni kile wo bira.” (Ado mɔgenu sa bɔla kile wo fe kaka.)
- 27**Woletɔ Filipi ya a raben. A ya kile wo bira. Nba, Itiyopiya-kun-tigi do ye bɔla kile wo fe ka ta a ware. Kun-tigi-ba le wo la nun. Ale le ye Itiyopiya musu-manse Kandasila nonfuli bee kun na. A tara Alla bato tine Yerusalem.
- 28**A segimatoe, a sigini ala kirindi rɔ. Ado a tamatoe, a ye Nebi Aseyata buku karanna.
- 29**Allata Ni Senime ya a fɔ Filipi ye ko, “Ta i madon ala kirindi la.”
- 30**Filipi ya a buri ka ta. A ya a lamɔen, a ye Nebi Aseyata buku karanna. Woletɔ a ya a manyinika ko, “I ye min karanna wo la, i wara henkili sɔrɔn wo ma, wa?”
- 31**Kun tigi wo ya a yabi ko, “Ni mɔgɔ ma a fɛsɛfɛsɛ n ye, n si a nya-yen kama?” Wo kɔma, a ya Filipi kele ko a ni yele ka sigi a fe ala kirindi rɔ.
- 32**A ye min karanna nun Allata kitabu rɔ, wo le ke la. A sebene ko, “A madene iko anu bi nala saga-dan min mala sarake la. A radene don iko anu bi nala sage min siyi mategela. Hali da fa kelan, a ma tege.
- 33**Anu ya a lafeya. Anu ma sɔn ala kiti tegela a kila telenne la. Mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke a bɔnsɔnla koe fɔla bawo a niyi ara ban duninya rɔ.”
- 34**Kun tigi wo ya a fɔ Filipi ye ko, “Nebi ke ye ke fɔla yonna ko la? Wo fɔ n ye. A ye a nyere le ma, ka, mɔgɔ gbere?”
- 35**Woletɔ Filipi ya a dabira Allata kitabu dinkire ke nyere ma gben, ka Yisala kibara-nyime fɔ a ye.

³⁶Anu bi tala kile la tume min, anu kera yi do ma. Woletɔ kun tigi wo ko, “Yi ke mafelen. Nfen bi a tola gbe, n sa batasila?”

[³⁷Filipi ya a fɔ a ye ko, “Ni i wara denkeninya i yisi bee la, i si batasi.” A ya a yabi ko, “N bara denkeninya. N bara la a la ko Allala dan le Yisa la.”]

³⁸Kun tigi ya a fɔ ko anu ni ala kirindi sɔ. Filipi anube kun tigi wo yigira yi rɔ. Filipi ya a batasi.

³⁹Anu bɔra yi rɔ tume min, Marita Niyi ya Filipi bɔ a fe. Kun tigi wo ma a yen tun. Kɔnɔ a sewane tara a ware.

⁴⁰Filipi terenara a nyere la Asadadi soe burɔ. A tara kibara-nyime kawandili bɔ soe bee rɔ ha a kera Sesariya soe burɔ.

Kewɔlenu 9

¹Wo wati rɔ, Sɔli tora a kɔnkɔnna Marila karan dannu ma anu faga koe la. A tara saraka-masola-kun-tigi-we wara

²ka kedinu manyinika a bolo minnu si ale Sɔli wara-koe fɔ Yahudiyana dina-bon-kun-tiginu na Damasika soe burɔ. Kedi wonu ko ni a ya mɔgɔ wo mɔgɔ taran Marita kile fe nyɔ, a ni wo bira ka ta wo la Yerusalem, kei wo, musu wo.

³A ye tala Damasika soe magbenna tume min, ado a ara gberen nyɔ ma, wan-belebele bɔra san kole rɔ ka ala foole bee lamalan.

⁴Sɔli buira dugi ma. A ya kuman kan lamɔen. Wo ye a fɔla a ye ko, “Sɔli! Sɔli! I ye n tɔrɔla nfenna?”

⁵Sɔli ya nyinikale ke ko, “N fa, yon bi ile la?” Kuman kan wo ko, “Yisa le nde la, i ye min tɔrɔla.

⁶Kɔnɔ i lasɔ. I ni ta soe. I ye nala min mala gbe, mɔge do si na wo fɔ i ye nyɔ.”

⁷Nba, minnu bi tala Sɔli fe, wonu sɔne tora. Anu ma ke kumala. Anu ya kuman kan wo lamɔen kɔnɔ anu ma mɔgɔ wo mɔgɔ yen.

⁸Sɔli ya a lasɔ gbe! A ya a ye laka kɔnɔ a ma ke fen yenna. Woletɔ anu ya a bole bira ka ta a la Damasika soe burɔ.

⁹Tele sawa, a ma ke fen yenna. A ma fennen don hali ka a min wo wati mume bee kɔrɔ.

¹⁰Yisata mɔge do ye Damasika nun, a tɔge Ananayasi. Mari kumara wo ye ko-rayire rɔ ko, “Ananayasi.” A ya a labira ko, “Mari, n bi yan.”

¹¹Mari ya a fɔ a ye ko, “I raben. I ni ta Yudasila bon la kile dafɛ min tɔge Kila Tellenɛ. I ni Tarasa ke Sɔli manyinika. A ye madiyali kela nyɔ.

- 12**Ale Sɔli fanan ara ko-rayen-ke nun. A ara kei do yen nala a wara ala ko-rayire wo rɔ nun min tɔge Ananayasi. A ke nyɔ, a ya a bole sa a kuma ko-rayire wo rɔ alako a ye la ni ka.”
- 13**Ananayasi ya a yabi ko, “Mari, kei wo ara ko-yogome min ke ila mɔgenu na Yerusalem soe burɔ, mɔgɔ siyaman bara wo wara-koe fɔ n ye.
- 14**Ado a ara senbe sɔrɔn saraka-masɔla-wenu bolo ka Damasika mɔgenu bira minnu bi ile Alla matarala i tɔge rɔ.”
- 15**Mari ya a fɔ a ye ko, “Ta! Nde le ara a yabɔ ko a ni wɔle ke n ye. A si a ma, sibolo gberenu anube anuna mansenu ni n tɔge lamɔen, hali Isirela mɔgenu.
- 16**Ado a ye nala tɔrɔye min bɛe sɔrɔnna ndela ko la, nde nyere si na wo yira a la.”
- 17**Woletɔ Ananayasi tara bɔn wo la. A ke nyɔ, a ya a bole sa Sɔli kuma. A ko, “N na kelen nyɔge Sɔli, i ya Mari Yisa min yen kile la, wo le ara n sɔ i wara. A ara n sɔ alako i ye la ni ka tun. Wo kɔma, i si fa Allata Ni Senime la.”
- 18**Tiriyante wo rɔ, fan min manɛ iko yege-wɔre bɔra Sɔli ye ma. A ya fen yen tun. A ya a lasɔ. Wo kɔma, a batasira.
- 19**A ya fen-dɔn-ke tume min, a ya senbe sɔrɔn tun. Sɔli tora Yisata mɔgenu fe Damasika soe burɔ watini kɔrɔ.
- 20**Wo kɔma, a wulita ka ta Yahudiyanuna dina-bɔnnu na Yisala koe fɔ tine anu ye. A ko Yisa le Allatalata dan la.
- 21**Min bɛe ya a kan lamɔen, wonu kawara ka nyinikale ke ko, “Yerusalem ke minnu bi Alla matarala Yisa tɔge rɔ, kei ke ma wonu faga nun? Ale le ma wonu faga? Ado a ye nala yan wo lela ko la alako a ni wonu bira ka ta anu na saraka-masɔla-wenu bara.”
- 22**Kɔnɔ Sɔlila kawandili-senbe tora koloyala. A ya a ragbe bereke ko Allata-Mɔgɔ-Yabɔne le Yisa la. Yahudiya minnu sigine Damasika soe burɔ, wonu ma ke a nɔla kume rɔ tun.
- 23**Tele siyaman tenbine, Yahudiyanu ya anu naden ka Sɔli faga koe raben.
- 24**Kɔnɔ wonu bi min kun na, mɔge do ya wo fɔ ale Sɔli ye. Anu tora soe tare-don-denu mafelenna su-ni-tele alako anu si a faga nya min.
- 25**Kɔnɔ su kelen kera, Sɔli gba-fe-bilalenu ya a sigi sende rɔ ka a layigi tare kɔma.
- 26**Sɔli tara Yerusalem. A ya a raya ko a ni kofu Yisata mɔgenu ma nyɔ kɔnɔ wonu ma la a la ni Yisata mɔgɔ-bere le ale la. Anu dama kilanne a la.
- 27**Nba, Banabasi nara a denben tine ka ta a la Marita kilayenu bara. Sɔli ya Mari yen kile la nya min anube Mari ya min fɔ a ye, a ya wo bɛe rakaran anu ye. Sɔli ya kawandili bɔ yisi-latege rɔ nya min Yisa tɔge rɔ Damasika, a ya wo fanan takaran anu ye.

- 28** Woletɔ Sɔli tora anu fɛ. A tara Yerusalem fan bɛɛ ka kawandili bɔ yisi-latege rɔ Mari tɔge rɔ.
- 29** A kumara Yahudiya Kiriki kan-fɔlenu ye fanan ka anu sɔsɔ, woletɔ wonu ya a faga koe rabɛn.
- 30** Kɔnɔ a na kelen nyɔge denkeninya-mɔgenu ya wo lamɔɛn tumɛ min, anu tara Sɔli la Sesariya soe burɔ. Wo kɔma, anu ya a lata Tarasa soe burɔ.
- 31** Nba, Allata mɔge min bɛɛ ye Yudiya anube Kalili sigisɔnnu tɔ anube Samariya nyamane rɔ, wo bɛɛ ya yisi-kime sɔrɔn wo wati le tɔ. Anu tora Mari batola min ke, Allata Ni Senime ya anu denbe alako anu ni siyaya nya min ka sabati.
- 32** Pita ya kan tine bɛɛ ratagama. Lunye do, a tara Marita mɔgenu kɔndɔn tine Lida soe burɔ.
- 33** A ya kei do taran nyɔ, a tɔge Eniyasi min fere fagane a ma. San segin kɔrɔ, a ma ke a lasɔla.
- 34** Pita ya a fɔ a ye ko, “Eniyasi, Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne ara i lakendeya. I lasɔ. I ni ila nyandan lamini.” Eniyasi ya a lasɔ tiriya!
- 35** Lida anube Sarɔn kɛnu ya ale Eniyasi kende yen tumɛ min, anu denkeninyara Mari ma ka ma ata mɔgenu na.
- 36** Musi do fanan bi Yapa soe burɔ nun, wo tɔge Tabita. Denkeninya-mɔge le. (Kiriki kan rɔ, a tɔge le Dɔrɔkasi. Wo kɔre le “Mina.”) A ya ala wati bɛɛ ke ko-nyime-ke koe la bolo-kolɔnnu denben tine.
- 37** A gbandeyara wo wati le tɔ. A sayara. Anu ya a ku ka a furi layele san-bɔn do rɔ.
- 38** Yapa soe anube Lida soe teme ma fe-yan. Yisata mɔge minnu bi Yapa, wonu ya a lamɔɛn tumɛ min ko Pita ye Lida soe burɔ, anu ya anu sara kemini mɔgɔ fila la. Anu ya wonu nata a ma ko, “I yandi, i ni na ma wara tiriya!”
- 39** Woletɔ Pita wulita ka segi anu fɛ. A kera tumɛ min, anu tara a la furi sane kan min san-bɔn wo la. Kɛɛ-musi bɛɛ ya anu naden Pita dafe. Anu bi Dɔrɔkasi dila kosebe! Ale Dɔrɔkasi ya duruku-kɔrɔ-donye anube duruku-we minnu nadan a kende tumɛ min, anu ya wo siyaman yira Pita la.
- 40** Pita ya anu dama labɔ bɔn la. Anuna bɔe kɔma, a ya a nyenkin ka Alla matara. Wo kɔma, a ya a ye lamunun furi la. A ko, “Tabita, i lasɔ.” Tabita ya a ye laka. A ya Pita yen tumɛ min, a ya a sigi.
- 41** Pita ya a bole bira ka a denbe a lasɔla. Wo kɔma, a ya denkeninya-mɔgenu anube kɛɛ-musinu kele ka a yira anu na, a kende.
- 42** Koe ke mankan nyensenta Yapa soe burɔ kan tine bɛɛ. Mɔgɔ siyaman denkeninyara Mari ma wola ko la.
- 43** Pita ya tele siyaman bɔ kei do ware Yapa min tɔge Saimon. Wo si karanke-wɔle ke.

Kewɔlɛnu 10

- ¹Kei do ye Sesariya soe burɔ nun, wo tɔge Kɔniliyasi. Romu kele-den-kurɔn min tɔge ko, “Italita Kurɔn,” anuna kun tigi do le.
- ²Dina-mɔge le fanan. Ale anube ala denbaye bee ye Alla batola. Ado a duruta Yahudiya bolo-kolɔnnu denbena bereke! A ye Alla madiyala tuma-wo-tuma kɔno Yahudiya ma.
- ³Lunye do tele-makima-wati (3 pm), a ya Allala melika yen ko-rayire rɔ. Melika wo ye donna ala bɔn la ka a rakele ko, “Kɔniliyasi!”
- ⁴A ya melika mafelen sin! A kilanta dɔgɔma ma de! A ko, “N fa, nfen mara?” Melika ya a fɔ a ye ko, “I wara bolo-kolɔnnu denbe min ke, Alla ara sɔn ila madiyalenu ma. A ara a fonde to i ko.
- ⁵Nba kaka, i ni mɔge donu nata Yapa ka kei do manyinika min tɔge Saimon Pita.
- ⁶A yiyane Saimon karanke ware min sigine kɔgo-yi dafe.”
- ⁷Wo kɔma, melika wo tara. Kɔniliyasi ya ala bonna-wɔli-kele mɔgo fila kele. Ala kele dan min bi a kandanna, a ya wo fanan kele. Ado dina-mɔge le wo fanan na.
- ⁸Min mara, a ya wo rakaran wonu ye ka anu nata Yapa soe burɔ.
- ⁹Wo banda ke, anu gberenne Yapa soe ma tume min, wo ya a taran, Pita ye Alla matara tine bɔn kuma tele-latelan.
- ¹⁰Kɔnke ya a bira bɔn kuma nyɔ. Anu bi dɔn-fan tela tume min, ale fanan ya ko-rayire do yen.
- ¹¹A ya Arinyene de lakane yen. Fan min mane iko kura-belebele, a ya wo yen yigila. A dunne a tɔnkɔn nane ma ha ka yigi dugi ma.
- ¹²Sogo su siyaman anube sagan-fannu anube konanu bi a rɔ.
- ¹³A ya kuman kan lamɔen ko, “Pita, i lasɔ. I ni kenu faga ka anu dɔn!”
- ¹⁴Kɔno Pita ya a sɔsɔ, a ko, “Ade, Mari! N ma fenfen dɔn be n tane ye min na. N ti fen-kɔsɔne dɔn mumɛ!”
- ¹⁵A ya kuman kan lamɔen tun ko, “Alla ara min seninya, i kana i miri ko wo kɔsɔne.”
- ¹⁶Ke mara kinyama sawa. Wo kɔma, kure wo segira Arinyeni tɔ.
- ¹⁷Pita ye a henkili lamirila ko-rayire ke kɔre ma wati min, Kɔniliyasi ya kei minnu sɔ, wonu bi Saimon karankela bɔn manyinikala, ado anu sɔne sansan don de la.
- ¹⁸Anu ya nyinikale ke ko, “Sundan do ye yan ba, min tɔge Saimon Pita?”
- ¹⁹Ha ka, Pita ye ko-rayire ke kɔre-lɔn-koe rɔ. A ye wo kun na tume min, Allala Ni Senime ya a fɔ a ye ko, “Pita, kei mɔgo sawa ara na. Anu bi i manyinikala.

- ²⁰I laso. Yigi ka bila anu fe. I kana sika bawo nde le ya anu so.”
- ²¹Nba, Pita yigira ka a fo moge wonu ye ko, “Wo ye min nyinina, nde le wo la. Wo nara nfenna ko la?”
- ²²Anu ya a yabi ko, “Romu kefe-den-kun-tigi Koniliyasi le ya ma so i wara. Mogo-nyime le min bi Alla batola. Yahudiya bee ye a gbiliyala bereke! Allala melika do le ya a fo a ye ko a ni ile kele ala bon la. I ye nala min fola, a ye a fe ka wo lamoen i bolo.”
- ²³Pita ya moge wonu nadon bon la. Anu kira nyo. Wo banda ke, a bilara anu fe. A ta-nyoge, Yapa denkeninya-moge donu fanan tara a fe.
- ²⁴Wo banda ke fanan, anu kera Sesariya. Nba, Koniliyasi ara a na kelen nyogenu anube a diyana-moge bee kele nun. Anu sigine Pita makono tine.
- ²⁵Nba, Pita kera tume min, Koniliyasi ya a laben. A ya a sa a koro a bato tine.
- ²⁶Kono Pita ya a bira. A ko, “I laso bawo mogoni-gbuyi le nde la doron.”
- ²⁷Pita donta bon la tume min, a tora kumala Koniliyasi ye. A ya mogo siyaman nadenne taran nyo.
- ²⁸A ya a fo anu ye ko ala Yahudiya-dinala ko la, a kana sibolo gberenu kondon ado a kana ta-nyogonye ke anu fe. Kono Alla ara a yira a la ko a kana a miri mogo wo mogo ma ko mogo seninyani ma, a kosone.
- ²⁹Woletso a ko anu ya kilayenu nata a ma min ke, a ma sika mumu! A bilara anu fe. A ya nyinikale ke ni anu ya a kele min ma?
- ³⁰Koniliyasi ko, “A tele nani nyoge le bi, ke-nyogon-wati le nun gben, n bi madiyali kela nna bon la tele-makima-wati ke ro. Kei do nara minna kure ye malan-malanna a ma, wo sora n yakoro.
- ³¹Kei wo ko, ‘Koniliyasi! I wara bolo-kolonnu denbe min ke, Alla ara son ila madiyalenu ma. A ara a fonde to i ko.’
- ³²A ko n ni moge do lata Yapa ka kei do kele min toge Saimon Pita. A ko a yiyane Saimon karanke ware min sigine kogo-yi dafe.
- ³³Nba, n ya anu nata i ma kelenna! Ado i na-koe ke ara i son-nyime yira n na. Awa kaka, Mari ara i so min fo tine, ma dama ye i makonona Mari Alla yakoro yan ka wo bee lamoen.”
- ³⁴Pita ya kume dabira. A ko, “N bara a lon de gbe ko tonye le, moge bee kelen Alla yala. A ti lafisalaye ke hali!
- ³⁵Min ba kilan a la ka ko-lateleenne ke, a si moge wo rabira, a mara mogo su-wo-su la.
- ³⁶A ya kume min nake Isirela mogenu ma ka yisi-kime kibara-nyime fo Yisa, Allata-Mogo-Yabone baraka ro, wo ya wo lon. Beta Mari le wo la.

³⁷Yɔni banta batasili-koe-kawandili bɔla tumɛ min, ka a dabira Kalili sigison rɔ ha ka ke Yudiya nyamane bɛɛ rɔ, ko-wɛ min kɛra wo kɔma, wo ye wo kalama, wa?

³⁸Ado Alla ya ata Ni Senime labɔn Yisa Nasareti kɛ kuma nya min ka senbɛ di a ma, wo ye wo fanan kalama. A tara kan tine bɛɛ rɔ ko-nyime kɛ tine. Minnu bɛɛ ye nyineta senbɛ kɔrɔ nun, a ya wo bɛɛ hɔrɔya bawo Alla ye a fɛ.

³⁹A ya koe min bɛɛ kɛ Yahudiyana nyamane rɔ anubɛ Yerusalem soe burɔ, wonu sereyɛ le male la. A laban, anu ya a gbangban kɔlɔma ma ka a faga.

⁴⁰Kɔnɔ a tele sawa nyɔgɛ ma, Alla ya a lawuli ka bɔ furinu tema. A bɔra gbɛ rɔ ma ye.

⁴¹Bɛɛ ma a yen nun fɔ Alla ara ban male minnu yabɔla nun, ko ma ni ma a sereyɛnu na. Alla ya a lawuli tumɛ min ka bɔ furinu tema, male le ya fen-dɔn-kɛ a fɛ.

⁴²Alla ya a fɔ ma ye ko ma ni kibara-nyime-kɛ-kawandili bɔ mɔgɛnu ye ka sereyɛ kɛ bɔ. A ko a ara a lategɛ min ma ko a ni kendɛwaganu anubɛ furinuna kiti tɛgɛ, ale le Yisa wo la.

⁴³Nebi bɛɛ ya ala koe fɔ ko mɔgɔ wo mɔgɔ wa denkeninya a ma, Alla si wo makoto a hake ma ale tɔgɛ senbɛ baraka rɔ.”

⁴⁴Pita ye kumala tumɛ min, min bɛɛ tole masɔnɛ wo kumɛ la, Allata Ni Senime yigira wonu dama kuma.

⁴⁵Yahudiya denkeninya-mɔgɛ minnu bilara Pita fɛ ka bɔ Yapa soe burɔ, wonu kawara ko Alla ara ata Ni Senime labɔn sibolo gberɛnu fanan kuma.

⁴⁶Anu ya kan-gberɛnu-fɔɛ fanan namɔn anu bi Alla tantola ala senbɛ-bala ko la nya min. Pita kumara tun, a ko,

⁴⁷“Mɔgɛ kɛnu bara Allata Ni Senime sɔrɔn iko male fanan ya a sɔrɔn nya min. Mɔgɔ si anu nakala kama worɔ ko anu kana batasi yi rɔ?”

⁴⁸Woletɔ a ya a fɔ anu ye ko anu ni batasi Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ tɔgɛ rɔ. Wo kɔma, anu fanan ya ale Pita madiya ko a ni to anu fɛ watini kɔrɔ.

Kewɔlɛnu 11

¹Kilayɛnu anubɛ denkeninya-mɔgɛ minnu bi Yudiya fan bɛɛ, wonu ya a lamɔn ko sibolo gberɛnu fanan bara Allala kumɛ rabira.

²Nba, Pita tara Yerusalem tumɛ min, a di minnu ye ko sibolo gberɛnu ni keminiya iko Yahudiyana, wonu ya a makuma.

³Anu ko, “Sibolo gbɛrɛ minnu keminiyani ma, i wara yiya wonu bare ka fen-dɔn-kɛ anu fɛ fanan! Wo tɛgenɛ nfen ma?”

⁴Woletɔ koe min bɛɛ kɛra kebi a dabira tumɛ, Pita ya wo bɛɛ rakaran anu ye.

- ⁵A ko, “N bi Alla-matare kun na Yapa tume min, n ya ko-rayire do yen. N ya fan do yen yigila min mane iko kura-belebele. A dunne a tonkon nane ma. A ye yigila ka bo Arinyeni to ka so n dafe.
- ⁶N ya a bure rafelen tume min, n ya sogenu yen anube firarɔ-sogenu anube sagan-fannu anube konanu.
- ⁷N ya kuman kan do lamɔɛn, a ye a fɔla n ye ko, ‘Pita, i lasɔ. I ni kenu faga ka anu don!’
- ⁸Kɔnɔ n ya a fɔ ko, ‘Ade, Mari! N ma fenfen don be n tane ye min na. N ti fen kɔsɔne don mumɛ!’
- ⁹Kuman kan bɔra Arinyeni to tun ko, ‘Alla ara min seninya, i kana i miri ko wo kɔsɔne.’
- ¹⁰Ke mara kinyama sawa, ala ban, a bee segira Arinyeni to tun.
- ¹¹Wo wati nyere ɔ, kei mɔgɔ sawe minnu nanara n ma ka bo Sesariya, wonu kera bon wo la, n bi kan min nun.
- ¹²Allata Ni Senime ya a fɔ n ye ko n kana sika, n ni ta anu fe. N na kelen nyɔgɔn mɔgɔ wɔre kenu fanan tara n fe Sesariya. Ado ma dama donta Koniliyasila bon la.
- ¹³A ya melika sɔne yen ala bon la nya min, a ya wo bee fɔ ma ye. Melika wo ya a fɔ a ye ko a ni mɔge do lata Yapa soe burɔ, mɔge do nyini tine min toge Saimon Pita.
- ¹⁴A ko a si kumenu fɔ a ye anube ala denbaye bee si kisi min fe.
- ¹⁵Nba, n wulita kumala tume min, Allata Ni Senime yigira anu fanan kuma iko a yigira male kuma nya min fɔlo nun.
- ¹⁶Mari ya kume min fɔ, n nabilara wo la ko, ‘Yoni ya batasili ke yi ɔ kɔnɔ wole si batasi Allata Ni Senime la.’
- ¹⁷Ado a ara gbɛ feu, ko male denkeninyara Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne ma tume min ko Alla ya kɔ-fan min di male ma, a ara wo sifa le di sibolo gberenu ma. Nba, nfen bi nde la nun worɔ ko n ni Alla lakala?”
- ¹⁸Anu ya ke lamɔɛn tume min, anu ya a makume boloka ka Alla tanto. Anu ko, “Nba, Alla ara fere di sibolo gberenu fanan ma ko anu ni tubi ka habadan-nimaye sɔrɔn!”
- ¹⁹Denkeninya-mɔgenu ya tɔɔye min sɔrɔn Sitifen saye kɔma, wo ya a ma, anu nyensenta. Donu tara fɔ Finisiya anube Saiparasi nyamanenu to anube soe min toge Antiyaki ka Allala kume fɔ Yahudiyanu dɔrɔn ye.
- ²⁰Kɔnɔ minnu denkeninyane Saiparasi anube Sairini soenu burɔ, wo donu tara Antiyaki ka Mari Yisata kibara-nyime kawandili bo sibolo gberenu ye.
- ²¹Marita senbe tora anu fe. Mɔgɔ siyaman denkeninyara Mari ma ka bila a fe.

²²Koe wo mankan kera Mari Yisata mɔɡenu ma Yerusalem. Woletɔ anu ya Banabasi lata Antiyaki.

²³A kera nyɔ tume min, Alla ara ata duwe layigi ata mɔɡenu kuma nya min, wo yen a bolo, a sewara. A ya anu dama makawandi ko anu ni lanaye ke ka telen Mari ye anu yisi bee la.

²⁴Mɔɡɔ-nyime le Banabasi la. A fane Allata Ni Senime anube denkeninye la, woletɔ mɔɡɔ siyaman mara Marite la nyɔ.

²⁵Wo kɔma, Banabasi tara Sɔli nyini tine Tarasa soe burɔ.

²⁶A ya a yen tume min, a nara a la Antiyaki. San kelen kɔrɔ, anu mɔɡɔ file tora laden kela Mari Yisata mɔɡenu fe nyɔ ka nyama ba karan. Antiyaki soe burɔ, Yisata mɔɡenu tɔɡɔ keke fɔle kera ko Kirasitita mɔɡenu.

²⁷Wo wati rɔ, nebi donu bɔra Yerusalem soe burɔ ka ta Antiyaki.

²⁸Kelen bi anu tema min tɔge Agabasi, wo ya a sɔ ka wɔlɔyiyɛ ke Allata Ni Senime senbe baraka rɔ ko kɔnkɔ-fitine ye nala duninya bee rɔ. (Wo kera wo tume Kaladiyasi ye Romu nyamanɛ-kun-tigiyɛ la.)

²⁹Yisata mɔɡenu ya a latege ko anu kelen-keleɛname-bee wa ke anu bolo-fan fenfen sɔrɔnna, anu ni wo lata anu na kelen nyɔɡenu ma minnu sigine Yudiya nyamanɛ rɔ anu denben koe la.

³⁰Anu ya wodi wo don Banabasi anube Sɔli bolo ka a lata Mari Yisata mɔɡɔ banu ma Yerusalem soe burɔ.

Kewɔlɛnu 12

¹Mansa Herodi burunta Mari Yisata mɔɡenu tɔrɔla wati wo le tɔ.

²A ya keke dannu sɔ Yɔni na kelen nyɔge Yemesi ma ka a kan natege.

³Ado Herodi ya a yen tume min ko Yahudiyanu diyana koe le wo la, a ma dan wo ma. A ya Pita fanan bira. (Wo kera Biredi-Yelebele-Dɔn-Laden wati rɔ.)

⁴Anu ya a sa yele la. Anu ya a don keke den mɔɡɔ nani, sigi tina nani (16) bolo alako anu si a kandan nya min. A ye Herodi kɔntɔ nun ko Kanan-Ko-Ladiye wa ban, a ni ala kiti fɔ Yahudiyanu yala.

⁵Pita sane yele la tume min, Mari Yisata mɔɡenu ma fara Alla matarala a ye mume!

⁶A sɔge ye Herodi la ka Pita kiti mɔɡenu yala tele min na, suyi wo rɔ, Pita kinɔɡɔra a kandanna mɔɡɔ file tema, a kirine yɔlɔkɔ fila la. Yele-bon-kandannenu sɔne de la.

⁷Tiriyante wo rɔ, Marita melika sɔra nyɔ. Waan rakara yele bɔn la. Melika ya Pita magbesi a kanban-kunye ma ka a lakunden. A ko, “I lasɔ tiriya!” Tiriyante wo rɔ, yɔlɔkenu buira ka bɔ a bolenu na.

⁸Melika ko, “I ni i maben ka ila sanbare don i kian rɔ.” Pita ya wo ma. Melika ko, “Ila duruki don i kan la ka bila n fe.”

⁹Pita bilara a fe ka bɔ yele la. Hali wo, melika wo ya min bɛɛ ma, Pita ya a lɔn ko a ye ko-rayire le yenna nun dɔrɔn.

¹⁰Anu tenbira kandanne sigi tine fɔlɔte la, anube a fila nyɔɔɔɔ. Nege de min bi yele la nyɔ, anu kera wo ma tume min, de lakara a nyere ma anu ye. Anu donta soe burɔ. Anu bi tagamana soe burɔ nkekuna, tiriante wo rɔ, melika wo ya Pita boloka.

¹¹Wo kɔma, min bara ma Pita la, a ya a miri wonu ma. A ko, “N bara a lɔn gbe serr, ko tonye le! A sɔge ye Yahudiyanu na ka min sigi n ma nun, Mari ara ala melika sɔ ka n tanka anube Yahudiyanu masibe ma.”

¹²A ya a nyere lɔn tume min, a tara Yɔni-Maraka na ware, Mariyama kɔni. Mɔgo siyaman nadenne nyɔ Alla matarala.

¹³Pita ya sansan-don-de matugu. Wɔli-kɛla-dunmusi min tɔge Roda, wo nara ka na a lɔn ni min bi nyɔ.

¹⁴A ya Pita kuman kan lamɔɔn min ke, a tɛrenara. A ma de laka sewe bolo. A burimatɔe segira ka a fɔ ko, “Pita sɔne de la.”

¹⁵Anu ya a fɔ a ye ko, “I ma ara yuwaya! I foni!” Kɔnɔ a kirita a ma ko tonye le. Woletɔ anu ya a yabi ko, “A yiye le dɔrɔn.”

¹⁶Kɔnɔ Pita tora de matugula dee! Tɔ-a-la, anu ya de laka a ye. Anu ya a yen tume min, anu kawara!

¹⁷A ya a bole sa a de la ko anu kana kuma. Mari ya a labɔ yele la nya min, a ya wo bɛɛ rakaran anu ye. A ko, “Wa a fɔ Yemesi anube ma na kelen nyɔɔɔn toe bɛɛ ye min mara.” A bɔra ka ta kan tina gberɛ.

¹⁸Bande kara tume min, yele makandannenu kɔndɔfilita dɔgɔma ma de! Anu ko, “Nfen bara ma Pita la?”

¹⁹Herodi ya a fɔ ko anu ni a nyini kɔnɔ anu ma ke a yenna. Woletɔ a ya yele makandannenu fɛfɛfɛsɛ berɛke! Wo kɔma, a ya yele makandanne wonu faga koe latege. Wo ban, Herodi bɔra Yudiya ka ta a sigi Sɛsariya soe burɔ.

²⁰Mansa Herodi diminyara Taya anube Saidon so-burɔ-mɔɔɔɔ ma kati! Kɔnɔ anuna nyamanita-mɔɔɔɔ bi anuna dɔn-fannu sɔrɔnna Mansa Herodila nyamane le tɔ. Woletɔ anu ya anu naden ka ta Herodi yen. Balasita min bi Herodila mɔɔɔ ba do la, anu ya wo fɔlɔn ma anu yatigi la bawo wo le kun-tigiye la nyɔ. Wo kɔma, anube Balasita tara Herodi wara ka a madiya ni a si kele ban.

²¹Wati wo kera tume min, Herodi ya ala mansaya-duruki don a kan na ka sigi ala mansaya-waganɛ rɔ. A kumara mɔɔɔɔ ye.

²²Anu ya wɔyɔ layele ko, “Mɔgo sa kumala ke la fɔ Alla!”

²³Tiriyante wo rɔ, Marita melika ya Herodi gbesi a rɔ. A buira dugi ma bawo a ma Alla gbiliya. Tɔ-a-la, tunbinu kera a rɔ ha a fagara.

²⁴Wo bɛɛ rɔ, Allala kume tora nyensenna ka wara.

²⁵Banabasi anube Sɔli ya anuna wɔle ban tume min, anu bɔra Yerusalem soe burɔ ka segi Antiyaki soe burɔ. Anu tara Yɔni-Maraka la anu bolo.

Kewɔlenu 13

¹Nɛbinu anube karan-mɔgenu bi Mari Yisata mɔgenu tema nun Antiyaki soe burɔ. Wonu denu bi Banabasi anube Simiyɔn, (anu bi min kelela fanan ko, “Fara finye,”) anube Lusiya min bɔra Sairini soe burɔ, anube Maneyan, minnube Mansa Herodi makolota anu nyɔgɔn fɛ, anube Sɔli.

²Anu bi sunye rɔ tume min Mari bato tine, Allata Ni Senime ya a fɔ anu ye ko, “Wo ni Banabasi anube Sɔli yabɔ n ye. N bara anu kele wɔle min ma, anu ni wo kɛ.”

³Anu tora sunye rɔ Alla matara tine. Anu ban wo la, anu ya anu bole sa wonu kuma ka anu nata.

⁴Nba, Allata Ni Senime ya Banabasi anube Sɔli lata min kɛ, anu tara Selusiya soe burɔ. Anu donta kulɔn rɔ nyɔ ka ta Saiparasi, yi-tema-dugi kɔni.

⁵Anu ke Salamisi soe burɔ, anu ya Allala kume fɔ anu ye Yahudiyanuna dina-bɔnnu na. Yɔni-Maraka tara anu fɛ ka anu denbe.

⁶Anu tenbira yi-tema-dugi wo bɛɛ rɔ ka ta fɔɔ soe min tɔge Pefasi. Anu ya kofo-dan do taran nyɔ min tɔge Bara-Yisa. Yahudiya le min ya a nyere ma nebi la.

⁷Sigiyasi-Pɔlɔsi min bi yi-tema-dugi wo kun na, a yatigi le wo la. Ado henkilime le wo la. Wo ya Banabasi anube Sɔli kele a ware bawo a ye a fɛ ka Allala kume lamɔen.

⁸(Bara-Yisa wo tɔge le Elimasi Kiriki kan rɔ.) Kofo-dan wo ya anu sɔsɔ. A ya a sebe don alako sigisɔn-manse ni a ban denkeninya-koe ma.

⁹Nba, Sɔli, anu bi min kelela fanan ko Pɔli, wo fane Allata Ni Senime la min kɛ, a ya a ye gbala kofo-dan wo la sin!

¹⁰A ko, “Ile, Setaneta dan! Fan min bɛɛ kin, i ye wonu kan ma. I bure lafane koyogome sifa bɛɛ la. Tuma-wo-tuma, i ye i rayala ka Marita tonye yelemma foninye la!

¹¹Nba, Mari kɔen si kɛ i ma kaka! I si fiyonya. A si me doni, i ti fenzen yen.” Tiriyante wo rɔ, Elimasi ye lapinpira. A ya a bole meme ka mɔge do nyini alako wo ni a bole bira.

¹²Min kera wo la, sigisɔn-manse ya wo yen tume min, a denkeninyara. A kawara Marila karan ma bereke!

¹³Pɔli anube a ta-nyɔgenu donta kulɔn rɔ Pefasi soe dafe ka ta Pamfiliya-Peraga soe burɔ. Yɔni-Maraka ya anu boloka nyɔ ka segi Yerusalem.

- 14**A toenu bɔra Peraga ka ta Paisidiya-Antiyaki soe burɔ. Sulen-Tele ma, anu tara sigi Yahudiyanuna dina-bɔn la.
- 15**Dina-bon-kun-tiginu banta Musata tɔn anube nebinuta buku karanna tume min, anu ya Pɔli anube Banabasi manyinika. Anu ko, “Ma na kelen nyɔgenu, ni kume do ye wo bolo min si ma denbe, wo ni wo fɔ ma ye.”
- 16**Nba, Pɔli ya a sɔ ka a bole sa a de la ko anu ni anu tole masɔ. A ya a fɔ anu ye ko, “Wole Isirela kenu anube sibolo gberɛ minnu bi Alla batola yan, wa wo wɔlɔ matɔlɔ n kan la!
- 17**Ma benbanu bi sundanye la Iyipiti dugi rɔ tume min, Isirelata Alla ya ma benbanu ma a nyeretɛ la ka anu nasiyaya berekɛ! Alla ya anu nabɔ Iyipiti a senbe-berebere-we la.
- 18**A ya a munyu anu kɔrɔ wula-da-rakolɔn rɔ san bi-nani kɔrɔ.
- 19**A ya sibolo wɔrɔnfila halaki Kenan nyamane rɔ ka anuta dugi di ma benbanu ma.
- 20**Wo beɛ mara san keme nani ani san bi-loli (450) kɔrɔ. “Wo kɔma, Alla ya keɛ-kurugbenu di anu ma ha Nebi Samuwelita wati rɔ.
- 21**Kɔnɔ anu nɔrɔta mansaya-koe ma min ke, Alla ya Kisila dan Sɔli di anu ma ka bɔ Benyame bɔnsɔn rɔ alako wo ni ma anuna manse la. A tora mansaye la san bi-nani kɔrɔ.
- 22**Wota wati tenbine, Alla ya Dawuda ma anuna manse la. Alla ya ke le fɔ Mansa Dawudala ko la, a ko, ‘N bara a yen ko Yesila dan Dawuda le si n hene kati! Wo le si n diyana koe beɛ ke.’
- 23**Alla ya lanyiri kiri ko Mansa Dawuda kegeye do si ma Isirela mɔgenuna kisile la. Ado Yisa le wo mɔge la.
- 24**Yanni Yisa ni na, Yɔni ya Isirela mɔge beɛ kawandi ko anu ni tubi ka anu ke-nyanu yeleman ka batasi.
- 25**Ata wɔle ye nala banna tume min, ale Yɔni ya mɔgenu manyinika. A ko, ‘Wo miriya ko yon bi nde la? Wo ye kisile min makɔnɔna, wo ma nde la de! Wo ye nala n kɔma. Ado hali ka wola sanbare fulen a kian rɔ, nde ma ken ka wo ma.’
- 26**“Nba, n na kelen nyɔge Isirela mɔgenu, Iburayima bɔnsɔnnu, wobe sibolo gberɛ min bi Alla batola yan, Alla ya male sɔ ko wo ni a lɔn wo si kisi nya min. Ado beeta sarakane le wo la.
- 27**Yerusalem kenu anube nyɔ-kun-tiginu, anu ma Yisa lɔn anu kisile la. Hali nebinuna kumenu, anu bi minnu karanna Sulen-Tele beɛ ma, anu ma wonu nya-yen. Woletɔ anu ya Yisa yiliki min ke, wo ya a ma, nebinuna kumenu bɔra a la.

28Iko a sebene Allata kitabu rɔ nya min, anu ya wo bɛɛ ma le. Hali anu ma fɛɛ woo yen a faga koe la kɔnɔ anu diginta Pailɛti ma a faga koe ma. Anu ban ale Yisa fagala, mɔgenu ya a layigi ka a furi bɔ kɔlɔma ma ka a sa kanbe rɔ.

30Kɔnɔ Alla le ya a lawuli ka bɔ furinu tema.

31Anube ala karan dan minnu bɔra Kalili sigisɔn rɔ ka ta Yerusalem, a ya tele siyaman kɛ wonu fɛ. Ado wonu denu bi sereye bɔla Isirela mɔgenu ye kaka.

32“Ma ara na kibara-nyime wo la wo ye. Alla ya lanyiri min kiri ma benbanu ye,

33a ara wo kɛ male, a bɔnsɔnnu ye kaka bawo Alla ya Yisa lawuli ka bɔ furinu tema. Iko a sebene Yaburi kitabu fila nyɔge rɔ nya min ko, ‘I mara nna dan la bi. N bara ma i Fa la.’

34Alla ya a bɔ furinu tema alako a furi kana na tuli. Iko Alla ya a fɔ nya min, a ko, ‘N ya lanyiri senime minnu kiri Dawuda ye, n si wonu kiri wole ye.’

35Iko a ya a fɔ Yaburi kan tina gberɛ rɔ nya min, a ko, ‘I ti sɔn ila wɔli kɛla senime ni tuli.’

36Dawuda ye a kende la nun tume min, a ya Alla sako kɛ. Wo kɔma, a fagara. Anu ya a togon a benbanu dafɛ. Ado a furi tulita nyɔ rɔ.

37Kɔnɔ Alla ya Yisa lawuli ka bɔ furinu tema. Wo ma tuli.

38“Nba, n na kelen nyɔgenu, wo dama ni a lɔn serr, ko Yisa si ke wo hakenu makotola. Musata tɔnnu ti ke wo bɔla wola hake-yɔɔnye rɔ. Wo ni a lɔn ko min bɛɛ denkeninyane Yisa ma, wonu bara hɔrɔya hake bɛɛ ma.

40Woleto wo ni a ma wo ferɛma. Nebinu ya min fɔ, wo kana ma wo la bawo a sebene ko,

41‘Wole minnu bi nde, Alla mayɛlenna, wo si ko-makawane yen ka faga don! N bi nala min mala wota wati kɛ rɔ, hali wo wa a lamɔɛn, wo ti la a la.’ “

42Pɔli anube Banabasi ye bɔla dina-bɔn la tume min, mɔgenu ya anu madiya ko anu ni na tun Sulen-Tele wo kun segi ka kume wo donu fɔ anu ye tun.

43Mɔgenu bɔra laden rɔ tume min, Yahudiya anube sibolo gberɛ siyaman minnu bi Yahudiyana dina rɔ, wonu bilara Pɔli anube Banabasi fɛ. Kilayenu ya anu makawandi ko anu ni to Allata hine koe rɔ.

44Sulen-Tele wo kun segi, soe wo mume nara fɔ donu. Anu nara ka anu tole masɔ Mari wara-koe la.

45Yahudiyanu ya nyama yen tume min, keliye wulita anu na kati! Anu ya Pɔli manyini ka ala kume bɛɛ masɔsɔ.

46Kɔnɔ Pɔli anube Banabasi kumara yisi-latege rɔ. Anu ko, “A fɛrɛ sa fɔ Allala kume ni fɔ wole fɔlɔn ye. Kɔnɔ wo ara wo ban a la min kɛ, wo le ya a ragbe ma ye ko a ma

ben wo ni habadan-nimaye sɔrɔn. Woletɔ ma ye nala wo bolokala ka ta sibolo gberenu bara.

⁴⁷Ado Mari ya min fɔ ma ye, wo le ke la. A ko, ‘N bara wo yabɔ alako wo ni ma waan la sibolo gberenu ye. Ado duninya-mɔge bɛɛ si nta kisi-koe lamɔen wole sebu la.’ “

⁴⁸Sibolo gberenu ya wo lamɔen tume min, anu sewara. Anu ya Marita kume gbiliya kati! Minnu yabɔne habadan-niyi-sɔrɔn-koe la, wonu denkeninyara Yisa ma.

⁴⁹Marita kume nyensenta nyamane wo mume bɛɛ rɔ.

⁵⁰Kɔnɔ Yahudiyanu ya nyɔ-mɔgɔ-banu natugu anu kan ma anube sibolo-gberɛke-musu-tɔgolame minnu bi Alla batola. Anu ya sɔnkɔ-sɔnkɔ lawuli Pɔli anube Banabasi kan ma ha mɔgenu ya anu gben anuna nyamane rɔ.

⁵¹Pɔli anube Banabasi ya anu kian ragbɔngbɔn alako wo ni ma sereye la anu kan ma. Wo kɔma, anu tara Aikoniyam soe burɔ.

⁵²Kɔnɔ denkeninya-mɔge minnu bɔ-san Antiyaki, wonu fara sewɛ anube Allata Ni Senime la.

Kɛwɔlɛnu 14

¹Pɔli anube Banabasi tara kawandili bɔ Yahudiyana dina-bɔn la Aikoniyam soe burɔ iko anu ya a ma Antiyaki soe burɔ nya min. Anuna kume ya a ma, Yahudiya-nyama-ba anube sibolo gberenu denkeninyara.

²Kɔnɔ Yahudiya minnu ma denkeninya Yisa ma, wonu ya sibolo gberɛ doinu natugu ka anu yisi yelema Mari Yisata mɔgenu kan ma.

³Hali wo, Pɔli anube Banabasi mera Marita koe fɔla yisi-latege rɔ nyɔ berɛke! Mari nyere ya a ragbe ko anu bi kume min fɔla ala keninteyela ko la ko tonye le bawo a ya tamaserenu anube kabana-ko-ke-senbe di anu ma.

⁴Dan-nafare taranta Aikoniyam kɛnu tema. Donu tora Yahudiyanu fe, donu bilara kilayenu fe.

⁵Tɔ-a-la, sibolo gberɛ donu wo, Yahudiya donu wo, anuna kun tiginu wo, wonu ya a latege ko anu ni Pɔli anube Banabasi bira boloko-yogome-ke ka anu mabon kuri la ha anu ni faga.

⁶Pɔli anube Banabasi ya kala sɔrɔn wo ma tume min, anu burimatɔe tara Laikoninya nyamane rɔ. Anu ya Yisata kibara-nyime kawandili bɔ Lisitira anube Dabi soenu tɔ anube so-mese minnu bi soe wonu dafe.

⁸Kei do sigine Lisitira soe burɔ nun min kiannu fagane a la. Kebi a sɔrɔnta, a ma ke tagamana mume!

⁹A ya a tole masɔ Pɔlita kume la. Pɔli ara a yen min ke ko kei wo ara denkeninya Yisa ma ado a si ke kendeyala, a ya a mafelen sin!

- 10**A kumara a kulu mayelene la, a ko, “I laso!” Kei wo ya a laso kelenna ka wuli tagamana.
- 11**Nyama ya wo yen tume min, anu gbele-gbelenta anuna Laikoninya kan ro ko, “Allanu bara yelema mogenu na ka yigi ma wara!”
- 12**Anu ya Banabasi togo sa Susi. Anu ya Pali fanan togo sa Hamisi bawo ale le mara kume lakele la nun.
- 13**Anuna bese Susi, minta ko tine sone soe koma, wo saraka masole nara ture donu anube kon-ferenu na so-tare-don-de la. A soge ye anube nyama la ka sarake bo kilaye wonu ye nun.
- 14**Min ma-soge ye mogenu na, Banabasi anube Pali ya wo lamoen tume min, anu ya anuna durukinu tafara yisi-tinya bolo. Anu burimatoe donta nyama tema ka gbele-gbelen ko,
- 15**“N fanu, wo ye ke mala nfenna? Wo hadama-den-nyogenu de male la! Ma ye yan ka kibara-nyime lake wo ma. Wo ni bo ko-fuyi kenu to ka wo ye lamunun Alla nime ma min ya san kole anube dugu kole anube kogoyi dan anube fan min bee ye wonu to.
- 16**Folo nun, Alla sonta ko moge bee ni to anu nyereta kile fe.
- 17**Kono tuma-wo-tuma, a ye a nyere yirala moge bee la ata kewoli-nyimenu fe. A ye bande lanala min si wola don-fan lananfa. A si donte wo di wo ma alako wo yisi la ni fa sewe la.”
- 18**Hali Pali anube Banabasi mera kume ke folo, a gbeleyara anu kuma ka nyama lakala sarake boe la anu ye.
- 19**Yahudiya donu bora Paisidiya-Antiyaki soe buru anube Aikoniyam soe buru. Nyama kerita wonu bara-la. Anu ya Pali mabon kuri la ka a sagan soe koma bawo anu ya a lon ko a ara faga.
- 20**Kono denkeninya-mogenu nadenta ala foole ro tume min, a ya a laso ka segi soe buru. Wo banda ke, Pali anube Banabasi tara Dabi soe buru.
- 21**Anu ya Yisata kibara-nyime kawandili bo Dabi soe buru ka karan den siyaman soron. Wo koma, anu segira Lisitira soe buru anube Aikoniyam anube Paisidiya-Antiyaki soenu buru.
- 22**Anu ya nyo-denkeninya-mogenu senbe don ka anu makawandi ko anu ni to denkeninye ro yiri! Anu ya anu karan ko, “Yanni ma ni don Allala mansaye ro, fo ma ni toroya siyaman soron.”
- 23**Anu ya mogo banu sigi laden kelen-kelename-bee la wonu ye. Wo koma, anu ya sunye don Alla matara tine ka mogo ba wonu dantege Mari ma anu yigi sane min to.
- 24**Pali anube Banabasi tenbira Paisidiya nyamane la tume min, anu kera Pamfiliya nyamane ma.

²⁵Anu ya kawandili bɔ Peraga soe burɔ. Wo kɔma, anu yigira Ateliya soe burɔ.

²⁶Anu donta kulɔn rɔ nyɔ ka sɛgi Antiyaki soe burɔ, anu dantɛgɛra Allala hine rɔ kan min nun. Ado anu bara wɔlɛ wo dafa feu!

²⁷Anu kera Antiyaki tume min, anu ya Mari Yisata mɔgɛ bɛɛ laden. Alla ya koe min ke anu ye, anu ya wo bɛɛ fɔ nyɔ-mɔgɛnu ye katarala a ya kile laka sibolo gberɛnu ye nya min alako anu fanan ni denkeninya Mari ma.

²⁸Anu mera denkeninya-mɔgɛnu fɛ nyɔ kati!

Kɛwɔlɛnu 15

¹Pɔli anubɛ Banabasi ye Siriya-Antiyaki tume min, mɔgɛ donu nara ka bɔ Yudiya nyamanɛ rɔ. Anu ya Marita mɔgɛnu karan ko mɔgɛ ti ke kisila fɔ a ni kemininya iko Musata tɔn ya a fɔ nya min.

²Kɛ mara sɔsɔli-belebele la Pɔli anubɛ Banabasi anubɛ mɔgɔ wonu tema. Woletɔ anu ya a latege ko Pɔli wo, Banabasi wo, anubɛ Antiyaki ke donu ni ta Yerusalem alako Yisata kilayɛnu anubɛ nyɔ-mɔgɔ-banu ni anu kun nayigi kumɛ kela ko la.

³Marita mɔgɛ minnu bi Antiyaki, wonu ya kɛnu nata Yerusalem. Wonu tenbira Finisiya anubɛ Samariya nyamanɛnu tɔ tume min, sibolo gberɛnu yɛlɛmanta nya min Alla ye, anu ya dantɛgele wo sa nyɔ-denkeninya-mɔgɛnu ye. Wo ya a ma, Mari Yisata mɔgɛ bɛɛ sewara bɛrɛkɛ!

⁴Anu kera Yerusalem tume min, Marita mɔgɛnu wo, Yisata kilayɛ toenu wo, anubɛ nyɔ-mɔgɔ-banu ya anu tabira a kin na! Alla ya koe min bɛɛ ke mɔgɛnu ye anuna wɔlɛ fɛ, anu ya wo bɛɛ rakaran mɔgɔ ba wonu ye.

⁵Kɔnɔ Farisi minnu bara denkeninya Yisa ma, wonu ya anu nasɔ. Anu ko a fɛrɛ sa fɔ sibolo gberɛ kɛnu ni kemininya iko anu denu. Ado anu ya a fɔ anu ye fanan ko anu ni Musata tɔnnu bira iko anu denu.

⁶Yisata kilayɛnu anubɛ nyɔ-mɔgɔ-banu ya anu kun nayigi ka sibolo gberɛnu wara-koe fɛsɛfɛsɛ.

⁷Anu mera sɔsɔli siyaman sala. Tɔ-a-la, Pita ya a lasɔ. A ko, “N na kelen nyɔgɛnu, wo ya a lɔn ko Alla ara nde yabɔ wo tema kebi fɔlɔ ka Yisata kibara-nyime kawandili bɔ sibolo gberɛnu ye alako anu fanan ni a lamɔɛn ka denkeninya.

⁸Nba, Alla ya mɔgɛ bɛɛ yisi lɔn. A ya ata Ni Senime di male ma nya min, a ara wo di sibolo gberɛnu fanan ma wo nya na le. Wo ya a ragbɛ ko a ya anu denu fanan yabɔ.

⁹A ma dan-nafare don mabɛ anu tema hali! Anu denkeninyara min ke, woletɔ a ya anu makoto anu hake ma.

¹⁰Nfenna worɔ, wo ye a fɛ ka Alla ladiminya ka dune sa denkeninya-mɔgɛ kɛnu kuma? Ado mabɛ ma benbanu ma ke dune wo dununa.

11Male ara denkeninya Mari Yisa ma nya min, anu fanan bi wo nya na le. Ma bɛɛ kisine Mari Yisata hine fe.”

12Nba, nyama bɛɛ ya anu tole masɔ kume wo la a kin na! Alla ya kabana koenu anube tamasere min bɛɛ ke sibolo gberenu ye anuna wɔli fe, Banabasi anube Pɔli ya wo bɛɛ rakaran anu ye.

13Anu banta kumala tume min, Yemesi ya a fɔ anu ye ko, “N na kelen nyɔgenu, wo ni wo wɔlɔ matɔlɔ!

14Alla hɔnta sibolo gberenu na nya min ka mɔgenu yabɔ anu tema alako wonu ni ma ate la, Saimon Pita ban-san le wo fɔla.

15Nebinuna kume ara ben wo ma, yɔ! Iko nɛbinu ya a sebe nya min, anu ko,

16‘Nde, Mari si segi ka Dawudala bon buine sɔ. N si a tinya tinenu taben ka a sɔ tun gben!

17Woletɔ mɔge toe bɛɛ si nde, Mari nyini. N bara sibole min bɛɛ kele, wonu si ma nte la.

18Nde, Mari le ya ke fɔ, ado n bara mɔgenu nalɔn ke la kebi fɔlɔ.’ “

19Yemesi tora kumala, a ko, “Nta miriya rɔ, sibolo gberɛ minnu bara anu ye lamunun Alla la, ma kana wonu tɔrɔ kemininya-koe la.

20Kɔnɔ ma ni kedi sebe anu ma ka a fɔ anu ye ko dɔn-fan min bara di besenu ma nun, anu kana wo dɔn bawo a latinyane. Anu ni anu nyere matanka yelenya su bɛɛ ma. Wo kɔma, anu kana sogo-yifane woo dɔn bawo a yele ye a rɔ.

21Alla ya tɔn min di Musa ma, ma ara wo karan mala dina-bɔnnu na Sulen-Tele bɛɛ kebi fɔlɔ. Ado anu si ala kume wo lake soe bɛɛ rɔ.”

22Nba, Yisata kilayenu wo, nyɔ-mɔgɔ-banu wo, anube denkeninya-mɔge bɛɛ, wonu ya a latege ko anu ni mɔge donu bɔ anu tema ka wonu nata Siriya-Antiyaki soe burɔ Pɔli anube Banabasi fe. Anu ya mɔgɔ fila yabɔ minnu gbiliyane Yisata mɔgenu bolo bereke, Yudasɔ, anu si min kele fanan ko Basaba anube Sailasi kɔni.

23Anu ya kedi sebe ka a don anu bolo. Kedi wo ko, “Male Mari Yisata kilayenu anube mɔgɔ banu, “Ma ye wole, ma na kelen nyɔge sibolo gberenu kɔndɔnna minnu sigine Antiyaki soe anube Siriya anube Salesiya nyamanenu tɔ.

24Ma ara a lamɔen ko mala mɔge donu tara wo tɔrɔ tine ka wo kɔndɔfili anuna kume fe. Kɔnɔ male ma anu sɔ de!

25Woletɔ ma ara ma laden. Ma dama ara sɔn ko ka kilayenu nata wo ma. Anu bi tala ma diyana-mɔgenu fe, Banabasi anube Pɔli kɔni.

26Wonu denu bara anu niyi fili a rɔ ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔneta wɔlela ko la.

²⁷Nba, ma ara Yudasi anube Sailasi lata wo ma fanan. Ma ye koe minnu sebela, wonu si wo bee fo wo ye.

²⁸Allata Ni Senime anube male ara son ko dunu gberε kana sa wo kuma fo ton ke minnu fere sa.

²⁹A fole, wo kana fen don min dira besenu ma nun. A fila nyoge, wo kana sogo-yifane don bawo a yele ye a ro. A sawa nyoge, wo ni wo nyere matanka yelenya su bee ma. Ni wo ya wo nyere matanka koe kenu ma, koe bee si ben wo ma. Alla ni to wo fe.”

³⁰Anu ya kilaya nani wonu boloka ko anu ni ta Antiyaki soe burε. Anu kera nyε tume min, anu ya denkeninya-moge bee laden ka kedi wo di anu ma.

³¹Moge wonu ya kedi karan tume min, anu dama fara sewe la makawandili-kume wola ko la.

³²Yudasi anube Sailasi minnu bi nebiye la anu tema, wonu mera kumala Marita mogenu ye ka anu makawandi ka anu senbe don.

³³Anu ban watini bola Antiyaki soe burε, Marita moge minnu bi nyε, wonu ya anu nasegi tun yisi-kime ro.

[³⁴Sailasi ya a latege ko a ni to Antiyaki nyε.]

³⁵Kono Poli anube Banabasi mera Antiyaki doni. Wonube mogε siyaman ya mogenu karan ka Marita kume kawandili bo.

³⁶Wati dande koma, Poli ya a fo Banabasi ye ko, “Ma ya Marita kume kawandili bo soe min bee ro, ma segi wona ma gbe wonu to ka Marita mogenu sigi-nya lon.”

³⁷A soge ye Banabasi la ko Yoni-Maraka ni ta anu fe

³⁸kono Poli yala, a ma ben wo ni ta anu fe bawo a ma ke ala woli labanna nun. A segira nun ka anu boloka Pamfiliya nyamane ro.

³⁹Wo mara sosoli-belebele la anu tema ha anu farata anu nyogon na. Banabasi ya Yoni-Maraka bi. Wonu donta kulon ro ka ta Saiparasi yi-tema-dugi ro.

⁴⁰Marita mogenu ya Poli dantege Allata hine ma. Wo koma, ale ya Sailasi yabo. Anu tara anu nyogon fe.

⁴¹Anu tara Siriya anube Salesiya nyamanenu to ka nyε-denkeninya-mogenu senbe don.

Kewolenu 16

¹Poli anube Sailasi tara Dabi anube Lisitira soenu to. Denkeninya-moge do ye nyε, a togo Timoti. A na fanan lane Yisa la. Yahudiya le a na la kono a fa, Kiriki le.

²Marita moge min bee sigine Lisitira anube Aikoniyam soenu to, wo bee ya Timoti togo-nyime fo.

- ³A sɔge ya Pɔli bira ka ta Timoti la a bolo. A ya a lakemininya ka a tɛge Yahudiya min bɛɛ sigine kan tine wonu tɔ. Wonu ya a lɔn ko Timoti fa, Kiriki le minnu ti anuna dannu nakemininya.
- ⁴Anu tenbira soe minnu tɔ, Marita kilaye wonube Yerusalem mɔgɔ banu ya tɔn minnu sebe, anu ya wonu nake denkeninya-mɔgenu ma soe wonu tɔ. Anu ya a fɔ wonu ye ko fɔ anu ni to tɔn wonu birala.
- ⁵Woletɔ denkeninya-mɔgenu sebe donta denkeninye rɔ. Anu yate tora siyayala telewo-tele.
- ⁶Pɔli anube a ta-nyɔgenu tara Parigiya anube Kalesiya nyamanenu tɔ kɔnɔ Allata Ni Senime ya a ragbe anu ye ko anu kana kawandili bɔ Esiya nyamane rɔ.
- ⁷Anu kera Misiya nyamane-dan la tume min, anu ya anu taya ka ta Baitiniya nyamane rɔ kɔnɔ Yisala Niyi ya a ragbe anu ye ko anu kana ta nyɔ.
- ⁸Woletɔ anu ya Misiya nyamane masangba ka ta soe do burɔ min tɔge Taroyasi.
- ⁹Pɔli ya Masidoniya ke do yen ko-rayire rɔ suyi wo rɔ. A sɔne a madiya tine. Ko-rayire wo rɔ, a ko, “Na ma denbe Masidoniya nyamane rɔ!”
- ¹⁰Pɔli ya ko-rayire wo yen nya min wo, ma ya ma raben ka ta Masidoniya bawo ma lara a la ko Alla le ya ma kele kibara-nyime kawandili bɔ tine nyɔ-mɔgenu ye.
- ¹¹Ma donta kulɔn rɔ Taroyasi ka ma telen Samotaresiya yi-tɛma-dugi la. Wo banda ke, ma tara Niyapoli soe burɔ.
- ¹²Ma bɔra nyɔ ka ta Filipai so-karantan burɔ min bi Masidoniya nyamane rɔ. Romu kenu denu ya soe wo datege fɔlɔ nun. Ma ya tele dande bɔ Filipai soe wo burɔ.
- ¹³Sulen-Tele ma, ma bɔra soe ka ta madiyahali ke tine kan tine do rɔ min bi be dala. Ma ya a lɔn ko Yahudiyanu si anu naden Alla matara tine nyɔ le. Musi minnu nadenne nyɔ, ma sigira ka kuma wonu ye.
- ¹⁴Kelen bi anu tɔ min ya mala kume lamɔen, a tɔge Lidiya. A nara ka bɔ Tayataira soe burɔ. Kura-bilolame yila le. Ado kure wo de gbele. Ma Mari-Alla-batole le musi wo la. Mari ya a yisi laka alako a ni a tole masɔ Pɔlita kume la.
- ¹⁵Wobe ala bonna-mɔge bɛɛ batasira. Wo kɔma, a nɔrɔta a fɔla ma ye ko, “Ni wo lara a la ko n bara denkeninya Mari Yisa ma, wo na yiya n bare.” A kirita ma ma ha ma sɔnta.
- ¹⁶Lunye do, ma ye tala Alla matara tine tume min, mabe yɔɔn-sunkurɔn do benta, nyina-yoge ye min fe. Wo ara ma nya-nyini-kele la mɔge do bolo. A ya wodi siyaman sɔrɔnna a tiginu ye nya-nyini-ke wo fe.
- ¹⁷Wo bilara mabe Pɔli fe a ye gbele-gbelenna ko, “Alla Min Bi Fan Bɛɛ Kun Na, wola wɔli kele le kenu na. Wo si kisi nya min, anu bi wo le fɔla wo ye!”

- 18A tora wo mala tele siyaman koro ha a wara-koe ya Pɔli toro. A ya a tintan ka a fo nyine ma ko, “Mari Yisa toge ro, bo a fe!” Nyine wo bora a fe kelenna!
- 19Nba, a tiginu ya a lon tume min ko anu sa wodi soronna a fe tun, anu ya Pɔli anube Sailasi bira ka anu sagan anuna kun tiginu bara bare ro.
- 20Anu ya a fo Romu kun tiginu ye ko, “Yahudiya kenu bi mala soe torola kati!
- 21Anu bi mogenu karanna namu minnu na, mala ton-tinya-koe le wonu na. Nba, male Romu kenu ti ke namu wonu birala.”
- 22Nyama fanan kera Pɔli anube Sailasi ma. Kun tiginu ya Pɔli anube Sailasi mawuran ka anu gbesi koe fo kele dannu ye bose la.
- 23Anu banta Pɔli anube Sailasi gbesila boloko-yogome-ke tume min, anu ya anu nadon yele la. Anu ya a fo yele-kandanne wo ye ko a ni anu mara gben!
- 24Yele-kandanne wo ya a ma iko a fora a ye nya min. A ya anu nake yele buru pon ka anu kiannu sa kuron la gben!
- 25Suyi tema, Pɔli anube Sailasi ye Alla matarala ka betinu bo a ye. Ado yelesa-moge toenu tole masone anu na.
- 26Tiriyante wo ro, dugi yereyenta ba ke ha yele-bon kuruke tine yereyenta. Nba, yele-bon wo denu nakara kelenna! Yolokenu buira ka bo yelesa-moge bee kian anube anu bole ma.
- 27Ale yele-makandanne kundenta. A ya denu nakane yen tume min, a ya a lon ko yelesa-moge bee ara bo. Woletu a ya ala faan sagan a ro alako a ni a nyere faga.
- 28Koro Pɔli gbele-gbelenta kan ba la, a ko, “I kana i nyere madume! Ma dama ye yan!”
- 29Yele-makandanne wo ya lenpu makele. A donta tiriya! A yereyerenmatoe ya a sa Pɔli anube Sailasi koro.
- 30A ya anu nabo yele buru ka anu manyinika ko, “N fanu, n si nfen ma alako n ni kisi?”
- 31Anu ko, “Ni i denkeninyara Mari Yisa ma, i si kisi. A ye wo nya fanan le ila bonna-mogenu ye.”
- 32Anu ya Marita kume kawandili bo ale anube ala bonna-mogenu ye.
- 33Suyi wo nyere ro, yele-makandanne ya anu nabo ka anuna telenu ku. Ale anube ala bonna-moge bee batasira kelenna!
- 34A tara Pɔli anube Sailasi la ala bon la ka don-fan di anu ma. Ale anube ala bonna-moge bee sewara bawo anu bara denkeninya Alla ma.
- 35Wo banda ke, Romu kun tiginu ya kilaye lata polisi-kun-tiginu ma ka a fo anu ye ko, “Wo ni moge wonu boloka.”

³⁶Woleto yele-kandanne ya kume wo latenbi Pɔli ma ko, “Kun tiginu bara kilaye lana ko ka wobe Sailasi boloka. Woleto wo bolokane ka ta yisi-kime ro.”

³⁷Kono Pɔli ya a fo polisi-kun-tiginu ye ko, “Anu ya male, Romu kenu, gbesi gbe ro ka ma ladon yele la hali ma yilikini ma! Nba kaka, anu bi a fe ka ma boloka dogon ro, wa? Wo ti ma dee! Fo Romu kun tiginu nyere ni na yan ka ma labo.”

³⁸Polisi-kun-tiginu ya kume wo lake Romu kun tiginu nyere ma. Anu ya a lamoen tume min ko Romu ke le Pɔli anube Sailasi la, anu kilanta.

³⁹Woleto anu tara Pɔli anube Sailasi madiya tine. Wo koma, anu ya anu nabo yele la ka anu madiya ko anu ni bo soe wo buru.

⁴⁰Pɔli anube Sailasi bora yele la ka anu telen Lidiyala bon la. Anu ya Marita mogenu taran nyo. Anu ya anu makawandi ka anu senbe don. Wo koma, anu bora nyo.

Kewolenu 17

¹Pɔli anube a ta-nyogenu tenbira Amfipolisi anube Apaloniya soenu to ka na ke Tesalonaika soe buru, Yahudiyana dina-bon do ye kan min.

²Pɔli ya Sulen-Tele sawa ke nyo. A tara dina-bon la iko a duruta a mala nya min. A ya mogenu makawandi ka bo Allata kitabu ro

³ka a yira anu na ko fo Allata-Mogo-Yabone ni toro ka bo furinu tema. Pɔli ko, “N bi Yisa minna koe folo wo ye, Allata-Mogo-Yabone le.”

⁴Yahudiya donu lara kume wo la, woleto anu kofura Pɔli anube Sailasi ma. Kiriki minnu bi Alla batola, wo siyaman denkeninyara anube musu togolame siyaman.

⁵Kono keliye wulita Yahudiya donu na. Anu ya mogo yokalente donu bi kile la alako anu si nyama laden. Anu ya a ma, soe bee sonkora ka bui Yesonla bon ma Pɔli anube Sailasi ye kan min. Anu bi a fe ka anu nabo nyama ma.

⁶Kono anu ma ke anu yenna min ke, anu ya Yeson anube Mari Yisata moge donu sagan ka ta anu na so-buru-mogo-banu bara. Anu ya woyo layele ko, “Kenu bi mogenu torola dinkire bee! Kaka, anu bara na maleta so toro tine.

⁷Ado Yeson ke ara anu yiya ala bon la. Anu bi Romu nyamane kun tigila ton bee tinyana ko mansa-gbere ye nyo tun min toge Yisa.”

⁸Nyama anube mogo banu ya wo lamoen tume min, wo ya a ma, anu nyera anu ma.

⁹Yanni anu ni anu boloka, nyo-mogo-banu ya anu kunka-wodi makele Yeson anube doi wonu bolo.

¹⁰Suyi kera nya min wo, Marita mogenu ya Pɔli anube Sailasi lata Beriya soe buru. Anu kera Beriya tume min, anu tara Yahudiyana dina-bon la.

11Nyɔ-mɔgenu yisi lakane ka tenbi Tesalonaika kenu na. Anu ya anu tole masɔ Allala kume la a kin na! Tele-wo-tele, anu bi Allata kitabu karanna ka a lon ni Pɔlita karan le tonye la serr!

12Anu siyaman denkeninyara. Kiriki musu tɔgɔlame siyaman anube Kiriki kei siyaman fanan denkeninyara.

13Kɔnɔ Yahudiya minnu bi Tesalonaika, wonu ya a lamɔɛn tume min ko Pɔli ye Allala kume kawandili bɔla Beriya soe burɔ, anu tara nyɔ ka nyama latugu anu kan ma.

14Tiriyante wo rɔ, Marita mɔgenu ya Pɔli lata kɔgɔ-yi dafe kɔnɔ Sailasi anube Timoti tora Beriya.

15Minnu tara Pɔli la, wonu bilara a fe fɔɔ Aten soe burɔ. Pɔli ya a sara anu na ko Sailasi anube Timoti ni na a taran nyɔ yona. Anu segira Beriya.

16Nba, Pɔli ye Sailasi anube Timoti makɔnɔna Aten soe burɔ tume min, a ya soe wo lafane taran besenu na. Wo ya Pɔli lamɔni bereke!

17Yahudiyanu anube sibolo gberɛ minnu bi Alla batola anu nyɔgɔn fe nyɔ, Pɔli kumara anu ye anuna dina-bɔn la. Tele-wo-tele, min bɛɛ nara bare rɔ, a kumara wonu fanan ye.

18Epikuriyannu anube Sitowikanuna karan-mɔge donu ya a sɔsɔ. Donu ko, “Karanbele nyere-mayirale ke ye a rayala ka nfen fɔ?” Donu ko fanan, “A mane iko a ye kumala mɔgɔ gberɛnuna allanuna ko la.” Anu ya ke fɔ bawo Pɔli ye kawandili bɔla Yisala ko la nun anube mɔgɔ-lawuli-koe ka bɔ furinu tema.

19Woletɔ anu ya Pɔli bi ka ta a la kuma fɔ tine do rɔ anu bi min kelela ko Ariyapagasi. Anu ko, “I ye karan kure ke minna ko fɔla, ma ye a fe ka wonu wara-koe lamɔɛn.

20Ma ye koe donu namɔɛna, ko kure le wonu na male yala. A di ma ye ka wonu kɔre lon.”

(**21**Ado Aten mɔge bɛɛ anube sundan minnu sigine nyɔ, a di wonu ye ka to ko-kurenu fesefesela anube ka wonu wara-koe lamɔɛn.)

22Pɔli sɔra kun tiginu yarɔ kuma fɔ tine. A ko, “Wole Aten kenu! N bara a yen nya bɛɛ ma ko dina-mɔge le wole la kati!

23N bi wola soe ratagamana tume min ka wola batoli ke tinenu mafelen, n ya saraka bɔ tine do fanan yen, a sebene min ma ko, ‘Alla-min-lɔnni-ma, wote le ke la.’ Wo ye sarakenu bɔla alla wo ye kɔnɔ wo ma a lon a kile fe. N bi wo le wara-koe fɔla wo ye ke la.

24Alla min ya duninya dan anube fan min bɛɛ ye a rɔ, wo le ye san kole anube dugu kole kun tigi la. A sigini ma mɔgenuna bato bɔn sɔnenu na.

25Ado a mako sa mɔgenuna denbene la bawo ale nyere le ye niyi anube fan toe bɛɛ dila mɔgenu ma.

²⁶A ya mɔgɔ su bɛɛ dan ka bɔ mɔgɔ kelen tɔ ka anu nasigi dugu kole bɛɛ kuma. Ale nyere ya anuta watinu anube anuna sigi tinenu dan latege kebi fɔlɔ.

²⁷A ya wo ma alako ma ni to a nyinina. Tumado ni ma ya ma ye lakalan, ma si a yen. Hali wo, Alla ma fe-yan ma fenfen na.

²⁸Ado ale le ye senbe dila ma ma alako ma ni to ma niyi la, koe bɛɛ ma tine. A ye iko wola yelebanu bi a fɔla nya min ko, ‘Ala dannu le male fanan na.’

²⁹Nba, ni ala dannu le male la, ma kana ma miri ko Allaye mane iko sene anube wodi-gbe, ni wo ma, kuri min lesene mɔgenuna halliye anube henkili la.

³⁰Fɔlɔ nun, Alla ya a kolan bɔ mɔgenuna Alla-lɔnbelitaye la bawo anu bi min mala nun, anu ma wo lɔn. Kɔnɔ kaka, a ara a fɔ ko fɔ mɔge bɛɛ ni yeɔma ka bɔ anuna koyome-kilenu fe.

³¹Ado a ara wo tele latege a si duninya bɛɛ kiti tege lunye min telenbagaye la. A ara ale Yisa yabɔ ko ale le ni mɔge bɛɛ kiti a ye. A ara wo yira ma bɛɛ la ata lawuli fe ka bɔ furinu tema!”

³²Pɔli ya furi-lawuli-koe fɔ min ke, anu donu ya a mayelen. Kɔnɔ dogberenu ko, “Ma ye a fe i ni ke fɔ ma ye wati gberɛ.”

³³Nba, Pɔli bɔra anuna kuma fɔ tine rɔ.

³⁴Ado mɔge donu kofura a ma ka denkeninya Yisa ma. Aten soe kun-tigi-ba min tɔge Diyonisi, wo ye anu tema anube musi min tɔge Damarisi anube mɔgɔ gberekenu fanan.

Kɛwɔlɛnu 18

¹Wo kɔma, Pɔli bɔra Aten soe burɔ ka ta Kɔrenti soe burɔ.

²A ya Yahudiya do taran nyɔ, a tɔge Akuwila. A sɔrɔnta Ponta nyamanɛ rɔ. Anube ala musi Purusila na-san le nun ka bɔ Itali nyamanɛ rɔ bawo Romu Nyamanɛ Kun Tigi Ba Kalodiyasi ara a fɔ nun ko Yahudiya bɛɛ ni bɔ Romu soe burɔ. Pɔli tara anu kɔndɔn tine.

³A mɛra nyɔ wɔlila anu fe bawo a ye a beli-fan sɔrɔnna fani-bɔn-nadan-wɔle wo le tɔ iko wonu fanan bi a mala nya min.

⁴Sulen-Tele bɛɛ ma, a kumara Yahudiyana dina-bɔn la ka a raya ko Yahudiyanu anube sibolo gberenu ni yeɔma ka ma denkeninya-mɔgenu na.

⁵Sailasi anube Timoti kera nyɔ tume min ka bɔ Masidoniya nyamanɛ rɔ, Pɔli tora kawandili bɔla Yahudiyanu ye wati bɛɛ. A ye sereye bɔla anu ye ko Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne le.

⁶Kɔnɔ tɔ-a-la, anu ya a sɔsɔ ka a manyini. Woletɔ a ya ala duruki ragbɔngbɔn anu kan ma. A ya a fɔ anu ye ko, “Ni wo halakira, wo ti mɔgɔ ta-a-la! Nta sa a rɔ. Ka a dabira bi ma, n si ta sibolo gberenu wara la.”

⁷Woletɔ a tara don sibolo gberɛ dola bɔn la min tɔgɛ Taita Yasita. Alla batolɛ le wo la. Ala bɔn tugunne Yahudiyana dina-bɔn la.

⁸Yahudiyana dina-bon-kun-tigi Karisipa, wonube ala denbaye bɛɛ denkeninyara Mari ma. Kɔrenti kɛ siyaman ya Allala kumɛ lamɔn. Anu siyaman denkeninyara ka batasi.

⁹Suyi do rɔ, Pɔli ya ko-rayire do yen. Mari ya a fɔ a ye wo rɔ ko, “I kana kilan. Mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke i madumala bawo n bi i fɛ. I ni to kawandili bɔla. I kana bandan bawo nte le mɔgɔ siyaman na soe kɛ burɔ.”

¹¹Woletɔ Pɔli tora mɔgenu karanna Allala kumɛ la nyɔ san kelen ani a tala.

¹²Kaliyo ye Romu kenuna sigisɔn-mansaye la Kiriki nyamane wo rɔ min tɔgɛ Akeya tume min, Yahudiyana kun tigi donu ya Pɔli bira ka ta a la kiti tɛgɛ tine.

¹³Anu ko, “Kei kɛ ye a rayala ko mɔgenu ni Alla-bato-nya do ma min bi mala tɔn kan ma!”

¹⁴Yanni Pɔli ni kuma tume min, Sigisɔn-Mansa Kaliyo ya a fɔ Yahudiyana ye ko, “Ni telenbeliya koe le, ni wo ma, ko-yogoma-koe do le nun, n si n munyu wole Yahudiyana kɔrɔ worɔ.

¹⁵Kɔnɔ kiti kɛ bɛɛ tegene kumenu anube tɔgenu anube wola tɔn koe le ma, woletɔ wole nyere ni kiti kɛ ban wo gbansan tema. N ti ma wo ko sufanu kiti-tɛgele la!”

¹⁶A ya anu gben kiti tɛgɛ tine rɔ.

¹⁷Nyama ya Yahudiyana dina-bon-kun-tigi-Sasiteni bira ka a gbesi kiti-tɛge-bɔn yarɔ. Kɔnɔ Mansa Kaliyola ko ma taran wo rɔ hali doni!

¹⁸Pɔli ya tele siyaman bɔ Marita mɔgenu fɛ Kɔrenti soe burɔ. Wo kɔma, ale wo, Akuwila wo, anube Purusila donta kulɔn rɔ ka ta Siriya nyamane rɔ. Yanni a ni don kulɔn rɔ, a ya a kunye sii Senkariya soe burɔ bawo a ara a dato Alla ye nun.

¹⁹Anu sawe ke Efesa soe burɔ, Pɔli ya Akuwila anube Purusila to nyɔ. Yanni a ni Efesa soe boloka, a tara Yahudiyana dina-bɔn la kawandili bɔ tine Yahudiyana ye.

²⁰Anu ya a madiya ko a ni me anu fɛ kɔnɔ a ma sɔn wo ma.

²¹A ya a masara anu na ka a fɔ anu ye ko, “Ni Alla sɔnta, n bi nala tun.” A donta kulɔn rɔ Efesa soe nyɔ ka ta Sesariya soe burɔ.

²²A kera Sesariya tume min, a ya denkeninya-mɔgenu kɔndɔn. Wo kɔma, a tara Antiyaki soe burɔ tun.

²³A mera nyɔ doni. Wo kɔma, a tara Kalesiya anube Parigiya nyamanenu tɔ ka nyɔ-denkeninya-mɔge beɛ senbe don.

²⁴Yahudiya do nara Efesa soe burɔ min tɔge Apɔlɔsi. A sɔrɔnta Alesandariya soe burɔ. A kusan kumala ado a karanne Yahudiyana kitabu ma bereke!

²⁵A ya Mari Yisata koe fanan lɔn. A kumara senbe-we la Yisa wara-koenu tɔ a kin na kɔnɔ a ya Yɔnila batasili koe dɔrɔn lɔn.

²⁶Apɔlɔsi kumara yisi-latege rɔ Yahudiyana dina-bɔn la nyɔ. Akuwila anube Purusila ya ala kume lamɔen tume min, wonu tara a la anu bare ka Allala koe faranfasi a ye a kile fe.

²⁷Apɔlɔsi ya a latege ko a ni bɔ Akeya sigisɔn rɔ. Woleto Marita mɔge minnu bi Efesa, wonu ya kedɔ sebe Marita mɔgenu ma Akeya sigisɔn rɔ ko anu ni a rabira nyɔ. A kera nyɔ tume min, minnu denkeninyara Yisa ma Allata hine baraka rɔ, a ya wonu denbe kati!

²⁸A ya Yahudiyana nɔ kume rɔ gbe rɔ. A ya a fɔ gbe rɔ ka bɔ Yahudiyana kitabu rɔ ko Yisa, Allata-Mɔgo-Yabɔne le.

Kewɔlɛnu 19

¹Apɔlɔsi ye Kɔrenti soe burɔ tume min, Pɔli bɔra kantɔ-nyamanenu tɔ ka na ke Efesa soe burɔ. A ya Marita mɔge donu taran nyɔ.

²A ya anu manyinika ko, “Wo denkeninyara Yisa ma tume min, wo ya Allala Ni Senime sɔrɔn nun, ba?” Anu ya a yabi ko, “Male ma a lamɔen be nun defan ko Allala Ni Senime ye nyɔ.”

³Pɔli ya anu manyinika ko, “Nba, wo ya batasili sufa nyamintan sɔrɔn worɔ?” Anu ya a yabi ko, “Yɔni ya mɔgenu karan batasili min na, ma ya wo le sɔrɔn.”

⁴Pɔli ko, “Yɔni ya mɔgenu batasi alako anu ni anu kan-kɔ sɔ anuna hake la ka anu ya-lamunun Alla la. A ya a fɔ Yahudiyana ye ko anu ni la mɔgo gberɛ la min bi nala ale kɔma. Ado Yɔni ye Yisa le ma nun.”

⁵Anu ya ke lamɔen tume min, anu batasira Mari Yisa tɔge rɔ.

⁶Pɔli ya a bole sa anu kuma tume min, anu fanan ya Allala Ni Senime sɔrɔn. Anu kumara kan gberenu tɔ ka wɔlɔyiya-kume fɔ iko fɔlɔ-mɔgenu.

⁷Anu dama lakofune, kei tan-ni-fila.

⁸Kare sawa kɔrɔ, Pɔli tara don Yahudiyana dina-bɔn la ka kuma mɔgenu ye yisi-latege rɔ Allala mansayela ko la. Anu fanan ni la wo la.

⁹Kɔnɔ anu donu yisi gbeleyane. Anu ma sɔn denkeninya-koe ma. Anu ya Marita kile lafeya nyama beɛ yala. Woleto Pɔli bɔra anu fe ka ta Marita mɔgenu na a bolo Tairanala karan-bɔn la. Tele-wo-tele, a ye anu makawandila nyɔ nun.

- 10**A tora anu fe san fila korɔ. Woletɔ mɔge min bee sigine Esiya nyamane rɔ, a Yahudiya wo, a sibolo gberɛ wo, bee ya Marita kume lamɛn.
- 11**Alla ya kabana-ko-ke-senbe di Pɔli ma.
- 12**Hali ala pɔkitanenu anube ala wɔli-ke-durukinu, anu ba ta wonu na kirayatoenu ma, anu si kendeya. Nyina-yogenu si bɔ anu fe.
- 13**Nba, Yahudiya do minnu bi tagamana dinkirenu tɔ ka nyinenu gben mɔgenu fe, wonu wulita Mari Yisa tɔgɔ rakelela nyina-gben-koe la mɔgenu fe. Anu ya a fɔ nyina-yogomenu ye ko, “Pɔli ye Yisa minna koe kawandili bɔla, n bi wo bɔla wo tɔge rɔ.”
- 14**Yahudiyana saraka-masɔla-we do min tɔge Sifa, wola den kemini wɔrɔnfila le ya wo ma.
- 15**Kɔnɔ nyina-yogome ya a fɔ wonu ye ko, “N ya Yisa lɔn! N ya Pɔli wara-koe lamɛn kɔnɔ yon bi wole la?”
- 16**Nyina-yogome ye kei min fe, wo buira anu ma senbe la. A ya anu dama tanban. Anu burimatɔe bɔra ala bɔn la, anu nakolɔn.
- 17**Yahudiyana anube sibolo gberɛ minnu sigine Efesa soe burɔ, wonu ya ke lamɛn tume min, anu dama kilanta bereke! Anu ya Mari Yisa tɔge gbiliya bereke!
- 18**Denkeninya-mɔgɔ siyaman wulita anu sɔn-yogome rakaranna ka wo labɔ gbe rɔ.
- 19**Minnu bara duriye ke, wonu ya anuna duruya-bukunu naden ka anu mintan mɔge bee yala. Anu ya buku wonu sɔnke yate tume min, wo bee benta wodi-gbe-gbu waga bi-loli (50,000) le ma.
- 20**Marita kume tora nyensenna ka koloya senbe-ba la wo nya.
- 21**Koe ke bee tenbine, Pɔli ya a latege a yisi rɔ ko a tenbi tala Yerusalem, a ni ta Masidoniya anube Akeya sigisɔnnu tɔ. A ko, “N ba bɔ nyɔ rɔ tume min, fɔ n ni ke Romu soe fanan.”
- 22**A ya a denbena file lata Masidoniya nyamane rɔ, Timoti anube Irasiti kɔni. Ale nyere tora Esiya nyamane rɔ watini korɔ.
- 23**Wo wati rɔ, tɔrɔya ba wulita Efesa soe burɔ ka a tege Marita kilɛla ko la.
- 24**Siyaki do ye nyɔ, a tɔgɔ Dimitiya. Besi-musi min tɔge Atemisi, a ye wola kɔ tinɛla muninyenu nadanna wodi-gbe la. Ala wɔle wo mara tɔnɔ-ba la a wɔli-ke-nyɔgenu ye.
- 25**Woletɔ minnu bi wɔlɔ kelan wo kun na, anu ya wonu naden kan-tina-kelen ka a fɔ anu ye ko, “N bɔnu, wo ya a lɔn ko ma ye nɔnfuli sɔrɔnna wɔle ke rɔ.
- 26**Pɔli ke ye min mala ke la, a ye mɔgenu tɔrɔla Efesa soe burɔ yan nya min, wo ya wo yen. A tora doni, a ni ke Esiya nyamane bee rɔ. A ye a fɔla ko male ye bese minnu nadanna, Alla ma wonu na mume!

27Mɔgenu si wuli mala wɔle ke rasela. Ado wo dɔrɔn ma. Besi-musume-makawane Atemisila kɔ tɛ si ma fuyi la mɔgenu yala. Esiya nyamanita-mɔge bɛe ye besi-musume wo kɔla anube duninya-mɔge bɛe! Mɔgenu bi nala nyinala a ko!”

28Besi-ladannenu ya kume kenu namɔen tume min, anu diminyara ka sɔnkɔ layele ko, “Efesa kenuna Atemisi kolo!”

29Sɔnkɔ-sɔnke wo kera soe fan bɛe rɔ. Nyama ya Pɔli ta-nyɔgenu Keyasi anube Aritaka bira minnu bɔra Masidoniya nyamanɛ rɔ. Anu burumatɔe tara wonu na laden tɛe.

30A sɔge ya Pɔli nyere bira ka ta nyama yakɔrɔ kɔnɔ Marita mɔgenu ma sɔn wo ma.

31Pɔli diyara nyamanita-mɔgɔ-ba donu ye. Wonu fanan ya sarakane lata a ma ka a madiya ko ale nyere kana a kunye ladon laden tɛe.

32Laden bɛe mara sɔnkɔ-sɔnke la. Donu bi gbele-gbelenna koe dola ko la, ni wo ma, ko gberela ko la bawo anu nadenta nyɔ minna ko la, anu siyaman ma wo lɔn.

33Tɔ-a-la, mɔge donu ko Alesanda le koe wo kunye la bawo Yahudiyanu ya a sɔ anu yarɔ. Alesanda ya a bole sa a de la ko mɔgenu ni anu sabari. A ya a raya ka a nyere feka mɔgenu yala.

34Kɔnɔ anu ya a lɔn tume min ko Yahudiya le, anu dama gbele-gbelenta anu nyɔgɔn fe hawa fila kɔrɔ ko, “Efesa kenuna Atemisi kolo!”

35Tɔ-a-la, mɔgɔ ba do ya nyama lakala. A ko, “N ta-nyɔge Efesa kenu! Bɛe ya a lɔn ko Efesa kenuna soe le Atemisi bala kɔ tɛe kandanne la. Bɛe ya a lɔn ko kuri min buira ka bɔ san ma, ma ye wo le kɔla.

36Mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke koe kenu masɔsɔla. Woletɔ wo ni wo sabari. Wo kana ko-wo-ko ke tengbereye la.

37Wo ara na mɔge minnu na yan, wonu ma kankanye ke besi kɔ tinenu tɔ. Wonu ma kuma-yogome fɔ mala besi-musume le ma.

38Ni ko do ye Dimitiya anube a wɔli-ke-nyɔgenu burɔ mɔge do kan ma, kiti-tegelenu anube mɔgɔ banu bi ma bolo. Anu si anu nyɔgɔn samasi nyɔ.

39Kɔnɔ ni kuma gberɛke ye wo bolo, fɔ wo ni wo latege dugurannu tema.

40Mɔgenu kana a fɔ ko ma ara sɔnkɔ-sɔnke lawuli bi. Ma ti ke fɛfen fɔla anu ye sɔnkɔ-sɔnke kɛla ko la! Ado ma ti ke laden-ke-kɔre yirala anu na.”

41A banta ke fɔla tume min, a ya nyama lasegi.

Kewɔlɛnu 20

1Sɔnkɔ-sɔnke banta tume min, Pɔli ya denkeninya-mɔgenu kele anu nyɔgɔn fe ka anu senbe don. A ya a masara anu na ka Masidoniya nyamanita-kile bira.

- ²A tenbira nyamane min bee ro, a ya Marita mogenu makawandi siyaman. Wo koma, a tara Akeya sigison ro
- ³ka kare sawa bo nyo. Poli ye a rabenna ka ta Siriya nyamane ro kulon ro tume min, a ya Yahudiyana dunbu koe lon a kan ma. Woletu a ya a latege ko a ni segi Masidoniya kile fe.
- ⁴Pairihusila den kei Sopata min bora Beriya soe buru, wo bilara a fe. Aritaka anube Sekunda minnu bora Tesalonaika soe anube Keyasi min bora Dabi soe anube Timoti, wonu fanan tara. Tikika anube Tarofimasi fanan bilara a fe ka bo Esiya nyamane ro.
- ⁵Wonu tara ma yarw ka ma makoni Taroyasi soe buru.
- ⁶Biredi-Yelebele-Don-Laden banta tume min, ma donta kulon ro ka bo Filipai soe buru. Tele loli koma, ma ya anu taran Taroyasi. Ma ya logokun kelen bo nyo.
- ⁷Sinbiri wure la, ma ya laden ke ka Marita kima don ma nyogon fe. Poli kumara mogenu na. Nba, a tora kumala ha suyi tema bawo wo banda ke, a ye bola anu fe ka ta.
- ⁸Ma ladenne san-bon la kan min nun, lenpu siyaman bi nyo.
- ⁹Kemine min toge Yutikasi, wo sigine wundan la nun. Poli ye kumala tume min, kinoge ya ale kemine wo ye bira kati! To-a-la, kinoge tenbira a ma peru! A bora san-bon sawa nyoge la ka bui dugi ma fugbu! Anu bi tala a bila tume min, anu ya a taran, a ara faga!
- ¹⁰Poli yigira ka a madu a kuma ka a bole mini a ma. A ko, “Wo kana haminya. A fagani ma!”
- ¹¹Wo koma, a segira san-bon la tun Marita kima don tine. Poli mera kumala anu na ha banda-ka-de ma. Wo koma, a tara.
- ¹²Anu nyagalenne ya kemine kende bi ka ta a la a ware.
- ¹³Ma donta kulon ro ka ta Poli yarw Asosi soe buru. A ya a fo ma ye nun ko a ye tala nyo a kian la ka na kofu ma ma kulon ro.
- ¹⁴A ya ma taran Asosi soe buru tume min, a kofura ma ma. Ma tara Mitilini soe buru.
- ¹⁵Wo banda ke, ma kera Kayosi yi-tema-dugi ma. Wo banda ke, ma kera Semosi yi-tema-dugi ma. Wo banda ke fanan, ma kera Mailita soe.
- ¹⁶Poli ara a latege ko a ni tenbi Efesa soe la alako a kana wati matanba Esiya nyamane ro. A ye a lakaliyala nun ko a ni Pentikosi tele ke Yerusalem soe buru.
- ¹⁷Poli ye Mailita soe buru tume min, a ya kilaye lata Efesa soe denkeninya-mogw-banu ma ko anu ni na ke a ma.
- ¹⁸Mogw ba wonu ke Mailita tume min, a ya a fo anu ye ko, “Kebi n ne folu Esiya nyamane ro, n bara to wo fe nya min, wo ya wo bee lon.

- 19**Yahudiya donu ya dunbe rasa n ma ka a lagbeleya n kuma ha n ya-yi bora kono n ya nna wole bee ke Mari ye famayigi ro.
- 20**Koe min bee si ma wo denben koe la, n ma wo beli wo fenfen na iko wo ya a lon nya min. N ya kawandili bo ka wo karan gbe ro anube wola bonnu na.
- 21**A Yahudiya wo, a sibolo gbera wo, n ya a fo anu file bee ye ko anu ni anu kan-ko so anu hake la ka anu ye lamunun Alla la ka denkeninya Mari Yisa ma.
- 22**Nba kaka, n bi tala Yerusalem Allata Ni Senimela kuma-bire fe. Koe minnu si ma n na nyo, n ma wonu lon.
- 23**N ba ta soe bee ro, Allata Ni Senime ye n nalonna ko yelela-don anube toroye ye n makonona Yerusalem.
- 24**Kono n ma n nyere niyi lon fenfen na wo ro fo n ni nna kilaye lakanbali. Mari Yisa ya wole min di n ma, fo n ni wo ban. Allata hina-we, n ni to wo kibara-nyime fola.
- 25**“N bara tagama wo bee tema ka Allala-mansaye-kawandili bo kono kaka, n ya a lon ko wo fenfen ti n yen ke koma tun.
- 26**Woleto n bi a fola wo ye ko ni wo fenfen halakira bi koma, wo dune ti to nde kuma
- 27**bawo n ma Alla sako fenfen to a fobele la wo ye.
- 28**Wo ni ma saga-fe-biralenu na ka Allata mogenu fe-bira. Wo ni wo yili to wo nyere ko anube wo kuron ko Allata Ni Senime ara min bee don wo bolo. Ado a ya wonu ma ate la ala danta saye fe.
- 29**N ya a lon ko n ba ta tume min, moge donu si ke wo ma iko suluku-feremenu si ke saga-kuron ma nya min.
- 30**Moge donu si bo wo nyereta kuron ke ro ka foninye fo alako denkeninya-mogenu ni bila anu fe.
- 31**Woleto wo ni wo ye lakalan. Wo yili ni to ke ko. San sawa, n torota wola ko la ka wo kelen-kelename-bee karan su-ni-tele.
- 32**“Nba kaka, n bara wo dantege Alla ma. Wo yili ni to ala hina-kume ko min si ke wo senbe donna ka ata duwe di wo ma. Ado a ara duwe wo lamara ala moge bee ye.
- 33**N ma n niyi sa mogoro wo mogola wodi-gbe anube ala sene kuma, hali ala kure.
- 34**Wo nyere ya a lon ko n bole kenu bara wole ke n ye. N ya n nyere makoe bee nyinya anube n fe-mogenute.
- 35**Wo si to senbebenu denbena nya min, n bara wo dama yira wo la nta woli-gbeleme fe. Mari Yisa nyere ya kume minnu fo, wo ni wo yili to wonu ko. A ko, ‘Min bi fan nila, wota sewe kolo ka tenbi a ye a dila min ma.’ “
- 36**Poli banta kumala tume min, a ya a nyenkin anu dama fe ka Alla matara.

³⁷Anu dama dira ka Pɔli ramɔnsɔn ka a sunbu.

³⁸A ya a fɔ min kɛ ko anu ti a yakɔrɛ yen tun, wo ya anu yisi tinya berɛkɛ! Woletɔ anu tara a fe ha kulun de la.

Kɛwɔlɛnu 21

¹Ma ban ma masarala anu na, ma donta kulɔn rɔ ka ma telen yi-tema-dugi min tɔgɛ Kosi. Wo banda kɛ, ma tara yi-tema-dugu-gberɛ min tɔgɛ Rode. Ma bɔra nyɔ ka ta Patara soe burɔ.

²Ma ya kulɔn taran nyɔ min bi tala Finisiya nyamanɛ rɔ. Ma donta wo rɔ ka ta yi kuma.

³Ma gberenta yi-tema-dugi do ma min tɔgɛ Saiparasi. Ma ya wo to ma bolo maran rɔ ka ta Siriya nyamanɛ rɔ. Ma sɔra Taya soe burɔ bawo anu bi dunɛnu nayigila nyɔ.

⁴Ma tara denkeninya-mɔgɛnu nyini tinɛ nyɔ ka lɔgɔkun kelen kɛ wonu fɛ. Anu ya a fɔ Pɔli ye Allata Ni Senimɛ baraka rɔ ko a kana ta Yerusalem.

⁵Ma ya lɔgɔkun kelen ban anu fɛ tume min, ma tara kulun bi tinɛ. Anu dama tara ma bila-silala kile fɛ, hali anuna musinu anube anuna dannu. Ma dama ya ma nyenkin gbele ma ka Alla matara.

⁶Ma ban ma masarala ma nyɔgɔn na, ma donta kulɔn rɔ tun. Anu denu segira anu bare.

⁷Ma tora tala kulɔn rɔ ka bɔ Taya soe burɔ ka ta Polemeya soe burɔ. Ma ya Marita mɔgɛnu kɔndɔn nyɔ ka tele kelen bɔ anu fɛ.

⁸Wo banda kɛ, ma bɔra nyɔ ka ke Sɛsariya soe burɔ. Kawandili-bɔlɛ min tɔgɛ Filipi, ma tara don wo ware ko ma ni to ale fɛ. Mɔgɔ wɔrɔnfile minnu bi Marita kilayenu denbena, wo kelen de Filipi kɛ la.

⁹Dunmusunɛ mɔgɔ nani ye a bolo ala bɔn la. Wonu si wɔlɔyiya-kumɛ fɔ.

¹⁰Ma ya tele dande kɛ nyɔ. Wonu tenbira, Nebi Agabasi nara ke nyɔ ka bɔ Yudiya nyamanɛ rɔ.

¹¹A ya Pɔlila butɛ-kiri-fan bi ka a nyɛrɛ kiannu anube a bolenu kiri wo la. A ko, “Allata Ni Senimɛ le ya a fɔ n ye ko Yahudiyanauna kun tigi donu si butɛ-kiri-fan kɛ tigi kiri ka le. Anu si wo ma Yerusalem soe burɔ ka a don sibolo gberɛnu bolo.”

¹²Nebi Agabasi ya kɛ fɔ nkɛkuna, mabe nyɔ-mɔgɛnu ya Pɔli madiya ko a kana ta Yerusalem.

¹³Kɔnɔ Pɔli ya anu manyinika ko, “Wo ye dila nfenna? Wo ye n yisi le tinyana wo la! Ka a fɔ ko anu ni n kiri Yerusalem, n tabennɛ wola ko la. Hali anu ba n faga Mari Yisala ko la, tana ma wo la.”

¹⁴Ma ma ke ale Pɔli miriya yeleman. Woletɔ ma ya a madiyɛ boloka ka a fɔ a ye ko, “Alamɛ Mari sako kera.”

- 15**Ma ta-wati kera tume min, ma ya mala dunenu taben. Ma ya Yerusalem kile bira.
- 16**Marita mɔge donu bɔra Sesariya soe burɔ ka bila ma fe. Ma tara to kei do ware min tɔge Meson. Saiparasi ke le ado Marita mɔge le kebi fɔlɔfɔlɔ.
- 17**Ma kera Yerusalem tume min, Marita mɔgenu ya ma rabira sewe la.
- 18**Wo banda ke, mabe Pɔli tara Yemesi kondɔn tine. Denkeninya-mɔgɔ ba dama ladenne nyɔ.
- 19**Pɔli ya anu kondɔn. Alla ya koe min bee ke sibolo gberenu tema, a ya wo bee rakaran anu ye.
- 20**Anu ya wo lamɔen tume min, anu dama ya Alla tanto. Anu ya a fɔ Pɔli ye ko, “Ma na kelen nyɔge Pɔli, Yahudiya mɔgɔ waga siyaman bara denkeninya nya min, ma ara a yen worɔ ko Musata tɔn-bira-sɔge ye anu dama la.
- 21**A fɔra anu ye nun ko Yahudiya min bee sigine sibolo gberenuna nyamanenu tɔ ko i ye wonu karanna ko hali anu ma Musata tɔn bira. Anu ya a lamɔen ko anu kana anuna dannu nakemininya anube anu kana Yahudiyana namunye bira.
- 22**Anu bara a lamɔen fanan ko i wara na. Ma si wo ma kama wona?
- 23**Ma ye a fe i ni ke le ma ma ye. Ado mɔgɔ nani ye yan minnu bara anu dato nun.
- 24**Bila anu fe. Wo ni seninya wo nyɔgɔn fe iko tɔn ya a fɔ nya min. I ni anu makoenu nyinya alako anu kunye si sii nya min. Woletɔ bee si a lɔn ko koe minnu fɔra anu ye ila ko la ko tonya ma wo fenfen na. Anu si a yen ko ile nyere si Musata tɔn bira a kile fe.
- 25**Ma ara kedi lata Marita mɔgenu ma minnu denkeninyara ka bɔ sibolo gberenu tema ko anu kana fenfen dɔn min bara di besenu ma nun. Ma ko anu kana sogo-yifane dɔn bawo a yele ye a rɔ. Ma ko anu ni anu nyere matanka yelanya su bee ma.”
- 26**Wo kɔma, Pɔli anube mɔgɔ nane wonu ya anu taben ka anu nyɔgɔn seninya. Pɔli donta Alla Bato Bɔn la ka seninya-telenu ban-tume fɔ. Anu kelen-kelename-beeta sarake si bɔ wo wati le tɔ.
- 27**Seninya-tele wɔrɔnfile wo ban-tume gberenta tume min, Yahudiya donu nara ka bɔ Esiya nyamane rɔ. Wonu ya Pɔli yen Alla Bato Bɔn la. Anu ya nyama bee latugu ko anu ni Pɔli bira.
- 28**Anu ya a lasɔnkɔ ko, “Isirela mɔgenu! Wo ni ma denbe! Kei ke le ye tala dinkire bee. A ye mɔge bee karanna Isirela mɔgenu kan ma anube Musata tɔn kan ma anube Bato Bɔn ke kan ma. Nba kaka, a ara na sibolo gberenu na Alla Bato Bɔn la ka kantina-senime ke latinya!”
- (**29**Anu ya ke fɔ bawo anu bara Efesa ke Tarofimasi yen Pɔli fe soe burɔ. Anu ya anu miri ko Pɔli le ara ta wo la Alla Bato Bɔn la sibolo gberenu ti ta kan min.)

³⁰Soe bɛɛ lamagara. Mɔgɛ bɛɛ ya anu buri anu nyɔgɔn fɛ Pɔli bira tine. Anu ya a sagan ka a bɔ Alla Bato Bɔn kata burɔ. Wo kɔma, anu ya Bato Bɔn tenbi-bolɔnnu natogon tiriya!

³¹Nyama kera Pɔli ma tume min, a fɔra Romu keɛ-den-kun-tigi-ba ye ko sɔnkɔ-sɔnke ye Yerusalem kan tine bɛɛ rɔ.

³²Tiriyante wo rɔ, keɛ-den-kun-tigi-ba wo ya keɛ-den-kunye donu bi anube keɛ dannu. Anu burumatɔe tara nyama tema. Mɔgenu ya keɛ-den-kun-tigi-ba anube ala keɛ dannu yen tume min, anu ya Pɔli gbese boloka.

³³Kun-tigi-ba wo tara Pɔli bira tine. A ya a fɔ ala keɛ dannu ye ko anu ni a kiri yɔlɔko fila la. Wo kɔma, a ya nyinikale ke ko, “Yon bi ke la? A ya nfen tinya?”

³⁴Donu ya sɔnkɔ layele ko kelenna ko la. Donu ya sɔnkɔ layele ko gberela ko la. Anu ya kun-tigi-ba kɔndɔfili ha a ma ke a nya bere yenna. Woleto a ya a fɔ ala mɔgenu ye ko anu ni ta Pɔli la bariki burɔ anu ti ke a ma kan min.

³⁵Anu kera a la nyɔ-yele tine ma tume min, fɔ keɛ dannu ni a kɔrɔbi ka ta a la bawo nyama bɛɛ nyɛne nun.

³⁶Anu dama bilara a fɛ. Anu bi sɔnke layelela ko, “A faga! A faga!”

³⁷Anu bi tala a la bariki burɔ tume min, Pɔli kumara kun-tigi-ba wo ye Kiriki kan rɔ, a ko, “I si sɔn n ni koe do fɔ i ye?” Kun-tigi-ba wo ya a manyinika ko, “I ya Kiriki kan lamɔen kama?”

³⁸Iyipiti ke min ya murutiye lawuli nun ka sɔ mɔgɔ fagale waga nani (4,000) yarɔ wule rɔ, wo ma ile la, nyɛ?”

³⁹Pɔli ya a yabi ko, “Yahudiya le nde la. N sɔrɔnta Tarasa, Salesiya nyamanita-sokarantan do rɔ kɔni. N fa, i yandi, i ni sɔn, n ni kuma mɔgenu na.”

⁴⁰Nba, kun-tigi-ba wo sɔnta. Woleto Pɔli sɔra yeɛ tine kuma ka mɔgenu masabari a bole la. Anu ya anu masabari tume min, Pɔli kumara anu ye anuna Yahudiya-kan rɔ.

Kɛwɔlɛnu 22

¹Pɔli ya a fɔ anu ye ko, “N fanube n kɔrɔnu, wo ni wo wɔlɔ matɔlɔ n na, n ni n nyɛre feka wo yala!”

²Anu ya a lamɔen a ye kumala anuna kan rɔ tume min, anu ya anu made don! Pɔli ko worɔ,

³“Yahudiya le nde la. N sɔrɔnta Tarasa soe burɔ Salesiya nyamane rɔ kɔnɔ n makolota n karan-mɔgɔ Kameliye bolo Yerusalem yan karan-denye la. N ya ma benbanuna tɔn lɔn a kila berebere fe! N bara n nyɛre di Allata wole ma fasai iko wo dama ye nya min yan bi.

- ⁴N ya Yisata mɔgɛ kenu tɔrɔya ka wo donu faga anu tɔ. N ya keinube musinu bira ka anu nadon ye le la.
- ⁵Saraka-masɔla-kun-tigi-we anube anuna mɔgɔ ba dama si ke wo sereye bɔla ko n bi tonye le fɔ tine wo la. Anu denu ya kedinu di n ma minnu sɛbene ma na kelen nyɔgɛ Yahudiyanu ma Damasika soe burɔ alako n ni ta mɔgɛ wonu bira tine nyɔ nun. N tara alako n si anu kiri yɔlɔkenu na nya min ka sɛgi anu na Yerusalem anu tɔrɔ tine.
- ⁶“Nba, n gberenne Damasika soe ma tele latelan wati, wan-belebele bɔra san ma tiriya ka nna foole bɛɛ lamalan. N buira dugi ma.
- ⁷N ya kuman kan lamɔɛn n manyinikala ko, ‘Sɔli, Sɔli, i ye n tɔrɔla nfenna?’
- ⁸N ya nyinikale ke ko, ‘N fa, yon bi ile la?’ A ya n yabi ko, ‘Yisa, Nasareti ke le nde la, i ye min tɔrɔla.’
- ⁹N ta-nyɔgɛ wonu ya waan yen kɔnɔ anu ma kuman kan lamɔɛn.
- ¹⁰N ya nyinikale ke ko, ‘Mari, n ni nfen ma?’ Nba, Mari ya n yabi ko, ‘I lasɔ. I ni ta Damasika. Alla ara koe min bɛɛ lategɛ ile ye, wo bɛɛ si fɔ i ye nyɔ.’
- ¹¹Waan wo ya n nafiyonya woletɔ n ta-nyɔgɛnu ya n bole bira ka ta n na Damasika soe burɔ.
- ¹²“Kei do ye nyɔ nun, a tɔgɛ Ananayasi. Mɔgɔ-tellenne le min si Nebi Musata tɔn bɛɛ bira. Yahudiya min bɛɛ sigine Damasika, wonu si a gbiliya bereke!
- ¹³Wo nara n bara ka sɔ n dafɛ. A ko, ‘N diyana-mɔgɛ Sɔli, i ni fen yen de gbɛ!’ Wo wati nyere rɔ, n ya fen yen tun.
- ¹⁴Ananayasi ko, ‘Ma benbanuta Alla ara ile yabɔ ko i ni a lɔn i ye min mala a ye. A ara ile yabɔ alako i ni ala Wɔli Kɛla Tellenne yen ka a kuman kan fanan lamɔɛn.
- ¹⁵I wara min yen ka a lamɔɛn, i ni ma sereye la wo la mɔgɛ bɛɛ ye.
- ¹⁶Nba kaka, i ye nfen makɔnɔna tun? I lasɔ ka batasi. I ni Alla matara Yisa tɔgɛ rɔ alako i hake bɛɛ ni yesi ka ban feu!’
- ¹⁷“Nba, n segira Yerusalem. N bi Alla-matare kun na Alla Bato Bɔn la tume min, n ya ko-rayire do rayen.
- ¹⁸N ya Mari le yen ko-rayire wo rɔ. A ya a fɔ n ye ko, ‘I kaliya ka bɔ Yerusalem bawo i ye sereye min bɔla n ye, yan-mɔgɛnu ti wo bira.’
- ¹⁹N ya a fɔ ko, ‘Mari, n tara ileta mɔgɛnu gbesi dina-bɔnnu na nya min ka wonu bira, bɛɛ ya wo lɔn serr!
- ²⁰Hali Sitifen min fagara ala kumɛla ko la, nde nyere ye nyɔ nun ka sɔn a faga koe ma ka a fagalɛnuna durukinu makandan.’
- ²¹Kɔnɔ Mari ya a fɔ n ye ko n ni ta bawo a si n nata kan-tina-yanrɔ-sibolo-gberenu ma.”

²²Mogenu ya anu tole maso Pɔli la konɔ a ya wo fo tume min, anu gbele-gbelenta kan ba la ko, “Wa a bo yan ka a faga! A ma ben a kende ni to!”

²³Anu tora gbele-gbelenna. Anu ya anuna kurenu firifiri ka gbangban nyensen san ma diminye bolo.

²⁴Romu kele-den-kun-tigi-ba ya a fo ala kele dannu ye ko anu ni ta Pɔli la bariki ro mogenu ti ke a ma kan min. A ko anu ni a gbesi bose la ka a lon Yahudiyanu bi sonke layelela a ma minna ko la.

²⁵Konɔ anu ya a kiri tume min a gbesi koe la, kun tigi min bi a dafe, Pɔli ya a fo wo ye ko, “Romu ton ro, a benta ile ni nde, Romu ke gbesi min yilikini ma, wa?”

²⁶Kun tigi wo ya wo lamoen tume min, a tara ala kun-tigi-ba wara ka a manyinika ko, “I ye nfen mala? Romu ke le kei wo la!”

²⁷Woletɔ kele-den-kun-tigi-ba wo tara Pɔli wara ka a manyinika ko, “A fo n ye, wa, Romu ke le ile la?” Pɔli ya a yabi ko, “Onde, Romu ke le nde la.”

²⁸Kun-tigi-ba wo ko, “Nde ya wodi ba bo alako n ni ma Romu ke la.” Pɔli ya a fo a ye ko, “Kebi n soronta, Romu ke le nde la.”

²⁹Tiriyante wo ro, minnu bi tala Pɔli gbesi tine ka a fesefese nun, wonu ya a masegi a la. Kun-tigi-ba wo ya a lon tume min ko Romu ke le ale Pɔli la, ado a ya a kiri yolokenu na, ale fanan kilanta kati!

³⁰Yahudiyanu ya Pɔli maburi minna ko la, kun-tigi-ba wo ye a fe ka wo lon, yo! Woletɔ wo banda ke, a ya yolokenu bo Pɔli ma. A ya a fo saraka-masola-wenu ye ko anube anuna kun tigi dama ni na laden ke. Wo koma, a tara Pɔli la anu yakoro.

Kewolenu 23

¹Pɔli ya Yahudiyana kun tiginu mafelen sin! A ko, “N koronu! N bara wole min bee ke Alla yala, fee sa n na wo la feu! Ha bi, n sondome ma n yiliki ko-yogome kela ko la hali!”

²Minnu sone Pɔli dafe, Saraka-Masola-Kun-Tigi Ananayasi ya a fo wonu ye ko anu ni Pɔli de ratii.

³Pɔli ya a fo saraka-masola-kun-tigi-we ye ko, “Ile nafi, i mane iko dandan magbene. I son ma kin. Ado Alla si ile gbesi, yo! I sigine nyɔ nde kitila Nebi Musala ton ro konɔ i ya a fo mogenu ye ko anu ni nde gbesi. I ya Allala ton le tinya wo la!”

⁴Minnu sone Pɔli dafe, wo do ya a fo a ye ko, “I ye Allala saraka-masola-kun-tigi-we le manyinina wo la. I ma wo lon?”

⁵Pɔli ya anu yabi ko, “N koronu, n ma a lon ko saraka-masola-kun-tigi-we le nun. Ado a sebene Allata kitabu ro ko n kana kuma-yogome fo mala kun tigi ma.”

⁶Pɔli ya a yen ko dan-nafare ye nyama tema, a fan kelan Sadusi, a fan kelan fanan, Farisi. Woletɔ a gbele-gbelenta kun tiginu tema ko, “N kɔrɔnu! Farisi le nde la. Ado n fa fanan, Farisi le. Anu bi n kitila min ma yan, wo le ko furi-lawuli-yigi ye n ma!”

⁷A ya wo fɔ nkekuna, Farisinu anube Sadusinu wulita sɔsɔli sala. Dan-nafare donta nyama tema.

(⁸Ado Sadusinu ko furinu ti wuli ka bɔ saye rɔ. Anu ko melika sa, ado niyi sa. Kɔnɔ Farisinu lara wo ko sawe bee la.)

⁹Woletɔ sɔnkɔ-sɔnke koloyara. Tɔn-karan-mɔge do minnu bi Farisinuna dina rɔ, wonu sɔra ka sɔsɔli ba ke ko, “Ni kei ke ara ko-yogome ke, male ma wo yen! Tumado tonye le, nima-fan do ara kuma a ye nun, ni wo ma, melika.”

¹⁰Sɔsɔli warata ha kele-den-kun-tigi-ba wo kilanta ko tumado, anu si Pɔli rafarafara iko kura-kore. Woletɔ a ya a fɔ ala kele dannu ye ko anu ni ta Pɔli bi nyama tema ka ta a la bariki rɔ anu ti ke a ma kan min.

¹¹Suyi wo rɔ, Mari sɔra Pɔli dafɛ, a ko, “I ni i kerinteya! I wara sereye bɔ n ye Yerusalem yan nya min, a fere sa fɔ i ni wo nyɔgɔn ma n ye Romu fanan.”

¹²Wo banda ke, Yahudiya donu ya anu naden ka ko-raben-ke. Anu ya anu dato ko anu ti fen dɔn ka anu min, ni anu ma Pɔli faga fɔlɔn.

¹³Minnu ya koe ke raben anu nyɔgɔn tema, anu siya mɔgɔ bi-nani ko.

¹⁴Donu tara saraka-masɔla-kunyenu anube anuna kun tiginu bara. Anu ko, “Ma dama ara ma dato ko ni ma ma Pɔli faga, ma ti fen dɔn.

¹⁵Woletɔ wole kun-tigi-toenu ni sarakane lata Romu kele-den-kun-tigi-ba wara. Wo ni a ma iko wo ye a fe le ka Pɔlila koe fesefese a kile fe. Wo ni a fɔ a ye ko a ni ale Pɔli latenbi wo ma. Male si ma raben ka a faga kile la.”

¹⁶Kɔnɔ Pɔli berenne ya yanfe ke lamɔen. Woletɔ anu ya Pɔli lamara bɔn min na bariki rɔ, wo tara nyo ka a rakaran a ye.

¹⁷Nba, Pɔli ya kele-den-kunye do kele ka a fɔ a ye ko, “Ta kemine ke la kele-den-kun-tigi-ba wara. Koe do fɔ-sɔge ye a la a ye.”

¹⁸Kele-den-kun-tigi tara a la ala kele-den-kun-tigi-ba wara. A ko, “Pɔli min bi yele la, wo le ko n ni na kemine ke la i wara. A ko kume ye a bolo ka a fɔ i ye.”

¹⁹Ale kele-den-kun-tigi-ba tara kemine wo la a dan na ka a manyinika ko, “Nfen fɔ-sɔge ye i la?”

²⁰Kemine wo ko, “Yahudiyanu bara a raben ko sina, anu ni i madiya ko i ni Pɔli lata anuta kun tiginu ma. Anu bi a mala iko kun tiginu bi ala koe fesefesela a kile fe.

²¹Mɔgɔ bi-nani nyɔgɔn bara anu dato ko ni anu ma ale Pɔli faga, anu ti fen dɔn ka anu min fɔlɔ. Anu tabenne kaka ka ke a ma kile la. Anu bi ile makɔnɔna ka a lɔn ni i ye min fɔla. I yandi, i kana sɔn anu ye.”

²²Kele-den-kun-tigi-ba wo ko, “I kana a fɔ mɔgɔ wo mɔgɔ ye ko i wara ke fɔ n ye.” A ya kemine boloka. Wo tara.

²³Nba, kele-den-kun-tigi-ba ya ala kele-den-kun fila kele. A ko, “Wo ni kele den keme fila (200) bi, anube so-laburila bi-wɔrɔnfila (70), anube tanba-tigi keme fila (200). Anu ni anu taben ka ta Sesariya bi suyi rɔ mɔgenu-sun-wati (9 pm).

²⁴Wo na soee donu na Pɔli ye. Wo ni a kandan kile la alako a kende ni ke Sigisɔn-Mansa Filikisi ma.”

²⁵Wo kɔma, kele-den-kun-tigi-ba ya kedi sebe ka le. A ko,

²⁶“Nde, Kalodiyasi Lisiyasi ye ile Sigisɔn-Mansa-nyime Filikisi kondɔnna bereke!

²⁷Yahudiyanu ya kei ke bira. A tora doni anu ni a faga. N ya henkili sɔrɔn a ma ko Romu ke le, woletɔ mabe nna kele dannu tara ka a bɔ anu bolo.

²⁸Anu bi a maburila koe min na, n bi a fe ka wo lɔn nun. Woletɔ n tara a la anuna kun tiginu bara.

²⁹Kɔnɔ n ya a yen ko a ma ko-wo-ko ma a si faga minna ko la, hali ka a ladon yele la minna ko la. Anu bi a maburila anuna dina tɔnla ko la dɔrɔn.

³⁰A fɔra n ye ko Yahudiyanu bi yanfe donna a ma. Woletɔ n ya a latege kelenna, ko ka a lata i ma. N ya a fɔ a maburilenu ye ko ni koe min bi anu kɔntɔ ale kan ma, anu ni wo fɔ ile yala.”

³¹Kele dannu tara Pɔli la suyi wo rɔ fɔ Antipatari soe burɔ iko a fɔra anu ye nya min.

³²Wo banda ke, kele dan minnu tara anu kian la, wonu segira anuna bariki rɔ. So-laburilenu tara Pɔli la.

³³Wonu tara Pɔli la ha Sesariya soe burɔ ka a don Sigisɔn-Mansa Filikisi bolo. Anu ya kedi fanan don a bolo.

³⁴Sigisɔn-manse ya kedi wo karan. A ya Pɔli manyinika ko, “I bɔra nyamane mintan tɔ?” A ya a lɔn tume min ko a bɔra Salesiya nyamane le tɔ,

³⁵a ko, “I maburilenu ba ke yan tume min, n si n tole masɔ ila kume la worɔ.” Wo kɔma, a ya a fɔ ko kandannenu ni Pɔli mara bolɔn la Mansa Herodi ya min sɔ nun.

Kewɔlenu 24

¹Tele loli tenbine, Saraka-Masɔla-Kun-Tigi-Wɛ Ananayasi anube ala kun tigi donu anube anuna dantegeli-kele Tatulasi, wonu nara Sesariya soe burɔ. Anu sɔra sigisɔn-manse yakɔrɔ ka anu burɔ-koe fɔ Pɔli kan ma.

²Anu ya Pɔli kele. Anuna kuma-kele Tatulasi ya Pɔli maburi ka le. A ko, “Nba, Mansa Filikisi, alame here dira i ma! I ye kun-tigiye kela henkili la min ke, wo ara ma yisi-kima-ba la ma ye. Ado ko-nyima siyaman ta ara ben mala nyamane sabati koe la.

- ³Wo diyara ma ye a nya ma. Ma ye baraka birala i ye woro tuma-wo-tuma.
- ⁴Kono hali wo, n kana me i torola. Woletu n bi i madiyahala, i yandi, i ni i wolo matolo mala dantegele la. N sa mela.
- ⁵Ma ya kei ke lon mogu-torola-we la. A ye murutiyee kela Yahudiyanu tema duninya fan bee. Nasareti ke ya dina min nafolo, ale le ye wo kun-tigiyee la.
- ⁶A ye Alla Bato Bon latinyee kun na tume min, ma ya a bira. [Ma rabenne nun ka a kiti tege iko mala ton ye nya min,
- ⁷kono Kele-Den-Kun-Tigi-Ba Lisiyasi nara a bi ma bolo forose la.
- ⁸Wo koma, ale Lisiyasi ya a fo ko a maburilenu ni na i wara.] Ni i ya kei ke manyinika, ma ye a maburila koe min bee la, ile nyere si ke ka wonu lon ale bolo.”
- ⁹A ban wo fola, Yahudiyanu fanan donta maburilee ro. Anu ko tonyee le ke bee la.
- ¹⁰Wo koma, sigison-mansee ya a bole telen Poli la ko a ni kuma. Nba Poli ko, “N ya a lon ko i wara mala mogenuna kiti tege san siyaman koro. Woletu n sewanee ka n nyere feka i yakoro.
- ¹¹Ni i ya anu denu fesefese, a ma tenbi tele tan-ni-fila la folon, n tara Yerusalem batoli ke tine.
- ¹²Yahudiyanu ma n taran mogu wo mogu sosola Alla Bato Bon la. N ma sonko lawuli mogu wo mogu tema anuna dina-bonnu na, hali soe buru kan-bo-kan.
- ¹³Anu bi n maburila koe minnu na kaka, anu ti ke wonu yirala i ye tonyee la hali!
- ¹⁴N sonne ke la i ye ko n bi ma benbanuna Alla batola kile min fe, anu denu bi a fola wo le ma ko foninyee le. Kono mabe ma benbanu bi Alla kelen de batola. Koe min bee sebene Musata ton ro anube nebinuna kitabunu to, n lane wonu fanan na.
- ¹⁵Yigi min bi n ma Allala koe ro, yigi kelan wo ye kenu fanan ye ko furi bee la si wuli, a mogu-nyima wo, a yogoma wo, a file bee.
- ¹⁶Woletu n bi n bereme kela tuma-wo-tuma ko n sondome yilikibele ni to Alla anube mogenu yala.
- ¹⁷“San donu koro n sa Yerusalem soe buru min ke, n tara wodi la nna mogu bolokolonnu ye nyu anube ka sarakenu bo.
- ¹⁸N bi wo kun na tume min, anu ya n taran Alla Bato Bon la. Ado n ban-san le seninya-koe wo kanbalila wulon. Nyama sa n fe, sonko-sonko sa n fe.
- ¹⁹Yahudiya do minnu bora Esiya nyamane ro, wonu bi nyu nun. Ni ko-wo-ko ye wonu konto n kan ma, a benne wonu nyere ni na n maburi i ye.
- ²⁰Ado n sora Yahudiyanutu kun tiginu yakoro tume min, ni n yilikira ko-yogome dola ko la, kei kenu ni wo fo i ye.

²¹Fɔ kɛ kelan, n sɔnɛ anu yakɔrɔ tumɛ min, n ya n kan labɔ ko kelenna ko la. N ko, ‘N bi kiti min ma yan, wo le ko furi-lawuli-yigi ye n ma!’ “

²²Mansa Filikisi ya Yisata kile wo lɔn bɛrɛkɛ, woletɔ a ya kumɛ wo masɛgi kɔma fɔlɔn. A ya a fɔ anu ye ko, “Kɛlɛ-Den-Kun-Tigi-Ba Lisiyasi wa na tumɛ min, n si kumɛ wo latɛgɛ wo rɔ.”

²³Pɔli maranɛ kɛlɛ-den-kun-tigi min bolo, a ya a fɔ a ye ko ka Pɔli mara. A ko anu kana a mara a dan na anubɛ anu kana a diyana-mɔgɛnu mabeli a makoenu nyinyala.

²⁴Tele dandɛ kɔma, Sigisɔn-Mansa Filikisi anubɛ ala musi Durusila nara a makele tine. Yahudiya le ala musi wo la. Pɔli ya a rakaran anu ye a denkeninyara Yisa ma nya min, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ kɔni. Anu ya anu tole masɔ wo bɛɛ la.

²⁵Kɔnɔ Pɔli wulita kumala ko-nyima-kɛ-kɔe anubɛ nyɛrɛ-bira-kɔe anubɛ kiti-tɛgɛ-tele-kɔe ma min kɛ, Mansa Filikisi kilanta. A ko, “Wo ara a bɔ. Ta fɔlɔn. N ba fɛrɛ sɔrɔn tumɛ min, n si i kele.”

²⁶A ye manɛ miriya rɔ nun ko Pɔli si wodi do yira a la. Wo le ya a to, a tora Pɔli kelela tuma-wo-tuma ka kuma a la.

²⁷San fila kɔma, Porisiyasi Fesitasi sigira sigisɔn-mansayɛ la Mansa Filikisi gbɛ rɔ. Kɔnɔ Mansa Filikisi ye a fe nun ka Yahudiyanu diyana kɔe kɛ, woletɔ a ya Pɔli to ye le la.

Kɛwɔlɛnu 25

¹Mansa Fesitasi mara sigisɔn-manɛ la tumɛ min, tele sawa kɔma, a bɔra Sɛsariya soe burɔ ka ta Yerusalem.

²Saraka-masɔla-wɛnu anubɛ Yahudiyanauna kun tiginu wulita Pɔli kan ma nyɔ. Anu ya Mansa Fesitasi madiya

³ni a si sɔn ka Pɔli lana Yerusalem soe burɔ bawo anu bara yanfɛ don a ma alako ka a faga kile la.

⁴Mansa Fesitasi ya anu yabi ko, “Pɔli maranɛ ye le la Sɛsariya soe burɔ. Nde nyɛrɛ fanan sa mela sɛgila nyɔ.

⁵Ni a ara ko-yogomɛ kɛ, wola kun tiginu ni ta n fɛ Sɛsariya alako wo si a maburi nya min.”

⁶Tele segin anubɛ tele tan tɛma, Mansa Fesitasi nara to bɔla Yerusalem soe burɔ ka ta Sɛsariya soe burɔ. Wo banda kɛ, a sigira kiti sa tine. A ko anu ni na Pɔli la.

⁷Pɔli kera nyɔ tumɛ min, Yahudiya minnu bɔra Yerusalem, wonu ya a lafoo ka ko-yogoma-wɛ siyaman sa a kuma kɔnɔ anu ya a maburi kɔe min bɛɛ la, anu ma ke wonu fenfen yirala kiti tege tine.

⁸Pɔli ya a nyere feka ko, “Nde ma Yahudiyana tɔn tinya. N ma ko-wo-ko tinya Alla Bato Bɔn la. N ma ko-wo-ko tinya Romu nyamanɛ-kun-tigi-ba wara la.”

⁹A di Mansa Fesitasi ye ka Yahudiyana diyana koe ke, woletɔ a ya Pɔli manyinika ko, “Anu bara i maburi koe minnu ma, i si sɔn tala Yerusalem worɔ? Nde ni ila kiti tege nyɔ, wa?”

¹⁰Pɔli ko, “N sɔnɛ Romu nyamanɛ-kun-tigi-bala kiti tege tine le rɔ ke la. Ado a benta anu ni na n kiti yan. N ma ko-yogome ke Yahudiyana kan ma iko ile nyere ya a lon nya min.

¹¹Ni n bara tɔn tinya wo, ni n bara ko-wo-ko ke anu si n faga minna ko la wo, n ti i madiya mumɛ alako n si tanka wo ma nya min. Kɔnɔ anu bi n maburila min beela ko la, ni tonya sa wonu tɔ, mɔgɔ ti ke n donna anu bolo. Nba, a di n ye Romu nyamanɛ-kun-tigi-ba ni n kiti gbɛ!”

¹²Nba, Mansa Fesitasi ban kumala ala mɔgɔ banu ye tume min, a ya a fɔ Pɔli ye ko, “I ko fɔ Romu nyamanɛ-kun-tigi-ba ni i kiti, woletɔ i ni ta Romu nyamanɛ-kun-tigi-ba wara gbɛ!”

¹³Tele dande kɔma, Mansa Agaripa anube a dɔgɔ musi Benasi tara Mansa Fesitasi kɔndɔn tine Sesariya soe burɔ.

¹⁴Anu mɛ nyɔ doni, Mansa Fesitasi ya Pɔli wara-koe rakaran Mansa Agaripa ye. A ko, “Mansa Filikisi ya mɔge do to yele la n bolo.

¹⁵Nba, n tara Yerusalem tume min, Yahudiya-saraka-masɔla-wenu anube ala kun tiginu wulita a kan ma. Anu ya n madiya ko n ni a yiliki anu ye.

¹⁶Kɔnɔ n ya a fɔ anu ye ko Romu kenu ma duru mɔgɔ maburine donna a maburilenu bole tɔ. Wobe a maburilenu ni anu nyɔgɔn yen kan-tina-kelen fɔlon alako a ni fere sɔron ka a nyere feka.

¹⁷Anu kera yan tume min, n ma wati yan takɔni. Wo banda ke, n sigira kiti tege tine. N ko anu ni na kei wo la.

¹⁸A maburilenu sɔra kɔnɔ n yili ye ko-yogome minnu ma, anu ma a maburi wo fenfenna ko la.

¹⁹Kɔnɔ anu ya anu nyɔgɔn sɔsɔ anuna dina koe do le tɔ, anube mɔgɔ fagane dola ko la min tɔge Yisa. Pɔli ye a fɔla wo ma ko a fagani ma, ko a kende.

²⁰N si henkili sɔron wo ma nya min, n kɔndɔfilita wola ko la. Woletɔ n ya Pɔli manyinika ni a si sɔn tala Yerusalem alako anu ni a kiti koe wonuna ko la nyɔ.

²¹Kɔnɔ Pɔli ko a di a ye a ni to mare rɔ ha Romu nyamanɛ-kun-tigi-ba ni a kiti. Woletɔ n ko anu ni a mara ha n ni a lata Romu nyamanɛ-kun-tigi-ba ma.”

²²Mansa Agaripa ya a fɔ Mansa Fesitasi ye ko, “A di n ye nde nyere ni a kan lamɔen.” Mansa Fesitasi ya a fɔ a ye ko, “Tana ma. I si a lamɔen sina.”

²³Wo banda ke, Mansa Agaripa anube Benasi donta bare koro gbiliya ba ro kele-den-kun-tiginu anube soe mogɔ banu yakoro. Mansa Fesitasi ko anu ni na Pɔli la.

²⁴Mansa Fesitasi ko, “Mansa Agaripa anube moge bee minnu bi ma fe yan, wo ni kei ke mafelen, ba. Yahudiya minnu bi Yerusalem, anube minnu bi yan, bee wuline ke le kan ma. Anu dama nara ka anu masigima koe fo n ye. Anu bi gbele-gbelenna ko anu ni Pɔli faga.

²⁵Kono nde ma ko-wo-ko yen a si faga minna ko la. Ado ale nyere fanan ko fo a ni Romu nyamane-kun-tigi-ba yen. Woletɔ n ya a lata koe latege Romu.

²⁶N si min sebe Romu nyamane-kun-tigi-ba ma ala ko la, n ma wo lon. Woletɔ n bara na a la wo yakoro yan, katarala ile ma, Manse Agaripa! Ala kume wa ban fesefesela i yakoro tume min, i si a lon n si min sebe.

²⁷Nde yala, a ma ben n ni yeleva-mogɔ lata nyɔ ni n ma a yiliki-nya yira a la!”

Kewɔlenu 26

¹Mansa Agaripa ya a fo Pɔli ye ko, “Nba, ite lakaran!” Pɔli ya a bole layele. A ya a nyere feka ka le, a ko,

²“Mansa Agaripa! N na kelen nyoge Yahudiyanu bi n maburila minna ko la, a ara a diya don n to ko n bara fere saron bi ka n nyere feka i yala wo beela ko la

³bawo ile ya Yahudiya-namu anube mala sosoli-kurinu lon feu! Woletɔ n bi i madiyala ko i ni i munyu n koro ka i wolo matolo.

⁴“Yahudiya bee ya n son lon kebi n denne. Anu ya a lon n bara ma nya min n nyereta nyamane ro anube Yerusalem soe burɔ.

⁵Ni anu si son ka wo sereye bo, anu ya a lon serr, ko kebi folo n tora Farisiye ro iko mala dina gbeleme ye nya min.

⁶Nba, Alla ya lanyiri min kiri ma benbanu ye, anu bi n kitila wola ko la gbe!

⁷Su-ni-tele, ma bonsɔn tan-ni-file bee ye Alla batola ka anu yigi sa lanyiri kelan wo kuma. Manse, Yahudiyanu bi n maburila wo yigi lela ko la!

⁸Ka a fo ko Alla ye furinu nawulila, nfenna a gbele wo ya la ka la wo la?

⁹“Nde nyere ya n miri ko fo n ni wuli Yisa Nasareti ke kan ma ka a toge tinya koe bee ro.

¹⁰Ka a dabira Yerusalem, n ya wo ma. N ya sarati saron saraka-masola-wenu bolo ko n ni Allala mogɔ siyaman nadon yeleva. Anu faga koe fora tume min, nde nyere sɔnta wo ma.

¹¹N ya anu toro mata dina-bonnu na kinyama siyaman. N ya n taya ko anu ni anuna denkeninye boloka. N yisi bora anu kan ma ha n tara sibolo gberenuta soenu to anu toro tine.

- 12**“Nba, Manse, saraka-masola-wenu sɔnta nun ko n ni ta Damasika soe burɔ anu bira koe la.
- 13**N bi Damasika kile la tume min tele-latelen-wati, n ya wan-belebele yen min waan tenbira telete la. Waan wo bɔra san ma ka yigi mabe n ta-nyɔgenu dafe.
- 14**Ma dama buira dugi ma. N ya kuman kan do lamɔɛn. A ye a fɔla n ye Hiburu kan rɔ ko, ‘Sɔli, Sɔli, i ye n tɔrɔla nfenna? I ye i nyere le madumala dɔrɔn iko ture min bi a kiri-kɔlɔma tenna.’
- 15**N ya nyinikale ke ko, ‘N fa, yon bi ile la?’ Mari ya n yabi ko, ‘Yisa le nde la i ye min tɔrɔla.
- 16**Nba, i lasɔ. N bara bɔ gbɛ rɔ i ye ka i ma nna wɔli kele la. I wara min yen n bolo bi, anube n bi nala min yirala i la, i ye wo le fɔla mɔgenu ye.’
- 17**A ko, ‘N bi i latala Isirela mɔge anube sibolo gbere minnu ma, n si i kisi wonu masibe ma.
- 18**I ni anu ye laka alako anu ni bɔ pinpi rɔ ka anu nana waan rɔ. I ni anu bɔ Setaneta senbe kɔrɔ ka anu nana Alla ma alako anuna hake ma si koto anuna denkeninye fe nya min. Anu si anuna sɔ tine sɔrɔn Allala mɔgo yabɔnenu tema.’
- 19**“Woletɔ Mansa Agaripa, ko-rayire min bɔra san kole rɔ, n ma wo masɔsɔ.
- 20**Ka a dabira Damasika ha ka ke Yerusalem anube Yudiya nyamane bee ha sibolo gberenu tema, n ya kawandili bɔ wo bee rɔ. N ya a fɔ anu ye ko anu ni fara hake kela ko anu ni na Alla wara. N ko anu ni kewɔle wonu ke min si a yira ko anu bara yelema.
- 21**Wo le ya a to, Yahudiyanu ya n bira Alla Bato Bɔn la ka anu taya n faga koe ma.
- 22**Kɔnɔ ha bi, Alla ye n denbena. Woletɔ n sɔne yan ka sereye bɔ mɔge bee ye, a nɔnfulu-tigi wo, a bolo-kolɔn wo, a file bee. Nebi Musa anube nebi doinu ya wɔlɔyiya-kume minnu fɔ, n bi wonu denu fɔla anu ye.
- 23**Anu ko a fere sa, fɔ ale Allata-Mɔgo-Yabɔne ni tɔrɔ. Wo kɔma, a ni ma a mɔgo fɔle la min si wuli ka bɔ furinu tema. Anu ko a ni na waan la Yahudiyanu anube sibolo gberenu ye.”
- 24**Pɔli ye a nyere fekala tume min, Sigisɔn-Mansa Fesitasi kumara a ma kan mayelene la ko, “Pɔli, i wara yuwaya. Ila karan-we ke ye i layuwayala.”
- 25**Kɔnɔ Pɔli ya a fɔ a ye ko, “N tigi Fesitasi, n yuwayani ma. N bi kuma-kende anube tonya-kumenu denu fɔla.
- 26**Ado Mansa Agaripa ya koe kenu lɔn serr! Woletɔ n si ke kumala i ye yisi-latege rɔ. N lane a la ko i wara koe kenu lɔn bereke, bawo koe kenu ma ke dogɔn tɔ.”
- 27**Pɔli ya a fɔ Mansa Agaripa ye ko, “Manse, i lane nebinuna kumenu na, nyɛ? N ya a lɔn ko i lane wonu na!”

²⁸Mansa Agaripa ya Pɔli fanan manyinika ko, “I ye i mirila ko i si ke a mala, n ni denkeninya Yisa ma wati-kundune ke kɔrɔ, wa?”

²⁹Pɔli ya a yabi ko, “Ni a mara wati-kundune la wo, ni a mera wo, n bi Alla matarala ko wobɛ min bɛɛ wɔlɔ matɔlɔnɛ n na bi, wo ni ma iko nde ye nya min kɔnɔ anu kana yɔlɔke ke wo ma!”

³⁰Wo kɔma, Mansa Agaripa wo, Sigisɔn-Mansa Fesitasi wo, Benasi wo, anube mɔge toe bɛɛ ya anu nasɔ.

³¹Yanni anu ni bɔ nyɔ tume min, anu ya a fɔ anu nyɔgɔn ye ko, “Kei ke ma ko-wo-ko ke a si faga minna ko la. A ma ko tinya a si sa yele la min na.”

³²Mansa Agaripa ya a fɔ Sigisɔn-Mansa Fesitasi ye ko, “Ni kei ke ma Romu nyamanɛ-kun-tigi-ba wo yen-koe fɔ nun, a si boloka le nun.”

Kewɔlɛnu 27

¹Ma ta tume kera tume min ka ta Itali nyamanɛ rɔ yi kuma, anu ya Pɔli anube yeleda-mɔge doinu don Yuliya bolo, Romu nyamanɛ-kun-tigi-bata keɛ-den-kunye do kɔni. Keɛ-den-kurɔn min bi Romu nyamanɛ-kun-tigi-ba bolo, a ye wo kun-tigiye la.

²Kulɔn min bi Adamitiyam soe dafɛ, wo ye wulila ka ta Esiya nyamanita yi-dafɛ-soenu tɔ. Ma donta wo rɔ ka ta. Masidoniya ke min tɔge Aritaka, wo bɔnɛ Tesalonaika soe burɔ nun, mabɛ wo tara ma nyɔgɔn fɛ.

³Wo banda ke, ma kera Saidon soe burɔ. Keɛ-Den-Kun-Tigi Yuliya ya ko-nyime ke Pɔli ye. A sɔnta ko a ni ta a diyana-mɔgenu kɔndɔn tine alako anu ni a makoenu nyinya.

⁴Ma bɔɛ nyɔ, yi-tema-dugi min tɔgɔ Saiparasi, ma tara wo fina kelen fɛ bawo fɔnyɔ ya a kun sa ma ma.

⁵Kɔgɔ-yi min bi Salesiya anube Pamfiliya nyamanenu dafɛ, ma ya wo tɛge ka ke Maira soe dafɛ Lisiya nyamanɛ rɔ.

⁶Ma ke nyɔ, keɛ-den-kun-tigi-ba wo ya kulɔn do taran nyɔ min bɔnɛ Alesandariya soe burɔ. Kulɔn ye tala Itali nyamanɛ rɔ min ke, a ya ma ladon wo rɔ.

⁷Ma tara ma ferema ka wati bɔ kilɛ la. A gbeleyara ma kuma berɛke! A laban, ma kera Sinaida soe burɔ. Nba, fɔnyɔ ma sɔn ma ye, woletɔ yi-tema-dugi min tɔgɔ Kariti, ma tara wo fan kelen fɛ ka tenbi Salomi soe wara la.

⁸Hali ta-koe wo gbeleyara ma kuma, ma tora tala gbele dafɛ kulɔn rɔ. Ma kera kan tine do min tɔgɔ Kulun-Sɔ-Tina-Nyime min fɛ ma yan Lasiya soe la.

⁹Ma mera nyɔ ha yi-kuma-ta-koe mara masibe la. Ado Hake-Yamatogon-Ladiye ara tenbi nun gbe, wo wati rɔ. Woletɔ Pɔli ya kulun-tawɔli-keɛnu makawandi,

10a ko, “N fanu, n bara a yen ko ka a dabira yan ma, mala yi-kuma-ta-koe si ma masiba-we la. Ma si bɔne siyaman sɔrɔn. Dune min bi kulɔn burɔ anube kulɔn nyere si na tinya. Tumado mɔge donu si foo anu niyi la fanan.”

11Kɔnɔ kele-den-kun-tigi-ba wo lara kulun-kun-tigi anube kulun-tigi la ka tenbi Pɔlita kume la.

12Ka same ke Kulun-Sɔ-Tina-Nyime rɔ nyɔ, wo gbele. Woletɔ a diyara mɔgɔ siyaman ye ko anu ni anu taya ka ta yi kuma ha Finikisi soe ka same ke nyɔ. Finikisi soe wo, kulun nasɔ tine le wo la min bi Kariti yi-tema-dugi la. Soe wo ye lamununne tele yigi la.

13Nba, fɔnyɔ wulita bɔla yi dugu la doni-doni! Mɔgenu ya anu miri ko anu diyana koe ara ke anu ye. Woletɔ anu ya nege-gbilime lasulenne layele ka ta yi-kɔnkɔn dafe ha Kariti yi-tema-dugi rɔ.

14Kɔnɔ tiriyante wo rɔ, fɔn-ba min tɔgɔ, “Kantɔ-warala-fɔnyɔ,” wo bɔra yi-tema-dugi wara la.

15A ya kulɔn gbesi. Kulɔn ti ke telenna fɔnyɔ la min ke, ma ya a to fɔnyɔ bolo ko a ni ta a la.

16Yi-tema-dugi min tɔgɔ Kawuda, ma tenbira wo dugula wara la tume min, wo ya ma tanka fɔnyɔ ma doni. Ma ya kulun-we wola kulun dɔgɔmanɛ layele ka a balan kɔnɔ a gbeleyara ma kuma.

17Ma banta wo balanna tume min, kulun-tawɔli-kelelu ya kulun-we nyere kiri yilinu na gben, alako a kana nyensen. Anu kilanta ko anu kana yigi kenken-kolome rɔ gbele dafe Libiya nyamanɛ wara la. Woletɔ kure min bi kulɔn latala, anu ya wo layigi ka kulɔn to fɔnyɔ bolo alako a ni ta a la.

18Fɔn-be tora bɔla. Woletɔ wo banda ke, anu wulita dunenu filila yi rɔ.

19Wo banda ke tun, anu ya kulɔn miran nyere donu nake yi rɔ.

20A ya tele siyaman bɔ, ma ma ke tele anube lolenu yenna banda-fin-be bolo. Fɔnyɔ tora bɔla bereke! A laban, ma yigi bee tegera ko ni ma si kisi.

21A ya wati siyaman bɔ, mɔgenu ma fen dɔn. Woletɔ Pɔli sɔra anu tema, a ko, “N fanu, a fisa, wo ni wo tole masɔ n na nun ko ma kana bɔ Kariti nun. Ni ma ma bɔ nyɔ nun, ma ti tinyale anube bɔne ke bee sɔrɔn nun.

22Kɔnɔ kaka, n bi wo madiyala, wo yandi, wo ni wo wakila. Wo mɔgɔ kelen berɛn ti bɔni a niyi la fɔ kulɔn, wo le dɔrɔn si to-a-rɔ.

23N bi Alla min bolo, n bi wo le batola. Wola melika nara n bara su tenbine.

24Wo ya a fɔ n ye ko, ‘Pɔli, i kana kilan. A fere sa fɔ i ni i sɔ Romu nyamanɛ-kun-tigi-ba yakɔrɔ. I ta-nyɔge bee min bi kulɔn ke rɔ, Alla ara anu bee niyi latanka ala nyimaye rɔ.’

- 25**Woleto n fanu, wo ni wo wakila! N bara la Alla la ko koe bee si ma iko a fora n ye nya min.
- 26**Kono kulon wa tinya, ma la si ke yi-tema-dugi do kuma.”
- 27**Su tan-ni-nani nyoge, fonyo ye ma latala Medetereniyen kogo-yi kuma. Suyi tema, kulun-tawoli-kelenu ya anu miri ko ma ara gberen gbele do ma.
- 28**Woleto anu ya nege do kiri yili la ka a layigi yi ro ka yi rayanye suma. Anu ya a yen ko yi rayan ha kogo-fa mogan. A ma me fanan, anu ya yili wo layigi yi ro tun. Anu ya a yen ko yi rayan ha kogo-fa tan-ni-loli.
- 29**Anu kilanta ko kulon kana gbesi fara-wenu na. Woleto nege gbilime lasulenne minnu bi kulon koma, anu ya wonu nani nayigi. Anu duwara ko bande ni ka.
- 30**Kulun-tawoli-kelenu ye a fe ka bo kulon ro alako anu doron niyi la ni kisi. Nege gbilime minnu bi kulon yar, anu ya a ma iko anu bi wonu denu nayigila kono anu ya kulun dogomane wo layigi yi kuma.
- 31**Kono Poli ya a fo kele-den-kun-tigi anube kele dannu ye ko, “Ni kulun-tawoli-kele kenu ma to kulon ro, wo ti ke kisi.”
- 32**Woleto kulun dogomane kirine yili minnu na, kele dannu ya wonu tege alako a la ni bui yi ro ka ta a ye.
- 33**Banda-ka-de ma, Poli ya anu dama madiya ko anu ni fen don. A ko, “A tele tan-ni-nani le ke la, wo ye makononi kela. Wo ma fenfen don wo wati bee ro.
- 34**Woleto n bi wo madiyala, wo yandi, wo ni fen don. Wo makoe ye wo la wo niyila ko la. Ni wo ya fen don, wo fenfen ti to-a-ro.”
- 35**Poli banta ke fola tume min, a ya biredi do bi ka baraka bira Alla ye anu dama yala. A ya a rakeri ka do don anu yala.
- 36**Anu fanan bara yigi soron. Anu kelen-kelename-bee ya do don.
- 37**Male min dama ye kulon ro, ma mogo keme fila, mogo bi-woronfila ani mogo woro le (276).
- 38**Anu dama fara tume min, anu ya fui-fan lake kogo-yi ro alako kulon ni feya.
- 39**Bande kara tume min, anu bara ke kan min, kulun-tawoli-kelenu ma nyo lon. Kono anu ya kogo-yi-bolon do yen, kenken ye a dala. Anu ya a latege ko anu ni kulon lata kenken wo kuma a balan tine.
- 40**Woleto anu ya nege gbilimenu tege ka anu boloka yi ro. Fan min bi kulon kunye tintanna, wo kirine yili minnu na, anu ya wonu fanan nafulen. Kure min bi kulon latala, anu ya wo layele kulon yar alako fonyo si to tala kulon la nya min. Nba, ma ya ma kunye telen gbele la.

⁴¹Kulɔn yigira kenken-kolome rɔ. Kulɔn yare gbaranta, ado a la ti ke magala. Yi tora a kɔme gbesila ha nyɔ tora tinyana.

⁴²A sɔge ya kele danna bira ko anu ni yelega-mɔge bee faga alako anu ti ba-matege-ke ka ta gbele ma ka anu buri.

⁴³Kɔnɔ kele-den-kun-tigi-ba ye a fe ka Pɔli lakisi. Woletɔ a ya anu nakala ko anu ka wo ma. Min bee si ke ba-matege-kela, a ya a fo wo bee ye ko wonu folɔn ni ba-matege-ke ka ta gbele ma.

⁴⁴A ko a toenu ni ferannu bira, ni wo ma, kulun-tinyani-kundi donu, ka bila doinu fe feran wonu kuma. Nba, ma dama kisira ha ka ke gbele ma wo nya.

Kewɔlenu 28

¹Ma kende kera gbele ma tume min, ma nara a lon ko yi-tema-dugi wo tɔge le Malita.

²Bande nara ka ma bee kime, woletɔ nyɔ-dugurannu ya ma rabira a kin na ka te laden ma ye.

³Pɔli ya sɔge do laden. A ye wo sala te la tume min, ta-wuyan ya fonfɔne fafa. A bɔe, a ya Pɔli bole kin.

⁴Nyɔ-dugurannu ya fonfɔne dunne yen Pɔli bole la. Anu ya a fo anu nyɔgon ye ko, “Mɔgo fagale le kei ke la feu! Nba, hali a ara kisi kɔgo-yi ma kɔnɔ bese min bi kolatellenne kun na, wo ti son a ni beli.”

⁵Kɔnɔ Pɔli ya a bole lalesi, fonfɔne buira te rɔ. A ma a madume hali!

⁶Anu ya anu miri ko a fere si yiri nun. Ni wo ma, a si na bui ka faga. Kɔnɔ anu mera a makonona, anu ya a yen, ko-wo-ko ma ma Pɔli la. Anu ya anu miriya yelega worɔ. Anu ko, “Alla su do le kei ke la!”

⁷Nyɔ-manse min tɔge Pubiliyasi, a halala dugi do ye a bolo nyɔ wara la. Ma ya tele sawa ke a ware nyɔ. A ya ma rabira a kin na!

⁸Mansa Pubiliyasi fa kire sane ferema-kaliye anube yelega-kono-dume bolo. Pɔli donta ala konko la ka a bole sa a kuma. A ya Alla matara a ye. A kende yara.

⁹Wo mara tume min, kirayatɔe min bee ye yi-tema-dugi wo rɔ, anuna mɔgenu nara anu na anu dandan tine.

¹⁰Anu ya ma gbiliya ka fen siyaman di ma ma. Ma ye bola nyɔ tume min, ma makoe ye fan min bee la mala tagamala ko la, anu ya wonu nadon kulɔn rɔ.

¹¹Kare sawa koma, ma donta kulɔn do rɔ min tɔge, “Bese Ferannu.” Kulɔn wo bone Alesandariya soe Iyipiti nyamane rɔ kɔnɔ a ara same ke Malita yi-tema-dugi wo rɔ nun.

¹²Ma kera Sirakusi soe ma ka tele sawa ke nyɔ.

- 13**Ma bɔra nyɔ ka ta ke Rigiyam soe ma. Wo banda ke, dugula-fɔnyɔ bɔra. Ma ya tele fila ke kile la, ma kera Putiyoli soe ma.
- 14**Ma ya Marita mɔge donu taran nyɔ. Wonu ya ma madiya ko ma ni lɔgɔkun kelen ke anu fe. Wo kɔma, ma bɔra nyɔ ka ta Romu.
- 15**Marita mɔge do minnu bi Romu soe burɔ, wonu ya ma wara-koe lamɔɛn tume min, anu nara fɔ feri ke tine min tɔge Apiyai anube Sundan-Yiya-Bon-Sawe ye kan min ka ma laben. Pɔli ya wonu yen tume min, wo ya a senbe don. A ya baraka bira Alla ye.
- 16**Ma kera Romu tume min, anu sɔnta ko Pɔli ni to a nyere ma bɔn do la. Kele dan do sɔne a dafe.
- 17**Tele sawa kɔma, Pɔli ya Yahudiya mɔgɔ banu kele laden rɔ. Anu nadenta tume min, a ya a fɔ anu ye ko, “N na kelen nyɔgenu! N ma ko-wo-ko ke mala mɔgenu kan ma. Ma ya namu minnu sɔrɔn ma benbanu bolo, n ma wo fenfen tinya. Hali wo, anu ya n sa ye le la Yerusalem ka n don Romu kenu bolo.
- 18**Wonu ya n fesefese. Anu bi a fe nun ka n boloka bawo anu ya a yen ko n ma ko-wo-ko ke n si faga minna ko la.
- 19**Kɔnɔ Yahudiyana kun tigi wonu sa kan kelen tɔ min ke, n ya a fɔ ko n ni Romu nyamane-kun-tigi-ba yen. Maburu-kuma sa n bolo nna mɔgenu kan ma,
- 20**wo le ya a to, n ya madiyali ke ko n ni wo yen ka kuma wo la. Male Isirela mɔgenu yigi sane min kuma, yɔlɔke kenu bi n ma wo lela ko la.”
- 21**Anu ya a fɔ Pɔli ye ko, “Ma ma kedi woo sɔrɔn ka bɔ Yudiya ila ko la. Ma na kelen nyɔge fenfen ma bɔ nyɔ ka koe do fɔ hali ka i tɔgɔ rase.
- 22**Kɔnɔ a di ma ye ka i bure lɔn bawo ma ya a lɔn ko i ye dina ke min tɔ, mɔgenu bi kumala wo ma dinkire bee rɔ.”
- 23**Woletɔ anu ya wati do latege Pɔli ye. Pɔli yiyane kan min, anu siyaman nara nyɔ wo tele rɔ. Ka a dabira sɔgɔ ma ha wure la, a ya Allala mansaye faranfasi anu ye ka anu kawandi wola ko la. Pɔli ya Musata tɔn karan anube Alla ya min fɔ nebinu ye alako mɔgenu si denkeninya Yisa ma nya min.
- 24**Anu donu lara ala kume la kɔnɔ donu ma la a la.
- 25**Woletɔ anu wulita bɔla kelen-kelenye ma bawo anu sa kan kelen tɔ. Pɔli ya a fɔ ko, “Allata Ni Senime ya tonye fɔ ma benbanu ye Nebi Aiseya baraka rɔ.
- 26**A ko, ‘Ta kilaye ke fɔ mɔgenu ye. Hali wo ya wo tole masɔ nya-wo-nya, wo ti a nya-yen. Hali wo tora a mafelenna nya-wo-nya, wo ti a lɔn min bi mala.
- 27**Fan do sane mɔgenu miriya-ya ma alako anu kana ko nya-yen. Anu tole gberene alako anu kana na ko lamɔɛn. Fen sane anu ye ma alako anu kana na ko ragbe. Ni anu ya fen yen ka ko lamɔɛn nun, tumado fɔ anu ba anu ya-lamunun n na anu nakendeya koe la.’ “

28Pɔli ko tun, “Wo ni a lɔn serr, ko Allala kisi-ko-kumɛ ara ta ke sibolo gberenu ma. Ado wonu denu si anu tole masɔ!”

[**29**Pɔli banta ke fɔla tume min, Yahudiyanu bɔra. Anu bi anu nyɔgɔn sɔsɔla berɛke!]

30Pɔli ya san fila ke nyɔ. A ye bɔn sarala. Min bɛɛ nara ke a ma, a ya wonu tabira.

31A ya Allala-mansaye-kawandili bɔ ka mɔgenu karan Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnela koe la. A kumara yisi-latege bɛɛ rɔ. Mɔgɔ wo mɔgɔ ma a lakala.

Romu

Romu 1

- ¹Nde, Pɔli le ye kedi ke sebela wo ma. Alla ara nde yabɔ alako n ni ma Yisa Kirasitila wɔli kele la anube ata kilaye. A ya n kele Allala kibara-nyime-lake-wɔli ma.
- ²Alla ya kibara-nyime min lanyiri kiri, wo sebene ata kitabu rɔ ala nebinu bolo.
- ³Kibara-nyime wo tegene Yisa le ma, Allala den kei kɔni, min sɔrɔnta Dawuda bɔnsɔn rɔ hadama danta kile fe.
- ⁴Ata Allaye kile fe, Allatalata dan le ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabone la. Alla ya Yisa lawuli ka bɔ furinu tema tume min, ata Niyi le ya a senbe yira nyɔ le ko Allata dan le ale la.
- ⁵Alla ara fere di nde, Pɔli ma Yisa baraka rɔ ko n ni ma ata kilaye la. A ya wo ma alako sibole bee ni la ale Yisa la ka ala kume bira.
- ⁶Wole fanan bi sibole wonu tema. Wo kelene Alla bolo ka ma Yisa Kirasitite la.
- ⁷Alla ara wole Romu kenu yabɔ ka ma ate la bawo wo di a ye. N bi wo damasi kondonna. Ma Fa Alla anube ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabone ni hine anube yisi-kime di wo bee ma.
- ⁸A dabira fole, n bi baraka birala n Fa Alla ye wo damala ko la Yisa Kirasiti togo rɔ bawo duninya bee ye wola denkeninya-koe lamɔenna.
- ⁹N sere le Alla la ko n bi min fo tine, tonye le. N bi wolila Alla le ye n yisi bee la ka ala danta kibara-nyime wara-koe fo. Alla ya a lon ko wati bee, n bi n mirila wo ma
- ¹⁰nna madiyahenu to. N bi duwala, ni Alla sɔnta, a ni kile laka n ye alako n si ta wo kondon nya min.
- ¹¹Ado wo yen-soge ye n na kati! N bi a fe, Allata Ni Senime ni kɔli-fan do latenbi wo ma min si wo lasabati.
- ¹²N bi min ma, wo le ko ma ni ma nyogon denbe. Nde si do sɔron wota denkeninye fe. Wo si do sɔron nte fe.
- ¹³N na kelen nyogenu, wo ni a lon ko tume siyaman, n bara n taben ka ta wo kondon tine kono koe do ye n nasegila wo bee ro. N bi a fe ka mogenu nana Yisa ma wole fanan tema iko n bara a ma sibolo gberɛ doinu tema nya min.
- ¹⁴Alla lonna wo, a lonbeli wo, a karanna wo, a karanbeli wo, Alla ara n ma kilaye la moge bee ye, ado fo n ba wo ma.
- ¹⁵Woletɔ a soge ye n na bereke ka kibara-nyime lake wole Romu kenu fanan ma.
- ¹⁶N lane kibara-nyime la gben! Allala senbe le wo la alako moge bee si na kisi nya min, a fole le Yahudiyanu na, anube sibolo gberɛnu fanan, min bee lane Yisa la kɔni.

- 17**Kibara-nyime ye a ragbela ko Alla ye mɔgenu natelelɛna a nyere ye denkeninye le fe. A da si bira denkeninye fe ado a la si ban denkeninye ma. Iko a sebene Allala kitabu ro nya min, a ko, “Alla si mɔge min natelen a nyere ye denkeninye fe, wo le si habadan-nimaye sɔron.”
- 18**Alla ye ala diminye yirala mɔgenu na ka bo Arinyeni to ka a tege anuna hake anube anuna ko-yoge bee ma. Wonuna ko-yogoma-ke le tonye masegila anu na.
- 19**Alla si anu toroya bawo mɔge si ke min lonna Alla wara-koe ro, anu bara ban wo lonna nun. Ado Alla nyere ya a labo gbe ro anu ye.
- 20**Allata habadan-senbe anube ata Allaye, wonu ti yen. Konɔ kebi Alla ya duninya dan tume min, a ara ban wonu bola gbe ma wo ye feu! Mɔge si wonu yen ata dali-fannu denu fe. Woletɔ mɔgo woo ti ke a folo ko, “Ka a fo ko n bi ko-yogome le mala nun, n ma wo lon!”
- 21**Anu ya Alla lon konɔ anu ma a gbiliya. Ado anu ma baraka bira a ye hali! Anu miriye bee mane fufafuyi la! Anu henkili rabasanne pirikali!
- 22**Anu ko henkilime le anu na konɔ kun-takolon le anu na.
- 23**Habadan-Alla min bi nyo, anu ti son wo gbiliyala fo niyi sa fan minnu to, anu bi wonu denu batola. Anu ya wonu nadan anu bole le la ado mɔgenuna muninye le wonu na anube konanu anube sogenu anube nima-fan bee.
- 24**Nba, hadama dannu kuntanyara min ke, woletɔ Alla ya anu to anu son-yogomenu da kun to. Anu ya kisimiriya-koenu ma anu nyogenu na.
- 25**Anu ya Allala tonye mafelen foninye la. Anu wolita dali-fannu denu ye ka wonu denu bato. A benne anu ni Dali-Manse min tanto, anu bara wo to nyo tolon! Tonye le wo la.
- 26**Alla ya anu to anu sako-latinyane ro. Hali anuna musinu, anu ya anuna keinu to nyo ka to anu sala anu nyogon fe ado wo ma daga.
- 27**Keinu fanan bi wo nya na le. Anu ya anuna musinu to nyo ka to anu sala anu nyogon fe. Ado anu bi kisimiriya-koenu mala anu nyogon na. Anu ya wo sare sɔron iko anu son ye nya min.
- 28**A ma di anu ye, anu ni Alla lon a kile fe min ke, woletɔ Alla ya anu to anuna kisimiriya-koe wonu to. Ado wo le ya a ma, anu ya ko-su wonu ma minnu ma ben mɔgenu tema mume!
- 29**Karagbeleye wo, nata wo, gboyanaye wo, ko-yogoma-su bee wo, anu bure lafane wo bee la. Keliye wo, mɔgo fage wo, sosole wo, yanfanteye wo, anube yogoye, anu bure lafane wonu fanan na. Anu bi nafiye kela
- 30**ka kuma-yogome fo anu nyogon ma. Alla wara-koe gboyanane anu ye. Ado tagasibele le anu na anube mɔgo-wasinenu anube nyere-matogolenu. Anu bi ko-yogoma-kure rabenna tuma-wo-tuma. Anu ti anu sɔronnenuna kume bira muk!

³¹Miriya-nyime sa anu burɔ ado anu ma telen. Anu ti anu nyɔɔn makoto, hali ka kinikini mɔɔ ma.

³²Anu denu lara a la ko Allala tɔnnu ko mɔɔ min si to ko sufa kenu mala, a benta wonu ni faga. Kɔnɔ hali wo, anu tora nɔrɔnna koe wonu ma dɛ! Ka tenbi wo la, mɔɔ gberɛ minnu bi wo sufanu mala, anu bi wonu senbɛ donna.

Romu 2

¹N diyana-mɔɔgenu, wo ye wo dɛ bilala mɔɔgenuna koe rɔ kɔnɔ wo wa wo bɔnu yiliki tumɛ min, wo ara wo nyɛrɛ le yiliki wo la. Masigima-kuma sa wo bolo worɔ! Ni wo ya a yen n bi wo fɔla bawo anu denu bi min mala, wole nyɛrɛ fanan bi wo le mala.

²Ma ya a lɔn ko minnu bi ko sufa kenu mala, yoe ye Alla bolo ka wonu kiti.

³Kɔnɔ n bɔnu, wole min bi wo dɛ bilala mɔɔgenuna koe rɔ, wole nyɛrɛ ye ko sufa wonu mala. Wo miri ko wo si porokɔlɔ Allala kiti kɔrɔ, wa?

⁴Allala nyimayɛ wo, ata dinyɛ wo, anubɛ ata munyu-warane wo, wo ara tɛgɛ wonu tɔ, nyɛ? Ko Alla ye ko-nyime kɛla wo ye alako wo ni tubi a ma, wo ma wo lɔn, ba?

⁵Kɔnɔ wo yisi gbɛlɛ, ado wo banne tubi koe ma feu! Woletɔ Allala diminyɛ anubɛ ala kiti wa bɔ gbɛ rɔ tumɛ min, wo si wola tɔrɔyɛ makofu wulɔn le

⁶bawo Alla si mɔɔgɛ bɛɛ sara kelen-kelenyɛ ma anuna kɛwɔlɛla ko la.

⁷Mɔɔgɛ donu bi bonyɛ anubɛ gbiliyɛ anubɛ habadan-nimayɛ nyinina Alla bolo min kɛ, woletɔ anu si to ko-nyime kɛla dɛ! Tonyɛ le wo la, Alla si habadan-nimayɛ di wonu denu ma.

⁸Kɔnɔ donu si anu nyɛrɛ keni dɔrɔn ka anu ban ko-telennɛ-kɛ-koe ma. Koe minnu ma telen, anu bilane wonu denu fɛ. Alla si ala diminyɛ anubɛ ala mɔninyɛ rawuya wonu kuma.

⁹Tɔrɔyɛ anubɛ diminyɛ si bui ko-yogoma-kɛlɛ bɛɛ ma, a Yahudiya wo, a sibolo gberɛ wo.

¹⁰Kɔnɔ Alla si bonyɛ anubɛ gbiliyɛ anubɛ yisi-kime di ko-nyima-kɛlɛ bɛɛ ma, a Yahudiya wo, a sibolo gberɛ wo.

¹¹Ado Alla ti mɔɔgɛ do lafisaya do ko.

¹²Alla ya tɔn kitabu min di Nɛbi Musa ma, sibolo gberɛnu sa tɔn kitabu wo kalama. Hali anu sa wo kalama, anu si halaki anu nyɛrɛta ko-yogomɛla ko la. Ado Yahudiya minnu bi tɔn kitabu wo kalama, wonu fanan bi ko-yogomɛ kɛla. Wo le ya a to, anu denu fanan bi halakila tɔn-tinyɛ wola ko la.

¹³Ka tɔn kitabu wara-koe lamɔn dɔrɔn, wo ti mɔɔgɛ latelen Alla ye. Kɔnɔ ka ata tɔn kitabu bira, wo le si mɔɔgɛ latelen Alla ya la.

- 14**Yahudiya ma minnu na, wonu sa Nebi Musata tɔn kitabu kalama. Kɔnɔ anu ba ko-lateleɛne ke iko tɔn kitabu ya a fɔ nya min, wo si a yira ko min telenta, anu bi wo kalama. Min ma telen, anu bi wo fanan kalama.
- 15**Anu ke-nya si a yira ko tɔn kitabu wara-koe sebene anu yisi rɔ. Anu sɔndɔme fanan bi sereye bɔla ko tonye le wo la. Wo ye mala bawo wati do, anu nyere miriya si anu yiliki. Wati gberɛ, anu miriya si anu feka.
- 16**Dogonta-koe min beesi ye mɔgɔ yisi rɔ, Alla si wo bee kiti Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabone bolo kiti tege wati iko a fora kibara-nyime rɔ nya min. Ado n bi wo le kawandili bɔla.
- 17**Wole don? Wo ye wo nyere kelela ko Yahudiyanu. Wo ye wo yigi bee sala tɔn kitabu wara-koe kuma ka wo nyere matogɔ ko Allate le wo la.
- 18**Alla ye a fe, wo ni min ma, wo ya wo lon bawo wo ara ko-lateleɛne wo karan tɔn kitabu rɔ.
- 19**Wo ya wo nyere lon fiyon-bolo-birale le la ado wo miri ko wo ye waan rakala pinpirc-mogenu denu ma.
- 20**Wole miri fanan ko son-yogoma-tiginu anube ko-lonbelenu-karan-mogɔ le wole la. Allata tɔn kitabu ye wo bolo min ke, wo miri ko lonne anube tonya-berɛ ye wole le bolo.
- 21**Wo ye donu karanna. Nfenna wo ti wo nyere karan? Wo ye kawandili bɔla ko, “Mogɔ kana kankanye ke,” kɔnɔ wole don? Wo sa kankanye kun na?
- 22**Wo ko, “Mogɔ kana yelenye ke,” kɔnɔ wole don? Wo sa yelenye kela? Wo ko besi-ke ma di wo ye kɔnɔ wo sa kankanye kela besi wonu ko tinenu to?
- 23**Wo ye wo nyere matogɔla ko Allala tɔn kitabu ye wole le bolo kɔnɔ wole don? Wo sa Alla lamiliyala wola tɔn-tinye fe, wa?
- 24**Ado a sebene Allala kitabu rɔ ko, “Ka a tege wole Yahudiyanu son ma, sibolo gberenu bi Alla rasela.”
- 25**Ni minnu ya tɔn kitabu wara-koe bira, anuta kemininye si ko nyinya anu ma. Kɔnɔ ni minnu ma tɔn kitabu wara-koe bira, a fisa, anu bilakore ni to nun.
- 26**Sibolo gberɛ minnu kemininyani ma, ni wonu ya tɔn kitabu wara-koe bira, Alla si anuna kemininyabelitaye wo yelema anu ye kemininye la.
- 27**Wole Yahudiyanu, hali wo kemininyara, wo si miliya sibolo gberenu ye bawo wole ye Nebi Musata tɔn kitabu tinyana hali wo ye tɔn kitabu wo kalama. Anu denu kemininyabele kɔnɔ anu bi tɔn kitabu wara-koe birala.
- 28**Bagbuyita-kemininye doron ti moge ma Yahudiya-berɛ la bawo kemininya-berɛ sa moge fere ma.

²⁹Kɔnɔ Yahudiya-bere le wo mɔge la min telenne Alla ye. Woletɔ kemininya-bere ye mɔgɔ-yisi le tɔ. Allala Ni Senimeta wɔle le wo la. Tɔn-bire mako sa wo la. Yahudiya-bere si matɔgɔle sɔrɔn Alla bolo. A ti a sɔrɔn mɔge bolo.

Romu 3

¹Ka sɔrɔn Yahudiyaye rɔ, wo si nfen nyinya mɔgɔ ma worɔ? Kemininye si nfen nyinya mɔgɔ ma?

²A tɔne kolo a nya ma! A fɔle, Alla ya ala sarakane don Yahudiyanu denu bolo.

³Kɔnɔ Yahudiyanyube Alla ya sarama-kan min kiri, ni Yahudiyanu bara anute tinya, wo ti a ma, Alla ni ate tinya, wa?

⁴A sa wo nya hali! Hali mɔge bee mara foninya-fɔle la kɔnɔ Allatala wo telenta. Iko a sebene Allala kitabu do rɔ nya min, a ko, “Tonye ye i bolo kuma tine. Yoe ye i bolo kiti bee kun na.”

⁵Ni mala telenbelitaye ya Allala telenbagaye labɔ gbɛ rɔ, wo ye kama? Ma si nfen fɔ worɔ? Ado mɔgenu bi ke le fɔla, yɔ! Ni Alla ya ma yiliki, ma si a fɔ ko a ma telen, wa?

⁶Ade! Ni Alla ma telen, a si duninya kiti kama?

⁷Tumado, donu bi a fɔla ko, “Ni nta foninye ye Alla gbiliyala ka ala tonye labɔ gbɛ rɔ, nfenna ko la Alla ye n yilikila iko hake tigi?”

⁸Ni tonye le wo la, fɔ ma wa ko-yogome ke alako ko-nyime ni bɔ gbɛ rɔ. Minnu bi wo fɔla, a benta wonu ni yiliki sɔrɔn! Ado mɔge donu bi a fɔla ko nde, Pɔli fanan bi ke le fɔla serr!

⁹Ke ye kama? Male Yahudiyanu fisa sibolo gberenu ko, wa? Ade! Ma ara ban a labɔla gbɛ rɔ ko a Yahudiya wo, a sibolo gberɛ wo, hake ara senbe sɔrɔn ma beesi kun na.

¹⁰Iko a sebene Allala kitabu rɔ nya min ko, “Hali mɔgɔ kelen sa min telenne,

¹¹hali kelen sa min si ko nya-yen. Wo mɔgɔ sa min si Alla nyini.

¹²Mɔge bee ara a kan-kɔ sɔ Alla la. Anu dama ara to telenbelitaye rɔ. Mɔgɔ-den-kelen sa min si ko-nyime ke.

¹³Anuna darɔ-gboye mane iko kanba lakanɛ. Fenfen sa anu da rɔ fɔ yanfanteya-kumenu. Niyi-ragberɛn-kumenu bi bɔla anu da rɔ iko duguma-fen-mare.

¹⁴Anu de bure lafane dankali-yogomenu na.

¹⁵Anu natiri mɔgɔ tanban anube mɔgɔ fage la.

¹⁶Anu ba tenbi kan min, fenfen ti to anu kɔma fɔ kasare anube mɔne gbansan!

¹⁷Yisi-kima ti taran anuna foole rɔ!

18Kilan sa anu tɔ Alla wara la muk!”

19Nba, ma ya a lɔn ko minnu bi Allata tɔn wara-koe kɔrɔ, tɔn kitabu ke sebera wonu denu ye. Wo sebene alako mɔgena masigima-fɔe ni ban ka duninya-mɔge bɛe lana Allala kiti kɔrɔ.

20Ado hali mɔgɔ ya a raya tɔn-bira-koe ma, wo tigi ti ma mɔgɔ-tellenne la Alla yala mume! Tɔn kitabu wo sebera le alako bɛe ni hake-kɔre lɔn.

21Kɔnɔ kaka, Alla si mɔgɔ latelen a nyere ye nya min, wo ti ma tɔn-bire fe mume! Mɔge si telen Alla ye nya min, Nebi Musala tɔn kitabu anube nebinuta kitabunu ya wo ragbe ma ye.

22A si bɛe latelen denkeninye fe Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabone ma kɔni. Mɔge bɛe kelen Alla ya la bawo

23ma beesi ara hake ke. Ado Alla ara gbiliye min taben ma ye, ma ara foo wo la.

24Bɛe ara telen Alla ye ata keninteya-we baraka rɔ. Sanbe le wo la mɔgɔ ti ke min sanna. Ma bɛe si na hɔrɔya hake bolo Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabone baraka rɔ.

25Alla ya ale Yisa ma hake-sarake la alako a ni mɔgenuna hake makoto ata saye fe. Min ba denkeninya wo ma, wo tigi la si telen Alla yala worɔ. Fɔlɔ nun, Alla ya a mun mɔgenuna hake kɔrɔ

26kɔnɔ kaka, a ye mɔgenuna hake makotola alako ata telenbagaye ni bɔ gbɛ rɔ. Ado minnu bara denkeninya Yisa ma, a ara wo bɛe latelen.

27Nyere-matoge sa ke fenfen tɔ bawo Alla ma ma latelen a nyere ye tɔn-bire fe. Ka a tege mata denkeninye ma Yisa ma, a ara ma latelen a nyere ye.

28Ado ma ara a yen worɔ ko mɔgenu na ara telen Alla ye denkeninye fe. Ma la ma telen tɔn-bire fe de!

29Alla ye Yahudiyanu denu dɔrɔnna ko la, wa? Sibolo gberenu fananta Alla ma ale la? Wonute le ale fanan na.

30Alla kelen de! A si ma bɛe latelen a nyere ye denkeninye fe, a Yahudiya wo, a sibolo gberɛ wo.

31Denkeninye si tɔn kitabu wara-koe ma fuyi la worɔ? Wo ma de! Denkeninye le si a ma, ma ni tɔn kitabu gbiliya kati!

Romu 4

1Ma si nfen fɔ ma benba Iburayimala ko la? A ya henkili nyamintan sɔrɔn denkeninye wara-koe rɔ?

2Ni ma benba Iburayima telenta Alla yala a nyereta kewolenu fe, nyere-matogɔ-kunye ye a bolo nun worɔ. Kɔnɔ a ti ke a nyere matogɔla Alla yala mume!

³A sebene Allala kitabu rɔ ko, “Iburayima denkeninyara Alla le ma. Nba, ata denkeninyela ko la, Alla ya a lɔn mɔgɔ-lateleɛne la.”

⁴Mɔge min bara wɔle ke, wo si a sare sɔrɔn. Ale ti ala sare wo yen iko di-ma-le. A si a yen iko a sare.

⁵Mɔgɔ ti ke wɔli woo kela min si a ma, a ni telen Alla yala. Alla si mɔgɔ-yilikinenu ma fɛebɔnenu na bawo a si wonu natelen a nyere ma anuta denkeninye fe.

⁶Mansa Dawuda ya mɔgenu bara-koe fɔ minnu telenta Alla yala hali anu ma wɔlɔ-nyima ke. A ko mɔgɔ-sewane le wo mɔgenu na.

⁷A sebene Mansa Dawuda bolo ko, “Mɔgɔ-sewane le wo tigi la, minna hake ma ara koto, ado Alla ara anuna hake yamatogon!”

⁸Mɔgɔ-sewane le wo tigi la, Mari ma hake yen min ma!”

⁹Mansa Dawuda ya sewe minna ko fɔ, wo ye Yahudiyanu denu dɔrɔn ye, ka, minnu kemininyara? Wo ma de, hali kemininyabelenu. Ado ma ara a fɔ nun ko Iburayimata denkeninyela ko la, Alla ya a yate mɔgɔ-lateleɛne la.

¹⁰Iburayima telenta Alla yala tume nyamintan? A mara yanni a ni kemininya, ka, ala kemininye kɔma? Yanni a ni kemininya, a telenta Alla yala.

¹¹Iburayima telenta Alla yala ka a tege ata denkeninye ma. Wo kɔma, a kemininyara alako ala kemininye ni ma koe kenu tamasere la. Woletɔ minnu bara denkeninya Alla ma, Iburayima mara wonu beɛ benba la. Alla ara wonu lɔn mɔgɔ-lateleɛne la, hali anu kemininyabele.

¹²Minnu kemininyane, wonu fanan benba le ale Iburayima la kɔnɔ ka a tege anuna kemininye wo ma. Iburayima mara anu benba la bawo yanni a ni keminiya tume min, a ye denkeninye min tɔ nun, anu denu fanan taranta denkeninya kelan wo rɔ.

¹³Alla ya lanyiri kiri Iburayima anube a bɔnsɔn ye ko duninya si ma anute la. Ka a fɔ ko a ya lanyiri ke kiri bawo Iburayima ya Allata tɔn kitabu bira, wo ma. Kɔnɔ a kirita ala denkeninyela ko la. Woletɔ Alla ya a lɔn mɔgɔ-lateleɛne la.

¹⁴Ado Alla ya lanyiri min kiri, ni wo kirita tɔn-biralenu denu dɔrɔn ye, mɔgɔla denkeninye ara ma fuyi la worɔ. Allala lanyiri fanan ma ko nyinya.

¹⁵Nebi Musata tɔn kitabu wara-koe ara a ma, Allala diminye ara yigi ma kan ma. Kɔnɔ Allata tɔn kitabu sa kan min, tɔn-tinye sa nyɔ hali!

¹⁶Alla ya lanyiri min kiri, mɔge si wo tɔne sɔrɔn denkeninye fe. Wo mara le alako lanyiri wo ni ma di-ma-le la. Lanyiri wo kirita Iburayima anube a bɔnsɔnnu ye kɔnɔ a sa tɔn-biralenu dɔrɔn ye. Minnu bara denkeninya Alla ma iko Iburayima ya a ma nya min, a ye wonu fanan ye. Ado ma dama benba le Iburayima la denkeninye fe.

¹⁷Iko a sebene Allala kitabu rɔ nya min, Alla ya a fɔ Iburayima ye ko, “N bara i ma sibolo siyaman benba la.” Ado lanyiri wo kanbalita bawo Iburayima denkeninyara

Alla ma. A lanɛ a la ko Alla si furinu nawuli. Ado Allata kumɛ si a ma, fan minnu sa nyɔ nun, wonu ni taran nyɔ.

¹⁸Yigi woo sa Iburayima ma wati min den sɔrɔn koe rɔ, a denkeninyara, ado a ya a yigi sa Allata lanyiri-kirinɛ kuma. Woletɔ a mara “sibolo siyaman benba la.” Iko a sebene Allala kitabu rɔ nya min, a ko, “I kegeye si siyaya iko lolenu.”

¹⁹Hali Iburayima ya a lɔn ko a siyi ma ara dɔgɔya, ala denkeninyɛ ma dɔgɔya. A tora doni, a sɔrɔn ni san kemɛ bɔ. Ado ala musi Sira ma den sɔrɔn bɛ.

²⁰A ma ala denkeninyɛ boloka. Ka a tege lanyiri wo ma, a ma sika Alla rɔ. Ala denkeninyɛ ya a senbe kuma sa, woletɔ a ya Alla tanto.

²¹Ado a lara a la serr, ko Alla ara lanyiri min kiri a ye, a si wo lakanbali.

²²Woletɔ Iburayimata denkeninyɛ ya a ma, Alla ya a “yate mɔgɔ-lateleɛ la.”

²³Kumɛ wonu sebene ma Iburayima dɔrɔnna ko la.

²⁴Anu sebene male fananna ko la. Alla ya male yate mɔgɔ-lateleɛnɛnu na bawo ma ara denkeninya Alla ma, min ya ma Mari Yisa lawuli ka a bɔ furinu tɛma kɔni.

²⁵Yisa fagara alako ma hakenu ma ni koto. A wulita alako ma la ni telen Alla ye.

Romu 5

¹Ma ara telen Alla ye denkeninyɛ fɛ min kɛ, yisi-kimɛ ye mabɛ Alla tɛma ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ baraka rɔ.

²Denkeninyɛ fɛ, Yisa ara ma lana Allala hine kɔrɔ ado ha kaka, ma ye hine wo le kɔrɔ. Ma sewane fanan bawo ma ya a lɔn ko wati do, ma si ala gbiliyɛ wo diya bɔ.

³Nba, ma sewane fanan mala tɔrɔyɛnu tɔ bawo ma ya a lɔn ko tɔrɔyɛ si ma labila dinyɛ ma.

⁴Ni ma ya ma mun, wo si ma kolo. Mala kole si ma yigi-bɛrɛ la ma bolo kisi-koe rɔ.

⁵Ado yigi kɛ ti ma baya mumɛ! A ti ma baya bawo Alla ara ala keninteyɛ kɛ ma yisi rɔ. A ya ata Ni Senimɛ min di ma ma, wo le ye ma yisi lafala keninteyɛ la.

⁶Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ fagara male hake-tiginu ye a wati-lategene rɔ bawo ma ti ke ma nyere denbena.

⁷Ko mɔgɔ do ni faga mɔgɔ gberɛ ye, wo gbele de! Kɔnɔ tumado, do si a wakila ka faga mɔgɔ-nyimɛla ko la.

⁸Ma di Alla ye nya min, a ara wo yira ma la bawo ma ye hake-tigiye la wati min, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ fagara ma ye.

⁹Ata sayɛ ya a ma, ma ara telen Alla ye. Ado min sane wo kuma, ma si kisi Allata diminyɛ ma.

¹⁰Alla yoge le male la nun kɔnɔ kaka, ma ara ma a diyana-mɔge la ala danta saye fe. Nba, ma ara ma Alla diyana-mɔge la nya min, ma si a lɔn serr, ko ma si kisi Allata tɔroye ma fanan ala danta nimaye fe.

¹¹Kɔnɔ a dama ma wo la, ma sewane bawo ma Mari Yisa, Allata-Mɔgo-Yabone ara ma ma Alla diyana-mɔge la.

¹²Ma benba Hadama le ya hake lana duninya rɔ. Hake wo le nara saye la hadama dannu tema. Wo ya saye lana mɔge bee kuma bawo bee ara hake ke.

¹³Yanni Nebi Musa ni Allata tɔn kitabu di mɔgenu ma, hake ye duninya rɔ nun. Mɔgenu ma hake ko lɔn bawo Allata tɔn kitabu sa nyɔ nun.

¹⁴Kɔnɔ ka a dabira ma benba Hadamata wati ma, ha ka a sigi Nebi Musata wati la, saye mara manse la mɔge bee kuma. Hali minnu ma hake ke iko ma benba Hadama ya hake ke nya min, wonu denu ya Allala kume tinya. Yisa min nara tɔ-a-la, ma benba Hadama mara wo misale la.

¹⁵Ado mɔgo file kenu ma ken. Alla ya ma sanba makotole min na, wo mani ma iko ma benba Hadamata hake. Tonye le, mɔgo siyaman fagara ale Hadama kelan wo hakela ko la. Kɔnɔ Yisa wo ya a ma, Allata hine warata mɔgo siyamanna ko la. Ala hine ya ma sanba Yisa la alako mɔgo siyaman ni makotole sɔrɔn.

¹⁶Nba, dan-nafare ye Allata sanbe anube ma benba Hadama wola hake tema. Aleta hake nara yiliki koe la. Kɔnɔ Allata sanbe sa wo nya. Mɔgenu yulumu warata tume min, Alla ya ata sanbe lana alako mɔgenu na ni telen a ye.

¹⁷Tonye le, ka a tege mɔgo kelan wola hake ma, saye ya mansaye ke ma kuma. Kɔnɔ Yisa, Allata-Mɔgo-Yabone ya min ma, wonube ke ti sankan anu nyɔgon ma. Male ara Allala hine sɔrɔn Yisa baraka rɔ. Ado a ya ma sanba telenbagaye la fanan. Woletɔ Kirasiti baraka rɔ, male si nɔ-ko sɔrɔn hake ma.

¹⁸Nba, hake kelan wo ya yilikiyi lana mɔge bee kuma. Ko-lateleenni kelan ke ara mɔge bee hɔroya ka habadan-nimaye di bee ma.

¹⁹Mɔgo siyaman mara hake tigi la, mɔgo kelan kela kuma-birabelitayela ko la. Ado mɔgo siyaman la si telen Alla ye ka a tege doi wota kuma-birela ko la.

²⁰Nebi Musata tɔn kitabu nara le alako mala ko-yogomenu si bɔ gbe rɔ nya min. Kɔnɔ hake warata nya min, Allata hine fanan warata ka tenbi wo la!

²¹Nba, iko hake ya mansaye ke mɔgenu kuma nya min ka saye lana anu ma kɔnɔ Allata hine fanan ye mansaye kela mɔgenu kuma ka mɔgenu natelen a nyere ye wo nya na le ka ma ladon habadan-nimaye rɔ ma Mari Yisa, Allata-Mɔgo-Yabone baraka rɔ.

Romu 6

¹Ma si nfen fɔ worɔ? Ma ni to hake kela alako Allala hine ni wara, wa?

- ²Ade! A manɛ iko ma ara faga alako hake kana senbe sɔrɔn ma kuma tun. Ma si to hake kela kama worɔ tun?
- ³Ado wo ya ke lɔn serr, ko ma denkeninyara Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne ma tume min ka batasi a tɔge rɔ, mabe wo mara mɔgɔ kelen na ala saye fe.
- ⁴Ma batasira tume min, mabe Yisa togonta ma nyɔgɔn fe. Wo le, iko Kirasiti wulita nya min ka bɔ furinu tema ma Fa Allata gbiliye anube senbe fe, male fanan ni to ni-kure rɔ wo nya na le.
- ⁵Ado mabe Yisa fagara ma nyɔgɔn fe min ke, ma si wuli iko a wulita nya min.
- ⁶Ado ma ya a lɔn ko ma sɔn-kɔre wo, wo ara faga Kirasiti fe ata kɔlɔma ma. Wo mara le alako hake kana senbe sɔrɔn ma kuma tun ka ma to hake-yɔɔnye kɔrɔ.
- ⁷Ni mɔge fagara wati min, wo tigi ara hɔrɔya hake-senbe ma.
- ⁸Mabe Kirasiti fagara ma nyɔgɔn fe min ke, ma lane a la ko mabe ale si na nimaye ke fanan ma nyɔgɔn fe.
- ⁹Ado ma ya a lɔn ko Kirasiti ara wuli ka bɔ furinu tema. A ti faga tun mumɛ! Senbe sa saye bolo ale kuma hali!
- ¹⁰Ata fage kelan wo ara a ma, hake ti nɔ-ko sɔrɔn a ma. A ye a niyi la kaka alako a ni Alla sako ke.
- ¹¹Wo ni wo miri wo nyere ma iko wo fagane, woletɔ hake ti nɔ-ko sɔrɔn wo ma. Wo ni Alla sako ke kaka Kirasiti baraka rɔ.
- ¹²Wo kana sɔn, hake ni nɔ-ko sɔrɔn wo ma alako wo ni to wo nyere wasala wo diyana koenu tɔ.
- ¹³Wo kana wo nyere bagbuyi lasɔnnaya hake ye. Fɔ ka wo nyere lasɔnnaya Alla ye telenbagaya ke tine bawo wo ara bɔ saye rɔ ka segi nimaye rɔ.
- ¹⁴Ado nɔ-wo-nɔ sa hake bolo wo kuma tun bawo wo sa Nebi Musata tɔnnu kɔrɔ tun fɔ Allata hine.
- ¹⁵Nba, a ye kama worɔ? Ma ye Allala hine kɔrɔ min ke, ma sa tɔn kɔrɔ tun, ma ni to hake kela worɔ, wa? Ade!
- ¹⁶Ado wole ya a lɔn ko wo wa wo nyere lasɔnnaya iko yɔɔn ka mɔge dola kume bira, wo ara ma yɔɔn la kun tigi wo ye. Ni wo tora hake kela, wo si ma yɔɔn la hake kɔrɔ, min si a laban saye ma, ni wo ma, wo si ma Allala yɔɔn la ala kuma-birela ko la, min si a laban ko-late lenne ma Alla ye.
- ¹⁷Fɔlɔ nun, wo ye yɔɔnye rɔ hake kɔrɔ kɔnɔ kaka, ma si Alla tanto! Wo ara karan min sɔrɔn Alla wara-koe rɔ, wo ye wo birala wo yisi bee la.
- ¹⁸Nba, wo ara hɔrɔya hake ma ka ma yɔɔn la telenbagaye ye.

¹⁹(N ya yɔɔnya-koe ma misale la wo ye bawo wo si wo le nya-yen, ado wo rafagane Alla wara-koe rɔ.) Fɔlɔ nun, wo ya wo nyere to ko-yogome anube sɔn-yogoye kɔrɔ iko yɔɔn. Kɔnɔ kaka, fɔ wo ni wo nyere to ko-senime anube telenbagaye kɔrɔ iko yɔɔn alako wo si ma Allata mɔgɔ-kendenu na nya min.

²⁰Wo ye hake-yɔɔnye kɔrɔ tume min, Alla diyana koe bɔrɔbɔne wo ye.

²¹Wo ya koe minnu ma fɔlɔ nun, wo miliyane minnu na kaka, wo ya nfen tɔne sɔrɔn wonu tɔ? Wonuna ban le saye la.

²²Kɔnɔ kaka, wo ara hɔrɔya hake ma ka ma Allala yɔɔnnu na. Woletɔ wo si tɔne min sɔrɔn, wo le seninye la Alla ye. Ado tɔ-a-la, wo si habadan-nimaye sɔrɔn.

²³Hake sare le saye la kɔnɔ Allala sanbe le habadan-nimaye la ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne baraka rɔ.

Romu 7

¹N na kelen nyɔgenu, n bi a fe ka min fɔ wo ye, wo si wo nya-yen bawo wo dama ya tɔn wara-koe lɔn. Ma tenbi ma niyi la, furu-tɔn sigine ma kuma.

²Kei-wara-sigi-musi si ma ke misale la ma ye. Fananta ala kei ye a kende la, anube ala kei ti fara muk! Kɔnɔ ni a fagara, ala musi ara bɔ tɔn wo kɔrɔ.

³Woletɔ ni a sigira kei gberɛ wara ala kei ma faga we tume min, mɔgenu si a kele ko yelan. Kɔnɔ ni ala kei fagara, musi wo ara bɔ tɔn wo kɔrɔ. Woletɔ hali a sigira kei gberɛ wara wo kɔma, a ma yelenye ke worɔ.

⁴N na kelen nyɔgenu, wole fanan bi wo nya le. A mane iko wole ara faga ka bɔ tɔn kitabu kɔrɔ ka kofu Kirasiti ma. Kaka, wo ara ma alete la. Ado a wulita ka bɔ furinu tema alako wo ni ma gbɔ-nyime la Alla ye.

⁵Ma ye ma sɔn-kɔrenu da kun tɔ tume min, tɔn kitabu wara-koe le ya a ma, nata-yogomenu wulita ma yisi rɔ. Anu tora wɔlila ma bagbuyinu tɔ ka a laban saye ma ma bolo.

⁶Hali wo kaka, ma ara hɔrɔya ka bɔ tɔn kitabu wo kɔrɔ bawo min ya ma bira fɔlɔ nun ka ma ladon yɔɔnye rɔ, ma ara faga ka bɔ wo kɔrɔ. Ma ma to ma sɔn-kɔrenu da kun tɔ fɔ Allata Ni Senime ye sɔn-kure minnu dila ma ma.

⁷Ma si nfen fɔ worɔ? Ma si a fɔ ko tɔn kitabu wo nyere le hake la, wa? Ade! Tɔn kitabu wara-koe le ya a ma, n ya nta hake lɔn. Ado ni Nɛbi Musata tɔn do ma a fɔ nun ko n kana n niyi sa mɔgɔna-fan kuma, n ti a lɔn ko hake le wo la nun.

⁸Kɔnɔ hake le ya a ma, nata su beɛ wulita nde rɔ tɔn wo fe. Ado ni tɔn wara-ko sa nun, hake ti senbe sɔrɔn ma ma nun.

⁹Yanni n ni tɔn wara-koe lamɔɛn, n bi n niyi la nun. Kɔnɔ n ya tonye lɔn tume min, hake wulita n yisi rɔ ha n fagara.

- 10** Ado tɔn wara-koe min kaken ka niyi di n ma, wo nara saye la nde ye
- 11** bawo hake ya fere sɔron ka n yanfa tɔn wara-koe fe. Ka a tege tɔn wara-koe ma, hake ya n kan natege.
- 12** Tɔn kitabu nyere senima, a telenta, a kin.
- 13** Hake ya ko-nyime do ke n ye, Nebi Musata tɔn kitabu kɔni. Wo le nara saye la n kuma. Ke mara le alako n ni a lon hake ye nya min! Tɔn kitabu le ya a yira ma la ko hake yogo dogoma ma de!
- 14** Ma ya a lon ko Alla le ya tɔn kitabu di n ma kɔnɔ mɔgɔni-gbuyi le nde la. A mane iko n bi yɔnye la hake bolo.
- 15** N bi min mala, n ma wo lon. Ado n bi a fe ka min ma, n sa wo mala. Ado min ma di n ye, n bi wo le mala.
- 16** N sa a fe ka min ma, n ba wo ma tume min, wo si a yira ko n bara sɔn ko Allata tɔn kitabu telenta.
- 17** Nde sa ko kenu mala n nyere ma fo hake min bi n to.
- 18** N ya a lon ko ko-nyime woo sa nta hadama-denye ro. Ado hali ko-nyime ke-soge ye n na, n ti ke a mala.
- 19** N bi a fe ka ko-nyime minnu ma, n sa wonu mala. Kɔnɔ n sa a fe ka ko-yogome minnu ma, n bi wonu denu mala.
- 20** N sa a fe ka minnu ma, ni n ya wonu ma, wo kore le ko nde sa wonu mala n nyere ma fo hake min bi n to.
- 21** N bara a yen woro ko koe do ye mala n na. Ko-nyime ke-soge wa n bira tume min, n ni n nyere yen ko-yogomenu da kun to.
- 22** Ado n sewane n yisi ro ka a tege Allala tɔn wara-koe ma.
- 23** Kɔnɔ ko do ye wolila nde ro, min bi Allala tɔn wara-koe kelela n yisi ro. Wo ara n ma yɔn la hake korɔ. Ado wo si n mara.
- 24** E, mɔgɔ-tɔrɔne le nde la feu! Yon si n nakanan hake ma min bi n halakila n fere-bonke ke ro?
- 25** Tabarakala Alla ma, a si n nakanan ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabone baraka ro! I ma a yen? A soge ye n na, n ni ma Allala yɔn la n yisi ro kɔnɔ nta hadama-denye ro, n bi yɔnye la hake korɔ.

Romu 8

- 1** Wole minnu bi Kirasiti Yisa ro kaka, yiliki woo sa wo ma
- 2** bawo Allata Ni Senime min bi niyi dila ma ma, wo ara ma horoya Yisa Kirasiti baraka ro. A ya ma horoya ka ma bo haketa senbe korɔ min si na saye la ma kuma.

- ³Ka a tege hadama danta senbeboninye ma, Nebi Musata ton kitabu ma ke min mala, Alla nyere le ya wo ma. A ya a nyereta dan lana ka hake yiliki. Ado ala dan wo nara hadama danla muninye ro alako a ni ton sigi hake ma.
- ⁴Alla ya ke ma le alako male ni tagama iko Allata ton kitabu ya min fo yati! Ma sa ko ladanna tun iko ma sondome ye nyinina a ma nya min konon ma ye ko ladanna iko Allata Ni Senime ye nyinina a ma nya min.
- ⁵Ado minnu bi ko ladanna iko anu ke-nya-kore ye wolila anu to nya min, wonu niyi sane hadama dan diyana koenu denu kuma. Minnu bi ko ladanna iko Allata Ni Senime ye a fola anu ye nya min, wonu niyi sane Allata Ni Senime diyana koenu denu kuma.
- ⁶Ka i niyi sa hadama dan diyana koenu kuma, wo si a laban saye ma. Ka i niyi sa Allata Ni Senime diyana koenu kuma, wo si a laban nimaye anube yisi-kime ma.
- ⁷Moge min niyi sane hadama dan diyana koenu kuma, wo tigi ara ma Alla yoge la bawo a sa Allata ton birala. Ado a ti ke a birala mumu!
- ⁸Minnu bi hadama dan diyana koenu mala, wonu ti ke Alla henena ni!
- ⁹Konon wo sa ko ladanna tun iko wo ke-nya-kore ye a fola wo ye nya min. Ni Allata Ni Senime ye wo yisi ro, wo si ko ladan iko ale Ni Senime ye min fola wo ye. Konon Kirasitita Niyi sa moge min to, Kirasitita ma wo la.
- ¹⁰Hali wo bagbuyi min si faga ka a tege hake ma, ni Kirasiti sigine wo yisi ro, Allala Ni Senime si a ma, wo ni niyi soron. Ado wo si a taran, Kirasiti ara koe bee latelen wole anube Alla tema.
- ¹¹Allata Ni Senime ya ale Yisa lawuli ka bo furinu tema. Ni ata Niyi sigine wo ro, ale le si niyi di wo bagbu-fagane fanan ma Allala Ni Senima wo baraka ro.
- ¹²N na kelen nyogenu, wo kana to ko ladanna iko wo ke-nyanu bi nya min hali!
- ¹³Ni wo tora ko ladanna iko wo ke-nyanu bi nya min, wo ye fagala le. Konon ni Allata Ni Senime ya wo denbe ka hake koe faga wo ro, wo si ni-bere soron serr!
- ¹⁴Allata Niyi ye kile yirala minnu na, Allata dan le wonu na.
- ¹⁵Wo ti wo ma yon la min si a ma, wo kuma ni ko konon a ara wo ma a diyana-dannu na. Nba, Allata Ni Senime baraka ro, ma ye dila Alla tole to ko, "N Fa! N Fa!"
- ¹⁶Allata Niyi ye ma yisi ro alako a ni a yira ma la ko Allata dan le ma la.
- ¹⁷Alla ara duwe min mara ala dan Yisa ye, mabe Kirasiti si wo soron ma nyogon fe bawo ala dan le male fanan na. Ado ni ma torota Yisa fe, ma bee si gbiliye soron ma nyogon fe.
- ¹⁸N lane a la ko ma ye toroye min soronna kaka, wo ti sanku gbiliye wo ma min si na bo gbe ro ma ye.

- 19**A sɔgɛ ye dali-fannu na ka a lɔn ala dannu bi minnu na! Anu bi Alla makɔnɔna ka wonu yira anu na.
- 20**Dali-fan min bɛɛ ye duninya kɛ rɔ, wonu bi Allala danke kɔrɔ. Anu nyere sako ma wo la fɔ Alla. Hali wo, yigi ye ma bolo
- 21**bawo dali-fan beesi ye tele wo makɔnɔna alako anu si hɔrɔya saye anube bagbuyita tule kɔrɔ nya min. Anu si hɔrɔya iko Allata dannu bara hɔrɔya nya min.
- 22**Ado ma ya a lɔn ko ha bi, dali-fan bɛɛ ye kurunna dume bolo iko musi buyi wa a lamaga.
- 23**Kɔnɔ dali-fan dɔrɔn ma. Allala sanba fɔle le ata Ni Senime la. Hali wo taranta ma bolo, ma ye Alla makɔnɔna tume min, male fanan bi kurunna alako ma ni ma ala dannu na nya min. Min tenbira wo la, a si ma hɔrɔya ka fere-bɔnku-kure di ma ma.
- 24**Ma ara ma yili-madiye sa Alla kuma min kɛ, wo le ya ma lakisi. Ma yili-madiye sane fan min kuma, ni ma ara ban wo sɔrɔnna, ma ti wo kele tun “Yili-madiye.” Yon si a nyere yili-madiya fan do kuma, a ara ban min sɔrɔnna?
- 25**Kɔnɔ ma ma min yen be, ni ma ya ma yili-madiye sa wo kuma, ma si ma munyu ha ma ni a sɔrɔn.
- 26**Allata Ni Senime fanan bara na ka male senbebɔnenu denbe wo nya na le. Ado ma si madiyali kɛ minna ko la, ma ma wo lɔn. Ata Ni Senime ye kurunna Alla madiya tine, ma ma min fɔ-nya lɔn.
- 27**Min bi mɔgɔ yisi rɔ, Alla min ya wo lɔn, wo le ya ata Ni Senime miriya fanan lɔn. Allata Ni Senime ye madiyali kɛla ata mɔgɛnu ye iko Alla ye nyinina a ma nya min.
- 28**Minnu ya Alla keni, a ara minnu kele ala ko-lategenenu ma kɔni, ma ya a lɔn ko fenfen wa wonu taran, Allatala si wo yelema ko-nyime la anu ye.
- 29**Ado Alla ara male min yabɔ, a ya ma yabɔ le ko ma ni ma iko a nyereta Dan. A ya wo ma alako ala Dan, Yisa ni ma den-kei-sare la male, a na kelen nyɔgɛ denkeninya-mɔgɛnu tema.
- 30**Alla ara minnu yabɔ, a ya wonu denu kele. A ma a to kelele wo dɔrɔn ma fɔ ka anu natelen a nyere ye fanan. Ado a ma a to latelan dɔrɔn ma fɔ ka a nyereta gbiliye di anu ma fanan.
- 31**Ma si nfen fɔ kɛ beela ko la? Ni Alla ye ma fe, yon si ma kele?
- 32**A ma a nyereta dan yamasansan fɔ ka a bɔ sarake la ma damala ko la. Ni a ara ala dan di ma ma, a ti fan beesi di ma ma fanan, wa?
- 33**Alla nyere ara minnu yo sa, yon si a bolo-nɔlɔne sɔ Allala mɔgɛ wo la?
- 34**Yon si ke wonu yilikila worɔ? Kirasiti Yisa ti ma yiliki bawo wo le fagara ma ye. A wulita tun ka niyi sɔrɔn ka ta a sigi Alla kɔen-nyime rɔ. Ado ale le ye Alla madiyala ma ye.

³⁵Nfen si ke ma farala Kirasitila keninteyɛ ma worɔ? Tɔrɔyɛ wo, gbɛleyɛ wo, niyi-ragberan wo, kɔnkɛ wo, bolo-kolonyɛ wo, masiba-koe wo, sayɛ wo, wonu fenfen ti ke ma farala ata keninteyɛ wo ma.

³⁶Iko a sɛbɛnɛ Allala kitabu rɔ nya min ko, “Nta Alla, ma ye saya-masibɛ rɔ ila ko la tuma-wo-tuma. Anu bi ma bira boloko-yogomɛ-kɛla iko saga kan nategetɛ.”

³⁷Kɔnɔ nɔlɛ ye ma bolo koe kɛ bɛɛ rɔ feu! Ale min bara ma keni, ma ara nɔ-ko sɔrɔn ale le baraka rɔ.

³⁸Ado n ya a lɔn serr, ko fenfen ti ke mabɛ ala keninteyɛ farala. Sayɛ wo, nimayɛ wo, melikanu wo, nyina-yogomɛnu wo, koe minnu bi nyɔ kaka wo, koe minnu bi nala yarɔ wo, hali sɛnbɛ-tiginu,

³⁹koe minnu bi san ma wo, koe minnu bi yi kɔrɔ wo, wonu fenfen sa dali-fannu tɛma min si ke mabɛ Allata keninteyɛ farala. Ado matɛ le keninteyɛ wo la ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ baraka rɔ.

Romu 9

¹Kirasitite le nde la. N sa foninyɛ fɔla fɔ tonyɛ. Allata Ni Sɛnimɛ anubɛ n sɔndɔmɛ le n sere la ko n ba a fɔ ko n yisi tɔrɔnɛ, n sa foninyɛ fɔla bawo ata Ni Sɛnimɛ ye n sɔndɔmɛ marala. Nna mɔgɛnuna kinikinine ye n tɔ. Male Yahudiyanu, ma bɛɛsi yele kelen de ma la. Alame n donta Allala danke kɔrɔ, ado Kirasiti ni a ban n na, ni wo si a ma, anu ni kisi.

⁴Allala mɔgɔ yabɔnɛ le anu denu na. A ya anu ma ala dannu na ka ata gbiliyɛ yira anu na. Anubɛ Alla ya sarama-kannu kiri. A ya ala tɔn kitabu di anu denu ma fanan. A sɔnta anu denu ni a bato a kile fɛ. Ado anu bara Allala lanyirinu sɔrɔn.

⁵Anu bɔra anu benbanu benba-tɔgɔlamɛnu denu tɔ. Ado Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ bɔra sibole kɛ le tɔ hadama danta kile fɛ. Alla min bi mansayɛ kɛla bɛɛ kuma, alame wo ya tantole sɔrɔn habadan, amina!

⁶N sa a fɔla ko Allala lanyiri ma ko-nyinya n ma bawo Isirela kenu damasi ma ma Allala mɔgɔ-bɛrɛ la.

⁷Ado Iburayima bɔnsɔn bɛɛ ma ma ala den-bɛrɛ la bawo Alla ya a fɔ Iburayima ye ko, “Ila den Isiyaka kɛbilɛ le dɔrɔn si ma itɛ la.” Wo kɔrɛ le ko fɔ dan minnu sɔrɔnnɛ iko Allala lanyiri ye nya min, wonu denu kofura Allata kɛbilɛ ma.

⁹Ado Allala lanyiri le kɛ la ko, “N ba na kɛ nyɔgɔn tumɛ yari, wo si a taran, Sira ara den kei sɔrɔn.”

¹⁰Ado a dama ma wo la. Rebekala den filɛ, anu bi fa kelen de ma, ma benba Isiyaka kɔni.

¹¹Alla ya a fɔ Rebekala ye ko, “Ala den-kei-sarɛ si wɔlɛ kɛ a dɔgɛ ye.” Alla ya wo fɔ ka a yira ko a ya dan min yatɔnbɔn, a ye nyinina wo le nyɛrɛ ma. Yanni anu ni sɔrɔn wati min, a ya kɛ fɔ. Ado yanni anu ni henkili sɔrɔn, a ya wo fɔ. Woletɔ Alla ya dan min

yatɔnbɔn, a ma wo ma ka a tɛgɛ dan wola ko-ladan-nya ma. A ya wo ma bawo dan wo di a ye.

¹³Iko a sɛbɛnɛ Allala kitabu rɔ nya min, a ko, “N bara Yakoba yatɔnbɔn kɔnɔ n ya n ban Iso la.”

¹⁴Ma si nfen fɔ worɔ? Ma si a fɔ ko Alla ma telen, ba? Ade, a sa wo nya feu!

¹⁵Alla ya a fɔ Nɛbi Musa ye ko, “N bi a fɛ ka kinikini min ma, n si kinikini wo ma. N bi a fɛ ka hina min na, n si hina wo la.”

¹⁶Woletɔ wo bɛɛ tɛgɛnɛ Allatalata kinikinɛ le ma. Wo tɛgeni ma mɔgɔ diyana koe anubɛ ala ko-ladan-nya ma.

¹⁷Alla ya a fɔ Iyipiti manse ye ala kitabu rɔ ko a ara a ma manse la alako a si ata senbe yira a la nya min. A ya wo ma fanan alako duninya-mɔgɛ bɛɛ ni ale Alla mankan lamɔn.

¹⁸Woletɔ Alla ye a fɛ ka kinikini min ma, a si kinikini wo ma. A ye a fɛ ka min yisi ragbeleya, a si wo yisi ragbeleya.

¹⁹Mɔgɛ do wa n manyinika ko, “Ni Alla ya wo le fɔ, n si yiliki sɔrɔn nna hakɛla ko la kama worɔ? Yon si ke Alla sako kɛlɛla?”

²⁰Yon bi ile la ka Allala kumɛ sɔsɔ? Bɔnku-dagɛ ti ala danɛ manyinika ko, “Nfenna i wara n nadan ka?”

²¹Ado senbɛ ye daga-sɔlɛ bolo ka bɔnku gbu kelen bi daga su fila ladan tinɛ. Kelen si kinya, kelen ti kinya. Wo bɛɛ tonɛ ale le ma.

²²Alla wa min ma, a ye wo nya na le. A si ala diminyɛ anubɛ ala senbɛ labɔ gbɛ ma. A kaken, a ni minnu halaki, ni a diyara a ye, a si a mun wonu kɔrɔ.

²³A ya ala gbiliyɛ min nabon ma kuma, a si wo waranɛ labɔ gbɛ ma fanan. A kaken, male min ni ala kinikinɛ lɔn, a ara male raben ala gbiliyɛ-sɔrɔn-koe la.

²⁴Ado male le kelɛnɛ Alla bolo. Donu bɔra Yahudiyanu tema, donu bɔra sibolo gberenu fanan tema.

²⁵A sɛbɛnɛ Nɛbi Hoseyata kitabu rɔ ko, “Nta mɔgɔ ma minnu na nun, n si a fɔ wonu ma ko, ‘Nta mɔgɛnu.’ Sibole min ma di n ye nun, n si wonu kele ko, ‘N diyana-mɔgɛnu.’

²⁶A fɔra anu ma kan min ko nna mɔgɔ ma anu na, anu si anu kele nyɔ rɔ ko, ‘Alla nimɛta dannu.’ “

²⁷Aiseya ya Isirela wara-koe sɛbɛ, a ko, “Hali Isirela mɔgɛnu siyayanɛ iko ba-kɛnken, anu dandɛ le dɔrɔn si kisi.

²⁸Ado kumɛ min bi Mari anubɛ duninya tema, Mari ti mɛ wo lategela.”

²⁹Iko Aiseya ya a fɔ nya min fɔlɔ nun, a ko, “Ni Mari Senbe Bɛ Tigi ma mɔgɛ donu to anu kende la nun, ma si kasara nun pɔ iko Sodom anube Kɔmɔra soenu mara nya min.”

³⁰Ma si nfen fɔ worɔ? Sibolo gberɛ minnu sa anu tayala nun ka anu nyere latelen Alla ye, wonu denu bara telen a ye denkeninye baraka rɔ.

³¹Kɔnɔ male, ata mɔgɔ yabɔne minnu tayane ka telen Alla ye tɔn-bire fe nun, male ma telen Alla ye.

³²Kama? Ma ma telen Alla yala bawo ma ya ma yigi sa tɔn-bire kuma. Ma ma denkeninye bira. Ma ya ma kian latugu “kin-natugu-kuri” la.

³³Iko a sebene Allala kitabu rɔ nya min, a ko, “Wa wo ye lana. N bara kuri sa Yerusalem soe burɔ. Mɔgenu si anu kian latugu kuri wo la min si anu nabui fugbu! Kɔnɔ min bɛe lane kuri ke la, wonu yigi ti tege muk!”

Romu 10

¹A sɔge ye n na berebere-we-ke ko n na kelen nyɔge Yahudiyanu ni kisi! N bi Alla matarala anu ye de!

²Anu sere le nde la ko Allala honye ye anu na kɔnɔ anu ma a lon anu si Alla bato a kile fe nya min.

³Alla si mɔgɔ latelen a nyere ye nya min, anu ma wo lon. Anu bara anu taya ka anu nyereta kile nyini. Alla si mɔgɔ latelen a nyere ye kile min fe, anu ma sonneya Alla ye kile wo ma.

⁴Nba, Kirasiti ara na min ke, senbe sa Nebi Musala tɔn kitabu la tun. Woletɔ denkeninye ye min bɛe yisi rɔ, wonu bara telen Alla yala.

⁵Nebi Musa ya ke le sebe ka a ben telen koe ma Alla yala tɔn-bire fe. A ko, “Ni min bi a fe ka to a niyi la, fɔ a ni tɔn kitabu bɛe bira minnu sebene Allala kitabu rɔ.”

⁶Kɔnɔ min sebene Allala kitabu rɔ ka a ben latelen koe ma Alla yala denkeninye fe, wo ke-koe ma gbele. A ko, “Hali i ma nyinikale ke ko, ‘Yon si ta Arinyeni tɔ’ ” (ka na Kirasiti la duninya ke rɔ).

⁷A sebene fanan ko, “Hali i ma nyinikale ke ko, ‘Yon si ta lakira’ ” (ka Kirasiti labɔ furinu tema).

⁸Min sebene nyɔ tun ko, “Allala sarakane ye i dafe, a ye i de rɔ, a ye i yisi rɔ.” Sarakane min benne denkeninye ma, ma ya wo lake wo ma mala kawandilinu tɔ.

⁹Ni min ya sereye bɔ a de la ko, “Yisa, Mari le,” ka denkeninya a yisi rɔ ko Alla le ya a lawuli ka bɔ furinu tema, wo tigi si kisi.

¹⁰Ado ma si telen Alla yala mala denkeninye le fe. Ma wa Marila sereye bɔ ma de la, ma si kisi.

- 11** Ado a sebene Allala kitabu ro ko, “Min ba denkeninya a ma, wo tigi ti baya,”
- 12a** Yahudiya wo, a sibolo gberε wo. Ma damasi kelen. Alla kelen pe le Mari la moge bee ye. Minnu ba Mari rakele, a si ata duwe layigi wonu kuma foninsereye ro.
- 13** Iko a sebene Allala kitabu ro nya min, a ko, “Min bee si Mari rakele a denben koe la, wonu si kisi.”
- 14** Konε anu si Mari rakele kama, ni anu ma denkeninya a ma we? Anu si denkeninya a ma kama, ni anu ma ala sarakane wo lamoen be? Anu si sarakane wo lamoen kama, ni mogo ma a fo anu ye?
- 15** Ado moge si sarakane wo lake kama, ni mogo ma anu so? Iko a sebene Allala kitabu ro nya min, a ko, “Mogo wa kilaye yen nala kibara-nyime la a bolo, wo di mogenu ye.”
- 16** Konε bee ma kibara-nyime bira. Nebi Aiseya nyere ya a fo ko, “Mari, yon bara la mala sarakane la?”
- 17** Woletε fo mogenu ba sarakane lamoen ka a ben Yisa ma, yanni anu ni denkeninya a ma. Fo mogenu ba Kirasitila ko fo anu ye alako anu si a lamoen nya min.
- 18** Konε n ni nyinikale ke. Yahudiyanu ya sarakane ke lamoen, ba? Tonye le, anu ya a lamoen. Iko a sebene Allala kitabu ro nya min ko, “Sarakane ke kera duninya kan tine bee ro. A kera ha duninya dan la.”
- 19** N ni nyinikale ke tun ko Isirela mogenu ma ke nya-yen, ba? Anu bara a nya-yen, bi ma. Nebi Musa folon ya a yabi ko, “Wo ye yelenna sibole minnu ma, Mari si wonu bi ka anu ma wo lamoniya-fan la. Wo tegene moge minnu to, wonuna keliye si wuli wo fanan na.”
- 20** Wo koma, Nebi Aiseya ya a kerinteya wo tume a ya a fo ko, “Minnuna ko sa Allala ko ro, a sonta ko wonu folon ni a yen. Minnu sa a wara-koe manyinikala, a ara a nyere yira wonu na.”
- 21** Konε Alla ya ke le fo Isirela mogenu ko la ko, “Telen gben, n bole rasigine mogo-murutiyane anube kuma-birabele wonu ye.”

Romu 11

- 1** N bi nyinikale kela woro ko Alla ara a ban ata Isirela mogenu na, wa? Ade, a sa wo nya de! Yahudiya le nde fanan na ka bo Isirela nyamane ro. N bora ma benba Iburayima bonson le to. Benyame kebila-moge le nde la.
- 2** Alla ya ala moge minnu yabo kebi folo, a ma a ban wonu na. A sebene Allala kitabu dinkire do ro ko Nebi Ilaya ya a yasere-masa Alla ye ka a tege Isirela mogenu ko ma. A ko,
- 3** “Mari, anu bara ita nebinu faga ka ila saraka mintan tinenu tinya. Nde kelen pe le yan nebiye la gbe! A soge ye anu na, anu ni nde fanan faga.”

⁴Alla ya Nebi Ilaya yabi kama? A ko, “N bara mɔgɔ waga wɔrɔnfila to anu niyi la Isirela nyamane rɔ minnu telenne n ye. Anu denu ma besi Beyali kɔ.”

⁵Hali kaka, a ye wo nya na le. Anu dande le nyɔ Alla ara minnu yabɔ ka hina anu na.

⁶Alla ya wonu yatɔnbɔn ala hine le fɛ. A ma tege anuta kɛwɔlɛnu ma. Ado ni wonu yatɔnbɔnta anuna kɛwɔlɛnu denuna ko la nun, hine wo ti ma hina-bere la feu!

⁷Nba, koe minnu bara ma, n bi wonu denu fɔla wo ye. Isirela mɔgenu bi telenbagaye min nyinina Alla yala nun, anu ma wo yen kɔnɔ minnu ya wo yen, Alla ya mɔgɔ dande le dɔrɔn yatɔnbɔn anu tɔ. A toenu tole gbɛleyara Allata keleli ma.

⁸Iko a sebene Allala kitabu rɔ nya min ko, “Alla ya anu yisi anube anu henkili rafaga. Ha bi, anu ti ke fen yenna anu ye la. Anu ti ke ko lamɔenna anu tole la.”

⁹Mansa Dawuda ya a fɔ ko, “Anu tenbi fen dɔn kun na ladiye rɔ, alame ladiye mara anu tabunden-fan la. Alame wo mara anu bui-kunya la.

¹⁰Alame anu fiyonyara. Alame anu tadune ni to anuna tɔrɔyenu kɔrɔ.”

¹¹Nyinikali gbereke ye n bolo. Yahudiyanu ya anu kian latugu tume min, anu buira. Anu ma ke anu nasɔla tun, ba? Ade! Kɔnɔ anu ya hake ke min ke, kisi-koe tenbira sibolo gberenu bara la. Yahudiyanu ya sibolo gberenu makeliya wola ko la.

¹²Yahudiyana hake ya a ma, duwa-belebele nara duninya rɔ. Anuna bɔne niyi wara-koe rɔ, wo yelemanta tɔne la wole sibolo gberenu ye. Ado Yahudiyanu ba kofu wo ma tume min, duwe si wara duninya rɔ.

¹³N bi kumala wole sibolo gberenu ye kaka. Fananta n bi wole sibolo gberenuta kilayaye la, n si nna sɔ tine lawɔli n sebe-kuna-we la.

¹⁴Tumado, wo le si a ma, keliye si wuli nta mɔgenu na alako Alla si donu kisi anu to nya min.

¹⁵Ado Alla ya a ban Isirela mɔgenu na tume min, wole sibolo gberenu mara Alla diyana-mɔgenu na. Alla wa anu tabira tun ka anu ma ata mɔgenu na, wo si ma iko furi niyi wa segi a rɔ!

¹⁶Ni biredi-kundu-fɔle dira Alla ma sarakaye la, a toe mumɛ beɛ ara ma ate la fanan. Ado ni kɔn-suli dira Alla ma, ate le a bolɔn fanan na.

¹⁷Tumado, ni wola ki-fen-bolɔn donu kerita a la, wo ni firarɔ-kɔn-bolɔn do tugun a la. Wole sibolo gberenu si ma iko fira-kɔn-bolɔn wo. Nba kaka, wobe Yahudiyanu bi senbe anube niyi sɔrɔnna wo nyɔgɔn fe kɔn kelan wo le tɔ.

¹⁸Woletɔ bolɔn wo minnu kerita a la, wo kana wonu nafeya. Wo wasine kama? Kɔn-bolɔn le wole la dɔrɔn. Wole ma kɔn-suli bira, kɔn-suli le ya wole bira.

¹⁹Kɔnɔ ni wole sibolo gberenu ko, “Kɔn-bolɔn kerita a la alako male ni sɔ tine sɔrɔn,”

²⁰tonye le kɔnɔ wo henkili ni to ke ko. Anu kerita a la le bawo anu ma denkeninya Alla ma. Wole ara to anu gbe rɔ bawo wo ara denkeninya a ma. Kɔnɔ wo kana wasi wola ko la fɔ wo kun ma ni kɔ.

²¹Yahudiya minnu mane kɔn-bolon-fɔle la, Alla ma kinikini wonu ma. Wo ye wo mirila ko a si kinikini wole fanan ma, wa?

²²Wole minnu bara bui, Alla ara a ragbeleya wole le kuma kɔnɔ ni wo tora ala nyimaye rɔ, a si to ko-nyime kela wo ye. Kɔnɔ ni wo ma wo ma, wole beren si keria la. Wo si ala nyimaye lɔn ke le ma kɔnɔ a si mɔge bira yisi-gbeleye la nya min, wole si wo fanan lɔn.

²³Ni Yahudiyanu ya anu kan-kɔ sɔ anuna denkeninyabelitaye la, anu si tugun a la anu gbe rɔ bawo Alla si ke anu natugunna le tun.

²⁴Wole sibolo gberenu mani de iko firarɔ-kɔn-bolon min kerine a la ka tugun a kɔn-bere la, kelen ma wobe min na kɔni. Yahudiyanu mani de iko kɔn-bere ke. A ti gbeleya Alla bolo worɔ ka bolon-kerine kenu tugun kɔn-kuru-kɔre wo la tun.

²⁵N na kelen nyɔgenu, n bi a fe, wo ni gbundu koe ke tonye lɔn. Wo si a ma, wo ti wasi wola henkilimaye rɔ. Gbundu koe wo le ke la ko Isirela mɔgenuna yisi-gbeleye ti to a la habadan! A si to ha Alla ara sibolo gberɛ min nyɔgɔn yatɔnbɔn, wonu da ni fa.

²⁶Isirela mume beɛ si kisi nya min, wo le ke la. Iko a sebene Allala kitabu rɔ nya min, a ko, “Kunkale si bɔ Yerusalem. A si ko-yogome beɛ ban Yakoba bɔnsɔn rɔ.

²⁷Nde, Alla ya sarama-kan min kiri nun, n si wo kanbali ka anu hake makoto.”

²⁸Yahudiyanu ma sɔn kibara-nyime la min ke, anu mara Alla yogo la ka a tege wole sibolo gberenuna ko ma. Kɔnɔ ha ka, Yahudiyanu di Alla ye bawo a ya anu yatɔnbɔn ka lanyiri kiri anu ye ka a tege anu benba-benbenuna ko ma.

²⁹Ado Alla ara minnu yatɔnbɔn ka ata duwe layigi min kuma, a miriya ti yeɛma wonuna ko la.

³⁰Fɔlɔ nun, wole sibolo gberenu ma Allala kume bira kɔnɔ kaka, wo ara Allala kinikine sɔrɔn bawo Yahudiyanu ma ala kume bira.

³¹Nba kaka, Alla kinikinita wole ma min ke, Yahudiyanu si Allala kume tinya alako anu denu fanan ni Allala kinikine sɔrɔn.

³²Alla ara mɔge beɛ ma yɔɔn la kuma-birabelitayela ko la alako a ni ala kinikine yira anu damasi la.

³³Allala nɔnfuli kolo de! Ala henkilimaye anube ata lɔnne ti ban mume! Yon si ke ata ko-lategenenu faranfasila? Yon si ke a miriyanu lɔnna?

³⁴Iko a sebene Allala kitabu rɔ nya min ko, “Yon ya Mari miriya lɔn? Yon si ke a makawandila?

³⁵Yon si a fɔ ko a ara fen di Mari ma, a ni wo tigila yili sara?”

³⁶Ado ale le ya fan bæe dan. Fan bæe ye ale le baraka rɔ. Ado atɛ le fan bæesi la. Gbiliye ni di ale Alla ma burubukai! Amina.

Romu 12

¹Nba, n na kelen nyɔɔɔɔ, ka a tɛɛ Allata kinikini-belebele-wela ko ma male ye, n bi wo madiyala ko wo ni wo nyere ma saraka nime la Alla ye. Wo seninyane ni taran Alla yala ka a kɔntɔ-diya-koenu ke. A bato-nya-bere le wo la wo si min ma.

²Wo kana wo raya ka wo nyere kenya duninya ke koenu ma fɔ wo ni sɔn ko Alla ni wo sɔndome yeɛma ka henkili-kure di wo ma. Wo si a ma, wo ni ke Alla sako lonna. Alla ye nyinina min ma, wo kin, wo si a diya don a rɔ, ado mɔɛ ti ke fee yenna a la.

³Alla ara n kɔ ata hine rɔ alako n ni ke fɔ wo kelen-keleɛname-bæe ye. Wo kana wo miri wo nyere ma ko wo nyɔɔɔn sa. Min fisa, wo ni wo famayigi wo miriya rɔ. Alla ara denkeninye min nyɔɔɔn di wo ma, a kaken, wo kelen-keleɛname-bæe ni wo lon wo nyere ma.

⁴Ma bagbuyi farane sigi-tina-siyaman na ado wo bæeta wɔle ye a dan na.

⁵A ye wo nya na le fanan male denkeninya-mɔɔɔɔ tema. Hali ma siya, bagbu kelen de ma la Kirasiti rɔ. Ma dama latugunne bagbu kelan wo la.

⁶Woletɔ Alla ara hine min nyɔɔɔn di ma ma, ma ni mala sanbenu nawɔli wo nya na le worɔ. Ni mala sanbe le ka Allala kilaye lake, ma ni wo ma iko mala denkeninye ye nya min.

⁷Ni mate le ka mɔɔɔɔ denbe, ma ni wo ma. Ni karan le, ma ni karan ke.

⁸Ni mala sanbe le ka donu senbe don, ma ni wo ma. Ni nonfuli ye min bolo ka donu kɔ, ma ni wo ma ma yisi bæe la. Ni mata sanbe le mansaye la, ma ni wo ke a kile fe. Ni mata sanbe le ko-nyima-ke la, ma ni a ke sewe la.

⁹I ni keninteye yira mɔɔɔɔ na i yisi bæe la. Bæe ni ko-yogome kɔn. Min kin, wo ni kiri wo le ma.

¹⁰Wo ni wo nyɔɔɔn keni a kile fe iko na kelannu Kirasiti rɔ. Bæe ni anu nyɔɔɔn gbiliya ka tenbi a nyere la.

¹¹Wo ni wola wɔle ke bereke! Mɔɔɔɔ kana tinya-mansaye ke. Wo ni wɔli Mari ye wo yisi bæe la sewe rɔ.

¹²Yigi min bi wo rɔ, wo ni wo mara sewe rɔ. Wo ni wo munyu wola tɔɔɔɔɔn kɔrɔ ka Alla madiya tume bæe.

¹³Denkeninya-mɔɔɔɔ bolo-kolon minnu bi wo tema, wo ni hon wonu na. Wo ni sundannu tabira.

¹⁴Minnu bi wo niyi ragberenna, wo ni duwa anu ye. Wo kana anu danka fɔ ka duwa anu ye.

- ¹⁵Sewa wonu fe minnu bi sewala. Di wonu fe minnu bi dila.
- ¹⁶Wo kana lafaisalaye ke. Wo kana wasi fo ka wo famayigi. Wo kana wo nyere lon henkili-boro-tigi la.
- ¹⁷Ni moge do ya ko-yogome ma wo la, wo kana wo tayili sara ko-yogome la. Koe minnu kin moge bee yala, wa wo raya koe wonu ma tine.
- ¹⁸Wa wo se-koe-bee ke ka to yisi-kime ro moge bee fe.
- ¹⁹N diyana-mogenu, wo kana wote lasegi. Wo ni wote to Alla ma. Ado a sebene Allata kitabu ro ko, "Mari si wo tayili sara."
- ²⁰Woletoro iko a sebene Allata kitabu ro nya min, a ko, "Ni konke ye i yoge la, i ni a denyini. Ni a kan lagbalane, i ni yi di a ma. I tenbi wo mala, a si miliya i ye ka a tege a son wo ma."
- ²¹Wo kana son, ko-yogome ni no-ko saron wo ma. Wola ko-nyimenu ni no-ko saron ko-yogomenu ma.

Romu 13

- ¹Moge bee ni nyamanita mogoro banuna kume bira. Ma ni wo ma bawo kun tigi woo sa nyoro Alla ma min sigi. Alla kelen pe le si senbe di moge ma ka mansaye ke.
- ²Ni min ya kun tigi wonu sosoro, wo ye Allala ko-latogene le sosola. Ado ni min ya wo ma, wo si kiti lana a nyere kuma.
- ³Wole min bi ko-nyime kela, hali wo ma kilan wola kun tiginu na. Konoro min bi ko-yogome kela, wonu denu ni kilan. Nba, wo ni to ko-nyime kela, anu si wo tanto woro.
- ⁴Allala woli kele le anu na wo munanfaga koe la. Konoro ni i wara ko-yogome ke, i ni kilan anu na bawo senbe ye anu bolo ka mogenu toro. Allala woli kele le anu na min bi Allala diminye labonna ko-yogoma-kelenu kuma.
- ⁵Ka a tege wo ma, fo wo ni anuna kume bira. Wo ye wo mala bawo wo kilanne toroye la. Wo koma, wo sondoma-gbene ni to.
- ⁶Wo ye duti sarala ke le fananna ko la bawo kun tigi wonu bi anuta wole kela Alla le koro.
- ⁷Ni yili ye minnu na, anu ni anu sara. Wo ni wola duti bee sara fanan. Wo ni mogenu gbiliya iko a kaken, wo ni anu gbiliya nya min.
- ⁸Mogona-yili kana to i la fo yili kelen pe, wo le ka ma nyogon keni. Min ba a ta-nyoge keni, wo ara ton kitabu bee kanbali.
- ⁹A sebene Nebi Musala ton kitabu ro ko, "Wo kana yelenye ke. Wo kana mogoro faga. Wo kana kankanye ke. Wo kana wo niyi sa mogona-fan kuma." Ton ke beesi anube doinu, wonu beesi ye ton kelen pe koro min ya a fo ko, "Wo ni wo ta-nyogon keni iko wo nyere."

¹⁰Wo ara minnu keni, wo ti ko-yogome ma wonu na ni! Keninteye le ton kitabu bee lakanbalila woro.

¹¹Ma ya a lon ma ye wati min to kaka. Sebe-don-tume ara ke. Ma ni kunden wona. Mala kisi wati Alla bolo ara gberen ka tenbi ma denkeninyara Yisa ma wati min.

¹²Suyi banmatoe le. Banda-ka-de ara gberen. Ma ni pinpiron-koenu boloka wona ka mala keke-ke-mirannu bi ka Allata keke ke wan-takane ro.

¹³Ma ni mala ko-ladan-nyanu natelen iko moge minnu tone waan ro. Manamanatoye wo, gbeye-min-we wo, yelenye wo, kisimiriya-koe wo, nyogon-tiran wo, keliye wo, ma kana basan wonu fenfen na.

¹⁴Ma ni Mari Yisa, Allata-Mogon-Yabone kelen pe le lon ma tigi la. Ma si ma nyere wasa min na, ma kana wo ko ladan.

Romu 14

¹Moge minnuta denkeninye ma kolo wo tema, wo ni wonu tabira. Ka a fo ko ke benta, ke ma ben, wo sosoli sufa kana na wo tema.

²Moge do lane a la ko a si ke fan bee donna. Moge minta denkeninye ma kolo, wo ti soge don fo senita-fannu gbansan!

³Moge min da tane sa, wo kana moge doi wo lafeya. Min bi senita-fannu gbansan donna, wo kana doi rase min bi fan bee donna bawo Alla ara anu file bee rabira.

⁴Yon bi ile la min bi mogon gberela woli keke rasela? Ni a buira wo, a sora wo, wo bee tone a tigi le ma. Ado woli keke wo si ke a sola bawo Alla min bi ma tigi la, wo si ke a mala, a ni so.

⁵Donu miriya ko tele do tenbira do la. Donu miriya ko tele bee kelen. Wo ye min mala, bee ni wo latege a nyere yisi ro.

⁶Minnu miriya ko tele do ma tenbi tele do la, anu bi wo mala Marita gbiliyela ko la. Minnu bi fan bee donna, anu bi wo mala Marita gbiliyela ko la fanan. Ado anu bi baraka birala Alla ye don-fan wola ko la. Minnu sa fan donu donna, wonu fanan bi wo mala Marita gbiliyela ko la. Ado anu fanan bi baraka birala Alla ye.

⁷Ado ma fenfen sa belila ma nyere ma. Ma fenfen sa fagala ma nyere ma. Ni ma belita, ma beline Mari hene koe la.

⁸Ni ma fagara, ma fagane Mari hene koe la. Ma beline wo, ma fagane wo, Marite le male la tolon!

⁹Ado Kirasiti fagara ka wuli ka niyi lafe tun alako a ni ma Mari la kendewaganu anube furinu ye.

¹⁰Ile min bi i denkeninya-nyoge rasela, i ye wo mala nfenna? I ye i denkeninya-nyoge lafeyala nfenna? Kiti-tege-lunye, ma dama si so Alla yakoro.

¹¹Ado a sebene Allala kitabu rɔ ko Mari ara a keli a nyere rɔ ko mɔge bee si na a nyenkin a ye. Mɔge bee si a fɔ a de la ko Mari le Alla la.

¹²Ma kelen-kelenname-bee si ma nyere dantege Alla ye worɔ.

¹³Woletɔ ma ni fara ma nyɔgɔn tasela. Ado wo ni a latege ko wo kana ko-wo-ko ma min si wo na kelen nyɔgɔn kian latugu. Wo kana a ma, a ni bui hake rɔ.

¹⁴N bi Mari Yisa rɔ min ke, wo ara a yira n na yati, ko dɔn-fen woo sa min natinyane Alla yala. Kɔnɔ ni mɔge do lane a la ko dɔn-fan do latinyane le, a la ara tinya ale ye worɔ.

¹⁵Ni wo ya fee sa wo na kelen nyɔgela denkeninye la wola dɔn-fanla ko la, wo sa tagamana keninteye rɔ tun. Kirasiti fagara mɔge min ye, wo kana sɔn, wola dɔn-fan ni wo tigi halaki!

¹⁶Wo ya min lɔn ko-nyime la, wo kana sɔn, mɔge ni wo lɔn ko-yogome la ila koladan-nya fe.

¹⁷Allala mansaye ma dɔn-fan anube minni-fan la fɔ telenbagaye anube yisi-kime anube sewe, Allata Ni Senime ye min su dila kɔni.

¹⁸Min bee si wole ke Kirasiti ye kile ke fe, wo tigi si diya Alla ye ka tɔgɔ-nyime sɔrɔn mɔgenu bolo.

¹⁹Nba, koe minnu si yisi-kime lana anube minnu si ma nyɔgɔn senbe don, fɔ ma ni to wonu mala tuma-wo-tuma.

²⁰Alla ara min nadan, mɔgɔ kana wo tinya dɔn-fanla ko la. Dɔn-fan bee si dɔn kɔnɔ min si mɔgɔ do labui hake rɔ, wo dɔn ma telen.

²¹Min fisa, sogo-dɔn wo, gbeye-minye wo, ko-wo-ko min si a ma, wo na kelen nyɔge la ni bui ala denkeninye rɔ, wo kana wonu ma.

²²Wo lane min na koe kenu tɔ, wo ni wo lamara wo nyere anube Alla tema. Ni mɔge ya a lɔn ko a ye ko-lateleenne le mala, ado a ma sika a nyere rɔ, wo tigi sewane le.

²³Kɔnɔ ni a sikane ala dɔn-fan rɔ, a wa a dɔn tume min, Alla si a yiliki bawo a ma a dɔn denkeninye fe. Ado ni wo ya ko-wo-ko ma wo sikane min tɔ, hake le wo la.

Romu 15

¹Senbe ye male min na denkeninye la, a kaken, min tafagane ma ni wonu senbe don ka anu denbe anuna dunenu bila. Ma kana bila ma nyere diyana koenu dɔrɔn fe.

²Ma kelen-kelenname-bee ni ko-nyime ke ma na kelen nyɔgenu ye min si anu hene alako anu ni sabati denkeninye rɔ.

³Ado Kirasiti ma a raya a nyere-hene-koe la. A sebene Yaburi kitabu rɔ ko, “Anu bi mɔen-kume minnu natala ile Alla ma, wo ye segila nde, ala woli kele le ma.”

- ⁴Min bɛɛ sɛbɛnɛ Allala kitabu rɔ kɔrɔma la, wo sɛbɛnɛ alako ka ma karan. Anu si a ma, ma ni ma munyu ka ma sɛnbɛ don alako ma si yigi sɔrɔn nya min.
- ⁵Nba, Alla min bi munyu anubɛ yisi-kimɛ dila ma ma, alamɛ wo ya wo dɛnbɛ alako wo ni to sɔn kelen tɔ wo nyɔgɔn fɛ ka bila Kirasiti Yisala misale fɛ.
- ⁶Wo si ma alako wo dama ni Mari Yisa Kirasiti Fa Alla tanto kan kelen tɔ.
- ⁷Wo ni wo nyɔgɔn tabira Allala gbiliyɛla ko la iko Kirasiti ara wo rabira nya min.
- ⁸Ado n bi a fɔla wo ye ko Kirasiti mara Yahudiyana wɔli kɛlɛ la ka a mayira ko Alla si ala lanyiri latɔnbagaya min kirinɛ ma benbanu ye.
- ⁹A ya wo ma fanan alako sibolo gberɛnu ni Alla tanto ala kinikinɛla ko la. Iko a sɛbɛnɛ kitabu kan tinɛ donu tɔ nya min ko, “E Alla, n si i matɔgɔ sibolo gberɛnu yala. N bi tantoli-beti bɔla i ye.”
- ¹⁰A sɛbɛnɛ fanan ko, “Sibolo gberɛnu, wo ni sewa Allala mɔgɔ yabɔnɛnu fɛ.”
- ¹¹Awa, a sɛbɛnɛ tun ko, “Sibolo gberɛnu ni Mari tanto. Bɛɛ ni a tanto kɔsɛbɛ!”
- ¹²Wo kɔma, Nɛbi Aiseya ya a sɛbɛ ko, “Mansa kure si bɔ Dawudala kebile rɔ. A si sibolo gberɛnu mara. Anu si anu yigi sigi ale rɔ.”
- ¹³Ma yigi siginɛ Alla min tɔ, alamɛ wo ya wo lafa sewɛ anubɛ yisi-kimɛ la wola dɛnkeninyɛ fɛ. Wola yigi min bi Yisa rɔ, wo ni to warala Allata Ni Senimɛ baraka rɔ.
- ¹⁴N na kelen nyɔgɛnu, ndɛ lanɛ a la ko wo fanɛ ko-nyimɛ la. Ado wo fanɛ lɔnnɛ bɛɛ la fanan. Tonyɛ lɛ, wo si ke wo nyɔgɔn makawandila.
- ¹⁵Kɔnɔ kɛdi kɛ rɔ, Alla ara n yisi ragbɛlɛya ka wo henkili bila koe donu ko. Ka ma Kirasiti Yisala wɔli kɛlɛ la sibolo gberɛnu ye, Alla ya wo fɛrɛ di n ma. N tenbi Allala kibara-nyimɛ-kawandili bɔla, n bi saraka-masɔ-wɔlɛ lɛ kɛla. N ya wo ma lɛ alako sibolo gberɛnu ni ma kɔ-fɛn-nyimɛ la Alla ye. Anu seninyanɛ a yala ata Ni Senimɛ baraka rɔ.
- ¹⁷N si ke n nyɛrɛ matɔgɔla nta wɔlɛla ko la Alla ye Kirasiti Yisa baraka rɔ.
- ¹⁸N sa kuma gbɛrɛkɛ fɔla fɔ Kirasiti ya min ke ndɛ wara la dɔrɔn. Sibolo gberɛnu bara Allala kumɛ bira ka a tɛgɛ ndɛ, Pɔlila kawandilɛ anubɛ n kɛ-nya ma.
- ¹⁹N ya tamaserɛnu anubɛ kabana-ko-sɛnbɛmɛnu kɛ Allata Ni Senimɛta sɛnbɛ fɛ. Woletɔ ka a dabira Yerusalem ha ka ta ke Ilirikim, n bara tagama wo bɛɛ rɔ Kirasitita kibara-nyimɛ lake-koe la.
- ²⁰Mɔgɔ ma Kirasiti tɔgɔ fɔ kan min wɛ, a sɔgɛ ya n bira ka kibara-nyimɛ lake nyɔ bɛɛ rɔ. N kana nna bɔn sɔ mɔgɔ gberɛla bon-kurukɛnɛ kuma.
- ²¹Wo ma-sɔgɛ ye n na iko a sɛbɛnɛ Allala kitabu rɔ nya min ko, “Alla wara-koe ma fɔ minnu ye, wonu si a yen. Minnu ma a wara-koe lamɔn be tele kelen berɛni, wonu si a nya-yen.”

²²Ta-sɔge ye n na nun ka ke wo ma kɔnɔ ka a tege nna wɔlɔ siyame ma, n ma fere sɔrɔn.

²³Kɔnɔ kaka, n bara nna wɔle dafa nyamane kenu tɔ. A sɔge ye n na san siyaman kɔro ko n ni ta ke wo ma.

²⁴A di n ye hali kaka, n ni ta ke wo ma. N tenbi tala Sipeni nyamane rɔ tume min, n si ke wo ma. N ba wati-kunduni ke wo fe diyanaye rɔ tume min, wo si n madenbe tala nyɔ.

²⁵Kɔnɔ kaka, n bi tala Yerusalem, Allala mɔgenu denbe tine.

²⁶Chochi minnu bi Masidoniya sigison anube Akeya sigison rɔ, wonu bara a latege anu nyere ma ka bolo-kolonnu denbe Allala mɔgenu tema Yerusalem.

²⁷Anu denu denu ya wo latege. Ado a benne anu ni bolo-kolon wonu denbe. Nyɔ-Yahudiyanu bara duwe donu sɔrɔn sibolo gberenu na min ke, woletɔ a benne sibolo gberenu ni Yahudiyanu makoe nyinya anu nyere bolo-fannu tɔ.

²⁸N ba ban wodi wo dantegela anu ma, n tenbi tala Sipeni, n si tenbi wo kondonna nyɔ.

²⁹N ya a lon ko n ba na ke wo wara tume min, n si Kirasitila duwe-berebere latenbi wo ma.

³⁰N na kelen nyɔgenu, ka a tege mala denkeninye ma ma Mari Yisa, Allata-Mɔgo-Yabone ma anube ata Ni Senime ye keninteye min dila ma ma, n bi wo madiyala ko wo ni wo raya n fe Alla madiya tine nde ye.

³¹Wo ni a madiya ko Alla ni n tanka denkeninyabele-wasinenu ma Yudiya nyamane wo rɔ. A madiya fanan ko nta wɔle Yerusalem, wo ni diya ata mɔgenu ye nyɔ.

³²Woletɔ ni Alla sɔnta, n sewane si ta wo taran. Ado n tenbi nyɔ, n si wo wara-koe diya bo.

³³Alla min bi yisi-kime dila ma ma, alame wo tora wo dama fe. Amina!

Romu 16

¹Ma na-kelen-nyɔgo-musi Fibi min bi wolila Kenkariya chochi la, n bi a matogola.

²Wo ni a rabira Mari togo rɔ iko a benne wole, Allala mɔgenu ni a ma nya min. A makoe ye min bee la wo bolo, wo ni a denbe wonu na bawo a ara nde denbe anube mogo siyaman.

³N bi Pusila anube Akuwila kondonna, mabe minnu bi wolila Kirasiti Yisa ye.

⁴Anu bara anu niyi fili nde ye. Mabe sibolo gberenuna chochi bee ye baraka birala anu ye.

- ⁵Chochi mɔge minnu si anu naden anuna bɔn la, wonu fanan kɔndɔn n ye. Wo ni n diyana-mɔge Ipineta kɔndɔn. Ale le fɔlɔn mara denkeninya-mɔge la Kirasiti ye Esiya nyamane rɔ.
- ⁶Mariyama fanan kɔndɔn min wɔlita wo ye bereke!
- ⁷Andonaika anube Yuniya kɔndɔn n ye. N Yahudiya-nyɔge le wonu na minnu bi yele la n fe nun. Anu malɔnne bereke kilayenu tema, ado anu fɔlɔn denkeninyara nde ko.
- ⁸Ampilati kɔndɔn n ye. N diyana-mɔge le ale la Marita diyanaye rɔ.
- ⁹Yurabanasi fanan kɔndɔn n ye ma wɔli-ke-nyɔge le Kirasitila wɔle rɔ. Wobe n diyana-mɔge Sataki kɔndɔn.
- ¹⁰Apelesi fanan kɔndɔn minta lanaya-koe ara bɔ gbe rɔ Kirasiti ye. Aritobulula denbaye fanan kɔndɔn.
- ¹¹Herodiyen fanan kɔndɔn. N Yahudiya-nyɔge le. N na kelen nyɔgɔn denkeninya-mɔgenu kɔndɔn minnu bi Nasisala denbaye rɔ.
- ¹²Tarifina anube Tarifosa kɔndɔn n ye minnu wɔlita Mari ye bereke anube n diyana-mɔge Perasi. Ale fanan wɔlita Mari ye duk!
- ¹³N bi Rufasi kɔndɔnna minta wɔle da rakolo Mari ye anube a na min bara n tabira iko ala dan.
- ¹⁴Asinkariti kɔndɔn n ye anube Filegan anube Hemisi anube Patirobasi anube Hemasi anube n na kelen nyɔgɔn denkeninya-mɔge toe bee minnu bi anu fe.
- ¹⁵Filologasi anube Yuliya kɔndɔn anube Nirusi anube a na-kelen-nyɔgɔ-musi anube Olimpa anube Allala mɔge min bee ye anu fe nyɔ.
- ¹⁶Wo ni wo nyɔgɔn kɔndɔn ka wo nyɔgɔ ramɔnsɔn iko na kelenmenu. Kirasitila chochi mɔge bee ye wo kɔndɔnna.
- ¹⁷N na kelen nyɔgenu, n bi wo madiyala ko wo ni a ma wo ferema mɔge wonuna ko la minnu bi dan-nafare kela wo tema. Wonu bi mɔgenu nasamala ka anu bɔ anuna denkeninye rɔ. Wo ara karan-bere min sɔrɔn, anu bi wo tinyana. Wo ni wo masegi mɔge wonu na feu!
- ¹⁸Ado minnu bi ko sufa wonu mala, wonu sa wɔlila ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne ye fɔ anu nyere buyi. Anu bi mɔgɔ-magbalanenu yanfala anuna kuma teleka-telekenu anube matɔgɔle fe.
- ¹⁹Mɔge bee ara wola lanaya-koe lamɔen kibara-nyimela ko la. Woletɔ n sewane wola ko la. N bi a fe, wo ni ma henkilimenu na ko-nyime wara la kɔnɔ wo ni ma mɔgɔ-magbalanenu na ko-yogome wara la.
- ²⁰Alla min bi yisi-kime dila ma ma, wo ti me Setane kasarala wo kin kɔrɔ. Ma Mari Yisala hine ni to wo fe.

²¹N wɔli-kɛ-nyɔɔɔn Timoti ye wo kɔndɔnna anubɛ n Yahudiya nyɔɔɔnu Lusiya anubɛ Yeson anubɛ Sosipata fanan.

²²Nde, Tatiyasi min bi kɛdi kɛ sɛbɛla Pɔli ye, n bi wo kɔndɔnna Mari tɔɔ rɔ.

²³N yiyalɛ, Keyasi, chɔchi si laden minna bɔn la, a ye wo kɔndɔnna. Irasita min bi soe-wodi-lamarala anubɛ ma na kelen nyɔɔɔn Kuwata, wonu fanan bi wo kɔndɔnna.

[²⁴Ma Mari Yisa, Allata-Mɔɔɔ-Yabɔnɛta hine ni to wo dama fɛ.]

²⁵Ma ni gbiliye di Alla ma bawo ale le si ke ka wo lasɔ yiri, wola denkeninyɛ rɔ iko Yisa, Allata-Mɔɔɔ-Yabɔnɛ wota kibara-nyime ye nya min, n bi min nakela wo ma kɔni. Ado tonyɛ kɛ dogonɛ wo ma nun kebi fɔlɔ

²⁶kɔnɔ kaka, tonyɛ wo ara bɔ gbɛ rɔ nɛbinuna sɛbɛlɛnu tɔ. Sibole bɛɛ nara ke gbundi wo lɔnna Allala kumɛ fɛ. Ado Alla ye nyɔ habadan! Woletɔ mɔɔɔnu ni denkeninya a ma ka ala kumɛ bira.

²⁷Alla kelen pe min kelan ye hɛnkilime la, alame gbiliye dira ale ma Yisa Kirasiti baraka rɔ habadan! Amina!

1 Kɔrenti

1 Kɔrenti 1

¹Alla ya nde, Pɔli keke ka ma Kirasiti Yisala kilaye la. Mabe n na kelen nyɔge Sasiteni,

²ma ye kedɩ ke sebela wole Allala mɔgenu ma minnu bi Kɔrenti soe burɔ. Alla ya minnu keke ka ma ata mɔgɔ-senimenu na wo, minnu lane Yisa Kirasiti la wo, minnu bi duninya kan tine bee wo, ma ye kedɩ ke sebela wole ma ma Mari Yisa tɔgɔ rɔ. Mata Mari anube anuta Mari le ale la.

³Alame ma Fa Alla anube Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne ya hine anube yisi-kime di wo ma.

⁴N bi baraka birala ma Fa Alla ye tuma-wo-tuma ka a tege wole ma. Alla ya ata hine yira wo la Kirasiti Yisa baraka rɔ.

⁵Yisa Kirasiti ya a ma, wo ara ma-a-la ko-nyime-bee rɔ. Ado a ya senbe di wo ma ka ata kume lake. A ya lonne fanan di wo ma a wara-koe rɔ.

⁶Alla ya a ma, Kirasitita kume sigine wo yisi rɔ a nya berebere-we ma.

⁷Wo le ya a to, wo tenbi Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne makonona ko a ni na duninya ke rɔ tun, wo sa dasala duwa kelen beren na.

⁸A si wo mara alako fee kana taran wola denkeninye la, ha ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne wa na tume min.

⁹Alla, lanaya-tigi le. Ale le ya wo keke ka a ma, wobe ala dan Yisa ni ta-nyogonye ke wo nyogon fe, ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne koni.

¹⁰N na kelen nyogenu, wo yandi, n bi wo madiyala ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne tɔge rɔ ko wo dama ni son wo nyogonna kume ma. Dan-nafare kana taran wo tema. Wo ni to kan kelen, miriya kelen anube son kelen to feu!

¹¹Ado n na kelen nyogenu, Kaloyela mɔge donu bara a lagbe n ye ko sosole ye wo tema tolon!

¹²N bi min ma, wo le ke la. Wo sa kan kelen to. Mɔgɔ kelen ko, "Nde ye Pɔli le fe." Mɔgɔ gberɛ ko, "Nde ye Apalasi le fe." Dogberɛ ko, "Nde ye Pita le fe." Dogberɛ fanan ko, "Nde ye Kirasiti le fe."

¹³Kirasiti, kelen de! A farani ma. Ado nde, Pɔli ma faga koloma ma wo ye nun. Wo ma batasi ka ma nde, Polita karan dannu na.

¹⁴N bi baraka birala Alla ye ko n ma wo do-wo-do batasi nyɔ fo Karisipa anube Keyasi.

¹⁵Nba, mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke a fola worɔ ko wo batasira ka ma ndela karan dan la.

(¹⁶Ado n ya Setefanasi anube ala denbaye fanan batasi nun. Kono ni n bara do batasi tun wonu koma, n henkili ma to wonu ko.)

¹⁷Kirasiti ma n so batasi koe la. A ya n so kibara-nyime fo koe la. Ado n sa kibara-nyime wo fola daro-diyee anube hadama danta henkilimaye la. Ni n ya wo ma, Kirasitita saye ma mone bo woro.

¹⁸Minnu bi nala halakila, yuwaya-kume le Kirasiti faga koe la koloma ma wonu yala. Kono male minnu bi nala kisila, Allata senbe mayirane le wo la male yala.

¹⁹Ado a sebene Allala kitabu ro ko, “N si henkilimela henkili tinya ka mogokarannenuta lonne ma fuyi la.”

²⁰Nba, henkilimenu anube ton-karan-mogenu anube sosoli-sala-wenu, wonu bi kama? Alla ara a lagbe ko duninya ke henkilimaye, yuwaya-koe le wo la!

²¹Alla ya a henkili-we lawoli. A ya a ma, mogenu ti ke a lonna hadama danta henkilimaye ro. Kono Alla-lonbelenu bi min kelela yuwaya-kume, male ye wo le kawandili bola. Ado Alla le ya a latege ko minnu si na denkeninya Yisa ma, wonu denu si kisi yuwaya-kume wonu fe.

²²Yahudiyanu bi kabana-ko-wolenu yen tine. Yahudiya ma minnu na, wonu bi mogoya-henkili nyini tine.

²³Kono Kirasiti gbangban koe koloma ma, male ye wo le doron fo tine. Yahudiyana tanama koe le wo la. Yuwaya-koe le wo la sibolo gbere wonu yala.

²⁴Kono Alla ara male minnu kele, a mara Yahudiya la wo, a mara sibolo gbere la wo, Allata senbe anube ata henkili le ale Kirasiti la.

²⁵Ado Allata yuwaya-henkili kolo mogenuta henkili-we ko. Allala senbebonye kolo mogenuta senbe-belebele-we ko.

²⁶N na kelen nyogenu, Alla ya wo kele tume min, wo ye nya min nun, wo ni wo yili to wo ko. Iko hadama dan si fan dan nya min, a henkilima wo, a mogoba wo, a kun tigi wo, wonu ma siya wo tema nun.

²⁷Duninya si min lon yuwaya-koe la, Alla ya a lawuli a ma serr, ka wo le yabo alako a ni henkilimenu namiliya wonu fe. Duninya ye a mirila min ma ko senbe sa a bolo, Alla ya wo le yabo alako a ni mogosenbemeni namiliya.

²⁸Duninya ye yoola min ma ka a borobo ko fen ma, Alla ya wo le yabo. A ya wo yabo alako duninya ya min lon ko-we la, a ni wo ma fuyi la.

²⁹Wo kore le ko hali mogoden-kelen ti ke a nyere matogola Alla yala.

³⁰Alla ara mabe Yisa Kirasiti ma kelen na. Kirasiti baraka ro, Alla ara ata henkilimaya-bera yira ma la. Ma ara telen Alla ye wo le fe. Ado ma ara ma Allata mogenu na wo le fe. Ma ara seninya wo le fe. Ma ara horoya wo le fanan fe.

³¹Iko a sebene Allala kitabu rɔ nya min ko, “Ni min bi a nyere matɔgɔla, Mari ara min ke a ye, a ni to wo le fɔla mɔgenu ye.”

1 Kɔrenti 2

¹N na kelen nyɔgenu, n nara wo wara tume min ka Allata gbundu koe lagbe wo ye, n ma nna karan-be anube nna lonni-we yira wo la.

²N ya a latege n yisi rɔ ko n kana wo karan ko-wo-ko la fɔ Yisa Kirasiti, katarala a faga koe ma koloma ma.

³Ado n bi wo tema tume min, n senbe sa nun. N fere bee ye yereyenna kilan bolo.

⁴N ma wo makawandi halliya-kumenu anube hadama-den-henkilimaye fe. N ya wo ma Allala Ni Senime senbe-mayire dorɔn de fe.

⁵N ya wo ma alako wola denkeninye kana to mɔgɔya-henkilimaye kuma fɔ Allala senbe.

⁶Hali wo, wole minnu lane Yisa la gben, n bi henkili-su-do labɔla wo ye, duninya-henkili ma min na. Duninya ke kun tigi minnu bi nala tenbila, henkili ke sa iko anute ye nya min.

⁷Kɔnɔ n bi henkili min nabɔla, Allala gbundu-ko-henkili le wo la, min dogonne mɔgenu ma kɔrɔma la. Ado yanni duninya ni dan, Alla ara ban a lategela nun ko henkili wo si gbiliye lana ma ma.

⁸Duninya ke kun-tigi-fenzen ma henkili wo nya-yen. Gbiliye ye Mari min bolo, ni anu ya wo lon nun, anu ti wo gbangban koloma ma nun.

⁹Kɔnɔ hali wo, iko a sebene Allala kitabu rɔ nya min, “Moge ma min yen be wo, a ma min namɔen be wo, hali ka a miri min ma wo, Alla ara wo le raben wonu ye a kenine minnu bolo.”

¹⁰Alla ara male lalon ala gbundu koe ma ata Ni Senime baraka rɔ. Ado ata Ni Senime ye koe bee nya-nyinina a kile fe, hali Allata ko-dogonnenu.

¹¹I sere dorɔn de ya a lon min bi i burɔ. Allata Ni Senime fanan ya Alla fonde bee lon wo nya le.

¹²Ado Alla ya tonye min bee di ma ma, ma ya wo nya-yen bawo Alla ya a nyereta Niyi di ma ma. A ma duninya ke niyi di ma ma.

¹³Ale ata Ni Senime ye wole min bolo, ma tenbi wo karanna, ma ti kuma wo ye iko hadama dannu karanne nya min. Allata Ni Senime ye ma karanna kume minnu na, ma si wo karan wonu denu na.

¹⁴Kɔnɔ ata Ni Senime sa moge minnu bolo, wonu ti ke karan wonu sɔrɔnna bawo tonye wo dine wonu ma ale bolo. Ado a ti ke wonu nya-yenna lefan! Yuwaya-koe le wonu na ale yala bawo tonye wonu na si kɔrɔsi Allala Ni Senime baraka rɔ.

¹⁵Ata Ni Senime ye min bolo, wo si ke ka koe bee lakorosi konɔ a sa min bolo, wo ti ke hali ale Ni Senima tigi wo lakorosila.

¹⁶Iko a sebene Allala kitabu ro nya min, “Yon ya Mari miriya lon? Yon si ke a makawandila?” Konɔ malebe Kirasiti, miriya kelen de!

1 Korinti 3

¹N na kelen nyogenu, n ma ke kumala wo ye iko n si kuma wonu ye minnu bi Allata Ni Senime korɔ nya min. Fo n ni kuma wo ye iko moge min bilane duninya ke fe anube den-pulannu denkeninye ro.

²N ya kin-yi di wo ma bawo wo ma ke be don-fen-bere-don ma nun. Hali kaka, wo ti ke a donna

³bawo wo miriya anube duninya-mogenute, kelen de! Ha ka, keliye anube sosole ye wo nyogon tema. Wonu denu si a yira ma la ko wo ye ko ladanna iko denkeninyabelenu bi a mala nya min.

⁴Do wa a fo ko, “Nde ye Poli le fe,” do ko, “Nde ye Apalasi le fe,” wo wa wo ma, wo sa ko-ladanna woro iko duninya-mogenu, wa?

⁵Nfen bi a mala, mabe Apalasi kolo wo yala? Allala woli kele le male la doron. Wo denkeninyara Yisa ma tume min, ma ya wo denbe. Mari ya wole min di ma kelen-kelename-bee ma, ma ye wole wo le ke tine tolon!

⁶Nde le ya sugi fui, Apalasi ya a yi sa konɔ Alla le ya a ma, a ferenta ka sabati.

⁷A fuila wo, a yi-kela wo, fen ma wonu na. Alla min bi a mala, fui-fan ni feren ka sabati, wo le kolo.

⁸A fuila wo, a yi-kela wo, dan-nafara woo sa wonu tema. Alla si wonu barayi iko anu kelen-kelename-bee wolita nya min.

⁹Allata woli-ke-nyogenu denu bi ma dama la. Allata sene le wole la. Ado Allata bon le wo la fanan.

¹⁰Allata hine fe, n bara nna wole ke iko bon-sola-henkilime. N ya bon wo kuruke, wo koma, mogɔ gberɛ ya a dage lawuli. Konɔ mogɔ kelen-kelename-bee ni a ma a ferema bon wo so tine.

¹¹Ado Alla ara ban Kirasiti Yisa kelen pe mala bon wo kuruke la. Kuruke gberɛ ti ke kela tun ale koma.

¹²Do si sene bi, ni wo ma, wodi-gbe, ni wo ma, kuru-da-gbele ka a so bon-kurukene wo kuma. Konɔ donu si koloma bi, ni wo ma, kale, ni wo ma, binye.

¹³Konɔ Kirasiti wa na tume min, mogɔ kelen-kelename-beeta woli-ke-gbe si bo gbe ro bawo te si moge beeta woli-ke-gbe labo gbe ro wulon tele. Te si a korobo ka a molon labo gbe ro.

- 14**Ni bɔn wo kananta, wo sɔlɛ si ata barayi sɔrɔn.
- 15**Kɔnɔ ni minta wɔli-ke-gbɛ mintanta, wo tigi si bɔnɔ a rɔ worɔ. Ale nyɛrɛ si kisi kɔnɔ a si ma iko anu bara a labɔ tɛ rɔ lɛ.
- 16**Wo ya a lɔn ko Alla Bato Bɔn lɛ wole la serr! Ado wo ya a lɔn fanan ko Allata Ni Senimɛ siginɛ wo rɔ!
- 17**Woletɔ ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya Alla Bato Bɔn latinya, Alla si wo tigi kasara pɔ! A ye wo nya bawo Alla Bato Bɔn seninyani de, ado ata Bato Bɔn lɛ wole la.
- 18**Mɔgɔ wo mɔgɔ kana a nyɛrɛ yanfa. Ni min mirinɛ ko henkilimɛ lɛ ale la duninya ke rɔ, a fisa, duninya ni a lɔn kuntan la alako a si henkili-bɛrɛ sɔrɔn nya-min.
- 19**Duninya ke ya min lɔn henkilimayɛ la, kuntanyɛ lɛ wo la Alla yala. Iko a sɛbɛnɛ Allala kitabu rɔ nya min ko, “Alla si henkilimenu bira anu nyɛrɛta halliyɛ rɔ.”
- 20**A sɛbɛnɛ kan tinɛ do rɔ tun Allala kitabu rɔ ko, “Henkilimenu miriya Mari yala, ko-fuyi lɛ wo la.”
- 21**Woletɔ mɔgɔ wo mɔgɔ kana a nyɛrɛ wasi ko a ye kun tigi do lɛ fɛ bawo wotɛ lɛ fan damasi la.
- 22**Nde, Pɔli wo, Apalasi wo, Pita wo, duninya ke wo, niyi wo, sayɛ wo, fan minnu bi nyɔ kaka wo, fan minnu bi sina wo, wotɛ lɛ wo bɛɛ la.
- 23**Ado Kirasititɛ lɛ wole fanan na, Allatɛ lɛ Kirasiti la.

1 Kɔrɛnti 4

- 1**Wo ni male lɔn Kirasitita wɔli-kɛla-gbansan la Allala gbundu koe kerifanɛ minnu na.
- 2**Ado fan kerifanɛ min na, a benta, wo ni lanayɛ ke a tigi ye.
- 3**Woletɔ ka a fɔ ko lanaya-tigi ma n na, ni wole ya n kiti wo, ni hadama-den-gbɛrɛ ya n kiti wo, fen ma wo la nde yala. Ado nde ti n nyɛrɛ yiliki lefan!
- 4**N sɔndɔmɛ gbɛnɛ feu! Kɔnɔ wo dɔrɔn ti a yira ko sɔn sa n na bawo Mari lɛ n kitila.
- 5**Woletɔ wo kana mɔgɔ wo mɔgɔ kiti yanni a wati ni ke. Mari wa na, kiti laban fɔla wati wo lɛ. A si mɔgɛnu miriya anubɛ pinpirɔ-koenu nabɔ gbɛ rɔ. Nba, wo lɛ si a ma, bɛɛ ni matɔgɔlɛ sɔrɔn Alla bolo iko a benne nya min.
- 6**N na kelen nyɔgɛnu, n bara koe ke bɛɛ sankɔ mabɛ Apalasi ma wolela ko la. N bara male ma misalɛ la alako wo ni tili wo kɔrɛ lɔn mɔgɛnu bi min tɛgɛla ko, “Mɔgɔ kana tenbi kumɛ-dan kun na.” Wo fenfen kana wasi mɔgɛ do la ka do lafeya.
- 7**Yon ya wo lafisaya donu ko? Fan min bɛɛ ye wo bolo, Alla lɛ ma wonu di wo ma, wa? Nba, nfenna wo ye wo nyɛrɛ matɔgɔla iko min bi wo bolo, ale lɛ ma wo di wo ma, wa?

⁸Wole miri ko wo makoe ye fan min bɛɛ la, wo ara ban wonu sɔrɔnna? Wo ara ban mala nɔnfulu-tiginu na, wa? Ma sa wo dafɛ tume min, wo ara wo nyɛrɛ ma iko mansenu. Kɔnɔ alame wo mara mansenu na nun alako male fanan ni mansayɛ kɛ wo fɛ.

⁹Ado nde yala, Alla ara sɔ-tina-dɔgɔmɛ di male kilayenu ma iko mɔgɔ min kaken ka faga. Male manyimane duninya mume bɛɛ yala, a melika wo, a mɔgɔni-gbu wo.

¹⁰Kuntan le male la Kirasitila ko la kɔnɔ hɛnkili-bɔrɔ-tigi le wole la Kirasiti rɔ! Sɛnbɛ sa male bolo kɔnɔ sɛnbɛ ye wole bolo duk! Male lafɛyane kɔnɔ wole gbiliyane!

¹¹Ado ha ka, kɔnkɛ ye ma la, ma kan lagbalane fanan. Kura-korenu bi ma ma. Mɔgenu bi ma denu tatiila. Ma ye yilan-yilanna tolon!

¹²Ma ye boloma-wɔlenu kɛla ka ma nyɛrɛ makoenu nyinya. Anu ba ma danka, male si duwa anu ye. Anu ba a lagbeleya ma kuma, ma si ma munyu.

¹³Anu ba ma manyini, male si anu yabi kuma-nyime la. Fenfen ma male la fɔ yefɛgbale duninya kɛ rɔ. Sundu-kunye le male la ha kaka!

¹⁴N bara min sɛbɛ wo ma kɛ la, n ma a sɛbɛ alako ka wo lamiliya kɔnɔ ka wo makawandi iko n diyana-dannu.

¹⁵Ado hali karan-mɔgɔ waga yirika ye wo bolo Kirasiti rɔ, fa kelen de ye wo bolo. N bara kibara-nyime lana wo ma min kɛ, n bara ma wo fa la Kirasiti Yisa rɔ wo nya le.

¹⁶Woletɔ n bi wo madiyala ko wo ni wo sankan de ma.

¹⁷Ka a tɛgɛ wo ma, n bi Timoti latala wo ma. N diyana-dan le ale la Mari rɔ. Ado n lara a la feu! N bi ni-kura kilayɛ minnu nakela chɔchi bɛɛ rɔ kan-bo-kan Kirasiti Yisa rɔ, a si wo labila wo bɛɛ la.

¹⁸Wo donu bara wasi bawo wo ye wo mirila ko n sa nala kɛla wo ma.

¹⁹Kɔnɔ ni Mari sɔnta, a sa mela tun, n bi nala kɛla wo ma. Nba, mɔgɔ-wasine wonu si ke min kɛla worɔ, nde nyɛrɛ si a lɔn ni anu bi da-rabu-tugi le la, ka, ni sɛnbɛ-bɛrɛ le anu bolo!

²⁰Ado da-rabu-tugi ma Allala mansayɛ la fɔ sɛnbɛ.

²¹Wo ye nyinina nfen ma? N ni na bɔsɛ la n bolo wo wara, ka, n ni na keninteyɛ anubɛ diyanayɛ le la wo wara?

1 Kɔrɛnti 5

¹Nba, n ya a lamɔɛn ko yɛlɛnya su do ye wo tɛma hali Alla-lɔnbɛlenu ti sɔn min sifa ma. Anu tɛrɛna ko le wo la n bolo. Anu ko mɔgɛ donubɛ a na-sena-musi ye kila.

²Wo wasine nfenna worɔ? A fisa nun, wo ni don diyɛ rɔ miliyɛ bolo. Ado mɔgɛ min bara ko-sifa wo ma, wo ni wo gben wo kurun tɔ!

³Nba, hali n sa wo fe Kɔrenti soe burɔ, n bi wo fe nyɔ n yisi rɔ. Hali n sa wo fe nyɔ, n bara ban ko-yogoma-kele wola kiti tegela Mari Yisa tɔgɔ rɔ. Wo wa wo laden kantina-kelen tume min, n bi wo fe nyɔ n yisi rɔ. Ma Mari Yisa baraka rɔ, wo tenbi laden kun na,

⁵wo ni ko-yogoma-kele wo don Setane bolo. Wo ni wo ma alako hali Setane wa a fere-bonke tinya, Mari Yisa wa na lunye min, a niyi si kisi.

⁶Wola wasinteye ma ben mumɛ! Wo ma a lon ko ni mɔgɔ kelen tora hake kela wo tema, tɔre si nyensen wo bee tema, wa? Wo ya kume wo lon ko, “Biredi-yele-fan doni si a ma, biredi wo bee ni yele.”

⁷Wa ko-yogoma-kele wo gben wo tema. Wo si ma iko biredi-yele-fan sa dege min to wo rɔ. Ado ni hake sifa sa wo tema, wole ara ban mala iko yele-fan sa dege min to. Kirasiti ara ban mala sarake la nun. Mata saga-dan le ale la mata Kanan-Ko-Ladiye rɔ.

⁸Ma ni mala ladiye wo ke a kile fe. Ma kana a ke hake anube wundayogyeye la ma bolo min mane iko biredi-yele-fan. Ma ni a ke seninye anube tonye la min mane iko biredi-yele-fen sa dege min to.

⁹N ya kedi sebe wo ma nun ko wo kana son-yogoma-tiginu ma wo ko-ladan-nyoge la.

¹⁰Nba, n ma wo sebe ka a tege Alla-batobelenuna ko la minnu bi yelenye kela. N ma a sebe wasabelenu anube kankannu anube besi-kolenuna ko la. Ni wo le, fo ni wo bora duninya ke rɔ feu!

¹¹N bi min ma nun, wo le ko ni yelan le, ni wasabele le, ni besi-kole le, ni min bi nafiye kela, ni min baan-minye kun na, ni kankan le -- ni moge wo ye a fola ko wo na kelen nyoge le ale la denkeninye rɔ, wo kana wo bole layigi miran kelen to lefan wo mogo sufanu fe.

¹²Ka mogo gberenu kiti, nta woli ma wo la! Alla le si wonu kiti. Ka kiti tege wo nyogon tema chochi burɔ, wota wole le wo la. Iko a sebene Allala kitabu rɔ nya min ko, “Wo ni ko-yogoma-kelenu nabo wo tema.”

1 Kɔrenti 6

¹Ni sosole taranta minnube a na kelen nyogon tema, a ma ben hali ko a ni ta wo la Alla-lonbelenuna kiti tege tine. Yanni a ni wo ma, a fisa, Allata mogenu ni kiti wo ban anu nyogon tema.

²Wo ma a lon ba, ko Allata mogenu si duninya kiti? Nba, ni wole si na duninya kiti, wo ti ke kiti dogome kenu tegela, wa?

³Ado wo ma a lon ba, ko male si melikanu fanan kiti kumanato duninya ke koenu?

⁴Nba, ni wo kuma sifanu nara, nfenna wo si ta wonu sa mogenu korɔ minnuta sa chochi koe rɔ.

- ⁵Miliya-koe le wo la. Henkilima kelen beren sa wo tema min si ke sɔsɔle banna wole denkeninya-mɔgenu tema, wa?
- ⁶Kɔnɔ denkeninya-mɔgenu bi anu ta-nyɔgenu samasila alako Alla-lɔnbɛlenu ni anuna kiti tege. Wo ma ben mumɛ!
- ⁷Wo ye wola kitinu sala duninya-kiti-tegelenu kɔrɔ min ke, wo ara a yira wo la ko denkeninyabelenu bara wo nɔ feu! Hali anu bagara wo ma, wo ma fisa? Nfenna wo ti sɔn anu ni wo kensunya?
- ⁸Kɔnɔ wo nyere ye ko-yogomɛ kɛla wo ta-nyɔgɔn denkeninya-mɔgenu na. Wo nyere ye anu kensunyala. Ado wo ta-nyɔge denkeninya-mɔgenu denu bi kenu na.
- ⁹Wo ya a lɔn serr, ko mɔgɔ-yogomenu ti Allala mansaye sɔrɔn. Wo kana wo nyere mayuwaya. Sɔn-yogoma-tiginunu wo, bɛsi-kɔlenu wo, yelannu wo, minnu bi anu ta-nyɔgɔ-keinu makila wo, minnu bi anu ta-nyɔgɔ-musinu makila wo,
- ¹⁰kankannu wo, wasabelenu wo, baan-minnenu wo, nafiginu wo, minnu bi buila mɔgenu ma wo, wonu fenfen ti Allala mansaye sɔrɔn.
- ¹¹Ado wo donu bi wo nya na le nun fɔlɔ. Kɔnɔ ma Mari Yisa Kirasiti anube Allata Ni Senime ara wo seninya ka wo ma Allate la ka wo latelen Alla ye.
- ¹²Do si a fɔ ko, “N bi nyinina min ma, tɔn sa n kuma wo ma tine.” Tonye le kɔnɔ koe bɛɛ ti ma munanfaga. Nde beren si a fɔ ko, “N bi nyinina min ma, tɔn sa n kuma wo ma tine.” Kɔnɔ nde ti ma yɔɔn la fenfen kɔrɔ.
- ¹³Dogberɛ si a fɔ ko, “Buyi ye dɔn-fanla ko la. Dɔn-fan fanan ye buyila ko la.” Tonye le kɔnɔ wo file bɛɛ si ban Alla bolo. Kɔnɔ fere-bɔnke ma dan yelenyela ko la fɔ ka wɔli Mari ye. Ado Mari le ye ko-nyinyala fere-bɔnke ma.
- ¹⁴Alla min ya Mari lawuli ka bɔ furinu tema, a si male fanan nawuli senbe kelan wo le rɔ.
- ¹⁵Wole ya a lɔn ko Kirasiti fere-bɔnke-tɔnkɔ-do le wole la, wa? A ye kama? N si Kirasiti fere-bɔnke-tɔnkɔ-do bi ka a tugun yelan-fere-bɔnke la, wa? Alame ma kisira wo ma!
- ¹⁶Wo ma a lɔn ba ko kei min bara a fere-bɔnke tugun yelan la, anube wo ma ma kelen na? Allala kitabu ya a lagbe ko, “Anu file si ma fere-bɔnku kelen na, wa?”
- ¹⁷Kɔnɔ ni min si a nyere tugun Mari la, wonube Mari kelen de.
- ¹⁸Wa wo buri yelenye kɔrɔ! Mɔge si hake gberɛ min bɛɛ ke, wo bɛɛ ti a fere-bɔnke tɔrɔ iko ke. Mɔge wa yelenye ke, wo ye hake su kɛla min si a nyere fere-bɔnke tɔrɔ.
- ¹⁹Wo ma a lɔn ba ko wo fere-bɔnke, Allata Ni Senimeta bato bɔn le? Alla ya ata Ni Senime min di wo ma, wo sigine wole le tɔ. Ado wo sa wo nyere bolo. Allate le wole la.
- ²⁰A ya wo san ka wo sɔnke di. Woletɔ wo ni Alla gbiliya wo fere-bɔnke la.

1 Kɔrenti 7

¹Nba, wo ya kedi min sebe n ma, n bi nyinina wola nyinikale wonu denu yabila. Ni kei tora kei gbanaye rɔ, tana ma wo la.

²Kɔnɔ yelenye ara siyaya min ke, a fisa, kei bɛɛ ni musi furu. Musi bɛɛ ni sigi kei-wara-sigi rɔ.

³Kei ni a nyere di ala musi ma. Musi ni a nyere di ala kei ma. Anu ni anu nyɔɔn makoe bɛɛ nyinya.

⁴Sarati sa musi bolo a fere-bɔnke kuma fɔ ala kei. Sarati fanan sa kei bolo a fere-bɔnke kuma fɔ ala musi.

⁵Wo kana wo ban wo nyɔɔn bolo fɔ ni wo sɔnta wo ma alako wo si fere sɔrɔn ka Alla matara watini kɔrɔ nya min. Wo kɔma, wo si taran wo nyɔɔn fe tun alako Setane kana wo kɔrɔbɔ wo nyere birabelitayela ko la.

⁶Kɔnɔ n bara min fɔ ke la, tɔn ma. N ya a fɔ wo denben koe le la dɔrɔn.

⁷Ni mɔge bɛɛ mara iko nde ye nya min, wo di n ye bawo musi sa nde bolo. Alla ya senbe di mɔge do ma ka koe do ma, a ta-nyɔge ti ke min mala. A ya do fanan di do ma, a ta-nyɔge ti ke min mala.

⁸Nba, kemini-gbananu wo, musu-gbananu wo, furunya-musinu wo, n bi ke fɔla wonu denu ye. A benne wo sigine ni to wo dan na iko nde ye nya min.

⁹Kɔnɔ ni wo ti ke wo nyere mabirala, nba, keinu ni musi furu, musinu fanan ni sigi furi rɔ. Ado ka furi ke anube ka sigi kei-wara-sigi rɔ, wo fisa fere-bɔnku-nata-tɔrɔye ko.

¹⁰Nba, wole furu-nyɔɔn file, n bi ke fɔla wole le ye kɔnɔ nta tɔn ma ke la, Marite le. Wole musinu kana wola keinu boloka.

¹¹Kɔnɔ ni min ya ala kei boloka, a kelan ni to worɔ. A kana ta kei gbereke wara. Ni a ma sɔn wo ma, a ni segi ala kei fɔle ma. Kei fanan kana ala musi boloka mumɛ!

¹²Wole mɔge toenu wo, n bi a fɔla wo ye ko ni musu-denkeninyabele ye kei-denkeninyane bolo, ado musi wo ara sɔn a ye, a kana musi wo boloka. (Nde nyere le ye ke fɔla, Mari ma de!)

¹³Denkeninya-musi fanan, ni a sigine kei-denkeninyabele ware, ado a di kei wo ye ko musi wo ni to a bolo, musi wo kana ala kei boloka.

¹⁴N bi wo fɔla bawo denkeninya-musi si seninye lana ala kei-wara-sigi rɔ. Denkeninya-kei fanan si seninye lana ala furi rɔ. Ni a sa wo nya, anuna dannu si ma iko Alla-lɔnbelenuta dannu. Ka a tege denkeninya-mɔge wo ma, dan wonu bara dantege Alla ma worɔ.

¹⁵Ile denkeninya-musi, tumado, ila misali-nyime si a ma, ila kei ni denkeninya. Ile denkeninya-kei, tumado, ila misali-nyime si a ma, ila musi ni denkeninya. Hali wo, ni

a sɔgɛ ya denkeninyabele bira ka denkeninya-mɔgɛ wo boloka, nba, tana ma. Denkeninya-mɔgɛ, a keima wo, a musuma wo, anu file fenfen kirini ma bawo Alla ya wo kele yisi-kime le ma.

¹⁷Alla ya mɔgɔ kelen-kelenname-bɛɛ kele tume min, anu ni to iko Mari ara a latege anu ye nya min. N bi mɔgɛnu karanna ke le la chɔchi bɛɛ la.

¹⁸Alla ya wo kele tume min, ni wo ya a taran min bara kemininya nun, a kana a raya ka kemininya tamasere wo bɔ a ma. Ni wo ya a taran, donu ma kemininya wɛ, hali a ma kemininya tun.

¹⁹N bi wo fɔla bawo kemininyɛ wo, kemininyabeliyɛ wo, dan-nafara woo sa wo la Alla yala bawo Allata tɔn-birɛ, wo le kolo.

²⁰Mɔgɔ kelen-kelenname-bɛɛ ni to iko anu bi nya min Alla ya anu kele wati min.

²¹Alla ya i kele tume min, wo ya i taran yɔɔnyɛ le tɔ, wa? Tana ma wo la. Ni i ya fere sɔrɔn ka hɔrɔya, wo fanan ma yogo.

²²Ni min bi yɔɔnyɛ rɔ, Mari ya i kele tume min, i wara hɔrɔya i hakenu ma Mari bolo. Ni hɔrɛ le ile la Kirasiti ya i kele tume min, i wara ma yɔɔn la Kirasiti kɔrɔ wo rɔ.

²³Alla ya wo san da-gbele le la, woletɔ wo kana ma mɔgɔ gberɛnuna yɔɔn la.

²⁴N na kelen nyɔgɛnu, wo ni to ta-nyɔgɔnyɛ rɔ Alla fe kɔnɔ wo kelen-kelenname-bɛɛ ni to iko a ara wo kele nya min nun.

²⁵Nba, kemini-pose, anube sunkurun-posenu, a kakɛn, wole si min ma, Alla ma wo fɔ n ye kɔnɔ n si nta miriya fɔ wo ye. Ado Marita kinikini-wɛ ara a ma, n ba kume min fɔ, mɔgɛnu si ke lala wo la.

²⁶N ba kaka-tɔrɔyɛ yen, n ya n miri ko a fisa, mɔgɛ ni to a gba-kɔrɛ rɔ.

²⁷Ni musi taranta i bolo nun, i kana i raya ka a boloka. Ni kemini-gbana le i la, i kana musi nyini.

²⁸Ni min ya furi ke, a ma hake ke. Ni musi taranta kei-wara-sigi rɔ, a ma hake ke. Wo sifanu bi tɔrɔyɛ minnu sɔrɔnna wati bɛɛ, n bi a fe ka wo tanka wonu denu ma.

²⁹N na kelen nyɔgɛnu, n bi min ma, wo le ke la. Wati ma yan tun. Ka a bi bi ma, musu-tiginu ni to iko musu sa minnu bolo.

³⁰Minnu bi dila, wonu ni to iko di-kebelenu. Minnu sewanɛ, wonu ni to iko sewabelenu. Minnu bara fannu san, wonu ni ma iko anu ma fenfen san.

³¹Minnu bi duninya-fannu nawɔlila, wonu ni to iko anuna ko sa wonu tɔ. Wo fenfen kana ila wɔle tinya Alla bolo. Ado duninya ke ye nya min bi, a tenbimatɔe le.

³²A di n ye, wo kana hɔn fenfenna ko la. Kemini-gbana ye hɔnna Marita wɔlela ko la bawo a di a ye, a ni Mari hene.

³³Kɔnɔ musu-tigi ye hɔnna duninya-koenu denuna ko la, a si ala musi hene nya min.

³⁴Ado anu bi hɔnya file wo tema. Ile musu-gbana wo, ile sunkurun-nasɔlɔne wo, i ye hɔnna Marila wɔlela ko la bawo, a di i ye, i fere-bɔnke wo, i niyi wo, i ni wonu nyere dantege Alla ma. Kɔnɔ musi min bi furi rɔ, ale ye hɔnna duninya-koenu denu na bawo a di a ye, a ni ala kei hene.

³⁵N bi ke fɔla wo denben koe le la. N sa n tayala ka wo fɔrɔse mume! N bi a fe dɔrɔn, wo ni to ko-latelelennenu kela. Wo ni wo nyere di Marita wɔle ma fasai!

³⁶Nba, tumado, kei do ara musi mabira nun kɔnɔ anu file ara a latege ko anu kana furi ke we. Wo kɔma, kei wo ni a miri ko a sa ko-nyime kela sunkurɔn wo wara la bawo fere-bɔnku-nata ara tagbaya a ma. Ni a ya a miri ko a benta a ni a furu, nba, a ni a furu. Hake ma wo la hali!

³⁷Kɔnɔ ni a ya a latege ko a kana a furu, ado mɔgɔ sa a fɔrɔsela, ni a si ke a nyere mamarala, hali a ma sunkurun wo furu worɔ. A ye ko-nyime le kela wo la.

³⁸Ado mɔge min bi furi kela, wo ye ko-nyime le kela. Min ma musi furu, wote fisa de!

³⁹Musi min bi furi rɔ, fananta ala kei ye a niyi la, a ye ala kei kɔrɔ. Kɔnɔ ni ala kei fagara, a ara hɔrɔya worɔ. Ni a di a ye, a ni ta kei gbereke ware kɔnɔ fɔ kei wo ni ma denkeninya-mɔge la.

⁴⁰Hali wo, ndeta miriya rɔ, musi wo si sewa ni a ma sigi kei wara tun. Ado n lane a la ko Allala Ni Senime le ye n nabilala ke la.

1 Kɔrɛnti 8

¹Nba, besenu si kɔ soge minnu na, n bi nala wonu denu wara-koe fɔla wo ye ke la. Tonye le ko beɛ ya doni lɔn ke rɔ. Kɔnɔ lɔnne sifa wo si a ma, mɔge ni wasi wola ko la. Keninteye le si mɔge layele.

²Minnu miri ko anu henkili warane, wonu ma fenfen lɔn iko a kaken, anu ni a lɔn nya min.

³Kɔnɔ Alla kenine minnu bolo, a ya wonu lɔn.

⁴Woletɔ besenu si kɔ soge minnu na, n si min fɔ wonuna ko la, wo le ke la. Ma ya a lɔn ko bese, fen de wo la niyi sa min tɔ. Ma ya a lɔn fanan ko Alla kelen de!

⁵Hali wo, anu bi fan donu kelela ko “allanu” anube “marinu” san kole rɔ anube dugu kole kuma. Ado fan wonu siya kati!

⁶Kɔnɔ Alla kelen de male bolo, ma Fa Alla min ya fan beɛ dan kɔni. Male ye ale le bolo. Ado Mari kelen pe le ma bolo fanan, Yisa Kirasiti kɔni. Fan beɛ danta wo le baraka rɔ. Ado male fanan ye wo le baraka rɔ.

⁷Kɔnɔ denkeninya-mɔge beɛ ma ke lɔn. Mɔge donu durune bese kenu na ko ha bi, fen de wo la, niyi ye min tɔ, woletɔ anu sɔndɔmenu tafagane Alla wara-koe rɔ. Besenu si kɔ soge minnu na, anu ba wonu dɔn tume min, anu sɔndɔme ti gbɛ soge wonu dɔn tine.

⁸Ma ti ke Alla henena dɔn-fen dɔn-koe la. Ni ma ma a dɔn, wo ti ma bɔnɔ fefen tɔ. Ni ma ya a dɔn fanan, ma ti tɔnɔ woo sɔrɔn wo rɔ.

⁹Wo ni a ma wo ferema. Minnu sɔndɔmɛ rafaganɛ, wola hɔrɔyɛ kɛ kana na a ma, wonu ni bui hake rɔ.

¹⁰Anu sɔndɔmɛ rafaganɛ koe kɛnu tɔ kɔnɔ wole ara henkili sɔrɔn kɛnu ma. Ni anu ya wo yen sogɛ dɔnna besi kɔ tine rɔ, wo si a ma, anu fanan ni sogɛ wo dɔn.

¹¹Wole ya a lɔn ko sogɛ wo dɔn-koe ma yogo kɔnɔ wo si a ma, minnu sɔndɔmɛ rafaganɛ, wonu ni halaki. Ado wo na kelen nyɔgɛ le wonu na, Kirasiti fagara minnuna ko la.

¹²Nba, wo ara hake bi wo na kelen nyɔgɛnu na ka anu sɔndɔmɛnu madumɛ bawo wonu sɔndɔmɛnu tafaganɛ le. Wo wa wo ma, wo ye hake kɛla Kirasiti la worɔ.

¹³Nba, ni dɔn-fan si a ma, n na kelen nyɔgɛ ni hake kɛ, nde nyere ti sogɛ dɔn tun wo rɔ mumɛ! N kana n na kelen nyɔgɛnu nabui hake rɔ.

1 Kɔrɛnti 9

¹Hɔrɔ ma nde la, wa? Kilaya ma nde la, wa? Ado nde nyere ya Mari Yisa yen n ye la. Nta wɔli-belebele Mari ye, wo le ma a ma, wo mara denkeninya mɔgɛ la?

²Hali donu ma n lɔn kilayɛ la kɔnɔ wole nyere ya n lɔn! Wo ara denkeninya Mari ma min kɛ, wo ara a yira ko kilayɛ le nde la.

³Mɔgɛnu ba n tase, n si n feka anu ye ka le.

⁴A benta mɔgɛnu ni mabe Banabasi fanda bawo Marita wɔli keke le male la.

⁵Ni a diyara n ye, nde fanan si denkeninya-musi do furu ka ta wo la n bolo nna tagama kɛnu tɔ iko kilayɛ donu bi a mala nya min. Ado Pita anube Mari na kelen nyɔgɛnu bi wo le mala. Yoe ye male fanan bolo ka wo ma.

⁶Mabe Banabasi dɔrɔn de si wɔle kɛ ma balula ko la, wa?

⁷Yon bara a lamɔɛn ko keke dan ye a nyereta balu sarala? Nako-tigi don, wo ti a nyereta ki-fen-gbɔɛnu dɔn, wa? Ninki-tigi ti none min ka bɔ ata ninkinu tɔ, wa?

⁸N sa kɛ fɔla hadama denta henkili la bawo a sebene tɔn kitabu rɔ wo nya na le fanan.

⁹Ma ara a karan Nebi Musala tɔn rɔ ko, “Sara-ninki tenbi fui-fan tenna, i kana a de makiri.” Wo ma a yen Alla honne sara-ninkinu na nya min?

¹⁰Nebi Musa ma kɛ fɔ ka a tege male ma, wa? Onda, kɛ sebene malela ko la, yɔ! Dugu-wɔrɔle anube fui-fen-tegele, wonu bi wɔle kɛnu kɛla bawo anu yili ye a ma ko anu si fan sɔrɔn a rɔ.

¹¹Male ara Allata sugi fui wo tema. Ni ma ya ma balu tege wo tema, ko-yogomɛ le wo la, wa?

12Ni yoe ye donu bolo ka anute sɔrɔn wo kuma, male don? Yo sa male bolo min kolo wonute ko, wa? Kɔnɔ male ma yoe wo fenfen bira. Ma ya ma munyu koe bɛɛ kɔrɔ alako bɛɛ si Kirasitita kibara-nyime lamɔɛn nya min.

13Wo ya a lɔn serr, ko minnu bi wɔlila Alla Bɔn la, wonu si anu niyi sɔrɔn Alla Bato Bɔn wo le la. Ado minnu bi sarakenu bɔla saraka mintan tine kuma, wonu si anute sɔrɔn sarake wonu denu tɔ.

14Mari ara a latege wo nya na le fanan. Minnu bi kibara-nyime lakela, wonu ni anu beli-fan sɔrɔn wo fɛ.

15Kɔnɔ nde ma yoe wo fenfen bi. Ado n sa ke sɛbela fanan kaka alako n ni yoe wonu bi n nyere ye. Yanni n ni fara n nyere matɔgɔla nna sarabirabelitayela ko la, n fagane fisa wo ko!

16N bi kibara-nyime lakela min ke, yo-wo-yo sa n bolo ka n nyere matɔgɔ wola ko la bawo Alla le ya a fɔ n ye ko n ni wo ma. Ado ni n ma kibara-nyime lake, a si gbeleya n kuma gben!

17Ni n bi wɔle ke kela n nyere sako la, n yili ye n sara koe le ma worɔ. Kɔnɔ bawo Alla le ya wɔle wo don n bolo, ni n ma sare sɔrɔn, n bara sɔn wo ma.

18N si sare nyuman sɔrɔn worɔ? Ka kibara-nyime lake sarabirabelitaye la, nta sare le wo la. N ya wɔle min bɛɛ ke kibara-nyimela ko la, n ma n yoe fenfen nabɔ gbe ma worɔ.

19Hɔre le nde la, mɔgɔla yɔɔn ma n na. Kɔnɔ n bara n nyere ma bɛeta yɔɔn la alako n ni mɔgɔ siyaman sɔrɔn Yisa ye.

20N tenbi sereye bɔla Yahudiyanu ye, n si n nyere ma iko Yahudiya alako n ni Yahudiyanu masɔrɔn. Minnu bi Nɛbi Musata tɔn kɔrɔ, n tenbi sereye bɔla wonu ye, hali nde nyere sa tɔn kɔrɔ, n si n nyere mara iko n bi tɔn kɔrɔ le alako n ni wo donu masɔrɔn.

21N tenbi sibolo gberenu tema, n si n nyere ma iko n sa Yahudiyanutu tɔnnu kɔrɔ lefan alako n ni sibolo gberenu masɔrɔn nya min bawo wonu sa anuna tɔnnu kɔrɔ. Ka a fɔ ko n sa Allala tɔn birala, wo ma de! Ado n bi Kirasitita tɔn le kɔrɔ, yɔ!

22Minnu sɔndɔme rafagane, fɔ n ni n nyere ma iko anu denu fanan alako n ni wonu masɔrɔn nya min. Fɔ ni n mara fan bɛɛ la mɔge bɛɛ ye alako n ni donu kisi anu tɔ.

23N bi wo bɛɛ kela kibara-nyime lela ko la alako mabe wonu ni barayi sɔrɔn ma nyɔgɔn fɛ.

24Wo ya a lɔn serr, ko hali buri-kele siyaman si anu buri kɔnɔ mɔge kelen pe le si sare wo sɔrɔn. Nba, wa wo buri wo nya alako wo ni wota sare sɔrɔn.

25Min si a raya buri-ke rɔ, wo si a nyere ragbeleya a kile fɛ. A ye wo mala alako a ni sare sɔrɔn. Kɔnɔ sara su wo ti mɛ. Male ye a kela alako ma ni sara su wo sɔrɔn min si to ma bolo teban!

²⁶Wo le ya a to, n bi n burila ha n ni ke n dan ma. N manɛ iko kei minnu bi anu nyɔɔn tugula minnu ti foo anu ta-nyɔɔɛ la.

²⁷N bi n nyere fere-bɔnke ragbeleyala ka n madegen feu! N bi wo mala alako n ba kawandili bɔ donu ye tume min, tɔ-a-la, anu kana na nte bɔ buri-ke ma.

1 Kɔrenti 10

¹N na kelen nyɔɔɛnu, ma benba minnu bilara Musa fe, n bi a fe, wo ni wo yili to wonu ko. Banda-fin-gbe le ya anu yamatogon ha anu dama kende tenbira Kɔɔ-Yi-Wulan rɔ.

²Banda-fin-gbe min bi anu kun na anube anu ya yi min tege, wo ya a ma iko anu batasine le. Ado anu mara Nebi Musa gba-fe-bilale la batasile wo fe.

³Anu dama ya don fen kelan wo don min bɔra Alla bolo.

⁴Anu dama ya yi kelan min, Alla ya min nabɔ fare rɔ. Ado Kirasiti nyere le fare wo la min bilara anu fe.

⁵Kɔnɔ hali wo, Alla diminyara anu siyaman ma. Woletɔ anu furinu bolokane tora wula-da-rakolon rɔ.

⁶Nba, misale le wo beɛ la male ye ka ma lalon ko ma kana mala natanu sa koyogomenu kuma iko wonu ya a ma nya min.

⁷Ma kana besenu kɔ iko wonu donu ya a ma nya min. Ado a sebene Allata kitabu rɔ ko, “Anu ya anu de-nyini ka anu min. Wo kɔma, anu wulita Alla-lɔnbelenuna don-kenya bila.”

⁸Ma kana yelenye ke wona iko wo do ya a ma nya min, ha anu mɔɔ waga mogan-nisawa (23,000) fagara tele kelen kɔrɔ.

⁹Ma kana Mari kɔrɔbɔ wona iko wo do ya a ma nya min, ha duguma-fannu ya anu faga.

¹⁰Ma kana kɔrɔtɔ iko wo do ya a ma nya min, ha niyi-bɔ-melika ya anu kasara.

¹¹Koe ke beɛ mara anu na alako a ni ma misale la mɔge doinu ye. Koe kenu sebera ma ye alako ka ma lalon bawo male ye wati-laban tɔ.

¹²Woletɔ ni min bi a mirila ko a sɔne gben, wo ni a ma a ferema alako a kana na bu boloko-yogome-ke.

¹³Kɔrɔbɔle wa ke wo ma tume min, wa wo yili to ke ko ko kɔrɔbɔle su wo duruta kela mɔge gberenu fanan na. Alla ti nyina ala lanyiri kirine ko. A ti sɔn kɔrɔbɔle su-wo-su ni ke wo ma wo ti min nɔ. Kɔnɔ kɔrɔbɔle wa ke wo ma tume min, a si kile yira wo la alako wo si a nɔ nya min.

¹⁴Woletɔ n diyana-mɔɔɛnu, wo ni wo matanka besi-kɔ-koenu ma.

- 15**N bi kumala wole ye iko mɔgɔ si kuma henkilimenu ye nya min. N bi min fɔ tine, wole nyere ni wo korɔbɔ ni tonye le, ka, ni tonya ma.
- 16**Ma tenbi Marita kima donna chochi la, ma si baraka bira Alla ye. Ma wa ma min yi-lafe wo la tume min, ma ye ta-nyogonye le kela Kirasiti yele le to wo la. Ma si biredi min takeri fanan, ma wa biredi wo don tume min, ma ye ta-nyogonye kela Kirasiti fere-bonke le to wo la.
- 17**Hali ma siyayane, ma bee ara ma bagbu kelen na bawo ma damasi ara biredi gbu kelen don.
- 18**Wa wo miri Isirela mogenu ma. Minnu beesi ye saraka-sogenu donna, anu beesi yisi sane anu nyogonte kuma saraka-don wo fe.
- 19**N bi nfen ma ke la? Mogenu bi bese min kola wo, anu bi a kola don-fan min na wo, fen-kolome le wonu na, wa?
- 20**Ade! N bi min fɔ tine, wo le ko anu bi sarake min bola wo la, anu sa wo bola Alla ye fɔ nyinenu. Ado n sa a fe, wo ni ta-nyogonye ke nyina-kole wonu fe.
- 21**A ti ben wo ni wo min Marita yi-lafe la, wo ni ta wo min nyinenuta yi-lafe la fanan. Wo kana fen-don-ke Marita tebulu la, wo wa ban, wo ni ta fen don nyinenuta tebulu fanan na.
- 22**Ka, a di ma ye, keliye ni don Mari ro, wa? Ma miriya ko ma senbe kolo ate ko woletɔ a ti ma toro, wa?
- 23**Anu bi a fola ko, “Male ye nyinina min ma, ton sa ma kuma wo ma tine.” Tonye le konɔ koe bee ti ma munanfaga. Nde beren si a fo ko, “N bi nyinina min ma, ton sa n kuma wonuna ko la.” Tonye le konɔ koe bee ti ma lata ya ro.
- 24**Mogɔ ti to i nyere makoe nyinyala dee konɔ a fisa, i ni mogɔ gberenu denbe ka wonu fanan makoe nyinya.
- 25**Anu bi soge min bee mayirala fere ke tine, wo ni wonu don fasai! Hali wo ma nyinikali ke wo sondomela ko la.
- 26**Ado iko a sebene Allata kitabu ro nya min ko, “Duninya anube fan min beesi ye a ro, Marite le wo bee la.”
- 27**Ni denkeninyabele do ya wo kele fen don tine, i wa ta, ni a ya min sigi wo korɔ, wo ni wo don. Wo kana nyinikali ke wo sondomela ko la.
- 28**Konɔ ni moge do ya a fo wo ye ko, “Don-fan ke dine besenu denu ma koo,” wo kana don-fan wo don ka a teger moge wo sondomela ko ma.
- 29**Ka a fo ko wo kana a don wo nyere sondomela ko la, wo ma de, fo ale min ya wo fo wo ye. Nba, moge do si nyinikale sa ko, “Ni moge sondome ya a toro, wo si a ma, n bi nyinina min ma, n ti wo ma, wa? N ma horo ya ka n diyana koenu ma, wa?”

³⁰Ni n ya baraka bira Alla ye nna dɔn-fanla ko la, nfenna worɔ, mɔge si a fɔ ko n bara ko-yogome le ma?”

³¹Woletɔ ni wo ye fen dɔnna, ni wo ye wo minna, ni wo ye ko-wo-ko kɛla, wo ni wo bɛɛ kɛ alako Alla ni gbiliyɛ sɔrɔn wo bɛɛ rɔ.

³²Wo kana ma tɔɔya-sebu la Yahudiyanu anube sibolo gberenu ye, wo ta-nyɔge denkeninya-mɔgenu kɔni.

³³Wo ni a ma wo ferema iko nde ye a mala nya min. N bi n tayala ka mɔge bɛɛ hɛnɛ koe bɛɛ rɔ. N sa n mirila ko-nyime ma n nyere ye dɔrɔn fɔ mɔge bɛɛ ye alako anu denu ni kisi.

1 Kɔrenti 11

¹Nba, wo ni wo sankan de ma iko nde ye n sankala Kirasiti ma nya min.

²N si wo tanto bawo wo ye wo hɛnkili tola n ko tuma-wo-tuma ka koe wonu bira n ya wo karan minnu na.

³Kɔnɔ n bi a fɛ, wo ni a lɔn ko Kirasiti ye kei bɛɛ kun na. Kei le ala musi kun na. Kɔnɔ Alla le ye Kirasiti fanan kun na.

⁴Woletɔ kei tenbi Alla matarala, ni wo ma, ka wɔlɔyiya-kume fɔ nyama tema, ni a kunye yamatogonne, a ye ala kun tigi Kirasiti le lafeyala wo la.

⁵Kɔnɔ musi min bi Alla matarala, ni wo ma, ka wɔlɔyiya-kume fɔ nyama tema, ni a kunye yamatogonni ma, a ye ala kun tigi le lafeyala, ala kei kɔni. Dan-nafara mume sa ale anube musu-kun-gbanane tema a lamiliya-koe la.

⁶Ni musi sa a fɛ ka a kunye yamatogon, a fisa, a ni a kun-sigi matege. Kɔnɔ ni musi kunye siine, ni wo ma, a mategenɛ, miliya-koe le wo la ale ye. A fisa, a ni a kunye yamatogon.

⁷Hali kei ma a kunye yamatogon bawo Allala muninyɛ anube Allala gbiliyɛ le ale la. Kɔnɔ musi le ye ala keila gbiliyɛ labɔla gbɛ rɔ.

⁸N bi wo fɔla bawo Alla ma kei dan ka bɔ musi rɔ kɔnɔ musi le bɔra kei rɔ.

⁹Alla ma kei ladan musila ko la kɔnɔ musi le ladanta keila ko la.

¹⁰Nba, ka a tege wo ma, musi ni a kunye yamatogon ka a yira ko a ye ala keila senbe kɔrɔ. Ado wo si melikanu fanan wasa minnu bi ma kumafelenna.

¹¹Kɔnɔ hali wo, ma tenbi wɔlila Mari ye, kei ni musi sɔrɔn a denben koe la, musi fanan ni kei sɔrɔn a denben koe la.

¹²Ado iko musi fɔlɔte bɔra kei rɔ nya min, kei fanan sɔrɔnta musi bolo wo nya na le. Ado Alla le ya fan bɛɛ dan.

- 13**A benne ko musu ni Alla matara nyama tema ni a kunye yamatogonni ma, wa? Wo nyere ni kiti wo tege.
- 14**Ado Alla ya moge dan nya min, wo nyere ye wo karanna ko ni kei kun-sigi siya, miliya-koe le wo la ale ye.
- 15**Kono musila gbiliye le a kun-sigi la bawo Alla ya kun-sigi-yanme di a ma a kunye-yamatogon-koe la.
- 16**Kono ni mogo wo mogo ye a fe ka sosoli sa kela ko la, n si ke le doron fo wola ko la. Male wo, Allata chochi doinu wo, namu woo sa batoli ke tine ma tema ke koma.
- 17**Hali wo, n bi koe min fola wo ye ke la, n sa wo matogola wo ro. Wola chochi-ladenu sa ko-raben-kela fo ka tinyale ke.
- 18**A folote, mogenu bara a fo n ye ko wo wa wo laden tume min, dan-nafare ye wo nyogon tema. Ado n lane a la ko tonye ye wo donu to.
- 19**Ado a fere sa fo wo ni taran kan kelen to alako minnu bi ko-lateleenne kela Alla ye, wonu ni gbe wo tema.
- 20**Wo wa wo laden tume min, wo sa nala Marita kimane don tine fo wo nyereta ladiye.
- 21**Wo tenbi fen donla, mogo kelen-kelenname-bee ye fen donna iko a di a ye nya min. Anu ti doinu makoni, wolet to konkotoe tenbi, do kun tafinne gbeye minye bolo.
- 22**Bon sa wo bolo wo si fen don ke kan min ka wo min, wa? Ka, a di wo ye, Allala chochi la ni feya ka bolo-kolonnu namiliya, wa? Wo miriya ye kama? N si nfen fo wola ko la? N ni wo matogo, wa? Ade, n ti wo matogo mum!
- 23**Mari ya n karan min na, n ya wo le latenbi wo ma. N ko anu ya Mari Yisa don a yogenu bolo suyi min to, a ya biredi bi
- 24**ka baraka bira Alla ye. A ban a rakerila, a ko, “N fere-bonke le ke la min bi wola ko la. Wo ni ke don alako wo yili ni to n ko nya min.”
- 25**Anu ban biredi wo donna, Yisa ya yi-lafe fanan bi wo nya. A ko, “Allatalata saramakan-kure min kirine n yelela ko la, wo le ke la. Wo ni ke min alako wo ni to wo mirila n ma nya min.”
- 26**Wo tenbi biredi ke donna ka wo min tuma-wo-tuma, wo si wo miri Marita saya-koe ma ka to a fola ha a ni na tume min.
- 27**Ado ni mogo wo mogo ma Marita biredi don ka a min Marita yi-lafe la a kile fe, wo tigi ara kiti lana a nyere kuma. A ara yilikiyi saron bawo a ma Mari fere-bonke anube a yele gbiliya.
- 28**Wolet to yanni wo ni Marita biredi don ka wo min Marita yi-lafe la, wo kelen-kelenname-bee ni wo nyere lakorosi ka wo nyere fesefese.

²⁹Ni min ya biredi ke don ka a min yi-lafe ke la, a ma a miri Mari fere-bonke ara min ma a ye, a tenbi a donna ka a min, a si kiti lana a nyere kuma.

³⁰Ka a tege wo ma, wo siyaman rafagane, wo kire, ado donu bara faga wo ro!

³¹Kono ni ma ya ma nyere lakorosi folon a kile fe, Alla ti ma kiti.

³²Mari ye ma kitila ka ma toro kaka alako mabe denkeninyabelenu kana halaki ma nyogon fe kiti-tege-lunye.

³³Woletu n na kelen nyogenu, wo wa wo laden Marila kima-don-koe ro tume min, wo ni wo nyogon makoni.

³⁴Wo wa wo laden fen don tine tume min, yanni wo ni kiti soron Alla bolo, ni konke ye wole do la, a benne wo tigi ni fen-don-ke ala bon la. N ba na ke koma tume min, wo ya n manyinika minnu na wola kedi ro, n si wonu natelen.

1 Korinti 12

¹Nba, n na kelen nyogenu, n bi a fe ka kuma wo ye Allata Ni Senimeta fandenu barakoe ro. N bi a fe, wo ni tonye lon wonuna ko la.

²Yanni wo ni denkeninya Yisa ma tume min, wo le ya a lon ko niyi sa bese minnu to, wonu ya wo lasama kile bere ma.

³Nba, n bi a fe ka kuma-kolome fo wo ye. Min bee marane ata Ni Senime bolo, wo fefen ti ke a folo ko, "Yisa dankane." Ado ni ata Ni Senime sa moge min fe, wo ti ke a folo ko, "Yisa, Mari le."

⁴Fanda su siyaman bi nyo ka bo Alla bolo kono Allata Ni Senima kelan wo le ye wo bee dila ma ma.

⁵Kila siyaman bi nyo ma si woli Mari ye nya min kono ma dama ye wolila Mari kelen de ye.

⁶Woli su siyaman bi nyo-woli ke tine kono Alla kelen de ye fere dila ma kelen-kelename-bee ma.

⁷Alla si ata Ni Senime yira mogo kelen-kelename-bee la alako bee si sabati anu nyogon fe nya min.

⁸Ata Ni Senima kelan wo si henkilimaya-kume di do ma. Lonne ye kawandili min to, a si senbe wo di mogo gbera ma fanan.

⁹Ata Ni Senima kelan wo si denkeninya-we di moge do ma ka mogo-lakendeya-senbe di mogo gbera ma fanan ma.

¹⁰Ata Ni Senime si kabana-ko-woli-senbe di moge do ma ka kawandili-labo-senbe di mogo gbera ma. Fande minnu bora Allata Ni Senime bolo anube minnu ma bo a bolo, wonu dan-nafare-lon-senbe dine mogo gbera ma. Kan-gbera-fo-senbe dine mogo do ma. Kan wo latenbi-senbe dine moge gbera fanan ma.

- 11**Kɔnɔ Allata Ni Senima kelan le ye wo bɛɛ kɛla. Mɔgɔ kelen-kelennamɛ-bɛɛ fandɛ dine a ma Allata Ni Senimɛ bolo iko a di ata Ni Senimɛ ye nya min.
- 12**Kirasiti mani de iko bagbu kelan, sɔlɔmɔnya siyamɛ. Hali wo fɛrɛ sɔlɔmɔnyanu siya, bagbu kelen de!
- 13**A ye wo nya na le fanan Kirasitita bagbuyi rɔ. I mara Yahudiya la wo, i mara sibolo gberɛ la wo, i mara yɔɔn na wo, i mara hɔrɔ la wo, ma dama ara batasi bagbu kelen tɔ ata Ni Senima kelen de bolo. Ma dama ara fa Allata Ni Senima kelen wo la.
- 14**Nba, bagbu nyɛrɛ, sɔlɔmɔnya kelen ma, fɔ sɔlɔmɔnya siyaman.
- 15**Ni kian ya a fɔ ko, “Nde tugunni ma fɛrɛ la bawo bolo ma n na,” wo ti a ma, a ti ma fɛrɛ kan tine do la.
- 16**Ni tole ya a fɔ ko, “Nde tugunni ma fɛrɛ la bawo ya ma n na,” wo ti a ma, a ti ma fɛrɛ kan tine do la.
- 17**Ni bagbuyi bɛɛ mara ya-gbansan la nun, a si ko lamɔɛn kama? Ni a bɛɛ mara tole la nun fanan, a si fen sumɛ lamɔɛn kama?
- 18**Kɔnɔ iko a ye nya min, Alla ara sɔlɔmɔnya-su-siyamɛ tugun anu nyɔgɔn na iko a di a ye nya min.
- 19**Ado ni sɔlɔmɔnya kelen pe le nun, bagbu ti taran nun!
- 20**Kɔnɔ iko a ye nya min, sɔlɔmɔnya siyaman bi nyɔ kɔnɔ bagbu kelen de!
- 21**Woletɔ yɛ ti ke a fɔla bole ma ko, “N mako sa i la!” Kunyɛ ti ke a fɔla kian ma ko, “Nba, n mako sa i la!”
- 22**Ado ma sɔlɔmɔnya minnu manɛ iko anu sɛnbɛ sa, wonuna wɔli gbɛɛ a toenu ko.
- 23**Ma ye ma mirila ma sɔlɔmɔnya minnu ma ko anu ma gbili ma ma, ma si wonu denu kandan bɛrɛkɛ! Ma sɔlɔmɔnya minnu ma kin, ma si wonu makiri a kila bɛrɛbɛrɛ fɛ.
- 24**Kɔnɔ ma sɔlɔmɔnya minnu kin, hali ma ma wonu makiri wo nya na. Alla nyɛrɛ ara ma sɔlɔmanyanu tugun anu nyɔgɔn na ka gbiliya-wɛ di ma sɔlɔmɔnya ma, gbiliyɛ dasanɛ minnu na.
- 25**Alla ya a ladan wo nya alako sɔsɔli kana taran sɔlɔmɔnyanu tema. Ado sɔlɔmɔnya bɛɛ ni a lɔn ko anu kelen-kelennamɛ-bɛɛ makoe ye anu nyɔgɔn na.
- 26**Ni sɔlɔmɔnya kelen tɔrɔta, a sɔlɔmɔnya toe bɛɛ si tɔrɔ a fɛ. Ni sɔlɔmɔnya kelen ya gbiliyɛ sɔrɔn, a sɔlɔmɔnya-toe-bɛɛ si do sɔrɔn gbiliyɛ wo rɔ.
- 27**Nba, Kirasiti bagbuyi le wo dama la. Kirasiti sɔlɔmɔnya do le wo kelen-kelennamɛ-bɛɛ la.
- 28**Alla ara bɛɛta wɔle di a ma chɔchi la, a fɔlɛ, kilayenu, a fila nyɔgɛ, wɔlɔyiya-kumafɔlenu, a sawa nyɔgɛ, karan-mɔgenu, wo kɔma, kabana-ko-kɛlenu anubɛ lakendɛyali-

senbe dine minnu ma anube minnu si ke bolo-kolɔnnu denbena, minnu si ke kun-tigiye kɛla, ni wo ma, ka kan gberenu fɔ.

²⁹Anu dama ma ma kilayenu na anube wɔlɔyiya-kuma-fɔlenu anube karan mɔgenu na. Kabana-ko-kɛ-senbe ma di mɔgɛ bɛɛ ma.

³⁰Bɛɛ ti ke kirayatoenu nakendeyala anube ka kan gberenu fɔ anube ka kan gberɛ wonu natenbi.

³¹Nba, fanda-tɔnɔnamenu bira-sɔgɛ ni wo bira. Kɔnɔ min kolo kɛ bɛɛ ko, n si na wo yira wo la gbɛ!

1 Kɔrɛnti 13

¹Hali n kumara kan-su-bɛɛ rɔ minnu bi san kole rɔ anube dugu kole kɛ kuma kɔnɔ ni keninteya sa n yisi rɔ, n bara ma iko nɛgɛ-walan, ni wo ma, tɛlɛn-gbesi-kan.

²Hali kawandili-bɔ-senbe dira n ma ka lɔnnɛ bɛɛ sɔrɔn ka gbundu koe bɛɛ lɔn, ni wo ma, denkeninye ni wara n bolo ha ka kɔnkɛnu bɔ anu gbɛ rɔ, ni keninteya sa n yisi rɔ, fenfen ma n na.

³Ni n ya n bolo-fan bɛɛ ni, ni n ya n bagbuyi ni alako n ni n nyɛrɛ matɔgɔ, ni keninteya sa n yisi rɔ, wo ti ko-wo-ko nyinya n ma.

⁴Keninteyɛ si a munyu ba kɛ. A fanɛ nyimayɛ la. A ti keliyɛ kɛ. A ti a nyɛrɛ kɔrɔbi. A ti wasi.

⁵Keninteyɛ ti kolobelitayɛ kɛ. A ti hɛrɛ nyini a nyɛrɛ ye. A yisi ti bɔ. Ni mɔgɔ bagara a ma, a ti wo lamara a yisi rɔ.

⁶Keninteyɛ ti sewa ko-yogomɛ la kɔnɔ a si sewa tonyɛ la.

⁷Keninteyɛ ti kuri tɔrɔyɛ kɔrɔ mumɛ! A ti ala denkeninye boloka. Ado yisi-lategɛ ye a bolo duk! Ko-wo-ko wa ma a la, a si a munyu ha!

⁸Keninteyɛ ti ban mumɛ! Wɔlɔyiya-kuma-fɔɛnu bi nyɔ kɔnɔ wonu fanan ti mɛ. Kangberɛ-fɔɛnu bi nyɔ kɔnɔ wonu si to-a-rɔ. Lɔnnɛ ye nyɔ kɔnɔ wo bɛrɛn si tenbi.

⁹Lɔnnɛ wo, wɔlɔyiya-kumɛ wo, mala fandɛ wo bɛɛ ma kanbali wɛ.

¹⁰Kɔnɔ min kanbalinɛ, wo wa na tumɛ min, fanda-kanbalibɛlɛ kɛnu si tunu yen!

¹¹N bi denniyɛ rɔ tumɛ min, n bi kumala le iko dennɛ, n bi n mirila iko dennɛ, n bi lakɔrɔsilɛ kɛla iko dennɛ. Kɔnɔ n ya henkili sɔrɔn tumɛ min, nna ko sa denniya-koe wo fenfen tɔ tun.

¹²Ma ye fan min yenna kaka, wo mani de iko fenna muninye min ti yen nyɛrɛ-mafɛlan rɔ a kilɛ fɛ. Kɔnɔ wo wati wa na tumɛ min, ma si fan bɛɛ ragbɛ wass! N ma Alla wara-koe bɛɛ lɔn kaka kɔnɔ n si na Alla lɔn iko Alla ya nde lɔn nya min.

¹³Nba, kɛ sawɛ le tonɛ, denkeninye wo, yigi wo, anube keninteyɛ kɔnɔ keninteyɛ le kolo kɛ bɛɛ ko.

1 Kōrenti 14

¹Nba, wo ni wo raya keninteyɛ ma worɔ. Wo ni wo niyi sa Allata Ni Senimeta fandenu kuma katarala fande wo ma min si a ma, wo ni Allala kumɛ fɔ a kila bere fe.

²Min bi kan gbere fɔla, wo sa kumala mɔgɔ ye fɔ Alla bawo mɔgɔ sa a kan lamɔenna. A ye gbundu koenu denu fɔla Allata Ni Senime baraka la wo la.

³Kɔnɔ min bi Allala kumɛ fɔla, wo ye kumala mɔgenu denu ye. Kumɛ wo si mɔgenu denbe ka anu senbe don anube ka anu yisi kime.

⁴Min bi kan gbere fɔla, wo ye a nyere le dɔrɔn denbena kɔnɔ min bi Allala kumɛ fɔla, wo ye chɔchi bɛɛ le denbena.

⁵Ni wo dama si ke kan gbere fɔla, wo si a diya don n tɔ. Kɔnɔ min di n ye wo ko, wo le, ko wo dama ni Allala-kuma-fɔɛ fande sɔrɔn. Ado Allala-kuma-fɔɛ tenbira kan-gbere-fɔɛ la. Kɔnɔ ni mɔgɔ do taranta nyɔ min si a kan latenbi alako chɔchi mɔgɛ bɛɛ ni denbene sɔrɔn wo fe, nba, wo fisa.

⁶N na kelen nyɔgenu, ni n nara wo wara ka kuma kan gbere rɔ, wo si nfen nyinya wo ma? Ni n ma koe do lankenemaya wo ye ka bɔ Alla bolo, ni n ma lonne do di wo ma, ni n ma wɔlɔyiya-kumɛ fɔ wo ye, ni n ma karan do di wo ma, n ti ko-wo-ko nyinya wo ma.

⁷Hali fɔli-fan minnu nadanne mɔgenu bolo iko fuli anube bɔlɔn, wonu bi sigi min sala, mɔgɛ si sigi wo lɔn kama, ni sigi wo yabasanne?

⁸Ado min bi kele-buri fela, ni wo ma a fe a kile fe, yon si a raben kele-ke-koe la?

⁹A ye wo nya na le. Wo ye min fɔla, mɔgɛ si wo nya-yen kama, ni wo ye a fɔla kan gberenu tɔ? Wo manɛ kuma-fuyi le la!

¹⁰Kan siyaman bi duninya rɔ kɔnɔ hali wo, kelen sa min kɔrɔ sa a la.

¹¹Kɔnɔ ni n sa kan wo lamɔenna, kan wo fɔle si ma iko mɔgɔ gbere nde yala. Nde si ma iko mɔgɔ gbere, mɔgɛ wo fanan yala.

¹²Nba, wole fanan bi wo nya na le. Wo honne Allata Ni Senimeta fande fanan na min ke, a fisa, wo ni wo raya ka wonu sɔrɔn min si chɔchi denbe.

¹³Min bi kan gbere fɔla, wo ni Alla matara ko a ni senbe sɔrɔn ka anu kɔre fɔ mɔgenu ye.

¹⁴Ado ni n ya Alla matara kan gbere rɔ, n sɔndɔme ye tarali kela kɔnɔ n miriya ma wo la.

¹⁵N ni nfen ma worɔ? N si Alla madiya n sɔndɔme la kɔnɔ n si Alla madiya fanan n miriya la. N si beti bɔ n sɔndɔme la, wo kɔma, n si beti bɔ fanan n miriya la.

¹⁶I wa baraka bira Alla ye i sɔndɔme la laden kuma, minnu ma kan wo lɔn, wonu si a fɔ kama ko, “Amina?” I ye min fɔla, anu ma wo lɔn.

- 17**Hali ila baraka-bire kin nya bee ma Alla yala, moge gberere ti denbene soron wo ro hali!
- 18**N bi baraka birala Alla ye ko nde ye kan gberere fola ka tenbi wo dama la.
- 19**Kono n tenbi Alla batola chochi la, yanni n ni kuma waga yirika siyaman fo kan gberere ro, a fisa, n ni kuma loli pe fo mogenu si min nya-yen ka donu karan wo la.
- 20**N na kelen nyogenu, wo kana ma iko dennenu wo miriyanu to. Wo ni ma den pulan la ko-yogome ke koe ro kono wo ni ma kinanu na wo miriyanu to.
- 21**A sebene Allala kitabu ro ko, “Mari ko a si kuma ata mogenu ye. A si moge donu nana wo karan tine kan-yabasanne la. A ko wo ma moge minta kan lamoen, wonu si ata kume fo wo ye kono hali wo, a ko ata mogenu ti anu tole maso wo kan la.”
- 22**Woletu kan-gberere-foe ye denkeninyabelenuna ko la, denkeninya-mogenu ma de! Kono Allala-kuma-foe ye denkeninya-mogenu ko la, denkeninyabelenu ma de!
- 23**Nba, ni wole kan-gberere-folenu nadenta wo nyogon fe chochi buru ka kan-gberere-foe dabira, mogu-kure wa taran wo tema, ni wo ma, denkeninyabele, a si a fo woro ko wo dama ara yuwaya.
- 24**Kono ni wo dama ya Allala kume fo, mogu-kure wa taran wo tema nyu, ni wo ma, denkeninyabele, a si min namoen, wo si a ma, a ni a hake lon ka a nyere yiliki.
- 25**A si a so ala ko-dogonnenu na. Wo koma, a si a nyenkin ka Alla bato ka a so a la ko, “Tonye le, Alla ye wo tema yan!”
- 26**N na kelen nyogenu, n bi nfen ma ke la? Wo wa wo laden Alla bato tine, a fere sa fo koe bee ni ma chochi-denben-koe la. Beti do ye mogu kelen bolo, moge do ye karan kela, dogbere ye ko-rayire kela ka bo Alla bolo, dogbere ye kumala kan gberere ro, mogu gberere ye a kan latenbila ka a kore fo.
- 27**Ni moge do ye kumala kan gberere ro, mogu fila, ni wo ma, sawa doron ni kuma. Wonu ni kuma kelen-kelenye ma ado fo moge gberereke ni wo latenbi.
- 28**Ni mogu sa nyu min bi a latenbila, mogu kana kuma laden wo ro. A ni kuma a nyere yisi anube Alla ye doron.
- 29**Mogu fila, ni wo ma, sawa minnu bi Allala kume fola, wonu ni kuma kono anu tenbi kumala, a toenu ni wo lakorosi.
- 30**Kono ni moge do sigine laden wo ro, Alla wa kume do fo a ye, min bi kumala wo wati ro, wo ni a made folon.
- 31**Wo dama ni Allala kume fo kelen-kelenye ma. Wo le si a ma, wo dama ni karan. Ado wo senbe si koloya.
- 32**Allala-kuma-foe dine minnu ma, wonu ni anu nyere bira

³³bawo Alla sa nyinina ko-yabasan ma, fɔ yisi-kime. Allala mɔge bɛɛ wa anu naden chɔchi la,

³⁴musinu ni anu made chɔchi laden rɔ. A ma bɛn anu ni kuma. Iko a sebene Nebi Musala tɔn rɔ nya min, anu kana kun-tigiye ke keinu kuma.

³⁵Ni anu bi a fe ka ko-wo-ko lɔn, anu ni anuna keinu manyinika bɔn la. Musi wa kuma chɔchi laden rɔ, a si a nyere lamiliya wo la.

³⁶Allala kibara-nyime da ma bira wole Kɔrenti kenu bare. Ado a ma na wole dɔrɔn ma.

³⁷Ni mɔgo wo mɔgo ye a mirila ko Allala kilaye le ale la, ado ni min ko Allata Ni Senimeta fande ye a bolo, ale nyere ni a lɔn ko n bi min sebela wo ma, Marita tɔn le wo la.

³⁸Kɔnɔ ni a ma a tole masɔ nna kume ke la, wo fanan kana wo tole masɔ a la.

³⁹Woletɔ n na kelen nyɔgenu, Allala-kuma-fɛe-sɔge ni wo bira kɔnɔ wo kana tɔn sigi kan-gbere-fɛe la.

⁴⁰Koe bɛɛ ni ke a kin na anube a kile fe.

1 Kɔrenti 15

¹Nba, n na kelen nyɔgenu, n ya kibara-nyime min nake wo ma, n bi a fe ka wo henkili bila wo ko. Ado wo ara kibara-nyime wo rabira ka la a la gben!

²Ni wo ya a bira iko n bara wo makawandi nya min nun, wo si kisi kibara-nyime wo fe. Kɔnɔ ni wola denkeninye mara fuyi la, wo si baya.

³N bara sarakane min sɔrɔn, n bara wo latenbi wo ma. Ado ko-belebele-wa le ke la ko Kirasiti fagara ma hakenuna ko la iko a sebene Allala kitabu rɔ nya min.

⁴Anu ya a togon. A lawulita a tele sawa nyɔge ma iko a sebene Allala kitabu rɔ nya min.

⁵Yisa bɔra gbɛ rɔ Pita ye. Wo kɔma, a bɔra gbɛ rɔ kilaya mɔgo tan-ni-file bɛɛ ye.

⁶Wo fanan kɔma, a bɔra gbɛ rɔ a gba-fe-bilale minnu ye wati kelen tɔ, wonu siya mɔgo keme loli ko. Ado ha bi, wonu siyaman kende kɔnɔ donu bara faga.

⁷Wo kɔma, a bɔra gbɛ rɔ Yemesi anube kilaye bɛɛ ye.

⁸Tɔ-a-la, a bɔra gbɛ rɔ nde fanan ye. N mane iko dan min ma sɔrɔn yona.

⁹Kilaye bɛɛ tenbira nde la. A ma bɛn defan ka n kele ko kilaye bawo n ya a lagbeleya Allala chɔchi kuma.

¹⁰Kɔnɔ n mara kilaye la ka a tege Allata hine ma. Ado a ya keninteye min yira n na wo la, wo ma ma fuyi la. N wɔlita bereke ka tenbi kilaye toe bɛɛ la, hali n nyerela kewɔli ma kɔnɔ Allala hine ye wɔlila n tɔ.

- 11**Nba, ni nde le ya kawandili bɔ wo, ni anu denu denu ya a bɔ wo, ma ye kawandili bɔla fen kelen dela ko la. Ado wole denkeninyane wo le ma.
- 12**Nba, ma ye kawandile ke bɔla min ke ko Kirasiti la ara wuli ka bɔ furinu tema, nfenna wo donu bi a fɔla ko furinu na ti wuli?
- 13**Ni tonye le wo la, wo kɔre le ko Kirasiti la ma wuli worɔ.
- 14**Nba, ni Kirasiti la ma wuli ka bɔ furinu tema, kawandili-kun sa ma bolo worɔ. Ado wo denkeninya-kun sa fanan.
- 15**Min tenbira wo la, ma ara tɔge sa Alla la bawo ma ara a fɔ ko ale le ya Kirasiti lawuli ka bɔ furinu tema. Kɔnɔ ni tonye le ko furinu na ti wuli, nba, Alla ma Kirasiti lawuli worɔ.
- 16**Ado ni furinu na ti wuli, nba, Kirasiti la ma wuli worɔ.
- 17**Ni Kirasiti la ma wuli, wola denkeninye ara ma fuyi la worɔ. Ado ha bi, wo ye wo hake rɔ.
- 18**Wo kɔre le fanan ko minnu bara denkeninya Kirasiti ma nun ka faga, wonu bara to-a-rɔ.
- 19**Ni ma yigi sane Kirasiti kuma ma tenbi duninya ke rɔ ka dan wo ma, nba, kinikinitoe le male la ka tenbi mɔge bee la duninya ke rɔ.
- 20**Kɔnɔ tonye ye min na, Alla ya Kirasiti fɔlɔn nawuli ka bɔ furinu tema alako ka a yira ko minnu beesi ara saya, wonu fanan na si wuli.
- 21**Ado iko mɔgenu wulita fagala mɔgɔ kelen hakela ko la nya min, Hadama kɔni, furinu na si wuli fanan mɔgɔ kelenna ko la wo nya na le.
- 22**Ado mɔge bee bɔra ma benba Hadama le rɔ ka faga. Iko wonu bi fagala nya min, minnu bee ara denkeninya Kirasiti ma, wo bee la si wuli wo nya na le ka habadan-nimaye sɔrɔn.
- 23**Kɔnɔ Alla si mɔgɔ kelen-kelelename-bee lawuli a wati-latɛgene rɔ. Kirasiti le a fɔle la. Wo kɔma, Kirasiti wa na tun, minnu taranta ale rɔ, wonu si bila a fe.
- 24**Ala ban si ke worɔ. Duninya-kun-tiginu wo, nyina-kun-tiginu wo, senbe-tiginu wo, Kirasiti si senbe sɔrɔn anu dama kuma ka mansaye dantɛge a Fa Alla ma.
- 25**Ado a fere sa fɔ Kirasiti ni kun-tigiye ke ha Alla ni a yoge beesi ladon a kin kɔrɔ.
- 26**Ma yogo-laban min bi saye la, wo la si to dogbe!
- 27**Ado a sebene Allala kitabu rɔ ko, “Alla ara fan bee sa a tonte kɔrɔ.” Nba, a ara a gbe worɔ ko ka a fɔ ko, “fan bee,” Alla nyere bɔne a ma. Ado Alla nyere le ya fan bee sa Kirasiti tonte kɔrɔ!

- 28**Kɔnɔ fan bɛɛ wa don Kirasitila kun-tigiye kɔrɔ tume min, wo kɔma Kirasiti nyere, Allala dan kɔni, wo si a sa a fa Alla nyere kɔrɔ. Ado Alla ya ala dan sigi fan bɛɛ kun na. A si wo ma alako Alla ni kun-tigiye ke ke bɛɛ kun na feu!
- 29**Nba, minnu bi batasila alako furinu ni kisi, wonu don? Ni tonye le iko donu bi a fɔla nya min ko Alla ti furinu nawuli, nfenna anu denu bi batasili kɛla furinuna ko la?
- 30**Nba, male don? Ni furinu na ti wuli, nfenna worɔ, tuma-wo-tuma, ma ye ma nyere donna gbalo ke kɔrɔ wola ko la?
- 31**N na kelen nyɔgenu, tele-wo-tele, n bi saya-masibe kɔrɔ! Ado n wasine wole Kɔrenti kenu na ka a tɛge ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne ara min ma wo ye.
- 32**Ni n ya mɔgenu keɛ Efesa soe burɔ minnu mane iko “firarɔ-sogenu,” wo si nfen nyinya n ma? Ni Alla ti furinu nawuli, iko anu bi a fɔla nya min, “A fisa, ma ni fen dɔn ke ka ma min ka ma nyere ladiya bawo ma ye nala fagala le sina.”
- 33**Wo kana sɔn ko mɔgenu ni wo yanfa. “Wo bɔ-yogomenu si wola ke-nya-nyimenu tinya.”
- 34**Wo ni wo henkili masɔ ka fara hake la. N ya a fɔ min ke ko donu bi wo tema, wonu ma Alla lɔn, miliya-koe le wo la.
- 35**Kɔnɔ mɔge do si nyinikale ke ko, “Furinu na si wuli kama? Anu si fere-bɔnke-sunyuman sɔrɔn?”
- 36**Bɛɛ ya wo lɔn! I wa sugi ki dugi rɔ tume min, a ti feren ni a ma ma iko a ara faga.
- 37**I ye sugi le kila dugi rɔ dɔrɔn! Tumado, a mara sɔsɔ-sugi la, ni wo ma, sugu gberɛ. I ya a kole le ki, i ma a ferenne ki.
- 38**Alla le ya a lɔn a si sugu-feran wonu ma nya min. I ye sugu kelen-kelenname-bɛɛ min kila, wonu si feren iko anu sunu bi nya min.
- 39**Nima-fan bɛɛ fere ma ken. Mɔgɔ-fere ye a dan na. Sogete ye a dan na. Konate ye a dan na. Yegete ye a dan na.
- 40**Dali-fan minnu bi dugu kole ke kuma anube minnu bi Arinyeni tɔ, dan-nafare ye wo bɛɛ tema. Bɛeta kinye ye a dan na.
- 41**Teleta kinye ye nyɔ. Kareta kinye ye nyɔ. Lolenuta kinyenu bi nyɔ. Hali lolenuta kinye fanan farane.
- 42**Alla wa furinu nawuli tume min, wonu fanan si ma wo nya na le. Fere-bɔnku-tulute si togon. Alla wa a lawuli tume min, wo tigi si habadan fere-bɔnke sɔrɔn min ti tuli dɛɛ!
- 43**Anu ba a togon tume min, a mafelen ma di, a senbe sa. Alla wa a lawuli tume min, a mafelen si diya, ado a si senbe sɔrɔn.

⁴⁴Anu ba a togon tume min, fere-bonku-gbansan de! Alla wa a lawuli, ata Ni Senime le ye a marala. Nba, ni fere-bonkete ye nyɔ, ata Ni Senimete fanan bi nyɔ wo nya na le.

⁴⁵Ado a sebene Allala kitabu rɔ ko, “Alla ya mɔgɔ fɔle min dan, ma benba Hadama kɔni, a ya niyi di wo ma.” Kɔnɔ Yisa min bi Hadama laban la, wo le si niyi di mɔge ma kaka.

⁴⁶Min si niyi di mɔge ma, wo fɔlɔn ma na fɔ min danta ka bɔ gbangban rɔ, ma benba Hadama kɔni.

⁴⁷Hadama fɔlɔte danta ka bɔ gbangban rɔ. Hadama fila nyɔge bɔra Arinyeni tɔ.

⁴⁸Dugu kole kete ye minnu na, wonu mani de iko ale min danta ka bɔ gbangban rɔ. Kɔnɔ Arinyenete ye minnu na, wonu mani de iko ale min bɔra Arinyeni tɔ.

⁴⁹Min danta ka bɔ gbangban rɔ, wola muninye ye male la nya min, ale min bɔra Arinyeni tɔ, ma si muninya wo la wo nya na le fanan, Kirasiti kɔni.

⁵⁰N na kelen nyɔgenu, n bi min ma, wo le ke la. Min danta fere anube yele la, wo ti ke Allala mansaye sɔrɔnna. Ma fere-bonku-tulute kenu ti to habadan!

⁵¹Wo ni wo tole masɔ gbundu koe ke la. Ma dama ti faga kɔnɔ buru-laban wa fe, ma dama si yelema tiriya iko ya-makeri kelan. Ado buri wa fe tume min, furinu na si wuli ka bagbuyi sɔrɔn min si to tolon! Male min tone ma niyi la, Alla si bagbu-kure di ma ma min si to burubukai!

⁵³A fere sa fɔ bagbuyi min si tuli ni yelema bagbuyi la min ti tuli. Bagbuyi min si faga si yelema bagbuyi la min ti faga.

⁵⁴Woletɔ bagbuyi min si tuli, wo wa yelema bagbuyi la min ti tuli tume min, wo si a ma, min sebene Allala kitabu rɔ, wo ni bɔ a la. A sebene ko, “Saye ara halaki. Nɔle ara kanbali!”

⁵⁵“E saye, ila nɔle ye mintɔ gbɛ? E saye, ila mɔgɔ-duma-senbe ye mintɔ?”

⁵⁶Saye ye ala mɔgɔ-duma-senbe sɔrɔnna hake le bolo. Hake ye ata senbe sɔrɔnna Nebi Musata tɔn le bolo.

⁵⁷Kɔnɔ tabarakala Alla ma min bara nɔle di ma ma ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne baraka rɔ!

⁵⁸Woletɔ n na kelen nyɔgenu, wo ni wo sɔ gben! Wo ni to wɔlila Mari ye tuma-wo-tuma bawo wo ya a lɔn ko wo ye min kela Marita wɔle rɔ, wo ti ma fuyi la mumɛ!

1 Kɔrenti 16

¹Nba, wo ye wodi min nadenna Allala mɔgenu denben koe la Yudiya nyamane rɔ, wo ni a ma iko n bara a fɔ Kalesiya nyamanita chɔchinu ye nya min

²Lɔgɔkunyɛ-tele-fɔle, wo kelen-kelename-bee ni fan do lamara a dan na iko a ye a sɔrɔnna nya min. Woletɔ n ba na tume min, hali wo ma gbese-gbese laden tun.

³N ba na tume min, wo ara mɔge minnu yabo min si ta wola ko-fannu na Yerusalem, n si kedinu don wonu bolo. Anu denu si ta wo la anu bolo.

⁴Ni nde beren ta-koe benta, n si ta anu fe woro.

⁵N ba Masidoniya nyamane ratagama tume min, n si na ke wo ma woro bawo n bi bola nyamane wo le to.

⁶N si wati do bo wo fe, ado tumado, n si dafere-kime wati bee bo wo fe. Woletɔ ni n tara kan-bo-kan wo koma, wo si ke n denbena nta tagama ro.

⁷A ma di n ye, n ni wo yen doron ka belen. Ni Mari sɔnta, a di n ye ka wati-yan bo wo fe.

⁸Kono n bara a latege ko n ni to Efesa soe burɔ yan ha Pentikosi tele

⁹bawo fere ye n bolo yan serr, ka wolo-nyime ke, ado mogo siyaman nawuline n kan ma.

¹⁰Ni Timoti nara ke wo ma, wo ni a rabira gben, bawo a ye wolila Mari ye iko nde fanan bi wolila nya min.

¹¹Mogo wo mogo kana a borobo kono wo ni a denbe ala tagama ro yisi-kime ro alako a si segi n bara nya min. N bi ale anube n na kelen nyogenu makonona.

¹²Nba, ka ma na kelen nyoge Apolosila koe fo, n bara a madiya ko a ni ta wobe ma na kelen nyogenu kondon. Kono ta-sogo sa a la nyo kaka kono hali wo, a wa fere sɔron tume min, a ye tala le.

¹³Wo ni wo ya lakalan ka wo so denkeninye ro yiri! Wo ni wo kerinteya ka wo senbe don.

¹⁴Wo ni wola wole-su-bee ke keninteye la.

¹⁵Wo ya Sitefanasi anube ala denbaye wara-koe lon. Denkeninya-mogo-fole le wonu na Akeya sigison ro. Anu bara anu nyere di Alla ma ka ma woli kelenu na Allata mogenu korɔ fasai! N na kelen nyogenu, n bara wo madiya ko

¹⁶wo ni mogo su wonuna kume bira anube min bee ye wolila anu fe.

¹⁷N bara sewa Sitefanasi anube Fotunati anube Akayika na-koela ko la. Wole sa yan min ke, wole si min ke nun, wonu bara wo gbe bi.

¹⁸Wonu bara n niyi lakuraya iko anu ya wote lakuraya nya min. Wo ni mogo su wonu gbiliya.

¹⁹Chochi minnu bi Esiya nyamane ro, wonu bi wo kondonna. Akuwila anube Purusila anube chochi moge minnu nadenne anuna bon la, wonu bi wo kondonna bereke Mari togo ro.

²⁰Ma na kelen nyoge min bee ye yan, wonu bi wo kondonna. Wo ni wo nyogon senibo.

²¹Nde, Pɔli le ara kɔndɔli kɛnu sebɛ n nyɛrɛ bole la.

²²Ni min ti Mari keni, dankatoe le wo tigi la. Ma Mari, na!

²³Mari Yisala hine ni to wo fɛ.

²⁴Nta keninteyɛ ni to wo dama fɛ Kirasiti Yisa rɔ.

2 Kɔrenti

2 Kɔrenti 1

¹Nde, Pɔli le ye kedi ke sebela wo ma. N mara Kirasiti Yisala kilaye la bawo wo diyara Alla ye. Mabe ma na kelen nyɔge Timoti le ya kedi ke sebe. Ma ya kedi ke lata Allala chochi mɔgenu ma minnu nadenne Kɔrenti soe burɔ anube Allala mɔge min bee ye Akeya nyamane rɔ.

²Alame ma Fa Alla anube Mari Yisa, Allata-Mɔgo-Yabone ni hine yira wo la ka yisi-kime di wo ma.

³Ma si baraka bira ma Mari Yisa Kirasiti Fa Alla ye. Ale le male fanan Fa la min kinikinine ma ma, ado ladiye bee ye bola Alla le bolo!

⁴A ye ma denbena mala tɔroye bee rɔ, woletɔ male fanan si ke donu madenbena minnu bi tɔroye-su-bee rɔ. Ma si ke anu denbena wo denbeni su la, male nyere ara min sɔron Alla bolo.

⁵Iko Kirasiti ya tɔroya dan natenbine min bee ke mala ko la, ma ya denbene sɔron Alla bolo ka a tege Kirasiti ma wo nya na le.

⁶Ma wa tɔroye sɔron tuma-wo-tuma, wo si na denben-koe anube kisi-koe la wo ye. Ni male ya denbene sɔron, wole fanan ara denbene sɔron wo fe. Wo si senbe di wo ma alako wo si wo munyu wola tɔroyenu korɔ nya min iko male fanan ya ma munyu tɔroya su min korɔ nun.

⁷Woletɔ ma yigi ma tege wola ko la mumɛ! Ma ya a lon ko wo ye tɔroye sɔronna nya min, wo si denbene fanan sɔron wo nya na le Alla bolo iko male.

⁸Nba, n na kelen nyɔgenu, ma ya tɔroye min sɔron Esiya nyamane rɔ, ma ye a fe ka wo lalon wo la. Dune minnu sara ma kuma, wonu kolo, ado anu gbili. Ma yigi bee tegera ko ma ti to ma niyi la.

⁹Ma ya ma miri ko saye la ara tege ma ma. Kɔnɔ wo mara alako ma kana la ma nyere la fo Alla min bi furinu nawulila.

¹⁰A ya ma kisi saya-masiba-we su wo ma. Ado a si to ma kisila. Wo ye ma denbena wola madiyahenu to tume min, ma ara ban ma yigi sala a kuma ko a si ma kisi tun. Mɔgo siyaman bi anu kan nabola Alla ma ka baraka bira a ye mala ko la. Ado Alla si wonu yabi ka duwe layigi ma kuma.

¹²Ma wasine minna ko la, wo le ke la. Ma sondome ye ma sere la ko mala tagama-nya duninya ke rɔ, katarala wole wara la, ma ya wo bee ke Allala hine le baraka rɔ. A ma ke mɔgoya-henkili fe. Alla le ya a ma, ma ma ko-wo-ko dogon wo ma. Ma ya tonye fo ma sondome bee la.

¹³Ma sa fenfen sebela wo ma wo ti ke min karanna ka a nya-yen. Nba, wo ya doni de lɔn mala ko la kaka kɔnɔ a sɔge ye n na, wo ni ma lɔn feu! Wo le si a ma, ma Mari Yisa wa segi lunye min, wo si wasi male la iko male fanan si wasi wo la nya min.

¹⁵N lane a la ko wo wasine ma la min ke, woletɔ n ya a latege nun ko n ni ta wole fɔlɔn kɔndɔn. Wo si duwa fila sɔrɔn bawo

¹⁶n ya a latege nun ko n tenbi tala Masidoniya, n ni wo kɔndɔn. N segimatɔe fanan, n ni wo kɔndɔn tun ka denbene sɔrɔn wo bolo nna tagamala ko la Yudiya nyamane rɔ.

¹⁷N bi min mala, wole ya a lɔn ko n ti ke n miriya wo lategela, wa? Wo ya n lɔn nagan-fila-tigi la nun alako n si donu hene nya min, wa?

¹⁸Iko n ya Allata telenbagaye lɔn nya min, n ti lanyiri kiri wo ye koe dola ko la, wo kɔma, n ni n nagan mayelema fanan.

¹⁹Sailasi anube Timoti anube nde nyere ya Yisa Kirasiti Allala danta kawandili bɔ wo tema. Yisa, nagan-fila-tigi ma. Kan-kelen-tigi le ale la.

²⁰Kirasiti le Allata lanyiri beɛ lakanbalila. Wo le ya a to, ma ye a fɔla ko, “Amina” Yisa Kirasiti baraka rɔ Allata gbiliyela ko la.

²¹Wo ni wo yili to ke ko. Alla nyere ara malebe wole sɔ Kirasiti rɔ gben! Alla nyere le ya ma ma ata mɔgɔ yabɔnenu na.

²²A ara ma ma ate la ka ata tamasere sigi ma kuma, ata Ni Senime kɔni. A ya wo ladon ma yisi rɔ alako min beɛ ye a bolo ma ye, ale Allata Ni Senime le wo kun-fɔle la.

²³Alla le n sere la. A ya n yisi lɔn! Ka a tege wola kinikine ma, n ya a latege ko n kana na Kɔrenti soe burɔ nun alako n kana a lagbeleya wo kuma.

²⁴Male sa kun-tigiye kela ka a fɔ wo ye wo si denkeninya min ma! Ma ye wɔlila ma nyɔgɔn fe wo nyereɔa sewela ko la bawo ma ya a lɔn ko wo sɔne denkeninye rɔ yiri!

2 Kɔrenti 2

¹Woletɔ n ya a latege n yisi rɔ ko n ti na wo wara tun ka wo ladiminya iko n ya a ma nya min nun fɔlɔ.

²Ado ni n ya wo ladiminya nun, yon si nde lasewa worɔ fɔ wole n bara minnu nadiminya?

³Wo le ya a to, n ya kedi doi wo sebe wo ma bawo n sa a fe ka na wo wara ka diminya wole ma minnu kaken ka n nasewa. N lane a la ko n ba sewa tume min, wole fanan sewane worɔ.

⁴N ya kedi wo sebe tɔrɔye anube yisi-lafinye le la. Ado n ya-yi yigira biribiri! N ma a sebe ka a tege wo ladiminya-koe ma fɔ ka wo lalɔn n bara wo dama keni nya min.

⁵Nba, ale min ya tɔrɔyɛ kɛ bɛɛ lana wo tɛma, a ya wola chɔchi mume tɔrɔya ka tenbi a ya nde tɔrɔ nya min. N ya wo fɔ min kɛ, n sa a makawala.

⁶Ale ara tɔrɔyɛ min sɔrɔn wo bolo, wo ara a bɔ.

⁷Nba kaka, wo ni a makoto ka a madɛnbɛ alako a yisi la kana fin ha a ni Yisata kile boloka feu!

⁸N bi wo madiyala ko wo ni a yira a la ko wo ya a keni bɛrɛkɛ!

⁹N ya kɛdi wo sɛbɛ wo ma ka a lɔn ni wo rabenne ka nta kumɛ bira tuma-wo-tuma. N bi a fɛ ka wo kɔrɔbɔ nun, ni wo si koe wo bira sɛbɛ la nya min.

¹⁰Wo wa mɔgɛ do makoto ala ko-tinya-gbela ko la, nde fanan bara a makoto. Ado ni a ya ko-yoge woo kɛ, n si a makoto min na, n bara a makoto ka a kɛ wolela ko la Kirasiti yala alako

¹¹Setanɛ kana nɔ-ko sɔrɔn ma ma. Ado ma ya ale Setanɛ kɛ-nyanu lɔn.

¹²Nba, n tara Tarayasi tume min ka Kirasitita kibara-nyime kawandili bɔ, n ya a yen ko Mari ara fɛrɛ di n ma ka ata wɔlɛ kɛ nyɔ.

¹³Kɔnɔ hali wo, n hɔnta ha ka a dan natenbi bawo n ma ke ma na kelen nyɔgɛ Taita yenna. Wo le ya a to, n ya n masara nyɔ-mɔgenu na ka Masidoniya nyamanita-kile bira.

¹⁴Tabarakala Alla ma! Mabɛ Kirasiti ye kan kelen tɔ min kɛ, Alla ya ma ma yelesa-mɔgenu na ka ma mayira gbɛ rɔ Kirasitita nɔlɛ rɔ. Nba kaka, ma tenbi tala kan-tina wo kan-tina, a si male bi ka Marita kibara-nyime lake doinu ma. Kibarɛ wo si nyensen iko senti-suma-diyamɛ.

¹⁵Ma niyi mani de iko senti-suma-diyamɛ, Kirasiti ye min nabɔla Alla ye kɔni. Minnu bi kisila wo, minnu bi halakila wo, wo bɛɛ si fen-sumɛ wo lamɔɛn.

¹⁶A ara ma saya-sumɛ la wonu ye minnu bi nala halakila. Kɔnɔ a ara ma nimaya-sumɛ la wonu ye minnu bi nala kisila. Wo mɔgɔ sa min si ke wonu kela a nyɛrɛ ma.

¹⁷Male sa iko mɔgɔ siyaman bi nya min. Wonu bi Allala kumɛ mayirala iko fere-kɛ-fan min dɛ ma gbɛlɛ. Kɔnɔ Alla ara ma sɔ min kɛ, ma ye kumala gbɛ rɔ Alla yala iko Kirasitita wɔli kelenu.

2 Kɔrɛnti 3

¹Kɛ mani de iko ma ye ma nyɛrɛ matɔgɔla wo yala, nyɛ? Male fanan ni a ma iko mɔgɔ doinu bi a mala nya min? Ma ni na kɛdinu na ma bolo min si a yira, ni mɔgɔ-nyime le male la iko doinu? Ni wo ma, wo ni kɛdi su wonu nata mɔgɔ gberɛnu ma malela ko la, wa?

²Wole nyɛrɛ le mala kɛdi la min sɛbɛnɛ ma yisi rɔ alako bɛɛ si ke a karanna nya min ka mala wɔlɔ-nyime lɔn wo tɛma.

³A ara gbe feu, ko Kirasiti nyere le ya kedi ke sebe ka a don ma bolo. A ma sebe duwa-yi anube kale la. A sebene Alla nimela Ni Senime le la. Ado a ma sebe kuru-walan ma. A sebene mogɔ yisi le tɔ.

⁴Ma ye ke fɔla bawo ma lane Alla la Kirasiti baraka rɔ.

⁵Fenfen sa male rɔ min si a ma, ma ni a fɔ ko ma si ke wɔle ke kɛla. Min bɛe ye ma bolo, wo bɔne Alla le bolo.

⁶Ale le ya senbe di ma ma ko ma ni ma sarama-kan-kureta wɔli kelenu na, min sebene anube ala mogenu tema. Sarama-kan-kure ke sebene ma kɔnɔ a nane ata Ni Senime bolo. Tɔn-sebene si na saye la mogenu ye kɔnɔ ata Ni Senime si niyi di mogenu ma.

⁷Nebi Musa ya tɔn min sebe kuru-walan ma, wo nara saye la a bolo. Kɔnɔ a dira mogenu ma tume min, Allala gbiliye bɔra gbe rɔ. Ado Nebi Musa yakɔre malanta ha Isirela mogenu ma ke anu ye gbangbanna a rɔ hali gbiliya-tamasere min bi malan-malanna a yakɔre ma, wo kɔ fagara.

⁸Ado gbiliye min bi nala Allata Ni Senime baraka rɔ, wola koloye si ma kama worɔ?

⁹Mogenu yilikira tɔn min fe, wo gbiliyane mogenu yala. Kɔnɔ ma ara telen Alla yala sarama-kan-kure min fe, wota gbiliye tenbira doi wo la pon!

¹⁰Tɔn-kɔrɔme wo gbiliyane, tonye le kɔnɔ wota gbiliye wa sanko mata kila-kure ke ma, gbiliye min makawane nun fɔlɔ, wo ara tenbi ka ban fesefese!

¹¹Ado tɔn wo min ya wati-kunduni ke ka tenbi dɔrɔn, ni gbiliye ye wo fe nun, tɔn min bi tola habadan don? Gbiliya-ba ye wo rɔ ka tenbi doi wo la pirr!

¹²Ma yisi lategene bawo yigi ke ye ma bolo.

¹³Nebi Musala yakɔrɔ-malan kɔ fagara. Male sa iko Nebi Musa min ya kure burun a ye la alako Isirela mogenu kana na yakɔrɔ-malan wo yen a kɔ fagala.

¹⁴Isirela moge wonu yisi gbeleyara. Ado ha bi, anu tenbi Allata sarama-kan karanna, a mane iko fan do burunne anu ye la. Ado wo ti bɔ mogɔ ye la fɔ a wa tugun Kirasiti la wati min.

¹⁵Ha bi, anu ba Nebi Musala tɔn karan tuma-wo-tuma, fan do ye anu henkili yamatogonna.

¹⁶Kɔnɔ mogɔ wa yelemo ka bila Mari fe, fan wo si bɔ a henkili ma.

¹⁷Nba, Mari wo, ata Ni Senime le. Ado Marita Niyi wo ye kan min, hɔrɔye ye nyo le.

¹⁸Ma dama ya-makane ye Marita gbiliye mayirala. Ado gbiliya kelan wo ye bɔla Marita Ni Senime le bolo. Ale le ye ma yelemo alako ma ke-nya ni ma iko ale. Wo si a ma, a ni to ala gbiliya-makawane dila ma ma Marita Ni Senime baraka rɔ.

2 Kɔrenti 4

- ¹Alla ara kinikini ma ma ka kawandili-bɔ-wɔlɛ kɛ di ma ma. Woletɔ ma ti kuri.
- ²Ma ara ko-dogonne anube miliya-koe bɛɛ boloka. Ma ti ko-wo-ko kɛ yanfanteyɛ la. Ado ma ti Allala kume yelemɛ foninyɛ la. Ma ye tonyɛ karanna gbɛ rɔ, woletɔ mɔgenu si a lɔn anu nyere sɔndɔmɛ rɔ ma ye nya min Alla yala.
- ³Ado ma ye kibara-nyime min kawandili bɔla, ni wo dogonne, minnu bi nala halakila, a dogonne wonu dɔrɔn de ma.
- ⁴Setane min bi duninya kɛ kun na, wo ara a ma, anu ma ke lala Yisa la bawo anu yisi ara to pinpi rɔ. A ya a ma, anu ti ke kibara-nyimeta waan yenna min bi malanna anu ye. Ado kibara-nyime wo ye Kirasitita gbiliye kɛla ko la. Allala muninyɛ nyere le ale la.
- ⁵Ma sa ma nyereta koenu kawandili bɔla. Ma ye kawandili bɔla ko Yisa Kirasiti, Mari le. Ma ko male nyere le wota wɔli kelenu na Yisala ko la.
- ⁶A sebene Allata kitabu rɔ ko, “Waan ni bɔ pinpi rɔ!” Ado Alla kelan wo le ya ala waan lamalan ma yisi rɔ alako ma ni Allata gbiliye lɔn min bi malanna Yisa Kirasiti yakɔre ma.
- ⁷Nba, wodi ti ke kibara-nyime min sanna, wo ye male min bolo, ma mani de dɔrɔn iko bɔnku-dagenu. Wo si a yira ko Allata senbe ye fan bɛɛ marala. Ate le, mata ma.
- ⁸Ma tɔrɔne wati bɛɛ kɔnɔ nɔ ma sɔrɔn ma ma. Ma kɔndɔfiline kɔnɔ ma yigi tegeni ma mumɛ!
- ⁹Ma yogenu siya kɔnɔ Alla ma ma boloka. Ma madumane wati donu tɔ kɔnɔ ma halakini ma.
- ¹⁰Ma ye Yisala sayɛ dununa ma bagbu-fagatenu tɔ, woletɔ ata niyi fanan si yen ma bagbuyinu tɔ.
- ¹¹Ma ye saya-masibe kɔrɔ Yisala ko la tuma-wo-tuma alako ata niyi ni yen ma bagbu-fagate kenu tɔ.
- ¹²Ma ye ma niyi filila tuma-wo-tuma alako wo ni habadan-nimaye sɔrɔn.
- ¹³A sebene Allata kitabu rɔ ko, “N bara denkeninya, woletɔ n kumara.” Denkeninya kelan wo ye male fanan bolo. Woletɔ ma ye kawandili bɔla bawo
- ¹⁴ma ya a lɔn ko Alla min ya Mari Yisa lawuli ka bɔ sayɛ rɔ, wo si male fanan nawuli. A si ma lawuli bawo mabe Yisa ye kan kelen tɔ. A si ma dama laden ma nyɔgɔn fe a yakɔrɔ.
- ¹⁵Wo dama ye kɛla ka a tɛge wole ma. Nba, Allata hine min bi kɛla mɔgɔ siyaman ma nya min, anu siyaman si baraka bira Allata gbiliyɛla ko la wo nya na le.
- ¹⁶Ka a tɛge wo ma, ma ti bandan. Ado hali ma bagbuyi ye fagala doni-doninyɛ ma, ma niyi min bi ma rɔ, wo ye kurayala tele-wo-tele.

¹⁷Nba, ma ara tɔrɔya-kunduni ke sɔrɔn min ti a laban kɔnɔ wo si habadan-gbiliya-belebele di ma ma, min kolo tɔrɔye wo ko pirr!

¹⁸Fan minnu si yen, ma sa ma ye sɔla wonu na, fɔ mɔge ti ke minnu yenna. Ma ye min yenna, wo si wati-kunduni-dɔrɔn bɔ kɔnɔ min ti ke yenna, wo si to a la teban!

2 Kɔrɛnti 5

¹Ma ya a lɔn ko ma ye fani-bɔn ke minnu burɔ duninya ke rɔ, ma bagbuyi kɔni, wonu ba wayan tumɛ min, bɔn ye Alla bolo Arinyeni tɔ ma niyi ye. Ado hadama den ma bɔn wo sɔ. Wo si ma habadan-bɔn la ma ye.

²Kɔnɔ ma ye kurunna fani-bɔn kenu tɔ kaka, ma bagbuyi kɔni. A sɔge ye ma la ko ma fere-bɔnku-kure minnu bi Arinyeni tɔ, wonu ni bila ma kan na iko duruki.

³Ni wonu bilane ma kan na, ma gbu-makolɔn ti taran worɔ.

⁴Ma tenbi duninya fani-bɔn ke la, ma ye kurunna iko mɔge tenbi dunu-belebele-we kɔrɔ. Ma sa a fe, ma ni bɔ ma fere-bɔnke kenu tɔ fɔ ka Arinyenete fanan bila ma kan na. Woletɔ ma fere-bɔnku-fagamatoe kenu si yeɛma nimaye la.

⁵Alla ara ma raben mayeɛma koe ke la. A ara ala Ni Senime di ma ma alako ma ni a lɔn berebere-we-ke ko a ara fan kenu bee raben malela ko la.

⁶Woletɔ ma henkili lategene deɛ! Ma ya a lɔn ko ma tenbi fere-bɔnke kenu tɔ, ma fe-yan Mari la worɔ.

⁷Ma ye ko ladanna mala denkeninye le fe. Ma sa ko ladanna iko ma ye a yenna nya min.

⁸Ma henkili lategene. A di ma ye bereke ka bɔ ma fere-bɔnke ke rɔ ka ta ma sigi Mari fe.

⁹Kɔnɔ min tenbira wo bee la, ni ma ye ma ware yan, ni wo ma, nyɔ, ma ye a fe le ka Alla hene tolon!

¹⁰Ma ye a fe ka a hene bawo a fere sa fɔ ma dama ni ma sɔ gbe rɔ Kirasitila kiti tege tine yarɔma. Ma kelen-kelenname-bee si kiti ka wo sɔrɔn iko a benta ma ma nya min. Ma tenbi fere-bɔnke kenu tɔ, ni ma ya min ma, a mara a nyima la wo, a mara a yogoma la wo, ma ye wo sare sɔrɔnna le, yɔ!

¹¹Ma kilanne Mari la min ke, ma ye ma rayala ko mɔge bee ni a ye lamunun Mari la. Alla ya ma lɔn feu! Ado wole ya nde lɔn wo yisi rɔ wo nya na le fanan.

¹²Ma sa ma rayala ka ma nyere matɔgo wo ye tun kɔnɔ ma ye a fe, wo ni fere sɔrɔn ka wasi ma la. Wo le ya a to, wo si ke wonu yabila minnu bi anu nyere matɔgola ka a tege anuna ko-ladan-nya ma kɔnɔ min bi anu yisi rɔ, wo ma de!

¹³Ni ma mara iko yuwenu, wo mara Alla lela ko la. Ni ma mara henkilimenu na, wo mara wo munanfaga koe lela ko la.

¹⁴Kirasitita keninteyɛ ye ma marala bawo ma ara a lon ko mɔgɔ kelen fagara mɔgɛ bɛɛ ye, woletɔ mɔgɛ bɛɛ fagara a fɛ ka bɔ anuna hakenu tɔ.

¹⁵Ale Yisa fagara mɔgɛ bɛɛ ye, woletɔ minnu belinɛ, wonu kana beli anu nyere ye tun fɔ ka beli ale ye min fagara anu ye. Ado a wulita anu ye fanan.

¹⁶Nba, ma ti mɔgɛ mafɛlen tun iko hadama dan miriya ye nya min. Fɔlɔ nun, ma ya Kirasiti mafɛlen iko hadama dan miriya ye nya min kɔnɔ ma ti wo ma tun.

¹⁷Mɔgɔ wo mɔgɔ wa ma Kirasiti halalɛ la, mɔgɔ-kurɛ le wo tigi la. Ko-kɔrɔmɛnu bara tenbi, nba, koe bɛɛ ara ma a kurɛ la gbɛ!

¹⁸Wo bɛɛ bɔnɛ Alla le bolo. Kirasiti baraka rɔ, male ma ma a yoge la fɔ ka ma a diyana-mɔgɛ la. A ya wɔlɛ kɛ di ma ma ko ma ni mɔgɛ doinu nana a ma ka wonu fanan ma a diyana-mɔgɛnu na.

¹⁹Ma ye a fɔla mɔgɛnu ye ko Alla ara mɔgɛ bɛɛ ma a diyana-mɔgɛ la Kirasiti baraka rɔ. Alla ti a miri anu hake ma tun. A ya anu ma a diyana-mɔgɛ la nya min, a ara wo kumɛ di ma ma ka wo lake mɔgɛnu ma.

²⁰Nba, male mara Kirasitita kilayenu na alako ma ni ata kumɛ fɔ mɔgɛnu ye. Alla nyere ye ma sɔla ka ma ata kuma-lakele la min kɛ, ma ye wo madiyala Kirasitila ko la ko wo ni sɔn ko wo ti to mani Alla yogenu na fɔ ka wo ma a diyana-mɔgɛnu na!

²¹Kirasiti ma hake-wo-hake kɛ kɔnɔ Alla ya a bira iko hake-tigi ma hakenuna ko la alako ma ni ma mɔgɔ-latelenne la Alla yala.

2 Kɔrɛnti 6

¹Allala wɔli kele le ma dama la. Ma ye wo madiyala worɔ ko wo ara Allala hine sɔrɔn min kɛ, wo kana wo tinya.

²Alla ya kɛ le fɔ, a ko, “A wati-lategenɛ le, n ya n tole masɔ i la. I kisi-tele kera lunye min, n ya i denbɛ.” Nba, Allata wati-lategenɛ le kɛ la! Kisi-tele le bi la!

³Ma sa a fɛ, mɔgɔ wo mɔgɔ ni fɛɛ yen mala wɔlɛ la. Woletɔ ma ye ma rayala ko ma kana kin-natugu-fan sa kile la mɔgɛnu ye.

⁴Kɔnɔ ma ya ma munyu tɔrɔyɛ anubɛ gbɛleyɛ anubɛ kɔndɔfili-su-bɛɛ kɔrɔ. Ma ye koe min bɛɛ kela, ma ye a yirala wonu tɔ ko Allata wɔli kele le male la.

⁵Mɔgɛnu ya ma gbesi ka ma ladon yele la ka sɔnkɔ layɛle ma ma. Ma wɔlita ha ka a dan natenbi. Ma si ki ma ya la anubɛ ka ki a la.

⁶Ma ara a yira ko Allata wɔli kele le ma la mala seninyɛ fɛ, mala lonne fɛ, mala munye fɛ, mala nyimaye fɛ, anubɛ mala keninteya-bere fɛ Allata Ni Senime baraka rɔ.

⁷Ma ya tonya-kumɛ fɔ ka Allala senbɛ yira alako ka a yira ko Allata wɔli kele le male la. Telenbagayɛ le mala kele-kɛ-miran la. Ma si bui mɔgɛnu ma wo la ka ma nyere matanka a la fanan.

⁸Ma gbiliyane donu bolo, ma lafeyane donu bolo. Donu bi ma manyinina, donu bi ma matogola. Hali ma tenbi tonye fola, ma birane iko foninya-folenu.

⁹Ma malonne wole bolo kono ma malonni ma donu bolo. Ma ye saya-masibe koro kono yaga, ma ye ma niyi la. Hali ma torone, ma fagani ma.

¹⁰Hali ma yisi tinyane kono ma sewane tolon! Ma lonne bolo-kolonnu na kono ma ara mogo siyaman ma bana la. Ma mane iko fen sa ma bolo kono fan bee ye ma bolo.

¹¹Wole n diyana-moge minnu bi Korinti soe buru, ma wa a fo ko ma bure lakane wo ye, tonye le wo la!

¹²Wole ma gboya male ye kono male le gboyara wo ye.

¹³N bi kumala wo ye kaka iko nna dannu. Ma ara wo keni nya min, wo fanan ni wo nyogon keninteye yira ma la. Wo ni wo sondome lagbe ma ye bereke!

¹⁴Wobe denkeninyabelenu kana ko lakiri wo nyogon tema. Telenbage anube telenbele si diya kama? Waan anube pinpi si to anu nyogon fe kama?

¹⁵Ado Kirasiti anube Setane si ben kama? Denkeninya-mogela nfen bi denkeninyabele bolo?

¹⁶Diyanaye mintan bi Alla Bato Bon anube Alla-batobelenuna bese ko tinenu tema? Male le Alla nime Bato Bon la iko Alla nyere ya a fo nya min ko, "N si sigi anu fe ka to anu tema. N si ma anuta Alla la. Anu si ma nta moge la."

¹⁷Woletu Mari ko, "Fo wo ni bo mogo-yogomenu fe. Wo ni fara anu na feu! Wo kana ko-kosone woo ke. Wo si a ma, nde si wo rabira.

¹⁸N si ma wo fa la. Wo si ma nna dannu na. Mari-Senbe-Bee-Tigi-kan le ke la."

2 Korinti 7

¹N diyana-mogenu, lanyiri ke bee kirine male le ye! Woletu koe min bee si fere-banke anube niyi latinya, ma ni ma nyere seninya wonu ma. Ma ni ko-senime nyini ka to kilanna Alla la.

²Wo ni wo yisi laka male ye. Ma ma ko-yogoma ke mogo wo mogo la. Ma ma moge karan ko-yogoma ma hali ka mogo kensunya.

³N ma ke fo alako ka wo rase. Iko n ya a fo nya min nun, ma beline wo, ma fagane wo, wola ko ye ma yisi ro tolon! Wola ko di ma ye kati!

⁴N lane wole la kosebe! Ado n wasine wo la kati! Hali ma toroyane, wo ye a mala, n fane sewe la tolon!

⁵Hali ma kera Masidoniya nyamane ro tume min, ma ma ma sulen mumu! Toroye bilane ma fe kan tine bee ro. Sosole le gbansan ye mala foole ro. Kilan fanan bi ma yisi ro.

- ⁶Alla min si mɔgɔ-kɔndɔfilinɛ yisi-kimɛ, wo ya ma yisi-kimɛ Taitala nɛ fɛ.
- ⁷Ala nɛ dɔrɔn fɛ, wo ma. A ya dantɛgɛlɛ sa ka a bɛn wo ya a yisi-kimɛ nya min. Wo ya a ma, ma yisi kimara. N yen-sɔgɛ ya wo bira nya min, a ya wo rakaran ma ye anubɛ wo nimisara nya min. Wo rabenne nya min ka n fɛka fanan, n ya wo bɛɛ lamɔɛn tumɛ min, n sewara kati!
- ⁸Hali nna kɛdi wo ya wo yisi lafin, n ya a sɛbɛ wo ma min kɛ, n nimisani ma wola ko la. N nimisara fɔlɔ nun ala ko la bawo n ya a lɔn ko kɛdi wo ara wo yisi lafin wati-kunduni kɔrɔ.
- ⁹Kɔnɔ tɔ-a-la, n sewani ma ko n bara a ma, wo yisi la ara fin kɔnɔ wola yisi-lafinyɛ ya a ma, wo ya wo kɛ-nyanu yɛlema. Yisi-lafinyɛ wo, Alla gbɛ le wo la. Woletɔ ma ma wo madumɛ hali!
- ¹⁰Yisi-lafinyɛ min bɔnɛ Alla bolo, wo si na yisi-yɛlema la, ado wo si a laban kisi-koe ma wo bolo. Wo ti mɔni wo rɔ mumɛ! Kɔnɔ hadama danta yisi-lafinyɛ si a laban sayɛ ma.
- ¹¹Alla ya a ma, wo yisi lafinta min kɛ, wa a mafɛlɛn a ya wo denbɛ nya min. Wo ara wo ma sebena-mɔgɛnu na gbɛ! A sɔgɛ ya wo bira ka a yira ko sɔn sa wo la! Wo diminyara kati! Ado wo kilanta bawo wo ya ko-yogomɛ le ma. N yen-sɔgɛ ya wo bira. Nta hɔnyɛ ya wo bira fanan. A di wo ye ka ko-yogoma-kɛlɛ wo tɔrɔ! Wo ya a lagbɛ ko fɛɛ sa wo la kɛ fɛnfɛn tɔ.
- ¹²N ma kɛdi wo sɛbɛ wo ma ka a tɛgɛ min bara ko-yogomɛ kɛ anubɛ ko-yogomɛ kɛra min na. N ya a sɛbɛ le alako Alla ni a gbɛ wo ye, ma di wo ye nya min.
- ¹³Wo le ya a to, ma yisi kimara. Min sanɛ mala yisi-kimɛ kuma, wo ya Taita lasewa nya min, wo ara male fanan nasewa wo nya na le. Wo damasi ara a denbɛ ka a yisi sa lɛp!
- ¹⁴N ya n nyɛrɛ kɔgɔ raka wola ko la a ye. Ado wo ma n namiliya. Iko ma nɔrɔta tonyɛ ma nya min, mata kɔgɔ-rakɛ fanan mara tonyɛ la wo nya le.
- ¹⁵Taitala keninteyɛ tora warala wo ye kati! Wo dama ya ala kumɛ bira nya min wo, wo ya a labɛn kilan anubɛ yɛrɛyɛrɛn la nya min wo, a hɛnkili tonɛ wo bɛɛ ko.
- ¹⁶N sewanɛ kati bawo n si kɛ n yigi sala wo kuma feu!

2 Kɔrɛnti 8

- ¹N na kɛlɛn nyɔgɛnu, ma ye a fɛ, wo ni a lɔn Alla ara min kɛ Masidoniya chɔchinu ye ata hine fɛ.
- ²Hali anu bi tɔrɔyɛ anubɛ bolo-koloniyɛ rɔ, anu sewanɛ ka nilɛ kɛ foninsɛrɛyɛ la.
- ³Tonyɛ le. Anu ya nilɛ kɛ iko anu sɛnbɛ ye nya min, hali min tenbira wo la. Mɔgɔ ma anu fɔrɔsɛ. Anu ya wo kɛ anu nyɛrɛ ma le.

- ⁴Anu ya ma madiya berεke ko anu bole ni taran Allala mεgenu denben koe rε Yudiya nyamane rε.
- ⁵Ado anu ya nile ke ka tenbi ma miriya la pon! Kεnε min tenbira wo bεε la, anu ya anu nyere di Mari ma. Wo kεma, anu ya anu nyere di male fanan ma iko a di Alla ye nya min.
- ⁶Woletε Taita min ya wεle ke dabira, ma ya a madiya ko a ni to a kela. A ni to wo denbena ka keninteya-wεle wo dafa.
- ⁷Denkeninye ye wo bolo, wo kusan kumala, ado lonne ye wo bolo fanan. Wo ara wo raya ka denbene ke anube ka wola keninteye yira ma la. Wo ara ma-a-la koe wo bεε rε. Woletε ma ye a fe, wo ni keninteya-wεle ke fanan ke foninsereye la.
- ⁸N sa tεn sigila wo kuma. Donu bara anu taya denbeni koe rε, woletε n ba wo sankan anu ma, n bi a fe ka a lon ni keninteya-bere ye wo bolo wo nya.
- ⁹Ado wo ya ma Mari Yisa, Allata-Mεgε-Yabεneta hine lon. Nonfulu-tigi-ba le ale la nun kεnε a ya a nyere ma bolo-kolon la wolela ko la. A ya wo ma alako ala bolokolonye ni wo ma nonfulu-tigi la.
- ¹⁰Serun, wole folon ya miriya wo sεron ka Allata mεgenu kε. Ado wole folon wulita fen dila anu ma nun. Nta miriya rε, wo ya min dabira, wo ni a dafa kelenna!
- ¹¹Nba, wa wo raya ka wεle-nyime wo laban feu! Iko wo miriya ye wεle wo ma nya min nun, wo ni wo raya a laban koe ma gbε! Wo ni a ke iko wo senbe danta kan min.
- ¹²Ni fen bi wo bolo min ni-sεge ye wo la, Alla si sεn wola kε-fan wo la iko wo bole danta kan min. Fan min sa wo bolo, wo se sa wo ye.
- ¹³N sa n tayala ka dune bε doinu kuma ka a sa wole kuma. Fen siyaman bi wo bolo wati-kundune ke kεrε min ke, a benne, minnu makoe ye fen na, wo ni wonu denbe. Ado wole makoe wa bila fen na tume min, fen siyaman ba taran anu denu fanan bolo tume min, anu si wo fanan denbe. Wo le ya a to, wo dama ra si kenya worε.
- ¹⁵Iko a sebene Allala kitabu rε nya min ko, “Minnu ya a siyaman bi, wonute to ma to. Minnu ma a siyaman bi, fen ma dasa wonu bolo.”
- ¹⁶Ma si baraka bira Alla ye bawo keninteye min nyεgon ye male bolo, a ya wo nyεgon di Taita ma wo denben koe la!
- ¹⁷Ka a fε ko Taita sεnta mala madiyale ma dεron, wo ma. Wo denben-sεge ye ale nyere la kati! Ale le ya a latege a nyere ma ko a ni ta wo wara.
- ¹⁸Ma ye ma na kelen nyεge do latala a fe, min gbiliyane chεchi bεε bolo berεke! A ara gbiliye wo sεron ala wεlela ko la kibara-nyimela kawandili-bεε rε.
- ¹⁹Min tenbira wo la, chεchinu bara a yabε ko a ni tagama ma fe. A si keninteya-wεle ke ke Marita gbiliyela ko la. Ma ye a fe ka a yira wo la ko wo denben-sεge ye ma la.

²⁰Ma ye a mala ma ferema alako mɔge kana fee woo yen ma la kɔ-fen-belebele kela ko la.

²¹Ma sako le ka ko-lateleɛ ke. Ka a ke Mari yala dɔrɔn, wo ma, fɔ mɔgenu yala fanan.

²²Woletɔ ma ye ma na kelen nyɔge latala anu fe. Ma ara a lakɔrɔsi wati siyaman. Ado ma ara a yen ko denbeni-sɔge ye a la tuma-wo-tuma. Nba, a rayane gbe ka wo denbe nya bee ma bawo a yigi sane wo kuma bereke!

²³Nba, Taita ke, n ta-nyɔge le. A ye wolila n fe wo denben tine. Nba, n na kelen nyɔge minnu bi tala a fe, chɔchinu denu ya wonu sɔ. Anu si gbiliye di Kirasiti ma.

²⁴Wo ni wola keninteya-gbene yira anu na. Wo ni wo ma alako chɔchi-mɔgenu ni a lɔn ma wasine wo la min na.

2 Kɔrɛnti 9

¹Nba, hali n ma kedi sebe wo ma ka a tege Allala mɔgenu denben koe ma Yudiya nyamane rɔ.

²N ya a lɔn ko wo fanan si sɔn denbeni koe wo ma. N bara n kɔgɔ raka wola ko la Masidoniya kenu ye. N ya a fɔ anu ye ko kebi serun, wole, ma na kelen nyɔge minnu bi Akeya sigisɔn rɔ, wo ya wo raben denbeni-koe wo rɔ. Ka a tege wola denbene wo ma, wo ara mɔge donu yisi lawuli denbeni ke tine.

³N bi n na kelen nyɔge kenu natala, wo le ya a to, mala kɔgɔ-rake kana ma fuyi la. Wo ni wo raben wota denbene wo la wo bolo iko n ya a fɔ nya min.

⁴Ni Masidoniya kenu nara n fe, anu ni a taran ko wo rabenni ma, ma dama si miliya worɔ bawo ma lara wo damasi la. Wole beren si miliya fanan!

⁵Woletɔ n ya n miri ko a benne n na kelen nyɔge kenu ni sɔ ma yarɔ. Wo ya lanyiri kiri kɔ-fan minna ko la, yanni n ni ke nyɔ, wo ni wonu naden. Woletɔ, n ba ke tume min, n si koe bee rabenne taran. Wo si a yira ko wo bolenu fulenta bawo a di wo ye. Wo ye a bola wo yisi bee la. Mɔgɔ ma wo fɔrɔse.

⁶Wa wo henkili to ke ko. Mɔge min si sugi doni fui, wo si doni de tege. Min si sugi siyaman fui, wo si a siyaman tege.

⁷Bee ni kole ke worɔ iko a ara a miri a burɔ nya min. A kana kole ke yisi-magboye la. A kana kole ke bawo anu bi i lagbengbenna. Mɔge min bi fan dila a sewane, wo le di Alla ye.

⁸Nba, Alla si ke here dila wo ma ka tenbi wo makoe dan la. Woletɔ wo makoe-nyinya-fannu si taran wo bolo ka mɔgɔ donu fanan kɔ sewe la.

⁹Iko a sebene Allala kitabu rɔ nya min ko, “Min si fan di bolo-kolɔnnu ma foninsereye la, ala nyimaye si to tolon!”

¹⁰Alla le ye sugi dila seni-sale ma anube a si min don. A si sugi bee di wole fanan ma ka wola senenu nasabati alako wo ni fan ni bolo-kolonnu ma duk!

¹¹A si wo ma fen-tiginu na alako wo ni to mogenu kola wati bee. Ma wa wola kofannu natenbi anu ma, wo si a ma, mogō siyaman ni baraka bira Alla ye wola kofan wonuna ko la.

¹²Wola denbene ma Allala mogenu makoe doron nyinya. Wo si a ma, mogenu ni baraka bira Alla ye fanan.

¹³Wola ko-nyima-ke si wola denkeninye yira Kirasitita kibara-nyime ro, wo lane min na koni. Wo ye Kirasitila kume birala min ke, mogō siyaman bi Alla tantola wola ko la. Wo ye anu denbena foninsereye la anube mogō gberenu fanan.

¹⁴Woletō ka a tege Allata hine ma wole wara la, anu bi Alla matarala wo ye anu yisilakane la.

¹⁵Ma ni baraka bira Alla ye ala kofanla ko la, moge ti ke min sanna.

2 Korēnti 10

¹Donu bi a fola nde, Poli ma ko n tenbi wo tema, n famayigine konō n ba bō wo fe tume min, n kerinteyane wo la. N bi a fe ka kuma wo ye dinye anube nyimaye la iko Kirasiti duruta a mala nya min nun.

²N bi wo madiyala ko wo kana n forose n ni kerinteya wo la. Minnu ko male ye koenu kela duninya ke-nyanu denuna ko la, n lane a la ko n ba na tun, n si ke n kerinteyala wonu na serr!

³Tonye le, ma ye duninya ke ro konō ma sa keke kela iko duninya ke si keke ke nya min.

⁴Ma ye keke-ke-fan minnu bila keke ke tine, duninyata keke-ke-fen ma wonu na. Ma ye Allata keke-ke-fen-senbemenu bila ka Setaneta kan-tina-latankanenu tinya wonu na. Anu bi henkili minnu nabola,

⁵anube anu wasine fan min bee la, minnu si a ma, mogō kana na Alla lon, ma ye wonu kasarala le pō! Ma ye keke-ke-fan wonu nawolila ka miriya bee ladon Kirasitita mare korō alako anu ni ala kume bira nya min.

⁶Wo ni wota kuma-bire yira folon, wo koma, ma si ma raben ka kuma-birabele-bee torō!

⁷Wo ni koe kenu mafelen a kila-berebere fe. Wo mirine ko Kirasitite le wole la, nye? Nba, wo henkili ni to ke fanan ko ko Kirasitita moge le male fanan na iko wo ye nya min.

⁸Mari ya senbe min di ma ma, n wasine senbe wo le la bereke! Ado n ti miliya wo la bawo senbe wo sa n bolo ka wo lasegi koma fo ka wo lasabati.

⁹N sa a fe, a ni ma iko n bi wo makilanna nna kedi kenu to.

¹⁰Do si a fo ko, “Min sebene Polita kedinu to, wo gbele ma wara la konon ni ale nyere ye ma fe, a ma gbele wo nya. Fen ma ala kumenu na!”

¹¹Wo mogon su ni a lon ko n ba taran wo fe wati min, min sebene n bolo, n si wo le ma, yo! N si a lagbeleya wo kuma gben!

¹²Nba, minnu bara anu nyere ma fen na, ma ti sisi ma nyere sankala wonu ma. Anu henkili sa mume! Anu bi anu nyere sankala anu nyogon ma! Anu miri a ma ko min telenta anu nyere yala, anu bi anu nyere kitila wonu denu fe.

¹³Konon ma ti wasi fenfen na, a ma ken, ma ni wasi min na. Alla ara wole min di ma ma, ma ye wasila wo le doron na. Ado ma ya wole min ke wo tema, wo ye mala wase ke ro.

¹⁴A kaken, ma ni wasi nya min, mala wase ti tenbi a dan wo la. Ado male folon nara Kirasitita kibara-nyime la wo ye nun bi ma!

¹⁵Woleton donu bara wole min ke, ma wasini ma wonu na fo Alla ara min don male bolo. Konon ma yigi le ko wola denkeninye si to koloyala. Wo le si a ma, Alla ara dan min sa, ma si ke ka wole ke ka ke a dan ma.

¹⁶Wo le, ma si ke ka kibara-nyime-kawandili bo nyamane wonu to minnu bi wo koma. Donu bara wole min ke moge donu bare, ma kana wasi wo la.

¹⁷Konon iko a sebene Allala kitabu ro nya min ko, “Min bi a fe ka wasi, Mari ara min ke a ye, a ni wasi wo le to.”

¹⁸Moge min bi a nyere matogola, wola nyere-matoge wo, fuyi le wo la. Min kolo wo bee ko, Mari wa min matogon, wo le fisa a bee ko.

2 Korinti 11

¹Wo yandi! Hali n kuntanyane doni, wo ni wo munyu n koron.

²N bi wo makeliyala iko Alla ye wo makeliyala nya min. Wo bee mani de iko sunkurun-nasoloni-bere, n bara min furu-koe lanyiri kiri mogon kelen pe ye, Kirasiti koni.

³N kilanne ko fenfen kana wo henkili yabasan iko duguma-fan ya ma mama Hawa yanfa ala foninya-we la nya min. Wo kana bo wola keninteya-bere ro min bi wo bolo Kirasiti wara la.

⁴Min bee ye nala wo wara ka Yisala kawandili dogbere bo wo ye, wo sewane wonu na ka wo munyu wonu koron. Male ya Yisala kawandile min bo, kelen ma wonu na. Nba, wo ara niyi anube kibara-nyime min bira foninya-kilayenu bolo, wonu farane mate ma feu! Wo ya Allata Ni Senime anube kibara-nyime min soron male bolo, kelen ma anu na feu!

- 5**N mirini ma ko nde dɔgɔ ka tenbi wola kilaya-makawane wonu na hali doni!
- 6**Tumado, nde ma kusan kumala kɔnɔ n sa wo nya lonne rɔ. Ma ara wo gbɛ wo ye koe bɛɛ rɔ.
- 7**N ya Allala kibara-nyime-kawandili bɔ wo ye tume min, n ma wo manyinika fenfenna ko la. N ya n nyere famayigi alako wo ni gbiliye sɔrɔn. Wo yoge wo yala, wa?
- 8**N bi wɔlila wo tema tume min, chɔchi gberenu ya n sara. A mani de nun iko n bi chɔchi wonu kankanna le nun alako n si wo denbe nya min.
- 9**N bi wo tema tume min nun, ni n makoe bilara fenfen na, n ma wo yakɔrɔ-mamɔ n denben ko la. N makoe ye fan min bɛɛ la, ma na kelen nyɔge minnu bɔra Masidoniya, wonu nara wo bɛɛ la n ye. Iko a ye nya min kebi fɔlɔ, n ti ma dune la wo ye mumɛ! Alame a tora wo nya fanan.
- 10**N bara n keli Kirasitita tonye rɔ min bi n tɔ. Akeya sigison mɔge fenfen ti ke n nakalala n nyere-matɔge ke la.
- 11**N ya ke fɔ nfenna? N ya wo fɔ bawo n ma wo keni, wa? Alla ya a lon ko wola ko di n ye kati!
- 12**N bi min ma tine kaka, n si to wo kela bawo foninya-kilaya-makawane doi wonu kana nyere-matɔgɔ-kunya sɔrɔn ka a fɔ ko male ye wɔlila nya min, anu fanan bi wɔlila wo nya na le.
- 13**Kilaye wonu, kilaya-berɛ ma anu na kɔnɔ anu bi anu nyere mala iko Kirasitita kilayenu denu bi anu na serr! Foninya-kilaye le anu na minnu bi foninye fɔla anuna wɔlela ko la.
- 14**Nba, kabana ko ma wo la! Hali Setane si ke a nyere mala iko waanta melika!
- 15**Wo kana kawa ni Setaneta wɔli kelenu ya anu nyere ma iko Allala wɔli kela berenu. Anuta wati wa ban duninya ke rɔ, anu ya min ma, anu si wo sare sɔrɔn, yɔ!
- 16**N ni a fɔ tun, mɔgɔ wo mɔgɔ kana a miri ko kuntan le nde la. Kɔnɔ ni min bi a mirila wo nya, nba, wo tigi ni n tabira iko kuntan. N ni n nyere matɔgɔ doni.
- 17**Nba, n bi min fɔ tine kaka, Mari ma n sɔ wo fɔ tine. N bi n nyere-matɔgɔla min ke, n bi kumala iko kuntan.
- 18**Mɔgɔ siyaman bi anu nyere matɔgɔla anuna kewɔlenuna ko la. Nde fanan si ke wo nyɔgɔn mala.
- 19**Ado wole le dɔrɔn bi henkilimenu na! Wo le ya a to, wo sewane ka wo munyu kuntannu kɔrɔ! A sa wo nya, wa?
- 20**Ni mɔge ya wo bira ka wo ma iko yɔn ka wo bolo labira ka wo kensunya ka yoo wo ma ka wo de ratii, wo si wo munyu mɔgɔ su wo kɔrɔ.

21N bi miliyala ka a fɔ wo ye ko n ma ke wo mala! Ma ye ra ma fara wo nya. Ni mɔge do si sisi a nyere matɔgɔla fan dola ko la, nde fanan si sisi le wo mala. (N bi kumala iko kuntan.)

22Hiburunu le anu na, wa? Wo le nde fanan na. Anu bi Yahudiyana dina rɔ, wa? Nde fanan bi a rɔ. Iburayima bɔnsɔn le anu na, wa? Wo le nde bereni na.

23Kirasitita wɔli keɛ le anu na, wa? Nde wɔlita ka tenbi anu denu na pirr! Anu bara n nadon ye le la kinyama siyaman ka tenbi anu na. Mɔgenu bara n gbesi ka tenbi anu denu na. Saye ara foo n na ka tenbi anu denu na. (Kɛ bɛɛ rɔ, n bi kumala iko henkilibɔnɛ.)

24Kinyama loli kɔrɔ, Yahudiyana bi n gbesila bɔsɛ-nya bi-sawa ani kɔnɔntɔ (39) la.

25Romu kenu ya n gbesi gbeleke la kinyama sawa. Anu ya n mabon kuri la kinyama kelen. Kulɔn tinyara n na kinyama sawa. Lunye do, n ya su kelen anube tele kelen bɔ kɔgɔ-yi rɔ.

26Nna tagama-siyame rɔ, n taranta yi-fe-masibe rɔ anube kankannu-masibe rɔ anube n na kelen nyɔge Yahudiyana-masibe rɔ. Sibolo gberenu fanan ya a lagbeleya n kuma. So-burɔ-masibe wo, wulerɔ-masibe wo, kɔgɔ-yirɔ-masibe wo, foninya-denkeninya-mɔgenu-masibe rɔ wo, n ya n munyu wo bɛɛ kɔrɔ.

27N taranta wɔlɔ-we anube yakɔrɔ-mamɔɛ rɔ. N kira n ya-la tuma siyaman. Kɔnke ya n bira. N kan lagbalata. Tuma siyaman, dɔn-fan ma n tabɔ. Yiya sa n bolo. Fereya-bɔ sa n bolo.

28Min sanɛ ke bɛɛ kuma, chɔchi bɛɛla hɔnye ye n na tele-wo-tele min si n niyi ragberɛn n ma.

29Ni nta mɔge dola senbe ma ara dɔgɔya, nde fananta senbe ma si dɔgɔya. Ni mɔge do ya nta mɔge do ladon hake rɔ, wo si n yisi tɔrɔ ha ka a dan natenbi.

30Ni fɔ n ba n nyere matɔgɔ le, n si n nyere matɔgɔ wo koenu tɔ minnu si nna senbebɔninye yira.

31Alame ma Mari Yisa Fa Alla tɔge ni tanto tolon! Alla le ya a lɔn ko n sa foninya fɔla.

32N bi Damasika soe burɔ tume min, sigisɔn-manse min bi Mansa Aretasi kɔrɔ, wo ya a kandannenu sɔ soela foole rɔ, n bira-koe la.

33Kɔnɔ n diyana-mɔgenu ya n nayigi sende rɔ ka n natenbi tare kɔma alako n ni bɔ anu bolo.

2 Kɔrɛnti 12

1Nyere-matɔge ke ti ko nyinya n ma kɔnɔ hali wo, n ni n nyere matɔgɔ fɔlɔn. Mari ya ko-rayire anube lankenimaye minnu di n ma, n ni wonu bara-koe fɔ kaka.

²A ara san tan-ni-nani bɔ gbɛ, denkeninya-mɔgɛ do layeleta san kole bɛɛ kuma pon! (Ni a nyere le yeleta, ka, ni a ya ko-rayire le yen dɔrɔn, n ma wo lɔn. Alla kelen pe le ya wo lɔn.)

³N ya a lɔn ko kei wo layeleta Alla ware. Kɔnɔ n ma a lɔn ni a nyere le yeleta, ka, ni ko-rayire le nun dɔrɔn. Alla le ya wo lɔn.)

⁴A ya koe donu namɔɛn nyɔ, hadama dan ti ke minnu fɔla, ado a ti ke minnu nakaranna.

⁵Woleto n si n nyere matɔgɔ mɔgɛ wo rɔ kɔnɔ n ti matɔgɔle ke n nyerela ko la. Koe minnu si nna senbebɔninnye yira, n si n nyere matɔgɔ wonu tɔ.

⁶Ni n bi a fe ka n nyere matɔgɔ, wo ti a ma, n ni ma kuntan la bawo n bi tonye le fɔla. Kɔnɔ n ti n nyere matɔgɔ bawo n sa a fe, mɔgenu ni anu miri nde ma bereke! Anu bara n yen min kela ka n kan lamɔɛn min fɔla, anu miriya kana tenbi wo la.

⁷Nba, ka a tege wo kabana-ko-waranenuna ko la n ya minnu tayen, fereta-dume ba dira n ma min mane n yala iko Setaneta kilaye. Wo si to n gbesila ka n tanka wasinteye ma.

⁸N ya Mari madiya wola ko la kinyama sawa. N ko a ni fereta-dume wo bɔ n tɔ

⁹kɔnɔ a ya n yabi ka le. A ko n mako sa fen gberɛ la ata hine kɔma. A ko ni senbe sa n bolo, ata senbe si koloya n tɔ worɔ. Nba, n sewane bereke worɔ ka wasi nta senbebɔninnya koenuna ko la. N ni a lɔn ko Kirasitita senbe ye n matankala.

¹⁰Woleto n bi fereta-dume wo kɔrɔ, hali mɔgenu ba n manyini wo, gbɛleye wa na n ma wo, mɔgenu ba n tɔrɔ Kirasitila ko la wo, n sewane wo bɛɛ rɔ. Bawo ni n senbe sa tume min, Allata senbe ye n tɔ worɔ.

¹¹Wole le wara a ma, n bara kun-takolonye ke. A benta wole ni n matɔgɔ nun. Hali fen ma nde la wo yala, wola kilaya-makawane wonu fenfen ma tenbi nde la.

¹²Kabana koe anube ko-makawane minnu ya a yira ko kilaya-bere le nde la, n bara n munyu wo bɛɛ ma-tine wo tema.

¹³Nba, n ya wo bira boloko-yogome-ke ka tenbi chɔchi donu na nun kama? Fɔ n ma wo yakɔrɔ-mamɔ min ke wodi-ko-denbene la dɔrɔn. Wo yandi, wa n makoto hake wo la!

¹⁴A sawa nyɔge le ke la, n bi n tabenna ka ta wo kondɔn tine. N ti wo manyinika fenfenna ko la. Ado n sa wola wodi fe, fɔ wole nyere. Fɛda, a ma ben, dennenu ni fen naden anu sɔrɔnnenu ye. A kaken, anu sɔrɔnnenu ni fen naden anuna dannu ye.

¹⁵N si sewa ka n bolo-fan bɛɛ ni wola ko la, hali ka n nyere niyi fanan sa a kuma wo denben koe la. Nta keninteye ye koloyala wo ye min ke, wo si a ma, wota keninteye ma ni to yigila n bara la, wa?

¹⁶Wole nyere ara son ko n ma ma dune la wo kuma. Konɔ mɔge donu si a fo ko nde halli nun. Anu ko n ya wo bole labira.

¹⁷Wo mara kama? N ya kilaye minnu nata wo ma, n ya tone sɔɔn wo bolo wonu fe nun, ba?

¹⁸N ya Taita madiya anube ma na kelen nyoge do ko anu ni ta. Wo si a fo ko Taita ya tone sɔɔn wo bolo, wa? Ade, mabe wo taranta ko kelen kela yisi kelen na nun.

¹⁹Tumado, wo ye wo mirila ko ma ye ma rayala wati bee ka ma nyere feka wo ye. Ade! Ma ye kumala iko Kirasiti ye a fe, ma ni kuma nya min Alla yala. Ma diyana-moge le wole la. Ma ye koe min bee mala, ma ye wo kela wo denben koe le la.

²⁰N kilanne ko n ba ke nyo tume min, n bi wo taranna nya gberɛ ma iko a ma di n ye ka wo taran nya min. Wo fanan si n taran nya do ma iko a ma di wo ye ka n taran nya min. Sosole wo, keliye wo, yisi-bɔe wo, korɔndiyɛ wo, lafeyɛ wo, nafigiye wo, wasinteyɛ wo, sonko-sonke wo, n kilanne ko wo donu si taran wo tema.

²¹N kilanne fanan ko n ba ta tume min, nta Alla si n nafeya wolela ko la. Wo siyaman bara hake ke folon. N kilanne, wo ti son tubila ko-kosone wonuna ko la. Wo ya min ke, wola yelenya-hakenu anube nata-kewolenu si a ma, n ni di biribiri wo siyamanna ko la.

2 Korɛnti 13

¹Iko a sebene Allata kitabu ro nya min ko, “Moge kelenna sereya-bɔe ti a ma, wo ni moge yiliki fo sereya fila, ni wo ma, sawa.” Nba, n kinyama sawa nyogon le ke la gbe, n bi nala wo kondonna.

²Nna kondoli fila nyoge ro, n ya hake tiginu makawandi nun. Ado n sa wo fe kaka min ke, n bi a fe ka wobe doinu fanan makawandi. N ba ta tun tume min, n si a lagbeleya moge bee kuma.

³N tenbi kumala, n si a yira wo la kuma tine ko Kirasiti le kumala wo ye. Kirasiti wa a lagbeleya wo kuma tume min, wo si a yira ko a rafagani ma. A senbe kolo wo tema.

⁴Hali a fagara koloma ma tume min, a fere rafagane a ma konɔ kaka, a ye a niyi la Allata senbe ro. Male fanan tafagane iko Kirasiti rafagane nya min nun konɔ wo si a yen, ma si to ma niyi la Allata senbe ro iko Kirasiti ye a niyi la nya min.

⁵Wo ni wo nyere fesefese ka a lon ni wo ye tagamana denkeninya-mogenuna kile fe. Wo si a lon woro, ni Kirasiti Yisa sigine wo yisi ro. Konɔ ni a sigini ma wo yisi ro, wo ara foo denkeninye wo la.

⁶N lane a la ko wo si a yen ko male ma foo denkeninye wo la.

⁷Ma ye Alla matarala ko wo kana ko-yogoma woo ke. Ni male foora a la wo, ni ma ma foo a la wo, wo honya sa male la. Alako tun wole kana foo a la, wo le gbili male ma.

⁸Senbe sa ma bolo ka fenfen ma min si a ma, Allala kume ni tinya. Konɔ ma si to ko ladanna min si Allala kume lata ya rɔ.

⁹Hali male rafagane konɔ ni wole senbe kolo, wo le si ma lasewa. Woletɔ ma ye Alla matarala ko fee woo kana taran wo la.

¹⁰Yanni n ni ke nyɔ, n bi koe kenu sebela wo ma. Woletɔ n ba ke nyɔ tume min, n kana a lagbeleya wo kuma. Mari ya senbe min di n ma, n bi wo lawɔlila ka wo lasabati konɔ wo labui ko ma de!

¹¹Nba, n na kelen nyɔɔɔɔ, Alla ni to wo fe! Wo ni wo raya alako wo kanbaline ni taran. N bara min fo wo ye, wo ni wo bira. Son kelen ni taran wo bolo. Wo ni to yisi-kime rɔ. Nba, Alla min bi keninteye anube yisi-kime dila ma ma, wo ni to wo fe.

¹²Wo ni wo nyɔɔɔn kondɔn diyɛ la. Allala mɔge bee ye wo kondɔnna.

¹³Alame Mari Yisa, Allata-Mɔɔɔ-Yabɔneta hine anube Allata keninteye anube ata Ni Senimata ta-nyɔɔɔnyɛ tora wo dama fe. Amina!

Kalesiya

Kalesiya 1

¹Nde, Pɔli le ye kedi ke sɛbela. Ado mɔgɔ ma n sɔ wɔle ke la. Mɔgɔ ma n ma kilayɛ la fɔ Yisa Kirasiti anube ma Fa Alla min ya Yisa lawuli ka bɔ furinu tema.

²Mabɛ ma na kelen nyɔgɛ dɛnkeninya-mɔgɛ min bɛɛ ye yan, ma ye wole Kalesiya dɛnkeninya-mɔgɛnu kɔndɔnna.

³Alamɛ ma Fa Alla anube ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ ya hine yira wo la ka yisi-kimɛ di wo ma.

⁴Kirasiti ya ma Fa Alla sako ke ka a nyɛrɛ niyi ni male hake tiginuna ko la. A ya wo ma alako ma ni hɔrɔya wati-yogome ke ma.

⁵Gbiliye ni to Alla ye habadan! Amina.

⁶N kawane wole Kalesiya kenu ma! Wo ara Allata kile boloka tiriya! Ado ale le ya wo yabɔ ata hine fe kɔnɔ wole lara ko-gberɛke la, anu bi min kelela ko kibara-nyime.

⁷Kɔnɔ kibara-nyima-gberɛke sa mumɛ! Mɔgɛ donu bi nyɔ minnu bi wo tɔrɔla. Anu bi anu tayala ka foninyɛ basan Kirasitila kibara-nyime la.

⁸Ni mɔgɔ ya kibara-nyima-gberɛke kawandili bɔ wo ye min farane mala kawandili ke la, alame a yilikira nyahanama rɔ pɔ! Hali male le ya wo ma, ni wo ma, melika ka bɔ Arinyeni tɔ, alame a yilikira.

⁹Ma ara ke fɔ nun. Ado kaka, n bi a fɔla tun. Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya kibara-nyima-gberɛke kawandili bɔ wo ye, alame a yilikira nyahanama rɔ pɔ!

¹⁰N sa n tayala ka mɔgɛ hɛnɛ koe kenu tɔ! N bi a fe ka Alla kelen pe le hɛnɛ. Wo miri ko n bi n tayala ka diya mɔgɛnu ye, wa? Ni n bi n tayala ka diya mɔgɛnu ye, n ti ma Kirasitila wɔli kele la nun mumɛ!

¹¹N na kelen nyɔgɛnu, n ni ke fɔ wo ye. N bi kibara-nyima-kawandili min bɔla, wo ma bɔ hadama-den-miriya rɔ.

¹²N ma a sɔrɔn mɔgɔ bolo. Ado n ma wo karan mɔgɔ bolo. Yisa Kirasiti nyɛrɛ, wo le ya a labɔ gbɛ rɔ n ye.

¹³N bi nya min nun, wo tume n bi Yahudiyana dina rɔ, wo ya wo lɔn. N ya a lagbeleya Allata chɔchi kuma nun dɔgɔma ma de! Ado kinikini woo sa n tɔ nun anuna ko la fɔ anu kasara koe.

¹⁴N tenbira n ta-nyɔgɔn siyaman na Yahudiyana dina rɔ. Ma benbanuna namunye hɔnya taranta n na berɛke!

¹⁵Kɔnɔ yanni n ni sɔrɔn, Alla le ya n yabɔ ata hine fe. A ya n kele ko n ni wɔle a ye.

- ¹⁶A ya a latege ko a ni ala dan labo gbe ro n ye. A ko n ni ala kibara-nyima-kawandili bo wole sibolo gberenu ye. Ado n ma ta mogo wo mogo wara alako n ni henkili saron.
- ¹⁷Minnu mara kilayenu na n yarō nun Yerusalem, n ma ta wonu fanan bara. N tara Arebiya nyamanē le rō kelenna. Wo kōma, n sēgira Damasika soe burō.
- ¹⁸San sawa wo kōma, n tara Yerusalem ka kuma Pita ye. N tora a fē logokun fila.
- ¹⁹N ma kilaya gberē yen fō Mari Yisa dōge Yemesi.
- ²⁰Alla le n sere la! N bi min sēbela kē, tonye le serr! N sa foninya fōla.
- ²¹Wo kōma, n tara Siriya anubē Salesiya nyamanenu tō.
- ²²Wo wati bēē kōrō, denkeninya-mōge minnu bi Yudiya nyamanita chōchinu tō, wonu ma n yen bē nun.
- ²³Anu bi a lamōenna le dōrōn ko, “Kei min ya a lagbeleya ma kuma fōlō nun, a ye denkeninya-koe-kawandili bōla kaka. Ado a ya a raya ka mala denkeninye wo tinya nun!”
- ²⁴Woletō anu ya Alla tanto ndela ko la.

Kalesiya 2

- ¹San tan-ni-nani kē kōma, mabē Banabasi tara Yerusalem tun. Taita fanan bilara n fē.
- ²N tara bawo Alla le ya a lagbē n ye ko n ni ta. Mabē chōchi-mōgō-banu ya ma kun nayigi. N ya kibara-nyime-kawandili bō sibolo gberenu ye nya min, n ya wo faranfasi anu ye laden wo rō. N bara wōlē min kē fōlō nun wo, n bi min kela kaka wo, n sa a fē, wo fenfen ni ma fuyi la.
- ³N ta-nyōge Taita, Kiriki le wo la kōnō hali wo, chōchi-kunyenu ma a fōrōsē kemininya-koe ma anuna tōn fē.
- ⁴Nba, mōge donu bara anu nyere ma na kelannu na ka kofu ma ma laden wo kuma. Mōge wonu donta ma kuma iko ko-lakōrōsilenu alako hōrōye min bi ma bolo Yisa Kirasiti rō, anu ni wo bi ma bolo. Wonu bi nyinina a ma, ko ma ni ma yōōn la anuna tōn kōrō.
- ⁵Kōnō ma ye a fē ka kibara-nyime mara wo ye nun a kilē fē, woletō ma ma sōn lakōrōsile wonu bolo hali doni bereni!
- ⁶Wonu donu bara anu nyere ma mōgō banu na kōnō hali anu mara mōgō banu na, nna ko sa wo rō. Alla ti mōgō ma mōgō-ba la ala yanye anubē ala kinye fē. Ado mōgō-ba wonu ma a fō n ye ko n ni nta kumē yelemā sibolo gberenuna ko la.
- ⁷Ado anu denu ya a yen ko Alla ara dune di n ma ka kibara-nyime-kawandili bō sibolo gberenu ye iko a ara dune di Pita ma nya min ka kibara-nyime-kawandili bō Yahudiyānu ye.

⁸Alla wɔlita nde rɔ ka ala kilayɛ lake sibolo gberɛnu ma iko Pita ya ala kilayɛ lake Yahudiyanu ma nya min.

⁹Yemesi anubɛ Pita anubɛ Yɔni, mɔgɛnu ya minnu lɔn anuna mɔgɔ banu na kɔni, mɔgɛ wonu ya a yen ko Alla le ya wɔlɛ kɛ di n ma ata hinɛ fɛ. Anu ya anu bole sa mabɛ Banabasi bole tɔ alako ka a yira ko ma bɛɛ ara ma kelen na. Ma dama sɔnta ko male ni mata wɔlɛ kɛ sibolo gberɛnu tema, anu denu ni anuta wɔlɛ kɛ Yahudiyanu tema.

¹⁰Anu ya a fɔ ma ye ko ma ni ma henkili to bolo-kolɔnnu ko anu tema. Ado wo kɛ-sɔgɛ ye n na nun, yɔ!

¹¹Pita nara Antiyaki tumɛ min, n ya a makuma denkeninya-mɔgɛnu yala bawo a ma ko-telennɛ kɛ.

¹²Pita anubɛ ma na kelen nyɔgɛ denkeninya-mɔgɛ sibolo-gberɛnu denu duruta fen dɔn kɛla miran kelen tɔ nun. Kɔnɔ Yemesi ya mɔgɛ donu nana tumɛ min, a ya a bɔ wonu fɛ. A ma sɔn ka fen dɔn anu fɛ tun bawo a kilanta Yahudiyanu na minnu ko fɔ sibolo gberɛnu ni kemininya iko anu denu.

¹³Ma na kelen nyɔgɛ Yahudiya doinu fanan kilanta iko Pita. Hali Banabasi fanan bilara anu fɛ anuna kilan wo bolo.

¹⁴N ya a yen tumɛ min ko anu sa ko-telennɛ kɛla iko kibara-nyimɛ ya a fɔ nya min. N ya a fɔ Pita ye anu dama yala ko, “Yahudiya le ile la kɔnɔ i sɔnta nun ka ma iko sibolo gberɛ. Nfenna worɔ, i si sibolo gberɛnu fɔrɔsɛ alako anu ni ma iko Yahudiyanu?”

¹⁵Kebi ma bakuri, Yahudiya le ma la. Hake-tigi ma male la iko anu bi min fɔla wole sibolo gberɛnu ma.

¹⁶Hali wo, ma ya a lɔn ko mɔgɔ wa denkeninya Yisa Kirasiti ma, a telennɛ le Alla yala denkeninyɛ wo fɛ worɔ. Mɔgɔ ti ke telenna tɔn-birɛ fɛ mumɛ! Male fanan bara denkeninya Kirasiti Yisa ma alako ma ni telen Alla yala mala denkeninyɛ fɛ nya min.

¹⁷Nba, ni male ara ma raya ka Alla hɛnɛ, a ni taran tun ko hake tigi le male la iko sibolo gberɛnu bi nya min, wo kɔrɛ le ko Kirasiti le ya ma sɔ hake-kɛ-koe la, wa? Alame ma kisira wo ma.

¹⁸N bara tɔn wara-koe min wayan, ni n ya wo sɔ tun, wo ye a yirala ko nde ara sama ka ma tɔn-tinyalɛ la.

¹⁹Nba, a mani de iko n bara faga tɔn wara-koe ma. Ado n sa Yahudiyana tɔn kitabu kɔrɔ tun alako n ni to Allate rɔ nya min. A mani de iko malebɛ Kirasiti le fagara ma nyɔgɔn fɛ kɔlɔma ma.

²⁰Woletɔ nde belini ma tun fɔ Kirasiti min belinɛ nde rɔ. N bi nya min kaka, n bi wo nya denkeninyɛ le fɛ Allala den Yisa rɔ. Wo le ya n keni ka faga ndela ko la.

²¹N ti n kan-kɔ sɔ Allala hinɛ la mumɛ! Ni mɔgɛ si ke telenna Alla ye tɔn-birɛ fɛ, Kirasiti fagara le worɔ fufafu!

Kalesiya 3

¹Wole Kalesiya kenu, kuntan le wole la! Nfen bara don wo rɔ? Yisa Kirasiti fagara kɔlɔma ma nya min, n bara wo labɔ gbɛ ma wo ye feu!

²N bi min lɔn-koe rɔ wo bolo, wo le kɛ la -- wo ya Allala Ni Senime sɔrɔn tɔn-birɛ le fɛ, wa? Ade! Wo ya kibara-nyime lamɔɛn min kɛ ka la a la, wo ya ata Ni Senime sɔrɔn wo le fɛ.

³Wo ara kun-takolonyɛ kɛ kama? Wo ya min dabira Allala Ni Senime baraka rɔ, wo si ke wo da fala wo nyereta senbɛ le la, wa? Wo ti ke mala ni!

⁴Koe min bɛɛ ara ma wo ye nun, wo dama ara ma fuyi la, wa? Wo ni a lɔn ko koe kenu ma kɛ fufafu!

⁵Alla le ya ata Ni Senime di wo ma ka kabana koenu kɛ wo tɛma. A ya wo ma le ka a tɛgɛ tɔn kitabu ara min fɔ, wa? Ade, a ya wo ma ka a tɛgɛ wo ara kibara-nyime lamɔɛn nya min ka denkeninya Yisa ma.

⁶Wo ni wo miri min mara ma benba Iburayima la. A sɛbɛnɛ Allala kitabu rɔ ko, “Iburayima denkeninyara Alla ma min kɛ, Alla ya a rabira iko mɔgɔ-telenne.”

⁷Wo ni a lɔn ko denkeninyɛ ye min bolo, Iburayima bɔnsɔn-bɛrɛbɛrɛ le wo tigi la.

⁸Allala kitabu ya a labɔ gbɛ rɔ ma ye bi ma, ko Alla si sibolo gberenu fanan natelen a nyere ye denkeninyɛ fɛ. Wo le ya a ma, Alla ya kibara-nyime wo fɔ Iburayima ye. A sɛbɛnɛ ko Alla si ata duwɛ kɛ duninya-mɔgɛ bɛɛ ye Iburayima baraka rɔ.

⁹Iburayima denkeninyara min kɛ, a ya Allata duwɛ sɔrɔn. Woletɔ min bɛɛ denkeninyane, wonu bi duwɛ sɔrɔnna le iko ale.

¹⁰Kɔnɔ minnu yigi sanɛ anuna tɔn-birɛ kuma, wonu bi danke kɔrɔ bawo a sɛbɛnɛ Allala kitabu rɔ ko, “Ni min ti tɔn bɛɛsi bira, wo tigi ye Allata danke kɔrɔ!”

¹¹Nba, a ara gbɛ feu, ko mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke telenna Alla ye tɔn-birɛ fɛ. Ado a sɛbɛnɛ Allata kitabu rɔ fanan ko, “Min ba telen Alla ye denkeninyɛ fɛ, wo tigi si nimaye sɔrɔn.”

¹²Denkeninyɛ mako sa tɔn wara-koe la. Iko a sɛbɛnɛ Allala kitabu rɔ nya min ko, “Ni min si tɔn mume bɛɛ bira, wo tigi si nimaye sɔrɔn tɔn-birɛ wo fɛ.”

¹³Nba, Kirasiti sɔnta mala danke bila min kɛ, a ya ma hɔrɔya mala danke wo ma min sɛbɛnɛ tɔn kitabu rɔ. A sɛbɛnɛ Allala kitabu rɔ ko, “Mɔgɔ wo mɔgɔ furi dunne kɔlɔma la, wo tigi ye Marita danke kɔrɔ”

¹⁴Wo bɛɛ mara le alako male fanan ni Allata Ni Senime sɔrɔn denkeninyɛ fɛ iko Alla ya lanyiri kiri ma ye nya min nun. Alla ya lanyiri min kiri Iburayima ye, sibolo gberenu fanan ni lanyiri kelan wo sɔrɔn ka a tɛgɛ Yisa Kirasiti ya min ma ma ye.

¹⁵N na kelen nyɔɓɓu, n bi a fɛ ka Allata lanyiri sanko koe do ma min bi mala tuma-wo-tuma. Mɔɔɔ fila wa sara min ma, mɔɔɔ wo mɔɔɔ ti sarama-kan wo tinya. Ado mɔɔɔ ti fenfen kofu wo ma tun. A sa wo nya na le?

¹⁶Nba, Alla ara lanyiri kiri Iburayima anube a bɔnsɔn do ye. Ado a ma sebe ko lanyiri wo kirine a bɔnsɔn beɛ le ye fɔ mɔɔɔ kelen pe, Kirasiti kɔni.

¹⁷N bi min ma, wo le ke la. Alla ya lanyiri min kiri Iburayima ye, a ara wo kanbali. Nba, Nebi Musata tɔn kitabu nara san keme nani ani san bi-sawa (430) lanyiri wo kɔma. Tɔn wonu ti ke Allala lanyiri wo tinyana ka a ma fuyi la.

¹⁸Ni ma ko fɔ ma ni tɔn kitabu bira alako ma ni duwe wo sɔrɔn, ma ma duwe wo sɔrɔn lanyiri fɛ worɔ. Kɔnɔ Alla le ya a di Iburayima ma bawo a ya lanyiri kiri a ye le.

¹⁹Nba, Nebi Musata tɔn kitabu dira nfenna worɔ? A kofura lanyiri ma le alako ka mala ko-yogomenu nabɔ gbe ma. Ado tɔn kitabu wo ni to ha lanyiri kirita Iburayima bɔnsɔn minna ko la, wo ni na tume min. Alla ya ata tɔn kitabu di melikanu ma alako anu ni a don Nebi Musa bolo. Ale le ya a latenbi mɔɓɓu ma.

²⁰Ni mɔɔɔ fila ye sarama-kan kirila, anu makoe ye mɔɔɔ gberɛke la min si taran anu tema. Kɔnɔ Alla kelen pe le mako sa sereye la.

²¹Nba, Nebi Musata tɔn kitabu ye Allata lanyiri kan ma, wa? Ade, a sa wo nya na de! Ni tɔn do ya niyi di mɔɓɓu ma nun, mɔɔɔ si telen Alla ye tɔn-bire fɛ nun.

²²Kɔnɔ a sebene Allala kitabu rɔ ko duninya beɛ ye hake senbe kɔrɔ. Woletɔ lanyiri wola duwe ye wonu ye minnu denkeninyane Yisa Kirasiti ma.

²³Ado yanni wati ni ke ka denkeninya Yisa ma, Nebi Musata tɔn kitabu ya ma dama mara iko yelela-mɔɓɓu, ha Alla ya a yira mɔɓɓu na anu ni denkeninya Yisa ma tume min.

²⁴Ado tɔn wara-koe tora ma kuma alako a si ma kolo nya min ha Kirasiti ni na. A nara alako ma si telen Alla ye denkeninye fɛ nya min.

²⁵Nba, ma denkeninyane min ke, ma mako sa kolole wo la tun.

²⁶Wo dama ara ma Allala dan la ka a tege wola denkeninye Yisa Kirasiti ma.

²⁷Wola batasili rɔ, wobe Yisa Kirasiti ara ma kelen na. Wo mara tume min, wo ara Kirasiti sɔn bila wo kan na iko fereya-bɔɛ.

²⁸Woletɔ dan-nafara mume sa Yahudiyano anube sibolo gberenu tema worɔ. Hɔre anube yɔɔn wo, keinube musinu wo, wo dama ara ma fen kelen na Yisa Kirasiti rɔ.

²⁹Ni Kirasitite le wole la, Iburayima bɔnsɔn le wole la worɔ. Ado Alla ara lanyiri kiri Iburayima ye min na, wo si wote sɔrɔn lanyiri wo rɔ.

Kalesiya 4

- ¹Dan min si na a fala kee sɔrɔn, wo tenbi denniyɛ rɔ, senbɛ sa a bolo a fa bolo-fannu kuma iko a fata yɔɔnnu, hali ale leta ye fan wo bɛɛ la.
- ²A dennɛ tumɛ min, a makololɛnu si to a fɛ-birala ha a fala wati-lategenɛ ni ke ala ko la.
- ³Male fanan, yanni ma ni koloya tumɛ min, ma taranta yɔɔnyɛ rɔ wo nya na duninya-nyina-kun-tiginu kɔrɔ.
- ⁴Kɔnɔ Allata wati-lategenɛ kera tumɛ min, Alla ya ala dan sɔ. A sɔrɔnta musi le bolo. A makolota Nɛbi Musata tɔn kitabu kɔrɔ
- ⁵alako male min fanan bi tɔn kitabu wo kɔrɔ, ma ni hɔrɔya ka ma Allala dan la.
- ⁶Ka a yira ko Allata dan le male la, Alla ya ala danta Ni Senime sɔ ko a ni sigi ma yisi rɔ. A ye a lagbɛla ma ye ko Alla le ma fa la.
- ⁷Woletɔ wo sa yɔɔnya la tun nyina-kun-tigi wonu kɔrɔ fɔ wo ye Allata denyɛ min na. Nba, ala dan ye wo la min ke, fan min bɛɛ lategenɛ Alla bolo ala dannu ye, a si wonu di wole ma.
- ⁸Yanni wole sibolo gbɛrɛ ni ma Allate la tumɛ min, wo taranta yɔɔnyɛ la fan wonu senbɛ kɔrɔ, Alla ma minnu na.
- ⁹Nba kaka, wo ya Alla lɔn. Ado min fisa, n ni a fɔ ko Alla ya wole le lɔn ata dannu na. Nfenna worɔ, wo ye a fɛ ka sɛgi nyina-senbɛbɔnɔ-fuyi wonu ma tun? Nfenna wo ye a fɛ ka ma wonuna yɔɔn la tun?
- ¹⁰Wo ye tele donu anubɛ kare donu anubɛ wati donu anubɛ san donu gbiliyala Alla hɛnɛ koe la!
- ¹¹Ado n hɔnnɛ wo kuma kati! N bara wɔlɛ min bɛɛ kɛ wo ye, wonu kana to fu!
- ¹²N na kelen nyɔgenu, n bi wo madiyala, wo ni ma iko nde ye nya min. N hɔrɔyanɛ koe kenuna ko la. Ado nde ya n taya ka ma iko wole sibolo gbɛrɛnu bi nya min. N hɔrɔyanɛ tɔn wara-koe ma.
- ¹³N ya kawandili bɔ wo ye a fɔlɔtɛ rɔ, wo ma ko-yogoma ma n na nun. Wo ya a lɔn ko nna kirayɛ le ya a ma, n tara wo tɛma.
- ¹⁴Hali nna kirayɛ ye n tɔrɔla tumɛ min, wo gbɛleyara wo ma, ado wo ma a ma, wo ni wo ban n na ka n nafeya. Wo ya n tabira iko wo si Allata melika rabira nya min. Wo ya n tabira iko wo si Yisa Kirasiti nyɛrɛ rabira nya min!
- ¹⁵Fɔlɔ nun, wo sewanɛ kati! Nfen mara? N ya a lɔn ko wo si sɔn nun hali ka wo nyɛrɛ ye labɔ ka anu di n ma!
- ¹⁶N bara ma wo yoge la bawo n bi tonyɛ fɔla wo ye, wa?

- ¹⁷Foninya-karan-mogenu bi anuna keninteyε yirala wo la alako wo ni segi anuna tɔn-bire ma. Kɔnɔ miriya-nyima sa anu bolo. Anu bi a fε, wo ni bɔ n fε dɔrɔn alako wo si wo tole masɔ anu na nya min.
- ¹⁸Nba, ka wo tole masɔ ko-nyime la, wo kin. N bi wo fε wo, n sa wo fε wo, a benta, wo ni to wo tole masɔla ko-nyime la tolon!
- ¹⁹Kɔnɔ n diyana-dannu, n bi dume rɔ wola ko la iko musu buyi wa a lamaga. Ado a si to wo nya na ha wo sɔn ni ma iko Kirasitite.
- ²⁰A di n ye, n ni taran wo fε nyɔ kaka. Wo si a ma, n ni n ya-nyime yira wo la. N hɔnne wola ko la kati!
- ²¹Wole minnu bi a fε ka to Nebi Musata tɔn kitabu kɔrɔ, n ni wo manyinika koe do ma. Tɔn kitabu ya min fɔ, wo ma wo lamɔen, ba?
- ²²A ko Iburayima ya den kei fila sɔrɔn. Yɔɔn-musi ya kelen sɔrɔn a ye, hɔrɔ musu ya kelen fanan sɔrɔn a ye.
- ²³Ala yɔɔn-musi ya dan sɔrɔn hadama danta kile fε. Wo ma sɔrɔn iko Allata lanyiri lategene kɔnɔ ala hɔrɔ-musi ya dan min sɔrɔn, wo sɔrɔnta iko Allata lanyiri lategene.
- ²⁴Koe kenu mane misale la. Allata tamasere sarama-kan le musu file wonu na Alla sarata minnu ma anube ala mogenu tema. Alla ya sarama-kan min kiri Sinayi kɔnke kuma, Hega le nyere ye sarama-kan wo misale la. Wola dan bee sɔrɔnne yɔɔnye le tɔ.
- ²⁵Hega le Sinayi kɔnke misale la. Kɔnke wo ye Arebiya nyamanε le tɔ. Kɔnke wonube Yerusalem soe min bi duninya ke rɔ, misali kelen de wonu na. Wonube nyɔ-mogenu bi yɔɔnye rɔ.
- ²⁶Kɔnɔ Yerusalem min bi Arinyeni tɔ, misale wo le hɔrɔ-musi la, ma na Sira kɔni.
- ²⁷A sebene Allala kitabu rɔ ko, “Musu gbandε, i ni sewa! Kaka, ile min ma den-sɔrɔn-dume lɔn, i ni i kuli mayele ka nyagalen-sigi sa. Bawo musu-bolokani-kɔre, wo si yiri ka tenbi musu bee la.”
- ²⁸Nba, n na kelen nyogenu, iko Sirata den Isiyaka ya Allata sarama-kan dafa nya min, wole mara Allata dan la ka ata sarama-kan wo dafa wo nya na le.
- ²⁹Wo wati rɔ, dan min ma sɔrɔn iko Allata lanyiri lategene ye nya min, a sɔrɔnta hadama danta kile le fε. Wo ya a lagbeleya dan doi wo kuma min sɔrɔnta Allata Ni Senime baraka rɔ. Ado ha bi, a ye wo nya na le.
- ³⁰Kɔnɔ nfen sebene Allala kitabu rɔ? A sebene ko, “Yɔɔn-musi kenube ala dan gben alako yɔɔn-musi kela dan anube nna dan kana kee ratala anu nyogɔn tema.”
- ³¹Woletɔ n na kelen nyogenu, yɔɔn-musila den ma male la fɔ hɔrɔ-musi.

Kalesiya 5

- ¹Kirasiti ara ma hərəya feu! Wo ara hərəya min ke, wo ni wola hərəye bira gben! Wo kana sɔn ko Nebi Musata tɔn kitabu ni wo ma yɔɔn la tun!
- ²Wa wo tole laka! Nde, Pɔli le ye ke fɔla wo ye. Ni wo sɔnta Yahudiyana kemininya-koe ma, Kirasiti ya min ma wo ye, wo ti ko-wo-ko nyinya wo ma tun!
- ³N bi a fɔla wo ye tun ka a gbɛ feu! Min ba sɔn Yahudiyana kemininye ma, a fere sa fɔ a ni Nebi Musata tɔn kitabu mume bɛe bira.
- ⁴Wole minnu bi wo rayala ka telen Alla ye tɔn-bire fe, wo ara wote bɔ Kirasiti wara-koe rɔ feu! Wo sa Allata hine kɔrɔ tun.
- ⁵Male min tone Allata Ni Senime baraka rɔ, Alla ara fan min lanyiri kiri, ma gbaranne ma nyere la wo bɛe-sɔrɔn-koe la. A ya lanyiri wo kiri anu ye minnu telenne a ye denkeninye fe.
- ⁶Ado ni ma lara Yisa Kirasiti la, ma kemininyane anube ma kemininyabele, kelen de wonu na. Min kolo, wo le mala denkeninye min si a ma, keninteye ni to ma tema.
- ⁷Wola denkeninye ye tala yarɔ nun a kin na! Ado ni min ya wo kunye bɔ tonye wo kɔrɔ, wo ma ko-nyime ke.
- ⁸Alla min ya wo kele hərəye ma, wo ma mɔge wo sɔ de! Wo ni wo ye lakalan!
- ⁹Iko anu bi a fɔla nya min, “Biredi-yele-fan doni si a ma, biredi wo bɛe ni yele.”
- ¹⁰Kɔnɔ Marite le wole la. N lane wole la feu! Wo ti bila mɔgɔ gbereta karan fe tun fɔ nde ara wo karan min na. Ado min bi wo tɔrɔla, a mara mɔgɔ wo mɔgɔ la, Alla si wo tigi tɔrɔ.
- ¹¹N na kelen nyɔgenu, wa nta tɔrɔye mafelen. N sa kawandili bɔla ko fɔ mɔgenu ni kemininya kɔnɔ ha bi, anu bi n tɔrɔla. N bi Kirasiti faga koe min kawandili bɔla, ni n ya kemininya-koe sa wo kuma nun, wo ti Yahudiyana tɔrɔ.
- ¹²A sɔge ye n na, minnu bi wo kɔndɔfilila, wonu kana dan kemininya-koe ma dɔrɔn. Anu ni anu nyere ma tegannu na feu!
- ¹³N na kelen nyɔgenu, wo keleta hərəye le ma kɔnɔ wola hərəye kana ma masigima koe la wo fere-natanu ma-tine. Min fisa, wo ni to wo nyɔgɔn denbena keninteye rɔ.
- ¹⁴Ado tɔn bɛe kuri le tɔn kelan ke la ko, “I ni i sigi-nyɔge keni iko i nyere.”
- ¹⁵Kɔnɔ ni wo tora ko ladanna iko sogo-feremenu ka wo nyɔgɔn madume ka wo nyɔgɔn dɔn, feda worɔ, wo ni a ma wo ferema, ni wo ma, wo si wo nyɔgɔn kasara pɔ!
- ¹⁶N bi min ma, wo le ke la. Ni wo bilara Allata Ni Senime fe, wo ti wo fere-bɔnke diyana koenu ke worɔ.
- ¹⁷Ma fere-bɔnke ye min fe, anube Allata Ni Senime ye min fe, kelen ma wonu na. Wonu bi anu nyɔgɔn kelela wati bɛe. Wo ye a fe ka min ke, wo ti ke wo kɛla.
- ¹⁸Ado ni wo tora bilala ata Ni Senime fe, wo sa Nebi Musata tɔn kitabu kɔrɔ tun.

- ¹⁹Ferɛ-bɔnku-nata ye nya min, wo lɔn koe ma gbɛlɛ! A ye minnu kela, wo le kɛnu na, sɔn-yogoyɛ wo, miriya-yogomɛ wo, milibelitaya-koe wo,
- ²⁰bɛsi-kɔɛ wo, anubɛ suwagayɛ. Gboyanayɛ anubɛ nyɔgɔn-kɛlɛ ti ban anu tɛma. Anu bi anu nyɔgɔn makeliyala ka diminya anu nyɔgɔn ma ka anu miri anu nyɛrɛ dɔrɔn ma. Hali anu kurɔn ladenne, anu ta si nyensen kɛlɛ-tɛgɛ-koe la.
- ²¹Anu sa nyinina ko-nyima woo ma anu bɔnuna ko la. Anu manɛ gbɛtoenu na. Anu bi anu ferɛ-bɔnku-natanu denu wasala tolon! Anu bi ko sufa wo bɛɛ mala. N bi a fɔla wo ye tun ko minnu bi ko sufa wo bɛɛ kela, wonu ti Allala mansayɛ sɔrɔn muk!
- ²²Kɔnɔ Allata Ni Senime si wo labila min na, wo le kɛnu na, keninteyɛ wo, sewɛ wo, yisi-kimɛ wo, munyɛ wo, dinyɛ wo, nyimayɛ wo, lanayɛ wo,
- ²³famayigi wo, anubɛ nyɛrɛ-birɛ. Tɔn sa ko sufa wonu ma.
- ²⁴Wole min bara ma Kirasiti Yisate la, wo ara wo sɔn-yogomɛ anubɛ nata bɛɛ faga.
- ²⁵Allata Ni Senime ara ni-kurɛ di ma ma min kɛ, a ferɛ sa fɔ ma ni to ala senbɛ kɔrɔ.
- ²⁶Ma kana wasi. Ma kana ma nyɔgɔn nadiminya. Ma kana ma nyɔgɔn makeliya.

Kalesiya 6

- ¹N na kelen nyɔgɛnu, wole min bilanɛ Allata Ni Senime fɛ, ni wo ya mɔgɛ do bira ko-yogoma-kɛ la, wo ni a latelen. Wo ni a kɛ dinyɛ rɔ. Kɔnɔ wo ni a ma wo ferɛma alako wo fanan kana na ko-yogomɛ ma.
- ²Wo wa wo nyɔgɔnna dune bi tume min, wo ara Kirasitita tɔn le bira worɔ.
- ³Ni mɔgɛ do ye a mirila ko fen de ale la, ado fenfen ma a la, a ye a nyɛrɛ le mayuwayala wo la dɔrɔn.
- ⁴Mɔgɛ bɛɛ ni a nyɛrɛ ko-ladan-nya fɛsɛfɛsɛ. Ni a kin, a ni wasi wola ko la. Hali i ma a sankamɔgɔ gberɛtɛ ma
- ⁵bawo bɛɛ ni a nyɛrɛta dune bi.
- ⁶Wole min bi karan-denyɛ la Allala kumɛ rɔ, wo ni wo karan-mɔgɛnu kɔ wola fen-nyimɛnu tɔ.
- ⁷Wo kana wo nyɛrɛ yanfa bawo mɔgɛ ti ke Alla mayuwayala. Mɔgɔ wa min fui, a ye wo le tɛgɛla, yɔ!
- ⁸Ni a bilara ferɛ-bɔnku-nata fɛ ka ko-yogomɛ kɛ, a si ko-yogoma-kɛ-sarɛ sɔrɔn min si a laban sayɛ ma a bolo. Ni a ya ko-nyime le kɛ Allata Ni Senime baraka rɔ, a si habadan-nimayɛ le sɔrɔn ka bɔ ata Ni Senime bolo.
- ⁹Ma ni ma tunadiya ko-nyima-kɛ ma bawo ni ma ma bandan, wati si na, ma si ma ko-nyima-kɛ-sarɛ sɔrɔn.

10 Woletɔ ma wa fere sɔrɔn tumɛ min, ma ni ko-nyimɛ ke mɔgɛ bɛɛ ye kɔnɔ katarala ma na kelen nyɔgenu ma denkeninyɛ rɔ.

11 N bara sebeli-kinama-wenu sebe wo ye n nyere bole la nya min, wa wo mafelen.

12 Minnu bi a fe ka wo fɔrɔse alako wo ni kemininya, wonu bi anu nyere-matɔgɔ-koenu denu tɔ. Anu sa a fe, anu ni tɔrɔye sɔrɔn Kirasiti-faga-kawandili dɔrɔn fɔɛla ko la.

13 Hali minnu kemininyane anu tema, wonu sa tɔn kitabu birala. Anu bi a fe, wole ni kemininya alako anu si ke ka anu nyere matɔgɔ ko wo ara sɔn kemininya-koe ma anu bolo.

14 Kɔnɔ nde si n kɔgɔ raka ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne faga-kɔlɔma dɔrɔn dela ko la. Ka a tege ata fage kɔlɔma ma, nde fagane duninya rɔ, duninya fanan fagane nde rɔ.

15 Ni mɔgɔ kemininyara wo, ni a ma kemininya wo, tana wo tana ma wo la. Kɔnɔ min kolo, alako dɔrɔn ma ni ma mɔgɔ-kure la Kirasiti ye.

16 Nba, ni min bɛɛ bilane tonye ke fe, alame yisi-kime anube kinikine dira wonube Allata mɔgɛ bɛɛ ma!

17 A laban, bosa-pere minnu bi n fere ma, wonu bi a yirala ko Yisala yɔɔn le nde la. Woletɔ mɔgɔ wo mɔgɔ kana n tɔrɔ tun.

18 Nba, n na kelen nyɔgenu, ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔneta hine ni to wo dama fe. Amina.

Efesa

Efesa 1

¹Nde, Pɔli le ye kedi ke sebela. Nde mara Yisa Kirasitita kilaye la iko Alla ya a latege nya min. Ke sebene Alla batolenu ma Efesa soe burɔ minnu sone Kirasiti Yisa ye yiri!

²Ma Fa Alla anube ma Mari Yisa, Allata-Mɔgo-Yabone kɔni, alame wonu ya hine anube yisi-kime di wo ma.

³Ma ni baraka bira ma Mari Yisa Kirasiti, wo Fa Alla ye dee bawo duwe min beesi ye Arinyeni tɔ, Alla ara wonu di ma ma. Ma ya wonu sɔron Kirasiti baraka le tɔ.

⁴Yanni duninya ni dan, Alla ara ban ma yabola nun alako ma ni ma ate la Kirasiti baraka rɔ. A ya ma yabo ko ma ni seninya a yala. A sa a fe, fee woo ni taran ma la. Ala keninteye rɔ,

⁵Alla ara ban a lategela ko ma ni ma a halala dannu na Yisa Kirasiti baraka rɔ. Ado a nyere diyana koe le wo bee la.

⁶Ma ni a tanto ata hina-belebele-wela ko la kosebe! A ara wo di ma ma sewe rɔ a diyana-dan baraka rɔ.

⁷Kirasiti ya a nyere ma sarake la alako a yele ni ma horoya ma hakenu ma. A ya wo ma Allala hina-warani-bela ko la,

⁸a ya min nabon ma kuma kɔni. A ara ban a lategela Yisa Kirasiti baraka rɔ ata henkili anube ata lonne fe ko a ni a nyereta gbundu koe labo gbe rɔ ma ye.

¹⁰Ata gbundu koe ye min na, wo le ke la. A wati wa ke tume min, Alla si ala ko-lategene wo kanbali. Ala dali-fan min bee ye san kole rɔ wo, min bee ye dugu kole kuma wo, a si wonu naden kan-tina-kelen alako Kirasiti ni ma wonu kunye la.

¹¹Fan bee si ma iko Allata ko-lategene anube a sako ye nya min. Woletɔ a ya ma yabo ko mabe Kirasiti ni to ko kelen tɔ ka ma a halale la. Ado a ara a latege wo nya le kebi folo.

¹²Nba, male Isirela moge minnu folon ya Kirasiti ma ma yigi la, male folon ni Alla tanto wona ata gbilyela ko la!

¹³Wole fanan mara a halale la wo nya na le. Wo ya tonye lamɔen tume min, wo denkeninyara Kirasiti ma. Kibara-nyime wo nara kisi-koe la wo ye. Alla ya wo ma ate la ka ata tamasere sigi wo kuma, ata Ni Senime kɔni. Ado lanyiri kirine ata Ni Senime wo le di-koe rɔ wo ma nun ka a yira ko Allate le wole la.

¹⁴Alla ara wo yili-madiya koe min na, wo dabire le ale ata Ni Senime la ma ye. Ma lane a la feu, ko Allate ye minnu na, a si horoya-kanbaline di wonu fanan ma. Ma ni a tanto wona ata gbilyela ko la!

¹⁵Nba, wola denkeninye Mari Yisa ma anube wola keninteyε wo nyogon tema, kebi n ya wonu namoen,

¹⁶n ma fara baraka-bire la Alla ye wolela ko la. N henkili tone wo ko nta madiyalenu to.

¹⁷N bi ma Mari Yisa Kirasiti, wo Fa Alla gbiliya tigi matarala ko a ni ata Ni Senime di wo ma. A si henkili di wo ma ka ata tonyε labo gbe ro wo ye alako wo ni a lon a nya-berebere ma.

¹⁸N bi a matarala ko ata wan-takane ni wo henkili de laka. Wo wa ma tume min, a ya wo kele yigi min ma, wo ni na to wo lonna. Wo koma, wo ni a lon a ara duwa-belebele min kiri wole, ata mogenu ye.

¹⁹Wo ni ata senbe-warane lon min bi wolila male denkeninya-mogenu to. Senbe wo min bi male ro,

²⁰senbe kelan wo le ya Kirasiti lawuli ka bo furinu tema. Senbe kelan wo ya Kirasiti sigi Alla koen nyime ro Arinyeni to.

²¹Allata nima-fan bee, a mara melika la wo, a mara nyina la wo, a mara hadama den na wo, Kirasiti tenbira wonube anuna kun tiginu na. Duninya ke wo, duninya min bi nala wo, Kirasiti toge kolo senbe-tigi wo bee ko.

²²Alla ya fan bee sa Kirasiti tonte koroko a ni ma fan bee kun tigi la denkeninya-mogenu ye.

²³Kirasiti bagbuyi le chochi mogenu na. Ale le ye chochi da fala ado ale Kirasiti nyere le ye fan bee da fala.

Efesa 2

¹Wole fagane folo nun Alla yala wola kuma-birabelitaye anube hake bolo.

²Wo bilane duninya ke kila-yogomenu fe wo wati le to. Ni-yogo-senbe-tigi min bi wola mine ro, wo ya wo leta kile bira. Ado ni-yogo kelan wo ye kun-tigiye kela Allata kuma-birabelenu kun na kaka.

³Tonye le wo la, ma dama mane nun iko moge wonu. Ma tagamanta iko ma ferenatanu bi nya min ka ma nyere bagbuyi anube henkili-diyana-koenu ma. Ka a tege ma son wonu ma, a kaken, Allata fondo-bae ni ke ma ma iko doinu ka ma toro a nya-berebere ma!

⁴Ma fagane folo nun mala kuma-birabelitaye bolo konohali wo, Allata hine warane ma ma. Ala keninteyε kolo ma ye min ke, a ya ma lawuli tun alako ma ni ni-kure saron Kirasiti baraka ro. Ma kisine Allata hine le fe.

⁶Ma fagane nun ma hakenu to min ke, a ya mabe Kirasiti Yisa lawuli ma nyogon fe. Kaka, ma ye kun-tigiye kela a fe ata senbe baraka ro.

- ⁷Alla ya a latege wo nya na le alako a ni ala hina-warane labo gbe ma. Ado a ya hine wo yira ma la Yisa Kirasiti le to.
- ⁸Woletɔ ma kisine Allata hine le fe denkeninye baraka ro. Ado male toro-gba ma wonu na. Allata ko-fan le wo la.
- ⁹Nyere-matogo mume sa a ro bawo wo ma ke ma nyereta senbe fe.
- ¹⁰Alla nyere le ya ma dan. A ya ma dan ko-nyime ke-koe le la. Ma tenbi Yisa Kirasiti ro, ma si to ko-nyime kela bawo ale nyere ara ban wonu tabenna ma ye, bi ko ma!
- ¹¹Sibolo gberenu denu bi wonu na, Yahudiyanu ma de! Yahudiya minnu si kemininya ka a yira ko Allate le anu denu na, wonu bi a fola wole ma ko, “Alla-lonbele-bilakorenu.” (Ado kemininye wo ye mala hadama-den-bole le la.) Wo ye nya min nun folo, wo ni wo henkili to wo ko.
- ¹²Wo wati ya a taran, wo ma ma we Kirasitite la. Wo ye sibolo-gbereye la nun. Wo sa Allata mogo yabonenu tema nun. Wo koma, Alla ya sarama-kan min kiri anube ala mogenu tema, wota woo sa wo ro nun. Wo tume ya a taran, Alla sa wo bolo nun. Ado yigi sa wo ma mume!
- ¹³Ka a tege Yisa Kirasiti ma, wole minnu fe-yan Alla la nun, wo gberenne Alla ma kaka. Kirasiti Yisa yele mara wola sarake la.
- ¹⁴Kirasiti nyere ara na yisi-kime la ma ye bawo a ara male Yahudiyanu anube wole sibolo gberenu ma mogo kelen na. Yase min bara mabe wole sibolo gberenu fara ka to ma nyogon konna, ata saye le ya yase wo wayan ma tema.
- ¹⁵A ya yili kiri Yahudiyana ton anube anuna sereyanu na alako a ni mabe wole sibolo gberenu ma mogo kelen na a nyere ye. A ya yisi-kime lana ma tema ka le.
- ¹⁶Kirasiti ya sogo-laboe ban ma tema ala saye fe koloma ma. A ya ma latugun ma nyogon na ka ma ma fen kelen na alako a ni na ma la Alla ma.
- ¹⁷Woletɔ Kirasiti ara kibara-nyime-kawandili bo moge bee ye. I mara sibolo gberɛ la min fe-yan Alla la nun wo, i mara Isirela moge la min fe ma yan a la nun wo, kibara-nyime kaken ma file bee ye.
- ¹⁸I mara Isirela moge la wo, i mara sibolo gberɛ la wo, Kirasiti le si a ma, ma ni so ma Fa Alla yakoro ata Ni Senime baraka ro.
- ¹⁹Woletɔ wole sibolo gberenu, mogo gberɛ ma wo la tun. Ado sundan ma wo la tun. Wo ara ma duguran la kaka Allata mogenu tema. Wo ye Allata denbaye ro gbe!
- ²⁰Kilayenu anube nebinu mara bon-kuruke-fan la min ke, wole ara ma a bon-dage la. Ado Kirasiti nyere le bon wo sebena-kuru-tononame la.
- ²¹Bon wo ladan-fan bee tugunne anu nyogon na ale le baraka ro. Bon wo si to koloyala ka ma Alla Bato-Bon-senime do la Mari baraka ro.

²²Bɔn wo le malebe wole sibolo gberenu na. Alla mayigine a rɔ ata Ni Senime baraka rɔ.

Efesa 3

¹Ka a tɛge wo kɔsɔn ma, nde, Pɔli le ye Alla madiyala wo ye. N bi yele la Kirasiti Yisa ye wole sibolo gberenuna ko la.

²Wo ara a lamɛn nun ko Alla ara wɔle ke don nde bolo alako wole fanan ni tɔne sɔrɔn a rɔ, wo ma? A ya wo ma bawo wo di a ye.

³Alla ara ala gbundu-ko-lategeɛ lankenimaya nde ye. (N ban-san le wo doni sɛbela wo ma.

⁴N bara henkili min sɔrɔn Kirasitila gbundu koe wo rɔ, ni wo ya wo karan, wo si a nya-yen.)

⁵Gbundu koe ke ma fɔ we hadama den ye nun fɔlɔ kɔnɔ Alla ara a labɔ gbe rɔ kaka ala kilaya-senimenu anube nɛbinu ye ata Ni Senime baraka rɔ.

⁶Gbundu koe wo le ke la. Wole sibolo gberenu bara wote sɔrɔn Allala duwe rɔ iko male Isirela mɔgenu. Kibara-nyime le ya a ma, wo ya a sɔrɔn. Ma beesi ara ma bagbu kelen na. Ado Alla ya lanyiri min kiri Kirasiti Yisala ko la, wo ara wote sɔrɔn lanyiri kelan wo rɔ.

⁷Alla ara n ma ata wɔli-kɛla-yabɔne la ata senbe fe. Wɔle wo mara nta sanbe la Alla bolo. Ale le ya wo di n ma.

⁸Hali Allata mɔge beɛ tenbira nde la kɔnɔ Alla ara n gbiliya ka kibara-nyime lake-ferɛ ke di nde ma. A ya wo di n ma alako n ni Kirasitita hina-warane yira wole sibolo gberenu na.

⁹Alla min ya fan beɛ dan, wo le ya ala gbundu koe dogon fɔlɔ-mɔgenu ma kɔnɔ a ya ferɛ di nde ma ko n ni kawandili bɔ alako mɔge beɛ ni ata gbundu koe ke nya-yen.

¹⁰A ya wo dogon anu ma nun alako melika-kun-tiginu anube nyina-kun-tigi minnu bi kan tine beɛ rɔ, wonu ni ata henkilimaya su beɛ nya-yen chɔchi baraka rɔ kaka.

¹¹Alla ya wo ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne baraka rɔ iko a ara a latege nya min nun kebi fɔlɔfɔlɔ.

¹²Nba, wola ko la, ma si ke ka ma madon Alla la denkeninye fe yili-latege la ma bolo Yisa Kirasiti baraka rɔ.

¹³Woletɔ n bi wo madiyala ko n bi tɔrɔye min kɛla wola ko la, wo kana a ma, wo yisi ni tinya bawo wota tɔne le tɔrɔye wo beɛ la.

¹⁴Ka a tɛge wo kɔsɔn ma, n bi n nyenkinna ma Fa Alla kɔrɔ

¹⁵nima-fan beɛ ya a niyi sɔrɔn ale min bolo, san kole anube dugu kole ma.

¹⁶N bi Alla matarala ko a ni senbe di wo ma ata Ni Senime baraka rɔ alako wo ni senbe sɔrɔn wo yisi rɔ iko ala gbiliya-warane ye nya min.

¹⁷N bi a matarala ko Kirasiti ni sigi tine sɔrɔn wo yisi rɔ denkeninye fe. Alame wo suli banbanta ka sabati keninteye rɔ.

¹⁸Alame wole sibolo gberenu anube Allata mɔge toenu ya senbe sɔrɔn ka Kirasitita keninteye wara-nya lɔn. Ado ala keninteye dan sa.

¹⁹N bi a matarala ko wo ni ala keninteye lɔn yati! Ado hadama dan ti ban wo nya-yenna. N bi a fe, wo ni wo lɔn alako a Fa Alla nyereta ke-nya ni wara wole rɔ.

²⁰Nba, Alla si ke ka ko-belebele-we ke ka tenbi mala tarale anube ma miriyanu na iko ata senbe ye wɔlila ma rɔ nya min.

²¹Alame gbiliye dira ale Alla ma chochi la, Kirasiti Yisa baraka rɔ wati bee rɔ habadan! Amina!

Ɛfesa 4

¹Woletɔ nde, Pɔli min bi yele la Marita wɔlela ko la, n bi wo madiyala ko wo ni tagama iko a kaken, Allata mɔgo yabɔnenu ni tagama nya min.

²Wo kana a lagbeleya wo nyɔgon kuma fo ka famayigiye ke wo nyɔgon ye a nya bee ma. Wo ni wo munyu wo nyɔgon korɔ keninteye rɔ.

³Wo ara ma na kelan la Allata Ni Senime baraka rɔ min ke, wo ni wo raya ka to kan kelen to yisi-kime rɔ. Ado yisi-kime wo si wo latugun wo nyɔgon na.

⁴Bagbu kelen de ma dama la. Ado ata Ni Senime kelen de ma bolo. Alla ara ma kele yigi kelen de ma.

⁵Mari kelen de ma kuma, ma beesi denkeninyane min ma koni. Ado ma beesi batasira togo kelan wo le to.

⁶Fa kelen de hadama dan bee bolo, Alla min bi ma dama kun na koni. Wo le ye wɔlila ma dama yisi rɔ ka ata wole ke male bolo.

⁷Ma dama ara ko-fan do sɔrɔn Mari bolo konɔ beete ye a dan na iko Kirasiti ya a raben nya min.

⁸Iko a sebene nya min folo nun ko, “A yeleta san ma tume min, a tara mɔgo-biranenu na a bolo nyɔ. A ya ko-fan di mɔgenu ma.”

⁹Nba, ma ti ke a folo ko, “A yeleta san ma,” ni a ma yigi dugu kole ke kuma nun folo.

¹⁰Woletɔ Yisa kelan min yigira, Yisa kelan wo le yeleta san kole rɔ pon alako a ni taran duninya kan tine bee rɔ.

- 11**Ale le ya “kɔ-fan di mɔgenu ma.” A ya donu ma Kirasitita kilayenu na ka donu ma nebinu na. A ya donu ma kibara-nyima-fɔlenu na ka donu ma mɔgɔ-manugunegɛlenu na minnu si mɔgenu karan Allala kume ma.
- 12**A ya kɔ-fan kenu di le alako Allala mɔgenu-tabenne ni taran Allata wɔlela ko la. A ya wo ma le alako Kirasitita chɔchi ni sabati.
- 13**Wɔle ke ni to tala yarɔ ha ma dama ni to kan kelen tɔ denkeninye fe ka Allata den Yisa wara-koe lɔn. Ma si ma mɔgɔ-kanbalinenu na worɔ ka to koloyala ha Kirasiti ni taran ma yisi rɔ a nya-berebere ma.
- 14**Nba, wo kana ma dennenu na tun ka to finki-fankala. Wo kana ma iko fɔnyɔ ye kulɔn latonko-tankala nya min. Woletɔ hallitorenenu ba anu taya ka wo yanfa karan-kure la tume min, anu kana wo lasama kile ma.
- 15**A fisa, ma ni to tonye fɔla ma nyɔgɔn ye keninteye rɔ alako ma ni ma iko Kirasiti min bi ma kunye la.
- 16**Ma bagbuyi bɛɛ latugunne a nyɔgɔn na iko a kaken, a ni ma nya min ale bolo. A sɔlɔmɔnya kelen-kelennamɛ-bɛɛ ye wɔlila iko a benne a ni wɔli nya min. Woletɔ a ye koloyala le ka a nyere lasabati keninteye rɔ.
- 17**Marita kilaye le ke la n bi min nagbeleyala wo kuma gben! Wo kana tagama tun iko Alla-batobelenu. Wonu miriya mane fuyi le la.
- 18**Anu henkili ye pinpi rɔ. Alla ye nimaye min dila male ma, anuta woo sa wo rɔ bawo anu ma ko-wo-ko nya-yen anuna yisi-gbeleye bolo.
- 19**Anu si kisimiriya-koenu ma bawo anu ti miliya mume! Anu bara anu nyere ma yabatoenu na ka ko-yogome su bɛɛ dan natenbi.
- 20**Wole ma Kirasiti wara-koe karan wo nya.
- 21**Wo ya a wara-koe lamɔen tume min ka ma alete la, wo ya ata tonye le karan, wo ma?
- 22**Woletɔ wo ye tagamana wo ke-nya-kɔre min tɔ nun, wo ni wo boloka. Ke-nya-kɔre wo ya miriya-yogomenu don wo yisi rɔ min ya wo lasama kile ma.
- 23**A fere sa fɔ wo yisi anube wo henkili ni kuraya tun feu!
- 24**Fɔ wo ni ke-nya-kure bi min nadanne iko Allate ye nya min. Mɔge min si ke-nya-kure bi, wo si gbe ko wonu telenne Alla yala. Ado wo bɛɛ seninyani de!
- 25**Wo kana foninye fɔ tun! Bɛɛ ni tonye fɔ anu nyɔgɔn ye bawo Kirasiti bagbu kelen de ma dama la.
- 26**Ni min diminyane mɔge ma, a kana sɔn, ala diminye ni a ladon hake rɔ. A diminyane kana telen gben,
- 27**min si a ma, a ni fere di Setane ma.

²⁸Ni min bara duru kankanye la, wo ni kankanye boloka ka a sebe don wole ma. Wo si a ma, a ni ke a nyere-beli-fannu saronna ka bolo-kolonnu fanan denbe.

²⁹Wo kana kuma-dumanenu fo kuma tine, fo mogo-denben-kumenu doron! Wo si ko nyinya mogenu ma ka duwe lana wonu ma minnu bi anu tole masola wo kan la.

³⁰Mogo kana Allata Ni Senime ladiminya bawo ata Ni Senime le Allala tamasere la wo kuma ko a halale le wole la. Tamasere le ale ata Ni Senime la ko Marita Tele wa na, a si ma horoya wulon.

³¹Nyogon-kon wo, yisi-bae wo, diminye wo, wo ni wonu boloka. Wo kana nyee mogenu ma ka moge manyini ado wo kana ni-yogyoe ke wo nyogon na.

³²Wo ni wo nyogon bira a nyime la ka wo nyogon makoto iko Alla ara wo makoto nya min Kirasiti baraka ro.

Efesa 5

¹Woletɔ wo ni wo raya ka Alla son bi bawo a diyana-dan le wole la.

²Wo ni wo nyogon keni iko Kirasiti ya wo keni nya min. A ara a nyere niyi ma sarake la malela ko la iko sarake min sume si a diya don Alla ro.

³Yelenye wo, ko-kosone wo, wasabelitaye wo, a ma ben wo do-wo-do ni taran wole Allata mogenu tema.

⁴A ma ben wo ni kuma-yogome anube kuntanya-kume anube kuma-gbondanenu fo foro-gbesi tine. Yanni wo ni wo ma, wo ni to baraka birala Alla ye tolon!

⁵Wo ni a lon serr, ko yelannu anube son-yogoma-tiginu anube wasabelenu ti fenfen saron Kirasiti anube Allata mansaye ro. (Wasabelenu sa Alla batola fo anu bi nyinina minnu ma.)

⁶Wo kana son, mogo ni wo bolo labira kun-takolonya-kumenu na. Allata diminye si na wonu denu kuma minnu ti son ata kume birala.

⁷Woletɔ wobe mogo sufa wonu hayu kana taran wo nyogon na.

⁸Wole nyere ye pinpi le to folo nun konɔ kebi wo mara Marite la, wo ye wan-takane le to gbe! Wo ni tagama iko moge minnu bi wan-takane wo ro.

⁹Minnu bi waan ro, wonu si to ko-nyimenu kela ka ko-teleennenu ma ka tonye fo mogenu ye.

¹⁰Wo ni wo raya ka Mari diyana koenu lon.

¹¹Wo kana bila wonu fe minnu bi pinpira-ko-fuyinu mala. Ado fo wo ni pinpira-koe wonu nabɔ gbe ma.

¹²Wonu bi min mala pinpi ro, miliya-koe le wonu na. Hali ka wonu takaran mogenu tema, miliya-koe le wonu na.

- 13 Koe bɛɛ wa bɔ gbɛ ma lunyɛ min, anu kɛ-nya bɛɛ si sa tele la mɔgenu yala.
- 14 Ado koe min bara sa tele la, dogonta ko ma wo la tun. Woletɔ anu bi a fɔla ko, “Kinɔgɔlɛ, i ni kunden, i lawuli ka bɔ furinu tema! Wo kɔma, Kirasiti si waan raka i ma waran!”
- 15 Woletɔ wo ni a ma wo fɛrɛma wo tagama-nya rɔ. Wo kana tagama iko ko-lɔnbɛlɛnu. Wo ni tagama iko henkilimɛnu.
- 16 Wo kana wo nyɛrɛ matanbani. Wo ni wo raya ko-nyima-kɛ koe ma bawo tele kenu ma kin.
- 17 Wo kana ma kun-takolɔnnu na worɔ. Wo ni wo seɓɛ don Mari sako-lɔn-koe ma.
- 18 Wo kana sɔn, gbɛɛ ni wo rabunden. Yanni wo ni wo ma, wo fanɛ ni to ata Ni Senimɛ la.
- 19 Yaburi-kumɛnu ni ma wo kirabɔ-fan la. Wo ni betinu bɔ ka Allata signu sa Mari ye ka a tanto wo yisi rɔ.
- 20 Wo ni baraka bira ma Fa Alla ye fan bɛɛla ko la tumɛ bɛɛ. Wo ni baraka bira a ye ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ tɔgɛ rɔ.
- 21 Wo ni sɔnnaya wo nyɔgɔn ye Kirasitita gbiliyɛla ko la.
- 22 Wole musinu, wo ni sɔnnaya wola keinu ye iko wo ye a mala Kirasiti ye nya min.
- 23 Wo ni wo ma bawo sɛnbɛ ye kei bolo ala musi kuma iko sɛnbɛ ye Kirasiti bolo ata mɔgenu kuma nya min. Ado Kirasiti nyɛrɛ le ata mɔgenuna kisilɛ la, a nyɛrɛ bagbuyi kɔni.
- 24 Woletɔ iko chɔchi mɔgenu sɔnnayanɛ Kirasiti ye nya min, wole musinu ni sɔnnaya wola keinu ye wo nya na le.
- 25 Wole keinu, wa wola musinu keni iko Kirasiti ya ala mɔgenu keni nya min ka a nyɛrɛ niyi ni anuna ko la.
- 26 A ara ata mɔgenu seninya kuma-senimɛ anubɛ yi la alako a ni anu dantɛgɛ Alla ma.
- 27 Kirasiti ya wo bɛɛ ma le alako ala mɔgenu ba sɔ a yakɔrɔ, anu seninyanɛ ni taran, fɛɛ kana taran anu na. Anu tatinyani ma, anu matɔrɔmɔnyani ma, anu kanbalibeliyatina woo sa anu tɔ.
- 28 Kei ni ala musi keni iko a si a nyɛrɛ bagbuyi keni nya min. Kei min bara ala musi keni, wo ara a nyɛrɛ keni.
- 29 Ado ha bi, mɔgɔ ti a ban a nyɛrɛ bagbuyi la fɔ ka a nyɛrɛ matɔlɔ ka a fɛ-bira iko Kirasiti ye ala mɔgenu fɛ-birala nya min.
- 30 Ado bagbu kelen de ma dama la, Kirasiti bagbuyi kɔni.

³¹A sebene Allata kitabu rɔ ko, “Kei si a fa anube a na boloka ka tugun ala musi la. Anu file si ma kelen na.”

³²Tonya-ba ara bɔ gbɛ rɔ kan-tina-kelan wo rɔ. Wo ye Kirasiti anube ata mɔgenuna ko fɔla.

³³Kɔnɔ a ye male fananna ko fɔla ko kei bɛɛ ni ala musi keni iko a nyɛɛ. Wo kɔma, musinu ni anuna keinu gbiliya.

Ɛfɛsa 6

¹Wole dannu, wa wo sɔrɔnnɛnuna kumɛ bira bawo Marita mɔgɛ le wonu na. Ado wo le telenta.

²Alla ko, “I ni i fa anube i na gbiliya alako i ni hɛɛ anube simayɛ sɔrɔn dugu kole kuma.” Tɔn kɛ, ale le tɔn fɔlɛ la lanyiri kirita minna ko la kɔni.

⁴Wole denbɛnu, wo kana wola dannu manyini fɔ ka anu makolo denkeninyɛ makololinya la.

⁵Wole yɔɔnnu, wo ni wo tiginuna kumɛ bira kilan anube yɛɛyɛran rɔ. Wo ni wola wɔlɛ kɛ wo yisi bɛɛ la iko wo ye a kɛla Kirasiti ye nya min.

⁶Wo ni wola wɔlɛ kɛ wo sebe la hali anu kɔma. Wo kana a ma alako anu ni wo matɔgɔ. Wo ni Alla-diyana-koenu kɛ wo yisi bɛɛ la iko wo ye wɔlila Kirasiti ye nya min.

⁷Nba, wo ni wola yɔɔnya-wɔlɛ kɛ sewɛ la iko wo ye a kɛla Mari ye nya min, wo tiginu dɔrɔn ma de!

⁸Wo ni a lɔn ko i mara yɔɔn na wo, i mara hɔrɔ la wo, Mari si mɔgɛ bɛɛ sara ala wɔlɔnyimɛla ko la.

⁹Wole yɔɔn-tiginu, wo ni wola yɔɔnnu bira wo nya na le fanan. Wo fara anu niyi ragberɛnna anu ma. Wo ni a lɔn ko wobɛ wola yɔɔnnu, wo Tigi kelen de Arinyeni tɔ. Ale ti mɔgɛ do lafisaya do ko. Bɛɛ kelen de a yala.

¹⁰Nba, ka kumɛ kundon, Marita senbɛ ni a ma, wo ra ni gbɛleya.

¹¹Alla ye kɛlɛ-kɛ-miran min bɛɛsi dila wo ma, wo ni wo bɛɛsi bi, woletɔ wo sɔnɛ si to Setaneta halliya-yogomɛnu kuma.

¹²Ma sa mɔgɛnu kɛlɛla fɔ pinpirɔ-koe minnu ti yen ye la. Dogonta-koe minnu bi kan tine bɛɛ rɔ, a nyina-kun-tigi wo, a fenfen min bi Alla kan ma wo, ma ye wonu denu kɛlɛla.

¹³Woletɔ fɔ wo ni Allata kɛlɛ-kɛ-miran kɛnu bi kaka! Ado wo kɛlɛ tele wa ke tume min, wo si ke ka wo yoge kɛlɛ ka a nɔ. Wo wa ban kɛlɛ kɛla tume min, wo sɔnɛ si to wo gbɛ rɔ gben!

- 14**Wa wo raben ka wo so yiri! Wo ni wo buta kiri tonye la. Wo ni telenbagaye ma wo kogɔ-matanka-fan la.
- 15**Kibara-nyime min si yisi-kime di mɔge ma, wo fɔe ni ma sanbare la wo kian rɔ.
- 16**Min sane kenu kuma, wo ni denkeninye ma nege-lufe la, woletɔ Setane wa ala kalaben-namalannenu nake wo ma, wo si ke wo bee ladufenna.
- 17**Wo ni kisi-koe ma wola kele-fule la. Allata Ni Senime ye ata kume min dila wo ma, wo ni ma wola faan la.
- 18**Wo ni to madiyahali kela tuma-wo-tuma koe beela ko la iko ata Ni Senime ye wo labilala nya min. Wo ye benne ni to. Wo kana bandan madiyahali kela Allata mɔgenu ye.
- 19**Wo ni Alla matara nde, Poli ye fanan ko n ba wuli kumala tume min, Alla ni kume don n da rɔ. Wo ni ma alako n ni kuma yisi-latege rɔ ka kibara-nyime gbundu koe labo gbe ma.
- 20**Bawo hali n bi yele la kaka, kilaye le n na kibara-nyimela ko la. Woletɔ wo ni Alla matara n ye ko n ni kuma yisi-latege rɔ iko a benne n ni kuma nya min.
- 21**Ma na kelen nyɔge Tikika, ma diyana-mɔge kɔni, mɔge le wo la min si Allala wɔle ke a sebe la. Min bi mala n na, ale le si wo bee fo wo ye.
- 22**N bi a latala wo ma alako a ni ma damala koenu fo wo ye ka wo yisi-kima-kume fo.
- 23**N na kelen nyɔgenu, alame ma Fa Alla anube ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabone ya yisi-kime di wo ma anube keninteye anube denkeninye.
- 24**Alame Allata hine tora wo dama fe minnu bi ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabone kenina teban!

Filipai

Filipai 1

¹Nde, Pɔli anube Timoti ye kedi ke sebela. Yisa Kirasitila woli keke le male la. Ke sebene wole, Allata mɔgenu ma minnu bi Filipai soe burɔ ka a lake wobe chochi-mɔgɔ-banu ma anube minnu bi denbene kela nyɔ. Wo bee ye Kirasiti Yisa ro denkeninye kile fe.

²Alame ma Fa Alla anube Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabone ya hine yira wo la ka yisi-kime di wo ma.

³N ba n miri wo ma wati min bee ro, n si to baraka birala Alla ye wo damala ko la.

⁴Ado n ba Alla matara wo ye wati min, n bi a matarala sewe la

⁵bawo wo ara n denbe kibara-nyime lakela kebi folo ha kaka.

⁶Nba, n lane a la serr, ko Alla min ya wolo-nyime ke dabira wole ro, wo si to wole wo kun na, ha a ni ben Kirasiti Yisata tele ma.

⁷Wo ye n yisi le to wati bee! Woletɔ a benne ka n miri wo ma wo nya le. Alla ara here min di n ma ke, wo ara wote sɔron n fe wo bee ro. N bi yele la wo, n horoyane tume min wo, ma norota kibara-nyima-fe ma ka a lasabati bereke ma fe.

⁸N bi n miri-we min kela wo ma, wo ye bola Kirasiti Yisa nyere le yisi ro. N ba wo fo, Alla ye n sere la ko n bi tonye le folo wo la.

⁹Nta madiyahale le ke la ko wola keninteye ni to koloyala dee! Wo ni lonne anube henkili-kanbaline sɔron wo bee ro.

¹⁰Wo wa wonu sɔron tume min, wo si ke ka ko kende yabo. Kirasiti wa na kiti tege tine lunye min alame wo tankara ko-nogone bee ma woletɔ mɔgɔ ti fee yen wo la.

¹¹Yisa Kirasiti kelen pe si ke wo lafala ko-nyime minnu na, alame wo yisi fara wonu na. Alame Alla ya gbiliye anube tantole sɔron wo bee ro.

¹²N na kelen nyogenu, n bi a fe, wo ni a lon ko koe minnu kera n na yan, wonu bara kibara-nyime denbe ka a lata yarɔ.

¹³Mansa-kandannenu anube yan-moge bee ara a lon ko n bi bire ro ka a tege Kirasiti wara-koe ma.

¹⁴N bi yele la min ke, wo ara yisi-latege di yan-denkeninya-moge siyaman ma. Woletɔ anu yisi ragbeleyane wati bee Allala kume kawandi boe ma. Anu kilanni ma tun.

¹⁵Nba, minnu bi Kirasitila koe kawandili bola, anu donu bi wo bola keliye anube sosole la anu bolo. Donu bi ala koe kawandili bola anu konto-nyime la.

¹⁶Kenu bi a kela wo nya keninteyela ko la bawo anu ya a lon ko Alla ara kibara-nyime feka-wole di n ma.

17Kɔnɔ doi wonu sa Kirasitila koe lakela anu yisi gbenɛ la. Anu bi a kela anu nyerɛla nata lela ko la. Anu bi anu mirila ko n tenbi yele la, anu si ke nna tɔrɔyɛ makofula.

18Tana ma wo la! N sewanɛ wo bɛɛ rɔ. Alako tun, Kirasitila koe kawandilɛ ni bɔ nya bɛɛ ma. A bɔra ke-nya-yogomɛ rɔ wo, a bɔra a nyimɛ rɔ wo, n si to sewala tun

19bawo n ya a lɔn ko wola madiyalɛ anubɛ Yisa Kirasitita Ni Senimata denbenɛ fɛ, n kunyɛ si bɔ kɛ rɔ, yɔ!

20A sɔgɛ ye n na, ado n yili lategene ko n ti bandan nna wɔlɛ kɛ la mumɛ! N bi a fɛ, n ni fa yisi-lategɛ la wati bɛɛ, katarala kaka ma. Woletɔ n tenbi n niyi la wo, n faganɛ wo, fɔ n ni Kirasiti gbiliya tumɛ bɛɛ.

21N bi n niyi la nfenna? Nde yala, Kirasiti le wo kɔrɛ la! Nba, sayɛ le si ma tɔnɛ la worɔ nde yala.

22Kɔnɔ ni n tora n niyi la, n si ke ka wɔlɔ-nyima-bɛrɛ kɛ. Woletɔ n ma a lɔn n si nyamintan yabɔ worɔ.

23N kɔndɔfilinɛ ko file kenu tɔ. N bi a fɛ ka bɔ nimayɛ kɛ rɔ ka ta to Kirasiti fɛ. Wo le fisa bɛrɛkɛ!

24Kɔnɔ ka to n niyi kɛ lafɛla, ko ba le wo la wolela ko la.

25Ado n lanɛ wo la serr, woletɔ n ya a lɔn ko min fisa, n ni to n niyi la. N si to wo dama fɛ alako wola yarɔma-ta-koe anubɛ sewɛ denkeninyɛ rɔ ma ni to kofula.

26N ba fɛrɛ sɔrɔn ka taran wo fɛ tumɛ min tun, wo si Kirasiti Yisa matɔgɔ ka a tɛgɛ nde ma.

27Nba, ko-wɛ ye min na, wo le kɛ la. Wo tagama-nya ni ben Kirasitila kibara-nyimɛ ma. Woletɔ ni n ya fɛrɛ sɔrɔn ka ta wo yen, ni n ma ta, n si to a lamɔenna ko wo sɔnɛ yiri! Wo si a taran, wo ye wɔlila wo nyɔgɔn fɛ kan kelen tɔ kibara-nyimɛla ko la wo denkeninyanɛ min ma.

28Wo kana kilan wo yogenu na mumɛ! Wo si a yira anu na ko anu si na halaki kɔnɔ wole si kisi bawo Alla le ye nɔlɛ dila wo ma!

29Wo ara fɛrɛ sɔrɔn ka denkeninya Kirasiti ma. Kɔnɔ a ma dan wo dɔrɔn ma. Wo ara fɛrɛ sɔrɔn ka tɔrɔ fanan ala ko la.

30Wo ya n yen keɛ kelen min kela fɔlɔ, n bi keɛ kelan wo kun na ha kaka iko wo ye a lamɔenna nya min. Nba kaka, wa wo sɔ n fɛ keɛ kɛ tinɛ kibara-nyimɛla ko la.

Filipai 2

1Ka a fɔ ko Kirasiti siginɛ wo yisi rɔ, kumɛ wo ti wo sɛnbɛ don, ba? Ala keninteyɛ ti wo yisi-kimɛ, wa? Wo ye ta-nyɔgɔnyɛ kɛla ata Ni Senimɛ baraka rɔ, a sa wo nya? Wo sa kinikinɛ anubɛ nyɔgɔn-keni kɛla, wa?

²Nba, ni tonye le wo bee la, n bi wo madiyala ko wo ni nna sewe lakanbali woro. Miriya kelen anube keninteya kelen ni taran wo tema. Wo sondome anube wo henkili fanan ni ma kelen na.

³Wo kana ko-wo-ko ke ka a ben wo nyereta nata ma. Wo kana ko ladan min si a ma, wo ni wo nyere korobi nya min. Wo ni wo famayigi wo nyogon ye. Wo kana ko ladan min si a yira ko wo fisa wo nyogon ko mumu!

⁴Wo kana to honna wo nyere la doron, wo ni hina doinu fanan na.

⁵Ke-nya min bi Kirasiti Yisa bolo, wo ni wo le bi.

⁶Alla ke-nya-nyere ye a bolo kebi folo konu a ma a miri ko anube Alla rakenyane ni to wo nya forose la.

⁷A ya wo bee boloka a nyere sako la ka koru-woli-kele son bi. A soronta iko moge ka bo gbe ro mogoye muninye ro.

⁸A ya a famayigi ka Allala kume bira ha a donta saye ro. A fagara koloma ma iko koyogoma-kele.

⁹Wola ko la, Alla ya a layele san kole ro pon! A ya toge di a ma min si a yira ko a tenbira bee la.

¹⁰Woletu min bee ye san kole ro anube dugu kole kuma anube minnu bi dugu kole koru, wonu si anu nyenkin Yisa koru ka a gbiliya.

¹¹Bee si a lawoyu gbe ro ko Yisa Kirasiti, Mari le. Bee si ma Fa Alla gbiliya kume wo la.

¹²Woletu n na kelen nyogenu, iko wo ara nna kume bira nya min, n bi wo fe nyu tume min, wo ni a bira wo nya kaka gben, hali n sa wo fe nyu. Wo ni wo raya ko wola sonnyimaye la ni kanbali kilan anube yereyeran ro.

¹³Ado Alla ye wolila wole ro wati bee alako a ni diya wo ye ka a sako ke. Ado a ye senbe dila wo ma ka wo ma.

¹⁴Wo tenbi ko-wo-ko kela, wo kana a ke gbunye ro. Wo kana sosoli sa wo nyogon tema.

¹⁵Wo ni ma Allala den-seninyanenu na minnu telenne ado fee woo sa wole la. Hali wo sigine duninya-mogu-radunenu anube mogu-yogomenu tema, wo tenbi anu makawandila nimaya-kume la, wole ni malan iko lolenu. Ni wo ya wo ma, Kirasiti wa na lunye min, n si n nyere-matogu-kunya soron wola ko la woro. Ado a si gbe bee yala ko nta wole ma ke fu!

¹⁷Wola denkeninye fanan mane iko sarake min bi bola Alla ye. Tumado, n nyere ye le ye nala bonna wola sarake kuma gbe! Wo si ma iko ko-fan min dine Alla ma. Ni a ye wo nya le, n sewane woro. Ma ni nyagalen ma nyogon fe wona.

- ¹⁹Ni n Mari Yisa sɔnta, n si Timoti lata wo ma yona, woletɔ n ba wo wara-koe lamɔɛn, n yisi si kime.
- ²⁰Male denkeninya-mɔgenu tema, wola ko sigine mabe Timoti le dɔrɔn yisi rɔ gben!
- ²¹Mɔge toe bee ye honna a nyeretɔ koenu denu dɔrɔn na, Yisa Kirasitila koenu ma de!
- ²²Wole nyere ya a lɔn Timoti mara lanaya-mɔge la nya min. Ale ara ma n ye iko n nyeretɔ dan. Ado a wolita nde fe kibara-nyimela ko la.
- ²³Nba, n ba nna koenu tagbe tume min, a sɔge ye n na ka a lata wo ma yona.
- ²⁴Ni Mari sɔnta, nde nyere si na wo wara yona.
- ²⁵Ma na kelen nyɔge Epafrodaita, n bara a latege ko n ni wo lata wo ma. Ma ara woli ma nyɔgɔn fe kan kelen tɔ. Ale ara ma wola kilaye la n denben tine.
- ²⁶A sɔge ye a la ka wo dama yen. Ado a yisi sani ma bawo wo ara a lamɔɛn ko a kirayara.
- ²⁷Tonye le, a kirayara le. A tora doni, a ni faga kɔnɔ Alla kinikinita a ma. Ado ni a lakirayara wo nya, wo si ma tɔrɔya dan natenbine la n bolo. Alla ya n tanka wo ma ka kinikini nde fanan ma.
- ²⁸Woletɔ n bara n taya nya bee ma ka a lata wo ma. Wo si a ma, wo wa a yen tume min, wo si sewa tun. Ado wo si a ma fanan, nde nyere yisi ni sa.
- ²⁹Wo ni ale Epafrodaita rabira sewe bee la iko wo na kelen nyɔge Mari rɔ. Mɔge min bee ye iko ale ye nya min, wo ni wonu gbiliya
- ³⁰bawo a ma a nyere niyi lɔn fenfen na. A tora doni, a ni faga Kirasitila wɔlela ko la. A ya wo ma alako wota denbene dasara kan min, a ni wo dafa n ye.

Filipai 3

- ¹Kume ke kundɔn, n na kelen nyɔgenu, alame Mari ya sewa-ba di wo ma. N bara koe minnu sebe fɔlɔ nun, a ti gba n na ka wo koenu fɔ tun. Ni n ya wo ma, a si wo tanka nyagbe ma.
- ²Wo ni a ma wo ferema ko-yogoma-kelenuna ko la. Minnu bara nɔrɔ fere-tege-koe ma, wuli le wonu na.
- ³Ado male ara kemininya-bere sɔrɔn. Anu denu ma de! N bi wo fɔla bawo male ye Alla batola ata Ni Senime baraka rɔ. Male ara nyagalen ma tagama-nyala ko la Yisa Kirasiti rɔ. Mɔgenu bi min mala anu ferenu na, male ti ma yigi sa wo kuma hali doni!
- ⁴Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ye a mirila ko a si kisi wo sufa koe wonuna ko la, nde si ke wo mala ka tenbi anu denu na.

⁵N sɔrɔn ya lɔgɔkun kelen bɔ tumɛ min, n kemininyara wulɔn le. Isirela kɛ le nde la n sɔrɔn-nya fɛ ka bɔ Benyame bɔnsɔn rɔ. Hiburu nyere-nyere le nde la. Yahudiyanuna tɔn-kitabu-bira-koe kilɛ fɛ, Farisi le nde la.

⁶N bara n taya ha n ya a lagbɛleya chɔchi kuma. Ado ni mɔgɛ si ke mala telenbage la tɔn-bire fɛ, fɛɛ wo fɛɛ ma taran n na wo rɔ.

⁷Hali koe minnu mane tɔnɛ la nta miriya rɔ nun, wonu bara ma bɔnɛ la n ye kaka Kirasitila ko la.

⁸Wo koenu dɔrɔn ma. N bara ko koron bɛɛ lɔn bɔnɛ la feu! Koe min tenbine kɛ dama la, wo le ka Kirasiti Yisa lɔn n Mari la kɔni. N bara koe wo bɛɛ boloka ale Yisala ko la ka wo bɛɛ lɔn yefe-gbale la alako n ni Kirasiti sɔrɔn.

⁹N bi a fɛ, n ni tugun ale la feu! N nyereta telenbagayɛ wo fenfen sa n bolo tun. Mɔgɛ si tɔnɛ sɔrɔn koe minnu fɛ iko tɔn-bire, n bara n kan-kɔ sɔ wonu na. N bara telenbagayɛ min sɔrɔn Kirasiti rɔ, wo le ye n bolo kaka. Telenbagayɛ wo bɔnɛ Alla le bolo. A suli ye denkeninyɛ le tɔ.

¹⁰N bi nyinina min ma gbɛ, wo le ko n ni Kirasiti lɔn anube a lawuli-sɛnbɛ. N bi a fɛ, n ni tɔrɔ iko ale tɔrɔta nya min anube ka faga iko ale fagara nya min.

¹¹A yigi ye n ma ko Alla si nde nyere lawuli ka bɔ sayɛ rɔ iko Mari Yisa.

¹²N ma a fɔ ko n kɔntɛ ara kɛ n ye. N da fani ma wɛ kɔnɔ n bi n tayala dɛɛ! Ado Yisa ara ban nde rabirala ka n ma atɛ la.

¹³Nba, n na kelen nyɔgɛnu, n ma n miri lefan ko n bara ban kela kɔnɔ n bara ko kelen pe lategɛ, wo le ko koe minnu bi n kɔma, n ni nyina wonu ko ka n se-koe-bɛɛ kɛ yarɔ-koenu ma.

¹⁴Alla wa n kele ko n ni yeɛ san ma ka habadan-nimayɛ kɛ Yisa Kirasiti baraka rɔ, nta barayi le wo la. Woletɔ n bi n burila ka n telen dan wo la, yɔ!

¹⁵Male min dama kanbaline Kirasiti rɔ, a benta miriya wo ni taran ma dama bolo. Ado ni miriya dogberɛ ye mɔgɛ do bolo, alame Alla ya wo labɔ gbɛ rɔ wo tigi ye.

¹⁶Kɔnɔ a fɛrɛ sa fɔ ma ni to tala yarɔ iko ma ara wuli a mala nya min nun.

¹⁷N na kelen nyɔgɛnu, wo dama ni to n nadegenna. N bara ma misali-bɛrɛ la wo ye. Woletɔ minnu bi wo nyɔgɔn kela, wo ni to wonu mafelenna.

¹⁸N bara kɛ fɔ wo ye fɔlɔ nun ko siyaman. Ado kaka, n bi a fɔla tun, n ya-yi ye bɔla. Mɔgɔ siyaman bi nyɔ minnu bi anu tayala ka Kirasiti faga-koe kɔrɛ tinya.

¹⁹Wonuna ban le nyahanama la bawo anuta Alla le anu bagbuyi-natanu na. A benne anu ni miliya koe minnu na, anu wasine wonu tɔ. Anu bi anu mirila duninyata-fannu denu dɔrɔn ma.

²⁰Kɔnɔ Arinyɛnɛ-duguran le male la. Ma ye gbaranna mala kisile Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ la ko a ni na ka bɔ Arinyɛni tɔ.

²¹A si ma bagbu-rakolɔn kenu yeɛma ka anu ma iko a nyere bagbu-seninyane ye nya min. A si ata senbe lawɔli alako a si fan bee don a nyere fanka korɔ nya min.

Filipai 4

¹Woletɔ n na kelen nyɔgenu, wola ko di n ye dɛɛ! Wo yen-sɔge ye n na berɛke! Wo ara n nasewa kati, ado n wasine wola ko la a nya ma. N diyana na kelen nyɔgenu, wo ni wo sɔ gben Marila koe rɔ.

²Yuyodiya anube Sintiki, wo yandi, n bi wo madiyala. Wo ni wo raya ka diya wo nyɔgon ye iko na-kelenmenu Mari rɔ.

³Ile beren Timoti, n ta-nyɔge lanaya-mɔge le ile la. N bi a fe, i ni musi wonu denbe bawo anu bara wɔli n fe kati! Anube Kalementi ara kibara-nyime nyensen anube n ta-nyɔge minnu bee tɔge sebene Allata nimaya-buku rɔ.

⁴Alame Mari ya sewe di wo ma tume bee. N bi a fɔla tun ko wo ni nyagalen dɛɛ!

⁵Mɔge bee ni a lon ko wo dinyane. Ado Mari na-tume ara gberen!

⁶Wo kana hon ko-wo-ko la fɔ ka to wo makoenu fɔla Alla ye madiyale rɔ. Wo ni baraka bira a ye wo yisi bee la tume bee.

⁷Nba, Allata yisi-kime min tenbine hadama-den-henkili bee dan la, wo si wo yisi anube wo henkili kandan Kirasiti Yisa rɔ.

⁸Ala ban, n na kelen nyɔgenu, tonye ye koe min bee la wo, tantole ye min tɔ wo, koe min bee telenne wo, koe min bee senima wo, koe min bee kin wo, koe min bee benne wo, koe min bee kende wo, gbiliye ye min bee rɔ wo, wo ni wo henkili to wonu denu ma tolon!

⁹Wo ara koe minnu karan nde bolo, wo ni wonu ke. Ni a mara kume la wo ya min namɔen n bolo wo, ni ko do le wo ya n yen min mala wo, alako dɔron, wo ni wonu ke tun! Alla min bi yisi-kime dila ma ma, wo si to wo fe.

¹⁰N sewane Mari rɔ kati! A ara wati-yan bɔ, wo ma wo miri n ma n denben koe la konɔ tɔ-a-la, nna ko-nyime ye wo burɔ. N bara a lon ko nna honya ye wo la. Wo ma fere le sɔron ka a mayira gbe rɔ dɔron.

¹¹N sa ke bee fɔla bawo n bolo-kolonyane. N bara henkili sɔron ko min bi n bolo, wo ni n wasa.

¹²N ya bolo-kolonye lon. N ya nonfulu-tigiye lon. N bara henkili sɔron ko kelen de ma, n fane wo, n konkɔtoe wo, wo ni n wasa. Fen siyaman bi n bolo wo, ni doni dɔron de n bolo wo, fɔ wo ni n wasa. N ni a ma wo nya kan tine bee anube wati bee.

¹³Senbe ye n bolo ka koe bee ke Kirasiti le baraka rɔ.

¹⁴Hali wo, wo ya n denbe nta tɔroye rɔ min ke, wo benta kati!

15Wole Filipai kenu nyere ya a lon serr, ko n wuli-san le kibara-nyime-kawandili bola, n bo-san Masidoniya tume min, chochi gberere ma n denbe fo wole. Wole le doron ya tone anube bone saron n fe.

16N bi Tesalonaika tume min, n makoe taranta denbene la, wo ya a lata n ma le. Ado a ma dan kinyama kelen doron ma

17A ma ma, n makoe ye ko-fen na wo bolo. Min fisa, n ni to wo yenna sabatila ka a tege wota foninsereye ma. Wo le di n ye.

18Ado n bara fan min bee saron wo bolo, n si baraka bira wo ye wonuna ko la. Fan wonu bara siyaya ha ka wara! N makoe taranta min bee la, n bara wo bee saron kaka bawo Epafrodaita ara na n sanbenu na wo ya minnu don a bolo n ye. Wonu mane Alla ye iko saraka-suma-diyame minnu ya a hene feu!

19Nba, nta Alla si wo makoe bee nyinya iko ala nonfulu-warane ye nya min Kirasiti Yisa ro.

20Gbiliye ni di ma Fa Alla ma habadan! Amina!

21N bi Allala moge bee kondonna, Kirasiti Yisala mogenu koni. Wo na kelen nyoge minnu bi n fe yan, wonu bi wo kondonna.

22Allala moge min bee ye yan ko ka wo kondon, katarala minnu bi nyamani-tigila bon la.

23Alame Mari Yisa, Allata-Mogo-Yabonela hine tora wo dama fe.

Kɔlɔsi

Kɔlɔsi 1

- ¹Nde, Pɔli min mara kilayɛ la Yisa Kirasiti bolo Alla sako fɛ, mabɛ n na kelen nyɔgɛ Timoti le ye kɛdi kɛ sɛbɛla
- ²ka a lata wole, Allala mɔgɛnu ma Kɔlɔsi soe burɔ. Ma na kelen nyɔgɛ le wole la ka a tɛgɛ wola denkeninyɛ ma Kirasiti rɔ. Ado lanaya-mɔgɛ le wole la fanan. Alame ma Fa Alla hinara wo la ka yisi-kime di wo ma.
- ³Ma tenbi tarali kela wo ye, ma ye baraka birala Alla ye tumɛ bɛɛ. Alla kɛ, ma Mari Yisa Kirasiti Fa le wo la.
- ⁴Ma ye wo mala bawo wo lara Yisa Kirasiti la nya min anubɛ Allala mɔgɛnu kenine wo bolo nya min, ma ara wo lamɔɛn.
- ⁵Ado kebi wo ya kibara-nyime kɛ lamɔɛn a fɔlɛ rɔ, wo tora lala wo la ka wo yigi sa a kuma gben! Wo ye wo mala bawo wota sewɛ maranɛ wo ye Arinyeni tɔ.
- ⁶Kibara-nyima-kelan kɛ min nara wole ma, wo ye nyɛnsenna duninya kan tine bɛɛ rɔ. Kebi wo ya Allata hine lɔn tumɛ min a bɛrɛbɛrɛ-wɛ ma, ha bi, a ye mɔgɛnu yɛlɛmana iko a ara wole yɛlɛma nya min.
- ⁷Ma diyana wɔli-kɛ-nyɔgɛ Ɛpafarasi ya wo karan wo ma. Kirasitita lanaya-wɔli-kɛlɛ le ale Ɛpafarasi la male gbɛ rɔ.
- ⁸Allala Ni Senime ara keninteyɛ min nyɔgɔn di wo ma, a ya wo rakaran ma ye.
- ⁹Wo le ya a to, kebi ma ya wo wara-koe lamɔɛn, ma ye Alla matarala wo ye tumɛ bɛɛ. Ma ye a matarala ko Alla ye min fɛ wo bolo, wo ni wo lɔn. Ma ye a matarala fanan ko a ni Allata Ni Senimeta henkili anubɛ ata lɔnnɛ di wo ma.
- ¹⁰Ni wo mara, wo si ke ko ladanna iko Mari ye a fɛ, wo ni ko ladan nya min. Wo si a hɛnɛ koe bɛɛ rɔ tumɛ bɛɛ. Wo kɔma, wo si to ko-nyime kɛla mɔgɛnu ye. Wo bɛɛ rɔ, wo si to koloyala Alla-lɔn-koe rɔ.
- ¹¹Ma ye a matarala fanan ko wo ni senbɛ sɔrɔn bɛrɛkɛ ka bɔ ata senbɛ-makawanɛ rɔ. Wo le si a ma, wo ni ke a birala wo rɔ ka wo munyu koe bɛɛ rɔ. Ado wo bɛɛ rɔ, wo
- ¹²ye baraka birala n Fa Alla ye sewɛ rɔ. A ara ko-rabɛn-kɛ ko wo ni wotɛ sɔrɔn min maranɛ ala mɔgɛnu ye. Ado wo siginɛ ata mansaya-waan kɔrɔ.
- ¹³A ara ma kisi pinpita senbɛ ma ka na ma la a diyana-danta mansaya-senbɛ kɔrɔ.
- ¹⁴Alla le ya ma hake bɛɛ makoto Yisata sayɛ fɛ, min ya a ma, ma ara hɔrɔya.
- ¹⁵Alla min ti yen, ata muninyɛ le Kirasiti la. Yanni fenfen ni dan, a ye nyɔ nun ado dali-fan-bɛɛta kun tigi le ale la.

¹⁶Alla ya fan bɛɛ dan ale le baraka rɔ. Min bi san kole rɔ wo, min bi dugu kole kuma wo, fan min si yen wo, min ti yen wo, Allata nima-fan bɛɛ, a mara a melika la wo, a mara a nyina la wo, a mara a hadama den na wo, Alla ya fan bɛɛ dan ale le baraka rɔ. A ya wonu dan alako wonu ni ma atɛ la.

¹⁷Yanni fenfen da ni bira, ale ye nyɔ nun. Ado ale le si dali-fan-bɛɛ mara a kɔɛn rɔ.

¹⁸Chɔchi kunyɛ le Kirasiti la, a bagbuyi kɔni. Ale le fɔlɔn wulita furinu tema. Wo mara le alako a ni sɔ-tina fɔlɛ sɔrɔn koe bɛɛ rɔ.

¹⁹Ado Alla le nyere ya a latege ko a nyere ke-nya-bɛɛ ni to Kirasiti rɔ.

²⁰Fan minnube Alla farane nun, a ya wo beesi lasɛgi a nyere ma tun Yisa Kirasiti baraka rɔ. Alla ya yisi-kime ladon duninya rɔ Yisata sayɛ fɛ kɔlɔma ma. Fan minnu bi dugu kole kuma wo, fan minnu bi san kole rɔ wo, a ya fan wo bɛɛ lasɛgi a nyere ma ale Yisata sayɛ fɛ.

²¹Fɔlɔ nun, wo gberenni ma Alla ma! Wola kewɔli yogome anube wo miriyanu ya a ma, wo mara a yogenu na.

²²Kɔnɔ kaka gbɛ, Alla ara wo ma a diyana-mɔgenu na ala danta sayɛ fɛ. A ye a fɛ, a ni na wo la a fa Alla ma, wo seninyane de worɔ. Fɛɛ woo sa wo la, ado wo ara ma mɔgɔ-magbalane la.

²³Nba, wo ni wo sɔ yiri, wola denkeninyɛ rɔ. Wo kana sɔn, wo ni maga ka bɔ yigi wo rɔ. Wo ya kibara-nyime lamɔɛn tume min, wo ya yigi wo sɔrɔn. Nde, Pɔli le mara kibara-nyime wota wɔli keɛ la. Ado kibara-nyime wo ara ke duninya-mɔge bɛɛ ma.

²⁴Nba, anu ba n tɔrɔ tume min, n si sewa wola ko la. Bawo n bagbuyi ye tɔrɔye min sɔrɔnna, n bi Kirasitila tɔrɔye le makofula ata chɔchila ko la wo la, a bagbuyi kɔni.

²⁵Alla ara n ma ata kuma-lakeɛ la alako n ni ata kume-mume-bɛɛ-lakofune lake wole sibolo gberenu tema.

²⁶Alla ya gbundu koe min dogon fɔlɔ-mɔgenu ma, a ara wo labɔ gbɛ rɔ a nyereta mɔgenu ye gbɛ!

²⁷Ado Allata ko-raben le wo la alako ata mɔgenu ni ala gbundu koe lɔn. Gbundu koe wo makawara, a gbiliyane. Gbundu koe wo le ko Kirasiti sigine wole sibolo gberenu fanan yisi rɔ. Yigi le wo la alako wo fanan ni wote sɔrɔn Allata gbiliye wo rɔ iko male Yahudiyanu.

²⁸Woletɔ ma wa ta kan tine min bɛɛ rɔ, ma si Yisa Kirasitita kawandili bɔ mɔge bɛɛ ye nyɔ. Ma ye mɔge bɛɛ lalɔnna ka anu karan a ma ma henkili bɛɛ la alako ma ni mɔgɔ kelen-kelename-bɛɛ-kanbaline lana Alla ma Kirasiti rɔ.

²⁹N bi wɔlila wola ko la ka n taya bereke! Kirasiti ye fanka min dila ma ma, fanka wo ye wɔlila n tɔ.

Kɔlɔsi 2

- ¹N bara wɔli-gbɛlemɛ min kɛ wobɛ Leyodisiya kenu ye, n ni wo lɔn wo la. N bara tɔrɔ denkeninya-mɔgɛ donu ye minnu ma n yen bɛ.
- ²N ya wo ma le alako bɛɛ ni yisi-lategɛ sɔrɔn. Bɛɛ ni ma kelen na keninteyɛ rɔ. Bɛɛ ni lɔnni-kanbalinɛ sɔrɔn duk, woletɔ wo si Allata gbundu koe lɔn. Kirasiti nyɛrɛ le gbundu koe wo da-nyin la.
- ³Kɔnɔ ka tenbi wo la, Alla hɛnkili anubɛ ala lɔnnɛ bɛɛ dogonnɛ ale Yisa rɔ.
- ⁴Nba, n bi kɛ fɔla wo ye, wo kana sɔn, mɔgɔ wo mɔgɔ ni wo mayuwaya sɔsɔli-takolɔn fɛ, hali anu kusanyara kumala nya-wo-nya.
- ⁵Hali n bagbuyi sa wo fɛ, n hɛnkili ye wo ko. Ado n sewanɛ ka wo sɔnɛ yen denkeninyɛ rɔ wo nyɔgɔn fɛ Kirasiti rɔ.
- ⁶Nba, wo ara sɔn Yisa Kirasiti la min kɛ, ko a ni ma wo Mari la, wo ni to ala kumɛ birala wo nya.
- ⁷Wo ni wo suli layigi ale rɔ pon, iko kɔlɔma ye suli layigila dugi la nya min! Wo si a ma, wo si senbɛ sɔrɔn ale rɔ. Wo senbɛ ni don wola denkeninyɛ rɔ iko wo karanta nya min. Ka a tɛgɛ a ara min ma wo ye, wo ni to baraka birala a ye dɛɛ!
- ⁸Wo ni a ma wo fɛrema. Mɔgɔ wo mɔgɔ kana wo yanfa anuta kun-takolonya-karan fɛ ha wo ni ma yɔn la. Karan wo bɔnɛ mɔgɔyɛ-kɛ-nya anubɛ duninya-nyina-kun-tiginu de tɔ. Yanfɛ wo sa bɔla Kirasiti bolo muk!
- ⁹Ado Alla wara-koe-mumɛ-bɛɛ taranta Kirasiti le tɔ.
- ¹⁰Wo ara nimaya-kanbalinɛ sɔrɔn ale le tɔ. Ale le kolo nyina-kun-tiginu anubɛ senbɛ-tiginu ko.
- ¹¹Wo ara kemininya-su-bɛrɛkɛ sɔrɔn Kirasiti rɔ, fɛrɛta-kemininya ma min na. Ale Yisa ya wo fɛrɛ-bɔnku-nata bɔ wo rɔ ata sayɛ fɛ iko kemininyɛ si do bɔ mɔgɔ fɛrɛ la nya min.
- ¹²Wo batasira tumɛ min, wo togonta Kirasiti fɛ. Wobɛ Kirasiti lawulita wo nyɔgɔn fɛ fanan batasilɛ rɔ bawo wo denkeninyanɛ ale Kirasiti le ma. Allata senbɛ le ya a lawuli ka bɔ furinu tɛma.
- ¹³Wole Kɔlɔsi kenu, wo faganɛ le fɔlɔ nun, wo hake bolo. Wo ma hɔrɔya bɛ ka bɔ wo gba-kɔrɛnu tɔ mumɛ! Alla ya wo hake bɛɛ makoto lunyɛ min, a ya ni-kurɛ di wo ma Kirasiti rɔ wulɔn le.
- ¹⁴Ma hake minnu sɛbɛnɛ ma kan ma nun anubɛ ma kirine tɔn minnu na, Alla ara wonu gbangban Yisata kɔlɔma ma ka anu ban feu!
- ¹⁵Nyina-kun-tiginuna senbɛ wo, fanka-tiginuna senbɛ wo, Kirasiti ya wo bɛɛ tinya kɔlɔma ma wulɔn le. A ya anu nayarabi ka a lagbɛ ko a ara anu nɔ feu!

¹⁶Woleto wo kana sɔn, mɔgɔ wo mɔgɔ ni tɔn sigi wo ma tun wola dɔn-fen-koe anube minni-fen-koe la. Hali tele-senima-koe wo, kare-kura-koe wo, Sulen-Tele-koe wo, wo ara hɔrɔya tɔn wonu ma.

¹⁷Nine le tɔn wo bɛɛ la dɔrɔn. A bɛrɛbɛrɛ le Kirasiti la.

¹⁸Wo kana sɔn, mɔgɔ wo mɔgɔ ni wo yiliki min bi a nyere gbiliyala ko-rayen rɔ ka a famayigi foninye rɔ. Wo kana don melika-bato-koe rɔ. Mɔgɔ sifa wo wasine hadama danta miriya le la fufafu!

¹⁹Kirasiti min bi mɔge bɛɛ kunye la, anu tugunni ma wo la. Kirasiti bagbuyi bɛɛ beline Alla baraka le tɔ. A kolo latugun tinenu anube a fasenu denu bi a mala, ma bagbuyinu ni kiri anu nyɔgɔn na. Ado ma bagbuyi ye koloyala iko a di Alla ye, a ni koloya nya min.

²⁰Wobe Kirasiti ara faga wo nyɔgɔn fe worɔ. Ale ya wo hɔrɔya ka wo bɔ nyina-kuntiginu fanka kɔrɔ duninya ke rɔ. Nfenna worɔ, wo ye ko ladanna iko duninya kete le wole la? Nfenna wo ye tɔn ke sufanu birala? Wo ye a fɔla ko --²¹“I kana ke bi,” “I kana wo mafelen i nagan ma,” “I kana i tugu doi wo la.”

²²Tɔn kenu tegene dɔn-fen anube minni-fen-koenu denu ma. Wo wa ban anu dɔnna tume min, a si ma iko fenfen sa nun. Hadama danta miriya le wo la.

²³Nba, melika-batoe fɔrɔse la wo, foninya-famayigiye wo, nyere-bagbuyi-tɔre wo, tɔn wonu mani de iko henkili ye anu tɔ kɔnɔ wonu ti ko-wo-ko nyinya bagbuyi-natanu-bira-koe rɔ.

Kɔlɔsi 3

¹Wobe Kirasiti la ara wuli wo nyɔgɔn fe min ke, nba, wo ni to wo mirila wo koenu ma minnu bi Arinyeni tɔ. Ado Kirasiti sigine nyɔ rɔ ala mansaya-sigi-fan kuma Alla kɔen-nyime rɔ.

²Wo ni to wo mirila nyɔ-koenu ma dɛɛ! Wo kana wo miri dugu-kole-ke-koenu ma dɔrɔn.

³Wo ni wo ma bawo wola nimaye marane Kirasiti fe Alla baraka rɔ. A mane iko wo ara faga koe wonu ma.

⁴Ka Kirasiti ma i Mari la, wo si ma nimaya-bere la wo ye worɔ. Nba, Kirasiti wa bɔ gbɛ rɔ tume min, wo dama si gbiliye sɔrɔn wo nyɔgɔn fe.

⁵Duninya-nata min bi wɔlila wo rɔ, wo ni wo faga. Yelenye wo, ko-kɔsɔne wo, keni-yoge wo, nata-yogomenu wo, wonu fenfen kana sigi tina sɔrɔn wo yisi rɔ. Fan minnu bi duninya ke rɔ, wonu bi-sɔge kana wo bira bawo besi kɔ koe su do le wonu na.

⁶Koe kenu bi a mala, Allala diminye si na ala kuma-birabelenu kan ma.

⁷Nba, wo tume wo ye tagamana nata wonu tɔ, wo nyere fanan bi wonu sufa le mala nun.

- ⁸Nba, wo ni koe ke bɛɛ boloka kaka, yisi-bɛɛ wo, diminye wo, anube wundayogoye. Tanama-kume anube kuma-gbondane kana bɔ wo de rɔ mume!
- ⁹Wo kana foninye fɔ wo nyɔɔn ye bawo wo ara mɔɔya-kɔre boloka anube wo ke-nyanu.
- ¹⁰Wo ara ko-kure bila wo kan na. Ko-kure ke ladanta Alla le bolo ado a ye tola wo lakurayala alako a ni to wo lakanbalila Yisa-nyere-lɔn-koe rɔ. Ale le ya ko-kure ke ladon wo yisi rɔ.
- ¹¹Yahudiya wo, Yahudiya ma minnu na wo, kemininya wo, kemininyabɛli wo, mɔɔ gberɛke wo, ko-lɔnbɛli wo, hɔrɔ wo, yɔɔn wo, dan-nafare sa wo fenfen tɔ ni-kure ke rɔ. Kirasiti tenbira koe ke bɛɛsi la. Ado ale sigine wo bɛɛ yisi rɔ!
- ¹²Allala mɔge le wole la. A ara wo keni ka wo yabɔ a nyere ye. Woletɔ wo ni kinikine anube nyimaye anube famayigiye anube dinye anube munye don wo ma.
- ¹³Wo ni wo nyɔɔn denbe. Kume wa wuli wo nyɔɔn tema tume min, wo ni wo nyɔɔn makoto. Wo ni wo nyɔɔn makoto iko Mari ara wo fɔlɔn makoto nya min.
- ¹⁴Keninteye min bi wo kirila wo nyɔɔn ma, wo ni sa ke bɛɛ kuma alako wo ni ma kelen na.
- ¹⁵Kirasiti ye yisi-kime min dila mɔgenu ma, wo ni kun-tigiye ke wo yisi rɔ. Alla ara wo laden ka wo ma bagbu kelen na alako wo si yisi-kime ke su lɔn nya min. Wo kana ma fisiriwɔlenu na.
- ¹⁶Kirasitita kume ni sigi wo yisi rɔ ka wara nyɔ. Wo ni wo nyɔɔn karan ka wo nyɔɔn makawandi henkilimaye la. Wo ni to betinu bɔla Yaburi kitabu rɔ ka sigi-senimenu sa. Wo ni beti wonu bɔ Alla ye baraka-bire la wo yisi rɔ.
- ¹⁷Wo ye koe min bɛɛ kɛla anube wo ye koe min bɛɛ fɔla, wo ni wo bɛɛ ke Mari Yisa tɔge rɔ. Wo ni baraka bira ma Fa Alla ye Mari Yisa baraka rɔ.
- ¹⁸Wole musinu, wo ni wola keinuna kume bira bawo denkeninya-mɔge le wole la. A benne wo ni wo ma.
- ¹⁹Wole keinu, wo ni wola musinu keni. Wo kana wo ya-ragbeleya anu ma.
- ²⁰Wole dennenu, wo ni wo sɔrɔnnɛnuna kume bira tume bɛɛ bawo wo le ye Alla henena.
- ²¹Wole denbenu, wo kana wola dannu yakɔrɔ-mamɔ nya do ma min si anu yisi tinya.
- ²²Wole yɔɔnnu, wo ni wo tiginuna kume bira koe bɛɛ rɔ. Wo ni wola wɔle ke, hali anu ya sa wo la. Wo ni anu hene wo yisi bɛɛ la alako Mari ni gbiliye sɔrɔn wo bolo.
- ²³Wo ye wɔle min bɛɛ kɛla, wo ni wo ma wo yisi bɛɛ la iko wo ye wɔlila Mari ye nya min. Wo sa a mala mɔɔni-gbuyi ye.

²⁴Wo ni wo henkili to ke ko. Mari ya barayi min namara wo ye gben, a si wo di wo ma le! Wo tigi berebere le Mari la, wo ye wolila min ye koni.

²⁵Kono ni wo ya ko-yogome ke, wo si wo sare saron bawo Alla ti mogo lafisaya a nyogon ko. Moge bee kelen a yala.

Kolosi 4

¹Wole yon-tiginu, koe min telenne anube min bee kin, wo ni wo ke wola yonnu ye. Wo ni wo henkili to ke ko bawo wole fanan tigi ye Arinyeni to.

²Wo ni to madiyali kela dee! Wo henkili-lakane ni to baraka-bire la madiyale ro Alla ye.

³Wo ni Alla matara male fanan ye alako Alla ni fere-nyime di ma ma ka Kirasitila gbundu koe lake nya min. Ado ka a tege wo le ma, n bi yele la kaka.

⁴Wo ni Alla matara ko n ni kuma gbe ro iko a benne n ni kuma nya min.

⁵Wo ni ma henkilimenu na denkeninyabelenu bara la. Wo ye fere min bee saronna, wo kana wo tinya.

⁶Wola kume ni mogo hene ka diya tume bee. Wo ni moge bee yabi a kile fe.

⁷Ma na kelen nyoge Tikika, lanaya woli kele le ale la anube ma woli-ke-nyoge Marita wole ke ro. Wo le si n bara-koe-bee fo wo ye.

⁸N bi a latala wo ma alako a ni ma wara-koe rakaran wo ye. Wo si wo yisi-kime ma wara la.

⁹Ma na kelen nyoge anube lanaya-moge Onesima ye tala a fe. Wo ta-nyoge le wo la. Koe min bee ye kela yan, anu si wo bee rakaran wo ye.

¹⁰Aritaka min bi n dafe yele la yan, wo ye wo kondonna anube Banabasi na kelen nyoge Maraka fanan. (N bara a fo wo ye nun ko a wa ke wo ma, wo ni a rabira a kin na!)

¹¹Yasowa, anu bi min kelela ko Yasita, wo fanan ye wo kondonna. Minnu bi wolila n fe Allata mansayela ko la, Yahudiya le mogo sawe kenu denu na. Wonu bara n denbe kati!

¹²Wo ta-nyoge Epafarasi ye wo kondonna. Yisa Kirasitita woli kele le ale fanan na. A si a raya madiyale ma wo ye tume bee. A ye Alla matarala ko wo kanbaline ni to sone yiri, ka Alla sako bira koe bee ro.

¹³A ye woli-gbeleme kela wobey Leyodisiya kenu ye anube minnu bi Hayerepoli soe buru. Nde si ke wo sereye bola le.

¹⁴Ma diyana-besi-bole Luka anube Dimasi ye wo kondonna.

¹⁵Wo ni ma na kelen nyɔɔɔn kɔndɔn ma ye minnu bi Leyodisiya soe burɔ. Wo ni n na Nimifa kɔndɔn anube chɔchi mɔge minnu bi tala laden rɔ ala bɔn la.

¹⁶Wo wa ban kɛdi kɛ karanna tumɛ min, wo ni a lata Leyodisiya chɔchi ma fanan. Anu fanan ni a karan. Leyodisiya kɛnu bi kɛdi min natala wo ma, wo fanan ni wo karan.

¹⁷Wo ni a fɔ Akipasi ye ko a ara wɔle min sɔrɔn Mari bolo, a ni wo ban de!

¹⁸Nde, Pɔli ara kɔndɔli kɛnu sɛbe n nyere bole la. Wo kana nyina ka a fɔ ko n kirine yɔlɔke la ye la yan! Allata hine ni taran wo fe.

1 Tɛsalonaika 1

¹Nde, Pɔli wo, Sailasi wo, anube Timoti, male le ye kɛdi kɛ sɛbela wo ma. Ma ye kɛdi kɛ sɛbela denkeninya-mɔɔn ma minnu bi Tɛsalonaika soe burɔ. Ma Fa Alla anube ma tigi Yisa Kirasitita mɔge le wole la. Alame Allata hine anube yisi-kime tora wo fe.

²Ma tenbi madiyali kɛla, ma ye Alla tantola wo ye ka wo damasila koe fɔ a ye tumɛ bɛɛ.

³Ma wa madiyali kɛ ma Fa Alla ye tuma-wo-tuma, ma si to wola kɛwɔlenu takaranna a ye, wo ara minnu kɛ ka a tege wola denkeninye ma. Wo ya wɔlɔ-gbɛlemɛ min kɛ ka a tege wola keninteye ma Yisa wara la, ma yili tone wo ko. Wo yigi tone Mari Yisa, Allata-Mɔɔ-Yabɔne rɔ nya min, ma yili tone wo bɛɛ ko wo nya na le!

⁴Ma na kelen nyɔɔɔn, ma ya a lɔn ko Alla ara wo keni. Ado a ara wo yabɔ ka wo ma ate la.

⁵Ma nara kibara-nyime la wo ye tumɛ min, ma ma na kuma-gbansan na. Ma nara wo la senbe la Allata Ni Senime baraka rɔ. Ma ara a yira wo la ka a gbɛ ko tonye le wo la. Ma sigine wo tema nya min, wo ya wo lɔn. Ado ma ya wo ma wo denben koe le la.

⁶Wo ya malebe Mari ma wola misalenu na. Wo tɔrɔta kosebe kɔnɔ hali wo, wo ya karan wo bira sewe la. Ado sewe sufa wo ye bɔla ata Ni Senime le bolo.

⁷Wo le ya a ma, wo mara misale la denkeninya-mɔge bɛɛ ye Masidoniya anube Akeya sigisɔnnu tɔ.

⁸Ado Marita kume ma dan wo bolo Masidoniya anube Akeya sigisɔn dɔrɔn tɔ. Wo denkeninyane Alla ma nya min, bɛɛ ya wo lɔn. Hali ma ma wo fɔ tun.

⁹Wo ya ma rabira nya min, mɔge bɛɛ ye wo fɔla. Wo ya besenu boloka nya min fanan ka wo ya-lamunun Alla nime la, Alla-bere kɔni, bɛɛ ye wo rakaranna.

¹⁰Wo ye Allala den Yisa makɔnɔna ko a ni bɔ Arinyeni tɔ. Alla le ya Yisa kelan wo lawuli ka bɔ furinu tema. Allatalata fondo-bɔɛ min bi nala, ale Yisa le ye ma kisila wo ma.

1 Tesalonaika

1 Tesalonaika 2

¹Ma na kelen nyɔɔɓenu, wole nyere ya a lon ko ma ara wati min nyɔɔɓon ke wo fe, wo ma ke fu!

²Yanni ma ni ke wo ma Tesalonaika, Filipai kenu bara ma bira boloko-yogome-ke. Mɔɓenu ya ma lafeya nyɔ kɔnɔ hali wo, mata Alla ya yisi-latege di ma ma ko ma ni ata kibara-nyime fo wo ye.

³Ma ya kibara-nyime min nake, ma ma wo lake ka a tege foninye anube ni-yogoye ma. Ma ma ma raya ka mɔɔ wo mɔɔ yanfa.

⁴Iko Alla ara ma lakɔɔsi nya min, a ye a fe, ma ni kibara-nyime fo mɔɓenu ye wo nya na le. A ya wole wo bee kerifa ma la. Ma wa kuma, ma sa ma rayala ka mɔɓenu hene fo Alla min bi ma yisi lakɔɔsila.

⁵Wo ya a lon serr, ko ma ma darɔ-diyɛ ke wo ye alako wo ni mala kume bira. Ma sa bilala mɔɓona-wodi fe. Ado ma sa ma nyere diyana koenu kela dogon ro. Alla le ma sere la!

⁶Ma ma ma raya ka tɔge sɔron hadama den woo bolo, wole wo, mɔɔ gberɛ wo.

⁷Kirasitita kilaye le male la. Senbe ye ma bolo nun ka a lagbeleya wo kuma. Kɔnɔ ma dinyane tora wo fe iko musu-denbe si dinya ala dannu koro nya min.

⁸Nba, ka a tege mala keninteyela ko ma wole ye, ma rabenne ka Allala kibara-nyime lake wo ma hali ka ma nyere niyi fanan sa wo kuma. Wo diyara ma ye kati!

⁹Ma na kelen nyɔɔɓenu, wo henkili ye mala wole anube mala nyagbe ko, yo! Ma tenbi Allala kibara-nyime kawandili bola wo ye, ma tora wolila ma bole la su-ni-tele alako ma kana wo toro.

¹⁰Ma sigine wo fe tume min, ma seninyane, ma telenne, fee ma taran ma la wole denkeninya-mɔɓenu tema. Wo nyere le wo sereye la anube Alla.

¹¹Wo ya a lon ko ma ya wo kelen-kelelename-bee bira iko denbenu si anuna dannu bira nya min.

¹²Ma ya wo makawandi ko wo yisi ni kime. Ma ya wo madiya ko wo ni tagama-nyime ke ka Alla hene. Ado ale le ara wo kele ka wo ladon ata mansaye anube ala gbiliye ro.

¹³Ma ye baraka birala Alla ye tume bee ko ma nara Allala kume la wo ye tume min, wo ya a lamoen ka a bira a kile fe. Wo ma a bira iko a bora moge le bolo. Wo ya a bira iko Allata kume. Ado Allala kume ye wolila wole denkeninya-mɔɓenu burɔ hali kaka.

¹⁴Ma na kelen nyɔɔɓenu, koe minnu mara Allata mɔɓenu na Yudiyanuna nyamane rɔ, wo le wara ma wole fanan na. Wo ya tɔrɔya su min sɔrɔn wo nyereɗa nyamanita-mɔɓenu bolo, anu denu fanan ya wo sufa sɔrɔn Yahudiyanu bolo fɔlɔ nun.

¹⁵Wonu denu ya Mari Yisa faga anube Allata nebinu. Anu ya male gben nyamane wo burɔ. Anu sa Alla henena ni! Ado anu bi mɔge beɛ kan ma!

¹⁶Anu bi anu tayala nun ka male lakala alako ma kana kisi-ko-kume kawandili bɔ sibolo gberenu ye. Anu bi hake min kela tume beɛ, wo dan natenbi le. Ado Allala fondo-bɔe ara a laban anu kuma!

¹⁷Ma na kelen nyɔɔɓenu, hali ma bɔne wo fe watini kɔrɔ, wo yen-sɔge ye ma la bereke! Hali ma sa wo fe, ma ye wo fe ma yisi rɔ. Ado ma ya ma raya ko ma ni wo yen tun, yɔ!

¹⁸Wo sɔge ya ma bira kati! Nde, Pɔli ya n taya segi-koe ma wo wara. A ma dan kinyama kelen ma kɔnɔ Setane ya kile tege ma ma.

¹⁹Wole Tesalonaika kenu, ma yigi anube mala sewe le wole la. Mari Yisa wa na tume min, ma si wasi wole rɔ iko mɔgɔ wa mansaya-fulɛ don ma kunye la.

²⁰ɔnde, wole le si a ma, n ni wasi wo rɔ ka nyagalen!

1 Tesalonaika 3

¹A laban, a ma kun ma rɔ tun, ma ya a latege ko ma ni to ma dan na Aten soe burɔ

²ka ma na kelen nyɔge Timoti lata wo ma. Mabe ale ye wolila ma nyɔɔɓon fe Alla ye ka Kirasitita kibara-nyime-kawandile bɔ. Ma ya Timoti lata wo ma alako wo ni wo sebe don wola denkeninye ma.

³Ma ya wo ma alako wo fenfen kana segi wo kɔma tun nyagbe kenuna ko la. Wole nyere ya a lon ko fɔ ma ni nyagbe kenu tayen iko Alla sako ye nya min.

⁴Hali ma taranta wo fe tume min, ma ya a fɔ wo ye ko fɔ ma ni tɔrɔye sɔrɔn. Ado ma tɔrɔta iko wo ya a lon nya min!

⁵Wo le ya a to, n ma ke a birala n tɔ tun. N ya Timoti lata wo ma alako a ni wola denkeninye ragbe. N kilanne nun ko Setane ara wo yakɔrɔ-mamɔ ka mala wole beɛ ma fuyi la!

⁶Denkeninye ye wo bolo nya min wo, keninteye ye wo bolo nya min wo, Timoti ara na wo lake ma ma. A ara a fɔ ma ye ko miriya-nyime ye wo bolo ka a ben ma ma. Ado iko ma yen-sɔge ye wo la nya min, wo yen-sɔge ye male fanan na wo nya na le.

⁷Woletɔ ma na kelen nyɔɓenu, hali mala tɔrɔye anube mala nyagbe kolo, wola denkeninye ya ma senbe don.

⁸Wo sɔni tora Marila ko la min ke, wo ara ma yisi sa buda!

⁹Nba, kaka ma ye baraka birala Alla ye wolela ko la. Ma ye baraka birala a ye sewe wola ko la min bi male rɔ. Ma sewane mata Alla yala ka a tege wole ma.

¹⁰Su-ni-tele, ma ye a matarala ma yisi bee la alako a ni son ma ni wo yen tun. Wo koma fanan, ni ma nara wo wara, wo makoe ye min na denkeninye rɔ, ma ni wo denbe wola ko la.

¹¹Alame ma Fa Alla anube ma Mari Yisa ya kile raben ma ye ka na ke wo ma!

¹²Alame Mari ya wola keninteye lakoloya wo nyogon ye anube moge bee ye dee! A ni to a lakoloyala iko mate koloyane wole wara la nya min.

¹³Alame wo yisi ragbeleyara alako ma Mari Yisa anube ata mogɔ-senimenu ba na tume min, wo seninyane ni taran ma Fa Alla yala.

1 Tesalonaika 4

¹A laban, ma na kelen nyogenu, wola ko-ladan-nyanu si Alla hene nya min, wo ara wo karan ma bolo. Ado wo taranta wola koenu nadanna wo nya na le nun, yɔ! Nba kaka, ma ye wo madiyala ka wo makawandi Mari Yisa togɔ rɔ ko wo ni to a kuma-sala tolon!

²Mari Yisa ya ma so kume min fo koe la wo ye, wo ya wo lon.

³Ado Alla ye a fe, wo ni seninya nya min, wo le ke la. Wo ni wo matanka yelenya-koenu na feu!

⁴Kei kelen-kelename-bee ni a lon a si a nyere fere-bonke mara seninye rɔ nya min.

⁵A kana a fere-bonke don nata-yogome rɔ iko sibolo gberɛ minnu ma Alla lon.

⁶Nba, koe kenu to, mogɔ wo mogɔ kana ko-yogome ma a na kelen nyoge la, ni wo ma, ka baga a ma. Ma ara a fo wo ye nun ka a lagbeleya wo kuma gben! Minnu bi ko-yogome su wonu kela, Mari si wonu torɔ.

⁷Alla ma ma kele seninyabeliye ma fo seninye.

⁸Woletɔ mogɔ wo mogɔ wa a ban karan ke ma, wo ma a ban mogɔ bolo de fo Alla min bi ata Ni Senime dila wo ma.

⁹Wo ni wo nyogon keni nya min, wo nyere ara wo karan Alla bolo. Hali ma ma kedi sebe ka wo ta-nyoge denkeninya-mogenu keni-koe fo wo ye.

¹⁰Ado nfan, wo ye wo kela wo na kelen nyoge bee ye Masidoniya nyamanɛ kan bee rɔ, yɔ! Woletɔ ma na kelen nyogenu, ma ye wo madiyala ko wo ni diyanaye kuma-sa dee!

¹¹Wo ni wo raya alako yisi-kime ni to wo tema. Wo ni wo nyereta wole ke ka wo nyere beli-fan sɔron iko ma ya a fo wo ye nya min nun.

¹²Wo le ya a to, wo si gbiliye sɔrɔn hali denkeninyabelenu bolo. Wo ti wola dune sa mɔgɔ wo mɔgɔ kuma worɔ.

¹³Ma na kelen nyɔgenu, minnu bara ta lakira nun, ma ye a fe, wo ni a lɔn anu bara-koe ye nya min. Wo le si a ma, wo ma ti kinikini iko minnu yigi sa habadan-nimayela ko la.

¹⁴Ma lane a la ko Yisa fagara, wo kɔma, a wulita tun. Woletɔ Alla wa Yisa lana tun, ma lane a la ko minnu denkeninyara Yisa ma anu bi anu kende la tume min, Alla si wonube Yisa lana ka bɔ san kole rɔ anu nyɔgɔn fe.

¹⁵Ma ye Marita karan le fɔla wo ye ke la. Ale Mari wa na tume min, minnu bara faga nun, male min bi ma kende la ti ta wonu yarɔ.

¹⁶Wo wa gbele-gbelen-kan lamɔen anube melika-kun-tigi kan anube Allata buru-fe-kan, Mari nyere si yigi ka bɔ Arinyeni tɔ wo tume le tɔ! Minnu denkeninyara Kirasiti ma ka faga denkeninye rɔ, wonu fɔlɔn si wuli ka anu niyi lafe.

¹⁷Nba, male min kende wo wati, ma dama la si den wonu fe san kole rɔ tiriya ka Mari laben fɔnyɔ rɔ. Wo kɔma, ma si to Mari fe habadan!

¹⁸Woletɔ wo ni wo nyɔgɔn yisi-kime kume kenu na.

1 Tɛsalonaika 5

¹Nba, ma na kelen nyɔgenu, koe kenu si ke tume min, hali n ma kedi sebe wo ma

²bawo wo nyere ya a lɔn ko Mari na-tume si na iko surɔ-kankan.

³Mɔgenu tenbi a fɔla ko anu bi yisi-kime anube lafere rɔ, nba, anu si terena halakiyi la wo wati le tɔ, yɔ! A si ma iko musu-kolome buyi wa a lamaga. Anu ti kisi Mari na-tume rɔ.

⁴Kɔnɔ ma na kelen nyɔgenu, wo sa pinpi rɔ min ke, wo tume ti wole laterena iko kankan.

⁵Waan anube teleta mɔge le wo dama la min ke, wo ke-nyanu ni ben anu ma. Suyi anube pinpita mɔgɔ ma male la.

⁶Nba, ma kana kinɔgɔ iko doinu. Ma kundenne ni to ka ma ye lakalan anube ka ma henkili masɔ.

⁷Kinɔgolenu si kinɔgɔ suyi le tɔ. Gbɛtoenu fanan si gbɛe min suyi le tɔ.

⁸Kɔnɔ teleta-mɔge le male la, woletɔ fɔ ma ni ma henkili masɔ. Ma ni denkeninye anube keninteye don iko kɔgɔ-matanka-fan. Alla ara lɔnne min di ma ma ko ma ara kisi, wo ni ma mala kefe-ke-fule la.

⁹Alla ma a latege ko ma ni ala diminye sɔrɔn kiti-tɛge-lunye. A ye a fe, ma ni kisi-koe sɔrɔn ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne baraka rɔ.

- 10**Yisa fagara ma ye alako ni ala ne ya ma kende taran, ni wo ma, ma fagane, wo bee ro, ma si nimaye saron a bolo.
- 11**Woletɔ wo ni wo nyɔɔn senbe don ka wo nyɔɔn madenbe iko wo ye a kela nya min kaka.
- 12**Nba, ma na kelen nyɔɔnu, ma ye wo madiyala ko kelen pela ko la. Mari ara woli kele minnu so wo yarɔ, wo karan-mɔɔnu anube wo makawandilenu kɔni, wo ni wonu gbiliya nya bee ma.
- 13**Wo ni anu bira gbiliye anube keninteye ro ka a tege anu bi wole min kela wola ko la. Wo ni to yisi-kime ro dee!
- 14**Ma na kelen nyɔɔnu, wo ni kalabantenu makawandi. Wo ni yisi-latege di kilandɔɔnu ma. Minnu yisi rafagane, wo ni to wonu denbena ka wo munyu wo nyɔɔn korɔ.
- 15**Wo kana son, mɔɔ wo mɔɔ ni ko-yoge sara ko-yoge la. Tuma-wo-tuma, wo ni to ko-nyime kela wo nyɔɔn ye anube mɔge bee.
- 16**Wo yisi ni to sewe ro tume bee.
- 17**Wo kana kuri Alla matara tine.
- 18**Ni ko-wo-ko mara, wo ni baraka bira Alla ye wati bee. Ado Alla ye nyinina wo le ma. Wo ni to wo mala Kirasiti Yisa ro.
- 19**Wo kana Allata Ni Senimeta wole mabeli.
- 20**Wo kana woloyiya-kumenu nafeya.
- 21**Wo ni koe bee fesefese. Min kin, wo ni wo mara gben!
- 22**Min yogo, wo ni wo tanka ko su wo bee ma.
- 23**Alla min bi yisi-kime dila wo ma, alame wo ya wo denbe ka wo nyere mara feu! Wo niyi wo, wo sondome wo, wo fere-bonke wo, alame wo ya wo bee mara a kin na! Ma Mari Yisa, Allata-Mɔɔ-Yabone wa na tume min, a ni wo taran, fee woo sa wo la.
- 24**Ale Yisa min bara wo yabɔ, kan-kelen-tigi le ale la min ke, wo si la a la ko a ni koe wo bee ma wo ye.
- 25**Ma na kelen nyɔɔnu, wo ni Alla matara male fanan ye.
- 26**Wo ni ma na kelen nyoge bee kondon keninteye la.
- 27**N bi wo madiyala ma Mari tɔɔ ro ko wo ni kedi ke karan denkeninya-moge bee ye.
- 28**Ma Mari Yisa, Allata-Mɔɔ-Yaboneta hine ni to wo fe.

2 Tesalonaika

2 Tesalonaika 1

¹Nde, Pɔli anube Sailasi anube Timoti le ye kedi ke sɛbela wole, Tesalonaika chɔchi mɔgenu ma. Ado ma Fa Alla anube ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnetɛ le wole la.

²Alame ma Fa Alla anube ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ hinara wo la ka yisi-kime di wo ma.

³Ma na kelen nyɔgenu, ma ye baraka birala Alla ye wolela ko la tume bɛɛ! Ado wo benta bawo wola denkeninyɛ ye tola koloyala bereke! Wola keninteyɛ min bi wo nyɔgenu tema, wo fanan bi koloyala le kati!

⁴Wo le ya a to, ma ye wo matɔgɔla Allala chɔchi doinu na ka a tɛgɛ wola munyɛ ma. Wola nyagbe wo bɛɛ rɔ, wola denkeninyɛ ma dasa hali kelen.

⁵Nyagbe wo ye a yirala ko Allala kiti telenta. Nyagbe wo le ye a mala, wo ni wo raben ata mansayɛla ko la. Tonyɛ le, wo ye tɔrɔla mansayɛ wola ko la.

⁶Ado minnu bi wole tɔrɔla, yoe ye Alla bolo ka wonu fanan tɔrɔ.

⁷Wole minnu tɔrɔnɛ, a si sulen di wole anube male fanan ma. Mari Yisa wa na tume min, anube ata melika-sɛnbɛmenu, ale Alla si wo tɔrɔlenu tɔrɔ

⁸ta-mɛlan la. A si Alla-lɔnbɛlenu tɔrɔ anube minnu ma sɔn ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛta kibara-nyime bira koe ma.

⁹Anu si habadan-tɔrɔyɛ sɔrɔn. Anu ti gberɛn Mari anube ala gbiliya-makawane ma.

¹⁰Yisa wa na tele min tɔ, ke bɛɛ si ma. A si gbiliyɛ sɔrɔn ala mɔgenu bolo. Denkeninya-mɔgɛ-bɛɛ si kawa Yisa ma. Ado wole fanan si taran wonu tema bawo ma ya kume min fɔ wo ye, wo lara wo bɛɛ la.

¹¹Wo le ya a to, ma ye Alla matarala wo ye tume bɛɛ. Ma ye a tarala ko a ara wo kele nimayɛ su min ma, wo ke-nya ni ben wo ma. Ko-nyime min bɛɛ ke-sɔgɛ ye wo la, alame ata sɛnbe ya wo denbe wo rɔ ka wola kewɔlenu dafa.

¹²Ma Mari Yisa tɔgɛ si gbiliyɛ sɔrɔn wo bolo worɔ. Wole fanan si a sɔrɔn mata Alla anube Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛta hine baraka rɔ.

2 Tesalonaika 2

¹Ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ wa na, a si ma damasi laden a fɛ. Nba, ma na kelen nyɔgenu, koe do ye ma bolo ka a fɔ wo ye. Ka a tɛgɛ wo ma,

²ni mɔgɔ do ya a fɔ ko Mari na-tume ara tenbi, wo kɔndɔ kana fili kume wo la. Wo kana kilan. Donu si a fɔ ko kume wo bɔra anu ye wɔlɔyiyɛ-kume le tɔ, ni wo ma, kawandili do rɔ. Donu si a fɔ fanan ko male ara wo sɛbɛ kedi rɔ.

³Wo kana sɔn, mɔgɔ wo mɔgɔ ni wo yanfa kila woo fɛ. Yanni ma tigi ni na tumɛ min, mɔgɔ siyaman si anu kan-kɔ sɔ Alla la. Ado ale min bi Alla kɛlɛla, ale fanan si bɔ gbɛ rɔ.

⁴Mɔgenu bi bɛsɛ min bɛɛ matɔgɔla, anubɛ anu si min gbiliya Alla gbɛ rɔ, “Kirasiti-yogo-finma-wɛ” wo si wuli wo bɛɛ kan ma. A si a nyɛrɛ sigi wo bɛɛ kun na. A si a tui ka don Alla Bato Bɔn la ka a fɔ a nyɛrɛ ma ko Alla le ale la.

⁵N bi wo fɛ tumɛ min nun, n ya kɛ bɛɛ rakaran wo ye. Wo henkili ma to wo ko, wa?

⁶Ado wo ya a lɔn min bi a mabelila ko a kana na kaka. Nba, a wati-latɛgenɛ wa kɛ tumɛ min, “Kirasiti-yogo-finma-wɛ” wo si bɔ gbɛ rɔ, yɔ!

⁷“Kirasiti-yogo-finma-wɛ” wo ye wɔlila kaka kɔnɔ mɔgɛ kelen de nyɔ min bi a mabelila. Ado ale kelan si to a mabelila ha a ni kilɛ di a ma.

⁸Nba, “Kirasiti-yogo-finma-wɛ” wo wa bɔ gbɛ rɔ tumɛ min, Mari Yisa si a faga a darɔ-fɔnyɔ la. Marila nɛ si a halaki ala gbiliya-makawanɛ la.

⁹“Kirasiti-yogo-finma-wɛ” wo si na Setaneta sɛnbɛ rɔ ka foninya-tamaserenu anubɛ foninya-kabana-ko-su-bɛɛ kɛ.

¹⁰Minnu bi nala halakila, a si yanfa-yogomɛ su bɛɛ don wonu ma min si a ma, anu ni halaki. Wonu si halaki bawo anu ma tonyɛ bira. Ado ni anu ya tonyɛ keni nun, anu si kisi worɔ.

¹¹Wola ko la, Alla si kɔndɔfili-belebele lana alako mɔgenu ni la foninyɛ wo la.

¹²Anu bɛɛ si tɔroyɛ sɔrɔn bawo ko-yogomɛ di anu ye tonya-birɛ ko.

¹³Ma na kelen nyɔgenu, Mari ara wo keni. Wo le ya a to, ma si baraka bira Alla ye wolela ko la tumɛ bɛɛ. Kebi fɔlɔ, Alla ya wole yabɔ alako wo ni kisi ata Ni Senime baraka rɔ. A ara wole ma a nyɛrɛta mɔgɛ la bawo wo lara tonyɛ la.

¹⁴Ma ya kibara-nyimɛ min nake wo ma, wo sebu le ya wo keke Alla wara. A ya wo keke alako wo ni wote sɔrɔn Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛta gbiliyɛ rɔ.

¹⁵Woletɔ ma na kelen nyɔgenu, wo ni wo sɔ yiri! Ma ya wo karan tonyɛ min na kawandile anubɛ kɛdi rɔ, wa wo bira gben!

¹⁶Alamɛ ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ nyɛrɛ anubɛ ma Fa Alla ya wo sɛnbɛ don. Alla ya ma keni ka habadan-yisi-kimɛ anubɛ yigi-nyimɛ di ma ma ala hine le tɔ.

¹⁷Mari ni yisi-kimɛ di wo ma ka wo sɛnbɛ don alako wo ye min kɛla wo, wo ye min fɔla wo, min bɛɛ kin, wo ni wonu kɛ.

2 Tɛsalonaika 3

¹Ala ban, ma na kelen nyɔgenu, wo ni Alla matara ma ye. Marita kumɛ ni to nyensenna tiriya! Wo si a ma, mɔgenu ni ata kumɛ gbiliya iko a mara wo tɛma nya min.

- ²Wo ni tarali ke ko Alla ni ma tanka kalabantenu anube ko-yogoma-kelenu ma bawo bee ma denkeninya Mari ma we.
- ³Wo si ke lala Mari la ko a si wo senbe don ka wo tanka Setane ma.
- ⁴Ma lane wole beren na Mari ro. Ma ya a lon ko ma ya min fo wo ye, wo ye wo kela. Ado wo si to wo kela dee!
- ⁵Alame Mari ya Allala keninteye yira wo la ka a ma, wo ni wo munyu iko Kirasiti nyere.
- ⁶Ma na kelen nyogenu, ma ye a fola wo ye ma Mari Yisa toge ro ko minnu bara anu ban woli ke koe ma, wo ni fara wonu na feu! Wonu sa mala kume birala ado male ma anu nabila wo la.
- ⁷Male ya min ke wo yala, a benne wo ni wo madegen wo ma. Wole nyere ya wo lon serr! Ma ye wo fe tume min koroma la, ma ma tinya-mansaye ke mum!
- ⁸Ma ma don-fen saron mogo wo mogo bolo ma ma min sare di. Ma tora wolila su-ni-tele alako ma kana ma dune sa wo fenfen kuma.
- ⁹Ma ma a fo ko a ma ben ko ma ni denbene saron wo bolo. Ma wolita alako daron male nyere ni ma misale la wo ye. Ado wo ni wo nyogon ke.
- ¹⁰Ma ye wo fe tume min, ma ko, "Ni min ma wole ke, wo kana fen don." Ado ma ya ton wo lagbeleya wo ye.
- ¹¹Ma ye ke fola wo ye bawo ma ara a lamoen ko moge donu bi wo tema minnu bi tinya-mansaye la. Ado wolo woo sa anu bolo fo nafiye.
- ¹²Ma ye a fola wonu ye Mari Yisa toge ro ko anu ni ke-nya-tellenne ke. Anu ni anuta wole ke alako anu ni anu nyere beli-fan saron nya min.
- ¹³Kono ma na kelen nyogenu, wo kana bandan ko-nyima-ke la.
- ¹⁴Ma ya kume min sebe keddi ke ro, moge do si taran nyo min ti wo bira. Wo ni wo yili to anu ko. Ko-wo-ko kana taran wo tema, woletu anu si miliya.
- ¹⁵N ma a fo wo ye ko wo ni anu bira iko wo yogenu kono wo ni anu makawandi iko wo na kelen nyogenu.
- ¹⁶Mari nyere min bi yisi-kime dila ma ma, alame wo ya yisi-kime di wo ma tume bee, nya bee ma. Mari ni to wo dama fe.
- ¹⁷Nde, Poli le ya kondoli kenu sebe n nyere bole la. N si n toge sa keddi bee ma ka le. Ado wo ma n bolo gbe yen?
- ¹⁸Ma Mari Yisa, Allata-Mogo-Yaboneta hine ni to wo dama fe.

1 Timoti

1 Timoti 1

¹Nde, Pɔli le ye kedi ke sebela, Kirasiti Yisala kilaye kɔni. Ma kisile Alla le ya n sɔ ko n ni wɔle ke ma. Ado ma yigi sane ale Yisa Kirasiti kuma.

²N bi kedi ke latala ile Timoti ma. I manɛ iko n nyereta dan denkeninye kile fe. Ma Fa Alla anube ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne ni hine anube kinikine anube yisi-kime di i ma.

³N bi a fe, i ni to Efesa soe burɔ iko n ya i madiya nya min wo tume n bi tala Masidoniya nyamanɛ rɔ. Mɔge donu bi mɔgenu karanna foninya-dinanu ma nyɔ. A fɔ anu ye ko anu ni fara wo la.

⁴Anu ni fara benba-namu anube benba-tɔgɔ-siyaman-ratege-koe la bawo wonu si sɔsɔle dɔrɔn nawuli anu tema. Mɔge si kisi nya min, wonu ta ti gbe mɔge ye wonu fe. Ado mɔgenu ti kisi denkeninye kɔma.

⁵Min ya a ma, n bi ke fɔla alako keninteya bere ni sabati wo yisi rɔ. Wo ye bɔla yisi-senime anube sɔndɔma-nyime anube denkeninya-bere le tɔ.

⁶Mɔge donu bara yeɛma ka kile ke boloka. Anu burunta kuntanya-kumenu fɔla.

⁷Anu bi a fe ka ma Musata tɔn-karan-mɔgenu na kɔnɔ anu nyere ye kume minnu fɔla ka sɔsɔli ke minna ko la, anu ma wonu nya-lɔn defan!

⁸Ma ya a lɔn ko ni mɔgenu ya Musata tɔn lawɔli a kile fe, wo kin.

⁹Tɔn wonu ma sigi mɔgɔ-nyimenuna ko la iko i ya a lɔn nya min. Tɔn wonu sane tɔn-tinyanenu anube ko-yogoma-kelenuna ko la. Alla-lɔnbɛlenu wo, hake-tiginu wo, dina-birabelenu wo, Alla-lafeyalenu wo, minnu ya anu sɔrɔnnenu faga wo, mɔgɔ-gbere-fagalenu wo,

¹⁰yelannu wo, kei-maki-keinu wo, yɔɔn-mayiralenu wo, foninya-fɔlenu wo, foninya-sereya-bɔlenu wo, anube ko-wo-ko min si tonya-karan masɔsɔ, tɔn ke sebene wonu denu ye.

¹¹N bi kibara-nyime min nakela mɔgenu ma, tonya-karan wo si taran wo rɔ. Ado a kerifane nde le la. Alla min gbiliyane, duwe ye bɔla min bolo kɔni, kibara-nyime ke bɔne wo le bolo.

¹²N bi baraka birala ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔne ye min bara senbe di n ma ata wɔlela ko la. N bi baraka birala a ye bawo a ara a miri nde ma ko n benne ka ata wɔle ke katarala a ara n sɔ ata wɔle ke min na.

¹³N bara kuma-yogome fɔ Alla ma nun ka ala mɔgenu kele hali ka wunduyogoye sigi anu na. Kɔnɔ Alla kinikinita n ma bawo n ya wo bee ke denkeninyabelitaye le tɔ. Hali n bi min kela nun, n ma wo lɔn.

14Ma Mari Yisa ya ala hina-warane labon n kuma ka denkeninye anube diyanaye di n ma. Ado mate le wonu na Yisa Kirasiti baraka ro.

15A benne, bee ni la kuma kelen pe ke la ka a bira gben, ko, “Yisa Kirasiti nara duninya ro alako hake-tiginu ni kisi,” tonya-kume le wo la. Ado nde ya hake ke ka tenbi bee la.

16Alla kinikinita nde ma min ke, a ye nyinina ka a yira ko Yisa Kirasiti ya a munyu n koron ya min, wo si a ma, minnu beesi lara a la, a ni a munyu wonu fanan koron. Nde min mara hake-tiginuna manse la, a ya n ma misale la bee ye alako mogenu si denkeninya a ma nya min ka habadan-nimaye soron.

17Alla min ti faga ado a ti yen, ado a ye nyon tolon, alame bonya anube gbiliye dira ale kelen pe ma! Amina!

18Nna den Timoti, i yili ni to woloyiya-kume wonu ko min fora ila ko la kebi folo. I tenbi kele-nyime kela Alla ye, kume wonu ni ma ila kele-ke-fannu na.

19I ni ila denkeninye anube i sondoma-nyime mara a kin na! Moge donu ya anu sondoma-nyime to ka fee sa anuna denkeninye la.

20Wo do le Haimeneyasi anube Alesanda la, n bara minnu nadon Setaneta senbe koron. N ya wo ma alako anu ni fara kuma-yogoma-fe la Alla ma.

1 Timoti 2

1A folo, n bi wo madiyala alako wo ni Alla madiya moge bee ye katarala mansenu anube kun tiginu ma. Wo ni to tarali kela ko Alla ni anu denbe alako ma ni to sabare anube yisi-kime ro anu bolo. Ma ni to Alla gbiliyala ka ma hadama-den-nyogenu bira a kile fe.

3Madiyali su ke bee kin. A ye Alla henena, ma kisile koni,

4min bi a fe, moge bee ni kisi ka tonye lon.

5Alla kelen de nyon. Ado mogon kelen de nyon fanan min bi Alla anube mogenu teme rabenna. Wo moge le Yisa Kirasiti la.

6Ale le ya a nyere niyi ni ko moge bee ni horoya. Ata saye le ya a mayira a wati-lategene ro ko Alla ye a fe, bee ni kisi.

7Wo le ya a to, Alla ya n ma kilaye anube karan-mogon la. A ko n ni sibolo gberenu karan denkeninye anube tonya koe ma. N sa foninya folo wo ye. N bi tonye le folo serr!

8Wo wa wo laden Alla bato tine tuma-wo-tuma, n bi a fe, wole keinu ni madiyali ke ka wo bole rasigi Alla ye. Wo ni ma mogon-seninyanenu na Alla ye. Ado wo tenbi madiyali kela, diminye anube sosoli kana taran wo tema.

⁹N bi a fe fanan, musinu ni ma henkilimenu na. Anu kana anu makiri-nya latenbi a dan kun na! Kun-sigi-danne wo, sene wo, wodi-gbe wo, kuru-da-gbele wo, anu kana kinya wonu doron fe

¹⁰fo anu ke-nya-nyimenu fe iko a benne denkeninya-musinu ma nya min.

¹¹Musinu ni karan sabari anube famayigi bee la.

¹²N ti son musinu ni keinu karan, ni wo ma, ka senbe soron keinu kuma. Anu ni anu masabari Alla bato tine.

¹³Ni i ya a yen n ya a fo wo nya na bawo Alla ya Hadama folon dan, wo koma, Hawa.

¹⁴Ado duguma-fan ma Hadama yanfa fo ala musi. Setane ya ma mama Hawa le folon bolo labira ka hake ke Alla la.

¹⁵Kono to-a-la, musinu si kisi den-soron fe ni anu tora denkeninye anube keninteye anube seninye ro ka anu sebe don.

1 Timoti 3

¹Tonya-kume le ke la, ni chochi-mogobaye-soge ye moge do la, wolo-nyime-soge ye a la wo la.

²Fee woo kana taran chochi-mogoba la. A ni a telen ala musi ye. A ni ma sebena-moge la koe bee ro. A ni ma nyere-mara-moge la anube ala ko-ladan-nya ni telen. A ni sundannu tabira a kin na! A ni kusanya mogenu karanna.

³A kana ma baan-minne la anube kele-tegele. A ni ma sabari-moge anube yisi-kima-moge la. A kana wodi keni.

⁴Chochi-mogoba wo ni ala denbaye mara a kin na! Ala dannu ni ala kume bira ka a gbiliya nya bee ma.

⁵Ado ni a ma ala denbaye bira-nya lon, a si ke Allala chochi kandanna kama?

⁶A kana ma denkeninya-mogokure la bawo ni a wasira, Alla si a kiti iko a ya Setane kiti nya min.

⁷A ni ma moge la min gbilyane hali denkeninyabelenu bolo alako moge kana a lafeya min si a ma, a ni bui Setaneta gbonse kororo.

⁸Chochi-denbeni-kelenu fanan ni ma son-nyima-tiginu na. Anu ni ma kan-kelen-tiginu na. Anu kana ma baan-minnenu na, ni wo ma, tonoyogo-nyininenu.

⁹Anu ni denkeninya-kile-beesi bira tonye anube sondoma-nyime la iko Alla ara a sa gbe ma nya min.

¹⁰Anu ni korobole soron folon. Ni anu ya korobole no, anu ni woli wo ro.

¹¹Anuna musinu fanan ni ma son-nyima-tiginu na. Anu kana ma moge-dan-tinyanenu na. Anu ni ma sebena-mogenu na ka lanaye ke koe bee ro.

¹²Chochi-denbeni-kele ni telen ala musi ye. A ni ala dannu anube ala bonna-mogenu mara a kin na!

¹³Minnu bi anuna wolɔ-nyime kela a kile fe, wonu bi togɔ-nyime sɔrɔnna anu nyere ye. Anu ni kuma yisi-latege rɔ denkeninyela ko la min bi anu bolo Yisa Kirasiti rɔ.

¹⁴N bi kedi ke sebela ka a lata ile Timoti ma kɔnɔ n lane a la ko n sa mela tala tun.

¹⁵Kɔnɔ ni n mera, a kaken, ma ke-nya ni ma nya min Allata denbaye tema, kedi ke si i lalɔn wonu ma. Denbaye wo, Alla nimeta chochi le wo la. Denbaye ke si tonye lamara iko senberen-kɔn anube bon-kuruke-fan si bɔn bira nya min.

¹⁶Alla ya ma karan tonye min na, mogɔ ti ke wo masɔsɔla mumɛ! Mogenu ya Kirasiti yen iko mogoni-gbuyi. Allala Ni Senime ya a lagbe ko a ara Alla hene. Melikanu ya a yen fanan. Mogenu ya ala koe lake sibolo gberenu ma. Ado mogenu denkeninyara a ma duninya kan tine bee rɔ. A laban, Alla ya a layele Arinyeni tɔ.

1 Timoti 4

¹Allata Ni Senime ya a gbe ko wati-laban ke kɔrɔ, moge donu si denkeninye boloka. Anu si foninya-karan bira min bi bola nyinenuna karan rɔ.

²Yanfantenu si foninya-karan wo nyensen. Anu sɔndome fagane iko fere min bara mintan kɔroma la nege-kalame bolo. Woletɔ anu ti ko-nyime anube ko-yogome dan-nafare lɔn.

³Wo mogɔ sufanu bi mogenu karanna ko furu-kiri-koe anube dɔn-fan-donu dɔn-koe, ko-yogome le wonu na. Kɔnɔ ni i wara ban baraka birala Alla ye wonuna ko la, Alla ko wonu ma yogo. A ya wonu nadan denkeninya-mogenu ye minnu bara ban tonye lɔnna.

⁴Alla ya fan min bee dan, wo bee kin. A ma ben, moge ni a ban wo fenfen na. Alako a ni Alla ko-nyima lɔn dɔrɔn!

⁵Ado iko Allala kume ya a fɔ nya min, dɔn-fan wo ara seninya Alla-matare fe.

⁶Ni i ya i na kelen nyogenu makawandi koe kenu na, i si ma Yisa Kirasitita woli-kelanyime la. I si a lagbe ko i makolota denkeninya-kume anube tonya-karan wonu na i wara minnu bira.

⁷I ni fara Alla-lɔnbelenuna foninya-poroto-parata-fɔe la. Wonu namɔɛn ti ko-wo-ko nyinya. I ni i nyere kolo ka to Alla fe.

⁸Tonye le ke la, ado i ni la a la ka a bira gben, ko ka i fere ramaga, wo si koe do nyinya. Kɔnɔ ka i ramaga Allata woli ke tine, wo si ko nyinya nya bee ma. A si i denbe duninya ke rɔ anube lakira fanan.

¹⁰Wo le ya a to, ma ye ma rayala ka Allata wole ke kati, bawo ma ara ma yigi sa Alla nime kuma, moge bee kisile kɔni, katarala male denkeninya-mogenu ma.

- ¹¹I ni to mɔgenu karanna koe kenu na. A fɔ anu ye ko fɔ anu ni wonu ma.
- ¹²I kana sɔn, mɔgɔ wo mɔgɔ ni yoo i ma ila fonikeyela ko la. I kuma-nya wo, i ke-nya wo, ila keninteye wo, ila denkeninye wo, ila seninye wo, i ni ma misala-nyime la denkeninya-mɔgenu ye wo bɛɛ rɔ.
- ¹³I ni to Allala kitabu karanna mɔgɛ bɛɛ yala. I ni to mɔgenu makawandila ka to anu karanna fanan. I raya wonu ma-tine ha n ni na tume min.
- ¹⁴I kana i ban Allata Ni Senimeta fandɛ la min bi wɔlila i rɔ. Wo dira i ma wo tume chɔchi-mɔgɔ-banu ya anu bole sa i kuma wɔlɔyiya-kume fɔ tine.
- ¹⁵I ni koe ke bɛɛ ke ka i nyere di anu ma fasai alako bɛɛ ni i kolo-nya yen denkeninye rɔ.
- ¹⁶I henkili to i nyere anube ila karan ko. I ni to koe kenu kɛla bawo Alla si wobɛ i kan-namɔennenu kisi ka a tɛgɛ ila wɔlɔ-nyime ma.

1 Timoti 5

- ¹I kana kemɔgenu makuma fɔ ka anu manugu-nege iko i fanu. I ni i ta-nyɔgɛ fonike-keimenu bira iko i na kelen nyɔgenu.
- ²Musu-kɔrɛnu bira iko i nanu. Fonike-musumenu bira iko i tisan-musinu.
- ³Mɔgɔ woo sa kɛɛ-musi minnu bolo, i ni wonu makoe nyinya.
- ⁴Kɔnɔ ni dan anube mamane ye min bolo, i ni wonu karan ko anu denu ni anu sɔrɔnnenu anube anu benbanu makoe nyinya. Wo le ye Alla henena bawo wonu denu ya anu makolo.
- ⁵Kɛɛ-musi min kun makolɔn, wo si a yigi sa Alla kuma fasai! A si to Alla matarala ata denbenela ko la su-ni-tele.
- ⁶Kɔnɔ kɛɛ-musi min bi tola a nyere diyana koenu kɛla, hali a ye a kende la, a fagane le. A tɔnɔ sa a la.
- ⁷I ni anu makawandi koe kenu tɔ alako mɔgɔ woo kana fɛɛ yen anu na.
- ⁸Ni mɔgɛ do ma a ware-mɔgenu makoe nyinya katarala a nyereta denbaye ma, wo ara a kan-kɔ sɔ denkeninye la. Mɔgɔ sufa wonu yogo denkeninyabelenu ko.
- ⁹Kɛɛ-musi min sɔrɔn ma tenbi we san bi-wɔrɔ la, i kana wo tɔgɛ sebe kɛɛ-musi-doinu tɔgɛ sebene kan min ado a nyere latɛgene ala kei kelen pe le ma.
- ¹⁰Ni mɔgenu bi musu wo matɔgɔla ala kɛwɔli-nyimenuna ko la, anu ni a tɔgɛ sebe. A ni ma musu la min bara ala dannu makolo a kin na ka sundannu yiya a ware. A ni famayigiya-wɔle ke a ta-nyɔgɛ denkeninya-mɔgenu ye ka mɔgɔ-tɔrɔnenu fanan denbe. A ni a nyere di kɛwɔli-nyime-sufa-bɛɛ ma.

- 11** Kɔnɔ i kana kɛɛ-musu-fonikenu tɔgɔ sɛbɛ bawo furu-ko-nata wa anu bira tumɛ min, anu si anuna sarama-kan tinya Kirasiti wara la worɔ.
- 12** Anu si yiliki sarama-kan fɔlɛ wo tinyɛ fɛ anu bolo.
- 13** Wo kɔma, anu si anuna wati tinya tagamana mɔgenuna bɔnnu na. Kɔnɔ min yogo wo ko, anu si to nafiɣiyɛ anubɛ kolandiɣɛ kɛla. Anu si kumɛ donu fɔ, a ma bɛn, anu ni minnu fɔ.
- 14** Woletɔ min fisa, kɛɛ-musu-fonikenu ni sigi furi rɔ ka to dannu sɔrɔnna. Anu ni anuna bɔnnu fɛ-bira alako ma kana fɛrɛ di ma yogenu ma ka kuma-yogomɛ fɔ ma ma.
- 15** Ado kɛɛ-musi donu bara ban yɛlɛmana ka bila Setanɛ fɛ.
- 16** Kɔnɔ ni kɛɛ-musinu bi dɛnkeninya-musi do bolo ala denbayɛ tɛma, ale le ni wonu makoe nyinya. A kana dunɛ wo sa chɔchi kuma. Fɔ kɛɛ-musi minnu bi anu nyɛrɛ ma, chɔchi si wonu makoe nyinya.
- 17** Chɔchi-mɔgɔ-ba minnu bi kun-tigiya-wɔlɛ kɛla a kilɛ fɛ, a bɛnnɛ, wonu ni gbiliyɛ anubɛ sara-kendɛ sɔrɔn, katarala minnu bi wɔlila bɛrɛkɛ kawandili bɔ tinɛ anubɛ mɔgɔ karan tinɛ.
- 18** Ado a sɛbɛnɛ Allala kitabu rɔ ko, “Sara-ninki tenbi fui-fan tɛnna tumɛ min, i kana a dɛ makiri.” A sɛbɛnɛ fanan ko, “Wɔli kɛlɛ ni a sare sɔrɔn.”
- 19** I kana i tole sigi chɔchi-mɔgɔ-banu maburi-kan la fɔ sereya fila, ni wo ma, sawa bɔra a ma.
- 20** Minnu ti sɔn hake bolokala wo tɛma, wonu makuma gbɛ rɔ, alako mɔgɛ toenu si kilan nya min.
- 21** N bi kɛ fɔla i ye Alla anubɛ Yisa Kirasiti anubɛ melika-senimenu yala ko i ni kawandili kɛnu bira. I kana mɔgɛ do latenbi mɔgɛ do la. I ni ko-lateleɛnɛ kɛ mɔgenu tɛma koe bɛɛ rɔ.
- 22** I kana gbaran i nyɛrɛ la ka i bole sa mɔgɔ kuma tiriya Marita wɔlela ko la. Ni i ya wo ma, wo wa bui, wo file ara don hake rɔ. I ni i nyɛrɛ mara seninyɛ rɔ wati bɛɛ.
- 23** N bara a lamɔɛn min kɛ ko i buyi ye i dimila, ado kirayɛ sa i bolokala, i kana dan yi dɔrɔn ma fɔ ka to nɔnbɔ-gbɔ-yi doni minna.
- 24** Mɔgɛ donu hake yen-koe ma gbɛlɛ, bɛɛ si a yen gbɛ rɔ. Ado anu nyɛrɛ ya a lɔn ko Alla, ni wo ma, mɔgɔni-gbuyi si anu kiti. Kɔnɔ donu hake yen-koe gbɛlɛ, mɔgenu ti anu yen fɔ wati-laban.
- 25** Kɛwɔli-nyimɛ fanan bi wo nya na le feu! Kɛwɔlɛ donu ti ke dogonna. Hali minnu dogonɛ, wonu si bɔ gbɛ rɔ wati-laban.

1 Timoti 6

- ¹Yɔɔn bɛɛ ni a lɔn ko a kaken, anu ni anu tigi gbiliya. Ni anu ya wonu gbiliya, mɔgɔ wo mɔgɔ ti kuma-yogome fɔ Alla anube mala karan ma.
- ²Wole minnu bi denkeninya-mɔgenu kɔrɔ, wo kana wo tiginu nafeya bawo wo na kelen nyɔgɛ le wonu na. Wo ni wɔle ke anu ye bereke, bawo anu bi tɔne sɔrɔnna wola wɔle wonu fɛ. Ado wo diyana-denkeninya-mɔgɛ le wonu na. I ni koe kɛnu karan ka mɔgenu makawandi.
- ³Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya karan gberɛ do ke ado a ma sɔn Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔneta kumenu ma, hali maleta dina karan wara-koe rɔ,
- ⁴wo tigi ara a nyere kɔrɔbi ka wasi. A ma ko-wo-ko lɔn. A henkili rabasanne. Wo si a ma, anu ni sɔsɔli ke kumenuna ko la. Sɔsɔle wonu si na keliye la min si a ma, wo si farale lana anu tema. Wo kɔma, anu bi suila anu nyɔgenu ma,
- ⁵ado tuma-wo-tuma anu bi sɔsɔli sala. Mɔgɛ wonu henkili tinyane, tonya sa anu bolo muk! Anu bi anu mirila ko dina koe, nɔnfulu-sɔrɔn-kile le.
- ⁶Ado, ni min bi ma bolo, ni wo ya ma wasa, mala dina ke si mɔgɛ ma nɔnfulu-tigi la, yɔ!
- ⁷Ma ma na fenfen na ma bolo duninya ke rɔ. Ado ma ti ke tala fenfen na ma bolo fanan!
- ⁸Woletɔ ni dɔn-fan anube kurenu bi ma bolo, wonu ni a bɔ ma bolo.
- ⁹Kɔnɔ minnu bi a fe ka ma nɔnfulu-tigi la, wonu si bui nata-yogome su bɛɛ rɔ. Yuwaya-koe anube sɔn-yogoma-siyame si ma gberɛ la anu ye. Wonu bi nala buila ka don nyere-tinya anube halaki koe rɔ.
- ¹⁰Ado ko-yogoma-sufa-bɛɛ-dabire le wodi-kene la. A sɔrɔn-sɔgɛ ya mɔgɛ donu bira kati! Ado wonu tigi bara bɔ denkeninya-koe rɔ. Ado anu yisi ara tinya mɔni siyaman bolo.
- ¹¹Ile Allata mɔgɛ, i ni i nyere tanka koe wo bɛɛ ma. Telenbagaye wo, ka kilan Alla la wo, denkeninye wo, keninteye wo, munye wo, dinye wo, i raya kɛnu ma.
- ¹²I ni i se-koe-bɛɛ ke ka ta yarɔ denkeninya koe rɔ woletɔ i si habadan-nimaye bira i bolo file la i nyere ye. Alla ya i kele niyi wo le ma, wo tume i ya sereya-nyime yira denkeninya-koe rɔ sereya-siyaman yala.
- ¹³N bi Alla rakelela min bi nimaye dila fan bɛɛ ma anube Yisa Kirasiti min ya sereya-nyime bɔ Pontiyasi Pailleti yala. N bi wonu takelela ko anu ni ma n sere la.
- ¹⁴Alla ya i sɔ min ma-tine, i ni wo bira ka a mara seninye rɔ ha ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ ni bɔ gbɛ rɔ tume min. Ni i ya wo ma, mɔgɔ ti ke fɛɛ sala i la.
- ¹⁵Mɔgenu bi Alla min gbiliyala, ma kun-tigi-kelan kɔni, wo si Kirasiti labɔ gbɛ rɔ a nyereta wati-latɛgene rɔ. Allatala le mansenuna Manse la anube marinuna Mari.

¹⁶Ale kelen pe ti faga. A ye waan min tɔ, mɔgɔ wo mɔgɔ ti a madon wo la. Mɔgɔ wo mɔgɔ ma ale yen bɛ. Ado mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke a yenna lefan. Alame gbiliyɛ anube habadan-senbɛ dira ale ma! Amina.

¹⁷Nɔnfuli ye minnu bolo duninya kɛ rɔ, i ni wonu makawandi ko anu kana wasi. Anu kana anu yigi sa nɔnfuli kuma iko fen de min bi mɛla. Anu ni anu yigi sa Alla kuma min bi fan bɛɛ dila ma ma foninsereyɛ la ka ma lasewa.

¹⁸I ni anu makawandi ko anu ni ko-nyime kɛ anuna wodi rɔ. Anu ni ma nɔnfulu-tiginu na anuna kɛwɔli-nyimenu tɔ. Anu fanan ni foninsereyɛ kɛ ka mɔgenu kɔ.

¹⁹Anu si nɔnfuli laden anu nyere ye worɔ. Wo si ma sinan-sigi-kunya la anu ye yarɔ. Ado anu si ke ka nimaya-bere bira wo la.

²⁰Timoti, min dantɛgenɛ i ma, i ni wo mara gben! I kana i tole masɔ Alla lɔnbɛliya-kuma teleka-telekenu na anube yuwaya-sɔsɔlenu. Anu bi a fɔla ko lɔnnɛ le sɔsɔlɛ wo la kɔnɔ a sa wo nya de!

²¹Ado donu ko lɔnnɛ ye anu bolo kɔnɔ a laban, anu bara denkeninya-kile to. Alame Allala hine tora wo dama fɛ.

2 Timoti

2 Timoti 1

¹Nde, Pɔli le ye kedi ke sebela. Alla ya n ma Yisa Kirasitila kilaye la bawo wo le di ale Alla ye. A ya nimaye di n ma iko a ya lanyiri kiri nya min. N ya wo sɔrɔn ka a lake mɔgenu ma bawo Yisa Kirasiti lamarane n yisi rɔ.

²N bi kedi ke latala ile Timoti ma, min mane n ye iko n diyana-dan. Alame ma Fa Alla anube ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔneta hine ni to i fe ka kinikine anube yisi-kime di i ma.

³Mabe n benbanu bi Alla batola ma sɔndɔma-seninyane la. N ba Alla madiya su-ni-te, n si baraka bira a ye ilela ko la.

⁴N bi n mirila i ya-yi layigi ma, wo le ya a to, i yen-sɔge ye n na bereke! Ado wo le si a diyɛ don n tɔ.

⁵N henkili tone denkeninya-kende wo ko min bi i rɔ. Denkeninye wo sufa ye i mama Lowisi anube i na Yunasi fanan tɔ. Ado n lane a la ko a ye ile fanan tɔ.

⁶Wo le ya a to, n bi i henkili bilala ko Alla ya fande min di i ma, i ni wo mara a kin na! N ya n bole sa i kuma tume min, i ya wo sɔrɔn tume wo le tɔ.

⁷Ado Alla ya ata Ni Senime min di ma ma, wo ma male ma kilandɔgenu na. Kɔnɔ a ya ma yisi ragbeleya ka senbe anube keninteye anube nyere-mare di ma ma.

⁸Nba, n bi yele la ka a tege nta lanaye le ma Marila ko la. Wo kana a ma, i ni miliya sereya bɔ tine Mari ye. I kana miliya nde fananna ko la. I ni kofu n ma kibara-nyimela nyagbe ke rɔ iko i ye Allata senbe sɔrɔnna nya min.

⁹Alla ya ma kisi ka ma yabɔ ko ma ni ma ata mɔgɔ-senimenu na. A ma ma yabɔ mata kewɔlenuna ko la fɔ a nyere sako anube ata hine baraka rɔ. Yanni duninya ni dan, a ya ata hina-we yira ma la Yisa Kirasiti rɔ.

¹⁰Kɔnɔ kaka, ma kisile Yisa Kirasiti nara min ke, a ara a yira ma la gbe rɔ ko Kirasiti ara nɔ-ko sɔrɔn saye ma. A ara habadan-nimaye yira ma la kibara-nyime baraka rɔ.

¹¹Alla ara n yabɔ ka n ma kilaye anube karan-mɔgɔ la kibara-nyime lake koe la.

¹²Wo le ya a to, n tɔrɔne ka. Kɔnɔ n miliyani ma Yisala ko la bawo n bara denkeninya ale min ma, n ya wo lɔn. N lane a la ko a ara tonye min kerifa n na, ale si ke wo marala ha tele-laban-lunye.

¹³N ya i karan kuma-kende minnu na, wonu bira gben! Wonu ni ma misale la ile ye ko i ni wo nyɔgɔn ke. Denkeninye anube keninteye minnu bi ma bolo Yisa Kirasiti baraka rɔ, i ni to wonu tɔ.

¹⁴Tonye min kerifane i la, wo lamara Allala Ni Senime senbe baraka rɔ min sigine i yisi rɔ.

¹⁵Iko i ya a lɔn nya min, min bɛɛ ye Esiya nyamanɛ rɔ, wonu bara anu kan-kɔ sɔ n na katarala Faigela anube Hemogenisi ma.

¹⁶Alamɛ Mari kinikinita Onesiforala denbayɛ ma bawo a ya n senbe don tuma siyaman. A ma miliya ko n bi yele la min ke.

¹⁷A kera Romu soe ma nkɛkuna, Onesifora ya n nyine dabira ha a ya n yen.

¹⁸Alamɛ Mari ya a denbe ko a ni kinikine sɔrɔn Mari bolo kiti-tɛgɛ-lunye! A ya n denbe nya min Efɛsa soe burɔ, i ya wo lɔn serr!

2 Timoti 2

¹Nba, nna dan, i ni Alla madiya ko a ni i senbe makofu. A si i senbe makofu ka a tɛgɛ ata hine ma i wara la Yisa Kirasiti baraka rɔ.

²I ya nta makawandili-kumenu namɔɛn sereya-siyaman yala nun. I ni wonu bi ka anu kerifa lanaya-mɔgenu na minnu si ke donu karanna fanan.

³I ni i munyu nyagbe kɔrɔ iko Yisa Kirasitita kɛɛ-den-nyimɛ.

⁴Kɛɛ-den-nyimɛ ye a fɛ ka ala kun tigi hɛnɛ min kɛ, woletɔ kɛɛ den ma minnu na, a ti basan wonuna koe la.

⁵Mɔgɛ min bi a rayala nyɔgɔn-to-buri rɔ, wo ti barayi sɔrɔn fɔ a wa sereyanu bira.

⁶Seni-sale min bi wɔli-gbɛɛɛ kɛɛla, a kaken, wo fɔlɔn ni senita-fan wo do dɔn.

⁷N bi min fɔla, i miri wo ma bawo Mari si i denben ka koe bɛɛ nya-yen.

⁸Alla ya Yisa Kirasiti min nawuli ka bɔ furinu tɛma, Mansa Dawuda bɔnsɔn mɔgɛ kɔni, i ni i henkili to wo ko bawo n bi kibara-nyimɛ kɛ lakela wo le baraka rɔ. N bi kibara-nyimɛ-kawandili bɔla min kɛ, n bi nyagbe sɔrɔnna. Anu bara n kiri iko ko-yogoma-kɛɛ kɔnɔ Allala kumɛ kirini ma.

¹⁰Wo le ya a to, n bi n muinna koe bɛɛ kɔrɔ Allata mɔgɔ yabɔnɛnuna ko la. Yisa Kirasiti ni anu fanan kisi alako anu ni sigi Alla fɛ habadan gbiliye rɔ nya min.

¹¹Tonya-kumɛ le kɛ la. Ni ma fagara Yisa fɛ, ma si nimaye fanan kɛ a fɛ.

¹²Ni ma tora ma munyuna, ma si kun-tigiye kɛ a fɛ fanan. Ni ma ya ma ban a la, ale fanan si a ban ma la.

¹³Kɔnɔ hali ni male ma lanaye kɛ, ale si lanaye kɛ tolon bawo a ti foninye fɔ a nyere ye.

¹⁴I ni ila mɔgenu henkili bila kɛ ko ka anu makawandi bɛrɛkɛ Alla yala. Kumɛ minnu ti ko-wo-ko nyinya fɔ ka a lamɔɛnɛnu tinya, i kana sɔsɔli sa kumɛ wonu ma.

¹⁵I ni i se-koe-bɛɛ kɛ ka ma wɔli-kɛɛla-nyimɛ la. Alla ni i lɔn wɔli kɛɛ la min miliyani ma ala wɔlɛla ko la. I ni to mɔgenu karanna Allala tonya-kumɛ la a kile fɛ.

¹⁶I tanka Alla-lɔnbeliya-kumɛ anubɛ yuwaya-sɔsɔlɛnu ma. Wonu ti ko-wo-ko nyinya fɔ ka mɔgenu masegi Alla la.

¹⁷Anu bi mɔgenu karanna min na, wo manɛ iko tele-wɛ min bi mɔgɔ fɛrɛ dɔnna tala. Haimeneyasi anubɛ Failita ye karan-mɔgɔ wonu tɛma.

¹⁸Anu bara tonya-kilɛ to. Anu bi a fɔla ko Alla ara ban hadama dan lawulila nun ka bɔ furinu tɛma. Foninyɛ le wo la. Karan wo ye denkeninya-mɔgɛ donuna denkeninyɛ tinyana.

¹⁹Kɔnɔ Alla ara chɔchi min ma denkeninya-kurukɛ-sɛnbɛ la, wo la ti maga mumɛ! Kumɛ kenu denu sɛbɛnɛ chɔchi ma ko, “Mari ya a nyɛrɛtɛ lɔn.” Wo kɔma, a sɛbɛnɛ ko, “Min bi a fɔla ko Maritɛ le ale la, wo ni fara ko-yogoma-kɛ la.”

²⁰Miran-su-siyaman bi bon-belebele la. Donu nadannɛ sɛnɛ anubɛ wodi-gbɛ la. Donu nadannɛ kɔlɔma la. Bɔnku-dagenu bi nyɔ fanan. Donu nadannɛ gbiliyɛla ko la, donu nadannɛ wɔli toela ko la.

²¹A ye wo nya le denkeninya-mɔgenu bara la. Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya a fara ko-yogomɛ kenu na ka a nyɛrɛ sɛninya, Alla si wo ma ata wɔli kɛlɛ la min si gbiliyɛ sɔrɔn bawo a sɛnima. Ado a rabɛnnɛ wɔlɔ-nyima su bɛɛ kɛ koe la ala kun tigi ye.

²²I ni i tanka fonikeya-natanu ma. I raya telenbagayɛ anubɛ denkeninyɛ ma, wo kɔma, keninteyɛ anubɛ yisi kime ma. I ni to sɔndɔma-tiginu kurun tɔ.

²³Kɔnɔ i kana yuwaya-sɔsɔlɛ anubɛ karanbeliya-sɔsɔlɛ kɛ. I ya a lɔn ko wonuna ban le kɛlɛ la.

²⁴Marita wɔli kɛlɛ kana kɛlɛ kɛ fɔ ka ko-nyime kɛ bɛɛ ye. A ni ma karan-mɔgɔ-nyime la min si a munyu mɔgenu kɔrɔ.

²⁵A dinyanɛ ni a sɔsɔlɛnu natelen. Tumado, Alla si fɛrɛ di wonu ma ko anu ni tubi ka tonyɛ lɔn.

²⁶Wo kɔma, anu si hɛnkili sɔrɔn alako anu ni bɔ Setaneta gberɛ la nya min. Bawo Setanɛ ara anu bira ko anu ni ale sako kɛ.

2 Timoti 3

¹I hɛnkili to kɛ ko! Ko-gbɛlɛmɛnu si kɛ tele-labannu tɔ.

²Mɔgenu si to hɔnna anu nyɛrɛ la alako ka fan bɛɛ laden anu nyɛrɛ ye. Anu si ma nyɛrɛ-matɔgɔlɛnu na ha ka anu ye layigi mɔgɛ toenu ma. Anu si ma mɔgɔ-lafɛyalɛnu na ka anu sɔrɔnnɛnuna kumɛ tinya. Anu si ma fisiri-fasarenu na anubɛ dina-birabelɛnu.

³Anu si to karagbɛlɛyɛ ladanna tolon! Anu ti kinikini mɔgenu ma. Anu si ma mɔgɔ-tɔgɔ-tinyanɛnu na anubɛ nyɛrɛ-birabelɛnu anubɛ mɔgɔ-feremɛnu. Anu si ko-nyime-bɛɛ kɔn.

⁴Anu si ma mɔgɔ-bolo-labiralenu na anube tengberannu. Anu wasine ha ka a dan natenbi. Anu nyere-diyana-koe di anu ye ka tenbi Alla wara koe la.

⁵Anu si a ma iko anu bi Alla batola kɔnɔ anu ma la ata senbe la mumɛ! I ni fara mɔgɔ sufa wonu na feu!

⁶Anu donu si don denbaya-tiginuna bɔnnu na yanfe la alako anu si anuna musinu mayuwaya nya min. Musi wonu ma a lɔn anu bi min kun na. Anu hake ara siyaya. Anu bi anu diyana koe kela tolon!

⁷Musi wonu tayanɛ karan-kure ma tume beɛ kɔnɔ anu ti ke Allata tonyɛ lɔnna mumɛ!

⁸Mɔgɛ kɛnu fanan bi tonyɛ kan ma iko Yanisi anube Yanbarisi minnu ya Nebi Musa sɔsɔ wulɔn. Mɔgɛ wonu henkili rabasanne, ado anuna denkeninyɛ ma mɔnɔ bɔ!

⁹I kana hami anuna ko la bawo anuna ko ti ta yarɔ. Mɔgɛ beɛ si anuna henkilibɔninnye yen iko a mara Yanisi anube Yanbarisi la nya min.

¹⁰I wara nna karan lakɔrɔsi ka bila n fe. I ya n ke-nya lɔn anube nna ko-latege-nya. I wara nta denkeninyɛ yen Yisa ma anube n si n munyu nya min. Keninteyɛ min bi n tɔ, i ya wo beɛ lɔn. Ado n ti kuri fenfen ma.

¹¹Mɔgɛnu bara n kɔn nya min ka n tɔrɔ, i wara wo lamɔɛn nun. Koe min beɛ kera n na Antiyaki anube Aikoniyam anube Lisitira soenu tɔ, i ya wo fanan lɔn. N bara n munyu gbeleya-we wonu kɔrɔ kati! Kɔnɔ Mari ya n kandan wo beɛ rɔ.

¹²Ado, ni min beɛ ye a fe ka ma Allata mɔgɛ la Kirasiti Yisa fe, wo tigi si gbeleyɛ sɔrɔn.

¹³Kɔnɔ mɔgɔ-yogomenu anube yanfantenu si to yogoyala dɛɛ ha anu ni donu yanfa. Ado anu bara anu nyere fɔlɔn yanfa.

¹⁴Kɔnɔ ile karanta tonyɛ minnu na, i denkeninyanɛ minnu ma kɔni, i ni to wonu tɔ. Ado i ya i karan-mɔgɛnu lɔn.

¹⁵Kebi i denne, i wara Allala kitabu-senimenu lɔn. Wonu denu si ke henkili dila i ma alako i si denkeninya Yisa Kirasiti ma nya min ka kisi.

¹⁶Allala kitabu beɛ dine ma ma ka bɔ Alla kare rɔ. A benne mɔgɛnu ni karan wo fe ka ko-yogoma-kelenu makuma. Wo si mɔgenuna feenu natelen ka anu makolo telenbagayɛ la.

¹⁷Wonu denu si a ma, ni min bi wɔlila Alla ye, wo si kanbali feu! A si a rabɛn kewɔli-nyima-su-beɛ ke-koe la.

2 Timoti 4

¹Yisa Kirasiti wa na ala mansayɛ la tume min, a si mɔgɛ beɛ kiti, minnu kende wo, minnu faganɛ wo. Ale Yisa anube Alla ye n sere la

²ko ile Timoti ni Allala kumε lake ka i kiri a fεε ma. Ni mεgenu ya a bira, ni anu ma a bira, ile ni to a fεla anu ye tun! I ni mεgenu makuma ka anu makawandi. Kεnε i ni anu karan dinyε rε

³bawo wati ye nala, mεgenu ti anu tole masε tonyε la tun. Anu si bila anu nyεrε-natanu fε. Anu si to karan-mεgenu nadenna anu nyεrε ye, minnu si anu toleta-diyana-koenu fε anu ye.

⁴Anu si anu tole bε tonya-kumε la ka anu tole masε tili gbansannu na.

⁵Kεnε i ni i nyεrε mara koe bεε rε ka i munyu nyagbε kεrε. I ni kawandi-bε-wεle kε ka i se-koe-bεε kε Allala wεle kε rε.

⁶Kεnε nde, nta tumε ara ke. N bara ma iko sarakε. N bε-tumε ara ke duninya rε.

⁷N bara n buri-nyimε kε. Ado n bi buri-kε min na, n bara ke a dan ma. N bara lanaye bεε kε.

⁸Nba kaka, nta duwε ye n makεnεna. Anu si mansa-telenbageta fule di n ma. Duninya-kiti-tεgela-tellenε si wo di n ma tele wo ma, Mari kεni. A ti a di nde dεrεn ma fε min bεε ye ale Mari kenina ka a na-koe makεni.

⁹I ni i raya ka na ke n ma yona.

¹⁰Ado Dimasi ara bε n fε duninya kε diyεla ko la. A ara ta Tesalonaika soe burε. Karesen fanan tara Kalesiya nyamanε rε. Taita tara Dametiya sigisεn rε.

¹¹Luka kelen pe le ye n fε yan. I tenbi nala, i ni na Maraka la i bolo bawo a si ke n denbena wεle la.

¹²N bara Tikika lata Efesa soe burε.

¹³I tenbi nala, n ya nna duruki min to Kapasi bolo Taroyasi soe burε, na wo la i bolo. I ni na nna bukunu fanan na, katarala sebeli kεnε gbole min ma.

¹⁴Alesanda, siyaki kεni, a ya ko-yogoma-ba ke n na. Mari si a sara iko ala kεwεle ye nya min.

¹⁵I ni a ma i ferεma alela ko la bawo a ya mala kumε masεsε kati!

¹⁶N ya n feka fεle kε tumε min, mεgε wo mεgε ma sε n fε. Bεε bεra n fε filili! Alame Alla fonde kana bε anu kan ma!

¹⁷Hali wo, Mari tora n fε ka n senbe don. Woletε n tora Allala kumε bεε lakela sibolo gberε bεε ma yan tε. N kisira yarε dε ma.

¹⁸Nba, Mari ti sεn ko-yogoma woo ni ma n na. A si n nadon Arinyeni tε, ale ye mansayε la kan min. Gbiliyε ni di a ma habadan! Amina.

¹⁹N bi Purusila anubε Akuwila kεndεnna anubε Onesiforala denbayε.

²⁰Irasiti tora Kεrenti soe burε. N ya Tarofimasi to Mailita bawo a kire le nun.

²¹Yanni same ni ke, i raya kati, i ni na. Yubulasi ye i kondonna anube Puden anube Laina anube Kalodiya anube ma na kelen nyoge toe bee fanan.

²²Mari ni i niyi kandan. Allala hine ni to wo dama fe.

Taita

Taita 1

- ¹Nde, Pɔli ya kedi ke sɛbɛ. N mara Allala wɔli keɛ anube Yisa Kirasitila kilayɛ la. Anu ya n yabɔ ka n nata ko n ni ata mɔgenu denbe denkeninye rɔ alako anu ni tonye lɔn mala dina koe rɔ.
- ²Ale le si yigi di anu ma ko anu ni habadan-nimayɛ sɔrɔn. Alla, min ti foninye fɔ, wo le ya habadan-niyi-lanyiri ke kiri ma ye yanni duninya-dan ni bira tumɛ min.
- ³A wati benne rɔ, Alla ya sarakane ke labɔ gbɛ rɔ ma ye ata kume rɔ. Alla ya wɔle wo kerifa nde la iko ale, ma kisile Alla ya a fɔ n ye nya min. A ko n ni a lake mɔgenu ma.
- ⁴N bi ke sebela ile Taita ma. I manɛ iko n nyeretɔ dan bawo ma mɔgɔ file denkeninyane Yisa ma. Alame ma Fa Alla anube ma kisile Yisa Kirasiti ya hine yira i la ka yisi-kime di i ma.
- ⁵N ya i to Kariti alako koe minnu tora anu kebele la, i ni to wonu kɛla. Wo kɔma, i ni chɔchi-mɔgɔ-banu sigi soe bɛɛ rɔ. N bara min fɔ i ye nun, i henkili to wo ko.
- ⁶N ko fɛɛ kana taran chɔchi-mɔgɔ-ba la. A ni telen ala musi ye. Ala danna ni ma denkeninya-mɔgenu na. Mɔgenu kana anu lɔn kalabante anube kuma-birabelenu na.
- ⁷Fɛɛ kana taran chɔchi-mɔgɔ-ba la bawo Allala wɔle kerifane ale le la. A kana ma nyere-sako-kele la. A yisi kana bɔ tiriya! A kana ma baan-minne la anube kele-tegele anube tɔnɔ-yogo-nyinine.
- ⁸A ni ma sundan-rabirale la. Ado ko-nyima-ke ni diya a ye. A ni ma nyere-mara-mɔge la anube mɔgɔ-lateleɛne. Mɔgenu ni a taran, a seninyane, a kolone buda!
- ⁹A ni kiri lanaya-kume wonu ma minnu benne karan-kende ma. A si ke worɔ ka donu makawandi tonya-karan ke fe anube minnu bi tonya-karan ke masɔsɔla, a ni wonu natelen.
- ¹⁰Ado mɔgɔ siyaman bi sɔsɔli kɛla alako anu ni mɔge gberenu yanfa anuna kuma-fuyinu fe. Anu siyaman bi Yahudiyana dina rɔ nun.
- ¹¹A kaken, i ni anu nakala anuna kume ma bawo anu bi denbaya siyaman tinyana karan wo fe. Anu bi wo mala wodila ko la. Ado miliya-koe le wodi-makele-koe wo la.
- ¹²Anuna nebi kelan, Kariti ke kɔni, wo ya a fɔ ko, “Foninya-fɔle le Kariti ke kenu na tumɛ bɛɛ. Sogo-feremenu anube tinya-mansa fen-donna-wenu denu bi anu na.”
- ¹³Nebi wo ya min fɔ, tonye le. Wo le ya a to, i ni anu makuma bereke alako anu ni denkeninya-kende sɔrɔn.
- ¹⁴Anu kana anu tole masɔ Yahudiyana namu la tun anube kume minnu bɔne hadama danna bolo. Minnu bara anu ban tonye la, karan kenu bɔne wonu denu bolo.

¹⁵Fen bɛɛ senima mɔgɔ-senimenu ye kɔnɔ fenfen seninyani ma sɔn-yogoma-tiginu ye anube denkeninyabelenu bawo anu henkili anube anu sɔndɔmɛ latinyanɛ.

¹⁶Wonu si a fɔ ko anu ya Alla lɔn kɔnɔ anuna kewɔlenu bi wo masɔsɔla. Anu makisimiriyanɛ. Kuma-birabelenu denu bi tolon! Ko-nyima-kɛ ma bɛn anu ma mumɛ!

Taita 2

¹Alla ye nyinina, hadama dannu ni ko ladan nya min, i si to mɔgɛnu karanna koe wonu na.

²A fɔ kemɔgɛnu ye ko anu ni ma sɛbena-mɔgɛnu anube henkilimenu anube nyɛrɛ-maralenu na. Anu ni ma mɔgɔ-kendenu na anuna denkeninyɛ rɔ. Anu ni mɔgɛnu keni ka anu munyu mɔgɛnu kɔrɔ.

³A fɔ musu-kɔrɛnu fanan ye wo nya ko anu ni anu tagama-nya seninya iko a benne musu-senimenu ma nya min. Anu kana ma mɔgɔ-tɔgɔ-tinyalenu na, ni wo ma, baan-minnenu. Anu ni ma ko-nyima-karan-mɔgɛnu na.

⁴Woletɔ anu si ke ka musu-fonikenu kolo alako wonu ni anuna keinu keni anube anuna dannu.

⁵Musu-fonike wonu ni ma nyɛrɛ-bira-mɔgɛnu na anube mɔgɔ-senimenu. Anu ni ma furu-musu-nyimenu anube ko-nyima-kɛlenu na minnu bi anuna keinuna kumɛ birala. Ni wo mara, mɔgɔ wo mɔgɔ ti kuma-yogomɛ fɔ Allala kumɛ ma.

⁶I ni kemini-fonikenu fanan makawandi wo nya na ko anu ni ma nyɛrɛ-mara-mɔgɛnu na.

⁷Ile nyɛrɛ ni ma misalɛ la anu ye koe bɛɛ rɔ kewɔli-nyimɛ ladan tine. I ni ma lanaya-mɔgɛ la anube sɛbena-mɔgɛ ila karan rɔ.

⁸I wa mɔgɛnu karan, i ni kuma-latelelennenu fɔ alako ko-yogoma woo kana taran anu yisi rɔ malela ko la. Ni i tora kuma-latelelennenu fɔla, anu si miliya bawo anuna kumɛ, kolo sa a rɔ.

⁹Yɔɔnnu ni anu tiginuna kumɛ bira ka wonu hɛnɛ koe bɛɛ rɔ. Anu kana wonu sɔsɔ.

¹⁰Ado anu kana fen kankan wonu ma. Kɔnɔ anu ni anuna nyimayɛ anube lanayɛ yira wonu na tumɛ bɛɛ. Woletɔ ma kisilɛ Allata karan si gbiliyɛ sɔrɔn anuna kɛ-nya-bɛɛ rɔ.

¹¹Alla ara ala hine yira mɔgɛ bɛɛ la alako anu si kisi nya min.

¹²Allata hine wo ye ma karanna ko ma ni ma kan-kɔ sɔ wunduyogoyɛ la anube duninya-natanu. Ma ni ma nyɛrɛ-bira-mɔgɛnu na anube mɔgɔ-telelennenu.

¹³Ma tenbi tele-makawanɛ wo makɔnɔna, ma ni to Alla gbiliyala duninya kɛ rɔ. Ado ma yigi sanɛ tele wo kuma ko ma kisilɛ Yisa Kirasiti si na bɔ gbɛ rɔ wulɔn, mata Alla gbiliyanɛ kɔni.

¹⁴Yisa ya a nyere ni mala ko la alako ma ni tanka ko-yogome-bee ma. A ya ma seninya alako ma ni ma ala mōgenu na minnu bi nyinina ko-nyima-ke ma.

¹⁵I ni mōgenu karan koe kenu na. I ni anu makawandi ka anu makuma senbe la. I kana ko ladan min si a ma, anu ni i lafeya.

Taita 3

¹I ni ila mōgenu henkili bila ko anu ni sonneya kun tiginu anube senbe-tiginu ye. Anu ni wonuna kume bira. Anu ni anu taben kewoli-nyime-bee ke tine.

²A fō anu ye ko anu kana kuma-yogoma fō mōgō wo mōgō ma. Anu kana ma kele-tegelenu na. Anu ni ko-nyime ke ka anu munyu mōgenu kōrō ado anu kana sōnko mōgenu ma.

³Ado fōlō nun, kuntan anube kuma-birabele anube ko-yogoma-kele le male la. Mōgenu ya ma yanfa ko ma ni ma yōnnu na fere-nata anube nyere-diyana-ko-sufabele bolo. Ma ya mala wati bee tinya wundayogoye anube keliye rō. Ma gboyara mōgenu ye, ado anu fanan gboyara ma ye.

⁴Kōnō ma kisile, Allata nyimaye anube keninteye bōra gbe rō ma ye tume min,

⁵a ya ma kisi. A ma ma kisi ka a tege ma nyereta kewoli-nyimenuna ko la de! A ya wo ma ala kinikine lela ko la. A ya ma kisi ata Ni Senime baraka rō min bi sōrōn-nya-kure anube ni-kure dila ma ma. Ale le si mōgō yisi ku ka a sōn seninya.

⁶Ado Alla ara ata Ni Senime labōn ma kuma bui! A ya wo ma ma kisile Yisa Kirasiti baraka le tō.

⁷Woletō ma lane a la ko ma si habadan-nimaye sōrōn. Yigi wo ye ma bolo bawo ma la ara telen Alla ye Allata hine fe.

⁸Tonye le ke la. N bi a fe, i ni karan wonu bira bereke, woletō minnu denkeninyane Alla ma, wonu si to ko-nyime kela wati bee. Wo kin, ado a benne mōge bee ma.

⁹Kuntanya-kume wo, benba-tōgō-rakaran wo, sōsōli-se wo, tōn-wara-ko-kele wo, i fara wonu na. Wonu ti ko-wo-ko nyinya. Ko-fuyi le wonu na dōrōn.

¹⁰Ni mōge do ye farale kela, i ni wo makawandi kinyama fila. Wo kōma, i makoe kana taran wo la tun

¹¹bawo i ya a lōn ko wo mōgō sufa henkili rabasanne de! A hake ye a yirala a nyere la ko ko-yogoma-kele le ale la.

¹²N ba Arimatiya, ni wo ma, Tikika, lata i ma tume min, i raya ka na ke n ma Nikapoli soe burō bawo n bara a latege ko n ni same ke nyō.

¹³I raya ka Apalasi anube n fekale Sinasi denbe ko anu ni kile bira. Anu makoe taranta fan min bee la, i ni a ma, anu ni wonu sōrōn.

14I ni ila mɔɣenu karan ko-nyima-ke la alako anu ni mɔɣenu denbe anu makoe nyinye la. Anu kana ma mɔɣɔ-fuyinu na.

15N fe-mɔɣenu bi i kɔndɔnna. I ni denkeninya-mɔɣe-bee kɔndɔn nyɔ. Allala hine ni to wo dama fe.

Failiman

Failiman 1

¹Nde, Pɔli min bi yele la Yisa Kirasitila ko la anube ma na kelen nyɔge Timoti, male le ye kedi ke sebela i ma. Ma ye a latala ile Failiman ma, ma diyana-mɔge anube ma wɔli-ke-nyɔge kɔni,

²anube chɔchi mɔge minnu nadenne ila bɔn la. Ma ye a latala ma na kelen nyɔge musume Afiya ma, mabe min bi denkeninye rɔ. Ma ye a latala ma wɔli-ke-nyɔge Akipasi fanan ma.

³Alame ma Fa Alla anube Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnela hine ni to ma fe ka yisi-kime di i ma.

⁴N na kelen nyɔge Failiman, n ba Alla madiya tuma-wo-tuma, n bi madiyali kela i ye. N si baraka bira nta Alla ye

⁵ka a tege ila diyanaye Allala mɔge bee ma. N bara ila denkeninya-koe fanan lamɔen min bi Mari Yisa rɔ.

⁶N bi Alla madiyala ko ma ye ta-nyɔgɔnyɔ min kela i fe denkeninye rɔ, wo ni a ma, i ni Allata duwe bee nya-yen. Ado Alla ya min bee ma ma ye, wo ye ma bolo Kirasiti baraka rɔ.

⁷N diyana na kelen nyɔge, ila keninteye ara ma lasewa bereke! A ara yisi-latege-ba di n ma. I wara Allala mɔge bee yisi lakuraya.

⁸I na kelen nyɔge le nde la Kirasiti rɔ min ke, senbe ye n bolo ka a fo i ye i si min ma.

⁹Kɔnɔ hali wo, keninteye ye a mala, n bi i madiyala. Hali n bi yele la Yisa Kirasitila ko la, nde, Pɔli kemɔge, n bi i madiyala.

¹⁰Nba, n bi i madiyala ila yɔɔn, Onesimala ko la. Nna dan le ale la Kirasiti rɔ. N mara a fa la Allata Ni Senime rɔ, wo tume ma file ye birale rɔ.

¹¹A ma ko-wo-ko nyinya i ma folo nun kɔnɔ kaka, a ye ko nyinyala ma dama ma, ile wo, nde wo.

¹²N bi a lasegila i ma kaka, ado ale di n ye kati!

¹³N bi a fe nun ko n tenbi yele la kibara-nyimela ko la, n ni a mara n fe yan. Woletɔ a si n denbe ile gbe rɔ.

¹⁴N sa a fe ka i forose ko fo i ni n denbe. N bi a fe ko i ni a ke i nyere sako la. Woletɔ n ti ko-wo-ko ke fo i wa son.

¹⁵Onesima ke ya a buri i korɔ wati-kundune korɔ. Tumado, wo mara alako a ni ma ite la tun teban!

16 Ado yɔɔn dɔrɔn ma a la tun kaka. A ara tenbi yɔɔn la gbɛ! I na kelen nyɔɔɛ le Kirasiti rɔ. Ale di nde ye kati! Ado a si diya ile ye ko-nya file bɛɛ ma bawo ila yɔɔn le anubɛ i na kelen nyɔɔɛ Mari rɔ!

17 Woletɔ ni i wara n lɔn i ta-nyɔɔɛ la, i ni ale rabira tun iko i si nde rabira nya min.

18 Ni a ya ko-yogo woo kɛ i la, ni ila fenfen bi a bolo, i ni i ye sɔ nde la.

19 N bi a sɛbela n nyɛrɛ bole la ko nde, Pɔli si ala yili sara tun. Nba, nna yili min bi ile la ni-kurela ko la, n ti i henkili bila wo la.

20 Woletɔ n na kelen nyɔɔɛ, i yandi, i ni ko kɛndɛ kelan kɛ kɛ n ye Marila ko la. I ni nde lasewa, i na kelen nyɔɔɛ Kirasiti rɔ!

21 N lanɛ a la ko n bara i madiya min na, i si wo kɛ n ye. Woletɔ n bi kɛdi kɛ sɛbela i ma. N ya a lɔn ko i si a kɛ hali min tenbira n kuman kan kɛ la.

22 Min sanɛ wo kuma, i ni n yiya-bɔn rabɛn n ye bawo n lanɛ a la ko Alla si wo damata madiyalɛ yabi. A si n nasɛgi wo ma tun.

23 Ɖpafarasi min bi yele la n fɛ Kirasiti Yisala ko la, wo ye wo kɔndɔnna.

24 N wɔli-kɛ-nyɔɔɛnu fanan bi wo kɔndɔnna, wo le Maraka anubɛ Aritaka anubɛ Dimasi anubɛ Luka kɔni.

25 Alame Mari Yisa, Allata-Mɔɔɔ-Yabɔnɛla hine tora wo dama fɛ.

Hiburunu

Hiburunu 1

- ¹Fɔlɔ nun, Alla kumara ma benbanu ye wati siyaman anube nya siyaman ma nebinu baraka rɔ
- ²Kɔnɔ tele-laban kenu tɔ, a kumara male ye ala dan le baraka rɔ. Alla ya duninya ke dan ale le baraka rɔ. Tɔ-a-la, fan bɛɛ si ma atɛ la.
- ³Allala dan ye Allata gbiliye labɔla gbɛ rɔ. Alla nyɛɛta muninyɛ le ale la. A ya duninya mara ala kuma-sɛnbɛmɛnu fɛ. A banta mɔgɛnu makotola anu hakenu ma tume min, a ya a mayigi Alla Sɛnbɛ Bɛɛ Tigi kɔɛn-nyime rɔ Arinyeni tɔ.
- ⁴Alla ya ala dan latenbi melikanu na. A ya tɔgɔ min di a ma, wo kolo melikanute ko pirr!
- ⁵Ado Alla ma a fɔ ala melikanu fenfen ye nun ko, “Nna dan le ile la. N bara ma i fa la bi.” Wo kɔma, Alla ma a fɔ ala melikanu fenfen ye nun ko, “N si ma i Fa la, Ile si ma nna dan la.”
- ⁶Kɔnɔ Alla wulita ala den kei kelen pe lanala duninya rɔ tume min, a ya a fɔ ko, “Wole melika bɛɛ ni wo nyenkin a ye ka a bato.”
- ⁷Alla ya ke le fɔ melikanuna ko la ko, “Nde, Alla ye wole nna melikanu mala iko fɔnyɔ. N bi wole nna wɔli kelenu mala iko ta-melan.”
- ⁸Kɔnɔ Alla ya ke le fɔ ala danla ko la. A ko, “Ile Alla, ila mansaya-wagane si to i bolo habadan! Ila telenbagayɛ si ma ila sɛnɛ-kɔlɔma la.
- ⁹Ko-lateleɛne di i ye. Ko-radunɛ gbo i ye. Woletɔ nde ita Alla ya ile yabɔ. N bara i lasewa i ta-nyɔgɔ-manse-bɛɛ ko.”
- ¹⁰Alla ya a fɔ ala dan ye fanan ko, “Ile Mari ya dugu kole dan fɔlɔfɔlɔ. I ya san kole dan i nyere kɔɛn le la.
- ¹¹Fan bɛɛ si tunu yen! Fɔ ile le kelen pe ye tola. Anu na si murun iko kura-kore.
- ¹²Anu ta si kunben iko duruki. Anu si yeɛma iko mɔgɔ si ala kure mayɛma nya min. Kɔnɔ ile ti yeɛma muk! I ti kɔrɔya mumɛ!”
- ¹³Ado Alla ma a fɔ ala melika fenfen ye nun ko, “Na i mayigi n kɔɛn-nyime rɔ ha n ni i yogenu nana ila mare kɔrɔ.”
- ¹⁴Niyi le melikanu na dɔrɔn. Anu bi wɔlila Alla le ye. A ya anu sɔ alako minnu bi nala kisila, anu ni to wonu denbena.

Hiburunu 2

- ¹Wo le ya a to, ma ara tonyɛ minnu namɔɛn, ma ni wonu bira gben! Wo si a ma, ma ti porokɔlɔ ka bɔ a rɔ.

²Alla ya tɔn minnu di ma benbanu ma melikanu baraka rɔ, wonu gbɛɛ ma kuma. Ado minnu ma tagama iko tɔn wo ya a fɔ nya min, a kaken, a ni tɔrɔyɛ min nyɔgɛ sɔrɔn, a si wo sɔrɔn.

³Min tenbira wo la, ma Mari Yisa nyɛrɛ fɔlɔn ya kisi-koe min nabɔ gbɛ rɔ ma ye, ni ma ma ma tole masɔ kisi-ko-wɛ wo la, ma kunyɛ si bɔ a rɔ kama? Minnu ya a lamɔɛn, wonu ya a yira ma la ko tonyɛ le.

⁴Wo wati nyɛrɛ rɔ, Alla ya kabana koe anubɛ kɛwɔli-senbɛmɛ-su-siyaman kɛ. A ya ata sereyɛ labɔ gbɛ rɔ kabana koe wonu fɛ. A ya ata Ni Senimata kɔ-fannu fanan tafara iko a di a ye nya min.

⁵N bi kɛ-nya-kurɛ su min ma, Alla ma wo ladon melikanuna kun-tigiye kɔrɔ.

⁶Kɔnɔ iko a sebɛnɛ Allata kitabu kan tine do rɔ nya min, a ko, “E Alla, nfen bi hadama dan la min bi a tola, i ye i mirila a ma? Nfenna gbu, i miriya ye kɛla mɔgɔni-finyɛ ma?”

⁷I ya melikanu natenbi ale la wati-kunduni kɔrɔ. I ya mansaya-gbiliye anubɛ bonyɛ di a ma

⁸ka a ma fan bɛɛ kun tigi la.” A sebɛnɛ ko Alla ya ale le ma “Fan bɛɛ kun tigi la.” Ado fan bɛɛ ara don ala sarati kɔrɔ feu! Kɔnɔ ma sa ale yenna kun-tigiye kɛla fan bɛɛ kun na kaka.

⁹Kaka, ma ye Yisa le yenna mansayɛ kɛla bonyɛ anubɛ gbiliye rɔ ka a tɛgɛ ata sayatɔrɔyɛ ma. Melikanu tenbira a la nun wati-kunduni kɔrɔ alako a si faga mɔgɛ bɛɛ ye nya min Allata hine baraka rɔ.

¹⁰Ado Alla min bi dali-manse la, a benta ko a ni Yisa lakanbali tɔrɔyɛ fɛ. A ya wo ma alako Allata den siyamenu si ata gbiliye sɔrɔn a fɛ nya min. Ado Yisa le sɔra anu yarɔ anu kisi-koe la.

¹¹A ye mɔgɛnu sɛninyala ka anu bɔ anuna hakenu tɔ. Nba, Yisa wo, a ye minnu sɛninyala wo, anu dama Fa kelen de anu na. Woletɔ a ma miliya ka anu kele ko a na kelen nyɔgɛnu.

¹²A ya a fɔ Alla ye ko, “E Alla, nna mɔgɛnu ba anu naden i bato tine tume min, n si ila koe fɔ anu ye ka i tanto-bɛtinu bɔ.”

¹³A ko fanan, “N si n yigi sa Alla kuma.” Wo kɔma, a ko, “Alla ara dan minnu di n ma, mabɛ wonu bi yan.”

¹⁴Nba, dan wonu, fɛrɛ-bɔnkɛ anubɛ yele le anu na. Yisa nyɛrɛ mara iko anu denu ka anuna mɔgɔyɛ-nyɔgɔn bi. A ya wo ma alako a si Setanɛta sɛnbɛ kasara nya min ata sayɛ fɛ. Ado sɛnbɛ ye Setane bolo nun ka mɔgɛnu faga.

¹⁵Ata sayɛ ya ma hɔrɔya bawo male minnu kilanne sayɛ ma nun, ma mani de nun iko yɔɔnnu sayɛla kilan kɔrɔ.

¹⁶Ado a gbene ko Yisa ma na melikanu denben tine bawo a sebene Allala kitabu ro ko, “A ye Iburayima bonsönnu denu denbena.”

¹⁷Woletö fö a ni ma iko male, a na kelen nyögenu, koe bee ro. A ni wo ma alako a si kinikini ma ma nya min ka wöli Alla ye a yisi bee la. A mara mala saraka-masöla-kun-tigi-we la min ke, a ya sarake bö ma ye ma hakenuna ko la.

¹⁸Nba, minnu bi magberenke ro kaka, a si ke wonu denbena bawo a nyere magberenkenta ka törö.

Hiburunu 3

¹N na kelen nyöge denkeninya-mögenu, Alla ara wole kele ko wo ni ma atenu na. Woletö wo ni wo miri Yisa le ma. Alla ara a sö mala saraka-masöla-kun-tigi-waye la mala denkeninye kun na, ma söne min tö gben!

²Alla ya Yisa yabö ata wölela ko la. Ado lanaya-möge le ale la iko Nebi Musa mara lanaya-möge la nya min Allata mögenu ye.

³Bon-söleta gbiliye kolo bönyere ko. Ado gbiliya-we benne Yisa fanan ma wo nya na le ka tenbi Nebi Musa la.

⁴Bon kelen-kelenname-bee söra möge le bolo. Ado Alla le wara fan bee dan.

⁵Nebi Musa le wöli kele wo la min wöliita Allata mögenu tema a kile fe. Alla ye nala min föla ma ye yarö, ale Musa mara wo misale la.

⁶Könö Kirasiti le dan wo la min bi lanaye kela a fa Allata mögenu kuma. Ni ma tora mata yisi-latege ro ka ma yigi sa ale ro, Allata mögenu denu bi male la worö.

⁷Iko Allata Ni Senima ya a fö nya min, a ko, “Ni wo ya nna kuman kan lamöen bi,

⁸wo kana ma tengberannu na iko wo benbanu murutiyara n ma nya min. Anu ya n köröbö wule ro nya min, wo kana wo yisi gbeleya wo nya na tun.

⁹Hali anu mara nta kabana koenu sere la san bi-nani körö, wo benbanu ya a lagbeleya n kuma ka n törö.

¹⁰Wo le ya a to, n diminyara möge wonu ma. Anu ya n boloka ka ta anu kun fe! Anu ma sönn nna kume birala mumé!

¹¹N yisi böne ya n keli. N ko kenu ti don nyamané wo ro anu si anu sulen kan min mumé!”

¹²Woletö n na kelen nyögenu, wo ni a ma wo ferema. Ni-yogoye wo, denkeninyabelitaye wo, wo fenfen kana taran wo tema min si a ma, wo ni wo kan-kö sö Alla nime la.

¹³Fananta ma ye a föla bi ma ko, “Bi,” wo ni to wo nyögön denbena tele-wo-tele alako wo fenfen kana yanfa hake bolo. Wo kana ma söndöma-gbele-tiginu na.

¹⁴Ni ma tora lanaye kela ka bi a fole ha ala ban, ma dama ye ta-nyogonye kela Kirasiti fe woro.

¹⁵A sebene Allata kitabu ro ko, “Ni wo ya Allala kuman kan lamoen bi, wo kana ma tengberannu na iko wo benbanu murutiyara Alla ma nya min.”

¹⁶Yon bi wonu na minnu ya Allala kuman kan lamoen ka murutiya a ma? Nebi Musa bora moge minnu na ka bo Iyipiti nyamane ro, wonu denu denu bi, yo!

¹⁷Alla diminyara yonnu ma san bi-nani kororo? A diminyara hake tigi wonu denu ma, ado wonu suyi sane tora wule ro.

¹⁸Alla ya a keli tume min ko kenu ti don nyamane wo ro anu si anu sulen kan min, a ya wo fo yonnuna ko la nun? Minnu murutiyara a ma nun, a ya wo fo wonu denuna ko la.

¹⁹Ma ara a yen woro ko anu ma ke donna bawo anu ma denkeninya Allata kume ma.

Hiburunu 4

¹Nba, Alla ya lanyiri kiri ma ye ko ma si don sulen tine wo ro. Ado lanyiri wo tone a ma min ke, ma ni a ma ma ferema ko ma fenfen kana na foo sulan wo la iko ma benbanu.

²Male fanan bara kibara-nyime lamoen iko anu denu. Anu ya karan wo lamoen konon wo ma ko-wo-ko nyinya anu ma bawo anu ya a lamoen tume min, anu ma la a la nun ko Alla si a ma, anu ni anu sulen.

³Male min denkeniyane, male si sulan wo soron. Hali Alla ara ban sulen tine wo rabenna nun kebi duninya-dan-wati, minnu ma denkeninya a ma, Alla ya a fo wonu denu ye ko, “N yisi bone ya n keli ko kenu ti don nyamane wo ro mume, anu si anu sulen kan min!”

⁴Sulen-Tele-koe wo sebene Allata kitabu kan tine do ro. A ko, “Alla ya a sulen ala wole bee ma a tele woronfila nyoge ma.”

⁵Ke fanan sebene. A ko Alla ko, “Kenu ti don nyamane wo ro anu si anu sulen kan min mume!”

⁶Minnu folon ya kibara-nyime lamoen, wonu ma anu sulen tine soron bawo anu ma denkeninya Alla ma. Konon donu bi nyo minnu si sulen tine soron, yo!

⁷Woleton Alla ara tele gbera sigi min bi “Bi” la. San siyaman koma, a ya wo fo Mansa Dawuda baraka ro Allata kitabu kan-tina-kelan wo ro ko, “Ni wo ya a kuman kan lamoen bi, wo kana ma tengberannu na.”

⁸Nba, Yasowa ma ke moge wonu nadonna Allata lanyiri-nyamane ro, anu si anu sulen kan min nun. Ma ya wo lon bawo Alla ara tele gberela koe fo tun wo koma.

⁹Ƙe si a yira ma la ko Allala mɔgenu si ke anu sulenna iko Alla ya a sulen a tele wɔrɔnfila nyɔge ma nya min.

¹⁰Mɔgo wo mɔgo wa ata wɔli ban ka don Allata sulen tine, wo si a sulen ala wɔle ma iko Alla ya a sulen ate ma nya min.

¹¹Nba, ma ni ma raya woro alako ma ni sulen tine wo masoron. Ma fenfen kana ma kuma-birabele la iko anu denu ya a ma nya min. Wo le ya a ma, anu fooro Allata sulen tine la.

¹²Nba, Allata kume ye a niyi la. A senbe kolo. A de ye a la ka tenbi faan da file la. A si don mɔge fere burɔ pon, ha a sondome anube niyi ye kan min. A si mɔge tege ha fere latugun tine anube kolota keen ye kan min. A ye mɔgo-diyana-koenu anube a miriya bee labola gbe ma.

¹³Dali-fan fenfen ti dogon Alla ma. Bee ye gbe ro a yala. A ya-makane sane, a kolan ye a la. Ado a fere sa fo ma dama ni ma dantege Alla ye.

¹⁴Saraka-masola-kun-tigi-we ye ma bolo min bara ta ha Alla yakoro, Allala dan Yisa koni. Nba, ma ara denkeninya Yisa ma min ke, ma ni denkeninye wo bira ma bolo file la gben!

¹⁵Ado mata saraka-masola-kun-tigi-we ke, a si ke kinikinina mala senbebonye ma. Mala saraka-masola-kun-tigi-we ke magberenkenta nya bee ma iko male konɔ ale ma hake si ke.

¹⁶Ma ni na ma so Alla yakoro yisi-latege la. Ma si kinikine anube hine soron nyɔ le. Ma makoe wa bila fenfen na tume min, a si ma denbe wo la.

Hiburunu 5

¹Alla si saraka-masola-kun-tigi-we bee yabo ka bo a ta-nyogo-saraka-masolenu tema. Ata wole ye min na, wo le ka a so Alla anube mɔgenu tema. A ye ko-fannu anube sarakenu bola anuna hakela ko la.

²Nba, saraka-masole-yisi rafagane nya siyaman ma min ke, a si ke ka dinye yira a hadama-den-nyogenu na. Anu henkili sa ado anu si sama iko ale.

³Nba, a rafagane min ke, fo a ni sarake bo a nyereta hakela ko la. Wo koma, a si mɔgenuna sarakenu maso anuna hake fananna ko la.

⁴Moge wa ma saraka-masola-kun-tigi-we la, gbiliye le wo la. Konɔ mogo wo mogo ti so tine wo bi a nyere ma bawo a ye nyinina a ma fo Alla wa a kele iko ma benba Aruna keleta nya min.

⁵A mara wo nya Kirasiti fanan ye. A ma a nyere ma saraka-masola-kun-tigi-we la. A ma gbiliye bi a nyere ye konɔ Alla le ya a fo a ye ko, “Nna dan le ile la. N bara ma i fa la bi.”

⁶A sebene kan-tina-gbere rɔ fanan ko, “I si saraka-masɔ-wɔle ke tolon, iko Melikisidaki ya a ma nya min.”

⁷Yisa ye dugu kole ke kuma tume min, Alla min si ke a kisila saye ma, a ya wo madiya a kulu mayelene anube diyi la a bolo. Alla ya a wɔlɔ matɔlɔ Yisa la bawo a ya a famayigi ka madiyali ke, ado a telenta.

⁸Hali Allala dan le ale la, ala tɔrɔye fe, a ya a fala kuma-bire makaran.

⁹Ado kuma-bire wo kanbaline min ke, minnu bi ale fananta kume birala, a si ke wonu kisila habadan!

¹⁰Alla ya a ma saraka-masɔla-kun-tigi-we la wo nya iko Melikisidaki.

¹¹Ko siyaman bi ma bolo ka a fɔ wo ye ka a ben Yisata saraka-masɔlaye ma. Kɔnɔ a faranfasi koe gbele wo ye bawo wo ti ke ko nya-yenna tiriya!

¹²A kaken, wo ni ma karan-mɔgenu na kɔnɔ ha kaka, wole beren makoe ye karan-mɔgɔ la. Ha bi, wo makoe ye Allala kume dabira koenu na. Wo ti ke dɔn-fen-bere dɔnna fɔ ka to wo susunna deɛ.

¹³Ado min bi a susunna, den pulan le wo la fɔlɔn. A ma ko-nyime anube ko-yogome dan-nafare lɔn.

¹⁴Kɔnɔ kinanu si dɔn-fen-bere dɔn. Minnu bara koloya, wonu bara ko-nyime anube ko-yogome dan-nafare makaran.

Hiburunu 6

¹Nba, ma ni ta yarɔ kinanuta karan rɔ. Ma ya minnu fɔlɔn karan Kirasiti wara-koe rɔ, ma kana to segila wonu ma. Ma ara ban wo karanna nun alako wo ni wo kan-kɔ sɔ ko-yogome la nya min. Ma ko wo ni to lala Alla la. A ma ben, ma ni to kumala wonuna ko la wati beɛ.

²Batasi-ko-karan wo, bolo-sa-koe mɔgɔ kuma wo, furi-lawuli-karan wo, Allata-kiti-ko-karan wo, ma kana to segila wonu ma tun.

³Ma ta yarɔ wona! Ado ni Alla sɔnta, ma si wo le ma, yɔ!

⁴Minnu bi Allata waan rɔ, anu bara ban Allata kɔ-fan anube ata Ni Senime fanan sɔrɔnna nun feu! Anu bara ban a ragbela nun ko Allala kume kin. Ado senbe min bi nala yarɔ, anu bara wuli wo yenna nun. Ni wonu denu ya anuna denkeninye boloka gbɛ, anu ti ke segila anu kɔma tun ka tubi a kure la. Wo mani de iko anu bi Allata dan gbangbanna kɔlɔma ma ka a lamiliya gbɛ rɔ tun.

⁷Mɔge donu mani de iko dugi min bi bande sɔrɔnna duk! Ki-fannu si sabati a tiginu ye, ado Alla ye ata duwe layigila dugi wo ma.

⁸Kɔnɔ ni wɔne anube binye gbansan wulita a rɔ, a ti ko-wo-ko nyinya mɔgɔ ma. Tumado lunye do, Alla si a danka. Ado te si a halaki.

- ⁹N diyana-mɔgenu, hali ma ara koe kenu fɔ wo ye kɔnɔ ma lane wole la gben! Ma ya a lɔn ko wo ye koenu mala iko mɔgɔ-kisinenu si a ma nya min.
- ¹⁰Alla telenta. Wo ya wo ta-nyɔgenu denbe ka keninteye yira anu na min ke, ale Alla ti nyina wo ko. Ado ha bi, wo ye wo ta-nyɔgenu denbena.
- ¹¹Fananta wo ye wo niyi la, ma ye a fe, wo kelen-kelenname-bee ni to wo rayala dee. Woletɔ wo yigi ye fan min bee kuma, wo si wonu sɔrɔn.
- ¹²A ma di ma ye, wo ni ma tinya-manse la. Kɔnɔ wo ni ma iko Alla ara lanyiri kiri minnu ye. Anu si anute sɔrɔn denkeninye anube munyu fe.
- ¹³Alla ya lanyiri kiri Iburayima ye tume min, a ya a keli ko a ara lanyiri min kiri, a si wo kanbali. Ado mɔgɔ sa min kolo ale ko min ke, a ya a keli a nyere rɔ.
- ¹⁴Alla ya a fɔ Iburayima ye ko, “N si nta duwe layigi i kuma ka i bɔnsɔn lasiyaya. N bara lanyiri wo kiri i ye!”
- ¹⁵Iburayima ya a munyu lanyiri wo kɔrɔ. Woletɔ Alla ya lanyiri min kiri, a ya wo sɔrɔn.
- ¹⁶Kɔnɔ hadama dan tenbi a kelila tume min, a si a keli mɔge do rɔ min kolo ale ko. Kelili wo si a ma, sɔsɔle bee ni ban anube mɔgenu tema worɔ.
- ¹⁷Ni Alla ye a fe ka a gbɛ minnu ye ko ala lanyiri-lategene wo ti tinya, a si kelili sa lanyiri wo kuma.
- ¹⁸Ado Alla nyere ya ata kelili sa ata lanyiri wo kuma. Fen file kenu ti yelema bawo Alla ti foninye fɔ. Woletɔ male minnu bara ma buri tala a wara la ma latanka koe la, ma si yisi-latege sɔrɔn alako yigi min bi ma yarɔ, ma ni wo bira gben!
- ¹⁹Yigi wo ye ma bolo min si ma niyi lakandan, Yisa kɔni. Ale si ke tenbila Senima-Senima-Tine yorolan kɔma min bi Alla Bato Bɔn tema Arinyeni tɔ.
- ²⁰Yisa ara ta ma yarɔ nyɔ malela ko la. A ara ma saraka-masɔla-kun-tigi-we la habadan iko Melikisidaki.

Hiburunu 7

- ¹Melikisidaki ye so-tigiye le la Selam soe burɔ nun. A ye saraka-masɔlaye fanan na Alla ye, Alla min Bi Fan Bee Kun Na kɔni. Ma benba Iburayima bɔne manse doinu nɔ tine keɛ rɔ, anube Melikisidaki benta kile la. Ale Melikisidaki duwara Iburayima ye.
- ²Iburayima ya nɔnfulu min bee sɔrɔn keɛ rɔ, a ya wo bee yaka bɔ ka a di ale so-tigi ma. (Melikisidaki tɔgɔ-kɔre le, “Mansa Latelele.” Ado Selam soe tɔgɔ-kɔre le, “Yisi Kime,” woletɔ ale so-tigi le “Yisi Kima Manse” la.)
- ³Ale Melikisidaki ke, fenfen sebeni ma Allala kitabu rɔ a fa anube a nala ko la anube a bɔnsɔn wara-koe rɔ. A sɔrɔn-koe anube a faga-koe fanan ma sebe. A mani de iko Allala dan bawo a tone saraka-masɔlaye la habadan!

- ⁴Wa wo miri Mansa Melikisidakila gbiliya-makawane ma, a ye nya min! Ma benba Iburayima ya fan min bee saron kele ro, wo ya wo bee yaka di a ma.
- ⁵Lifayi bonsen minnu bi saraka-masolaye la, a sebene ton kitabu ro ko anu ni yaka makele Isirela mogenu bolo. Anu bi wo makelela anu nyereta nyamanita-mogenu bolo, hali anu bee bora Iburayima bonsen le to.
- ⁶Melikisidaki ke, Lifayi bonsen ma nun konso a ya yaka bira Iburayima bolo. Ale Iburayima min ya Allala lanyiri saron, ale Melikisidaki duwara wo ye.
- ⁷Sika mume sa ke ro. A gbene feu, ko ale Melikisidaki min duwara, a tenbira Iburayima la a duwara min ye.
- ⁸Saraka masole minnu si yaka makele, mogoni-gbuyi le wonu na doron. Luyee do, anu si faga. Konso Melikisidaki min ya yaka bira, wola faga-ko sebene ma Allata kitabu ro.
- ⁹Minnu bi yaka makelela mogenu bolo, Lifayi bonsen le wonu na. Ma si ke a fola woro ko Iburayima ya yaka bo tume min, Lifayinu fanan ya yaka bo iko Iburayima.
- ¹⁰Hali Lifayi ma saron be nun, a ye a benba Iburayima soge ro, ma si ke a fola le wo ro ko a ye nyo nun. Ado Melikisidaki ya Iburayima laben tume min, Lifayi ye nyo nun.
- ¹¹Nebi Musata tonnu anube Lifayi bonsonta saraka-masolaye ye wolila anu nyogon fe. Nba, Lifayi bonsen saraka masolenu, ni wonuna tonnu si ke mogenu natelelana le nun, ma mako ti taran saraka-masola-gbere la nun. Konso ma mako ye saraka-masola-gbere la, Melikisidaki su koni, Aruna su ma de!
- ¹²Ado saraka-masola-su-gbere wa na tume min, a fere sa fo ton fanan ni yelema ka a ben wo ma.
- ¹³Nba, ma ye koe kenu fola ma Mari Yisa minna ko la, wo bora bonsen gbere le ro, Yuda bonsen koni. Ado Yuda bonsen fenfen ma saraka-masowole ke.
- ¹⁴Bee ya a lon ko Mari saron Yuda bonsen le to. Ado Nebi Musa ya saraka masoya koe fo tume min, a ma bonsen wola ko fo.
- ¹⁵Koe ke ara gbe feu! Saraka-masola-gbere ara bo gbe ro min mane iko Melikisidaki ye nya min nun.
- ¹⁶A ma ma saraka masole la hadama danta ton fe min ko a ni bo bonsen do ro. A mara saraka masole la ka a tege ata habadan-nimaye ma.
- ¹⁷A sebene Allala kitabu ro ko, "Ile si ma saraka masole la tolon iko Melikisidaki."
- ¹⁸Nba, ton-korome wo ara to a dan na bawo a senbe sa, ado a ti ko nyinya mogoo ma tun.
- ¹⁹Alla ya ton min di Nebi Musa ma, wo ma ke ko-wo-ko munanfagala bawo ma ara yigi-bere saron kaka. Ma dama ye magberenna Alla ma, wo le baraka ro.

²⁰Doi wonu mara saraka masoleni na tume min, Alla ma a keli wonu ye. Kono Yisa mara saraka masole la min ke, Alla ya a keli a ye. A ya a fo a ye ko, “Nde, Mari ko i si ma saraka masole la tolon! N ti n miriya yelema i wara la mume!”

²²Nba, ka a tege Alla sarata min ma, wo le ya a ma, Yisa mara moge la min ya a yira berebere-we-ke ko ale sarama-kan-kure, wo tenbira a folote la.

²³Dan-nafare gberere ye nyo tun. Saraka masole wonu siya nun bawo anu kenena fagala. Saraka-masola-gberere si to ala wole kela.

²⁴Kono Yisa ye a kende la habadan! Woleto ala saraka-maso-wole la ti tenbi mogo gberere ma.

²⁵Ado minnu bi nala Alla ma Yisa baraka ro, ale le si ke wonu nakisila feu, bawo a ye a kende la habadan! A ye Alla madiyala wonu ye teban!

²⁶Nba, mala saraka-masola-kun-tigi-we Yisa si ma makoe bee nyinya! A senima! Fee wo fee sa a la, ado a ma hake si ke! A sa iko male hake tiginu feu! A layeleta san kole bee kuma pon!

²⁷Ale sa iko saraka-masola-kun-tigi-we doinu. Ka sarake maso a nyere hakela ko la tele-wo-tele, a mako sa wo la. A mako sa tele-wo-tele-sarake la mogenu hakela ko la fanan. A ya saraka kelen pe le bo ka dan wo ma. A ya a nyere niyi ni sarakaye la tume min, a ya wo ma wo le to.

²⁸Alla ya ton min di Nebi Musa ma, wo ya mogenu yatombon alako anu ni ma saraka-masola-kun-tigi-wenu na hali anu ma telen wo nya. Kono Allata kelili sane lanyiri min kuma, wo nara Nebi Musala ton koma le. Wo ye ata dan le yabola min si Allata kolatogene kanbali habadan!

Hiburunu 8

¹Ma ye koe min fo tine wo ye ke la, wo kunye le ke la. Saraka-masola-kun-tigi-we ye ma bolo min sigine Allata mansaya-wagane konen-nyime ro Arinyeni to.

²A ye saraka-masolaye la Senima-Senima-Tine ro fani-bon-bere la Arinyeni to. Fani-bon-bere ke, mogo ma wo so fo Mari nyere.

³Saraka-masola-kun-tigi-we beeta wole ye min na, wo le ka ko-fannu anube sarakenu maso Alla ye. Woleto fo fan do ni taran mata saraka-masola-kun-tigi-we fanan bolo a si min bo.

⁴Ni Yisa taranta dugu kole ke kuma ha bi, a ti ma saraka masole la nun bawo saraka masoleni bi nyo minnu bi sarakenu masola iko Yahudiyanuna ton ye nya min.

⁵Anu bi saraka-maso-wole kela fani-bon min na Arinyeni to, wo mamunne le yante la doron. Ado Nebi Musa ye fani-bon so-koe ro tume min, Alla ya a fo a ye ko, “I ni fan bee ladan yati, iko n ya a yira i la nya min konke kuma.”

⁶Kɔnɔ saraka-masɔ-wɔlɛ min dira Yisa ma, wo kolo doi wonute ko pirr! Yisa ya sarama-kan kure min kiri Alla anube mɔgenu tema, wo kolo a kɔrɔmɛ ko. Ado sarama-kan-kure kɛ kirine fen-kendenuna ko la minnu bi ma yarɔ.

⁷Ni fɛɛ ma taran sarama-kan-kɔrɔmɛ wo la nun, mɔgɔ mako ti taran a kure la nun.

⁸Kɔnɔ Alla ya fɛɛ yen ala mɔgenu na sarama-kan-kɔrɛ fɛ bawo a ye a fɔla ko, “Wa wo ye lana. Wo tume ye nala n bi sarama-kan-kure kirila mabe wole, Isirela anube Yuda kenu tema.

⁹Mabe wo benbanu sarata min ma, a ti ma wo su la tun. N ya anu bole bira tume min ka anu nabɔ Iyipiti nyamanɛ rɔ, sarama-kan-kɔrɛ wo kirita tume wo le tɔ. Ma sarata min ma wulɔn, anu ma sarama-kan wo latɔnbagaya. Woletɔ, nde, Mari ara n kan-kɔ sɔ anu na.

¹⁰“Nba, mabe Isirela mɔgenu bi sarama-kan-kure min kirila, wo le kɛ la.” Mari ko, “Wo telenu ba ke tume min n si nna tɔnnu sa anu henkili rɔ. N si anu sebe anu yisi rɔ. N si ma anuta Alla la. Anu si ma nta mɔgenu na.

¹¹Ado hali anu ma anu sigi-nyɔgenu karan nde, Mari wara-koe ma. Anu fenfen ti a fɔ anu kebila-nyɔgɛ ye ko a ni na Mari lɔn bawo anu dama si a wara-koe lɔn terr! Ka a dabira a dɔgɔmenu ma ha ka a sigi a kinamenu ma, bɛɛ si nde, Mari lɔn a kilɛ bɛrɛbɛrɛ fɛ.”

¹²Alla ko, “N si anu hake makoto. N ti n henkili to anu sɔn-yogome ko tun.”

¹³Alla ya sarama-kan-kure kiri min kɛ, a fɔlɔtɛ ara ma a kɔrɔmɛ la. Ado fan min bara kɔrɔya ka tinya, wo ti mɛ tununa yen!

Hiburunu 9

¹Alla ya sarama-kan fɔlɛ min kiri anube ata mɔgenu tema, tɔn siyaman bi a rɔ mɔgɛ si a bato nya min. Hadama dannu si Allata fani-bɔn sɔ nya min, anu si a lawɔli nya min, wo bɛɛ sebene tɔn wonu tɔ.

²Woletɔ anu ya fani-bɔn sɔ. Bon wo bure faranɛ fila la yorolan la. Dinkira-fɔlɛ tɔgɔ le, “Kan-Tina-Senime.” Lenpu anube tebulu ye nyɔ burɔ. Biredi min dantegene Alla ma sigine tebulu wo kuma.

³Yorolan kɔma, nyɔ tɔgɔ le, “Senima-Senima-Tine.”

⁴Isenti mintan tine min nadanne sene la, anube tɔn-kenkire sigine nyɔ burɔ. Sene nɔrɔnne kenkire wo bɛɛ ma. Dɔn-fan min tɔgɛ “Allata biredi,” wo ye sene-dage rɔ. Sene-dage wo ye kenkire wo burɔ anube Arunata sewuri min ya a matii anube kuruwalan file sarama-kan sebene minnu ma.

⁵Melikala muninyenu sɔnɛ kenkire wo da-latogɔn kuma. Wonu bi Allata gbiliye yirala. Anu kanbannu tafulenɛ kenkire da-latogɔn kuma mɔgenu hake yama si togon kan min. Hali n ma koe wo bɛɛ faranfasi kelen-kelenye ma kaka.

⁶Wonu bɛɛ siginɛ fani-bɔn burɔ a kilɛ fɛ tumɛ min, saraka masɔlɛnu si don fani-bɔn dinkira-fɔlɛ wo burɔ tele-wo-tele ka anuta wɔlɛ kɛ nyɔ.

⁷Kɔnɔ fɔ saraka-masɔla-kun-tigi-wɛ kelen pe, wo le si don fani-bon-burɔtɛ wo burɔ. Ado a si don nyɔ iko kelen pe san kɔrɔ. A tenbi donna fɔ a ni don saraka-yele la a bolo. Mɔgenu ma hake minnu nawuli a ma, a ye yele wo bɔla Alla ye a nyeretɔ hakɛla ko la anubɛ mɔgenutɛ.

⁸Allata Ni Senimɛ ye a lagbɛla kɛ le fɛ ko fananta fani-bon-kɔrɔmɛ sɔnɛ, Senima-Senima-Tinɛ kilɛ min manɛ iko Arinyenɛ ta kilɛ, wo la ma ka wɛ.

⁹Misalɛ le kɛ la ka a ben wati kɛ ma. Wo kɔrɛ le ko kɔ-fan anubɛ sarakɛ minnu dine Alla ma, wonu ti ke a batolɛnu sɔndɔmɛ seninyala

¹⁰bawo wonu bi dɔn-fen-koe anubɛ minni-fen-koe anubɛ fɛrɛ-seninya-koe denuna ko la dɔrɔn. Tɔn le wonu na dɔrɔn minnu siginɛ ha Alla ni koe bɛɛ yelemɛ tumɛ min.

¹¹Fen-nyimɛ minnu bi nyɔ kaka, Kirasiti nara tumɛ min, a nara saraka-masɔla-kun-tigi-bayɛ la wonu denu kuma. A ye wɔlila fani-bɔn min na, wo kolo, ado a kanbalita feu! Mɔgɔ ma a ladan, ado duninya kɛta ma wo la.

¹²Kirasiti donta Senima-Senima-Tinɛ rɔ iko kelen pe ka dan wo ma. A ma baa-yele anubɛ tura-yele bɔ sarakayɛ la. A ya a nyere ye le bɔ ka kisi-koe sɔrɔn ma ye wo fɛ habadan!

¹³Sarama-kan-kɔrɔmɛ wati rɔ, baa-yele wo, tura-yele wo, ninki-den-mintanne tagbangban wo, wonu purupuruta mɔgɔ-seninyabelɛnu ma alako anu si seninya nya min.

¹⁴Nba, ni tonyɛ le wo la, kumanato Kirasiti ye le ma. Wo tenbira wonu na pon! A ya a nyere niyi ni ka wo ma saraka-kanbalinɛ la Alla ye ata Ni Senimɛ baraka rɔ. A ye le si ma sɔndɔmɛ seninya. Ado ma ti to kɛwɔli-fuyinu mala kɔnɔ ma si mata wɔlɛ kɛ Alla nime ye kaka.

¹⁵Kirasiti ye sarama-kan-kure rabenna Alla anubɛ ata mɔgenu tema. Kirasiti ya wo ma alako minnu kelɛnɛ Alla bolo, Alla ya lanyiri kiri habadan duwɛ minna ko la, wonu si wo sɔrɔn. Minnu bara sarama-kan-kɔrɔmɛ tinya hake fɛ, Kirasiti fagara alako wonu ni hɔrɔya nya min.

¹⁶Ni min bara kɛɛ-fara-kɛdi sɛbɛ, fɔ sereyɛ ni bɔ ko wo tigi ara faga.

¹⁷A sɛbɛle kɛndɛ tumɛ min, kɛɛ-fara-kɛdi ti ko-wo-ko nyinya mɔgɛ ma. A ti ko-wo-ko nyinya fɔ a sɛbɛle wa faga.

¹⁸Wo le ya a to, hali sarama-kan fɔlɔtɛ kɛ ti ko-wo-ko nyinya mɔgɛ ma, ni kolo-fan ma faga ka a ye le bɔ sarakayɛ la.

¹⁹Nebi Musa ya tɔn bɛɛ rakaran mɔgenu ye iko a sɛbɛnɛ Allata tɔn rɔ nya min. Wo kɔma, a ya tura-yele bi anubɛ baa-yele ka wonu tabasan yi la. A ya yanba-kunye bi min tɔgɛ hisɔpu anubɛ saga-siyi anu bara min nawulen alako a si ye le wo purupuru Tɔn Kitabu anubɛ mɔgɛ bɛɛ ma nya min.

- ²⁰Nebi Musa ko, “Yele ke si ma sarama-kan-kiri-fan la wobe Mari tema.”
- ²¹A ya yele purupuru fani-bɔn fanan ma wo nya le anube fan wonu bee ma anu bi min bila Allata fani-bɔn la.
- ²²Nba, fan bee ni seninya yele la iko tɔn ya a fɔ nya min. Ado ni yele ma bɔ, hake ma ti koto mume!
- ²³San kolela muninye le koe wonu na. Ado fɔ koe wonu ni seninya wo nya na le. Kɔnɔ san-koleta koenu nyere makoe ye saraka-berɛ la minnu tenbira doi wonu na.
- ²⁴Kirasiti ma don Kan-Tina-Senime rɔ min nadanne hadama-dan bolo. Min bi Arinyeni tɔ, fani-bɔn wola muninye le wo la dɔrɔn. Kirasiti tara Arinyene nyere le tɔ, a ye Alla yakɔrɔ kan min kaka ma denben koe la.
- ²⁵San-bo-san, Yahudiyana saraka-masɔla-kun-tigi-we si don Senima-Senima-Tine rɔ sogo-yele la a bolo. Kɔnɔ Kirasiti ma don ka a nyere bɔ sarakaye la kinyama siyaman.
- ²⁶Ni wo mara nun, kebi duninya danta tume min, a si tɔrɔ siyaman. Kɔnɔ a wati-kanbaline, Yisa nara iko kelen pe ka dan wo ma ka a nyere ma sarake la alako mɔgenu hakenu ni ban feu!
- ²⁷A fere sa fɔ mɔge bee ni faga iko kelen pe, wo kɔma, Alla ni anu kiti tɛge.
- ²⁸Kirasiti fanan mara sarake la wo nya na le iko kelen pe. A ya mɔgo siyamanta hake dune bi anu ye. A wa na a fila nyɔge rɔ, a sa nala hakela ko la tun. Minnu bi gbaranna a na-koe la, a si wonu denu kisi.

Hiburunu 10

- ¹Ko-nyime minnu bi nala yarɔ, Yahudiyana tɔn mamunne le wo la. A berebere-we ma tɔn wo la. Mɔgenu bi saraka su kelan wo bɔla san-bo-san tolon! Minnu bi nyinina nala Alla wara, senbe sa saraka su wonu na ka anu kanbali Alla ye.
- ²Ni Alla-batole kenu si seninya anu hake ma sarake wonu fe, anu ti yiliki anu hakenu ma nun! Ado saraka koe si ban nun feu!
- ³Kɔnɔ tura-yele anube baa-yele ti ke hakenu banna. San-bo-san, sarake wonu bi mɔgenu henkili labilala anu hakenu ma tolon!
- ⁵Ka a tɛge wo ma, Kirasiti nara duninya ke rɔ tume min, a ya a fɔ Alla ye ko, “I sa nyinina saraka-soge anube kɔ-fan ma kɔnɔ i ya fere-bɔnke di n ma, n si min bɔ i ye.
- ⁶Soge minnu mintanta saraka bɔ tine kuma, wonu ti i hene. Sarake minnu bi bɔla hakenuna ko la, i sa nyinina wonu ma.”
- ⁷Wo kɔma, Yisa ko, “E Alla, i ma n yen, iko a sebene nna ko la ila kitabu rɔ nya min, n bara na i sako ke tine.”

⁸Sarake wo bee masora iko a sebene Allala ton ro nya min konoh hali wo, Yisa ya a fo ko, “Soge minnu mintanta saraka bo tine kuma, wonu doron ti i hene. I sa nyinina sarakenu ma minnu bi bola hakenuna ko la.”

⁹Wo koma, Yisa ya a fo ko, “E Alla, n bara na i sako ke tine.” Woletoh Alla ya saraka-korome wo bee ban. Kirasiti min bi sarakaye la, a ya wo sa wonu gbe ro.

¹⁰Yisa Kirasiti ya a fa Alla sako ke min ke, ma dama seninyara ka bo hake ro wo le fe. A ya a nyere fere-bonke ni sarakaye la iko kelen pe ka dan wo ma.

¹¹Yahudiya saraka masole bee si anu so ka ata wole ke tele-wo-tele. Anu bi saraka su kelen bola tuma-wo-tuma konoh sarake wonu ti ke hakenu banna mumeh!

¹²Konoh Kirasiti ara saraka kelen pe bo hakela ko la ka dan wo ma! Wo ban, a ya a mayigi Alla konen-nyime ro.

¹³A mayigine nyoh kaka ha Alla ni a yogenu ma a tonte so tine la.

¹⁴A ara mogenu seninya anu hake ma ka anu natelen Alla yala ata saraka kelen pe le fe habadan!

¹⁵Allata Ni Senime fanan ye sereye bola ma ye. A ko,

¹⁶“N bi sarama-kan min kirila yaroh, wo le ke la. N si nna tonnu sa anu yisi ro. N si wonu sebe anu henkili ro.”

¹⁷Wo koma, a ko, “N miriya ti to anu hakenu ko tun. N yili ti to anuna kewoli-yogomenu ko tun.”

¹⁸Woletoh Alla wa mogenu hake makoto tume min, ma mako sa hake-ban-sarakenu na woroh tun.

¹⁹Nba, ma na kelen nyogenu, ma si ke donna Senima-Senima-Tine ro gbe Yisala saye baraka ro. Ma ti kilan nyoh la tun.

²⁰A ara kila-kure laka ma ye min si ma lata nimaye ro. Kile wo ya ma lata foh yorolan koma, Yisa fere-bonke koni.

²¹Saraka-masola-kun-tigi-we ye ma bolo Allala mogenu kun na min ke,

²²ma ni ma gberen Alla ma woroh. Ma ni ma gberen ma yisi bee anube denkeninya-bere la ma bolo bawo ma son-yilikinenu bara seninya. Ado ma fere-bonkenu mane iko anu bara ku yi-seninyane le la.

²³Ma ye yigi minna ko fola, ma ni wo bira gben, bawo ma lane Alla la ko a si ata lanyiri kanbali.

²⁴Ma ni ma henkili lamiri ma si ke ma nyogon kenina nya min anube ma si ma nyogon denbe nya min ko-nyime ke tine.

²⁵Ma kana fara ma nyɔɔn nadenna. Ma kana ma iko minnu ti ta laden rɔ. Ma ni ma nyɔɔn makawandi bereke! Ado bawo Mari na tele ara gberɛn, a fisa, ma ni to laden kɛla dɛɛ!

²⁶Ma ara ban tonye lonna tume min, ni ma ya a lawuli a ma ka to hake kɛla, hake-ban-saraka sa nyɔ tun mume!

²⁷Min bara to Alla yogenu ye gbɛ, fɔ ka kilan ale la min si na kiti anubɛ ta-belebele la anu halaki tine!

²⁸Ni sere fila, ni wo ma, sawa ya mɔɔ bira Nebi Musata tɔn tinya tine, anu ti kinikini wo tigi ma, fɔ anu ni a faga.

²⁹Nba, ni anu ma kinikini mɔɔ su wo ma, mɔɛ min bi Allata dan lafeyala don? Wote si ma kama? Alla ya lanyiri kiri yele min fe, ni min ya wo bi iko fan min de ma gbele, wote si ma kama? Ado yele wo ya a seninya. Ata Ni Senime min si hina ma la, min bi wo lafeyala don? Wo si tɔɔye min nyɔɔn sɔɔn, i miri wo ma tun!

³⁰Ma ya a lon ko Alla ko a si a tayili sara mɔɛ wo la ka a tɔɔ. Ado Mari ya a fɔ fanan ko a si ata mɔɛnu kiti.

³¹Ka don Alla nime bolo tɔ, ko-makilanni-ba le wo la!

³²Wo lara Allala kume la tume min, wo ni wo miri min mara wo la. Wo ya tɔɔya siyaman sɔɔn kɔnɔ hali wo, wo ya wo mun tɔɔye wo bɛɛ kɔɔ ka wo sɔ gben!

³³Wati donu tɔ, wo ya lafeyale sɔɔn gbɛ rɔ. Wati donu tɔ, anu ya wo bira boloko-yogome-ke. Minnu tɔɔta wo fe wulɔn, wo sɔnta ka sɔ wonu fe.

³⁴Wo ya yelesa-mɔgenuna tɔɔye bi iko wote. Anu ya wo bolo-fan bɛɛ bi wo bolo tume min, wo ya wo munyu bɔne wonu ma sewe la bawo wo ya a lon ko fen-nyimaberebere-we ye wo bolo min tenbira wonu na. Ado wonu si to wo bolo habadan!

³⁵Nba, yisi-latege min bi wo bolo, wo kana wo boloka bawo barayi-ba bilane a fe.

³⁶Wo ni wo tunadiya alako wo ni Alla sako ke. Ni wo ya wo ma, Alla ya lanyiri min kiri, wo si wo sɔɔn.

³⁷Iko a sebene Allata kitabu rɔ nya min, a ko, “Wati-kundune ara to, min bi nala, wo si na. A sa mela tun.

³⁸Hali wo, nta mɔɔ-latelelennenu si to anuna denkeninye rɔ. Kɔnɔ ni anu fenfen ya anuna denkeninye boloka, wo tigi ti n hene.”

³⁹Kɔnɔ wo mɔɔ ma male la min si segi a kɔma ka halaki. Mala denkeninye le ye a yirala ko ma kisine.

Hiburunu 11

¹Minnu denkeninyane Alla ma, anu lane a la ko anu yigi sane fan min kuma, Alla le si wo di anu ma. Anu ma min yen be, anu lane wo la ko Alla le si wo di anu ma feu!

- ²Denkeninye le ya a ma, fɔlɔ-mɔgenu ya Alla hene.
- ³Denkeninye le fe, ma ya a lon ko duninya bee danta Allala kume le fe. Ma si fan minnu yen kaka, wonu bora fan wonu denu to mogo ti ke minnu yenna.
- ⁴Denkeninye le fe, Ebeli ya saraka-berebere bo Alla ye min tenbira Kenta sarake la. Alla nyere sonta ata ko-fannu na ka a yira ko a ara a hene. Ala denkeninye fe, hali Ebeli fagane konɔ ha bi, a ya koe min ma, wo ye kumala ma ye.
- ⁵Denkeninye le ya a ma, Inoki ma faga. Alla ya a layele san ma woletɔ mogo ma ke a yenna tun. A sebene Allata kitabu ro ko yanni a ni ye, Inoki ya Alla hene.
- ⁶Ado mogo wo mogo ti ke Alla henena denkeninye koma bawo minnu bi nala Alla wara, wonu ni denkeninya ko Alla ye nyɔ. Anu ni la a la fanan ko minnu bi Alla nyini tine, a si anuna barayi di anu ma.
- ⁷Denkeninye le fe, Nowa ya Allata kawandilenu namɔn ka a ben koe minnu bi nala yarɔ, a ti ke minnu yenna. A ya Allala kume bira ka kulon ladan, anube ala denbaye kisira min to. Ata kuma-bire le ya a ma, Alla ya duninya bee halaki. Ado Nowa ya telenbagaye sɔron Alla bolo denkeninye le fe.
- ⁸Denkeninye le fe, Iburayima ya Allata kume bira ka ta nyamane gberɔ ro, Alla ya lanyiri kiri minna ko la ko a si wo di a ma. A yirindira ka bo a nyereta nyamane ro, hali a ma a lon a ye tala kan min.
- ⁹Alla ya lanyiri kiri a ye nyamane minna ko la, a sigira sundanye la nyamane wo ro denkeninye le fe. Ale beren sigira fani-bon la iko ala den Isiyaka anube a mamane Yakoba ya a ma nya min minnu ya lanyiri su wo sɔron Alla bolo.
- ¹⁰Alla ya soe min kuruke fanka ro ka a so gben, Iburayima ye wo makonona alako a si sigi nyɔ nya min.
- ¹¹Hali Iburayima koroyane ado ala musi Sira, gbande le konɔ anu ya dan sɔron denkeninye le fe. A lara Alla la ko a si ala lanyiri dafa gben!
- ¹²Hali a ra ma gbele nun konɔ bonson siyaman bora ale kei kelan wo le to. A bonson siya iko lolenu siya nya min. Anu siya iko kogɔ-yi-kenken siya nya min moge ti ke min dan lonna.
- ¹³Moge wonu bee fagara anuna denkeninye ro. Alla ya lanyiri min kiri anu ye, anu ma wo sɔron konɔ anu ya wo yen wula-yan la pon! Anu ya min yen, anu sewara wo la ka son ko sundan anube yilan-yilantoe le anu na dugu kole kuma.
- ¹⁴Mogenu ba ko sufa kenu fo, wonu bi a lagbela ko anu bi anu nyereta nyamane le nyini tine.
- ¹⁵Anu bora nyamane min to, ni anu miriya ye nyɔ ro nun, anu si se sɔron nun ka segi nyɔ.

- ¹⁶Nyamani-nyima-nyime-soge ye anu na nun, Arinyene koni. Anu bi Alla kelela ko, “Mata Alla.” Alla miliyani ma kume wola ko la. Ado a ara soe raben anu ye.
- ¹⁷Alla ya Iburayima korobo tume min, denkeninye le fe, Iburayima ya ala dan Isiyaka ma sarake la. Alla ya lanyiri kiri Iburayima ye konon hali wo, a rabenne hali ka ala dan ma sarake la.
- ¹⁸Alla ara a fo a ye nun ko, “N ya lanyiri kiri i ye bonson siyame minna ko la, i si wonu saron Isiyaka le fe.”
- ¹⁹Iburayima ya a lon ko ni Isiyaka fagara, Alla si ke a niyi lasegila a ro le. Ado a korobe koma, a ya a yen, Isiyakala niyi ye a ro.
- ²⁰Denkeninye le fe, Isiyaka duwara Yakoba anube Iso ye ka a ben duwe ma min bi nala yaror.
- ²¹Yakoba fagamotoe, a ya a dun ala sewuri la Alla bato tine. Nba, denkeninye le fe, a duwara Yusufula den kei file bee ye.
- ²²Yusufu fanan fagamotoe, a ya Isirela mogenu bo-koe fo Iyipiti nyamane ro denkeninye le fe. Anu si min ma a fere-bonke la, a ya wo rakaran anu ye.
- ²³Musa soronta tume min, denkeninye le fe, a soronnu ya a dogon kare sawa koror. Anu ya a yen ko den-kinye le. Ado anu ma kilan ka mansela ton tinya.
- ²⁴Musa koloyara tume min, denkeninye le fe, a ma son mogon ni a kele Iyipiti mansela dunmusila dan.
- ²⁵Yanni hake ni a diya don a ro wati-kunduni koror, a sonta toro koe ma Allata mogenu fe.
- ²⁶A ya a lon ko ka toro Kirasitila ko la, wo tone kolo Iyipiti nonfuli bee ko. A ya a ye so barayi natoenu na.
- ²⁷Denkeninye le fe, Musa boe Iyipiti, a ma kilan mansela diminyela ko la. A tora tala yaror bawo Alla min ti yen, a ya a ye so wo le la.
- ²⁸Denkeninye le fe, a ya Kanan-Ko-Ladiye dabira mogenu tema ka yele purupuru bonda-denu ma alako niyi-tege-melika kana Isirela mogenu sarenu faga.
- ²⁹Denkeninye le fe, Isirela mogenu ya Kogo-Yi-Wulan tege iko anu bi tagamana dugubalane kuma nya min. Iyipiti kenu ya anu taya tume min ko anu denu ni wo ma, anu tora yi ro.
- ³⁰Isirela mogenu banta Yeriko soe tare lafoola tele woronfila koror tume min, tare wo buira ka a tege anuna denkeninye ma.
- ³¹Hali minnu ma Allala kume bira Yeriko soe buror, musu-yelen Rehabita denkeninye ya a ma, a ma faga wonu fe bawo a ya Isirela ko-lakorosilenu tabira.

³²N ni misale do yira wo la tun, ba? Wati-yan sa n bolo ka Kidiyonna koe fo anube Beraki anube Samsin anube Yefeta anube Mansa Dawuda anube Samuweli anube a nebi toenu.

³³Anuna denkeninye fe, wonu ya nyamanenu kele ka anu no. Alla ya lanyiri kiri minna ko la anu ye, anu ya ko-latelelne ke ka wonu saron Alla bolo. Denkeninye fe, Alla ya yarenu de latogon.

³⁴Anuna denkeninye le ya a ma, ta-belebelenu nadufenta, anu natankara faga koe ma faan la. Anu senbe sa nun konon anu mara kele-kurugbenu na. Anu ya senbe saron kele ro hali ka nyamane gberekenuna kele dannu no.

³⁵Anuna denkeninye fe, musinu ya anuna mogenu kunye bo lakira bonda-de koron. Yanni donu ni anu ban Alla la, anu sonta ka toroya ha ka faga bawo yigi ye anu bolo ko anu si wuli ka nimaya-bere saron.

³⁶Anu ya donu mayelen ka anu gbesi. Anu ya donu kiri yolokenu na ka anu sa yele la.

³⁷Anu ya donu mabon kuri la ha anu fagara. Anu ya donu kundu bo sere la. Anu ya donu faga faan la. Donuna bolo-kolonye ya a ma, anu bi saga-gbolenu anube baa-gbolenu denu donna ka anu bensenkoninya. Mogenu ya anu bira boloko-yogome-ke.

³⁸Dinkira-nyima ma duninya ke la mogos-su-kenu ye. Anu tora yilan-yilanna wule ro anube konkenu tema. Anu sigira farannu na anube denkenu to dugi koron.

³⁹Moge wo bee malonne anuna denkeninyela ko la. Hali wo, Alla ya lanyiri kiri anu ye fan minna ko la, anu ma ke wo saronna

⁴⁰bawo Alla ara a latege ma ye nun ko ka ko-nyima-nyime raben male ye min tenbira wo la. Alla ye a fe, mabe wonu ni kanbali ma nyogon fe.

Hiburunu 12

¹Nba, ma ara moge min beela ko fo wo ye nun, ma lafoone wonu na. Anu bara anuna denkeninye lagbe ma ye. Woleton koe min bee si a ma, ma ni bui, ma ni wonu boloka. Hake min bara ma bira gben, ma ni wo bee boloka! Nyogon-to-buri min bi ma yaron, ma ni ma tunadiya wo ma wona.

²Ma ni la Yisa la dee bawo ale le ye mala denkeninye dabire anube ala ban la. A ma a ban faga koe ma koloma ma! Miliye wo boron ma taran a ye. A fonde lategene sewe wola ko la min sigine a yaron. Ado a sigine Alla kon-nyime ro kaka.

³Yisa ya min bee ma wo ye, wo ni wo miri wo le ma. A ya a munyu hake tiginuna wundayogyoye koron. Woleton wo yigi kana tege. Wo kana bandan mume!

⁴Wo ma hake kele we, ha ka faga wola ko la.

⁵Alla ya a fo wole, ala dannu ye ko, "Nna dan, nde, Mari tenbi i latelelnna, i ni i tole mason na a kin na! N tenbi i makumala, i yisi kana tinya. Ado nde, Mari ara min bee

keni, n si wonu bee kolo. N bi min bee rabirala iko nna dannu, n bi wonu denu torola.”
Wo ara nyina makawandili-kume wonu ko, wa?

⁷Wo ye torola wo fala kolole min bolo, wo ni wo munyu wo fanan korɔ bawo wo ye
torɛ min kun na, wo ye a yirala ko Alla le ye wo birala iko ala dannu. Dan do ye nyɔ,
min fa ti a kolo?

⁸A ye ala dan bee kolola le. Ni a ma wo kolo, wo korɛ le ko a nyeretɛ den ma wo la
worɔ. Fɔ ni wo mara nyɔ-mɔgɔ-dan la worɔ.

⁹Ma fa minnu bi duninya ke rɔ, wonu bi ma kolola, ado ma ye wonu gbiliyala. Ni ma
ye wonu gbiliyala, ma fa min bi Arinyeni tɔ don? A fisa, ma ni ma famayigi wo korɔ
alako ma si ni-bere sɔrɔn nya min.

¹⁰Ma fa minnu bi duninya ke rɔ, wonu bi ma kolola wati-kunduni korɔ iko a benne
anu yala nya min. Alla ye wo kɛla ma denben koe le la alako ma si ata seninye sɔrɔn
nya min.

¹¹Ma tenbi kolole korɔ, a ti ma sewe la ma ye wo wati korɔ. A gbele, ado a si ma
ladiminya. Kɔnɔ tɔ-a-la, min bara a munyu kolole wo korɔ, wonu si yisi-kime sɔrɔn
bawo wonu bi ko-lateleɛ le kɛla.

¹²Wo bole anube wo kunbelan minnu takunne, wo ni wonu tagbeleɛa tun.

¹³Wo ni tagama kila-lateleɛnenu fe, woletɔ minnu kian ra ma gbele, wonu kana bui.
Ado anu kiannu ta si gbeleɛa.

¹⁴Wo ni wo raya ka to yisi-kime rɔ mɔge bee fe. Wo ni wo raya ka ma mɔgɔ-
seninyanenu na bawo mɔgɔ wo mɔgɔ ti Mari yen seninye kɔma.

¹⁵Wo ni a ma wo ferema ko mɔgɔ wo mɔgɔ kana a kan-kɔ sɔ Allala hine la. Wo tigi
kana ma iko kɔn-suli-kunayane bawo a si a matii ka a mare ranyensen mɔge bee tema
min si anu sɔndɔme latinya.

¹⁶Wo ni a ma wo ferema ko mɔgɔ wo mɔgɔ kana ma sɔn-yogoma-tigi la. Wo kana ma
iko Isɔ min ya ata sɔ tine mayira a dɔge ma dɔn-fen-nela ko la.

¹⁷A banta wo mala tume min, a ye nyinina a fa ni duwa a ye kɔnɔ a fa ma sɔn. A ara
min ma nun, fere sa a ye ka wo yeɛema tun. Hali a ya-yi bɔra biribiri, a ti ke wo
sɔrɔnna tun.

¹⁸Iko Isirela mɔgenu nara Sinayi kɔnke dafe ta-melan ye min dafe, wole ma na we
kɔnkɔ su wo ma. Anu ya pinpi anube banda finye anube fɔn-digidigi-we min tayen,
wole ma wonu tayen.

¹⁹Anu ya buru-fe-kan anube kuman kan min namɔen, wole ma wonu namɔen. Isirela
mɔgenu ya Allata kuman kan wo lamɔen tume min, anu kilanta ha anu ya a madiya
alako anu kana wo su lamɔen tun

²⁰bawo tɔn min sigira, wo ya anu takilan kati! Alla ko, “Hali soge, ni wo ya a kian so kɔnkɛ wo ma, wo ni a mabon kuri la ha a ni faga.”

²¹Anu ya min tayen kɔnkɛ wo kuma, wo ya a ma, anu kilanta kati! Hali Musa nyere ko, “N fere bɛɛ ye yerɛyerɛnna kilan bolo!”

²²Kɔnɔ wole ara ke Sayɔn kɔnkɛ min ma, Mansa Dawudata kɔnkɛ le wo la anube Alla nimeta soe, Yerusalem min bi Arinyeni tɔ kɔni. Allata melika waga siyame minnu nadenne nyɔ, sewe ye wonu yisi rɔ.

²³Wo ara na ben Allata den-fɔlenuna ladiye ma. Wonu damasi tɔge sɛbene Arinyeni tɔ. Alla sigine soe wo le burɔ, mɔge bɛɛ Kitile kɔni. Mɔgɔ-nyime minnu kanbaline Alla yala, wonu bi a fe nyɔ.

²⁴Sarama-kan-kure ara kiri Yisa yele min fe, wo ara ke wo fanan ma. Ado a yele-purupurune tenbira Ebeli yele la.

²⁵Wo ni a ma wo ferɛma worɔ. Alla wa kuma, wo kana wo tengberenya wo lamɔɛn koe ma. Minnu ya anu ban nun wo lamɔɛn koe ma, wonu denu ma kisi. Nba, min bi kumala ma ye ka bɔ Arinyeni tɔ, ni ma ya ma tengberenya wola kuma bira koe ma, male si kisi kama worɔ gbɛ?

²⁶A kuman kan ya dugu kole layereyeren wo wati rɔ kɔnɔ kaka, a ara lanyiri kiri ko, “N si dugi layereyeren iko kelen tun, yɔ! Dugu kole dɔrɔn ma de, fɔ san kole fanan.”

²⁷Alla wa a fɔ ko, “iko kelen tun,” wo ye a yirala ka a gbɛ ko fan min bɛɛ danta, wonu na si yerereyeren ka bɔ anu gbɛ rɔ. Kɔnɔ fan minnu ti maga anu gbɛ rɔ, wonu si to anu gbɛ rɔ tolon!

²⁸Nba, ma ni Alla tanto ka baraka bira a ye bawo a ye mansaye la dinkire min, wo ye ma bolo. Wo ti ke bɔla a gbɛ rɔ muk! Ma ni ma raya ka a hene a kile fe gbiliye anube kilan bolo.

²⁹Ado mata Alla mani de iko te min si fan bɛɛ mintan gburr!

Hiburunu 13

¹Wo ni to wo nyɔgɔn kenina iko a benta na kelen nyɔgɛnu ni anu nyɔgɔn keni nya min Kirasiti rɔ.

²Wo ni wo henkili to sundannu ko ka anu yiya wola bɔnnu na. Mɔge donu ya wo ma tume min, anu ya melikanu yiya, anu ma taran a kalama.

³Wo ni wo henkili to yelesa-mɔgɛnu ko iko wo ye anu fe yele le la. Wo ni wo henkili to mɔgɔ-tɔrɔnɛnu ko. A ni ma iko wole fanan tɔrɔne anu fe le.

⁴Mɔge bɛɛ ni furi gbiliya. Keinube musinu ni telen anu nyɔgɔn ye dɛɛ! Ado Alla si sɔn-yogoma-tiginu anube yelannu kiti.

⁵Wo ni wo matanka wodi-keni-koe ma. Min bi wo bolo, wo ni wo wasa bawo Alla ara a fɔ ko a ti ma to ka ma boloka ni!

⁶Nba, ma ni ma yisi latege ka a fɔ ko, “N ti kilan bawo Mari le n denbene la. Hadama dan si ke nfen mala n na?”

⁷Wola kun-tigi-fɔle minnu ya wo karan Allala kume la, wo ni wo henkili to wonu ko. Wonu mane nya min ha anu fagara, wo ni wo miri wonu ma ka wo sankan anuna denkeninye ma.

⁸Yisa Kirasiti ye nya min kunu, a ye wo nya na bi, ado a si to wo nya na burubukai!

⁹Wo kana sɔn, karan-kurenu ni wo labɔ wola kila-teleenu fe. A fisa, wo sɔndɔmenu ta ni gbeleya Allala hine fe. Ka a fɔ ko wo ni tɔn bira dɔn-fen-koela ko la, wo ti ko-wo-ko nyinya wo ma. Ado minnu bilane tɔn wonu fe, wonu ma denbeni sɔrɔn wonu tɔ.

¹⁰Saraka bɔ tine ye nyɔ Kirasiti ara sarake bɔ min kuma Alla ye mala ko la. Hali saraka masɔle minnu bi wɔlila Alla Bato Bɔn la, dɔn-fan minnu bɔra saraka bɔ tine wo kuma, a ma ben wo ni wonu dɔn.

¹¹Yahudiyana saraka-masɔla-kun-tigi-we kenena nala sogo-yele la Senima-Senima-Tine rɔ ka a ma hake-sarake la kɔnɔ sogo-gbuyi wonu mintanta Isirela mɔgenuna dage kɔma.

¹²Wo le ya a to, Yisa fanan fagara soe kɔma alako mɔgenu ni seninya anu hake ma Yisa nyere yele fe nya min.

¹³Nba, male wa tɔroye sɔrɔn tume min, ma ni ta Yisa wara Yahudiyana daga tine kɔma alako ma beesi ni ala miliye wo sɔrɔn ale fe.

¹⁴Ado so sa ma bolo duninya ke rɔ ma si a laban kan min. Male ye so namatɔe wo makɔnɔna.

¹⁵Nba, ma ye Alla matɔgɔla tuma-wo-tuma min ke, ma wa sɔn ata Mariye ma tume min, wo ye sarakaye le la Alla ye Yisa baraka rɔ.

¹⁶Wo kana nyina ka ko-nyime ke wo nyɔgɔn denben tine bawo sarake le wo la min di Alla ye.

¹⁷Wo ni wola chɔchi-mɔgɔ-banuna kume bira ka wo famayigi anu ye. Anu bi wo niyi lakandan tine le dɛɛ! Anu sa anu sulenna bawo anu si anu dantege Alla ye anuta wɔlela ko la. Ni wo ya anuna kume bira, anu si anuna wɔle ke sewe rɔ. Ni wo ma, anu si a ke yisi-magboye la. Ado wo ti wo munanfaga.

¹⁸Wo ni to Alla matarala ma ye. Ma lane a la ko ma sɔndɔme gbene le feu, bawo ma ye a fe ka ko-latele ne ke wati bee.

¹⁹Nba, n bi wo dama madiyala. Wo ni Alla matara n ye alako Alla ni n nasegi wo ma tun tiriya!

²⁰Yisa mara saga-fe-birala-we la ata saya le fe, habadan-sarama-kan kirita ata yele min fe. Alla ara ma Mari Yisa lawuli ka a bo furinu tema. Alla kelan min bi yisi-kime dila wo ma,

²¹wo makoe ye min bee la ka a sako ke alame wo ya wo bee soron. Alame Alla ya ata wole ke wo sondome ro Yisa Kirasiti baraka ro, alako wo ni ma iko a ye nyinina a ma nya min. Nba, gbiliye ni di Kirasiti ma tolon! Amina.

²²N na kelen nyogenu, n bi wo madiyahala, wo ni wo munyu ka wo tole maso makawandili-kume ke la. N bara kedi min sebe wo ma ke, wo ma yan.

²³N bi a fe, wo ni a lon ko ma na kelen nyoge Timoti ara bo yele la. Ni a nara yona, n tenbi tala wo wara, n si ta a la n bolo.

²⁴Wo ni wola kun tiginu anube Allata moge bee kondon ma ye. Ma na kelen nyoge minnu bora Itali, wonu fanan bi wo kondonna.

²⁵Alame Allala hine tora wo dama fe.

Yemesi

Yemesi 1

- ¹Alla anube Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnela wɔli kele, Yemesi le ye kedi ke sebela. N bi Allala mɔge bee kondonna minnu nyensenne duninya kan tine bee rɔ.
- ²N na kelen nyɔgenu Kirasiti rɔ, wo wa don kɔrɔbɔli-subolo-siyame rɔ tume min, wo ni wo bee lon sewe la.
- ³Wo ni a lon ko anu ba wo kɔrɔbɔ wola denkeninyela ko la tume min, wo si a ma, wo ni wo munyu.
- ⁴Wo ni a lon serr, ko wola munye wo da wa fa, do si sa wola sɔn-nyimaye kuma alako wo da ni fa feu!
- ⁵Ni min henkili dasane, wo tigi ni Alla matara. A si henkili di a ma bawo Alla le si mɔge kɔ foninsereye la. A si sewa wo tigi la ado a ti mɔgɔ lafeya.
- ⁶Kɔnɔ wo wa Alla matara tume min, wo ni wola lanaye sa a kuma feu! Wo kana sika hali! Ado ni min bara sika, wo tigi mani de iko kɔgɔ-yi ye ta-ni-segi kela fɔnyɔ bolo nya min.
- ⁷Wo mɔgɔ sufa kana a miri ko a si fen sɔrɔn Mari bolo
- ⁸bawo a ye koe min bee kela, a kunye rabasanne, a ti ko-wo-ko latege a nyere wara-koe rɔ.
- ⁹Ma ta-nyɔge bolo-kolɔnnu ni sewa bawo Alla ara anu lon nɔnfulu-tigi la.
- ¹⁰Alla wa ma ta-nyɔge nɔnfulu-tiginu famayigi, wonu beren ni sewa bawo anuna nɔnfuli si ban tiriya iko kɔn-fere.
- ¹¹Tele wa yeɛ, a wuyan si kɔn-fere wo lafɔsɔ. A fere si yalan. Ala kinye si tinya pɔ! Nɔnfulu-tiginu fanan wara-koe si ka-a-la wo nya na le anu tenbi anuna ko ladannu na.
- ¹²Mɔgɔ-sewane le wo mɔge la min si lanaye ke kɔrɔbɔle rɔ bawo ala kɔrɔbɔle wa ban tume min, a si barayi min sɔrɔn, wo le a niyi-bere la. Minnu bara Alla keni, Alla ara lanyiri kiri wonu ye ko a si barayi di anu ma.
- ¹³Ni ko-yogoma-ke-sɔge ya mɔge do bira, a kana a fɔ ko Alla le ya a sɔ wo ma tine bawo ko-yogoma-ke-sɔge ti Alla bira. Ado Alla fanan ti mɔgɔ wo mɔgɔ sɔ ko-yogoma-ma-tine.
- ¹⁴Sɔn-yogoye min bi mɔgɔ yisi rɔ, wo le si a ma, a ni ko-yogome ke.
- ¹⁵Ata ko-yogome min bi a yisi rɔ, wo si buyi bi ka mui hake la. Hake wa tagbaya a kuma tume min, a si a laban saye ma.
- ¹⁶N diyana na kelen nyɔgenu, mɔgɔ kana wo yanfa!

¹⁷Ko-fen-nyime-bee anube ko-fen-kanbaline-bee ye bola Arinyeni to. A ye yigila ka bo Alla bolo min ya san-koleta wan-take-fannu dan. Ale Alla ti yelema iko nine yelemaney ye nya min.

¹⁸Ka a tege ala keninteyē ma mala ko la, a ya ma ma ala dan la kamasorōn a ya tonya-bere di ma ma iko a ya a latege nya min. A ya wo ma alako male ni so-tina fole sorōn ala dali-fan bee tema. A halale le male la gbe!

¹⁹N diyana-mogenu, wo ni wo henkili to ke ko! Moge bee ni a kaliya ko-lamōenna kōnō a kana kuma yona. A kana diminya yona.

²⁰Ado mogota diminye ti Allala telenbagaye labo gbe ma iko a ya a latege nya min.

²¹Wo ni ko-latinyane bee boloka anube ke-nya-yoge bee. Wo ni sonnaya Alla ye ka ala kume bira min sigine wo yisi ro. Ado kume wo si ke wo kisila le.

²²Wo kana wo tole maso Allala kume la gbansan fo ka a ke le serr! Wo kana wo nyere mayuwaya tole-masoe dorōn na!

²³Ado min bi a tole masola kume la kōnō a sa a birala, wo mani de iko moge min bi a nyere mafelenna nyere-mafelan ro. A si ke ala fee bee yenna kōnō a sa wo fenfen tabenna.

²⁴A wa a nyere mafelen, a ni ta a ye, wo koma, a ye nya min nun, a ni nyina wo ko salon!

²⁵Kōnō Allala tōn-kanbaline min si mogō hōrōya, moge ni to wo mafelenna. Mogō woo wa a yigi sa a ro, ado a ma a tole maso dorōn ka a yili bo kume wonu ko, Allatala ye nyinina min ma, a ye wo beesi mala. Wo tigi wa a bole bila ko-wo-ko ro, Alla si a lasabati.

²⁶Ni moge do ya a miri ko Allata moge le ale la, ni a ma a de mara, fuyi le ala dina wo la. A ye a nyere mayuwaya tine le dorōn.

²⁷Ma Fa Alla si sōn dina min ma, wo le ke la. Wo tigi ni kelennenu anube kee-musinu denbe anuna tōrōye ro. A ni a nyere seninyane mara duninya-ko-yogome-bee ma. Dina ke, fee woo sa a la, ado dina-latinyani ma.

Yemesi 2

¹N na kelen nyogenu, wole minnu denkeninyane ma Mari Yisa, Allata-Mogō-Yabone ma, gbiliya-tigi kōni, wo kana mogō bira-nya lafisaya anu nyogon ko a yen-nya fe mumē!

²Tumado, nōnfulu-tigi do ni ta wola laden ro, sene-deen ye a bole la, kura-hakike ye a ma. Bolo-kolōn fanan ni ta, kura-korenu bi a ma.

³Kei min tabenne a kin na, ni wo ya wo gbiliya ka a fo a ye ko, “I mayigi kan-tina-nyime ke ro,” kōnō i ni ta a fo bolo-kolōn wo ye ko, “I sone ni to, ni wo ma, i ni i sigi dugi ma n kin korō yan,”

- ⁴i ya nfen ma wo la? Wo yilikinɛ lafisayale bolo worɔ wo nyɔɔn tɛma. Wola kiti-tege-yogome ke ma kin mume!
- ⁵N diyana na kelen nyɔɔgenu, wo ni wo tole masɔ! Alla ara bolo-kolonnu yabɔ duninya ke rɔ ka anu nama-a-la denkeninye rɔ. Alla di minnu ye, wonu si mansaye sɔrɔn iko a ara lanyiri kiri anu ye nya min.
- ⁶Kɔnɔ wole ye bolo-kolonnu nafeyala dɛɛ! Ado yon bi wo niyi ragberenna ka wo lafilɛ kiti tege tine? Nonfulu-tiginu denu si wo ma!
- ⁷Alla ara tɔɔ-nyime min di wo ma, wonu denu bi kuma-yogome fɔla wo ma.
- ⁸Tɔn-kolome kelen de Allala kitabu rɔ, ni wo ya wo bira, wo ara ko-nyime ke worɔ. A ko, “I ni i sigi-nyɔge keni iko i nyere.”
- ⁹Kɔnɔ ni wo ya mɔgenu bira iko anu yen-nya ye nya min, hake le wo la. Tɔn fanan bi wo yilikila bawo wo ara ma tɔn-tinyane la.
- ¹⁰Hali mɔge ya Allata tɔn bɛɛ bira kɔnɔ a ni kelen dɔrɔn tinya, a ara yiliki sɔrɔn a bɛɛ rɔ.
- ¹¹Bawo kitabu min ya a fɔ ko, “I kana yelenye ke,” wo le ya a fɔ fanan ko, “I kana mɔgo faga.” Nba, hali i ma yelenye ke kɔnɔ ni i ya mɔgo faga, i wara ma tɔn-tinyale la worɔ.
- ¹²Wa a ma wo ferema kume anube ko ladan tine bawo Allala kume min si ma hɔrɔya, lunye do, Alla si ma bɛɛ kiti wo fe.
- ¹³Alla tenbi kinikinibelenu kitila tume min, a ti kinikini wonu ma. Kɔnɔ kinikini tigi wa sɔ kiti tege tine, Alla si kinikini wo tigi ma.
- ¹⁴N na kelen nyɔɔgenu kana a fɔ ko, “Denkeninye ye n bolo,” ni ila kewolenu ma a yira. Wo si nfen nyinya i ma? Ita denkeninye wo si ke i kisila worɔ, wa?
- ¹⁵Tumado, ma na kelen nyɔge donu bi nyɔ, fereya-bɔ sa anu bolo, dɔn-fen sa anu bolo.
- ¹⁶Ni wo ya a fɔ wonu ma ko, “Allata duwe ni to wo kuma bereke! Alame kime ma wo bira. Alame wo ya dɔn-fen sɔrɔn ka fa gben!” kɔnɔ wo ma anu makoe nyinya, wo si nfen nyinya anu ma? Wola duwe bɛɛ fu!
- ¹⁷Denkeninye fanan bi wo nya na le. Ni a ye a dan na, kewolenu sa a fe, a fagane le worɔ.
- ¹⁸Tumado, mɔge do si a fɔ ko, “Denkeninye ye ile bolo kɔnɔ kewolenu bi nde bolo.” N si a yabi ko, “I si ila denkeninye mayira nya min, ni kewolenu sa a fe, wo yira n na. N si nta denkeninye yira i la nta kewolenu fe.”
- ¹⁹I lane a la ko Alla kelen pe le nyɔ, nyɛ? Wo kin! Nyinenu fanan lane wo la ka yereyeren kilan bolo.

²⁰Ile kun-takolon, fɔ n ba a yira i la ko denkeninye ti ko-wo-ko nyinya mɔgɔ ma ni ata kewolenu ma telen.

²¹Ma benba Iburayima telenta Alla ye kile nyuman fe? Wo kera ala kewolenu fe wo tume a ya ala den Isiyaka bɔ sarakaye la saraka bɔ tine kuma.

²²Wo ma a yen, ba? Ala denkeninye anube ala kewolenu wolita anu nyogon fe. Ala denkeninye bɔra gbe rɔ ala kewolenu fe.

²³Allala kitabu ya min fɔ, wo mara tonye la worɔ. A ko, “Iburayima denkeninyara Alla ma. Ado ala denkeninye wo fe, Alla ya a rabira iko mɔgɔ-lateleɛne.” Alla ya a kele ko, “N diyana-mɔge, Iburayima.”

²⁴Nba, wo ara a yen? Mɔgɔ si telen Alla ye ala kewolenu denu fe. A ti telen ala denkeninye dɔron fe.

²⁵Yelen-musi, Rehabi don! Wo fanan mara wo nya na le. A telenta Alla ye ala kewolenu denu fe bawo a ya Yahudiyana ko-lakɔrsilenu rabira a kin na ka anu nasegi kila gbereke fe.

²⁶Nba, iko fere-bonke fagane ye nya min, niyi sa a rɔ, denkeninye fanan fagane wo nya le, ni kewolenu sa a fe.

Yemesi 3

¹N na kelen nyogenu, wo siyaman kana ma karan-mogenu na bawo wo ya a lon ko male karan-mogenu kiti si gbeleya mɔgɔ gberenuɛ ko.

²Ma dama si sama tuma siyaman. Moge min ti sama kume rɔ hali doni, wo tigi kanbaline le feu! A si ke a nyere matankala le fanan. Fee ti taran a la ko-wo-ko rɔ.

³Ma si karafe don soee de ma alako a ni ma sako ke. Kan tine min di ma ye, ma si ke ka a lata nyɔ.

⁴Nba, wa wo miri yi-kuma-kulon ma. Hali a kolo, fon-belebele-we si ta a la konɔ mɔgɔ si a kunye latelen lale la kulon kolo min ko.

⁵Ma de fanan mane le iko lale ke. A dogo konɔ a si a nyere matogo ko-wenu to. Ta-ne si fira-belebele mintan.

⁶Ma de mani de iko ta-melan. A dogo ma fere rɔ konɔ a si ta-belebele tugu. A lafane ko-yogome la. A si ko-yogome nyensen kan tine bee rɔ! A si te tugu mala nimaye ke la nya bee ma iko te min bi nala ka bɔ nyahanama nyere rɔ.

⁷Moge si ke ka dali-fen-su-bee kolo. A mara firarɔ-sogo la wo, a mara kona la wo, a mara sagan-fen na wo, hali yege, mogenu bara wonu kolo.

⁸Konɔ mɔgɔ wo mɔgɔ ma ke we a de kolola ha bi. Fen-yogome le ado a ti ke marala. A lafane munku-yogome la!

- ⁹Ma ye baraka birala ma Mari anube ma Fa Alla ye ma de min na, ma hadama-denyoge min nadanne Allala muninye ro, ma ye wo dankala ma da kelen pe wo le la tun!
- ¹⁰Baraka-bira-kume anube dankali-kumenu bi bola da kelan wo le to. N na kelen nyogenu, wo ma ben hali!
- ¹¹Ado yi-diyame anube yi-kunayane ti ke bola tenke kelen to mume!
- ¹²Toro-kuri ti ke gbola mankore la. Nonbe ti ke gbola tore la. Kago-yi fanan ti ke yi-diyame labola.
- ¹³Henkilime anube ko-lonne do ye wo tema, wa? A ni wo yira a tagama-nya anube a ke-nya-nyimenu to. A ni wonu ke famayigi anube henkilimaye ro.
- ¹⁴Kono ni keliya-yogome ye i yisi ro ado i ye koe bee benna i nyere le ma doron, i kana i nyere matogo ka a tege ila henkilimaye ma. I wara tonye boloka woro ka foninya-yogoma-we sa tele la.
- ¹⁵Henkili su wo ma yigi ka bo Arinyeni to. Hadama-danta ke-nya-yogome anube duninyate le wo la. Setane bolo-gbe le wo la.
- ¹⁶Ado keliye anube min bi nyinina fan beesi ma a nyere ye, ni wonu bi kan min, soko-sonke anube ko-yogoma-sufa-bee ye nyo le.
- ¹⁷Kono henkili min bone san ma, a fole ye min na, a senima. A yisi-kimane fanan. A dinyane. A madiya-koe ma gbele. A fane kinikine la. A ye kewoli-nyimenu kela. A ti lafisayale ke. A ti a nyere korota.
- ¹⁸Nyimaye ye tone min nabola, keke-makimalenu denu ya wo ki. To-a-la, yisi-kime si tege nyo.

Yemesi 4

- ¹Keke anube sosole minnu bi wo tema, wonu bone mi? Anu bone wola natanu denu to minnu bi kelela wo yisi ro.
- ²Fen-soge ye wo birala kono wo ti ke a soronna min ke, woletu mogo-faga-soge ye wo birala. Wo ye wola nata sala fannu kuma kono wo ti ke anu soronna min ke, wo ye kuma-gbondanenu fola ka wo nyogon keke. Wo sa wonu soronna bawo wo sa Alla tarala wonuna ko la.
- ³Ado wo wa Alla tara, wo ti a soron bawo wo sondome lafinne. Wo ye fan tarala wo nyere diyana koenu ke-koe le la doron.
- ⁴Wole lanayabelenu, ka a fo ko ni duninya ke diyara mogo wo mogo ye, Alla yoge le wo tigi la, wo ma wo lon, wa? N ni a fo tun, moge min bi mala duninya ke diyana-moge la, wo si a nyere ma Alla yoge la.
- ⁵Allala kitabu wa a fo ko, "Allala Ni Senime min sigine ma ro, a ye a fe, ma ni telen a kelen pe le ye," wo kana wo miri ko a ara kuma-fuyi le fo wo la.

⁶Alla ye keninteyɛ min yirala ma la, wo senbɛ kolo kati! Ado Allala kitabu ko, “Alla kɛlɛ-nyɔgɛ le mɔgɔ-wasinenu na kɔnɔ mɔgɛ min famayigine, a si wonu kɔntɔ-diya.”

⁷Woletɔ wo ni wo famayigi Alla ye ka wo kan-kɔ sɔ Setanɛ la. Setanɛ si a buri wo kɔrɔ.

⁸Wo ni wo gbɛrɛn Alla ma. A si a gbɛrɛn wo ma. Hake-tiginu, wo ni wo bole laku feu! Wole nafiginu, wo ni ko-yogome bɔ wo sɔndɔmɛ rɔ feu!

⁹Wo ni nimisa ka a tɛgɛ wo ara ko-yogome minnu kɛ. Wo ni wola yelan yeɛma di-ke la ka wola sewɛ yeɛma yisi-tinya la!

¹⁰Wo ni wo famayigi Alla ye. Ni min ya wo ma, a si wo mɔgɛ layɛle.

¹¹N na kelen nyɔgɛnu, wo kana wo nyɔgɔn mapandin ha ka wo nyɔgɔn yiliki. Ni wo ya wo ma, wo ye Alla leta tɔn mapandinna ka a yiliki. Ka a fɔ i si ke a fɔla ko, “Tɔn kɛ bɛnta, tɔn kɛ ma bɛn,” wo kiti-tɛgɛla ma ile la. Ado, ita wɔlɛ ye min na, wo le, ka tɔn wonu bira wo bolo file la.

¹²Ale Alla kelan le tɔn dila ka kiti tɛgɛ. A kelen pe le si ke ka kisili anubɛ halakili kɛ. Yon bi ile la min si i hadama-den-nyɔgɛ yiliki?

¹³Nba, wo ni wo tole masɔ n kan la. Wole min ko, “Bi, ni wo ma, sina, ma si ta soe do rɔ yilaya kɛ tine san kelen ka tɔnɔ-wɛ sɔrɔn.”

¹⁴Wo ma a lɔn defan, wo niyi si ma nya min sina! Wo mani de iko duri min si yigi ka watini bɔ, wo kɔma, a ni tunu yen!

¹⁵A fisa, wo ni a fɔ ko, “Ni Mari sɔnta, ma si kɛ ma, ni wo ma, ma si wo ma.”

¹⁶Kɔnɔ kaka, wo wasine. Wo ye wo nyɛrɛ matɔgɔla. Ado nyɛrɛ-matɔgɔ-su wo yogo.

¹⁷Wa wo henkili to kɛ ko. Ni mɔgɛ ya ko-nyime-ke nya-lɔn kɔnɔ a ma a kɛ, hake le wo la.

Yemesi 5

¹Nba, wole nɔnfulu-tiginu, wo ni wo tole masɔ bɛrɛkɛ! Wo ni gbele-gbelen ka di yakɔrɔ-mamɛ wola ko la min bi nala wo yarɔ!

²Wola nɔnfulinu bara tuli ka ban feu! Kisinu bara wola kura-hakikenu dɔn sa!

³Wola senɛ anubɛ wodi-gbɛ, mɔlɔn sa a la tun. Wo ara nɔnfuli laden tele laban kenu kɔrɔ kɔnɔ wo si ma sereyɛ la wo kan ma ka wo fɛrɛ-bɔnkɛnu don tɛ rɔ pon!

⁴Mɔgɛ minnu wɔlita wo ye wola senenu tɔ, wo ya wonu kensunya. Alla ara wola yasere-masa-kan lamɔn. Nba, minnu ya wola fui-fan tɛgɛ ka a laden wo ye, wonu di-ke-kan ara ke Mari Alla Senbɛ Bɛɛ Tigi tole rɔ!

⁵Wo siyi duninya kɛ rɔ, a fanɛ ladiyɛ anubɛ nyɛrɛ-diyana-koe gbansan le la. Wo ara wo nyɛrɛ matɔlɔ wo kan-natɛgɛ-tele ye.

- ⁶Wo ara mɔgɔ-magbalanenu yiliki ka anu faga. Sɛ sa anu ye ka wo keɛ.
- ⁷Nba, n na kelen nyɔɔɛnu, wo ni wo muin ha Mari ni na. Wo ni seni-saletɔ munyu-nya mafelen. A ye ala sene makɔnɔna munyu-ba rɔ, ha a ni banda-yi-kun-fɔle anube a laban sɔrɔn. A ye a fɛ, ala ki-fannu ni ma-a-la ka nanfa.
- ⁸Wole fanan ni wo munyu! Wo ni wo yigi don gben, bawo Mari na-wati ara gberɛn.
- ⁹N na kelen nyɔɔɛnu, wo kana gbunya wo nyɔɔɔn kɔrɔ, ni wo ma, Alla si wo kiti tɛge. Wa wo ye lata. Kiti-tɛgele sɔne de la. A sɔge ye a la, a ni don.
- ¹⁰N na kelen nyɔɔɛnu, nebi minnu kumara Mari tɔge rɔ, wo ni wo henkili to wonu ko. Wonu bara anu munyu tɔrɔye kɔrɔ nya min ha a laban, wo ni ma misale la wo ye.
- ¹¹Ma ye mɔgɔ-munyanenu kelela ko mɔgɔ-sewane bawo anu bara anu munyu. Wo ma Yobuta munyu koe lamɔen, ba? Ado Mari ya Yobu makoe nyinya nya min a laban, wo ma wo lɔn fanan, ba? Wo mara bawo Mari fane kinikine anube hine la.
- ¹²N na kelen nyɔɔɛnu, kuma-kolome le ke la. Wo tenbi lanyiri kirila tume min, wo kana wo gboro. Wo kana wo gboro san kole rɔ, ni wo ma, dugu kole rɔ, ni wo ma fanan, fenfen tɔ. Wo ni a fɔ dɔrɔn ko, “ɔnde,” ni wo ma, “Ade.” Wo le ya a to, wo ti hake ke ka yiliki sɔrɔn Alla bolo.
- ¹³Mɔge do tɔrɔne wo tema, wa? A ni Alla matara. Do sewane, wa? A ni tantoli-beti bɔ.
- ¹⁴Do kire wo tema, wa? A ni chɔchi-mɔgɔ-banu kele. Wonu ni Alla matara a ye ka olifi-tuli ke a ma Mari tɔge rɔ.
- ¹⁵Alla-matare min kene denkeninye rɔ, wo si kirayatoe lakisi. Mari si a lakendeya. Ado a ara hake minnu ke, wonu ma si koto.
- ¹⁶Nba, wo ni wo sɔ wo hakenu na wo nyɔɔɔn ye ka Alla matara wo nyɔɔɔn ye. Wo le ya a to, wo si kendeya. Senbe ba ye mɔgɔ-telelɛnɛta Alla-matare rɔ.
- ¹⁷Nebi Ilaya, mɔge le nun iko male. A ya Alla matara a yisi bee la ko bande kana na. Bande ma na dugu kole kuma san sawa ani a tala.
- ¹⁸A ya Alla matara tun. Bande nara. Ki-fan minnu bi dugu kole kuma, wonu nanfara ka sabati tun.
- ¹⁹N na kelen nyɔɔɛnu, ni do samara wo tema ka tonye boloka, ni mɔgɔ gberɛ ya a lasɛgi tonya-kile ma tun,
- ²⁰wo ni wo henkili to ke ko, min ba hake tigi yelema ka bɔ a hake kile fɛ, wo si hake tigi wo niyi lakisi saye ma ka a ma, hake siyame ma ni koto.

1 Pita

1 Pita 1

¹Nde, Pita le ye kedi ke sebela, Yisa Kirasiti ya nde min so, ala kilaye koni. N bi a lakela wole Allala mogo yabonenu ma minnu mane iko kele-koro-maburilenu. Wo nyensenne Ponta anube Kalesiya anube Kapadosiya anube Esiya anube Baitiniya nyamanenu to.

²Wo yabone le iko Fa Alla nyereta ko-lategene ye nya min. Wo mara mogo-senimenu na ala Ni Senime baraka ro alako wo si Yisa Kirasitila kume bira nya min. Ado wo ara seninya a yele fe. Alame ma Fa Allata hine anube yisi-kime ni wara wo ye nya bee ma.

³Ma ni baraka bira Mari Yisa Kirasiti, wo Fa Alla ye dee! Ka a tege Yisata lawule fe ka bo furinu tema, ma ara ni-kure saron a bolo ala kinikini-we ro. Wo ara ma fa yigiberela.

⁴Wo le ya a to, ma ye ye kile la duwa-belebele wo saron-koe la. Alla ara wo lamara wole, ala mogenu ye. Wo bee marane wole ye Arinyeni to. A ti tuli nyo, a ti tinya, a ti bo a su la.

⁵Wote le duwe wonu na, wole minnu marane Allala senbe baraka ro denkeninye fe koni. Ma ye kisi-koe min makonna, wo la si bo wo ye gbe ro wati-laban-tume.

⁶Hali wo yisi torone kaka korobole sifa siyaman to konso a fere sa. Ado a benne wo ni sewa toroye wola ko la.

⁷Korobole wonu ke-kunye le ka wola denkeninye mayira ko tonye le. Hali sene min ti ke tinyala, a boe si bo a bere ya la te la. Wola denkeninye fanan bi wo nya na le min tenbira sene la pirr! Fo wola denkeninye fanan koro ni bo alako a si kun wo ro nya min. Yisa Kirasiti wa bo gbe ro tele min to, wole si tantole anube gbiliye anube bonye saron woro.

⁸Wo ma Yisa yen be konso wo ara a keni. Wo ma a yen be wo ye la, hali wo, wo denkeninyane a ma. Woleto wo ye nyagalenna ka sewa-makawani-we ke, hadama dan de ti ke min fola.

⁹Wo ye nala wola denkeninya-kunye saronna, wo niyi kisi-koe koni.

¹⁰Alla si na kisi-koe min di wo ma, nebinu ya wo lakorosi ka a fesefese a kile fe. Alla ara duwe min taben wo ye, nebi wonu denu ya woloyiye ke wola ko la.

¹¹Kirasitila Niyi min bi anu to, wo ya wati wola koe fo anu ye. Kirasiti si na toroye minnu saron anube gbiliye min si bo toroye wo koma, anu ya wo bee faranfasi. Anu ya anu taya wati wo lon-koe ma anube a si na nya min.

¹²Alla ya a yira nebi wonu na ko anuna woloyiye ti ko-nyinya anu denu ma anuta wati ro fo woleta wati. Iko anu kumara nya min ka tonye fo, wo ara wo lamoen kaka. Anu

ya kawandili bɔ wo ye Allata Ni Senime baraka rɔ, min nara ka bɔ Arinyeni tɔ. Hali a lɔn-sɔgɛ ye melikanu na nun, kawandili wo bɔra wole le dɔrɔnna ko la.

¹³Nba, wo ni wo hɛnkili masɔ ka wo sɛbɛ don. Wo ni wo ye lakalan ka wo yigi sa Kirasitita duwɛ kuma. Ado Kirasiti wa bɔ gbɛ rɔ tumɛ min, a si wo di wo ma feu!

¹⁴Wo ni Allala kumɛ bira. Wo ma Alla wara-koe lɔn bɛ tumɛ min, nata-yogome minnu bi wo marala nun, wo kana sɔn, wonu ni wo mara tun.

¹⁵Min fisa, wo ni seninya kɛ-nya-bɛɛ rɔ iko Alla min ya wo kele, wo seninyanɛ nya min.

¹⁶Ado a sɛbɛnɛ Allala kitabu rɔ ko, “Wo ni seninya bawo nde senima.”

¹⁷Wo tenbi Alla matarala, wo ye a fɔla ko, “Ma Fa.” Ado ale le ye mɔgɛ bɛɛ kiti tɛgɛla nya-kun-kelen iko mɔgɔ kelen-kelennamɛ-bɛɛta kɛwɔlɛ ye nya min. A ti lafisayalɛ kɛ. Woletɔ wo siyi toe min tonɛ dugu kole kɛ kuma gbɛ, wo ni wo laban a gbiliya tine.

¹⁸Wo ya kɛ-nya-fuyi minnu sɔrɔn wo benbanu bolo, Yisa fagara ka wo hɔrɔya wonu ma. Wola hɔrɔyɛ ma tɛgɛ fan do ma mɔgɛ si min sara sɛnɛ la, ni wo ma, wodi-gbɛ. Ado wonu ti mɛ.

¹⁹Wo hɔrɔyara saraka-da-gbɛlɛmɛ le fɛ, Kirasiti kɔni min manɛ iko saga-dan, fɛɛ woo sa min na.

²⁰Alla ya Yisa yabɔ, yanni duninya ni dan. A bɔra gbɛ rɔ tele laban kɛnu tɔ wole, ata mɔgɛnuna ko la.

²¹Wo dɛnkeninyanɛ Alla ma ale le baraka rɔ. Alla min ya a lawuli ka a bɔ furinu tema, wo le ya gbiliyɛ di ale ma. Woletɔ wola dɛnkeninyɛ anubɛ wo yigi sanɛ ale Alla kuma.

²²Nba, wo nyɛrɛta seninyɛ kera tonya-birɛ le fɛ. Kenintɛya-bɛrɛ ye wo yisi rɔ wo tanyɔgɛ dɛnkeninya-mɔgɛnu ye. Wo ni to wo nyɔgɔn kenina bɛrɛkɛ wo yisi bɛɛ la.

²³Wo ara sɔrɔn a kurɛ la Allala habadan-kuma-nimɛ baraka rɔ. Alla min ti faga, wo ara ma wola dannu na!

²⁴Iko a sɛbɛnɛ Allala kitabu rɔ nya min ko, “Mɔgɛ bɛɛ mani de iko yerimɛ. Anuna gbiliyɛ bɛɛ mani de iko yerima-fere. Yerimɛ si gbala, a fere si yalan.

²⁵Kɔnɔ Allala kumɛ tonɛ habadan!” Ado kibara-nyimɛ min kawandili bɔra wo ye, wo le kɛ la.

1 Pita 2

¹Woletɔ wo ni fara ko-yogomɛ bɛɛ la. Wo kana foninyɛ fɔ tun. Nyɛrɛmankolayɛ wo, keliyɛ wo, mɔɛn-kɛ wo, wo ni fara wonu na!

²Wo ni ma iko den-sərɔn-sannu susun-sɔgɛ si minnu bira tuma-wo-tuma. Kin-yi-senime-sɔgɛ ni male bira wo nya na le. Woletɔ wo tenbi wo susunna, wola denkeninye si to koloyala.

³Ado iko a sebene Allala kitabu rɔ nya min ko, “Wole nyere ara ban Marita nyimaye ragbela.”

⁴Wo na Mari ma, Allata kuru-nime kɔni, mɔgenu ya anu ban min na nun. Anu ma a lɔn fenfen na kɔnɔ a yabɔne Alla bolo bawo a gbiliyane Alla ya la.

⁵Wo ni wo nyere yira iko kuru-nimenu alako wole nyere ni ma Allala bon-senime dandan la. Wo si wɔle ke bɔn wo la ka ma saraka-masɔla-senimenu na. Wo si saraka-senimenu bɔ min si Alla hene Yisa Kirasiti baraka rɔ.

⁶Ado a sebene Allala kitabu rɔ ko, “N bara sebensa-kuru-tɔnɔname yabɔ n bi min sigila Yerusalem soe tɔnkɔn rɔ, mɔgɔ wo mɔgɔ wa denkeninya a ma, wo ti baya mume!”

⁷Kuri ke gbiliyane wole denkeninya-mɔgenu bolo kati! Kɔnɔ denkeninyabelenu ma a lɔn ko, “Bon-sɔlenu ya a fɔ kuri min ma ko fen ma, wo le ara ma sebensa-kuru-tɔnɔname la.”

⁸A sebene Allala kitabu kan-tine-do rɔ ko, “Mɔgɔ kin-natugu-kuri le ke la. Kuri ke si mɔgenu nabui.” Anu ya anu kian latugu bawo anu ma la Allala kume la. Ado Alla sako le wo la anu ye nun.

⁹Kɔnɔ sibolo yabɔne le wole la, Mansela saraka masɔla yabɔnenu kɔni. Wo mara sibolo-senime la anube Alla nyereta mɔgenu. Wo yabɔne ka Allala kabana-ko-wɔlenu fɔ bɛe ye. Alla le ya wo kele ka wo bɔ pinpi rɔ ka wo ladon ata wan-makawane rɔ

¹⁰Fɔlɔ nun, Allala mɔgɔ ma wo la kɔnɔ kaka, wo ara ma ata mɔgenu na. Fɔlɔ nun, wo ma Allala kinikine lɔn kɔnɔ kaka, wo ara ala kinikine sɔrɔn.

¹¹Nba, n diyana-mɔgenu, sundan anube kele-kɔrɔ-maburile ye wole min na duninya ke rɔ, n bi wo madiyala ko fere-bɔnku-nata min bi mɔgɔ niyi kelela tuma-wo-tuma, wo kana sɔn wo ni wo nɔ.

¹²Wo ni wo ke-nya-nyime yira Alla-batobelenu na. Woletɔ anu tenbi wo maburila tume min ko ko-yogoma-kele le wole la, anu si wola kewɔli-nyimenu yen. Ado Alla wa na lunye min, anu si a tanto tele wo rɔ.

¹³Ka a tege Mari ma, wo ni sɔnnaya wola kun tiginu ye, a mara a nyamane-kun-tigi-ba la wo,

¹⁴a mara a sigisɔn-mansa la wo. Alla ara wonu sɔ alako anu ni ko-yogoma-kelelu tɔrɔ anube ka ko-nyima-kelelu matɔgɔ.

¹⁵Ado Alla sako le wo la. A ye a fe, wo ni yuwaya-kuma-fɔlenu de lakiri wola ko-nyimenu na.

- ¹⁶Mɔgɔ hɔrɔyanɛ le wole la kɔnɔ wo kana wola ko-yogomenu dogon wola hɔrɔyɛ fɛ. Wo ni ma yɔɔnnu na Alla ye.
- ¹⁷Wo ni mɔgɛ bɛɛ gbiliya. Wo ni wo ta-nyɔgɛ denkeninya-mɔgenu keni. Wo ni kilan Alla la ka nyamani-tigi gbiliya.
- ¹⁸Wole yɔɔnnu, wo ni sɔnnaya wo tiginu ye ka anu gbiliya nya bɛɛ ma. Wo kana sɔnnaya a nyimenu anube a dinyanenu dɔrɔn ma kɔnɔ a yogomenu fanan.
- ¹⁹Wo ye tɔrɔyɛ min sɔrɔnna iko telenbelenu, ni wo ya wo munyu wo kɔrɔ Alla sako fɛ, a si ata duwɛ layigi wo kuma.
- ²⁰Wo wa ko-yogomɛ kɛ tume min, anu ni wo gbesi, ni wo ya wo munyu wo kɔrɔ, gbiliyɛ mintan bi wo rɔ? Kɔnɔ ni wo tɔrɔta wola ko-nyimɛla ko la, wo wa wo munyu wo kɔrɔ, wo si Allala duwɛ sɔrɔn wo rɔ.
- ²¹Alla ya wo kele wo le ma. Kirasiti nyɛrɛ tɔrɔta wo ye ka misalɛ to wo bolo alako wo ni bila a kin-gbɛ fɛ.
- ²²A ma hake woo kɛ! A ma foninya woo fɔ mume!
- ²³Anu ya a lafɛya tume min, a ma atɛ lasɛgi ka anu fanan nafɛya. A tɔrɔta tume min, a ma a kɔnkɔn fɔ ka a yigi sa Alla rɔ, bɛɛta kiti-tegɛla-lateleɛnɛ kɔni.
- ²⁴Male ya hake min bɛɛ kɛ, Kirasiti nyɛrɛ ya wo dune bi a nyɛrɛ-fɛrɛ-bɔnkɛ rɔ kɔlɔma ma alako ma ni hake boloka ka ko-telenɛ kɛ. Ala bosa-gbɛ le ya a ma, ma ara kendeyɛ sɔrɔn.
- ²⁵Wo mani de nun iko sage minnu tane anu kun fɛ kɔnɔ wo ara segi gbɛ kaka alako wo si bila Saga-Fɛ-Biralɛ fɛ nya min, wo niyi Kandanne kɔni.

1 Pita 3

- ¹Musinu fanan ni sɔnnaya anuna keinu ye wo nya na le. Woletɔ ni minna kei denkeninyani ma Allala kume ma, a si yelemɛ ka denkeninya ala musi wo kɛ-nyala ko la. Hali a ma fenfen fɔ
- ²bawo a si ala musi kɛ-nya senime anube a gbiliya-nya yen.
- ³Ile musi, i kana i nyɛrɛ makiri ka i lakinya wo nya dɔrɔn. I ye i kunyɛ danna nya min wo, i ye sɛnɛ dunna nya min wo, i ye fɛrɛya-bɔ-hakikɛ min bila wo, i kana i to wonu dɔrɔn ma.
- ⁴Kɔnɔ ila kinyɛ ni taran i yisi fɔlɔn tɔ. Ila sabari-nya anube ila dinyɛ, wonu denu si Alla hɛnɛ. Alla ya a fɔ ko-su kenu denu ma ko anu kin. Ado kinyɛ su kenu denu si Alla kolan labɔ!
- ⁵Ado musu-senime minnu ya anu yigi sa Alla kuma fɔlɔ nun, wonu sɔnnayara anuna keinu ye.

⁶Ni wole musinu ya ko-nyime ke wola keinu ye, wo si ma Sirala dunmusinu na woro. Ma mama Sira ye wo nya na le nun. A ya ala kei, Iburayimala kume bira ka a kele ko, “N tigi.” Wo si ke bee ke hali kilan sa a fe.

⁷Keinu fanan, wo ni wo miri wola musinu ma. Wo ni a lon ko wota senbe kolo anute ko, woletɔ wo ni anu bira a kin na ka anu gbiliya. Ado Alla ye duwe min kela ka habadan-nimaye di wo ma, wo dama raken wo sɔrɔn koe rɔ Alla bolo. Ni wo ya wo ma, fenfen ti wola Alla-matare tinya.

⁸Ala ban, wo dama miri-nya anube wo ke-nya ni ma kelen na. Wo ni wo nyogon keni iko na kelen nyogenu. Wo ni ko-nyime ke ka wo famayigi wo nyogon ye.

⁹Wo kana ko-yogome sara ko-yogome la. Ni min ya wo mɔen ka wo lafeya, duwa wo tigi ye bawo Alla le ya wo kele alako wo ni duwa mogenu ye. Ni wo ya wo ma, Alla si ata duwe layigi wole fanan kuma.

¹⁰Iko a sebene Allala kitabu rɔ nya min ko, “Wo ye a fe, wo ni to wo diya? Wo ye nyinina simaye anube sewe ma? Wo ni wo fara foninya-fe anube kuma-gbondani-fe la.

¹¹Wa wo bole bo ko-yogoma-ke rɔ ka ko-nyimenu ke. Wo ni wo raya ka sigi yisi-kime rɔ.

¹²Bawo Mari kolan benne mogɔ-lateleennenu ma. A wolo matolone anu di-ke-kannu na. Konɔ ko-yogoma-kelenu, a ye wonu kan ma.”

¹³Ni wo ye gbaranna wo nyere la ko-nyima-ke-koe la, yon si wo toro woro?

¹⁴Konɔ hali wo torota bawo wo ye ko-tellenne kela, mogɔ-sewane le wo la woro! Wo kana kilan mogenu na. Ado wo kana hon anuna ko la.

¹⁵Min fisa, wo ni Kirasiti gbiliya wo yisi rɔ ka a ma wo Mari la. Yigi min bi wo rɔ, mogɔ wo mogɔ wa wo manyinika wo ma, wo rabenne ni taran tuma-wo-tuma ka wo faranfasi moge wo ye.

¹⁶Konɔ wo tenbi a faranfasila, wo ni a ke dinye anube gbiliye rɔ. Wo sondoma-seninyane ni to, woletɔ anu ba wo manyini tume min, minnu bi kuma-yogome fola wo ma wo ke-nya-nyimela ko la Kirasiti rɔ, wonu si miliya anuna kume wonuna ko la.

¹⁷Ado ni Alla sako le, yanni i ni toro ko-yogomela ko la, a fisa, i ni toro ko-nyimela ko la.

¹⁸Wa wo miri ke ma. Kirasiti nyere fagara ma ye iko kelen pe ma hakela ko la. Ale mogɔ-nyime fagara male mogɔ-yogomenuna ko la alako a ni ma lana Alla ma nya min. A ye hadama denye la tume min, anu ya a faga konɔ a tora a niyi la Allata Ni Senime baraka rɔ.

¹⁹Ado a tara lakira ata Ni Senime baraka rɔ fanan ka ta kawandili bo furinu ye nyo.

²⁰Wo tumɛ Nowa ye kulɔn ladanna, Alla ya a munyu mɔgɔ wonu kɔrɔ kati, bawo anu ma sɔn ala kumɛ birala. Mɔgɔ siyaman ma don kulɔn wo rɔ fɔ anu mɔgɔ segin pe minnu kisira yi-fɛ wo ma.

²¹Ado yi-fɛ wo le batasili-misalɛ la bawo wole ara kisi Yisa Kirasitita lawuli-sɛnbɛ fɛ wo nya na le. Ka a fɔ ko wo ni wo ku, wo dɔrɔn ma de! Ma wa batasili kɛ, ma ye Alla matarala ko a ni ma sɔndɔmɛ gbɛ.

²²Ale Yisa tara Arinyeni tɔ. A siginɛ a Fa Alla kɔɛn-nyimɛ rɔ nyɔ. A ye kun-tigiye kɛla Arinyenitɔ-melikanu anubɛ sɛnbɛ-tiginu anubɛ nyɔ-kun-tigi-bɛɛ kun na.

1 Pita 4

¹Kirasiti fɛrɛ-bɔnkɛ tɔrɔta a ma min kɛ, woletɔ wole fanan ni wo sɛbɛ don miriya kelan wo ma bawo ni min fɛrɛ-bɔnkɛ tɔrɔta, wonubɛ hake ti taran kila kelen fɛ.

²Nba, ka a dabira bi ma, ha ka a sigi wo siyi toe la, wo ni to Alla sako kɛla. Wo kana to wo diyana koenu dɔrɔn kɛla.

³Ado wo ara wati min kɛ fɔlɔ nun Alla-batobelenuta koenu kɛ tinɛ, wo ara a bɔ. Nyɛrɛ-latinya-koe wo, nata wo, gbɛɛ-minyɛ wo, kisimiriya-koe wo, yabatoyɛ wo, besikɔ-koe wo, wo ya wola siyi duni wonu denu kɛ tinɛ nun.

⁴Nba, kaka Alla-batobelenu bara kawa bawo wo sa kofula anu ma tun kisimiriya sufa wonu tɔ. Woletɔ anu bi wo lafɛyala.

⁵Kɔnɔ anu fanan si anu dantɛgɛ Alla ye. Ado ale le si kendɛwaganu anubɛ furinu kiti tɛgɛ.

⁶Wo le ya a ma, Kirasitita kibara-nyimɛ lakera mɔgɔ-faganɛnu fanan ma nun. Wo mara bawo anu bi anu kendɛ la tumɛ min, Alla ara anu kiti iko a si mɔgɛ bɛɛ kiti nya min. A sɔgɛ ye Alla la nun ka fɛrɛ di anu ma alako anu ni taran anu niyi la ale fɛ.

⁷Koe bɛɛ ban tumɛ ara gberɛn. Wo ni wo nyɛrɛ mara ka wo ye lakalan, woletɔ wo si ke ka Alla matara a kilɛ fɛ.

⁸Min tenbira wo bɛɛ la, wo ni wo nyɔgɔn keni bɛrɛkɛ, bawo keninteyɛ ye hake siyaman yamatogonna.

⁹Wo ni wo nyɔgɔn yiya, ado yisi-magboyɛ kana taran a rɔ.

¹⁰Alla ara sanbɛ di wo kelen-keleɛname-bɛɛ ma wo nyɔgɔn-denbɛn-koe le la. Wo ni wo ma iko Allata sanba-marala-nyimɛnu si a ma nya min.

¹¹Ni min bi kawandili bɔla, wo ni kuma iko a kaken, Allala kawandili-bɔlɛ ni kuma nya min. Ni min bi wɔli gbɛrɛkɛ kɛla, wo tigi ni wɔli a sɛnbɛ la iko Alla ya a di a ma nya min. Woletɔ bɛɛ si Alla tanto koe bɛɛla ko la Yisa Kirasiti baraka rɔ, minta ye gbiliye anubɛ sɛnbɛ la habadan! Amina.

¹²N diyana-mөгenu, wo ye tӗrӗya-belebele min sӗrӗnna kӗrӗbӗle rӗ, wo kana kawa wola ko la. Ko-kura ma wo la iko min nyӗgӗn ma duri kela.

¹³Kӗnӗ wo ni sewa ko wo ye tӗrӗye sӗrӗnna Kirasiti le fe. Wo si a ma, ala gbiliye wa bӗ gbе rӗ tume min, wole beren si fa sewe la wulӗn.

¹⁴Ni anu ya wo manyini bawo Kirasitila mӗge le wo la, mӗgӗ-sewane le wo la worӗ. Wo kӗre le ko Allala Ni Senime min gbiliyane, wo ara wo yigi sa wo kuma.

¹⁵Kӗnӗ ni wo mara mӗgӗ-fagale la, ni wo ma, kankan, ni wo ma, ko-yogoma-kеle, ni wo fanan ma, nafi, anu ba wo tӗrӗ, wo ara wo bereme sӗrӗn.

¹⁶Kӗnӗ ni anu bara wo tӗrӗ bawo denkeninya-mӗgӗ le wole la, wo kana miliya wola ko la. Wo ni baraka bira Alla ye ko Kirasiti tӗge sane wole kuma.

¹⁷Kiti-tӗge-dabira-wati ara ke. Nba, Alla si ala mӗgenу fӗlӗn kiti. Ni kiti gbеle da si bira male le ma, a laban si ma kama worӗ wonu kuma minnu ma Allala kibara-nyime bira?

¹⁸Iko a sebene Allala kitabu rӗ nya min ko, “Ni mӗgӗ-nyime kisi-koe gbеle, Alla-lӗnbelenu anube hake-tiginu si ma kama worӗ?”

¹⁹Woletӗ minnu bi tӗrӗla iko Alla sako ye nya min anu bolo, wonu ni anu nyere kerifa anu Dali Mari la fasai! Anu ni to kewoli-nyime kela Alla ye min bi ala lanyiri tola a gbе rӗ tuma-wo-tuma.

1 Pita 5

¹Wole chӗchi-mӗgӗ-banu, n bi ke sebela ka wo kӗntӗ-diya. Chӗchi-mӗgӗ-ba le nde fanan na. Ado Kirasiti ara tӗrӗye minnu sӗrӗn, wo sereye le nde la. Nde fanan si ben gbiliye wo rӗ min si na bӗ gbе ma.

²N bi wo madiyala ko Alla ara mӗge minnu di wo ma, wo ni wonu kandan iko saga-fe-birale si ala saga-kurӗn kandan nya min. Wo ni anu kandan a kin na! Ado wo le di Alla ye. Wo kana a ke fӗrӗse la. Wo kana a ke sara koe la. Wo ni to wolila sewe rӗ wo yisi be la.

³Mӗge minnu kerifane wo la, wo kana wo raya ka wola senbe mayira wonu na fӗ ka ma misala-nyime la anu ye.

⁴Saga-Fe-Birala-kun-tigi wa bӗ gbе rӗ tume min, a si mansaya-fulе di wo ma minna kinye ti bӗ a su la mume!

⁵Fonikenu fanan ni sӗnnaya kemӗgenу ye wo nya na le. Wo dama ni famayigiya-duruki don wo kan na ka wӗle ke wo nyӗgӗn ye. Ado a sebene Allala kitabu rӗ ko, “A mako sa mӗgӗ-wasinenu na kӗnӗ a si ata hine yira mӗgӗ-famayiginenu na.”

⁶Nba, wo ni wo famayigi Alla-senbeme-kӗen kӗrӗ, woletӗ a si wo layele a wati-lategene rӗ.

⁷Wo ni wo hɔn-koe-bɛɛ to ale ma bawo a fonde ye wo ko.

⁸Wo ni wo yɛ laka, ado wo yɛ lakane ni to dɛɛ! Wo yoge, Setane ye wo manegenna iko yare min bi borondo-borondola. A ye mɔge nyinina, a si min dɔn.

⁹Wo ni wo sɔ denkeninye rɔ gben! Wa wo sɔ Setane kan ma bawo wo ya a lɔn ko wo ta-nyɔge denkeninya-mɔgɔ min bɛɛ ye duninya rɔ, wonu fanan bi tɔre-su-ke sɔrɔnna.

¹⁰Kɔnɔ wo wa tɔrɔ wati-kunduni kɔrɔ, hine-bɛɛ-tigi Alla min bi wo kelela ala habadan-gbiliye ma Kirasiti rɔ, ale nyere si wo kanbali ka wo sɔ-bole raben gben!

¹¹Fanka ni to ale ye habadan! Amina.

¹²Sailasi ara n denbe kedi-kundune ke sɛbela wo ma. Ado n bara ale yate n na kelen nyɔge lanaya-mɔge la. N bi a fe ka wo makawandi anube ka nta sereye bɔ wo ye ko Allala hina-bere le ke la. Wo ni wo sɔ a rɔ yiri!

¹³Chɔchi-mɔge minnu bi Babilɔn, wonu fanan yabɔne Alla bolo. Wonu bi wo kɔndɔnna. Nna den Maraka fanan ya wo kɔndɔn.

¹⁴Wo ni wo nyɔgɔn kɔndɔn keninteya-kɔndɔli la. Kirasitite ye minnu na, alame yisi-kime tora wo bɛɛ fe.

2 Pita

2 Pita 1

¹Nde, Saimon Pita ye kedi ke sebela, nde min bi Yisa Kirasitila woli kele anube kilaye la kɔni. Minnu bara denkeninya-berebere-we sɔrɔn iko male, n bi ke sebela wonu denu ma. Anu ya wo sɔrɔn ma kisile Yisa Kirasitila telenbagaye baraka le tɔ, mata Alla kɔni.

²Alame Alla hinara wo la ka yisi-kime di wo ma duk! Alame wola lonne kuma-sara Alla anube ma Mari Yisa wara-koe rɔ.

³Alla ye a fe, ma ni ata gbiliye anube ata nyimaye sɔrɔn a fe bawo ma ya a lon min ya ma kele. Lonne wo baraka rɔ, ma makoe ye fan min bee la ka Alla diyana koe ke, wo bee dine ma ma.

⁴Woletɔ a ya lanyiri-kinama-we anube lanyiri-kende-kendenu kiri ma ye. Ka a tege ko-fan kenu ma, ma ni ata ke-nya fanan sɔrɔn. Wo kɔma, ma si na kisi duninya-natanu ma minnu bi mogenu tinyana.

⁵Wola ko la, wo ni wo se-koe-bee ke ka nyimaye sa wola denkeninye kuma. Wo ni lonne fanan sa wola nyimaye kuma.

⁶Wo ni nyere-mare fanan sa wola lonne kuma. Wo ni munye fanan sa wola nyere-mare kuma. Wo ni Allala-kilan fanan sa wola munye kuma.

⁷Wo ni diyanaye sa wota Allala-kilan kuma. Wo ni keninteye sa wola diyanaye kuma.

⁸Wo makoe ye ke-nya-sifa kenu denu na. Ni wonu bi wo bolo ka wara, wo ara min lon ma Mari Yisa, Allata-Mogɔ-Yabone wara-koe rɔ, wo si a ma, wo ni wola wole ke a kin na ka ko-nyinya Allata mogenu ma.

⁹Kɔnɔ ke-nya wonu sa min bolo, fiyɔn le wo tigi la. A ti ke fen yenna wula-yan la. Ado a ara nyina ko a hake-korenu bara yesi a ma ka ban feu!

¹⁰Woletɔ n na kelen nyogenu, koe ke minnu si yili-latege di wo ma ko Alla ara wo kele ka wo yabɔ, wo ni wo raya wonu ma. Ado ni wo ya wo ma, wo ti bui ka wola denkeninye boloka mume!

¹¹Ni wo ya wo ma, wo wa don habadan-mansaye rɔ, ma Mari anube ma kisile Yisa Kirasiti ye kan min, anu si wo laben sewe la.

¹²Hali wo ya koe wonu lon koroma la, n si to wo henkili labilala wonu ma tuma-wo-tuma. Wo ara tonye minnu sɔrɔn, hali wo sabatine wonu tɔ, n ti bandan wo lalonna tonye wonu ma.

¹³Fananta n kende, n ni to wo makawandila ka wo henkili bila koe wonu na. N bara n miri ko wole wo benne nde ma.

¹⁴N ya a lɔn ko a ti mɛ tun n si bɔ n fɛrɛ-bɔnku-tulite kɛ rɔ iko ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ ara a fɔ n ye nya min ka a gbɛ.

¹⁵N si n se-koe-bɛɛ kɛ ka kilɛ rabɛn wo ye alako n ba faga tumɛ min, wo si to wo mirila koe kɛnu ma nya min.

¹⁶Ado ma ya wo lɔn ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛta sɛnbɛ anubɛ ala nɛ la tumɛ min, ma ma bila mɔgɛnuna halliya-kumɛ fɛ. Ma ya ala gbiliya-wɛ yɛn ma nyɛrɛ yɛ la!

¹⁷Ma Fa Alla ya bonyɛ anubɛ gbiliyɛ di a ma kɔnkɛ kuma tumɛ min, ma ye nyɔ nun. Ma ya kan-belebele-wɛ lamɔn ka bɔ Allata gbiliya-makawanɛ rɔ. A ko, “N diyana-dan le kɛ la, min bara n hɛnɛ feu!”

¹⁸Ma sɔnɛ a dafɛ kɔnkɔ-sɛnimɛ wo kuma tumɛ min, male nyɛrɛ ya kuman kan kɛ lamɔn ka bɔ Arinyɛni tɔ.

¹⁹Woletɔ nɛbinu ya kumɛ min fɔ, ma lanɛ wo la bɛrɛkɛ! Ni wo si wo tole masɔ wo la, wo si bɛn bawo a mani de iko lɛnpu min malannɛ pinpi rɔ ha Kirasiti wa na wati min ata wan-takani-wɛ la ka to malanna wo yisi rɔ.

²⁰Kɔnɔ wo ni wo hɛnkili to kɛ ko fɔlɔn. Wɔlɔyiya-kumɛ minnu sɛbɛnɛ Allala kitabu rɔ, mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke wo nya-yenna ka wo faranfasi a nyɛrɛ ma.

²¹Kɛnu ma bɔ anu nyɛrɛta hɛnkili rɔ! Alla ya kumɛ min don nɛbinu da rɔ, anu ya wonu denu fɔ Allala Ni Sɛnimɛ baraka rɔ.

2 Pita 2

¹Foninya-nɛbinu bi fɔlɔ-mɔgɛnu tɛma nya min nun, foninya-karan-mɔgɛnu si taran wo fanan tɛma wo nya na le. Anu si na foninya-karan la, min si halakilɛ kɛ. Mari min ya anu hɔrɔya, anu ya anu kan-kɔ sɔ wo la. Wo si halaki-lakalimɛ lana anu nyɛrɛ kuma.

²Hali wo, mɔgɔ siyaman si bila anu sɔn-yogomɛ fɛ. Mɔgɛnu si kuma-yogomɛ fɔ ka a bɛn kila bɛrɛ ma foninya-karan-mɔgɔ wonuna ko-ladan-nya ma.

³Ka a tɛgɛ foninya-karan-mɔgɛ wonuna wasabelitayɛ ma, anu si to tɔnɛ sɔrɔnna wo kuma anuna foninya-kumɛnu fɛ. Anuna kiti-tɛgɛlɛ rabɛnnɛ le, bi ma. Ado anu halakiyi ye a yɛ la feu!

⁴Melika minnu fɔlɔn ya hake kɛ, Alla ma wonu yamasansan. A ya anu nake nyahanama rɔ ka yɔlɔkɛ kɛ anu ma pinpi rɔ nyɔ kiti-tele makɔnɔ tinɛ.

⁵Alla ma fɔlɔ-mɔgɛnu fanan yamasansan. A ya yi-wa-belebele lana mɔgɔ-yogomɛ wonu kuma. A ya minnu kisi, fɔ Nowa anubɛ ala denbayɛ mɔgɔ wɔrɔnfila. Nowa ya kawandili bɔ ka a bɛn telenbagayɛ ma.

⁶Alla ya Sɔdɔm anubɛ Kɔmɔra soenu kiti ka anu halaki tɛ la. A ya anu ma misale la min si ma ko-yogoma-kɛlenu na ka wo yira anu na yarɔ.

⁷Məgə-nyime do sigine anu tema min tɔge Lɔti. Wo ye anu ke-nya-yogome wonu tayenna ka a lamɛn tele-wo-tele. A sɔndome tɔrɔta anuna tɔn-tinyela ko la kati! Woletɔ Alla ya a kisi.

⁹A melika-yogoma wo, a fɔlɔ-məgɔ wo, Sɔdɔm anube Kɔmɔra kenu wo, Mari ya wonu halaki-nya lɔn min ke, a ya Allata mɔgenu kisi-nya lɔn anuna kɔrɔbɔlenu tɔ wo nya na le. A ya a lɔn fanan, a si ko-yogoma-kelelu mara nya min tɔrɔye rɔ ha kiti-tege-lunye.

¹⁰Ado minnu bi tagamana anu fere-bɔnku-nata fe, hali ka Allala mansaye lafeya, a si a lagbeleya wonu kuma. Foninya-karan-moge wonu wasira. Anu si anu nyere kɔrɔbi kati! Melika-gbiliyane minnu bi san ma, anu ti wonu gbiliya mumɛ, fɔ ka to wonu mɔenna.

¹¹Hali melika-nyime minnu senbe kolo foninya-karan-mogɔ wonute ko pon, anu ti melika-yogome wonu nafeya Mari yakɔrɔ.

¹²Anu ma koe minnu nya-yen, anu bi wonu nafeyala. Anu mane iko firarɔ-soge minnu ti anu miri anuna ko-ladan-nyanu ma fɔ ka bila anu kun fe. Anu nadanne anu bira-koe anube anu faga-koe le la tun! Ado anu si na halaki iko firarɔ-sogenu.

¹³Anu bara mɔgenu tɔrɔ min ke, anu si na tɔrɔye wo sare sɔrɔn. Min si anu fere-bɔnku-nata wasa hali tele rɔ, anu diyana koe le wonu na. Anu ba kofu wo ma fen dɔn tine tuma-wo-tuma, anu si na miliye anube lafeye la anu bolo. Anu bi sewala anuna kisimiriya-koenu tɔ tolon!

¹⁴Anu ba musu woo yen, anu bi nyinina wo ma. Nata yogome min bi anu yisi rɔ, wo ti anu wasa mumɛ! Moge minna denkeninye senbe sa, anu bi wonu nadonna hake rɔ iko gberɛ lasigine. Anu bure lafane nata la, ado anu bi Allala danke kɔrɔ!

¹⁵Anu bara kila-telelenu boloka, ha kile wo ara to-a-rɔ anu ma. Anu bara bila Beyorila den Belamta kile fe bawo wo duruta wodi sɔrɔnna ala ko-yogoma-ke le tɔ.

¹⁶Ado Belamta sofele ya mɔgɔni-gbu kan fɔ ka ale Belam makuma ala tɔn-tinyela ko la. Wo kumara a ye alako nebi wo ni segi ka ata yuwaye boloka.

¹⁷Foninya-karan-mogɔ wonu mani de iko tenke min gbalane a wɔrɔn la. Anu mani de fanan iko fɔnyɔ wa sigi banda-finye min kɔrɔ. Alla ara pinpi-fin-be mara anu denu denu ye.

¹⁸Anu bi anu nyere matɔgɔla gbe ko-fuyinu tɔ. Anu bi nata-yogomenu kela alako ka wonu bira minnu kisi-san ka bɔ mɔgɔ-samanenu tema.

¹⁹Anu bi lanyiri kirila wonu ye hɔrɔyela ko la kɔnɔ anu nyere ye yɔɔnyɛ rɔ halakiyi bolo. Ado fenfen si mɔgɔ nɔ, wola yɔɔn le ile la.

²⁰Minnu bara ma Mari anube ma kisile Yisa Kirasiti lɔn ka bɔ duninya ko-tinyanenu ma, ni anu segira ko-tinyane wonu ma tun, ha wonu ni anu nɔ, wo mɔgenuna ban si yogoya ka tenbi a fɔlɔte la.

²¹Yanni anu ni bɔ kila berɛ fɛ, anu ya min lɔn kɔrɔma la, a fisa nun, hali wonu ma telenbagaya-kilɛ wo lɔn nun ka anu kan-kɔ sɔ Allata tɔn-senimenu na min bara di anu ma fɔlɔn.

²²Tili min ko, “Wuli ara sɛgi tun ka a teseri dɔn,” wo ara ma tonyɛ la. Tili min ko, “Kɔsɔ-kunɛ, wo ara sɛgi ka a sa bore rɔ tun, tonyɛ le wo fanan na.”

2 Pita 3

¹N diyana-mɔgenu, nna kɛdi fila nyɔgɛ le kɛ la n bara min sɛbɛ wo ma gbɛ! N bara n taya kɛdi filɛ kɛ bɛɛ rɔ ko n bara kumɛ minnu sɛbɛ wo ma nun, wo ni wo hɛnkili to sɛbena-kumɛ wonu ko a kin na!

²Nɛbi-senimenu ya kumɛ minnu fɔ kebi fɔlɔ, n bi a fɛ, wo ni wo hɛnkili to wonu ko. Tɔn minnu bɔra mata kisilɛ Mari bolo fanan, wo hɛnkili ni to wonu berɛn ko. Kilayenu ya wonu natenbi wo ma.

³Wo ni kɛ lɔn fɔlɔn ko tele-labannu tɔ, nata-yogomɛ ye kun-tigiye kɛla mɔgɛ minnu kun na, donu si na ka wonu mayɛlɛn.

⁴Anu si a fɔ ko, “Mari ya lanyiri kiri nun ko a ye nala. A ye mi? Ma benbanu bara faga, bi ma, kɔnɔ kebi duninya kɛ danta, fan bɛɛ ye a gbɛ rɔ iko a ye nya min nun!”

⁵Anu si a lawuli a ma ka nyina ko kelan kɛ ko, wo le, kebi fɔlɔ, Alla kumara, san kole anubɛ dugu kole danta. Dugu kole danta ka bɔ yi rɔ. Ado a lafoonɛ yi le la.

⁶Duninya-kɔrɔmɛ wo halakira yi kelan wo fanan na, yi-wa-belebele kɔni.

⁷Kɔnɔ san kole anubɛ dugu kole min bi kaka, wonu maranɛ Allala kuma kelen pe wo le fɛ alako a si mɔgɔ-yogɛ wo kiti nya min ka anu halaki tɛ la. Anu maranɛ halaki-telela ko la, yɔ!

⁸Kɔnɔ n diyana-mɔgenu, wo kana nyina ko kelan kɛ ko! Mari yala, dan-nafara mume sa tele kelan anubɛ san waga kelan tɛma. Wo filɛ bɛɛ raken de ale yala.

⁹Mari kun kimayani ma ata lanyiri-lakanbaliya-koe rɔ iko doinu bi anu mirila nya min. Kɔnɔ a munyunɛ wolela ko la bawo a ma di a ye, mɔgɔ wo mɔgɔ ni halaki kɔnɔ a ye a fɛ, mɔgɛ bɛɛ ni yɛlɛma ka bɔ anu hake rɔ.

¹⁰Marita tele si na iko kankan. Wo tele kelan rɔ, san kole si tenbi ka ban sɔnkɔ-sɔnkɔ-ba rɔ. San kole anubɛ fan minnu bi a rɔ, wonu si mintan ka lee bandin! Dugu kole anubɛ fan min bɛɛ ye a kuma, wonu bɛɛ si tenbi ka ban.

¹¹Nba, ka a tɛgɛ fan wonu bɛɛ halaki-nya ma, a benne wo ni ma nfen mɔgɔ sifa la worɔ? A benne, wo tenbi Allala kiti makɔnɔna, wo tagama-nya ni seninya Alla ye feu! Wo ni wo se-koe-bɛɛ kɛ alako wo tele ni na tiriya! Wulɔn tele wa na, san kole si mintan ka halaki pɔ! Fan minnu bi san kole rɔ, wonu si lee ta-wuyen-belebele la.

¹³Kɔnɔ Alla ara lanyiri kiri san-kolo-kurɛ anubɛ dugu-kolo-kurɛla ko la, telenbagaye si sigi kan min. Ado male ye wo le makɔnɔna.

14Woleto n diyana-mogenu, wo tenbi tele wo makonona, wo ni wo se-koe-bee ke ka ma mogɔ-senimenu na Alla yala ka to yisi-kime ro a fe dee!

15Iko ma na kelen nyoge, Pɔli min di ma ye, wo ya a sebe wo ma nya min, wo ni Marila munyu koe lon ko a ye fere le dila wo ma alako wo si kisi nya min. Alla ya henkili min di a ma, a ya henkilimaya-kume wonu fo wo ye.

16Pɔli ya ke le sifa sebe ala kedi bee ro. Koe doinu bi ala kedinu to minnu lon-koe gbele. Ko-lonbelenu anube minnu sondome finki-fankanɛ, wonu bi a kuman kan mayelemama iko anu bi Allata kitabu kan tine doinu mala nya min. Wo si halakiyi lana anu nyere kuma.

17Kono n diyana-mogenu, wo ara ban henkili soronna wonu ma min ke, wo ni a ma wo ferema woro. Ton-tinyale wonu kana a ma, wo ni sama kile ma.

18Kono wo ni to koloyala ma Mari anube ma kisile Yisa Kirasitita hine anube a lon koe ro. Gbiliye ni di ale ma habadan! Amina.

1 Yɔni

1 Yɔni 1

¹Ma ye kedi ke sebela wo ma ka a tɛge wo “Kumɛ” ma min si nimayɛ di mɔgenu ma. “Kumɛ” wo ye nyɔ kebi duninya dabirɛ. Ma ara a lamɔɛn nun, ma ara a yen ma ye la, ado ma ara a mafɛlɛn ka ma bole maga a la.

²Nimayɛ ke bɔra gbɛ rɔ tumɛ min, ma ya a yen feu! Woletɔ ma ye kumala ala ko la ka habadan-nimayɛ wo wara-koe fɔ wo ye. Niyi wo ye Fa Alla fɛ nun, ado ale le ya wo labɔ gbɛ rɔ ma ye.

³Ma ara min yen ka a lamɔɛn, ma ye wo lela ko fɔla wo ye alako wo si kofu ma ma nya min. Ta-nyɔgɔnyɛ ye ma bolo ma Fa Alla anubɛ ala den Yisa Kirasiti fɛ gben!

⁴Ma ye ke sebela alako mala sewɛ ni kanbali ma nyɔgɔn fɛ.

⁵Nba, ma ara sarakanɛ min namɔɛn Allala dan la ka a lake wo ma, wo le ke la. A ko Alla, waan le. Pinpi sa a rɔ hali!

⁶Ni ma ko ma ye ta-nyɔgɔnyɛ kela a fɛ kɔnɔ ma ye tagamana pinpi rɔ, ma ye foninyɛ fɔla worɔ.

⁷Ado ma sa ko-lateleɛnɛ kela kɔnɔ ni ma tora waan rɔ iko ale ye waan rɔ nya min, ta-nyɔgɔnyɛ ye ma bolo ma nyɔgɔn fɛ worɔ. Ado Allala den Yisa yele si ma seninya ka ma bɔ ma hake bɛɛ rɔ.

⁸Ni ma ko ma ma hake ke, ma ye ma nyɛɛ yanfala. Tonya sa ma yisi rɔ hali!

⁹Ni ma ya ma sɔ ma hake la Alla ye, a si ma seninya ka ma bɔ mala ko-yogome-bɛɛ rɔ. Ado ale min telenɛ, a ye wo le mala. A si ma hake makoto.

¹⁰Ni ma ko ma ma hake ke, ma ara Alla ma foninya-fɔlɛ la. Ado ni wo le, Allala kumɛ sa ma yisi rɔ worɔ.

1 Yɔni 2

¹N diyana-dannu, n bi ke sebela wo ma alako wo kana hake ke kɔnɔ ni wo do ya hake ke, Yisa Kirasiti ye ma bolo. Mɔgɔ-lateleɛnɛ le ale Yisa wo la min bi ma Fa Alla matarala mala ko la.

²Ado Kirasiti nyɛɛ mara sarake la min ya ma hakenu makoto. Male dɔrɔnta hake ma, fɔ mɔge bɛɛtɛ.

³Ni ma ya Allala tɔnnu bira, ma ara la a la worɔ ko ma ya ale lɔn!

⁴Kɔnɔ ni mɔge do ko a ya Alla lɔn kɔnɔ a sa ata tɔn birala, foninya-fɔlɛ le mɔge wo la. Tonya sa a bolo.

⁵Ni min bi Allala kumε birala, mɔgε le wo la minna keninteyε ara kanbali Alla wara la. Ni min ko a tonε Alla rɔ tuma-wo-tuma, fɔ a ni ko ladan iko Yisa Kirasiti ya a ma nya min. Ma si a lɔn wo le fε ko ma ye Alla rɔ.

⁷N diyana-mɔgenu, n bi tɔn min sebela wo ma ke la, a kura ma. Tɔn-kɔrɔ-kɔrɔmε le wo la min bi wo bolo kebi fɔlɔfɔlɔ. Karan le wo la, wo ara min namɔn nun.

⁸Hali wo, n bi tɔn-kurε do sebela fanan. Tonya-karan wo si yen wobε Kirasiti rɔ. Ado pinpi ye nala tenbila ka ban. Wan-bere ye bɔla le kaka.

⁹Ni min ko a ye waan rɔ kɔnɔ hali wo, gboyanayε ye anube a na kelen nyɔgε do tema, wo tigi ye pinpi le tɔ ha kaka.

¹⁰Ni min bi a na kelen nyɔgε kenina, wo tigi ye waan rɔ. Nba, fenfen sa ale nyere rɔ min si mɔgɔ-gberεke ladon hake rɔ.

¹¹Kɔnɔ ni gboyanayε ye anube a na kelen nyɔgɔn tema, wo tigi ye pinpi rɔ. A ye tagamana pinpi rɔ. A ma a ta-tine lɔn hali, bawo pinpi ara a fiyonya.

¹²N diyana-dannu, n bi do sebela wo ma bawo wo hake ma ara koto Kirasiti tɔgela ko la.

¹³N fanu, n bi do sebela wo ma bawo wo ya Alla lɔn min bi nyɔ kebi fɔlɔfɔlɔ. Fonikenu, n bi do sebela wo ma bawo wo ara Setanε nɔ.

¹⁴Nna dannu, n bi do sebela wo ma bawo wo ya ma Fa Alla lɔn. N fanu, n bi do sebela wo ma bawo wo ya ale lɔn min bi nyɔ kebi fɔlɔfɔlɔ. Fonikenu, n bi do sebela wo ma bawo senbe ye wole bolo. Allala kumε sigine wo yisi rɔ. Ado wo ara Setanε nɔ.

¹⁵Wo kana duninya keni, anube fan minnu bi duninya rɔ. Ni wo ya duninya keni, ma Fa Alla keni-ko sa wo yisi rɔ worɔ.

¹⁶Fere-bɔnku-nata wo, mɔgenu ye si bɔ min na wo, min sɔgε si mɔgε bira wo, anube fenfen min bi duninya ke rɔ, ke fenfen ma bɔ ma Fa Alla bolo. Mɔgenu wasine wonuna ko la. Duninyatε le ke bee la.

¹⁷Duninya anube fan min bee ye a rɔ, min sɔgε si mɔgɔ bira, wonu bi tenbila le. Kɔnɔ ale min bi Alla diyana koe kela, wo ye tola le habadan!

¹⁸Nna dannu, tele-laban-lunye ara gberεn! A fɔra wo ye ko Kirasiti-yogo-finma-we wo si na. Nba, Kirasiti yogo siyaman bara ban bɔla gbε rɔ hali kaka. Woletɔ ma ya a lɔn ko tele-laban-lunye ara gberεn.

¹⁹Mɔgɔ-yogomε kenu bi ma kurun tɔ nun kɔnɔ anu bɔra ma fε. Ni mala mɔgɔ-berebere le anu na nun, anu si to ma fε nun. Kɔnɔ anu bɔra ma fε min ke, a ara bɔ gbε rɔ worɔ ko anu fenfen sa ma kurun tɔ tun.

²⁰Kɔnɔ Kirasiti ara ata Ni Senime labɔn wole kuma nun. Woletɔ wo dama ara tonye lɔn.

²¹Ka a fɔ ko n bi kedi sebela wo ma bawo wo ma tonye lon, wo ma de! N bi wo mala le bawo wo ya tonye lon. Ado wo ya a lon fanan ko foninye ti bo tonye ro muk!

²²Foninya-fole ye yon na? Min bi a fola Yisa ma ko Allala-Mogɔ-Yaboni ma, ale Kirasiti-yogo-finma-we le wo tigi la. Foninya-fole le wo la. Wo tigi ye a banna ma Fa Alla anube ala den Yisa la.

²³Ado min bi a banna Allala dan la, wo tigi ye a banna ma Fa Alla fanan na. Min bi Allala dan rabirala, ma Fa Alla fanan bi wo tigi bolo.

²⁴Wo ya karan min namoen folo, wo kana nyina wo ko. Wo ni a mara wo yisi ro gben! Wo ya min namoen folo, ni wo tora wo yisi ro, wo si to Allala dan anube a Fa ro woro tuma-wo-tuma.

²⁵Kirasiti nyere ya lanyiri min kiri ma ye, wo le ke la. A ko a si habadan-nimaye di ma ma.

²⁶Minnu bi anu tayala ka wo yanfa, n bi kedi ke sebela wonu ma wonuna ko la.

²⁷Kirasiti ara ata Niyi labon wole kuma. Fananta ala Niyi ye wo ro wo mako sa karan-mogɔ la tun. Ado ata Ni Senime ye wo karanna koe bee la. A ye karan min kela, tonye le, foninya ma de! Wo ni ata Ni Senimela karan bira woro iko a ya wo karan nya min ko wo ni to Kirasiti ro.

²⁸Onde, n diyana-dannu, wo ni to ale ro. Woletɔ a wa bo gbe ro tume min, ma si fa yisi-latege la. A wa na wo tele ro, ma ti ma dogon a ma miliye bolo.

²⁹Wo henkili ni to ke ko. Kirasiti, mogɔ-latele ne le. Wo ni a lon woro ko min bee si ko-latele ne ke, Allata dan le wo tigi la.

1 Yoni 3

¹Ma Fa Alla ara ma keni nya min, wo mafelen! Ala keninteye kolo kati! A kolo ha, a ara ma kele ko ata dannu. Ado male le wo la serr! Wo le wara a ma, duninya ma male lon bawo a ma Alla folon lon.

²N diyana-mogenu, Allala dan le male la kaka konɔ ma si na ma nya min, wo ma bo gbe ro we. Konɔ ma ya ke le doron lon, Kirasiti wa bo gbe ro tume min, ma si ma iko ale ye nya min bawo ma si a yen de iko a ye nya min, yo!

³Yigi ke ye moge min bee bolo, wo tigi si a nyere seninyane mara iko Kirasiti seninyane nya min.

⁴Min ba hake ke, wo yilikine Allala ton-tinya-koe ro ado min bi Allala ton tinyana, wo ye hake le kun na.

⁵Iko wo ya a lon nya min, Kirasiti bora gbe ro alako a ni ma hake bo ma ma. Ado ale nyere ma hake ke mume!

- ⁶Minnube Kirasiti ye kan kelen tɔ, wonu ti to hake kela. Kɔnɔ minnu bi tola hake kela, wonu ma Kirasitila ko nya-yen hali! Ado anu ma a lɔn defan!
- ⁷N diyana-dannu, wo kana sɔn, mɔgɔ ni wo yanfa! Minnu bi ko-lateleɛne kela, mɔgɔ-nyime le wonu na iko Kirasiti ye nya min.
- ⁸Ni min bi tola hake kela, Setaneta mɔge le wo tigi la bawo Setane ye hake kela kebi fɔlɔfɔlɔ. Allala den Yisa bɔra gbe rɔ alako a ni Setaneta kewɔlenu tinya feu!
- ⁹Allala dan ye minnu na, wonu ti to hake kela bawo Alla sɔn ye wonu bolo. Ado anu Fa ye Alla la min ke, anu ti ke tola hake kela worɔ.
- ¹⁰Nba, dan-nafare-bere ye Allala dannu anube Setanela dannu tema. Minnu ti ko-lateleɛne ke wo, minnu ti a na kelen nyɔge keni wo, Allala den ma wonu na.
- ¹¹Wo ya karan min bara koe namɔɛn kebi fɔlɔfɔlɔ, wo le ke la -- ma ni ma nyɔgɔn keni wona.
- ¹²Ma kana ma iko Ken min ya a dɔge faga. Setanete le Ken wo la. A mara kama, Ken ya a dɔge faga? A ya wo faga bawo ale ma ko-lateleɛne ke muk! Kɔnɔ a dɔge ya min ma, wo telenta.
- ¹³Woletɔ n na kelen nyɔgenu, ni wo gboyara Alla-lɔnbɛlenu ye, wo kana kawa.
- ¹⁴Ma ya a lɔn ko ma ara bɔ saye rɔ ka don nimaye rɔ bawo ma ara ma na kelen nyɔgenu keni. Ni keninteye sa minnu tɔ, wonu bi sayasenbe kɔrɔ ha kaka.
- ¹⁵Ni min na kelen nyɔge gboyara a ye, mɔgɔ-fagale le wo tigi la. Ado habadan-nimaya sa mɔgɔ-fagale bolo iko wo ya a lɔn nya min.
- ¹⁶Ma ya keninteya-bere lɔn ke le fe ko Kirasiti ya a niyi ni malela ko la. Male fanan ni ma niyi ni ma na kelen nyɔgenuna ko la.
- ¹⁷Ni nɔnfuli ye mɔge do bolo, a ni a yen ko a na kelen nyɔge makoe ye fan do la kɔnɔ a ma kinikini a ma, wo si a fɔ kama ko Allala keninteye ye a yisi rɔ?
- ¹⁸N diyana-dannu, ma nyɔgɔn-keni-koe ke kana ma kuma gbansan dɔrɔn na. A ni ma keni-bere la min si a nyere mayira kewɔlenu tɔ.
- ¹⁹Wo le si a ma, ma si a lɔn ko ma ye tonye rɔ. Ado ma yisi-lategene si taran Alla yakɔrɔ fanan,
- ²⁰hali ma sɔndɔme ya a fɔ ma ye ko ma ma ko-teleɛni ke bawo Alla kolo ma sɔndɔme ko. Ado Alla ya koe bee lɔn.
- ²¹Woletɔ n diyana-mɔgenu, ni ma sɔndɔme ma a fɔ ma ye ko ma ya ko tinya, ma wa sɔ Alla yakɔrɔ wati min, ma yisi ti gbala.
- ²²Ma wa Alla manyinika min na, ma si wo sɔrɔn bawo ma ye ala tɔnnu birala ka a diyana koenu ma.

²³Alla ya tɔn minnu di ma ma, wo le kenu na -- ma ni denkeninya ala den Yisa Kirasiti tɔge ma ka ma nyɔgɔn keni iko Kirasiti ya a fɔ ma ye nya min.

²⁴Min ba Allala tɔnnu bira, wo ye Alla le tɔ. Alla ye ale fanan tɔ. Nba, ma ya a lɔn ke le fe ko Alla ye male rɔ. Ma ya wo lɔn bawo a ara ata Ni Senime di ma ma nun.

1 Yɔni 4

¹N diyana-mɔgenu, mɔge min ko Allata Ni Senime ye a bolo, wo kana la wo bɛɛ la fɔ ka a kɔrɔbɔ. Wo ni wo ma alako niyi min bi a bolo, wo ni a lɔn ni wo bɔnɛ Alla le bolo. Wo ni wo ma bawo foninya-nebi-siyaman bara wuli kan bɛɛ rɔ.

²Wo si a lɔn wo le fe ni Allatalata Niyi le a fe -- min bɛɛ si a lawasa a de la ko Yisa Kirasiti le hadama dan la, Allala Niyi ye wo tigi bolo.

³Kɔnɔ ka a fɔ ko Yisa Kirasiti mara hadama dan la, ni min si wo masɔsɔ, Allala Niyi sa wo yisi rɔ. Niyi min bi mɔge wo rɔ, wo bɔnɛ Kirasiti-yogo-finma-wɛ le bolo. Ado wo ara a lamɔɛn nun ko a yogo-finma-wɛ wo ye nala. Nba, kaka a ara na duninya rɔ.

⁴N diyana-dannu, Allate le wole la. Wo ara foninya-nebi wonu nɔ bawo ata Ni Senime min bi wole rɔ, wo senbe kolo doinuta niyi ko, duninyate ye minnu na kɔni.

⁵Duninyate ye nebi wonu na min ke, anu bi duninya-koenu fɔla. Woletɔ duninyata mɔgenu bi anu tole masɔla anu na.

⁶Kɔnɔ Allate le male la. Ma si dan-nafare lɔn tonya-Niyi anube foninya-niyi tema ke le fe -- min ya Alla lɔn, wo si a tole masɔ male la. Allata ma min na, wo ti a tole masɔ ma la.

⁷N diyana-mɔgenu, ma ni ma nyɔgɔn keni bawo keninteye bɔnɛ Alla le bolo. Keninteye ye min bolo, Allala dan le wo tigi la. A ya Alla lɔn.

⁸Keninteya sa min bolo, wo tigi ma Alla lɔn bawo Alla le keninteye la.

⁹Alla ya ala keninteye yira ma la ke le fe ko a ya ala den kelen pe lana duninya rɔ alako ma ni nimaye sɔrɔn a fe.

¹⁰Keninteya-bere le ke la -- ka a fɔ ko ma ya Alla keni, wo ma, fɔ ko ale ya male keni. A ya ala dan, Yisa lana alako a ni ma sarake la min ya mala hake makoto.

¹¹N diyana-mɔgenu, ni Alla ara male keni wo nya le, a fisa, male fanan ni ma nyɔgɔn keni wona!

¹²Mɔgɔ ma Alla yen fɔlɔn. Kɔnɔ ni ma ya ma nyɔgɔn keni, Alla ara sigi ma yisi rɔ. Ala keninteye ara kanbali male wara la.

¹³A ara a Niyi di ma ma min ke, ma ya a lɔn ko male ye Alla rɔ, Alla ye male rɔ.

¹⁴Ma ara a yen ka a fɔ doinu ye ko ma Fa Alla ara ala dan, Yisa lana alako a ni ma duninya kisile la.

- ¹⁵Min si a lawasa a de la ko Yisa, Allala dan le, Alla ye wo tigi ro, ado wo ye Alla ro.
- ¹⁶Male nyere ya keninteye wo lon min bi Alla bolo male ye. Ado ma lane keninteye wo la gben! Alla le keninteye la. Min tone keninteye ro, wo tigi ye Alla ro, Alla ye ale fanan to.
- ¹⁷Ma si a lon ke le fe ko ni Allata keninteya-kanbaline ye male ro, ado ni ma sigi-bole duninya ke ro wonube Kirasitite, kelen de, ma ti kilan kiti-tege-lunye ma.
- ¹⁸Kilan ko sa keninteye ro mumu! Allata keninteya-kanbaline si kilan bo ma ro. Woletu kilan ye min to, keninteya-kanbalini sa wo tigi ro bawo kilan-koe tugunne toroye le la.
- ¹⁹Ma si ma nyogon keni bawo Alla folon ya male keni.
- ²⁰Ni moge ko a ara Alla keni, hali wo, a na kelen nyogela ko lamarane a yisi ro, foninya-fole le wo tigi la. Ma ara ma na kelen nyoge min yen, ni ma ma wo keni, Alla don, ma ma min yen be? Ma si a fo kama ko ma ye wo kenina?
- ²¹Kirasiti ya ton ke di ma ma -- a ko min bi Alla kenina fo wo ni a na kelen nyoge keni fanan.

1 Yoni 5

- ¹Min lane a la ko Allata-Mogoy-Yabone le Yisa la, Allala dan le wo tigi la. Ma Fa Alla di min ye, ma Fa Allala dan di wo fanan ye.
- ²Ma ya a lon ko ma ara Allala dan keni ke le fe bawo ma ye Alla kenina ka ata tonnu bira.
- ³Ka Alla keni, wo le ko ma ni ala tonnu bira. Ado ala ton-bira-koe ma gbele ma kuma
- ⁴bawo Allala dan bee si ke duninya nola. Ma si duninya no mala denkeninye le fe.
- ⁵Yon si ke duninya nola? Fo wonu doron minnu lane a la ko Yisa, Allala dan le.
- ⁶Yisa Kirasiti nara yi anube yele le fe. A ma na yi gbansan fe fo a file bee, yi wo, yele wo. Ata Ni Senime nyere ye a mayirala ko tonye le ke la bawo ata Ni Senime, tonye le.
- ⁷Ado sereya sawa ye nyo --
- ⁸Allata Ni Senime wo, yi wo, anube yele. A sawe bee, kan kelen.
- ⁹Ni ma lane mogona-sereye la, nfenna ma ti la Allala sereye la? Wo kolo mogenute ko. Ado Alla ara ban sereye bola ala danla ko la.
- ¹⁰Woletu ni min lane Allala dan la, sereye ke ye wo bolo a yisi ro. Konu min ma la Alla la, wo ara Alla ma foninya-fole la bawo Alla ara sereye min bo ata danla ko la, a ma la wo la.

- 11** Wo sereye le ke la ko Alla ara habadan-nimaye di male ma. Ado mala nimaye ke ye ala dan, Yisa bolo.
- 12** Allata dan ye min bolo, nimaye ke ye wo bolo. Allata dan sa min bolo, nimaya sa wo tigi bolo.
- 13** N bi ke sebela wo ma alako wo ni a lon ko habadan-nimaye ye wo bolo, wole min bara denkeninya Allala dan, Yisa ma koni.
- 14** Wo le ya a to, yisi-latege ye ma bolo Alla yala ko ni ma ya a matara fenfenna ko la, ale sako ye min na, a si ma kan lamoen.
- 15** Ado ma wa a matara tuma-wo-tuma, a ye ma kan lamoen. Ma ya a lon ko tonye le ke la. Ma ya a lon fanan ko ma wa a matara min na, a ara ban wo dila ma ma.
- 16** Min ba a na kelen nyoge yen hake kela, min ti a ma, a ni foo habadan-nimaye la, a ni Alla madiya moge wo ye. Alla si niyi di hake tigi wo ma. Minta hake ti a ma, a ni foo habadan-nimaye la, n bi wonu denu ma. Konon hake do ye nyon min si a ma, a ni foo habadan-nimaye la. N ma a fo ko wo ni Alla madiya wola ko la.
- 17** Koe min bee ma telen, hake le wo la konon hake do ye nyon min si a ma, a ni foo habadan-nimaye la.
- 18** Ma ya a lon ko Allala den bere ye minnu na, wonu fenfen ti to hake kela bawo Allala dan ye anu kandanna. Setane ti ke anu madumala.
- 19** Ma ya a lon fanan ko Allate le male la konon duninya bee ye Setaneta senbe koron.
- 20** Min tugunne wo la, ma ya a lon ko Allala dan ara na nun ado a ara henkili di ma ma alako ma ni Alla-bere lon. Wo ara a yira ko mabe Alla anube ala den Yisa Kirasiti min bi Allaye la, ma ara tugun ma nyogon na ka to ko kelen to. Habadan-nimaye le ale la fanan.
- 21** Woleton diyana-dannu, wo ni wo nyere matanka besi-ko-koe ma!

2 Yɔni

2 Yɔni 1

- ¹Ka bɔ nde kemɔgɔ ba bolo, ka a lake ile musi ma Alla ya min yabɔ anubɛ ila dannu. Wo di n ye berɛkɛ! Kɔnɔ nde kelen dɔrɔn ma. Tonyɛ di min bɛɛ ye, wo di wonu fanan ye.
- ²Wo di ma ye bawo tonyɛ siginɛ male yisi rɔ, ado a si to ma rɔ fanan habadan!
- ³Alamɛ ma Fa Alla anubɛ Yisa Kirasiti, ma Fa Allala dan ni hina ma la. A ni kinikine anubɛ yisi-kimɛ di ma ma. Wonu ni to ma bolo tonyɛ anubɛ keninteyɛ rɔ.
- ⁴N sewara berɛkɛ ka a yen ko ila dan donu tone tonyɛ rɔ iko ma Fa Alla ara a fɔ ma ye nya min.
- ⁵Woletɔ, n diyana-mɔgɛ, n bi i madiyala ko ma ni to ma nyɔgɔn kenina. N bi min sebeta ke la, tɔn-kura ma. Tɔn-kɔrɔ-kɔrɔmɛ le min bi ma bolo kebi fɔlɔfɔlɔ.
- ⁶N bi keninteyɛ min ma wo la, wo kɔrɛ le ko ma ni to Allala tɔnnu birala. Tɔn wo ko wo dama ni to keninteyɛ rɔ tɛban, iko wo ya a lamɔɛn nya min fɔlɔ nun!
- ⁷Karan-mɔgɔ-yanfante-siyaman bara wuli duninya rɔ. Wonu ti sɔn a ma ko Yisa Kirasiti mara mɔgɛ la. Karan-mɔgɔ wo sifa si mɔgɛnu yanfa ado anu mane Kirasiti-yogo-finma-wɛ la.
- ⁸Wo ni a ma wo fɛrɛma worɔ. Ma ya min kɛ wo ye nun alako wo kana foo a la fɔ ni wo ya wo barayi-kanbalinɛ sɔrɔn.
- ⁹Min ti to Kirasitila karan rɔ fɔ ka do sa a kuma, Alla sa wo bolo. Kɔnɔ min tone karan wo rɔ, ma Fa Alla anubɛ ala den Yisa, anu fila bɛɛ ye wo le bolo.
- ¹⁰Ni mɔgɔ wo mɔgɔ nara wo wara, a ma sɔn karan kɛ ma, wo kana a yiya. Hali ka duwa a ye ko, “Yisi-kimɛ ni to i fɛ,” wo kana wo ma.
- ¹¹Ni min duwara a ye, wo ara ma a ta-nyɔgɛ la ko-yogoma-kɛ rɔ.
- ¹²Ko siyaman bi nyɔ ka min fɔ i ye kɔnɔ a ma di n ye ka a sebeta kedi rɔ. A di n ye, n ni ta i kɔndɔn. Nde nyɛrɛ ni kuma i ye alako mala sewɛ da ni fa.
- ¹³Alla ya musi minnu yabɔ iko ile, wonu bi i kɔndɔnna.

3 Yɔni

3 Yɔni 1

- ¹Kedi ke bɔra nde, kemɔge le bolo, ka a lata n diyana-mɔge Keyasi ma min di n ye berɛke!
- ²N diyana-mɔge, n bi Alla madiyala ko koe bee ni ta a kile fe i bolo. Alame i kendeyara iko i sɔndɔme kende ye nya min.
- ³Ma na kelen nyɔge donu nara tume min, anu ya ila lanaye fɔ n ye. I tone tonye rɔ nya min, wo ya a ma, n sewara berɛke!
- ⁴Ado ka a lamɔen ko nna dannu tone tonye rɔ, fenfen ti n nasewa ka tenbi wo la.
- ⁵N diyana-mɔge, i wara n na kelen nyɔgenu denbe min ke, hali i ma sundan minnu lɔn, i wara ko-nyime ke wonu ye.
- ⁶Anu bara ila keninteya-koe fɔ chɔchi-mɔgenu ye yan. I yandi, i ni to anu denbena nya do ma min si Alla hene anu tagama rɔ
- ⁷bawo anu wulita anuna tagama rɔ tume min Kirasiti tɔgɔ rɔ, anu henkili sa denbeni-ko ma wo bolo. Ado anu ma fenfen bɔ denkeninyabelenu bolo.
- ⁸A kaken, male denkeninya-mɔgenu ni mɔgɔ sufa kenu denbe worɔ. Ni ma ya wo ma, ma ara mate ke anuna wɔle rɔ tonyela ko la.
- ⁹N bara kedi-kunduni sebe chɔchi ma kɔnɔ ale Dayotefasi ti a tole masɔ wo la. A di a ye, ale ni ma kun tigi la.
- ¹⁰N ba ta tume min, n si a labɔ gbe ma wo ye ko a ara tɔge sa ma la. Ado a ma tonya fɔ wo la mume! Kɔnɔ a ma dan wo dɔrɔn ma. Ma na kelen nyɔgenu ba ta nyɔ tuma-wo-tuma, a ti wonu fanan tabira. Minnu bi a fe ka wonu tabira, a si wonu nakala ka anu gben chɔchi la!
- ¹¹N diyana-mɔge, i kana bila ko-yogome fe fɔ ka ko-nyime ma wola misale la. Min bi ko-nyime kela, Allate le wo tigi la. Min bi ko-yogome kela, wo tigi ma Alla lɔn.
- ¹²Bee ye n fa Dimitiya tɔgɔ-nyime fɔla. Ado anu bi min fɔla, wo bee tonye. Ma ara mata sereye kofu wo ma. Wo ya a lɔn ko ma ya min fɔ, tonye le.
- ¹³Ko siyaman bi n yisi rɔ ka a fɔ i ye kɔnɔ a ma di n ye, n ni wonu sebe kedi ke rɔ.
- ¹⁴A sɔge ye n na, n ni i yen tiriya! Ma si kirabɔ-nyime ke worɔ a kile fe.
- ¹⁵Yisi-kime ni to i fe. I diyana-mɔge-bee ya i kɔndɔn. I ni ma diyana-mɔge-bee kɔndɔn ma ye.

Yude

Yude 1

¹Nde, Yude le ye kedi ke sebela, Yisa Kirasitila woli kele, Yemesi dogo-kemine koni. Alla ara wole min kele, n bi a sebela wole le ma. Wo tone n Fa Allala keninteye ro, ado wo marane Yisa Kirasiti ye.

²Alame kinikine anube yisi-kime anube keninteye mara wote la ka wara wo bolo.

³N diyana-mogenu, a soge ye n na bereke ka kedi sebe wo ma nun ka a tege kisi-koe ma konon ko a benne n ni kedi gbereke sebe wo ma kaka. N bi wo makawandila ko Alla ara ban denkeninye min dila ala mogenu ma, wo ni kele ke wola ko la.

⁴Ado Alla-lonbele donu bara basan ma la kewuye la anu bolo. Anu bi a folo ko kinikine ye Alla ro min ke, anu si ko-sufa-bee ladan, Alla ti anu yiliki. Anu ya anu ban Yisa Kirasiti la, ma tigi anube Mari kelen pe koni. Anu bara yilikiyi min soron, Allala kitabu ya wola koe fo kebi folo.

⁵Hali wo ya koe ke bee lon, n bi a fe ka wo henkili bila wola ko la. Alla ya Isirela mogenu kisi ka anu bo Iyipiti nyamanen ro konon wo koma, a ya wonu halaki minnu denkeninyani ma a ma.

⁶Wo ni wo henkili to melikanu fanan ko. Wo donu ma to anuna so tinenu to, fo ka anu ban anu nyere so tine la. Alla ara wonu mara pinpi ro dugu koron habadan-yoloke la. Anu si yiliki tele min ma, anu marane wo tele makawanela ko la.

⁷Wo ni wo henkili to Sodom anube Komora anube anu dafesoenu ko. Nyog-mogenu ya a ma iko melikanu ya a ma nya min. Anu ya yelenye su ke min ma daga mume! Anu bi torola habadan-te le to alako anu ni ma misali-bere la moge bee ye.

⁸Foninya-karan-mogon kenu fanan bi ko-rayire kela wo nya na le. Wonu bi anu nyere bagbuyi latinyana. Anu bi Allala senbe lafeyala ka kuma-yogome fo gbiliya-tiginu ma minnu bi san kole ro.

⁹Hali melika-kun-tigi Maikali ma wo ko su ke anube Setane ye kelela Musa furi kuma tume min. Hali wo, Maikali ma son Setane mænna fo ka a fo ko, "Mari ni i makuma!"

¹⁰Konon hali moge kenu ma min lon, anu si wo lafeya. Min ba na anu kunye ro, anu bi wo le mala iko firarog-sogenu. Ado koe wonu nyere le ye anu halakila.

¹¹Gbalo ye anu ma! Anu bara bila Kenta kile fe. Anu bara anu nyere di ko-yogome ma wodila ko la iko Belam ya a ma nya min. Anu bara halaki murutiye ro iko Kora murutiya nya min.

¹²Wole denkeninya-mogenu ba ben fen don tine, moge kenu manyimane wo tema. Anu bi honna anu nyere le doron na anuna milibelitaya-fen-don la anu bolo. Anu mane iko fonyo sigine banda-finye min koron. Anu mane iko koloma minnu ti gbo mume, hali anu

gbɔ-tumɛ kenɛ. Anu manɛ iko kɔlɔma minnu sulɩ labɔnɛ dugɩ rɔ feu! Anu bara faga don!

¹³Anu manɛ iko kɔgɔ-yi tenbi tugula a rɔ. Anu bi miliya-kewɔlɛnu sala gbɛ ma iko yikanfɛ. Anu manɛ fanan iko lolo min bi tegela a la san ma. Alla ara pinpi-fin-bɛ mara mɔgɛ kɛnu ye tɛban!

¹⁴Ma benba Hadama bɔnsɔn wɔrɔnfilɩ nyɔgɛ, n fa Inɔki kɔni, wo ya wɔlɔyiyɛ kɛ foninya-karan-mɔgɔ wonuna ko la kebi fɔlɔ. A ko, “Wa wo tole masɔ! Mari si na ala melika-senime waga siyaman na a bolo

¹⁵ka mɔgɛ bɛɛ kiti. A si Alla-lɔnbɛlɛ bɛɛ yiliki anuna kewɔlɛ-yogomela ko la. Alla-lɔnbɛlɛ wonu ya gbalo-kumɛ min fɔ Alla ma, anu si yiliki sɔrɔn wola ko la.”

¹⁶Foninya-karan-mɔgɔ wonu bi da-kɔrɔ-kumɛnu fɔla ka anu tɛgɛ sigɩ mɔgɔ gberɛnu ma. Anu bilanɛ anu nyɛrɛ nata-yogomɛnu fɛ. Anu bi anu nyɛrɛ matɔgɔla ka kumadiyamɛ fɔ donu ye alako anu ni anutɛ sɔrɔn nya min.

¹⁷Kɔnɔ n diyana-mɔgɛnu, wa wo miri de! Ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnelɩ kilayɛnu ya min fɔ wo ye fɔlɔ, wo ni wo miri wo ma.

¹⁸Anu ya a fɔ wo ye ko, “Tele-laban-lunye wa ke tumɛ min, wo mayɛlɛnnɛnu si na. Anu bilanɛ anu nyɛrɛ nata-yogomɛnu denu fɛ tolon!”

¹⁹Mɔgɛ wonu denu bi faralɛ kɛla bawo anu fɛrɛ-nata ye kun-tigiye kɛla anu kun na dɔrɔn! Allala Ni Senime sa anu fɛ.

²⁰Kɔnɔ wole, n diyana-mɔgɛnu, wo ni to sabatila wola dɛnkeninya-senime rɔ. Wo ni madiyali kɛ Allala Ni Senime baraka rɔ.

²¹Wo ni to Allala keninteyɛ rɔ. Wo ye ma Mari Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ makɔnɔna alako a ni habadan-nimaye di wo ma ala kinikini-wɛ fɛ.

²²Minnu sikane, wo ni kinikini wonu ma.

²³I ni donu fɔrɔn ka anu bɔ tɛ rɔ alako wonu ni kisi. Wo ni kinikini donu ma fanan hali wo kilanne anu na. Kɔnɔ hali anu bi kure min donna anu fɛrɛ ma hake kɛ tine, wonu ni gbɔya wo ye. Wo kana wo gberɛn mɔgɔ su wonu ma.

²⁴Nba, ale Mari min si ke wo marala alako wo kana na bui, alame wo sewanɛ sɔra a yakɔrɔ, fɛɛ woo sa wo la ala gbiliye rɔ.

²⁵Alla kɛlen pe, ma kisile kɔni, wotɛ ye mansaye anubɛ gbiliye anubɛ senbɛ la Yisa Kirasiti baraka rɔ kebi fɔlɔ ma, ha ka a sigɩ kaka la, ha habadan! Amina.

Lankenimayɛ

Lankenimayɛ 1

¹Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ ya koe minnu yira, wonu denu sɛbɛnɛ kitabu kɛ rɔ. Alla le ya wonu di a ma alako koe minnu ti mɛ nala, a ni wonu yira Allata wɔli kɛlenu na. Ado Kirasiti ya ala melika sɔ ka ala wɔli kɛla, Yɔni lalɔn koe wonu na.

²Yɔni ya min bɛɛ rayen, a ya wo bɛɛ fɔ. Yɔnita dantɛgele le kɛ la ka a bɛn Allala kumɛ anubɛ Yisa ma, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ wo ya tonyɛ min yira a la kɔni.

³Mɔgɔ-sewanɛ le wo mɔgɛ la min bi kitabu kɛ karanna. Mɔgɔ-sewanɛ le wonu na minnu bi anu tole masɔla wɔlɔyiya-kumɛ kenu na anubɛ min sɛbɛnɛ kitabu kɛ rɔ ka wonu bira! Ado koe kɛ bɛɛ kɛ-tumɛ ara gberɛn.

⁴Nde, Yɔni le ye kɛ sɛbɛla ka a lata chɔchi wɔrɔnfilenu ma minnu bi Esiya nyamane rɔ. Alla min bi yan kaka, a ye nyɔ kebi fɔlɔ, ado a ye nala le -- alame wo ya hine anubɛ yisi-kimɛ di wole chɔchinu ma ka bɔ Allata Ni-wɔrɔnfila rɔ minnu bi ala mansaya-sigi-fan yakɔrɔ.

⁵Hine anubɛ yisi-kimɛ wonu ni na fanan ka bɔ Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ bolo, denkeninya-sereyɛ kɔni. Ado a fɔle le Yisa la min nawulita ka bɔ furinu tema. A ye kun-tigiye kɛla duninya-mansenu kun na fanan. A ara ma keni ka ma hɔrɔya mala hakenu ma ala sayɛ fɛ.

⁶A ya ma ma saraka masɔlenu na alako ma ni ma sibolo kelen na ka wɔle kɛ a Fa Alla ye. Alame gbiliyɛ anubɛ sɛnbɛ dira Yisa, Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ ma habadan! Amina.

⁷Wa wo yɛ lana! A ye nala banda-finyɛ rɔ! Mɔgɛ bɛɛ si a yen nala hali minnu ya a sɔgɔ tanbɛ la. Duninya-mɔgɛ bɛɛ si di ala ko la. Ado a ye mala wo nya na le! Amina.

⁸Mari Alla min bi yan kaka, a ye nyɔ kebi fɔlɔ, ado a ye nala le, Sɛnbɛ Bɛɛ Tigi kɔni, wo ye a fɔla ko a fɔle anubɛ a laban le ale la.

⁹Yɔni le nde la. Wo na kelen nyɔgɛ le nde la. Ka a tɛgɛ Yisa ma, ma bɛɛ kelen tɔrɔyɛ anubɛ Allata mansayɛ rɔ. Ma bɛɛ ye ma munna tɔrɔyɛ wo kɔrɔ ma nyɔgɔn fɛ. Anu ya n nana yi-tema-dugi kɛ rɔ min tɔgɔ Patamasi bawo n bara Allala kumɛ fɔ ka Yisa wara-koe gbɛ mɔgɛnu ye.

¹⁰Allata Ni Senimɛ ya n bi Sulen-Tele ma ata sɛnbɛ la. N ya kuman-kan-wɛ lamɔɛn. Wo kuli mane de iko buru-fɛ-kan. A ye kumala n kɔma kilɛ la.

¹¹A ko, “I ye nala min yenna, i ni wo sɛbɛ. I wa ban wo sɛbɛla, i ni kitabu wo lata chɔchi wɔrɔnfile kenu ma, Efɛsa wo, Simirina wo, Peragama wo, Tayataira wo, Sadisi wo, Filadelifiya anubɛ Leyodisiya.”

¹²N ya n tintan alako min bi kumala n ye, n ni wo yen. N ya sɛnɛ-lenpu-sigi-fen wɔrɔnfila yen.

¹³N ya dali-fan do yen wonu tema min manɛ iko hadama dan. Duruki ye a kan na min yigine fɔɔ a kin-nɔlɔnɛ. Sɛnɛ-butɛ-kiri-fan kirinɛ a kɔgɛ ma.

¹⁴A kun-sigi gbɛnɛ iko saga-siyi anubɛ bɛgi-gbɛ. A kolan manɛ iko ta-mɛlan.

¹⁵A kiannu bi malan-malanna iko sila-laleenɛ min kaganɛ. A kuman kan manɛ iko wasa-sɛnbɛlamɛ.

¹⁶Lolo wɔrɔnfile biranɛ a bolo nyimɛ rɔ. Faan-da-file min dɛ ye a la bɛrɛkɛ, wo ye bɔla a da rɔ. A yakɔrɛ ye malanna iko tele tenbi bɔla tele latelan.

¹⁷N ya a ragbɛ min kɛ, n buira a kin kɔrɔ iko mɔgɔ faganɛ. A ya a kɔɛn-nyimɛ sa n ma. A ko, “I kana kilan! A fɔlɛ anubɛ a laban le nde la.

¹⁸Nimalamɛ le nde la! N faganɛ le nun kɔnɔ kaka, n bi n niyi la tolon! Ado sarati ye n bolo sayɛ anubɛ lakira kuma.

¹⁹Nba, i wara minnu tayen, minnu bi kaka wo, minnu si na kɛ kɔma wo, i ni wo bɛɛ sɛbɛ.

²⁰Lolo wɔrɔnfile minnu bi n bolo nyimɛ rɔ yan anubɛ sɛnɛ-lɛnpu-sigi-fɛn wɔrɔnfile kɛnu, wonu gbundu-ko-kɔrɛ le kɛ la. Lolo wɔrɔnfile wo, chɔchi wɔrɔnfileta melika-misalɛ le wonu na. Sɛnɛ-lɛnpu-sigi-fɛn wɔrɔnfile wo, chɔchi wɔrɔnfile misalɛ le wonu na.

Lankɛnimayɛ 2

¹“I ni kɛdi sɛbɛ ka a lata Efɛsa-chɔchi-melika ma. “ ‘Lolo wɔrɔnfile biranɛ nde min bolo nyimɛ rɔ, nta sarakanɛ le kɛ la. Ado n bi tagamana sɛnɛ-lɛnpu-sigi-fɛn wɔrɔnfile wonu tema.

²Wole Efɛsa-chɔchi-mɔgɛnu, wo ara min kɛ, n ya wo lɔn. Wo ara wɔlɔ-wɛ min kɛ anubɛ wo ara wo munyu nya min, n ya wo lɔn. N ya a lɔn ko wo ti sɔn mɔgɔ yogenuna ko ma minnu bi a fɔla ko kilayɛ le anu na kɔnɔ kilaya ma anu na. Wo ara wonu kɔrɔbɔ ka a lɔn ko foninya-fɔlɛ le anu na.

³Wo ara wo munyu nyagbɛ kɔrɔ ka tɔrɔyɛ sɔrɔn ndɛla ko la. Wo ma kuri.

⁴Kɔnɔ min bi n kɔntɔ wo kan ma, wo le kɛ la. Keninteyɛ min bi nde anubɛ wole tema nun fɔlɔ, wo keninteyɛ sa wo tema kaka.

⁵Wo buinɛ ka bɔ kan min, wo hɛnkili ni to wo ko de! Wo ni wo kɛ-nya yɛlɛma. Wo ya kɛwɔli minnu kɛ fɔlɔ nun, wo ni wonu kɛ tun. Ni wo ma wo kɛ-nya yɛlɛma, n si na ka wola lɛnpu-sigi-fan bɔ a gbɛ rɔ.

⁶Kɔnɔ kɛ le di n ye wo kɛ-nya rɔ. Nikolasi gba-fɛ-bilalɛnuna kɛ-nya gbo wo ye iko a gbo nde ye nya min.

7“ ‘Nba, ni min si ko nya-yen, Allata Ni Senime ye min fɔla chɔchinu ye, wo ni wo tole masɔ wo la! “ ‘Minnu bara nɔle ke, n si sarati di wonu ma alako anu ni nimaya-kɔlɔma-gbɔe dɔn min bi Allata nakɔe rɔ.’

8“‘I ni kedi sebe ka a lata Simirina-chɔchi-melika ma. “ ‘Nde le a fɔle anube a laban la. Nde fagane nun kɔnɔ kaka, n bi n niyi la.

9N ya wole Simirina-chɔchi-mɔgenuna tɔrɔye lɔn. Bolo-kolɔn le wole la kɔnɔ nde ya wo lɔn nɔnfulu-tigi-berebere le la! Donu bi a fɔla ko Yahudiya le anu na wola chɔchi burɔ kɔnɔ anu foni. Wonu bi kuma-yogome min bee fɔla wo ma, n bi wo bee kalama. Setaneta kurɔn le wonu na.

10Wo si na tɔrɔye min sɔrɔn, wo kana kilan wo la. Wo ni wo tole masɔ! Setane si wo donu sa yele la wo kɔrɔbɔ-koe la. Wo si tɔrɔ tele tan kɔrɔ kɔnɔ wo telenne ni to n ye ha wo saye wati. Ni wo ya wo ma, n si habadan-nimaye di wo ma ka wo barayi.

11“ ‘Nba, ni min si ko nya-yen, Allata Ni Senime ye min fɔla chɔchinu ye, wo ni wo tole masɔ wo la! “ ‘Minnu ba nɔle ke, saye fila nyɔge ti ke wonu ma.’

12“‘I ni kedi sebe ka a lata Peragama-chɔchi-melika ma. “ ‘Wole Peragama-chɔchi-mɔgenu, faan-da-file min de ye a la bereke, wo le ye n bolo. Ado nde le ye ke fɔla wo ye.

13Setane ye mansaye la kan min, n ya a lɔn ko wo sigine nyɔ le. Antipasi ye a fɔla gbe rɔ nun ko a denkeninyane n ma bereke! Anu ya a faga nyɔ ka a tege wo le ma kɔnɔ hali wo, wo ma wola denkeninye boloka. Wo sɔra n ye gben!

14Kɔnɔ minnu bi n kɔntɔ wo kan ma, wo le ke la. Donu bi wola chɔchi burɔ nyɔ minnu bara bila Belamta karan fe. Dɔn-fan min dine besenu ma, Balaki ya a ma, Isirela mɔgenu ya wo dɔn. Belamta karan le ya a ma, Balaki ya ke ma. Min tenbira wo bee la, a ya anu karan yelenye la.

15Nba, mɔge donu bi wola chɔchi burɔ fanan, wonu bi wo nya na le. Anu bilane Nikolasi gba-fe-bilalenuna karan fe.

16Nba, wo ni wo ke-nya yelema! Ni wo ma, faan-da-file min bi bɔla n da rɔ, n si na yona ka mɔge wonu kele wo la.

17“ ‘Nba, ni min si ko nya-yen, Allata Ni Senime ye min fɔla chɔchinu ye, wo ni wo tole masɔ wo la! “ ‘Minnu bara nɔle ke, n si Allata bire di dogonne do di wonu ma. N si kuru-gbe fanan di anu kelen-kelename-bee ma, tɔgɔ-kure sebene minnu ma kɔni. Ado mɔgɔ wo mɔgɔ ma tɔge wo lɔn fɔ min bi a sɔrɔnna.’

18“‘I ni kedi sebe ka a lata Tayataira chɔchi-melika ma. “ ‘Wole Tayataira chɔchi mɔgenu, kume le ke la ka bɔ nde, Allala dan bolo. N ye mane iko ta-melan. N kian ye malanna iko sila-kagane.

¹⁹Wola kewolenu bi nya min nun, n ya wonu lon. Wola keninteye wo, wola lanaye wo, wola wole wo, anube wola munye wo, n ya wo bee lon. Ado wo ye wole min kela kaka, wo tenbira wola woli folenu na.

²⁰Kono min bi n konto wo kan ma, wo le ke la. Wo ye sonna musi dola koenu ma, Yesebeli koni, min bi a nyere kelela ko Allata kilaye. A ye mogenu karanna ka nna woli kelenu nasama alako anu ni don yelenye ro. A ye anu karanna besi-ko-fannu donkoe ma fanan.

²¹N bara wati di a ma alako a ni a ke-nya yelema konon a sa a fe, a ni fara ala yelenye la.

²²Woleton si a lafili sa-fan do kuma, ale anube a yelenya-ke-nyogenu si toro kan min kati! Ni anube a yelenya-ke-nyogenu ma tubi ka bo anuna ko-yogome wonu to, n si wo ma serr!

²³N si a gba-fe-bilalenu fanan faga. Nba, chochi bee si a lon wo ro ko nde le ya mogenu miriya anube anu konto-koenu lon. N si wo kelen-kelename-bee sara iko wola kewolenu bi nya min.

²⁴“ ‘Kono donu bi wole Tayataira chochi mogenu tema minnu ma bila karan yogome ke fe. Mogenu bi min kelela ko, “Setanela gbundu-ko-we,” wo ma wo karan. Nba, n ti dunu gbera sa wo kuma.

²⁵Kono karan min bi wo bolo, wo ni wo bira gben, ha n ni na.

²⁶Minnu ba nole ke ka n sako ke ha ala ban, n ya sarati min soron n Fa bolo, n si wo di anu ma. N si nege gbeleke don anu bolo ka mansaye ke sibolenu kuma. Anu si anu takerikeri iko bonku-dage.

²⁸N si banda-ka-da-lole fanan di anu ma ka a yira anu na ko anu bara nole ke.

²⁹“ ‘Nba, ni min si ko nya-yen, Allata Ni Senime ye min folo chochinu ye, wo ni wo tole maso wo la!’

Lankenimaye 3

¹“I ni kedi sebe ka a lata Sadisi-chochi-melika ma. “ ‘Allata Ni woronfile ye n bolo anube lolo woronfile ado nde le ye kume ke folo. Wole Sadisi-chochi-mogenu, wo ye wole min kela, n ya wo lon. N ya a lon ko wo ye wo nyere mala iko denkeninya-mogenu konon wo sondome ro, wo bilani ma nde fe.

²Woleton wo ni kunden. Senbe ne min bi wo bolo folo, wo ni do sa wo kuma yanni a ni ban. Ado n bara a yen ko wo ara min ke, wo kanbalini ma folon ndeta Alla yala.

³Nba, wo ara min karan wo, wo ya min namoen wo, wo henkili ni to wonu ko. Wo ni wonu bira ka wo ke-nya yelema. Ni wo ma kunden, wo henkili sa a ma tume min, n si na ke wo ma iko kankan ka wo toro.

⁴Kɔnɔ donu bi wo tɛma Sadisi chɔchi burɔ nyɔ minnu bara anuna kurenu mara seninye rɔ. Kura-gbɛ-tigi wonu si tagama n fɛ bawo anu sɔn kin wo ma tinɛ.

⁵Minnu ba nɔlɛ kɛ, duruki-gbɛ si don wonu kan na iko doi wonu. N ti anu tɔgɛ bɔ Mɔgɔ-Nimenuta-Kitabu rɔ mumɛ! N si a fɔ n Fa anubɛ ata melikanu yala gbɛ rɔ serr, ko ntɛ le anu na.

⁶“ ‘Nba, ni min si ko nya-yen, Allata Ni Senime ye min fɔla chɔchinu ye, wo ni wo tole masɔ wo la!’

⁷“I ni kɛdi sɛbɛ ka a lata Filadɛlifiya-chɔchi-melika ma. “ ‘Nde seninyanɛ, ado n si tonyɛ fɔ tolon! Dawudata da-nyin ye n bolo. N ba dɛ laka, mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke a latogonna. N ba a latogon, mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke a lakala. Wole Filadɛlifiya-chɔchi-mɔgenu, wa wo tole masɔ nta kumɛ kɛ la.

⁸N ya wola wɔlɔ-nyime lɔn. N ya a lɔn ko sɛnbɛ ye wo bolo doni. Wo ara bila nna karan fɛ ka lanayɛ kɛ n ye. N bara dɛ laka wo yarɔ, mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke min natogonna.

⁹Nba, wa wo tole masɔ! Minnu bilanɛ Setanɛ fɛ, foninya-fɔlɛ le wonu na. Anu bi a fɔla ko Yahudiya le anu na kɔnɔ a sa wo nya. N si a ma, anu ni anu sa wo kin kɔrɔ wo madiya tinɛ. Anu dama si a lɔn ko wo di n ye.

¹⁰N bara a fɔ wo ye ko wo ni wo munyu. Wo ara wo bira min kɛ, nde fanan si wo latanka tɔrɔyɛ wo ma min bi nala duninya bɛɛ kuma. Tɔrɔyɛ wo si mɔgɛ bɛɛ kɔrɔbɔ dugu kole kuma.

¹¹N bi nala tiriya! Min bi wo bolo, wo ni wo mara gben! Woletɔ wo ara barayi min sɔrɔn ka a ben wola nɔlɛ ma, mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke wo kankanna wo bolo.

¹²Minnu ba nɔlɛ kɛ, n si wonu ma sɛnberɛn-kɔn la n fa Alla Bato Bɔn la. Anu ti bɔ nyɔ mumɛ! N si n fa Alla tɔgɛ anubɛ ata so-kurɛ tɔgɛ sɛbɛ anu ma, Yerusalem so kurɛ kɔni. Soe wo si yigi ka bɔ Arinyeni tɔ nta Alla bolo. N si n nyere tɔgɔ-kurɛ fanan sɛbɛ anu ma.

¹³“ ‘Nba, ni min si ko nya-yen, Allata Ni Senime ye min fɔla chɔchinu ye, wo ni wo tole masɔ wo la!’

¹⁴“I ni kɛdi sɛbɛ ka a lata Leyodisiya-chɔchi-melika ma. “ ‘Nde tɔgɛ le Amina. N bi Allata tonya-bɛrɛ fɔla wati bɛɛ. Alla ya dali-fan bɛɛ dan ka a tɛgɛ nde le ma. Ado nta kumɛ le kɛ la.

¹⁵Wole Leyodisiya-chɔchi-mɔgenu, n ya wola wɔlɛ lɔn. Wo manɛ iko dɔn-fan min kimani ma, ado a kaliyani ma. Ni a kimanɛ le nun, ni a kaliyanɛ nun, wo si a diya don n tɔ nun!

¹⁶Kɔnɔ a tɛrɛfɛrɛ le. A kaliyani ma, a kimani ma. N bi a fɛ ka wo lateseri ka wo labɔ n dɛ rɔ!

¹⁷Wo ye wo kɔgɔ rakala ko nɔnfulu-tigi le wole la. Wo ko wola nɔnfuli ara wara. Wo ko wo makoe ye min bɛɛ la, wo ye wo bolo. Kɔnɔ wo makinikinine nya min wo, wo tɔrɔnɛ nya min wo, wo ma wo lɔn feu! Wo bolo-kolɔn gbɛ! Wo fiyonyanɛ. Kura sa wo ma.

¹⁸Nba, n bi wo makawandila ko wo ni senɛ-nyime san n ma alako wo ni ma nɔnfulu-tigi-bɛrɛ la. Wo ni duruku-gbɛ fanan san n ma alako wo ni wo nyere raben ka wola gbu-makolonye yamatogon, ado miliya-koe le wo la. Wo ni bɛsɛ do san n ma fanan min si ke wo yenu ma woletɔ wo si fen yen.

¹⁹Min bɛɛ di n ye, n si wo tigi makuma ka a kolo. Nba, wa wo raya ka wo kɛ-nya yelemɛ ka wola hake boloka.

²⁰Wa wo tole masɔ! N sɔnɛ dɛ la ka a matugu. Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya n kan lamɔɛn ka dɛ laka n ye, n si don wola bɔn la ka fen-dɔn-ke a fɛ. Ale fanan si fen-dɔn-ke n fɛ.

²¹Min ba nɔlɛ kɛ, n si sarati di wo ma alako a ni sigi n dafɛ nta mansaya-sigi-fan rɔ. Nde fanan ya nɔli kɛ ka sigi n fa Alla fɛ wo nya na le n fa Allata mansaya-sigi-fan rɔ.

²²“ ‘Nba, ni min si ko nya-yen, Allata Ni Senime ye min fɔla chɔchinu ye, wo ni wo tole masɔ wo la!’ ”

Lankenimayɛ 4

¹Wo kɔma, n ya Arinyenɛ dɛ lakane yen ko-rayire rɔ. N ya kuman kan min namɔɛn fɔlɔn, min manɛ iko buru-fɛ-kan, wo ya a fɔ n ye ko, “Yeɛ yan tɔ. Koe minnu si na ma yarɔ, n ni wonu yira i la.”

²Tiriyante wo rɔ, Allala Ni Senime tara n na senbɛ la. Mansaya-sigi-fan ye Arinyeni tɔ nyɔ, mɔgɛ do mayigine a rɔ.

³A yakɔrɛ ye malan-malanna iko kuru-da-gbɛlɛ minnu tɔgɔ yasipa anubɛ karineliyan. San-duri ye mansaya-sigi-fan wola foole bɛɛ rɔ. Wo mafelen-nya manɛ iko kuru-da-gbɛlɛ min tɔgɔ ɛmarɔdi.

⁴Mansaya-sigi-fen mogan-ni-nani ye mansaya-sigi-fen kelan wola foole rɔ. Kɛmɔgɔ mogan-ni-nani mayigine wonu tɔ. Anu fɛreyɛ-bɔnɛ kura-gbɛ la. Senɛ-mansaya-fule ye anu salenu na.

⁵Banda-nyin-masɔgɛ anubɛ banda-tugu-kan anubɛ san-serɛn-kan ye bɔla mansaya-sigi-fan wo rɔ min bi anu tema. Ta-mɛlen wɔrɔnfile ye malanna mansaya-sigi-fan wo yakɔrɔ fanan. Allata Ni wɔrɔnfile le wonu na.

⁶Fan do ye mansaya-sigi-fan wo yakɔrɔ min manɛ iko dale. Wo gbene iko kuru-da-gbɛlɛ. Dali-fen nani ye mansaya-sigi-fan tɔnkɔn nani bɛɛ rɔ. Anu yarɔ anubɛ anu kɔma, ya gbansan!

⁷Dali-fen fɔlɛ manɛ iko yarɛ. A fila nyɔgɛ manɛ iko ture. A sawa nyɔgɛ manɛ iko hadama-dan-yakɔrɛ. A nani nyɔgɛ manɛ iko bibi min kanban lafulenne.

⁸Kanban wɔrɔ ye dali-fen nani wo kelen-kelelɛname-bɛɛ ma. Anu kanban bɛɛ fane yenu na. Anu ti bandan beti bɔla su-ni-tele. Anu bi a fɔla ko, “Senima, senima, senima, Mari Alla, senbe-bɛɛ-tigi le. A ye nyɔ kebi fɔlɔ, a ye nyɔ kaka, ado a ye nyɔ habadan!”

⁹Dali-fen nani wonu bi tola bonye anube gbiliye anube baraka-bira-betinu bɔla a ye tume bɛɛ, ale min mayigine mansaya-sigi-fan rɔ kɔni. A nimayane nyɔ habadan! Anu tenbi wo mala,

¹⁰kɛmɔgɔ mogan-ni-nani wonu si anu sa a kɔrɔ. Ale min nimayane habadan, anu bi wo batola ka anuna mansaya-fulenu sa mansaya-sigi-fan wo kɔrɔ ka a fɔ ko,

¹¹“Mata Mari le ile la anube mata Alla! A benne i ni to bonye anube gbiliye anube senbe sɔrɔnna. Ile le ya fan bɛɛ dan, ado ile le sɔnta wonu dan-koe ma ko anu ni nimaye sɔrɔn.”

Lankenimaye 5

¹Ale min mayigine mansaya-sigi-fan wo rɔ, n ya gbolo-laminine yen a bolo nyime rɔ. A tɔnkɔn file bɛɛ masebene. A de gbalɔnne li-keen la dinkira wɔrɔnfile.

²N ya melika-senbe-tigi-ba yen. Wo kumara a kan ba la ko, “Gbole ke gbalɔnne li-keen minnu na, yon si ke wonu bɔla a ma ka a lafulen?”

³Kɔnɔ Arinyeni tɔ wo, dugu kole kuma wo, dugu kole kɔrɔ wo, mɔgɔ wo mɔgɔ ma taran min si gbole wo lafulen ka a bure rafelen.

⁴N dira bereke bawo mɔgɔ wo mɔgɔ ma taran min si ke gbolo-laminine wo lafulenna ka a bure rafelen.

⁵Nba, kɛmɔgɔ kelen ya a fɔ n ye ko, “I kana di! I ye lata! Yare min bɔne Yuda bɔnsɔn rɔ, Dawuda bɔnsɔn malɔnne kɔni, wo ara nɔ-koe sɔrɔn a yogenu ma. Wo si ke li-keen wɔrɔnfile wonu bɔla gbolo-laminine wo ma ka a lafulen.”

⁶Wo kɔma, n ya saga-dan-sɔne yen mansaya-sigi-fan wo tɔgɔfe, a lafoone dali-fen nani anube kɛmɔge wonu na. Saga-dan wo mane iko anu bara min faga nun. Kere wɔrɔnfile anube ya-wɔrɔnfile ye a kuma. Allata Ni wɔrɔnfile le wonu na minnu natane duninya kan tine bɛɛ rɔ.

⁷Saga-dan tara ka gbolo-laminine bɔ mansaya-sigi-fan-sigile wo bolo nyime rɔ.

⁸A ya wo ma tume min, dali-fen nani anube kɛmɔgɔ mogan-ni-nane wonu ya anu sa saga-dan kɔrɔ. Sɔrɔn ye anu kelen-kelelɛname-bɛɛ bolo anube sene-pani-kunbe minnu nafane isenti la. Fen-suma-diyame wo, Allata mɔgenuna madiyalenu denu bi wonu na.

⁹Anu ya beti-kure do bɔ. Anu ko, “I si ke ka gbolo-laminine wo bi ka li-keen wonu bɔ a ma bawo anu bara i faga nun. I ya mɔgenu san Alla ye ila saye fe ka bɔ bɔnsɔn bɛɛ rɔ anube mɔge bɛɛ rɔ anube sibole bɛɛ rɔ iko anu kan farane nya min.

¹⁰I wara anu ma sibole anube saraka masolenu na minnu si woli mata Alla ye. Ado anu si kun-tigiye ke dugu kole kuma.”

¹¹Wo koma, n ya n ye lata. N ya melikanu-kan lamoen. Wonu yate ti ke lonna! Anu sora mansaya-sigi-fan anube dali-fen nani anube kemogenuna foole ro.

¹²Anu ya beti bo anu kulu mayelene la. Anu ko, “Saga-dan min fagara ke, wo le si ke senbe anube nonfuli anube henkili anube fanka anube bonye anube gbiliye anube tantole bee soronna!”

¹³Dali-fan minnu bi san kole ro wo, minnu bi dugu kole kuma wo, minnu bi dugu kole koru wo, minnu bi kogoyi ro wo, anu bi beti bola ko, “Ale min mayigine mansaya-sigi-fan ro, alame tantole anube bonye anube gbiliye anube senbe-ba dira ale anube saga-dan ma habadan!”

¹⁴Dali-fen nani wonu fanan ya a labira, “Amina!” Kemogenu ya anu sa dugi ma ka batoli ke.

Lankenimaye 6

¹Wo koma, n ya a yen, saga-dan ya li-keen bo a fole ma ka a rafulen. N ya dali-fen nane wo kelen kan lamoen. Wo kan mane iko san-seren-kan. A ko, “Bo gbe ma!”

²N ya so-gbe do yen. Min sigine a kuma, kalaben ye wo bolo. Alla ya mansaya-fule di wo ma. A bora iko moge min duruta nole kela.

³Saga-dan ya li-keen fila nyoge bo a ma ka a lafulen. N ya dali-fen fila nyoge kan lamoen ko, “Bo gbe ma!”

⁴So-wulan fanan bora. Min sigine wo kuma, Alla ya senbe di wo ma ka kele lana dugu kole kuma alako mogenu ni anu nyogon faga. Alla ya faan-yan-be di wo ma.

⁵Wo koma, saga-dan ya li-keen sawa nyoge bo a ma ka a lafulen. N ya dali-fen sawa nyoge kan lamoen ko, “Bo gbe ma!” N ya so-finye fanan yen. Min sigine a kuma fanan, fen-suman-fan ye wo bolo.

⁶N ya kan do lamoen min mani iko kuman kan. Wo ye bola dali-fen nane wonu tema. A ko, “Pani-kunbe-nya kelen fui-fan si tele-kelen-sare bo. Fui-fan min toge bali, wo pani-kunba-nya sawe si tele-kelen-sare bo. Kono i kana fee sa olifi-tuli anube nonbo-gbo-yi la!”

⁷Wo koma, saga-dan ya li-keen nani nyoge bo a ma ka a lafulen. N ya dali-fen nani nyoge kan lamoen ko, “Bo gbe ma!”

⁸N ya so-porokose yen. Min sigine a kuma, wo toge “Saye.” Lakira bilane a koma. Alla ya sarati di saye anube lakira ma ka mogenu faga kele anube konko-fitine anube kiraye anube sogo-feremenu na duninya-tonko-nane wo kelan to.

⁹Wo kɔma, saga-dan ya li-kɛɛn loli nyɔgɛ bɔ a ma ka a lafulen. Minnu fagara Allala-kumɛ-kawandili anubɛ anuna sereya-nyimela ko la, n ya wonu niyi yen saraka bɔ tine kɔrɔ.

¹⁰Anu gbele-gbelenta kan-bɛ la ko, “Ma Mari Sɛnbɛ Bɛɛ Tigi, seninya-tigi anubɛ tonya-tigi le ile la! I si duninya-mɔgɛ bɛɛ kiti ka anu tɔrɔ ma faga-koela ko la tume nyamintan?”

¹¹Alla ya duruki-gbɛ di mɔgɔ-tɔrɔnɛ wonu kelen-keleɛname-bɛɛ ma. Alla ya a fɔ anu ye ko anu ni anu sulen watini kɔrɔ fɔlɔn. Anu ni anu wɔli-kɛ-nyɔgɛnu anubɛ anu na kelen nyɔgɛnuna sayɛ makɔni alako anu yatɛ ma ni kofu.

¹²Nba, saga-dan ya a li-kɛɛn wɔrɔ nyɔgɛ bɔ gbole wo ma ka a lafulen. N ya wo yen nkekuna, dugi-yɛrɛyɛrɛn-ba kɛra. Tele finta iko birinkan-finye. Kare yelemanta ka wulen pui iko ye.

¹³Lolenu bɔra san ma ka bui dugi ma iko toro-gbo-gberan si bui nya min ka bɔ toro-kuri la fɔn-bɛ wa a lamaga tume min.

¹⁴San-kole laminita iko gbolo-laminine ka tunu yen! Kɔnkɛnu anubɛ yi-tema-dugi bɛɛ bɔra anu gbɛ rɔ.

¹⁵Wo kɔma, duninya-mansenu wo, kun-tiginu wo, keɛ-den-kunyɛnu wo, nɔnfulu-tiginu wo, sɛnbɛ-wa-tiginu wo, anubɛ a mɔgɛ toe bɛɛ, a yɔɔn anubɛ a hɔrɛ, bɛɛ ya a dogon farannu na anubɛ farenu tema minnu bi kɔnkɛnu tɔ.

¹⁶Anu ya anu kuli mayɛɛ kɔnkɛnu anubɛ farenu ye ko, “Wo bui ma kuma ka ma dogon alako min sigine mansaya-sigi-fan rɔ, wo kana na ma yen. Wo ni ma bɔ ale saga-danta diminyɛ kɔrɔ!

¹⁷Ado anuna diminya-tele-wɛ ara ke. Yon si to a niyi la wulɔn?”

Lankɛnimayɛ 7

¹Wo kɔma, n ya melika nani sɔnɛ yen dugu-kole-tonko-nanɛ rɔ. Dugu-kolo-fɔn-nani biranɛ anu bolo alako fɔnyɔ kana tugu dugu kole anubɛ kɔgɔ-yi anubɛ kɔlɔmanu ma tun.

²Alla ara dugu kole anubɛ kɔgɔ-yi-tinya-sɛnbɛ di melika nanɛ wonu ma. A ya wonu keɛ a kan-bɛ la. N ya melika gberɛ namatɔe yen ka bɔ tele-bɔɛ-wara la. Alla nimɛta mandan ye a bolo.

³Melika wo ko, “Wo kana dugu kole tinya anubɛ kɔgɔ-yi anubɛ kɔlɔmanu fɔlɔn. Fɔ ma ni mandan sigi mata Allata wɔli kelenu telenu na.”

⁴Nba, Allala mandan sigira minnu tele ma, wonu yatɛ fɔra n ye. Wo le mɔgɔ waga kemɛ, waga bi-nani ani waga nani bɔra Isirela bɔnsɔn bɛɛ rɔ (144,000).

⁵Mandan sigira mɔgɔ waga tan-ni-fila (12,000) tele ma ka bɔ Yuda bɔnsɔn rɔ anubɛ Ruben bɔnsɔn rɔ anubɛ Kadi bɔnsɔn rɔ

⁶anube Asera bɔnsɔn rɔ anube Nafatali bɔnsɔn rɔ anube Manasa bɔnsɔn rɔ

⁷anube Simiyɔn bɔnsɔn rɔ anube Lifayi bɔnsɔn rɔ anube Isakari bɔnsɔn rɔ

⁸anube Sebulɔn bɔnsɔn rɔ anube Yusufu bɔnsɔn rɔ anube Benyame bɔnsɔn rɔ.

⁹Wo kɔma, n ya nyama-we yen, mɔgɔ ti ke minnu yate lɔnna mume! Anu bɔne mɔge su bee anube sibole bee rɔ anube bɔnsɔn bee rɔ iko anu kan farane nya min. Anu sɔra mansaya-sigi-fan anube saga-dan yakɔrɔ. Duruku-yan-gbe ye anu kan na. Tintanbenu birane anu bolo tɔ.

¹⁰Anu ya anu kuli mayele ko, “Mata Alla min mayigine mansaya-sigi-fan rɔ, mala kisi-koe bɔne ale anube saga-dan le bolo!”

¹¹Melika bee sɔra mansaya-sigi-fan anube kemogenu anube dali-fen nanela foole rɔ. Wo kɔma, anu ya anu naburun a ma mansaya-sigi-fan yakɔrɔ Alla bato tine.

¹²Anu ko, “Amina! Tantole wo, gbiliye wo, henkili wo, baraka-bire wo, bonye wo, senbe wo, anube fanka-we le mata Allate la habadan! Amina!”

¹³Kemogɔ kelen ya n manyinika ko, “Duruku-yan-gbe ye mɔge minnu kan na wo la, yon bi wonu na? Anu bɔne mi?”

¹⁴N ya a yabi ko, “N fa, nde ma a lɔn. Ile le ya wo lɔn.” A ya a fɔ n ye ko, “Minnu bara kisi ka bɔ bensenkɔninya-we rɔ, wonu denu bi wonu na. Anu ya anuna durukuyannu ku ka a ma, anu ni gbe saga-dan-yele rɔ.

¹⁵Wo le ya a ma, anu sɔne Allala mansaya-sigi-fan yakɔrɔ ka wɔle ke a ye a Bato Bɔn la su-ni-tele. Ale min sigine mansaya-sigi-fan rɔ, ale le si anu natanka.

¹⁶Kɔnke ti anu bira tun. Anu kan la ti gbala tun. Tele anube a wuyan, wo fenfen ti anu mintan.

¹⁷Ado saga-dan min bi mansaya-sigi-fan tɔgɔfe, wo si anu kandan iko saga-fe-birale, ka anu nata tenke-diyame rɔ min si niyi di mɔge ma. Nba, Alla si anu ya-yi bee firan.”

Lankɛnimaye 8

¹Gbolo-laminine-de gbalɔnne li-keen min na, saga-dan ya wo wɔrɔnfila nyɔge bɔ a ma tume min ka a lafulen, a sigira a la yen, Arinyeni tɔ hawa tale nyɔge kɔrɔ.

²Wo kɔma, melika wɔrɔnfila min sɔne Alla yakɔrɔ tolon, n ya wonu yen. Alla ya buru wɔrɔnfila di anu ma anu si minnu fe.

³Senɛ-dage ye melika gbere bolo fen-suma-diyame ye min tɔ. Wo nara sɔ saraka bɔ tine dafe. Alla ya fen-suma-diyame-siyaman di a ma min si kofu Allala mɔge beeta madiyahenu ma. Saraka bɔ tine min nadanne sene la, wo sɔne mansaya-sigi-fan yakɔrɔ. Melika wo ya fen-suma-diyame wo mintan saraka mintan tine wo kuma.

⁴Fen-suma-diyama-mintan-sisi wonube Allata mɔgenuta madiyahi-kan, wonu yeleta anu nyɔgɔn fe melika wo bolo tɔ min sɔne Alla yakɔrɔ.

⁵Wo kɔma, melika wo ya fen-suma-diyama-dage wo bi. A ya dage wo lafa te la saraka bɔ tɛ kuma ka a lake dugu kole kuma. San-seren-kan anube banda-tugu-kan bɔra. Bande ya a nyin masɔgɔ. Dugi yereyerenta.

⁶Wo kɔma, melika wɔrɔnfile wonu ya anu taben buru wɔrɔnfile wonu fe-koe la.

⁷Melika fɔle ya ata buri fe. Banda-kole anube te min yabasanne yele la, wonu nara dugu kole kuma. Duninya farane sigi tina sawa la, wo sigi tina kelan mintanta gburr! Duninya kɔlɔma bɛe farane sigi tina sawa la, wo sigi tina kelan mume mintanta. Bin-kurannu bɛe mintanta fanan.

⁸Wo kɔma, melika fila nyɔge ya ata buri fe. Fan min mane iko te sigine kɔnkɔ-belebele min tɔ, wo lakera kɔgɔ-yi rɔ. Kɔgɔ-yi farane sigi tina sawa la, wo sigi tina kelen yelemanta yele la.

⁹Dali-fan min bɛe ye kɔgɔ-yi rɔ, wonu farane sigi tina sawa la, wo sigi tina kelen fagara. Kulɔn bɛe farane sigi tina sawa la, wo sigi tina kelan tinyara.

¹⁰Wo kɔma, melika sawa nyɔge ya ata buri fe. Lolo-we buira ka bɔ san kole rɔ. Te sigira wo la iko kala-melan. Benu anube tenke bɛe farane sigi tina sawa la, lole wo buira wati min, a buira wonu sigi tina kelan kuma.

¹¹Lole wo tɔge le, “Kunaye.” Yi farane sigi tina sawa la, wo sigi tina kelan kunayara. Mɔgɔ siyaman fagara yi la kunaye bolo.

¹²Wo kɔma, melika nani nyɔge ya ata buri fe. Tele farane sigi tina sawa la, wo sigi tina kelan tinyara anube kare, a sigi tina sawa nyɔge anube lolenu sigi tina sawa nyɔge. Woletɔ anu ma ke malanna. Tele ma bɔ hawa nani nyɔge kɔrɔ. Kare fanan ma gbe hawa nani nyɔge kɔrɔ.

¹³Nba, n ya n ye layele. N ya koke-kan lamɔen firifirila san ma pon! A kumara kan-we la ko, “E gbalɔ! E gbalɔ! Melika sawe min tone, wonu ba anuna burinu fe tume min, a si ma gbalɔ-we la bɛe ye minnu sigine dugu kole kuma.”

Lankenimaye 9

¹Wo kɔma, melika loli nyɔge ya ata buri fe. N ya lole yen bɔla san ma nun ka bui dugu kole kuma. Alla ya denka-dan-yenbele da-nyin di a ma.

²Lole wo ya denka-dan-yenbele laka. Ta-sisi ye bɔla a rɔ iko sulubondon-ta-sisi-we. Tele anube fɔnyɔ finta ta-sisi wo bolo min bɔra denka-dan-yenbele wo rɔ.

³Kondɔnnu bɔra ta-sisi wo rɔ dugu kole kuma. Alla ya senbe di anu ma iko bondale.

⁴A ya a fɔ anu ye ko bin wo, kɔlɔma wo, ki-fen wo, anu kana wo tɔrɔ fɔ mɔgenu dɔrɔn, Allata mandan sa minnu tele ma kɔni.

⁵A ya a fɔ kondɔn wonu ye ko anu kana mɔge wonu faga fɔ ka anu nyankankantan kare loli kɔrɔ. Dume min bi anu na nyankankantan wo rɔ, wo tɔroye mani de iko bondale wa mɔgɔ bon.

- ⁶Kare lolɛ wo kɔrɔ, mɔgɛ wonu si sayɛ nyini kɔnɔ anu ti ke a sɔrɔnna. Faga-sɔgɛ si anu bira kɔnɔ sayɛ si a buri anu kɔrɔ.
- ⁷Kondɔn wonu manɛ iko soee minnu tabɛnnɛ kɛlɛ-kɛ-kɔɛ la. Fan do ye anu kunyɛ la min manɛ iko sɛnɛ-mansaya-fulɛ. Anu yakɔrɛ manɛ iko mɔgɛ yakɔrɛ.
- ⁸Anu kun-sigi manɛ iko musi-kun-sigi. Anu nyin manɛ iko yara-nyin.
- ⁹Fan do ye anu kɔgɔ-dɛ rɔ min manɛ iko kɔgɔ-matanka-fan min nadannɛ nɛgɛ la. Anu kanban-tagbesi-kan manɛ iko so-siyamenu tenbi kirindinu saganna anu burimatɔɛ kɛlɛ kɛ tinɛ.
- ¹⁰Anu mɔgɔ bon tinɛ min bi anu fɔɛn-sungban la, wo mani de iko bondalɛtɛ. Ni anu ya mɔgɛ bon anu fɔɛn wo la, kare loli, a ye wo dumɛ kɔrɔ.
- ¹¹Manɛ min bi anu kun na, melika le wo la min bi kun-tigiye kɛla denka-dan-yenbɛlɛ kun na. Ale tɔgɛ Hiburu kan rɔ ko, “Abadon.” A tɔgɛ le Kiriki kan rɔ ko, “Apɔliyon.” Wonu kɔrɛ le ko, “Halakile.”
- ¹²Gbalo fɔlɛ ara tenbi. Kɛ kɔma, a ara to gbɛ gbalo fila.
- ¹³Wo kɔma, melika wɔrɔ nyɔgɛ ya ata buri fɛ. Saraka bɔ tinɛ min nadannɛ sɛnɛ la, wo sɔnɛ Alla yakɔrɔ. N ya kuman kan lamɔɛn ka bɔ wo tonko nanɛnu tɔ.
- ¹⁴Kuman kan wo kumara melika wɔrɔ nyɔgɛ wo ye, buri ye min bolo tɔ kɔni. A ko, “Melika nane minnu kirinɛ Yufereti-ba-kinamɛ dafɛ, wonu fulɛn!”
- ¹⁵Mɔgɛ bɛɛ faranɛ sigi tina sawa la, melika nane wonu fulenta ka mɔgɛ wonu sigi tina kelan faga. Alla ya anu namara wati wo nyɛrela ko la, tele wo nyɛrɛ rɔ, kare wo nyɛrɛ la, san wo la gben!
- ¹⁶Kɛlɛ dan minnu siginɛ soenu na, wonu yatɛ fɔra n ye. Wulu kɛmɛ fila (200,000,000) le nun.
- ¹⁷Nna ko-rayirɛ wo rɔ, n ya soenu yen anubɛ minnu siginɛ anu na. Kɔgɔ-matanka-fan minnu wulennɛ iko tɛ, wo ye anu bolo anubɛ a bilolamɛ iko kuru-da-gbɛlɛ min tɔgɛ safaira anubɛ min nɛrɛ-munkulamɛ. Soee wonu kunyɛnu mani de iko yarenutɛ. Tɛ anubɛ ta-sisi anubɛ munku-gbɛ ye bɔla anu da rɔ.
- ¹⁸Mɔgɛ faranɛ sigi tina sawa la, wo sigi tina kelan fagara tɔrɔya-fitina sawɛ wo bolo. Tɛ anubɛ ta-sisi anubɛ munku-gbɛ minnu bɔra soee wonu da rɔ, wo le ya mɔgɛ wonu faga.
- ¹⁹Ado soee wonu sɛnbɛ ye anu dɛ anubɛ anu fɔɛn fanan tɔ. Anu fɔɛn-sungban manɛ iko duguma-fan-kunyɛ, ado anu si mɔgɛ madumɛ wonu denu na.
- ²⁰Mɔgɛnu ya bɛsɛ minnu nadan anu bole la, anu ma tubi ka fara wonu kɔɛ la. Mɔgɛ toe wonu ma faga fitina sawɛ wonu kɔrɔ. Anu ma fara nyina-kɔɛ la. Bɛsɛ minnu nadannɛ sɛnɛ anubɛ wodi-gbɛ la wo, bɛsɛ minnu nadannɛ silɛɛ anubɛ kuri la wo, bɛsɛ

minnu nadanne kɔlɔma la wo, anu ma fara wonu fanan kɔɛ la. Bese wonu ti ke fen yenna. Anu ti ke ko lamɔenna. Anu ti ke tagamana. Anu ti ke fenfen mala.

²¹Anuna mɔgɔ-fage wo, anuna duriye wo, anuna yelenye wo, anuna kankanye wo, anu ma fara wonu na ka tubi mume!

Lankenimaye 10

¹Wo kɔma, n ya melika-senbe-tigi-gbere namatɔe yen bɔla Arinyeni tɔ. A ferɛya bɔne banda-finye la. San-duri ye a kunyela mine rɔ. A yakɔre ye malan-malanna iko tele. A kiannu dɔnkɔnyɔ iko tɛ tenbi kala-melan la san ma.

²Gbolo-laminine-dɔgɔme lafulenne a bolo. A ya a bolo-nyimama-kian sɔ kɔgɔ-yi rɔ ka a maranma-kian sɔ gbele ma.

³A gbele-gbelenta a kan-be la. A kuman kan manɛ iko yare-borondo-kan. A ban gbele-gbelenna tume min, san-seren wɔrɔnfile ya a yabi wɔrɔnde la.

⁴Anu banta kumala nya min wo, n bi a fe nun ka sebeli ke. Kɔnɔ n ya kuman kan lamɔen bɔla Arinyeni tɔ. A ko, “San-seren wɔrɔnfile ya min fɔ, i kana wo sebe be min na. Gbundu koe le wo la. A mara fɔlɔn!”

⁵Wo kɔma, n ya melika min kin kelan yen kɔgɔ-yi rɔ, a kin kelan ye gbele ma, wo ya a bolo nyime layele san ma.

⁶A ya a gboro Alla rɔ min nimayane habadan! San-kole anube fan minnu bi a rɔ wo, dugu kole anube a kuma-fannu wo, kɔgɔ-yi anube fan minnu bi a rɔ wo, ale le ya wo bee dan. Melika ko, “Matanbani mume ti ke tun!”

⁷Melika wɔrɔnfile nyɔge wa ata buri fe tume min, Alla si ala gbundu-ko-lategene ke iko a ya a fɔ ala wɔli kelenu ye nya min, ala nebinu kɔni.”

⁸Nba, n ya kuman kan min namɔen ka bɔ Arinyeni tɔ, wo kumara n ye tun ko, “Gbolo-laminine min tafulenne, i ni ta wo bi melika wo bolo min kian ye gbele anube kɔgɔ-yi rɔ.”

⁹N tara a fɔ melika wo ye ko a ni gbolo-laminine wo don n bolo. A ya a fɔ n ye ko, “A bi. I ni a dɔn. I wa a dɔn, a si diya i da rɔ iko liyi kɔnɔ a si kunaya i burɔ.”

¹⁰N ya gbolo-laminine bi melika wo bolo ka a dɔn. A diyara n da rɔ iko liyi kɔnɔ n banta a lakununa tume min, a kunayara n burɔ.

¹¹Wo kɔma, kuman ka ya a fɔ n ye ko, “I ni wɔlɔyiyɛ ke mɔgɔ siyamanna ko la tun anube sibolo siyame anube a mansa siyame iko anuna kan farane nya min.”

Lankenimaye 11

¹Wo kɔma, melika do ya fen-suman-kɔlɔma di n ma. A ko, “I lasɔ ka Alla Bato Bɔn anube saraka bɔ tine suman. Ta batoli-kelenu dan minnu bi Alla Bato Bɔn la.

²Kɔnɔ kata bure minnu bi Alla Bato Bɔnla mine rɔ, i kana nyɔ suman bawo kan tine wonu bara di sibolo gberenu ma. Anu si So-Senime ke radɔn kare bi-nani ani kare fila (42) kɔrɔ.

³N si nna nebi fila lata minnu fereya bɔne kasa-kure la. Wonu si Allala kume fɔ tele waga kelen ani tele keme fila ani tele bi-wɔrɔ (1,260) kɔrɔ.”

⁴Nebi file wonu, ɔlifi-kɔlɔma file anube lenpu file le wonu na. Kenu denu sɔne Duninya-Mume-Tigi-Mari yakɔrɔ.

⁵Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ye a fe ka nebi wonu tɔrɔ, te si bɔ nebi wonu da rɔ ka anu yogenu halaki. Ni nebi wonu tɔrɔ-sɔge ya mɔgɔ wo mɔgɔ bira, wonu tigi si halaki te la min bi bɔla nebi wonu da rɔ.

⁶Sarati ye anu bolo ka san kole de latugun. Woletɔ anu bi Allata kume fɔla wati minnu tɔ, bande ti na mumɛ! Sarati ye anu bolo tenkenu kuma ka anu yeɛma yeɛ la. A wa diya anu ye tuma-wo-tuma, sarati ye anu bolo fanan ka dugu kole tɔrɔ fitina-su bee la.

⁷Anu ba ban anuta kume fɔla tume min, sogo-fereme min si na bɔ denka-dan-yenbele rɔ, wo si anu keɛ. A si anu nɔ ka anu faga.

⁸Anu Mari gbangbanta kɔlɔma ma kan min, anu furinu si sa kile la so-we wo rɔ. Soe wo misale le Sɔdɔm soe la, ni wo ma, Iyipiti nyamane.

⁹Sibole bee anube bɔnsɔn bee anube mɔgɔ su bee iko anuna kan farane nya min, wonu si nebi wonu furi mafelen tele sawa ani a tala kɔrɔ. Anu ti sɔn wonu togon koe ma.

¹⁰Duninya-mɔge bee si sewa nebi file wonu faga-koe la. Anu si nyagalen ka anu nyɔgɔn sanba bawo nebi file wonu ya tɔrɔya-ba lana duninya-mɔge bee kuma.

¹¹Tele sawa ani a tale banta tume min, Alla ya anu niyi lasɛgi anu tɔ. Anu ya anu nasɔ. Min bee ya wo yen, wonu kilanta kati!

¹²Wo kɔma, nebi file wonu ya kuman-kan-ba lamɔen ka bɔ Arinyeni tɔ. A ko, “Wo yeɛ yan tɔ!” Anu yogenu bi anu mafelan kun na tume min, banda-finye ya anu bi ka anu nayeɛ Arinyeni tɔ.

¹³Dugu-yereyeran-ba kera wati wo nyere rɔ. Soe wo farane sigi tina tan na, wo sigi tina kelan halakira. Mɔgɔ waga wɔrɔnfile (7,000) fagara dugu-yereyeran wo bolo. Mɔge toenu kilanta kosebe! Anu ya Alla tanto min bi mansaye kela Arinyeni tɔ.

¹⁴Gbalo fila nyɔge ara tenbi kɔnɔ a makɔnɔ, a sawa nyɔge si na tiriya!

¹⁵Wo kɔma, melika wɔrɔnfile nyɔge ya ata buri fe. Kuman-kan-wenu bɔra Arinyeni tɔ ko, “Duninya-mansaya-senbe ye mata Mari anube ata Mɔgɔ Yabɔne bolo gbɛ! Ado a si mansaye ke tolon!”

¹⁶Wo kɔma, kemɔgɔ mogan-ni-nane minnu mayigine anuna mansaya-sigi-fannu tɔ Alla yakɔrɔ, wonu ya anu naburun a ma Alla bato tine.

¹⁷Anu bi a fɔla ko, “Mari Alla Senbe Bɛɛ Tigi, min bi nyɔ kaka, min bi nyɔ kebi fɔlɔn, ma ye baraka birala i ye bawo i wara ila senbe-we mayira. I wara wuli mansayɛ kɛla gbe!

¹⁸Sibolenu yisi bɔra bɛrɛkɛ! Ado ila diminyɛ-labɔ-wati ara ke anube furi kiti-tɛgɛ-wati. Ila wɔli kelenu, ila nɛbinu kɔni, anube ila mɔgɛ bɛɛ, a dɔgɔma wo, a kinama wo, anube min bɛɛ kilanne i la, anuna barayi-sɔrɔn-tumɛ ara ke. Minnu ya dugu kole halaki, wonu halaki-wati ara ke!”

¹⁹Alla Bato Bɔn min bi Arinyeni tɔ, wo lakara. Tɔn-kenkire ye kan min, bɛɛ si ke wo yenna Alla Bato Bɔn wo la. Wo kɔma, bande ya a nyin masɔgɔ. A tugura. San serenta. Dugu yerɛyɛrenta. Banda-kolo-wenu buira.

Lankenimayɛ 12

¹Wo kɔma, kabana-ko-gbɛrɛ bɔra Arinyeni tɔ. Musi do bɔra gbe rɔ nyɔ min fɛrɛya bɔnɛ tele la. Kare ye a kin kɔrɔ. Lolo tan-ni-fila mara mansaya-fule la a kunyɛ la.

²A buyi gbiliyanɛ. Ado a ye dila den-sɔrɔn-dumɛ anube a tɔrɔyɛ kɔrɔ.

³Kabana-ko-gbɛrɛ bɔra Arinyeni tɔ. Ninkinanka-wulen-ba bɔra gbe rɔ nyɔ. A kunyɛ wɔrɔnfila. A kere tan. Mansaya-fule ye a kunyɛ wo kelen-keleɛname-bɛɛ la.

⁴Lolenu faranɛ sigi tina sawa la, a ya wo sigi tina kelan sagan a fɔɛn la ka bɔ san kole rɔ ka anu nafili dugi ma. Musi min buyi gbiliyanɛ, a sɔra wo yakɔrɔ alako wo wa dan sɔrɔn nya min wo, a ni dan wo dɔn.

⁵Musi wo ya den kei sɔrɔn min si na sigi sibole bɛɛ kun na ka mansayɛ kɛ nɛgɛ-gbeleke la. Kɔnɔ melika do ya dan wo fɔrɔn a na bolo. A ya a layeɛ ha Allata mansaya-sigi-fan ye kan min.

⁶Musi wo ya a buri tala wule rɔ. Alla ara wule min taben musi wo ye, a ya a buri tala nyɔ a kanan koe la. A tora nyɔ tele waga kelen, tele kɛmɛ fila, ani tele bi-wɔrɔ (1,260) kɔrɔ.

⁷Wo kɔma, kɛɛ kɛra san kole rɔ! Maikali anube ata melikanu ya ninkinankɛ wonube ata melikanu keɛ.

⁸Ado anu ya nɔ-ko sɔrɔn ninkinankɛ ma. Anu ma sɔn ko ninkinankɛ anube ata melikanu ni to Arinyeni tɔ tun!

⁹Ninkinanka-we min ya duninya bɛɛ yanfa, ale duguma-fen-kɔrɛ kɔni, wo lafilita dugu kole kuma anube ata melika bɛɛ. Anu si a keɛ ko nyinɛ, ni wo ma, Setanɛ.

¹⁰Wo kɔma, n ya kuman-kan-ba lamɔɛn Arinyeni tɔ. A ko, “Allata kisi-koe ara na de! Alla ara ala mansaya-senbe mayira kaka! Ala Mɔgɔ Yabɔnɛ ara ata sarati mayira gbe! Ado ale min bi sɔla Alla yakɔrɔ ka ma na kelen nyɔgɛ denkeninya-mɔgɛnu maburi suni-tele, wo la ara fili ka bɔ Arinyeni tɔ.

11Ma na kelen nyɔɔɓenu ya Setane nɔ saga-dan-yele anube anuta sereye fe. Anu sɔnta ko anu ni anu niyi fili ka faga.

12Woletɔ san kole anube wole min bɛɛ sigine nyɔ, wo ni sewa berɛke! Kɔnɔ gbalo ye dugu kole anube kɔɔɔ-yi kuma bawo Setane ara yigi wonu ma. A yisi bɔne kati, bawo a ya a lɔn ko wati-kunduni dɔrɔn de tone ale ye.”

13Ninkinanke ya a lɔn tume min ko a la ara fili dugu kole kuma, a wulita musi wo tɔrɔla min ya den kei sɔrɔn.

14Kokɛ-wɛ kanban file dira musi wo ma alako a ni gban ka ta a ware wula-da-rakolɔn rɔ. Anu si a kandan nyɔ san sawa ani a tala ka kisi ninkinanke ma.

15Nba, ninkinanke ya yi-wa-belebele labɔ a da rɔ musi gbere la iko bɛ alako yi-fe wo ni ta musi wo la.

16Kɔnɔ dugu kole ya musi wo denbe. Dugi-de lakara ka yi wo min min bɔra ninkinanke de rɔ.

17Ninkinanke diminyara musi wo ma kati! Musi wo bɔnsɔn toe min ya Allata tɔnnu bira ka Yisala tonye yira, ninkinanke wo tara wo bɛɛ kele tine.

18Ninkinanke ya a sɔ kɔɔɔ-yi kɔnkɔn-de la.

Lankɛnimaye 13

1Wo kɔma, n ya sogo-fereme namatɔe yen bɔla kɔɔɔ-yi rɔ. A kere tan. A kunye wɔrɔnfila. Mansaya-fulɛ ye a kere kelen-keleɓɓe-bɛɛ la. Alla-rapɔsi-kumenu sebene a kunye wonu ma.

2N ya sogo-fereme min yen wo la, a manɛ iko kuli. A kiannu mani de iko suluku-kinama-wɛɛ. A de mani de iko yare-de. Ninkinanke le ya a nyɛrɛta senbe di sogo-fereme wo ma anube ata mansaye anube ata sarati-wɛ.

3Sogo-fereme wo kun kelan manɛ iko a ara tanban boloko-yogome le ke nun kɔnɔ a tanban tine wo ara kendeya. Duninya-mɔge bɛɛ kawara ka bila sogo-fereme wo fe.

4Mɔge bɛɛ ya ale ninkinanke bato bawo a ya ala sarati di sogo-fereme wo ma. Anu ya sogo-fereme wo fanan bato. Anu ko, “Yon bi iko sogo-fereme ke? Mɔɔɔ ti ke a kelela.”

5Alla sɔnta ko sogo-fereme wo ni a nyɛrɛ kɔrɔbi ka ale Alla-rapɔsi-kumenu fɔ. A ya senbe anube sarati sɔrɔn Alla bolo kare bi-nani ani kare fila (42) kɔrɔ.

6A wulita Alla dankala ka a tɔɔɔ tinya. Wo kɔma, Alla mayigine kan min, a ya wo danka. Min sanɛ wo kuma fanan, min bɛɛ sigine Arinyeni tɔ, a ya wonu fanan danka.

7Alla sɔnta ko sogo-fereme wo ni Allata mɔɔɔɔ kele ka anu nɔ. Sibole bɛɛ anube bɔnsɔn bɛɛ anube mɔɔɔ su bɛɛ, iko anu kan farane nya min, sarati dira a ma wonu kuma.

⁸Min bɛɛ siginɛ dugu kole kuma, wonu si na a bato. Kɔnɔ minnu tɔgɛ sɛbɛnɛ Nimaya-kitabu rɔ, wonu denu ti sogo-feremɛ wo bato. Saga-dan min faga-koe latɛgera yanni duninya ni dan, wota buku le wo la.

(⁹Nba, ni min si ko nya-yen, a ni a tole masɔ.

¹⁰Min si ma yɔɔn la, wonu si ma yɔɔn la serr! Min si faga, wonu si faga serr! Allata mɔgenu ni anu munyu ka to denkeninyɛ rɔ koe kɛ bɛɛ rɔ.)

¹¹Wo kɔma, n ya sogo-ferema-gberɛ yen bɔla dugi kɔrɔ. Kere fila ye a kuma iko saga-dan-kere. A kumara iko ninkinanke.

¹²Sogo-ferema fɔlɛ ya sarati-wɛ min di a ma, a ya wo lawɔli a ya la. A ya dugu kole fɔrɔsɛ anubɛ min bɛɛ siginɛ a kuma ka sogo-ferema fɔlɛ wo bato min tanban-gbɛ ara kendeya.

¹³Sogo-ferema fila nyɔgɛ wo ya kabana-ko-wɛnu kɛ. A ya tɛ layigi dugu kole kuma ka bɔ Arinyeni tɔ mɔgɛ bɛɛ yala.

¹⁴Kabana koe minnu kenɛ sogo-ferema fɔlɛ wo yala, Alla sɔnta ko a ni duninya-mɔgɛ bɛɛ yanfa wo fɛ. Sogo-feremɛ wo ya a fɔ bɛɛ ye ko soge min tanbanta faan la kɔnɔ a belinɛ, a ko anu ni wo gbiliya ka wola muninyɛ ladan.

¹⁵Alla sɔnta ko sogo-ferema fila nyɔgɛ ni niyi di sogo-ferema fɔlela muninyɛ wo ma alako ala muninyɛ wo ni ke kumala. Ado minnu ti a bato, a si wo bɛɛ faga.

¹⁶Sogo-feremɛ wo ya mɔgɛ bɛɛ fɔrɔsɛ, a dɔgɔma wo, a kinama wo, a nɔnfulu-tigi wo, a bolo-kolon wo, a hɔrɔ wo, a yɔɔn wo, ko mandan ni sa anu bolo nyimɛ anubɛ anu tele ma.

¹⁷Mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke ka fen fere, ni wo ma, ka a san fɔ sogo-feremɛ wo tɔgɛ, ni wo ma, a tɔgɔ-yatɛ-mandan wa taran min bolo nyimɛ ma.

¹⁸Bɛɛ ni henkili sɔrɔn kɛ ma. Henkili ye min bolo, wo si ke ka sogo-feremɛ wo tɔgɛ-yatɛ-kɔrɛ lɔn bawo mɔgɛ-tɔgɛ-yatɛ le wo la. A yatɛ le kemɛ wɔrɔ, bi-wɔrɔ ani wɔrɔ (666) la.

Lankenimayɛ 14

¹Wo kɔma, n ya n ye lata tun. N ya saga-dan wo sɔnɛ yen Yerusalem kɔnke kuma. N ya mɔgɔ waga kemɛ, waga bi-nani, ani waga nani (144,000) yen sɔni a fɛ. Saga-dan wo tɔgɛ anubɛ a Fa tɔgɛ sɛbɛnɛ wonu tele ma.

²Wo kɔma, n ya kuman kan lamɔɛn bɔla Arinyeni tɔ. Wo manɛ iko wasa-senbelamɛ-kan. A manɛ fanan iko san-sɛrɛn-kan. N ya kuman kan min namɔɛn, wo manɛ fanan iko sɔrɔn-fɔlɛnuna sɔrɔn-kan.

³Nyama-siyaman-wɛ wonu sɔra mansaya-sigi-fan anubɛ dali-fen nani anubɛ kemɔgenu yakɔrɔ. Anu ya beti-kurɛ do bɔ, mɔgɔ wo mɔgɔ ti ke min bɔla fɔ mɔgɔ

waga keme, waga bi-nani ani waga nane wonu (144,000). Ado wonu denu dɔrɔn kunkara ka bɔ dugu kole kuma.

⁴Mɔge wonu ma anu nyere latinya musinu fe. Kei-lasolonne le anu dama la. Saga-dan tara kan-bo-kan, anu si bila a fe nyɔ. Anu kunkara mɔge toenu tema. Ado anu denu fɔlɔn mara Alla anube saga-dante la.

⁵Anu ma foninye fɔ mume! Fɛe woo sa anu na.

⁶Wo kɔma, n ya melika gberɛ yen firifirila san ma pon! Habadan-kibara-nyime ye a bolo a ye nala min fɔla duninya-mɔge bɛe ye, a sibole bɛe anube a bɔnsɔn bɛe anube a mɔgɔ su bɛe iko anuna kan farane nya min.

⁷A ya a fɔ a kulu mayelene la ko, “Wo ni kilan Alla la ka a tanto ata gbiliyela ko la dɛe! Ado mɔgenu-kiti-wati ara ke a bolo. Nba, wo ni wo nyenkin Alla kɔrɔ ka a bato. Wo ni ale Alla tanto, min ya san kole anube dugu kole anube kɔgɔ-yi anube tenke bɛe dan!”

⁸Melika fila nyɔge bilara a fɔle fe. A ye a fɔla ko, “A ara bui. Babilɔn-so-belebele ara bui fogbo! Ala yelenya-nata min si mɔgɔ bira iko baan, a ara wo di mɔge bɛe ma alako anu ni anu min wo la.”

⁹Melika sawa nyɔge bilara file wonu fe. A ye a fɔla a kulu mayelene la ko, “Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya sogo-fereme wo bato anube ala muninye ka sɔn a mandan ni sa a tele ma, ni wo ma, a bole,

¹⁰Allata diminye si wo bira iko baan. Ala diminye min mane iko baan-senbeme, a ara wo wuya ala diminya-yi-lafe rɔ. Min bɛe ye wo minna, wonu si nyankankantan sɔrɔn te anube munku-gbe bolo melika-senimenu anube saga-dan-yakɔrɔ.

¹¹Te min si anu tɔrɔ, wo sisi ye yelɛla san ma habadan! Minnu ya sogo-fereme wo bato anube ala muninye anube minnu sɔnta a tɔgɔ-yate-mandan ni sa a tele ma, ni wo ma, a bole, sulen mume sa wonu ye su-ni-tele.”

¹²Allala mɔgenu ni anu munyu. Ado anu ni to Allala tɔnnu birala ka lanaye ke Yisa ye.

¹³Wo kɔma, n ya kuman kan lamɔen bɔla Arinyeni tɔ. A ko, “Ke sebe. Ka a dabira kaka ma, minnu bi fagala Marita wɔle rɔ, mɔgɔ-sewane le wonu na!” Allala Ni Senime ya a labira, a ko, “Onde. Anu si anu sulen anuna wɔle ma sewe rɔ bawo anu bi barayi sɔrɔnna ka a tege anuna wɔli-ke-nya ma.”

¹⁴Wo kɔma, n ya banda-fin-gbe yen. Min sigine banda-finye wo kuma, wo mane iko mɔge. Sene-mansaya-fule ye a kunye la. Wɔrɔtɔ-da-diyame ye a bole la.

¹⁵Nba, melika gberɛ bɔra Alla Bato Bɔn la ka a kan labɔ doi wo ma min sigine banda-finye kuma. A ko, “Ila wɔrɔte bi ka fui-fan tege bawo a wati-berɛ le ke la. Fui-fan ara mɔ. A tege-tume ara ke duninya rɔ gbe!”

¹⁶Wo kōma, ale min sigine banda-finye wo kuma, ale ya ala wōrōte ladon fui-fan wo kōrō dugu kole ma. Fui-fan bēe tegera duninya rō terr!

¹⁷Wo kōma, n ya melika gberē yen bōla Alla Bato Bōn la Arinyeni tō. Wōrōtō-da-diyame ye wo fanan bolo.

¹⁸Wo kōma, tē min bi saraka bō tine kuma, melika doi min bi kun-tigiye kela wo kun na, wo nara ka bō nyō-wara la. A kumara wōrōtō-da-diyama-tigi wo ye a kulu mayelene la. A kō, “Ila wōrōte bi ka dugu kole nōnbō-gbōe bēe tēge bawo anu bara mō!”

¹⁹Woletō melika wo ya ala wōrōte ladon nōnbō-gbōe wonu kōrō. A ban anu tēgela, a ya anu nafili dugu kole ma anu burun tine, Allala diminye si anu sugun kan min.

²⁰Anu ya nōnbō-gbōe radōn soe kōma. Yele bōra nōnbō-gbōe radōn tine wo rō. A fara ka yele iko bē. Ala yanye si meli keme fila bō. A rayanye si nuncan-nya nani bō.

Lankenimaye 15

¹Wo kōma, n ya kabana-ko-makawane-gberē yen Arinyeni tō. Melika wōrōnfile ye nyō anube anuna fitina wōrōnfile. Fitina laban le wonu na bawo Allala diminye da si fa wonu denu na.

²Wo kōma, n ya fan do beyabeye yen min mane iko kōgō-yi. A manunkune iko nyere-mafelan. A yabasanne tē la. N ya mōge donu yen fanan minnu bara nōle sōrōn sogo-fereme anube ala muninye ma. Min tōge yate benne sogo-fereme wo mandan ma, anu bara nō-ko sōrōn wo fanan ma. Anu sōne fan wo dafe min mane iko kōgō-yi. Alla ya sōrōn minnu di anu ma, wonu bi anu bolo tō.

³Anu bi Allala wōli kele, Nebi Musa, anube saga-danta beti bōla kō, “Mari Alla Senbe Bēe Tigi, ila kewōlenu kolo. Anu makilanta! Sibole bēeta Manse, i ke-nyanu telenne. Tonya-kile le anu na.

⁴Mari, yon ti kilan i la? Yon si a ban ila gbiliya-fō-koe ma? Ado i kelen pe le senima. Sibole bēe si na ka batole ke i yakōrō bawo mōge bēe ara ila telenbagaya-kewōlenu tayen.”

⁵Wo kōma, n ya Alla Bato Bōn dē lakane yen Arinyeni tō. Allata Fani-Bōn ye nyō rō.

⁶Fitina-laban wōrōnfile ye melika wōrōnfile minnu bolo, wonu bōra Alla Bato Bōn wo la. Anu ferēya bōne linen-kura-gbeme-seninyane la. Butē-kiri-fan min nadanne sene la, wo kirine anu kōgō-de ma.

⁷Dali-fen nane wo kelen ya sene-pani-kunba wōrōnfile di melika wōrōnfile wonu ma. Pani-kunbe wonu nafane habadan-Allata diminye la.

⁸Allata gbiliye anube ata senbe ya a Bato Bōn lafa ta-sisi la. Mōgō wo mōgō ti ke donna a Bato Bōn wo la ha melika wōrōnfileta fitina wōrōnfile da ni fa.

Lankenimaye 16

¹Wo kɔma, n ya kuman-kan-ba lamɔɛn bɔla Alla Bato Bɔn la. A ye a fɔla melika wɔrɔnfile wonu ye ko, “Pani-kunba wɔrɔnfile minnu nafanɛ Allata diminyɛ la, wo ta wonu tawiya dugu kole kuma pu!”

²Melika fɔlɛ tara ata pani-kunbɛ rawuya dugu kole kuma. Sogo-feremɛla mandan ye minnu ma anubɛ minnu ya ala muninyɛ bato, tele-yogomenu bɔra wonu ma minnu dumara kati!

³Wo kɔma, melika fila nyɔgɛ ya ata pani-kunbɛ rawuya kɔgɔ-yi rɔ. Yi wo mara iko mɔgɔ-faganɛ-yelɛ. Dali-fan bɛɛ fagara kɔgɔ-yi rɔ.

⁴Wo kɔma, melika sawa nyɔgɛ ya ata pani-kunbɛ rawuya benu anubɛ tenkenu tɔ. Wo dama yɛlemanta yelɛ la.

⁵Melika min bi kun-tigiyɛ kɛla yinu kun na, n ya wo kan lamɔɛn. A ko, “E, ile min bi kaka, ile min bi nyɔ kebi fɔlɔ, i sɛnima. I wara kiti minnu tɛgɛ, anu telenta!”

⁶Anu bara ila mɔgɛnu anubɛ nɛbinu yelɛ labɔ. Woletɔ i wara yelɛ di anu ma ka a min. A benta anu ni min sɔrɔn, anu bara ban wo sɔrɔnna feu!”

⁷Wo kɔma, n ya kuman kan lamɔɛn bɔla saraka bɔ tine wara la. A ko, “Mari Alla, Sɛnbɛ Bɛɛ Tigi, i ye kiti tɛgɛla telenbagayɛ anubɛ tonyɛ le la, yɔ!”

⁸Wo kɔma, melika nani nyɔgɛ ya ata pani-kunbɛ rawuya tele kuma. Alla sɔnta ko a ni mɔgɛnu mintan a wuyan-kalame la.

⁹Tele-wuyan wo ya mɔgɛnu mintan. Sarati ye Alla min bolo fitinɛ kenu kuma, mɔgɛ kenu ya ale Alla tɔgɛ rase. Kɔnɔ anu ma anu kɛ-nyanu yɛlɛma ka Alla tanto ala gbiliyɛla ko la.

¹⁰Wo kɔma, melika loli nyɔgɛ ya ata pani-kunbɛ rawuya sogo-feremɛ wota mansaya-sigi-fan kuma. Pinpi burunta sogo-feremɛ wota nyamanɛ bɛɛ kuma beff! Mɔgɛnu ya anu nagannu kin dumɛ wo bolo.

¹¹Anu ya Alla danka Arinyeni tɔ anuna dumɛ anubɛ anuna tele wonuna ko la. Kɔnɔ hali wo, anu ma fara anu kɛ-nya-yogomenu na.

¹²Wo kɔma, melika wɔrɔ nyɔgɛ ya ata pani-kunbɛ rawuya Yufɛreti-ba-wɛ rɔ. Bɛ wo gbalata ka kilɛ laka mansɛnu ye minnu bi nala ka bɔ tele bɔɛ.

¹³Wo kɔma, n ya nyina-kɔsɔni sawa yen. Anu manɛ iko turugbɔfɔrɛnu. Anu bi bɔla ninkinanke wo, sogo-feremɛ wo, anubɛ foninya-nɛbi wonu denu tɔ.

¹⁴Nyina-yogɛ le wonu na minnu duruta kabana koenu kɛla. Nyina sawɛ wonu bi tala mansɛnu bara dugu kole kan tine bɛɛ rɔ ka manse wonu madɛn kɛlɛ-kɛ-koe la Alla Sɛnbɛ Bɛɛ Tigi ka ma wo tele rɔ.

(¹⁵Mari ko, “Wa wo tole masɔ! N bi nala wo laterɛnala iko kankan! Mɔgɔ-sewanɛ le wo tigi la min bi kila a ya la ka ala kure makandan alako a lakolɔn kana na to tagamana miliyɛ bolo!”)

¹⁶Nba, nyina-yogome wonu ya manse wonu maden kan tine wo rɔ min tɔge Hiburu kan rɔ, “Aramagedon.”

¹⁷Wo kɔma, melika wɔrɔnfila nyɔge ya ata pani-kunbe rawuya fɔnyɔ rɔ. Kuman-kan-ba bɔra mansaya-sigi-fan rɔ Alla Bato Bɔn la. A ye a fɔla ko, “A ara ban!”

¹⁸Bande ya a nyin masɔgɔ. A tugura. San serenta. Dugu-yereyeren-ba kera min yogo dugu-yereyeran bee ko! Kebi mɔgɔ danta, wo nyɔgɔn dugu-yereyeren ma ke be mume!

¹⁹Babilɔn-so-we farata sigi tina sawa la. Nyamane beeta so-wenu fanan halakira. Alla ya a fonde to Babilɔn-so-belebele ko. Allata diminya-belebele ye yi-lafe min tɔ iko gbɛɛ, a ya a ma, Babilɔn ya a min wo la.

²⁰Dugu-yereyeran ya a ma, yi-tema-dugi bee tununta yen! Kɔnke bee tununta fanan yen!

²¹Banda-kolo-wa-belebelenu bɔra san kole rɔ ka bui mɔgɛnu ma. Wo kelen-kelename-beela gbiliye si ma iko yi kalɔn segan. Mɔge wonu ya Alla danka banda-kolo-fitine wola ko la. Wo gbeleyara anu kuma kati!

Lankenimaye 17

¹Wo kɔma, pani-kunba wɔrɔnfile ye melika minnu bolo, wo kelen ya a fɔ n ye ko, “Na ma ni ta. Babilɔn-so-we min mane iko yelan, wo tɔrɔta nya min, n ni wo yira i la. Babilɔn wo sɔne ba siyaman dafe.

²Mansenu bara yelenye ke musu-yelan wo fe. Ado mɔge bee ara ma gbɛetoe la ala yelenye bolo.”

³Melika tara n na wule rɔ Allata Ni Senime baraka rɔ. N ya musi do yen nyɔ, a sigine sogo-ferema-wulan la. Sogo-fereme wo, a kunye wɔrɔnfila, a kere tan. Alla-rapɔsi-kumenu sebene a kan tine bee ma.

⁴Musi wo fereya bɔne kura-bilolame anube a wulenme la. A makirine sene anube kuru-da-gbele anube kɔnɔ-kolo-da-gbele-gbeme la. Sene-yi-lafe ye a bolo tɔ. Wo lafan ko-latinyanenu anube ala yelanya-ko-haramunenu na.

⁵Tɔge do sebene ale musi wo tele ma min nya-yen koe gbele. A sebene a ma ko, “Yelan bee anube dugu-kolo-haramu-koe na le Babilɔn so-we la.”

⁶N ya a yen ko musu-yelan wo mara gbɛetoe la Allala mɔgɛnu yele-minye bolo. Allata mɔge wonu fagara anuta lanayela ko la Yisa ye. N ya musi wo yen tume min, n kawara kati!

⁷Melika wo ya n manyinika ko, “I ye kawala nfenna? Min nya-yen koe gbele musi ke wara-koe rɔ, n si wo fɔ i ye anube sogo-fereme min tara a la, a kunye wɔrɔnfila, a kere tan.

⁸I ya sogo-fereme min yen, wo kende le nun kɔnɔ a ara faga, bi ko ma! Alla si a furi layele ka bɔ denka-dan-yenbele rɔ. A si a halaki. Kɔnɔ minnu tɔgɔ sebene ma nimaya-

kitabụ rɔ, yanni duninya da ni bira, wonu ba sogo-fereme wo yen tume min, anu si kawa. Sogo-fereme wo kende nun kono a ara faga. Kono sogo-fereme wo si bo gbe ro tun!

⁹“Henkili ye minnu bolo, anu si ke nya-yen. Kun wɔronfile wo, konko wɔronfile le wonu na musi wo sigine minnu kuma. Mansa wɔronfila le wonu na fanan.

¹⁰Ado i ya mansa lole minnu yen nun, wonu bara bui kono kelan wo ye mansaye la folon. Kelan wo min ma na we, wo wa na tume min, a si to mansaye la wati-kunduni korɔ.

¹¹Sogo-fereme wo min kende folo nun kono a fagane kaka, mansa segin nyoge le wo la. Mansa wɔronfile wonu segin nyoge le ke la. Ado a bora wonu denu to. Ale fanan bi a halaki-kile le ma wo la.

¹²“I ya kere tan min yen wo la, mansa tan de wo la minnu ma wuli we mansaye kela kono anu bi sarati saronna hawa kelen pe le korɔ anuna mansaya-koe ro sogo-fereme wo fe.

¹³Mansa tan wonu miriya kelen. Anu si anuna senbe anube anuna sarati di sogo-fereme wo ma.

¹⁴Wonu si saga-dan kele. Kono saga-dan anube ata mogenu si anu no. A ya moge wonu kele ka anu yabo anuta lanayela ko la. Saga-dan si anu no bawo marinuta Mari le ale la anube mansenuta Mansɛ.”

¹⁵Melika ya ke fo n ye fanan. A ko, “I ya musu-yelan wo sigine yen be minnu dafe, mogo su bee le be wonu na anube sibolenu anube nyama iko anuna kan farane nya min.

¹⁶I ya sogo-fereme min kere tan yen wo la, musu-yelan wo si gboya kere tan wonube sogo-fereme wo ye. Anu si a bolo-fan bee bi a bolo ka a gbu-makolon to. Anu si a fere-bonke don ka a toe lake te ro.

¹⁷Anu ya anuna sarati di sogo-fereme wo ma alako a ni mansaye ke ha Allata kume wo ni bo a la tume min. Ado Alla le ya miriya kelan wo di anu ma ko anu ni a sako ke.

¹⁸“I ya musi min yen wo la, so-belebele le wo la min bi duninya-mansenu kun na.”

Lankenimaye 18

¹Wo koma, n ya melika-yigimatoe yen bola Arinyeni to, sarati ye min bolo dogo ma ma de! Waan rakara dugu kole kuma ata gbiliye bolo.

²A gbele-gbelenta kan-ba la ko, “A ara bui! Babilon-so-belebele ara bui fogbo! A ara ma nyinenu anube nyina-kosonenu bare la gbe! Koni-yogoma-su bee anube koni-haramunenu denu gbansan ladenne a ro kaka.

³Wo mara bawo a ya ala yelenye-nata-baan-kunayane di mɔge bee ma alako anu ni a min. Mansenu bara yelenye ke a fe. Yilanu mara nonfulu-tiginu na ala nata-dan-natenbine fe.”

⁴Wo koma, n ya kuman-kan-gbere lamoen bola Arinyeni to. A ye a fola ko, “Nna mɔgenu, wo bo! Wo bo a fe feu! Wo kana kofu a ma ata hake ro, alako wo kana toroye soron a fe!

⁵A hakenu na ara den anu nyogon kuma ka yele ha ka ke san kole ma. Nba, Alla ara a fonde to ala ko-yogome ko.

⁶Wo ni a bira iko a ya wo bira nya min. Wo ni wo tayili sara kinyama fila ala woli-yogome wola ko la. A ya minni-fen-kunayane min taben wo ye, wo ni ala yi-lafe lafa wo nyogon fila la a ye.

⁷A ara gbiliye anube nonfuli min nyoge di a nyere ma nun, wo ni wo nyogon nyagbe anube yisi-gbale di ale ma kaka bawo a tora a fola a nyere ma ko, ‘Wo ma a yen, n sigine musu-mansaye le la gbe! Kee-musu ma n na. N yisi ti gbala mume!’

⁸Ka a tege wo ma, fitine ke bee si na ke a ma tele kelen korɔ, kiraye anube yisi-gbale anube konke koni. Te si a mintan gburr bawo Mari Alla, Senbe Bee Tigi le a kiti tegela.”

⁹Manse minnu ya yelenye anube fere-bonku-nata ke a fe, wonu ba soe wo mintan-sisi yen tume min, anu si gbele-gbelen ka di ala ko la biribiri!

¹⁰Anu si anu so wule la pon alako anu kana do soron ala nyagbe wo ro. Anu si a fo ko, “E, gbalo! Gbalo! Ile Babilon-so-belebele, so-senbelame, ila toroye ara na ke i ma hawa kelen pe korɔ!”

¹¹Yilanu fanan si gbele-gbelen ka di ala ko la bawo mogo wo mogo sa anuna fere-fannu sanna tun.

¹²Anuna sene wo, anuna wodi-gbe wo, anuna kuru-da-gbelemenu wo, anube anuna konɔ-kolo-da-gbelemenu, wonu sanna sa nyɔ tun. Anuna linen-kura-nyimenu anube kura-bilolamenu, anuna kura-manunkune, anube kura-wulannu, wo fanan sanna sa nyɔ tun. Anuna koloma-hakikenu wo, anuna sogo-ba-nyin nadanne fan minnu na wo, koloma-da-gbelemenu wo, anube silee wo, negge wo, anube bere-kurinu wo, wo fanan sanna sa nyɔ tun.

¹³Anuna fan min toge sinamon wo, kene wo, isenti wo, mira wo, anube farankinsense, yila woo sa nyɔ min si wonu fanan san. Baan wo, tulu wo, dege-munku wo, fui-fen wo, wonu sanna woo sa nyɔ. Ninki wo, sage wo, soee wo, kirindi wo, yoon wo, hali mogni-gbui, wonu fanan sanna woo sa nyɔ.

¹⁴Yilanu ya a fo a ye ko, “Fere-fan min soge ye i la ko anu ni ma ite la, wo bee ara tunu yen! Ila nonfuli anube ila kinye bee ara ban. I ti anu yen tun!”

¹⁵Yila minnu ya yilaye ke soe wo burɔ ka ma nɔnfulu-tiginu na, wonu si anu sɔ wule la pon, alako anu kana do sɔrɔn ala nyagbe wo rɔ. Anu bi gbele-gbelenna di ke tine.

¹⁶Anu si a fɔ ko, “E, gbalɔ! Gbalɔ ye so-we wo kuma! A duruta a nyere fereya bɔla linen-kura-hakike la anube kura-bilolame anube kura-wulan la ka a nyere makiri sene anube kuru-da-gbeleme anube kɔnɔ-kolo-da-gbelemenu na!

¹⁷A ara bɔnɔ ala nɔnfuli wo bee rɔ hawa kelen pe kɔrɔ!” Kulun-kun-tigi bee anube kulun-tasigile bee anube kulun-tawɔli-kelenu anube min bee ye anu beli-fan sɔrɔnna kɔgɔ-yi rɔ, wo bee ya a masegi ale soe wo la pon!

¹⁸Anu ya soe wo mintan-sisi yen yelela tume min, anu gbele-gbelenta ko, “So-karantan wo nyɔgɔn sa nun mume!”

¹⁹Anu ya gbangban ke anu kunye rɔ yisi-tinya bolo. Anu gbele-gbelenta di ke tine ko, “E, gbalɔ! Gbalɔ ye so-karantan wo kuma! Soe le nun. Kulun-tigi min bee ye kɔgɔ-yi kuma, anu bara ma nɔnfulu-tiginu na ala nɔnfuli rɔ! Kɔnɔ a ara bɔnɔ fan wo bee rɔ hawa kelen pe kɔrɔ!”

²⁰Kɔnɔ ile Arinyene, i ni nyagalen soe wo tinya koela ko la! Wole Allala mɔgenu anube ata kilayenu anube ata nebinu, wo ni fa sewe la ka a tege min bara ma soe ke la. A ara wo tɔrɔ nya min, Alla ara a kiti tege wola ko la!

²¹Wo kɔma, melika-senbe-tigi ya kuru-belebele-we bi ka a lake kɔgɔ-yi rɔ fɔrɔse la. A ko, “Babilɔn-so-belebele-we la si bui senbe la ka le. Wo kɔma, a ti yen tun.

²²Sɔrɔn-fɔ-kan anube hadama-den-kan anube fulu-fe-kan anube buru-fe-kan na ti mɔen a rɔ tun! Boloma-wɔli-kela woo ti taran ale soe wo burɔ tun. Hali kolon-tugukan, ala ti mɔen a rɔ tun!

²³Hali lenpu-waan woo ti yen a rɔ tun. Kɔen-kura-tolon ti ke ale soe wo burɔ tun. Senbe ye ala yilanu bolo duninya kan tine bee rɔ nun. Ado a ya duninya-moge bee yanfa ala foninya-duriye la!”

²⁴Babilɔn tɔrɔta bawo nebinu ye anube Allata mɔgenu ye taranta soe wo burɔ. Onda, min bee fagara dugu kole kuma, wonu ye taranta soe wo burɔ.

Lankenimaye 19

¹Wo kɔma, n ya kan do lamɔen iko sere-siyaman-we-kan Arinyeni tɔ. Anu bi a fɔla ko, “Alla tanto! Mata Allate le kisi-koe anube gbiliye anube senbe la!

²A wa kiti tege, tonye le. Wo telenta! Ale musu-yelen-ba-belebele min taranta dugu kole tinyana ala yelenye fe nun, Alla ara wo tɔrɔ. A ara a tɔrɔ bawo a ya Allata wɔli kelenu faga.”

³Anu ya anu kan nabɔ tun ko, “Alla tanto! Babilɔn-so-we wo mintan-sisi ye yelela lugbu-lugbu!”

- ⁴Kemogɔ mogan-ni-nani anube dali-fen nanɛ, wonu ya anu sa dugi ma ka Alla bato min mayigine mansaya-sigi-fan rɔ. Anu ko, “Amina! Alla tanto!”
- ⁵Wo kɔma, kuman kan bɔra mansaya-sigi-fan wo rɔ. A ko, “Mata Allata wɔli keɛ bɛɛ ni a tanto anube mɔgɛ bɛɛ minnu kilanne a la, a dɔgɔma wo, a kinama wo!”
- ⁶Wo kɔma, n ya nyama-kan-ba lamɔɛn. A manɛ iko wasa-senbelame-bɔrɔndɔ-kan. A manɛ fanan iko san-seren-bɛ-kan. Wonu bi a fɔla ko, “Alla tanto! Mata Mari Alla Senbɛ Bɛɛ Tigi, Manse le!”
- ⁷Ma ni sewa ka nyagalen. Ma ni ata gbiliyɛ tanto bawo saga-danta kɔnyɔ-masɔ-wati ara ke. Ala kɔɛn-kurɛ ara a nyɛrɛ raben ala ko la.
- ⁸Mɔgɛnu sɔnta ko kɔɛn-kurɛ ni a nyɛrɛ fɛrɛya bɔ linen-kura-hakika-seninyanɛ la.” (Linen-kura-nyime wo, Allata mɔgɛnuna kɛwɔli-nyime-misale le wo la.)
- ⁹Wo kɔma, melika ya a fɔ n ye ko, “Kɛ sɛbɛ. Mɔgɔ-sewanɛ le wonu na minnu kelene saga-danta kɔnyɔ-masɔ-ladiyɛ wo rɔ.” Nba, melika ya a fɔ tun ko, “Allala-tonya-kumɛ le kenu na.”
- ¹⁰N ya n sa melika kɔrɔ a bato koe la kɔnɔ a ya a fɔ n ye ko, “I kana wo ma! Wobe i na kelen nyɔgɛnu wɔli-kɛ-nyɔgɛ le nde la. Yisa ya tonyɛ min nabɔ gbɛ rɔ, anu bi wo birala. I si Alla le dɔrɔn bato!” A ya wo fɔ bawo Yisa ye tonyɛ min nabɔla gbɛ rɔ, wo le ye nɛbinu sola wɔlɔyiyɛ la.
- ¹¹Wo kɔma, n ya Arinyɛnɛ dɛ lakane yen. So-gbeme ye nyɔ. Min sigine a kuma, wo tɔgɛ le Lanayɛ anube Tonyɛ. A ye kiti tɛgɛla ka keɛ ke telenbagayɛ la.
- ¹²A ye mani de iko ta-melan. Mansaya-fule siyaman bi a kunyɛ la. Mɔgɔ wo mɔgɔ ma tɔgɛ min lɔn bɛ fɔ ale nyɛrɛ, wo le sɛbene a ma.
- ¹³Duruku-yan min bi a kan na, yele kɛra wo bɛɛ ma. Ale duruku-tigi wo tɔgɛ le, “Allata Kumɛ.”
- ¹⁴Arinyɛnitɔ-keɛ-dannu bilanɛ a fɛ. Anu sigine so-gbemenu kuma. Anu fɛrɛya-bɔnɛ linen-kura-gbeme-seninyanɛ la.
- ¹⁵Faan-da-diyame ye bɔla a da rɔ a si sibolenu nɔ min na. A si mansayɛ ke anu kun na ka anu mara nɛgɛ-gbeleke la. A si nɔnbɔ-gbɔɛ radɔn a kian la ka a yi labɔ iko baan. Ado Alla Senbɛ Bɛɛ Tigita diminya-belebele-we si anu sugun kan min a radɔn tine wo la.
- ¹⁶Tɔgɛ ke sɛbene ala duruku-yan anube a wore ma ko, “Mansɛnuna Manse anube marinuna Mari.”
- ¹⁷Wo kɔma, n ya melika sɔnɛ yen tele burɔ. Kona min bɛɛ ye firifirila san ma, a kumara wonu ye a kan ba la. A ko, “Wo na wo laden Allata ladiya-belebelela ko la!”

¹⁸Wo na mɔgɛ bɛɛ fɛrɛ-bɔnkɛ dɔn tinɛ, a mansa wo, a kun tigi wo, a kɛlɛ den wo, a hɔrɔ wo, a yɔɔn wo. Wo na anu bɛɛ dɔn, a dɔgɔma wo, a kinama wo, hali soeenu anubɛ anuna burilenu.”

¹⁹Wo kɔma, n ya sogo-fereme wo yen anubɛ duninya-mansenu anubɛ anuna kɛlɛ dannu. Ale min siginɛ so-gbɛmɛ wo kuma anubɛ ata kɛlɛ dannu, anu nadenne wonu kɛlɛ koe la.

²⁰Anu ya sogo-fereme wo bira anubɛ foninya-nɛbi min ya kabana-ko-siyaman kɛ sogo-fereme wo yala. (Sogo-fereme wola mandan ye mɔgɛ minnu ma anubɛ minnu ya sogo-fereme wola muninyɛ bato, a ya wonu yanfa ala kabana koe wonu fɛ.) Sogo-fereme wonubɛ foninya-nɛbi, wonu filɛ bɛɛ kɛndɛ lafilita ta-dalɛ rɔ min bi mintanna tɛ anubɛ munku-gbɛ la.

²¹Faan min bi bɔla so-laburilɛ wo dɛ rɔ, wo ya anuna kɛlɛ dannu faga. Kona bɛɛ ya wonu fɛrɛ-bɔnkɛ dɔn ha anu fara pen!

Lankenimayɛ 20

¹Wo kɔma, n ya melika-yigimatɔɛ yen bɔla Arinyeni tɔ. Denka-dan-yenbɛlɛ da-nyin ye a bolo, anubɛ yɔlɔkɔ-gbilima-wɛ.

²A ya ninkinanke wo bira ka a kiri san waga kelen kɔrɔ. Duguma-fen-kɔrɛ wo, wo le Setanɛ la, ninkinanke kɔni.

³Melika ya a lake denka-dan-yenbɛlɛ rɔ ka nyɔ-dɛ latogon. A ya a balan sɛnbɛ la alako Setanɛ ti ke sibolenu yanfala tun ha san waga kelan ni ban. Wo kɔma, a si a boloka tun wati-kunduni kɔrɔ.

⁴Wo kɔma, n ya mansaya-sigi-fannu yen. Minnu siginɛ anu tɔ, Alla ya kiti-tɛgɛ-sɛnbɛ di anu ma. Minnu ya Yisala tonyɛ fɔ ka Allala kawandilɛ bɔ, n ya wonu fanan niyinu yen. Anu ya anu kunyɛnu tɛgɛ a dagɛ rɔ bawo anu ma sogo-fereme wonubɛ ala muninyɛ bato. Anu ma sogo-fereme wola mandan sɔrɔn anu telɛnu ma, ni wo ma, anu bolɛnu. Anu niyi si sɛgi anu tɔ tun ka mansayɛ kɛ Allata-Mɔgɔ-Yabɔnɛ fɛ san waga kelen kɔrɔ.

⁵Furi-lawuli fɔlɛ le wo la. Ado minnu ba taran furi-lawuli fɔlɛ wo rɔ, mɔgɔ-sewane anubɛ duwa-ba-tigi le wonu na. Sɛnbɛ mumɛ sa saya fila nyɔgɛ bolo wonu kuma. Anu si ma saraka masɔlɛnu na Alla anubɛ ata Mɔgɔ Yabɔnɛ ye. Anu si mansayɛ kɛ anu fɛ san waga kelen kɔrɔ. San waga kelen kɔrɔ, furi toe wonu niyi ma sɛgi anu tɔ.

⁷San waga kelan wo wa ban tumɛ min, melika si Setanɛ boloka ka bɔ yelɛ la.

⁸Sibole minnu nyɛnsɛnnɛ duninya kan bɛɛ rɔ, a si ta ka wonu yanfa, Kɔgi anubɛ Megogi nyamanɛnu kɔni. Setanɛ si na wonu dama la ka anu naden kɛlɛ-kɛ-koe la. Anu siya iko kɔgɔ-yi-kenken siya nya min.

⁹Anu ta si nyɛnsɛn dugu kole kan tinɛ bɛɛ kuma ka Allata mɔgɛnu daga tinɛ lamini anubɛ soe min keninɛ a bolo. Kɔnɔ tɛ si bɔ Arinyeni tɔ ka anu halaki.

¹⁰Nyine wo, Setane kɔni, min ya anu yanfa, wo lafilita tɛ anubɛ munku-gbɛ-dalɛ rɔ, sogo-fereme anubɛ foninya-nɛbi lafilita kan min nun. Anu si nyankankantan sɔrɔn nyo su-ni-tele habadan!

¹¹Wo kɔma, n ya mansaya-sigi-fen-gbɛma-wa-belebele yen anubɛ min mayigine a rɔ. Dugu kole anubɛ san kole masegira anu kɔma wo kɔrɔ kɔnɔ anu ta tina sa.

¹²Nba, n ya furinu yen, a dɔgɔma wo, a kinama wo, a bɛɛ. Anu sɔnɛ mansaya-sigi-fan wo yakɔrɔ. Buku donu nakara. Wo kɔma, buku gbɛrɛ lakara, mɔgɔ-nimenuta-buku kɔni. Anuna kiti tɛgera iko anuna kɛwɔlenu bi nya min. Wonu denu sɛbɛnɛ buku wonu tɔ.

¹³Kɔgɔ-yi ya ata furinu nabɔ. Sayɛ anubɛ lakira fanan ya anuta furinu nabɔ. Furi wonu dama kiti tɛgera iko anuna kɛwɔlenu bi nya min.

¹⁴Sayɛ anubɛ lakira lafilita ta-dalɛ rɔ. (Ta-dalɛ wo, sayɛ fila nyɔgɛ le wo la.)

¹⁵Mɔgɛ min tɔgɔ sɛbeni ma mɔgɔ-nimenuta buku rɔ, wonu nafilita ta-dalɛ wo rɔ.

Lankenimayɛ 21

¹Wo kɔma, n ya san-kolo-kurɛ yen anubɛ dugu-kolo-kurɛ. San-kole fɔlɔtɛ anubɛ dugu-kole fɔlɔtɛ, wonu bara tenbi ka tunu yen! Ado kɔgɔ-yi fanan sa nyo tun.

²Nba, n ya Yerusalem-So-Senima-kurɛ yen yigila ka bɔ Arinyeni tɔ Alla bolo. Soe wo makirine, ado a rabenne iko kɔɛn-kurɛ rabenne nya min ala keila ko la.

³N ya kuman-kan-ba lamɔɛn ka bɔ mansaya-sigi-fan rɔ. A ko, “Alla mayigine mɔgenu fɛ kaka! Ado a si to anu fɛ. Anu si ma ata mɔgenu na. Alla nyere si taran anu fɛ ka ma anuta Alla la.

⁴A si ya-yi bɛɛ firan anu ye la. Saya ti ke tun. Yisi-gbala sa tun. Di-ke ti ke tun. Hali dume, a ti taran. Ko-kɔrɛnu bara tenbi ka tunu yen!”

⁵Wo kɔma, min mayigine mansaya-sigi-fan rɔ, wo ko, “Nba, kaka, n bi fan bɛɛ mala a kurɛ la!” A ya a fɔ n ye fanan ko, “Kɛ sɛbɛ bawo kume kɛnu, tonyɛ le. Mɔgɛ si la wonu na le feu!”

⁶Nba, a ko, “A ara ban! A fɔlɛ anubɛ a laban le nde la. Ado a dabirɛ anubɛ a kundɔn le nde la fanan. Mɔgɔ woo kan lagbalanɛ, n si nimaya-tenke-yi di wo ma min sɔnkɔ sa.

⁷Mɔgɔ wo mɔgɔ wa nɔlɛ kɛ, a si fan kɛnu sɔrɔn nde bolo. N si ma ata Alla la. Ale si ma nna dan la.

⁸Kɔnɔ a kilandɔgɔ wo, a lanayabɛlɛ wo, a haramu-ko-kɛla wo, a mɔgɔ-fagala wo, a yelan wo, minnu bi duriyɛ kɛla wo, minnu bi besenu kɔla wo, anubɛ foninya-fɔlɛ bɛɛ, wonu bare le ta-dalɛ wo la. Dalɛ wo ye mintanna tɛ anubɛ munku-gbɛ le la. Sayɛ fila nyɔgɛ le wo la.”

⁹Pani-kunba wɔrɔnfile minnu nafane fitina labannu na, wonu bi melika wɔrɔnfile minnu bolo nun, wo kelen nara n bara. A ko, “Na, n ni kɔnyɔ-kure yira i la, saga-danla musi kɔni.”

¹⁰Allala Ni Senime yigira n kuma. Nba, ale melika tara n na kɔnkɔ-layan-bɛ kun tema pon! A ya Alla-halala-So-Senime, Yerusalem, yira n na. A ye yigila ka bɔ Arinyeni to Alla bolo.

¹¹A ye malan-malanna Allala gbiliyɛ bolo. Soe wo ye malan-malanna iko kuru-da-gbele min tɔge yasipa. A gbene iko daimon.

¹²A tare yanyane bereke! Da tan-ni-fila le ye a ma. Melika tan-ni-fila ye kun-tigiye kela de wonu na, da kelen, melika kelen. Isirela bɔnson tan-ni-file, wonu tɔgo kelen-kelen sebene a kelen-kelan wo bee ma.

¹³Da sawa ye a tɔnkɔn kelen-kelenname-bee ro. Da sawe ye tele-bɔe. Da sawe ye tele-yigi. Da sawe ye dugu la. Da sawe ye kanto wara la.

¹⁴Soe wo tare kurukera kuru tan-ni-file wo le kuma. Saga-danta kilaya tan-ni-file tɔge sebera kuru kelen-kelan wo bee ma.

¹⁵Melika min kumara n ye, sene-fen-suman-koloma ye wo bolo alako a si soe wo suman nya min, a denu anube a tare.

¹⁶Soe wo tɔnkɔn nane bee raken. A longbɔn anube a kɔne raken. Melika ya soe suman ala fen-suman-koloma la. A sɔe meli waga kelen meli keme loli (1,500). A kɔne anube a longbɔn anube a sɔe bee raken.

¹⁷Melika ya tare fanan suman. Ala yanye nunkan-nya keme kelen, nunkan bi-nani ani nunkan nani (144) iko mɔge wola fen-suman-fan wola yanye ye nya min.

¹⁸Tare wo ladanta kuri la min tɔge yasipa. Soe wo nyere ladanta sene-hakike la. A gbene fanan iko daimon.

¹⁹Soe wo kuruke-kurinu tabenne kuru-da-gbele su bee le la. A kuruke kuri fole tɔge le yasipa. A fila nyoge tɔge le safaira. A sawa nyoge tɔge le agati. A nani nyoge tɔge le emarodi.

²⁰A loli nyoge tɔge le onikisi. A woro nyoge tɔge le kaniliyan. A wɔrɔnfile nyoge tɔge le kɔwoti. A segin nyoge tɔge le berili. A kɔnɔntɔ nyoge tɔge le topasi. A tan nyoge tɔge le kalasidoni. A tan-ni-kelen nyoge tɔge le torikosi. A tan-ni-fila nyoge tɔge le ametisi.

²¹Kɔnɔ-kolo-da-gbele, wonu denu nadanne a da tan-ni-file wonu na. Da wo kelen-kelenname-bee ladanne kɔnɔ-kolo-da-gbele kelen-kelenname-bee la. Soe wo kile ladanne sene-hakike le la. A gbene iko daimon.

²²N ma Alla Bato Bɔn yen soe wo burɔ bawo Mari Alla Senbe Bee Tigi anube saga-dan le Alla Bato Bonye la.

²³Soe wo mako mume sa tele anube kare la bawo Allala gbiliye ye malanna a burɔ. Ata lenpu le saga-dan la.

²⁴Sibolenu si tagama ata waan rɔ. Duninya-mansenu si na a sanba ka bɔ anuta nonfulinu tɔ.

²⁵Soe wo denu nakane si taran tele bee. Anu na ti togon mume bawo suyi ti ke nyɔ mume!

²⁶Sibolenu si na anuna gbiliye anube anuna nonfulinu na soe wo burɔ.

²⁷Kɔnɔ fen-kɔsɔni woo ti don soe wo burɔ. Mɔge min si kisimiriya-koe ke, wonu ti don soe wo burɔ mume! Hali foninya-fɔlenu ti don. Fɔ minnu tɔge sebene saga-danta nimaya-buku rɔ, wonu denu dɔrɔn si don soe wo burɔ.

Lankenimaye 22

¹Melika ya be fanan yira n na min si nimaye di mɔgɔ ma. Be wo gbene iko daimon. A ye bɔla Alla anube saga-danta mansaya-sigi-fan kɔrɔ.

²A ye yigila soe tema den! Nimaya-kɔlɔmanu bi be wo tɔnkɔn bee rɔ. Anu bi gbɔla kinyama tan-ni-fila san kɔrɔ. Anu yanba-kunyenu bi sibolenu nakendeyala.

³Fenfen min bi Allata danke kɔrɔ, wo ti taran soe wo burɔ. Alla anube saga-danta mansaya-sigi-fan si taran soe wo burɔ. Ala wɔli kelenu si to a batola.

⁴Anu si a yakore yen. A tɔgɔ sebene si taran anu telenu ma.

⁵Suyi ti don nyɔ tun. Anu mako ti taran lenpu la, hali teleta waan la bawo Mari Alla nyere si ma anuta waan la. Anu si mansaye ke nyɔ habadan!

⁶Wo kɔma, melika ya a fɔ n ye ko, “Kume kenu, tonye le. Mɔgenu si la wonu na. Mari Alla min ya ata Ni Senime di nebinu ma, wo le ya ala melika sɔ ala wɔli kelenu ma ka koe wonu yira anu na minnu bi nala mala tiriya!”

⁷Yisa ko, “Wa wo tole masɔ! N bi nala tiriya! Minnu bi kitabu keta wɔlɔyiya-kumenu birala, mɔgɔ-sewane le wonu na!”

⁸Nde, Yɔni ya koe kenu namɔen ka wo bee yen ko-rayire rɔ. Nba, n banta anu namɔenna tume min ka anu yen, melika min ya koe kenu yira n na, n ya n sa wo kɔrɔ a bato tine.

⁹Kɔnɔ a ya a fɔ n ye ko, “I kana wo ma de! Wobe i na kelen nyɔge nebinu, ma wɔli-ke-nyɔgenu de ma nyɔgɔn na anube min bee ye kitabu keta kumenu birala. I si Alla le dɔrɔn bato!”

¹⁰A ya a fɔ n ye fanan ko, “I kana wɔlɔyiya-kume kenu ma gbundu koe la bawo koe ke bee ke-tume ara gberɛn.

11Mɔgɔ-yogenu si to ko-yogome kela dɛɛ! Mɔgɔ-kɔsɔnɛnu si to ko-kɔsɔnɛ kela dɛɛ! Sɔn-nyima-tiginu si to sɔn-nyimaya-koenu kela dɛɛ! Min seninyanɛ, wonu si to seninyɛ rɔ dɛɛ!”

12Yisa ko, “Wa wo tole masɔ! N bi nala tiriya! N si na nta barayi la n bolo ka a di mɔgɔ kelen-keleɛname-bɛɛ ma iko ata kewɔlɛnu bi nya min.

13A fɔlɛ anubɛ a laban le nde la, a dabirɛ anubɛ a kundɔn.”

14Mɔgɔ-sewane le wo mɔgɛnu na minnu bi anuna durukinu kula ka anu seninyanɛ mara. Anu si senbɛ sɔrɔn ka nimaya-kɔlɔma-gbɔɛ dɔn anubɛ ka don soe wo burɔ a denu na.

15Kɔnɔ haramu-ko-kela bɛɛ, a duru wo, a yɛlɛn wo, a mɔgɔ-fagala wo, a bɛsi-kɔla wo, minnu bara foninya-fɔɛ keni wo, wonu bi soe kɔma.

16Yisa ko, “Nde, Yisa ara nta melika sɔ ka koe kɛnu fɔ wo ye chɔchinu tɔ. Dawuda-bɔnsɔn-kinama-wɛ le nde la. Banda-ka-da-lole malannɛ le nde la.”

17Allala Ni Senime anubɛ kɔnyɔ-kurɛ wo ye a fɔla ko, “Na!” Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya ke lamɔɛn, wo fanan ni a fɔ ko, “Na!” Ni min kan lagbalanɛ, na de! Ni min bi nimaya-yi fɛ, wo ni na a min, a sɔnkɔ sa.

18Min bɛɛ ye kitabu kɛta wɔlɔyiya-kumenu namɔɛnna, nde, Yɔni ye wonu makawandila bɛrɛkɛ! Ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya do sa wonu kuma, fitinɛ minnu fɔnɛ kitabu kɛ rɔ, Alla si tɔrɔyɛ wonu sa wo tigi kuma.

19Nba, ni mɔgɔ wo mɔgɔ ya do bɔ kitabu kɛta wɔlɔyiya-kumenu na, Alla si atɛ bɔ nimaya-kɔlɔma-gbɔɛ-sɔrɔn-koe rɔ. A kaken, a ni min sɔrɔn so-senime wo burɔ minna koe fɔnɛ kitabu kɛ rɔ, a si foo wo bɛɛ la.

20Ale min bi koe kɛ bɛɛ sereyɛ bɔla, wo ye a fɔla ko, “Tonyɛ le serr! N bi nala tiriya!” Ado alame a mara wo nya na le. Na, Mari Yisa!

21Alame Mari Yisata hine tora wo dama fɛ.

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer “não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR” (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: “e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações” (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira
2021, Vitória/ES - Brasil